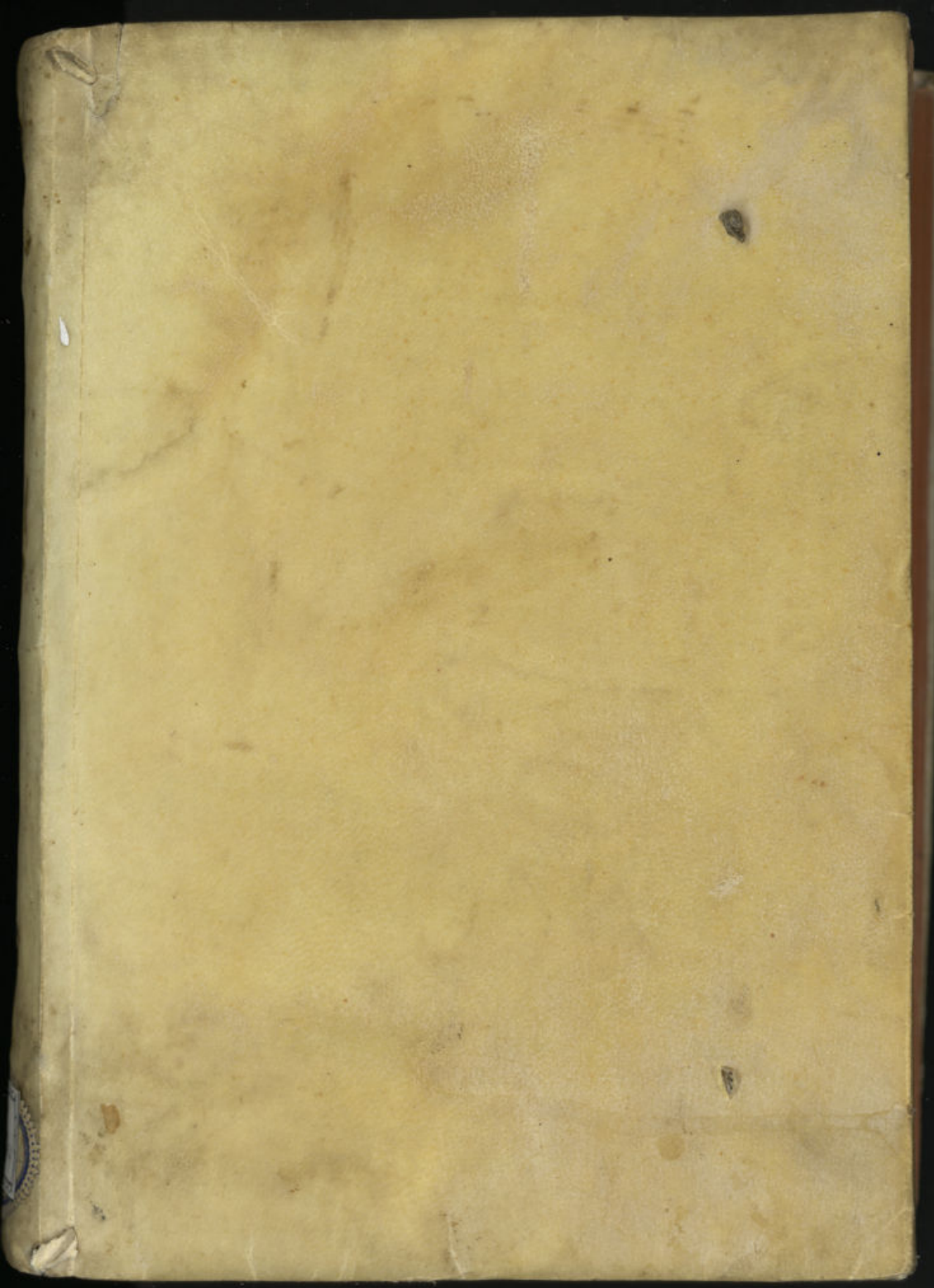

Handwritten text in a stylized, possibly cursive or shorthand script, appearing vertically on the aged, stained paper. The characters are dark brown and somewhat faded.

A
7-364

~~10. a. c.~~

~~21~~

Biblioteca Universitaria	
GRANADA	
Sala	A
Estado	15
Tabla	
Número	230

25. 6. 12.

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL GRANADA	
Sala:	A
Colección:	7
Numero:	364

Bliss

I

I
I

RECEIVED FOR THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
NEW YORK

RO

R. P. F. GABRIELIS
A SANCTO VINCENTIO
Carmelitæ Discalceati

TRACTATUS
DE SACRAMENTIS
Iuxta Angelicam D. Thomæ Aquina-
natis doctrinam.

Eidemque Angelico Magistro dicati.

PARS TERTIA

*De Sacramento Pœnitentiæ, & Extremæ
Vnctionis.*

ROMAE, Typis HH. Francisci Fælicis Mancini MDCCLVI.
SUPERIORVM PERMISSE

D. THOMAE
A QVINATI
DOCTORI ANGELICO

FR. GABRIEL A' S. VINCENTIO
Carmelita Excalceatus. D. D.

T ecce ad locum,
vnde exiuit, iam
nunc tertio reuertitur
Theologiae meae
fluuiolus (Doctorum sanctissime,
Sanctorum THOMA doctissime)
vt scilicet tuo munere iterum
fluat. Hinc omnia Carmeli flu-
mina, & Complutense, & Salman-
ticense, & Lugdunense in mare

tuum magnum, & spatiosum manibus intrant, & mare non redundat ab eis. Quod qui in intelligentiâ nauibus ascendunt: vident sanè opera Dei, & mirabilia eius in profundo Sapientiâ tuâ. Vident sanè in hoc etiam Ecclesiâ suâ mystico mundo dixisse Omnipotentem: Congregentur aquâ Sapientiâ in locum vnum, Congregationemque huiusmodi appellasse Abyssum, idest THOMAM. O Mare, ò Salum, ò sal. O Mare scientiarum, scilicet omnium. Nullum enim fuit Scriptorum genus, in quibus nō esses diligentissimè versatus, Hinc reptilia illic, quorum

non est numerus , & animalia pu-
filla cum magnis . Illic naues per-
transeunt de longè (de cœlo scili-
cet) portantes panem Sapientiæ
tuæ . O Salum , ò Sal , sine quo in-
sulsa , & insipida omnia , in quo sa-
pida , & benè condita omnia . O Sa-
pientiam , ò Sapientiæ Abyssum
THOMAM , de quo ter meritò
increata ipsa (de creata nimirum)
asseuerarit Sapiencia . Benè scri-
psisti de me THOMA . Contice-
scat hìc lingua carnis , vbi enco-
miastes est ipse Deus , & tantæ di-
gnitatis , ac dignationis silentio hu-
mili veneretur elogium .

FACULTAS R. A. P. N.
FR. IOACHIMI
A IESV MARIA

Præpositi Generalis Carmelitarum discal-
ceatorum.

TEnore præsentium facultatem impertimur R. P. F. Gabrieli à Sancto Vincentio Lombardo in Seminario Sanctæ Mariæ de Victoria Romæ Sacræ Theologiæ, & controuersiarum Lectori eiusdem nostræ Congregationis Sacerdoti professo Typis mandandi opus quod inscribitur (tractatus de Sacramentis iuxta Angelicam D. Thomæ Aquinatis doctrinâ) dummodo prius duo nostræ Congregationis Theologi recognouerint, & in lucem edi posse probauerint. In quorum fidem præsentem dedimus sigillo nostro munitas, ac propria manu subscriptas. Romæ in Conuentu nostro Sanctæ Mariæ de Scala die 28. Septembris 1655.

Fr. Ioachimus à Iesu Maria Præpos. Gen.

Fr. Faustus à S. Basilio
Secretarius.

Opus

Opus cui titulus est *Tractatus de Sacramentis à P. Gabriele à S. Vincentio*, compositum ex commissione Reuerendi Adm. P. N. Ioachim à Iesu Maria Congregationis nostræ Præpositi Generalis diligenter perlegimus, & nihil incidit contrarium, aut fidei, aut bonis moribus, sed plenum solida D. Thomæ doctrina, ac plura in eo reperimus, quæ plurimum prodesse poterunt doctis ad maiorè profectum, & indoctis ad eorum pacem conscientiarum, & ideo dignum illud iudicamus, quod ad communem vtilitatem, publicam lucem videat. Romæ in nostro Conuentu Sanctæ Mariz de Victoria die 16. Maij 1657.

Fr. Seraphinus à Conceptione

S. Theologiae Lector.

Fr. Io: Franciscus à S. Bernardino

S. Theologiae Lector.

Imprimatur,

Si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sacri Palatii
Apostolici.

M. A. Oddus Vicejz.

Imprimatur.

Fr. Raymundus Capisuccus Sacri, & Apost.
Pal. Mag. Ord. Prædicatorum.

DISPV TATIONVM,

E T

QVÆSTIONVM

INDEX

DISPV TATIO PRIMA.

DE pœnitentia vt est virtus. nu. 1.

Q V A E S T I O I.

An pœnitentia sit virtus. nu. 5.

Q V A E S T I O II.

Quænam virtus sit pœnit. nu. 11.

Q V A E S T I O III.

Explicantur pulcherrimæ difficultates ad pœnitentiæ virtutem pertinentes. 19.

Q V A E S T I O IV.

An pœnitentia effectiue peccata destruat. 23.

Q V A E S T I O V.

In quo subiecto subiectetur. 30.

Q V A E S T I O VI.

Quodnam sit obiectum materiale destruendum pœnitentiæ. 34.

DISPV TATIO SECVNDA.

DE actibus virtutis pœnitentiæ. 41.

Q V A E S T I O I.

In quo contritionis essentia consistat, vbi pulchæ difficultates enodantur. 42.

Q V A E S T I O II.

Aliquæ difficultates examinantur de quantitate, duratione, & proposito contritionis. 52.

An

Q V A E S T I O VIII.

An contritio sit vltima ad gratiam dispositio ex natura rei,
an ex diuina institutione. 55.

Q V A E S T I O IX.

An contritio sit vera, & propria pro peccatis satisfactio. 59.

Q V A E S T I O X.

Quomodo excitetur contritio perfecta. 66.

Q V A E S T I O XI.

Quoniammodo contritio perfecta ab attritione distinguitur. 67.

Q V A E S T I O XII.

Explicantur aliqua difficultates ad materiam attritionis pertinentes. 70.

Q V A E S T I O XIII.

An contritio deleat omnem poenae reatum. vbi aliae difficultates resoluuntur. 78.

Q V A E S T I O XIV.

Plures continens difficultates de venialium peccatorum remissione. 86.

Q V A E S T I O XV.

Quale sit praecipuum contritionis, qualisque eius obligatio. 96.

Q V A E S T I O XVI.

Quo tempore obliget contritionis praecipuum. 104.

DISPUTATIO TERTIA.

DE poenitentia sacramento quoad eius institutionem, & quidditatem. 112.

Q V A E S T I O I.

An sacramentum poenitentiae fuerit à Christo Domino institutum. 113.

Q V A E S T I O II.

In quo sacramentum poenitentiae essentialiter consistat. 118.

Q V A E S T I O III.

Quanam sit materia remota sacramenti poenitentiae. 127.

Q V A E S T I O V I V.

Quanam sit sacram. poenit. legitima forma. 130.

Q V A E S T I O V.

Quem sensum habeant illa verba absoluo te. 138.

Q V A E S T I O V I.

Quem effectum habeat absolutionis forma, quando quis contritus suo confitetur peccata. 143.

D I S P U T A T I O Q V A R T A.

DE contritione, & attritione vt sunt partes materiales sacramenti poenitentiae. 151.

Q V A E S T I O I.

An contritio praecedere debeat Confessionem. 152.

Q V A E S T I O I I.

An dolor peccatorum debeat pro singulis sacramentis replicari. 157.

Q V A E S T I O I I I.

Quam relationem ad confessionem debeat habere dolor, vbi an requiratur propositum non peccandi. 161.

Q V A E S T I O I V.

Quale peccatum sit confiteri venialia sine vlllo dolore, & an sufficiat dolor virtualis, vbi aliae difficultates enodantur. 166.

Q V A E S T I O V.

An attritio, vel dolor quem ostendit ille qui in proxima manet occasione, vel qui statim relabitur sit sufficiens ad sacramentum ponendum, vbi aliae difficultates resoluuntur. 180.

D I S P U T A T I O Q V I N T A.

DE sacramentali confessione quoad praecipuum illius. 187.

Q V A E S T I O I.

An sacramentalis confessio sit diuino iure necessaria ad salutem, vbi alia curiosa tanguntur. 188.

Q V A E S T I O I I.

An sit praecipuum Ecclesiasticum Confessionis, vbi alia ad eandem materiam pertinentia resoluuntur. 201.

Qui-

Q V A E S T I O III.
Quinam Ecclesiastico annuæ confessionis precepto obligentur. 215.

Q V A E S T I O IV.
An possit quis saltem ut præcepto satisfaciat Ecclesiastico, confiteri per nuncium, vel per litteras confessario absententi. 224.

DISPUTATIO SEXTA.
De confessionis qualitate. 228.

Q V A E S T I O I.
An detur confessio sacramentalis valida, sed infirmis, & ex quibus capitibus. 229.

Q V A E S T I O II.
An confessio debeat esse vera, & fidelis. 236.

Q V A E S T I O III.
An confessio necessario integra esse debeat, & quo iure. 243.

Q V A E S T I O IV.
In quibusnam casibus licitum sit confessionem non facere integram, ubi an complex possit manifestari, & alia recensentur. 246.

DVBIVM INCIDENTS.
An possit Confessarius obligare pœnitentem ad manifestandum peccati complicem. 260.

DISPUTATIO SEPTIMA.
De integritate confessionis pro casu necessitatis. 267.

Q V A E S T I O I.
An possit absolui infirmus qui solum dicit peccaui. 268.

Q V A E S T I O II.
An absolui possit moribundus, qui nec confessionem petijt, nec aliquod doloris signum dedit, ubi alia necessaria resoluuntur. 274.

DISPUTATIO OCTAVA.

DE peccatis quæ sunt confessionis materia, vbi de eorundem circumstantijs. 285.

QVÆSTIO I.

An peccatum quod fit in ipso instanti Baptismi sit poenitentia sacramenti materia. 286.

QVÆSTIO II.

An peccata alias confessa sint materia confessionis, vbi alia difficultates practicabiles resoluuntur. 291.

QVÆSTIO III.

An peccata dubia sint confessionis materia necessaria. 297.

QVÆSTIO IV.

An peccatum confessum vt dubium, si certum efficiatur debeat iterum confiteri. 304.

QVÆSTIO V.

Quenam circumstantia sint in confessione explicanda. 310.

DVBIVM INCIDENS.

Vnde sumenda vnitas numerica peccatorum. 317.

QVÆSTIO VI.

Explicantur quæ ad circumstantiam quis pertinent. 326.

QVÆSTIO VII.

De circumstantia quid, & de pertinentibus ad ipsam. 339.

QVÆSTIO VIII.

Alia de circumstantia quid explicantur. 344.

QVÆSTIO IX.

De circumstantia Vbi, & de alijs annexis. 352.

QVÆSTIO X.

Reliquæ circumstantia breuiter recensentur. 358.

QVÆSTIO XI.

Quibus in casibus sit peccatorum confessio reiteranda. 360.

DISPUTATIO NONA.

DE Ministro sacramenti Poenitentia, 366.

QVÆSTIO I.

An solus Sacerdos sit huius sacramenti minister. 366.

Quis

Q V A E S T I O II.
Quis sit minister ordinarius, quisque delegatus. 375.

Q V A E S T I O III.
Quinam possint peccata referuare, vbi alia. 383.

Q V A E S T I O IV.
An Prælati Regulares possint pro libito peccata referuare. 391.

Q V A E S T I O V.
Resoluuntur aliquæ difficultates ad materiam reservationis pertinentes. 395.

Q V A E S T I O VI.
De Confessarij approbatione, vbi pulchræ difficultates expediuntur. 399.

Q V A E S T I O VII.
De scientia quam debet habere Confessarius. 408.

DISPUTATIO DECIMA.

DE sacro confessionis sigillo. 421.

Q V A E S T I O I.
Vnde tam stricta sigilli obligatio oriatur. 423.

Q V A E S T I O II.
Quænam personæ confessionis sigillo obligentur. 430.

Q V A E S T I O III.
Ex qua confessione oriatur sigilli obligatio, vbi etiam quænam sit eiusdem sigilli materia. 435.

Q V A E S T I O IV.
An Confessarius possit loqui cum pœnitente de auditis in confessione. 443.

Q V A E S T I O V.
An Confessarius vri possit confessionis noticia ad externum regimen, vbi alia. 447.

DE satisfactione in communi. 452.

Q V A E S T I O I.
Quænam ad condignam requirantur satisfactionem. 453.

An

Q V A E S T I O II.

An opus satisfactorium debeat esse poenale. 459.

Q V A E S T I O III.

An poena temporalis, quæ peccato dimisso, aliquando remanet, remaneat ex natura rei, an ex diuina voluntate. 469.

Q V A E S T I O IV.

An homo teneatur satisfacere in præfenti vita pro poenis peccatis dimissis delictis, ne eas luat in futura. 473.

Q V A E S T I O V.

An iustus possit pro alio siue viuo, siue defuncto satisfacere, seu an possint fideles se inuicem suffragijs iuuare. 476.

Q V A E S T I O VI.

Quæ conditiones requirantur, ad hoc vt satisfactiones alijs applicentur. 484.

Q V A E S T I O VII.

An opera omnia satisfactoria recte contineantur in illis tribus, oratione, &c. 493.

D I S P U T A T I O XII.

DE satisfactione sacramentali. 495.

Q V A E S T I O I.

An satisfactio causet gratiam ex opere operato, quando ponitur, & poenæ faciat remissionem. 496.

Q V A E S T I O II.

An satisfactio in peccato mortali facta, suum habeat effectû ex opere operato. 501.

Q V A E S T I O III.

In qua plures resoluuntur difficultates circa Confessarij obligationem ad poenitentiam imponendam. 506.

Q V A E S T I O IV.

De poenitentis obligatione ad acceptandam, & implendam poenitentiam. 512.

Q V A E S T I O V.

Quis possit poenitentiam commutare sacramentalem. 521.

De

DISPUTATIO XIII.

DE Indulgentijs. 527.

Q V A E S T I O I.

An sit indulgentia, & quid sit, vbi aliqua difficultates explicantur. 528.

Q V A E S T I O II.

An indulgentia largitio, sit vera, & iuridica remissio, vel absolutio, an solum solutio, vel poenae commutatio. 532.

Q V A E S T I O III.

Quos effectus pariat indulgentia. Vbi aliqua difficultates resoluuntur. 537.

Q V A E S T I O IV.

An Ecclesia habeat thesaurum, in quo Christi, & Sanctorum satisfactiones reponantur. 545.

Q V A E S T I O V.

De modo, quo indulgentia profunt defunctis, vbi aliae difficultates breuiter resoluuntur. 554.

Q V A E S T I O VI.

Quotuplex sit indulgentia. 565.

Q V A E S T I O VII.

Quis possit indulgentia facere. 568.

Q V A E S T I O VIII.

An ad cōcedendas indulgētijs causa aliqua requiratur. 574.

DISPUTATIO PRIMA.

DE Sacramenti Extremæ vnctionis essentia. 580.

Q V A E S T I O I.

An Extrema vnctio sit verum, & proprium nouæ legis Sacramentum. 581.

Q V A E S T I O II.

Vtrum sit de olei essentia, vt sit huius sacramenti materia, quod sit ab Episcopo benedictum. 584.

Q V A E S T I O III.

De materia proxima huius sacramenti, quæ est vnctio. 587.

De.

Q V A E S T I O III.

De forma huius sacramenti, deque annexis illius. 591.

DISPTVATIO SECVNDA.

DE Extremæ vnctionis effectibus, deque ministro, subiecto, dispositionibus, & obligationibus ministrandi, & recipiendi illud. 594.

Q V A E S T I O I.

Quinam sint sacramenti Extremæ vnctionis effectus. 594.

Q V A E S T I O II.

Quisnam sit huius sacramenti minister. 597.

Q V A E S T I O III.

Quodnam sit subiectū capax huius sacramenti recipiēdi. 600

Q V A E S T I O IV.

Quomodo disponendus sit infirmus, vt hoc sacramentum cū fructu recipiat. 604.

Q V A E S T I O V.

Qualis sit obligatio recipiendi hoc sacramentum, qualisque obligatio ministrandi illud. 606

Q V A E S T I O VI.

Quibus ritibus debeat hoc sacramentum ministrari. 611.

L A V S D E O.

TRACTATUS
SEXTVS
DE
SACRAMENTO
POENITENTIAE.

PROOEMIUM.

Peruicacissimus hostis ille Diabolus nunquam malitiae suae otium facit; sed tunc maxime saeuit, cum hominem plene sentit liberatum: tunc plurimum accenditur, dum extinguitur. Dolet, & ingemiscat necesse est, uenia per regenerationis lauacrum praemissa, tot in ho-

mine mortis opera diruta, tot damnationis titulos fuisse erasos; inde obseruat, oppugnat, obsidet, si qua possit aut oculos concupiscentia carnis ferire, aut animum illecebris saecularibus irretire, aut fide terrena potestatis formidine euertere, aut a via certa peruersis traditionibus detorquere; non scandalis, non tentationibus deficit. Ob haec

vene-

venena Diaboli , prouidens Deus , clausa licet innocentia ianua , & intinctionis fera obstructa , aliquid aliud uoluit patere . Collocauit in vestibulo penitentiam secundam , quae pulsantibus salutis iter aperiat . Sed non iam semel , quia iam secundo : sed amplius , quia proxime frustra . Nemi-
mini semel sufficit . Habes quod non merebaris , amisti quod acceperas . Sed uide indulgentiam Domini , commodat unde restituas , quod amiseras : iterato beneficio gratus esto , ne dum ampliato ; minus est enim restituere , quam dare ; quia miserius perdere , quam omnino non accipere : Unde non est animus desperatione subruendus , si secundae quis fiat de-

bitor penitentiae ; pigeat peccare rursus , sed rursus poenitere non pigeat ; pigeat periclitari , sed non pigeat liberari ; neminem pudeat : iteratae valetudinis , iteranda medicina est . Gratus Domino eris , si quod tibi Dominus offert non recusas . Offendisti ; habes quo reconcilieris : habes cui satisfacias , & quidem volentem . Igitur per Baptismum Christo Domino fuisti regeneratus ; per Confirmationem Miles conscriptus ; per Eucharistiam annona refectus ; per penitentiam remedio munitus , quo vulneratus sanitate doneris , ut pugnam fortius redintegres . De hoc ergo Sacramento mirabili , noster hic labor erit . Unde sit .

3

DISPV TATIO

P R I M A

D E

P O E N I T E N T I A

V T E S T V I R T V S.

Poenitentia ex D. Isidoro 3. Etymologiarum cap. vlt. Et ex D. Augustino de vera, & falsa poenitentia cap. 19. dicitur à *pœna*, & *tenentia*; ita quod poenitere sit *pœnam tenere*, & poenitentia, sit *pœna tenentia*. Vel etiam poenitentia dicitur, quasi *punientia*. Et quia dolor de peccatis, est prima, & præcipua *pœna tenentia*, vel *punientia*; nihil enim est in mundo de quo magis homo dolore debeat, quam de peccato commisso; cum sit maius omnium malorum malū, ideo nomine poenitentiaē absolute, & simpliciter dolor, & displicentia venit peccatorū. Nota tamen, quod cum nostri temporis hæretici, omnē

abhorreant austeritatem, nolunt poenitentiam esse pœnæ tenentiam, nec dolorem, nec afflictionem, nec propriam peccatorum displicentiam; sed volunt poenitentiam esse quandam resipiscentiam, seu vitæ amorem. Sed hæretici contra Catholicorum sensum loquuntur, imò contra sensū sanctorum Patrum, & sacrae Scripturae, quæ quoties de poenitentia loquitur, quæ aduersus peccata versatur, semper de illa loquitur tanquam de *pœna tenentia*, seu de eorumdem peccatorum dolore, & afflictione. Diuiditur poenitentia, in poenitentiam Dei, & hominis: Dei non quod hominum more de transactis doleat operibus, hoc enim

nequaquam dici potest, sed quia rem mutat de bona, in malam, vel vt loquitur Augustinus super illum locum *pœnitet me fecisse hominem*, quia nouit statuta mutare de bono in melius. Pœnitentia hominis duplex est, falsa, & vera: falsa tunc est cum homo se peccasse pœnitet, ob huius vitæ mala, vt facit latro, qui dolet de furto patrato, quãdo de supplicij pœna agitur, quæ si desit ad latrocinia reuertitur: falsa tunc etiam intercedit pœnitentia, cum quis inuitus sua confitetur peccata, non boni amore, sed vt incomoda fugiat sæculi, vt faciunt illi, qui Paschatis tempore, inuiti confitentur. Falsa etiam est illa pœnitentia, imò diabolica, quando quis dolet se, vel alios non peccasse. Vera verò pœnitentia tunc est, quando quis de peccatis dolet, & de dolore gaudet.

Diuiditur vera pœnitentia, in pœnitentiam virtutem, & in pœnitentiam Sacramentum: quæ duæ pœnitentiæ differunt primò quia pœnitentia vt virtus, est quodammodo de iure

naturali, in quantum quod ius naturale dicat hominem debere de eo dolere, de quo dolendum est: vt vero Sacramentum est, ex diuina institutione est. Differunt secundò, quia qua Sacramentum est, tres habet partes, scilicet contritionem, confessionem, & satisfactionem: non vt est virtus. Tertio, quia vt virtus dari potest in hominibus ante Baptismum, secus qua Sacramentum. Quarto, quia qua virtus à mundi caput exordio, & ad omnes adultos descendebat, qui iustificabatur, vt verò Sacramentum est, Christi fuit institutionis. Quintò, quia vt virtus, non iustificat, nisi per ipsius actum perfectum, qui est perfecta contritio; vt vero est Sacramentum, per solam etiam iustificat attritionem. Sextò, quia qua Sacramentum, est quid sensibile, sicut & omnia alia sacramenta, vt vero est virtus, est quid insensibile.

Conueniunt hæ duæ pœnitentiæ in nomine, conueniunt in effectibus, quia vtraque hominem in gratiam, & Dei restituit amicitiam; conueniunt

niunt etiam, quia straq; peccati requirit detestationem, & vitæ emendandæ propositum. Sed quia pœnitentia virtus, breuiorem requirit tractationem, quam pœnitentia

Sacramentum, prius pœnitentiam expediemus virtutem, subinde de pœnitentia Sacramento, & de omnibus ad ipsam pertinentibus fusius agemus, sit ergo.

Q V A E S T I O I.

An Pœnitentia sit virtus.

LVtherani omnes, vt videre est apud Rophensem in lib. contra dogmata Lutherana docent, pœnitentiam quæ est cum tristitia & dolore de peccatis commissis, non esse virtutem, sed vituperabilem hypocrisim.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Pœnitentia quæ est dolor de peccatis commissis est vera, & propria virtus.* Hæc conclusio est definita in Tridentino sess. 6. cap. 6. & sess. 14. cap. 4. Et aperte colligitur ex Psal. 6. *Laboravi in gemitu meo, lacrymis meis stratum meum rigabo* Ita. 38. *recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anima mea.* Baruch. 2. *anima qua tristis est super ma-*

gnitudinem mali, & incedit curua, & infirma & oculis deficiens dat tibi gloriam, & iustitiam. Pro quo obserua pœnitentiam de qua agimus, nō esse solum simplicem quandam displicentiam, sine vlla animi inquietudine, anxietate, & afflictione, qualis reperitur in Deo de peccatis nostris, & in beatis de proprijs, & nostris; sed esse displicentiam absolutam, quæ dicit quandam animi inquietudinem, angorem, & afflictionem, hæc enim sola propriè pœnitentia est, iuxta etymologiam supra dictam, qua pœnitentia dicitur punientia, vel pena tenentia, deq; hac Scriptura, & Patres loquuntur, dum de peccatorum pœnitentia-

nitentia agunt, & illam esse virtutem volunt: hoc posito probanda est conclusio.

Primò auctoritate Doctōris sancti art. 1. q. 85. cuius in corpore fatur: *Pœnitere est de aliquo prius à se facto dolere. Dicitur est autem supra, quod dolor, vel tristitia dupliciter dicitur, vno modo secundum quod est passio quadam appetitus sensitiui, & quantum ad hoc pœnitentia nō est virtus, sed passio. Alio modo secundum quod consistit in voluntate, & hoc modo est cum quadam electione, qua quidem si recta sit, necesse est quod sit actus virtutis: pertinet quidem ad rationem rectam, ut aliquis doleat de quo dolendum est, & eo modo, & fine, quo dolendum est, quod quidem obseruatur in pœnitentia de qua nunc loquimur.*

Probatur secundo ratione desumpta ex citato D. Thomæ testimonio; nam de ratione virtutis est, quod sit habitus electiuus in mediocritate consistens; Atqui huiusmodi est pœnitentia; ergo est virtus; Minor non solum est D. Thomæ, verum etiam est definitio virtutis, quam

tradunt communiter Philosophi morales cum Aristotele in Eth. Minor etiam clara est, præsertim si attendamus ad scripturæ loca adducta, vbi pœnitentia laudatur maximo-perè, quod non fieret si actus bonus, & laudabilis nō esset; quis namque dicet non esse laudabile detestari malum, vel vt loquitur D. Thomas, dolere de quo dolendum est?

Cōfirmatur præcedens ratio ex alijs Philosophi, & aliorum, virtutis deficientibus: est nanq; *virtus dispositio perfecti ad optimum: est habitus qui bonum facit habentem, & opus eius bonum reddit: est bona qualitas mentis, qua nullus malè vititur.* Atqui hæc omnia pœnitentiæ conueniūt; ergo pœnitentia est vera, & propria virtus. Minor ostenditur; nam pœnitentia de qua loquimur, est dispositio perfecti ad optimum; cum eius actus, qui est cōtritio ad gratiam disponat: bonum facit habentem, quia ex peccatore iustū facit, & opera illius bona, seu hominis iusti: est bona qualitas mentis, qua nullus malè vititur, cum nullus

vti possit vera pœnitentia ad malum finem, quantum est ex fine operis, an vero quantum ex finē operantis patet ex dictis in prima secundæ, & patebit ex dicendis de virtutibus Theologicalibus solvantur argumenta in contrarium.

Primum argumentum est. Pœnitentia supponit essentialiter peccatum; ergo nequit esse virtus: Antecedens est notum, cum nanque pœnitentia ad tollendum peccatum ordinetur, non potest non esse vbi peccatum non supponitur, ideoque Theologi communiter docent in Christo Domino non fuisse pœnitentiam, quia peccatum nullo modo supponi poterat. Consequentia probatur, quia implicat virtutem supponere vitium oppositum, sicut vnum contrarium nequit aliud supponere.

Respondetur distinguendo. Antecedens pœnitentia supponit peccatum quod destruat, & conceditur; supponit peccatum cum quo esse queat & negatur; per quod patet ad probationes: virtus

enim non supponit vitium, cū quo maneat; potest tamen supponere vitium, quod expellat; sicut contrarium non supponit suum contrarium, cum quo maneat, sed supponere potest quod expellat.

Secundum argumentum: omnis virtus est per se appetibilis; sed pœnitentia nō est per se appetibilis; ergo non est virtus. Maior docetur ab omnibus. Minor ostenditur; nam qui pœnitentiam appeteret peccatum appeteret; cū enim pœnitentia peccatū supponat, nequit ipsa appeti, quin appetatur id sine quo esse nequit.

Respondetur concessa maiore, negando minorem; Pœnitentia nanque est per se appetibilis ex peccati suppositione: non enim Pœnitentia appetitur per se absolutè, sed in remedium peccati, quod Pœnitentia destruit.

Tertium argumentū quod proponit D. Thomas est: Verecundia non est virtus per Philo. Ethic. 4 ergo neq. pœnitentia. Antecedens patet, tum quia verecundia est cum passione corporali. Tum etiā quia,

quia, non est dispositio perfecti, cum sit de turpi actu, quod nō habet locum in homine virtuoso. Consequentia probatur, quia etiam Pœnitentia est cum passione corporali, nempe cum dolore, & tristitia, & ploratu; & etiam quia est de turpibus factis, scilicet de peccatis, quæ in homine virtuoso, locum non habent.

Respondet Angelicus differentiam esse inter verecundiam, & Pœnitentiam, quod *verecundia respicit turpe factum ut presens, pro quo timet confundi; Pœnitentia vero ut prateritum; est autem contra perfectionem virtutis, quod aliquis in presenti habeat turpe factum, de quo oportet eum verecundari, non est autem contra perfectionem, quod aliquis prius commiserit turpia facta, de quibus oportet eum pœnitere, cum ex vitioso, fiat aliquis virtuosus.*

Vbi ut vides profundam assignat differentiam, inter verecundiam, & Pœnitentiã, quod ideo verecundia non est virtus, quia eius actus efficax non est ad expellendum

peccatum, timet quidem verecundus culpam, sed ob timorem infamiæ, qui optimè stare potest cum amore culpæ; Vnde licet in iuuenibus verecundia laudetur, non tamen ideo est, quia sit virtus, sed quia est quoddam virtutis exordium; nam qui peccatū detestatur ob infamiæ timorem, facile potest subinde illud detestari quatenus est absolutè malum, & virtuti oppositum. At si loquamur de pœnitentia, cum ipsa absolutè, & simpliciter peccatum detestetur, virtus simpliciter erit: quod autem pœnitentia fiat aliquãdo cum aliqua corporis transmutatione, hoc non tollit quominus non sit virtus, dummodo, ut dicit Angelicus, ex recta fiat electione.

Quartum argumētum est, quia de ratione virtutis est, quod suos eliciat actus & faciliter, & delectabiliter; sed Pœnitentia non est sic; ergo non est virtus. Maior est commune Philosophorum dictū. Minor probatur, nam Pœnitentia suos exercet actus cum dolore, & tristitia. Respondetur

detur concedendo maiorem, & negando minorem, nam licet Pœnitentia de peccato doleat, & tristetur, delectatur tamen de ipso dolore, & sic Pœnitentia dolet de peccato, gaudet, & delectatur de illius dolore, & tristitia.

Quintum argumentum. In fuga mali nulla esse potest virtus; sed Pœnitentia consistit in fuga mali; ergo nequit esse virtus. Maior patet, nam fugere malum, est homini naturale, sicut & cuilibet animali. Minor probatur, nam Pœnitentia non potest esse peccati prosecutio; ergo erit eiusdem fuga; eo namq; ipso quod quis peccatum, ut malum apprehendit, suapte natura ab ipso fugit.

Respondetur distinguendo maiorem, in fuga mali purè naturalis, nulla potest esse virtus, & conceditur: in fuga mali supernaturalis nulla potest esse virtus, & negatur: sicut enim homo ad amandū seipsum amore naturali, nulla indiget virtute, ita ad fugiendum malum naturale: nulla virtute indigebit, & sicut homo ad diligendum se

ipsum supernaturali dilectione, habitu indiget supernaturali, ita ad fugiendum huiusmodi malum supernaturale, supernaturali habitu indigebit. Adde Pœnitentiam nō esse puram peccati fugam, neq; prosecutionem, sed esse tendentiam quandam in peccatum destruendo illud, motus namque fugæ, purum denotat recessum; motus prosecutionis, animi denotat affectum in rem in quam tendimus. At vero pœnitentiæ tendentia in peccatum, est tendentia destructiva peccati. Vnde simplex fuga à peccato explicatur per hoc *nolem peccasse*: Prosecutio explicatur per hoc *volo peccatum*: tendentia vero pœnitentiæ explicatur per hoc *volo peccatū non esse*: Proinde D. Thomas ut ostenderet pœnitentiā non esse impossibilem dicit hic art. i. ad 3. *Dolere de hoc quod prius factum est, cum intentione conandi ad hoc quod factum non fuerit esset stultum. Hoc autem non intendit Pœnitens, sed dolor eius est displicentia, seu reprobatio facti præteriti, cum intentione remouendi sequelam*

ipſus, ſcilicet offenſam Dei, & reatum pœnæ. Vbi vt vides non vult Angelicus Pœnitentiam eſſe puram peccati fugam, licet & hanc inuoluat, ſed maximè eſſe tendentiam in peccatum, ipſum deſtruendo. Ob idq; art. 2. ad 3. habet: *qualibet virtus ſpecialis formaliter expellit habitum vitij oppoſiti: ſicut albedo expellit nigredinem ab eodem ſubiecto, ſed Pœnitentia expellit omne peccatum effectiue, in quatum operatur ad deſtructionem peccati, prout eſt remiſſibile ex diuina gratia, homine coooperante.* Vnde patet aliquos hic contere tempus, vt probent actus pœnitentiæ eſſe actus puræ, & nudæ fugæ; nã vt ex dictis liquet, & magis ex dicendis in ſequentibus liquebit, hoc eſt falſum: tum quia eſt valde dubiũ in Philoſophia, an detur actus voluntatis, & intellectus puræ fugæ; videtur enim implicare intellectum, & voluntatem fugere, ſeu recedere à termino à quo, & non accedere ad terminum ad quem; tum etiã quia cum obiectum intellectus, & voluntatis ſit verum,

& bonum, ſeu ſit ens ſub ratione veri, & boni, ita quod ratio, qua harum potentiãrũ, ſit ratio entis, & ratio ſub qua, ſit ratio veri, & boni; ſequitur quod hæ potentiæ, non niſi in ens tanquam in rationem qua, verſari poſſunt, & non niſi ſub illis rationibus formalibus veri, & boni; & ſubinde actus puræ, & nudæ fugæ, nequaquam intellectus, & voluntas habere poterunt: poſſunt quidem fugere à falſo, & malo tanquã à termino à quo relicto, tendendo in verum, & bonum tanquam in terminum ad quem acquiſitum; ſed non poſſunt per proprios actus poſitiuos cognitionis, & volitionis recedere à falſo, & malo, niſi ſub aliqua veri, & boni ratione, alioqui non eſſet vera cõmunis Philoſophorum, & Theologorum doctrina, quod intellectus cognoſcat falſum ſub ratione veri, & voluntas vel it malum ſub ratione boni: ſi enim ſemel intellectus fugeret à falſo pura fuga, ſine vlla tendentia in verum cognoſceret falſum à quo fugeret, & non ratione veri

in quod tenderet, quod esset obiecti; quod esse nequit; idē
exire extra latitudinem sui dic de voluntate.

Q V A E S T I O II.

Quenam virtus sit Pœnitentia.

Suppono primo Pœnitentiam non posse esse ipsū gratiæ sanctificātis habitum, vt tenuerunt aliqui antiqui apud D Bonauēturam 4 dist. 14. art. 1. q. 1. nam vt in tract de gratia docuimus, habitus gratiæ, est primū esse in linea supernaturali, sicut substantia in linea naturali, & sicut hæc non est operatiua, ita nec illa: at vero pœnitentia, vt patet, est habitus operatiuus.

Suppono secundo. Pœnitentiam non esse virtutem generalem, licet habeat modum quendam generalem, cum peccata virtutibus omnibus opposita detestetur, sed sub vna, & determinata ratione, vt postea dicetur; dixi sub determinata ratione, quia vnaquæq; virtus habet peccatum sibi oppositum, quātale destruere, cum omnis habitus, cum sit sufficiens ad

propriū obiectum diligendum, est etiam sufficiens ad oppositum illius odio habendum, fugiendum, detestandum; sed semper sub propria, & determinata ratione, vcharitas, quæ habet diligere Deum, & proximum, habet etiam peccatum detestari, quatenus sibi opponitur, idē dic de fide, spe &c.

Suppono tertio. Pœnitentiam non esse virtutem religionis, nam religio respicit formalissimè & per se, immediatè, & directè cultum Dei, at vero pœnitentia, per se, & directè peccatum, vt destruendum respicit; licet hoc subinde in Dei cultum cedat. Tum quia non est adeo difficile Deum externo colere cultu, sicuti est peccata ipsa destruere His positis tres potissimè sunt de præsentī quæstione sententiæ.

Prima sententia est Pœnitentiam esse ipsam Charitatis virtutem. Ita aliqui moderni post Alensem 4.p.q.54 memb. 1. art. 2. quorum fundamenta postea referemus.

Secunda sententia magis communis extra scholam D. Thomæ est, quod pœnitentia sit ipsa virtus iustitiæ Ita Suarez, Coninchius, & alij hoc loco.

Nostri sententia sequenti explicatur conclusione. *Pœnitentia est virtus specialis, à reliquis omnibus distincta.* Hęc est expressa D. Thomæ sententia, & discipulorum eius. Videatur Nugnus hac quæst. 85. art. 2.

Probatur primò ratione D. Thomæ, quam habet in huius art. 2. corpore; quia, inquit, *species habituum distinguuntur secundum species actuum: & ideo ubi occurrit specialis actus laudabilis, ibi necesse est ponere specialem habitum virtutis.* Manifestum est autem quod in Pœnitentia inuenitur specialis ratio actus laudabilis, scilicet operari ad destructionem peccati præteriti, in quantum est Dei offensa,

quod non pertinet ad rationem alterius virtutis.

Sed antequam ulterius progrediantur nota, vt profundam D. Thomæ cupias rationem, quod Pœnitens sub quintuplici ratione potest in peccatum ferri. Primò quatenus peccatum est contra rectam rationem; seu, vt clarius dicam, contra alicuius particularis virtutis honestatem, verbi gratia contra temperantiam; & secundum hanc rationem, vt dicebamus, ab ipsa temperantia destruitur, vnaquæque namque virtus suum contrarium potest destruere. Secundò quatenus est malum repugnans Dei amicitia, & nos eius cõstituens inimicos, & secundum hanc rationem destruitur peccatum per charitatem, quod obseruat Angelicus in solutione primi dicens: *si ergo in actu pœnitentis consideretur sola displicentia peccati præteriti, hoc immediate ad charitatem pertinet, sicut & gaudere in bonis præteritis; sed intentio operandi ad deletionem peccati præteriti requirit specialẽ virtutem sub charitate.* Sub charitate dicit, quia

quia ex charitatis imperio Pœnitentia operatur, vt in verbis prioribus idem Angelicus aduertit.

Tertiò quatenus Deo infert iniuriam, quod est aliorum proprium peccatorum, de quo disput. 2. q. 4. & secundum hanc rationem destruitur peccatum per virtutē iustitiæ cōmutatiuæ similem, quæ habet ponere compensationem non quidem æqualitatis, sed illam quam potest. Quartò quatenus peccatum nos æterna gloria priuat, & cōstituit nos reos pænæ æternæ: Et secundum hanc rationem deletur per virtutem spei.

Quintò, & vltimò quatenus peccatū est offensa Dei, & secundum hanc rationem per pœnitentiā destruitur; differt autem offensa ab iniuria, quod iniuria iustitiæ opponitur, & non nisi per iustitiam tollitur, at vero offensa, dicit quendam dignitatis personæ contemptum, vt cum quis Principis, vel Pontificis mandata transgreditur & eo maior quando ipso sciente, & vidente, quod

peccatori contingit, dum Dei mandata ante ipsius oculos transgreditur. Ex quibus patet, quod nam sit pœnitentiæ obiectum, auferre nimirum in se ipso hanc Dei offensam, quæ quamdiu peccatum manet, perseuerat; quod magis explicabitur disp. 2. q. 4.

Probatur secundo, quia si pœnitentia non esset virtus specialis ab alijs distincta deberet esse cū aliarum aliqua, identificata; Atqui non est; ergo &c. Minor ostenditur, nam si cum aliqua identificata esset, maxime cum charitate, vel iustitia; sed cum harum nulla potest esse identificata; ergo. Huius argumenti minor probatur, quia quilibet charitatis actus in Deum immediatè tendit tãquam in obiectum formale specificatiuum illius, cum sit Charitas virtus Theologica; at vero pœnitentia tendit immediatè in peccatum, vt est offensa Dei: patet autè quod vna, & eadem virtus hæc duo munia adeo diuersa præstare non potest; alioqui vna, & eadem virtus esset, & non esset Theologica.

Neque

Neque etiam potest penitentia cum iustitia identificari, vt elegantissimè probat D. Thomas hic art 3. cum nõ possit offensam compensare ad æqualitatem, & etiã quia offensa formalissimè vt dicebamus non est iniuria, nec subinde iustitię opponitur, ac proinde satisfactio pro offensa, seu offensæ destructio, iustitiæ actus esse nequit. An autem, & quomodo ad iustitiam pertineat, postea dicitur. Soluuntur argumenta in contrarium.

Primum argumentum est, quia illa est virtus penitentię, quæ talem elicit actum, qui omnium sit delectatius peccatorum; Atqui hæc est charitas; ergo &c. Maior nota est. Minor ostenditur, nam in omnium sententia actus dilectionis Dei super omnia, est vltima ad gratiã dispositio, quippe cum sit perfectissima in Deum conuersio, implicat autem, quod aliquis sit perfectissimè in Deum conuersus, & in peccato sit mortali, ergo.

Respondetur distinguendo maiorem: illa est virtus

pœnitentiæ, cuius actus est omnium deletius peccatorum. sub ratione offensæ Dei, & conceditur, sub alijs rationibus, & negatur. Charitas ergo omnia habet delere peccata, sed sub suo particulari motiuo secundum nimirum, quod diuinam destruunt amicitiam. Pœnitentia vero, secundum quod sunt offensa Dei; benè verum est, quod Charitas mouet, & imperat pœnitentiæ, vt quando ipsa per dilectionem hominem in Deum conuertit, & peccatũ sub sua ratione destruit, ipsa id ipsum præstet, per contritionem, & sub suo particulari motiuo. Potest tamen dari casus, quo homo per solam dilectionem iustificetur, vt quando subito per illam in Deum rapitur, absq; eo quod peccata in mentem veniant, quę detestentur, tamen quando illorum veniet memoria, detestari debent, & suo tempore confiteri, cum contritio non nisi per ordinem ad confessionem peccata delere habeat; sed de hoc infra.

Secundum argumentum: virtus, qua satisfacimus pro
offen-

offensis illatis parentibus, amicis, &c. est virtus iustitiæ; ergo etiam illa, qua satisfacimus pro offensis illatis Deo. Antecedens admittunt communiter. Consequentia ex rationis paritate constat.

Respondent aliqui concedendo antecedens, & negando consequentiam: ratio discriminis est, quia hominis ad hominem, iustitia dari potest, non hominis ad Deum: unde qui hominem læsit potest illi ad æqualitatem satisfacere; non tamen qui Deum, cum peccatum sit malum infinitum, satisfactio vero finita. Sed hæc solutio non placet; non enim omnis offensa parentibus, amicis, &c. facta, est contra iustitiam, quis enim dicet quod debitum parentibus non præstare honorem, sit actus iniustitiæ? quis dicet, quod amicum offendere, amicitiae leges non observando, sit iniustitiæ actus; ob id aliqui dicunt, quod offensa parentibus illata, per debiti honoris carentiam, resarciatur debitum illis exhibendo honorem; & sic illa offensa deletio, per novum pietatis actum fiet;

quia sicut offensa fuit contra pietatem, ita satisfactio pietatis actus erit. Similiter amicis satisfacimus quando cum eis affabiliter agimus, & sufficienter illis satisfacimus, cum sic, cum eis agimus.

Sed verius dicendum est, offensas parètib; amicis, &c. illatas, quæ offensa sunt, non deleri, nec per iustitiam, cum iniuriæ non sint, nec per pietatem, affabilitatem, &c. cum hæc virtutes offensas non deleant, nisi secundum quod formalissimè sibi opponit; sed deleri per quandam virtutem pœnitentiæ moralis, quæ ad iustitiam reuocatur, vel etiam ad pietatem, affabilitatem, &c. proportionaliter, & licet Philosophi de hac expressam non fecerint mentionem, cum supradictis sit valde affinis, non tamen ob id negari debet, um propriam habeat rationem formalem à cæteris distinctam, ut cõsideranti patebit, & mox ex D. Thoma subiiciemus: Unde videmus non contentari parentes v. g. quod filij pro illata illorum offensa novum exhibeant reuerentiæ obse-

obsequium, sed veniam quãdoque exposcunt. Item quãdo aliquem verbo, vel opere offendimus, quando contra iustitiam non est talis offensa; eiusdem offensæ veniã exposcimus, signa doloris, & displicentiæ ostendẽdo, quod est euidens signum, talem offensam non fuisse solum contra pietatem, sed contra pœnitentiam, cum per hanc refarciatur.

Sed quæres primò quid principalius pœnitentia inspiciat offensæ satisfactionem, an dolorem de perpetrato peccato? Respondetur pœnitentiam vtrunque inspiciere, & offensæ satisfactionem, & offensæ dolorem, taliter tamen quod offensæ satisfactionem inspiciat vt finem; dolorem, vt medium; assumit nanque pœnitentia dolorem tanquam medium ad dirimendam offensam. Ita deduco ex S. Doctore hoc art. 2. cuius in corpore dicit: *operari ad destructionẽ peccati præteriti ut est offensa Dei*, esse proprium actũ pœnitentiæ; patet autem quod non aliter pœnitentia ad præteriti peccati destructionem

operatur, nisi dolẽdo de illo: & a. 3. dicit. *Pœnitentiã habere; quod sit specialis virtus ex hoc quod pœnitens dolet de peccato commisso, in quantum est offensa Dei cum emendationis proposito.* Vnde patet quam male loquantur illi qui dicũt ad pœnitentiam solum pertinere intendere offensæ satisfactionem, dolere vero de peccatis, proprium esse Charitatis; nam licet verum sit, vt supra notauimus Charitatem posse de peccatis dolere, qua ratione sibi opponuntur, sicut id ipsum quãlibet virtus facere potest, non tamen charitatis est proprium, dolorem peccatorum assumere, secundum quod sunt offensa Dei.

Quæres secundo, an pœnitentia sit virtus moralis, vel Theologica: Respondeo cum D. Thoma hic art. 3. ad primam esse virtutem moralem. Et probatur breuiter, quia illa est virtus Theologica, quæ Deum habet pro obiecto; Atqui pœnitentia non respicit Deum pro obiecto, sed peccati destructionem; ergo. Vnde licet pœnitentia intendat per dolorem Deo satisfacere,

facere ; pro offensa illata ; Deus tamen non est obiectū formale poenitentiae, sed solum est obiectum cui ; sicut religio non est virtus Theologica, sed moralis ; quia licet cultus, quem respicit, Deum immediatè respiciat, tanquā obiectum cui, nō tamen Deus est obiectum formale illius.

Sed dices, omnis virtus moralis in medio consistit, vel rei ut iustitia, vel rationis, ut virtutes aliæ ; sed poenitentia non consistit in medio rei, cum non sit iustitia, neque in medio rationis ; quod ostenditur, quia poenitentia est dolere de peccatis in quantum tunc Dei offensa ; sed in hoc nullum dari potest medium : cum enim peccatum sit malum infinitum, potest homo de illo magis, ne magis dolere, usque in infinitum ; Nec volet dicere, quod licet ex parte obiecti poenitentia medium non habeat, habet tamen illud ex parte subiecti ; potest enim ita crescere dolor, & afflictio in poenitente, pro peccato commisso, ut sit ei nociua, & teneatur ab ea cessare, vel ne malum gra-

ue corporale subeat, vel spirituale, ut desperationem Nā contra est. Primò, quia id ipsum de Charitate dici potest, cum quis possit taliter in charitate exardescere, quod teneatur ab illa cessare ob damnum sanitati inferendum. Secundò, quia virtutis medium, non per ordinem ad subiectum est desumendum, sed per ordinem ad obiectum ; ergo, &c.

Respondetur concedendo maiorem, & negando minorem, in omnium nanque sententia, poenitentia (supposito quod non sit iustitia) medium rationis habere debet. Ad probationem dico, falsum esse poenitentiam dictare de peccato esse dolendum in infinitum absolute, sed in infinitum, ut ita dicam, determinatè, nempe secundum quod prudentia dictauerit, prudentia autem dictat esse semper magis, ac magis de peccatis dolendum ; taliter tamen, quod dolor, & afflictio, quæ per se à poenitentia importantur, non sint nociua ; unde falsum est, quod dolor, & afflictio se teneant præcisè ex

parte subiecti, & nocumentū, quod ex illis oriri potest; sed se tenent ex parte obiecti, tāquam circumstantiæ illius; nō sic se habet nocumentum respectu Charitatis, nam solum per accidens, ratione subiecti, cum illa coniungi potest. Vnde patet manifesta dispositus inter Charitatem, & Pœnitentiam, quod Charitas dilectionem respicit, & ex hac per se non sequitur dolor, sed lætitia, & etiam si aliquando dolor, & afflictio ex illa sequatur, ratione oppositi, obiecto amato, erit purè per accidens; At vero pœnitentia per se habet respicere dolorem, & afflictionem pro peccatis commissis, ex quibus nisi intra prudentiæ limites detineantur, sequetur nocumentum corporale, & etiam spirituale, & subinde illa, nullū, per se loquendo, medium, sibi præscribit, hæc autem sic. Ex quibus patet radix, & fundamentum, ob quod dicunt communiter Theologi virtutes morales habere medium rationis, nempe à prudentia præscriptum, non vero virtutes Theologales, cum hæc so-

lum per accidens, excessum habere possint, ratione scilicet subiecti, ad quem excessum per accidens, dari nō debet determinata virtus, sed sufficiet pro eo casu fides, quæ est prudentia quædam eminentialis, vel donum intellectus, vel sapientiæ, vel scientiæ secundum materiæ exigentiā. Nota tamen quod licet pœnitentia non sit virtus Theologalis ad illam tamen maxime accedit, sicut, & religio, ideoque non mirū quod sit valde difficile harum virtutum medium adinuenire.

Quæres tertio, an pœnitentia sit virtus infusa? Affirmatiuè respondeo & apertè colligitur ex sacra Scriptura, Ierem. 31. *Postquam conuertisti me ego pœnitentiam*. Vbi particula *postquam* indicat illum ante, pœnitentiam exercere non potuisse: & Threnorum vlt. dicitur *Cœuerte nos Domine ad te. & cœuertemur*. Idem habetur ex Tridentino sess. 6. cap. 3. & alibi. Et ratio id ipsum conuincit, nam omnis habitus ordinans hominem in finem supernaturalem, non potest non esse infusus; Atqui

huius-

huiusmodi est pœnitentia, reconciliat nanque hominem cum Deo supernaturali auctore; ergo &c.

Quæres quarto, an possit dari pœnitentia, quæ sit virtus acquisita? Et respondeo affirmatiuè. Ita D. Thomas quæst. 84. art. 7. cuius in corpore dicit: *ex naturali ratione homo mouetur ad Pœnitentiam de malis, quæ fecit.* Et in solutione ad primum habet: *de iure naturali est, quod aliquis pœniteat de malis, quæ fecit, quantum ad hoc quod doleat fecisse, & doloris remedium querat, per aliquem modum, & quod etiam aliqua signa doloris ostendat, sicut & Niniuitæ fecerunt, ut Iona 3. legitur.* Ad-

de posse etiam hunc habitum generari ex frequentatione actuum pœnitentiæ supernaturalis, qui habitus postea manet in peccatore, vt tradunt cõmuniter in alijs materijs D. Thom. discipuli. Aduerte tamen nec huius, nec prioris habitus actus, esse sufficientes ad iustificationem, etiam cum Sacramento; cum actus naturalis nequeat esse dispositio ad gratiam, vt infra dicetur, an autem dolor naturalis possit esse sufficiens ad faciendum pœnitentiæ Sacramentum validum, sed informè, affirmant aliqui cum Bonacina, & alijs, quod an sit probabile ex infra dicendis patebit.

Q V A E S T I O I I I.

*Explicantiur aliqua pulcherrima difficultates,
adeandem Pœnitentiæ virtutem
pertinentes.*

NE tedio lectorem afficiam quæstionum longitudine, quæ in vnica quæstione pertractari poterant

duabus committo. Quæro ergo primò quomodo pœnitentia ad iustitiam pertineat; dictum nanque est iustitiam

non esse, & cum ad alterum sit, ad iustitiam debet pertinere quomodo autem hoc sit, disquiritur. Pro quo nota, quod sicut in naturalibus sunt tria partiũ genera, nempe partes subiectivæ, seu specificæ, vt homo, & equus respectu animalis; integrales, vt manus, & pes, & potentiales, vt propriæ passiones: ita in virtute iustitiæ, hæc tria partium genera reperiuntur, partes subiectivæ, seu specificæ, iustitiæ, sunt iustitia distributiva, commutativa, legalis, & Epichya. Partes integrantes sunt per D. Thomam 2. 2. q. 79. art. 1. facere bonum, & declinare à malo. Partes potentiales sunt, quæ declinant à perfectione iustitiæ, licet veras constituent species, & nō sint propriæ passiones iustitiæ (quantum nāque ad hoc similitudo non tenet cum partibus potentialibus naturalibus) & sunt Religio, Pœnitentia, Pietas &c. De quibus N. salm. 1. 2. in arbore virtutum: est ergo pœnitentia pars potentialis iustitiæ, quia in primis non habet veræ iustitiæ conditiones omnes, nimi-

rum quod sit ad alterũ, quod debiti respiciat rationem, & quod reddat æquale simpliciter, & perfectè; licet enim sit perfectè ad alterum, non tamen respicit propriam debiti rationem, cum respiciat offensam, quæ non est strictè iniuria, vt supra dicebamus, an autè deficiat etiam à propria iustitiæ ratione, ex eo quod Deo æquale non reddat, ex mox subiijciendis habebis.

Quero secundo, an pœnitentia Deo satisfaciatur pro culpa mortali? Respondetur affirmatiuè, non quidem perfectè, & ad æqualitatem, sed imperfectè, ob idque communiter pœnitentia, vocatur iustitia hominis ad Deum, eo quod nulla alia sit virtus, quæ aliquo modo ius Dei læsum per peccatum, vt est Dei offensa resarciat. Propter hoc dicit D. Thomas in hoc art. Pœnitentiam facere compensationem pro offensa Dei illata & quod in pœnitentia quoddam iustum secundum quid inueniatur. Et art. 2. quæst. 1. huius partis probat purum hominem posse satisfacere
secun-

secundum quid, & imperfectè pro offensa contra Deum facta. Et ratio etiam id ipsum conuincit, quia ad huiusmodi satisfactionem non requiritur, quod reddatur æquale rei, sed proportionis; atqui creatura per penitentiam huiusmodi reddit æquale pro peccatis, cum reddat quantum potest; ergo &c. sed de hoc fusè disput. sequenti q. 4. Hinc sequitur peccatorum remissionem fieri gratis, quia cum talis satisfactio non sit æqualis, non tenetur illam Deus acceptare, sed posset illam respicere. Tum quia, cū hanc penitentiam non faciat homo de suo, sed per Dei gratiam, nullam inferre potest obligationem rigorosam acceptandi illam, sed congruentiæ, sed liberalitatis. Tum etiam quia, licet pœnitentia, prout ad gratiam sequitur, seu prout gratia informatur ius iustitiæ, respectu gratiæ augmenti, & gloriæ inferat cum sit propriè meritoria, non tamen prout in genere causæ materialis gratiæ præcedit, seu prout est vltima dispositio ad gratiam, secun-

dum nanque hanc rationem licet possit dici aliquo modo satisfactoria, cum tunc pro illo etiam priori intelligatur peccati destructio, non tamen ius aliquod inducit in Deo cum adhuc intelligatur opus inimici, licet prout ad gratiā sequitur sit opus amici. Sed de hac re videantur omnino ea quæ diximus de iustificatione disput. 4. q. 2. vbi explicuimus quomodo vltima dispositio ad gratiam, sit ab eadem gratia efficienter.

Quæro tertio, quam nexū habeat pœnitentia cum gratia, & charitate. Respondetur duplicem habere nexum cum gratia, vnum generalem, specialem alterum: generalem habet, qua virtus infusa est, omnes nanque virtutes morales infusæ cum gratia connectuntur, illi ancillantur, illi deseruiunt, ad illam veluti passiones consequuntur. Particularis est, qua tendit ad destruendam offensam, Deo illatam, media dicta satisfactione, quæ satisfactio suum non sortitur effectum, nisi Dei (vt mox dicebamus) accedat acceptatio, diuina
sup;

supplente misericordia, quod non valet hominis præstare iustitia, quod non fit, nisi per hoc, quod Deus homini placatus, & amicus reddatur, quod non nisi per gratiã fieri potest. Habet etiam nexum cum charitate, quatenus dolor diuinæ destructiuus offensæ, non est quilibet dolor, sed super omnia, vt dictæ offensæ proportionetur; & quia omnis dolor ex amore alicuius procedit, sic dolor super omnia, procedere debet ex amore super omnia, non quidem elicituè, vt supra dicebamus, sed imperatiuè:

Quaro quarto, an pœnitentia possit dolere de vno peccato, absque eo quod doleat de omnibus? Certum in primis est, posse pœnitentiam detestari vnum peccatum explicitè, quin alia explicitè detestentur; difficultas est, an possit pœnitentia detestari vnũ peccatum explicitè, quia alia impliciter detestentur: & procedit difficultas de solis peccatis mortalibus; nam de venialibus nulli dubium est, id fieri posse. Et respondeo nullo modo posse pœnitentiam

explicitè vnum detestari peccatum, quin cætera detestentur saltem implicitè, & idem dicendum est de reliquis virtutibus, quæ peccatis aduersantur. Et ratio est, quia sicut charitas dum amat Deum, auersatur saltem implicitè, omne malum quod illi opponitur; cum absolutus amor cuiuscunque boni, sit virtualis fuga, & detestatio cuiuscunque mali: accessus nanq; ad terminum ad quam, est recessus à termino à quo; ergo cū detestatio explicita vnus peccati, qua offensæ Dei est, sit accessus ad Deum, & sit detestatio super omnia, non poterit nõ esse detestatio saltem virtualis omnium aliarũ offensarum. Hoc intelligi debet quando detestatio est actus pœnitentiæ infusæ, nam si esset actus pœnitentiæ acquisitæ, quæ habet peccatum detestari quatenus est contra rectam rationem, vel quatenus naturam dedecet rationalem, posset vnũ detestari absque eo, quod cætera etiã implicitè detestentur, vt cum quis detestatur ebrietatem, & diligit, & vult fornicationem.

Quaro

Quæro quinto, an pœnitentia sit ad salutem necessaria? Et respondeo affirmatiuè, in homine adulto, in peccatum mortale relapso, sine Sacramento, nam cum sacramento sufficit attritio, quæ sit dolor supernaturalis ex motiuo alterius etiam virtutis, vt religionis, obedientiæ, ex timore gehennæ, ex desiderio beatitudinis, qui à spe elicitur; ex turpitudine peccati, &c. vt ex infra dicendis patebit. Vnde patet non rectè dicere Lugo hic disput. 2. nu. 65 quod melius sit ad salutem, dolere ex motiuo charitatis, quam ex motiuo pœnitentiæ, & subindè quod pœnitentia non sit

ad salutem necessaria. Nam licet hæ duæ virtutes simulcant, & simul maneant, tamen Charitas non ordinatur per se ad dolendum de peccatis, nec est hoc proprium ipsius munus, sed pœnitentiæ; deinde charitas non detestetur peccata, qua offensa Dei sunt, & secundum rationem generalem, sed solum secundum rationem ipsius specialem; ob idq; dicunt communiter Theologi quod quando peccata per charitatis actus destruuntur, si ratio offensæ memoriè postea occurrat debeât ex motiuo pœnitentiæ detestari; alioqui frustra specialis hæc virtus daretur.

QV AESTIO IV.

An Pœnitentia medijs suis actibus effectiuè peccata destruat.

Non procedit præsens difficultas de peccato originali respectu paruulorū, cum certum in omnium sententia sit, peccatum originale non expelli efficienter in paruulis, per pœnitentiam, cum

pro eo tempore non sint capaces eliciendi actum pœnitentiæ, sed destruitur formaliter per gratiam, & virtutes infusas, instrumentaliter per Baptismum, & principaliter à Deo gratiæ auctore. Neq; etiam

etiam procedit difficultas de habitu gratiæ; nam cum gratia non derur ad operari, sed adesse per se, non potest efficienter peccatum destruere, cum nō sit operatiua; destruit tamen formaliter; sicut & alię virtutes infusæ; an autem virtutes infusæ peccatum etiam efficienter habeant destruere, ex mox subiiciendis habebis: quod autem gratia habeat peccatū formaliter destruere patet, quia vnaquæq; forma habet suum expellere contrarium; atqui peccatum, & gratia contrariantur; ergo posita gratia in anima peccatum formaliter expelletur, & sic cum peccatū inficiat animam, & potentias eius, cum sit quædam illarum obliquitas, à gratia expellitur formaliter proximè, & immediatè ab anima: à potentijs mediatè, licet immediatè ab ipsdem potentijs per virtutes infusas expellatur; vnde si Deus gratiam sine virtutibus infusis infunderet, adhuc peccatum, & ab anima, & à potentijs eius expelleretur, sed ab anima directè, & à potentijs indirectè; at modo a po-

tentijs etiam directè per habitus in illis existentes expellitur. De sola ergo pœnitentiâ respectu adoltorum præsens procedit difficultas, & sensus est, an quando homo per actum contritionis, qui est proprius pœnitentiæ actus iustificatur, peccata efficienter physicè destruantur. Suppono ex dictis in p. 2. peccatum non solum actuale, verum etiam habituale esse aliquid physicum, seu positium, & non puram vt volunt aliqui priuationē. Prima sententia est, contritionem expellere peccatum moraliter dumtaxat. Hanc sequuntur plures moderni, extra scholam Diui Thomæ.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Pœnitentiâ per contritionem peccatū physicè efficienter destruit.* Hæc est manifesta D. Thomæ sententia in hoc art. in solutione 3. vbi habet: *qualibet virtus specialis expellit habitum vitij oppositū; sicut albedo expellit nigredinem ab eodem subiecto; sed Pœnitentiâ expellit omne peccatum effectiuè, in quantum operatur ad destructionem*

tionem peccati prout est remissibile ex diuina gratia bonine cooperante. Hæc D. Thomas, & cum eo eius discipuli. Videatur Nugnus hic dub. 2. vbi optimè notat omnes virtutes expellere peccatum, seu vitium sibi oppositum, non solum formaliter, verum etiã efficienter, cum hoc sit proprium cuiuscunque habitus, & qualitatis operatiuæ, sic, sua contraria expellendi, sed hoc faciunt secundum proprias, & determinatas rationes: at vero, si loquamur de pœnitentia, habet expellere efficienter, & formaliter vitium, quod sibi determinatè opponitur, nempe impœnitentiam; cetera vero peccata efficienter tantum, cum non habeat cum illis propriam, & formalem oppositionem, sicut habet cum vitijs sibi oppositis; quia tamen est virtus quædam eminens, & superioris ordinis, habet vim agendi contra omnia vitia, & destruendi illa.

Probatür conclusio primò, quia peccatū est aliquid physicum, nempe vera, & realis conuersio ad bonum com-

mutabile; per peccatum namque auertitur creatura à Deo, & conuertitur ad creaturam, constituendo in ea suum vltimum finem; ergo debet habere aliquam causam efficientem per quam destruatür; hæc inter alias virtutes est pœnitentia; ergo &c. Antecedens supponitur ex prima secundæ q. 71. vbi ostendimus peccatum esse veram, & realem conuersationem ad creaturam. Consequentia patet, nam ens reale non nisi per causam realem destrui potest. Minor subsumpta probatur, nam vt docet D. Thomas, & supra obseruauimus, nulla alia virtus, est ordinata ad destruendum peccatum, secundum quod omnibus opponitur virtutibus, nisi pœnitentia, vnaquæque namq; virtus ad peccatum tendit destruendum, secundum propriam, & determinatam rationem; at vero pœnitentia ad destructionem tendit peccati, secundum rationem offensæ; quæ ratio in vitijs omnibus reperitur; ob idq; aliæ virtutes ad vnū, vel alterum vitium destruendum tendunt; Pœnitentia ad

omnia, alia virtutes in talem tendunt destructionem, secundum quod vitia opponuntur obiectis inspectis, & subinde veluti secundario, & poenitentia primario, cum hoc sit proprium illius obiectum, propriumque munus illius.

Probatur secundo, vnum contrarium physicè destruit aliud, sed poenitentia habet eminentè cum omnibus peccatis contrarietatem; ergo physicè destruit illa. Maior patet ex Philosophia, & ex D. Thoma 1.2. q. 71. art. 3. & alibi. Minor probatur ex Aristotele in Logica cap. de oppositis, vbi dicit bonum, & malum, iustitiam, & iniustitiam opponi contrariè. Atqui poenitentia est quaedam iustitia hominis ad Deum, cum tendat ad compensationem faciendam pro iniurijs Deo illatis, & peccata sint quaedam iniustitia cõtra Deum; ergo &c.

Confirmatur, & explicetur præcedens ratio, nam poenitentia est habitus operatiuus, vt omnes admittunt, subiectatur nanque in potentia operatiua, & consequitur ad gratiam, quæ est ipsum esse in

linea supernaturali, ob idque in anima subiectatur, cæteri habitus in potentijs operatiuis, & ob id pro operatione dantur; ergo debet physicè operari ad sui oppositi destructionem, sicut & alij habitus; cum enim omnis virtus debeat esse potens ad resistendum contrarijs, & ad illa destruenda, non solum formaliter (hoc enim est proprium contrariorum nõ actiuorum) verum etiam efficièter, quod est proprium actiuorum, vt sunt habitus virtutum operatiuarum; ergo. Soluuntur argumenta in contrarium.

Primum argumentum, aliæ virtutes effectiuè non destruit nisi vitia sibi ex diametro opposita, vt temperantia intemperantiam, iustitia iniustitiam, &c. ergo etiam poenitentia, solum vitium sibi ex diametro contrarium, destruere potest, nempe impoenitentiam; nihil enim destruitur nisi vel à contrario, & hoc per se, vel ex destructione subiecti, & hoc per accidens.

Respondetur concedendo antecedens, & negando consequentiam, licet enim poenitentia-

nitentia nō habeat nisi vnum contrarium strictè, & immediatè, tamen eminenter omnia peccata sibi contrariantur; cum enim pœnitentia sit perfectissima in Deum cōuersio, habebit physicè destruere omnes auersiones, vnde pœnitentia maiorem habet vim, virtutem, & actiuitatem in peccata, quam habeant aliæ virtutes, nam aliæ virtutes opponuntur quidem peccatis secundum speciales eorum rationes, pœnitentia vero secundum rationem generalem offensæ, quæ in auersione à Deo, & in conuersione ad creaturam consistit: ideoque dicebat Dominus per Prophetam: *me dereliquerunt fontem aquæ viuæ. & foderunt sibi cisternas dissipatas quæ continere non valent aquas* Vnde pœnitentia secundum aliquam rationem superat fidem, & spem, quia iste virtutes talem non ponunt conuersionem, cum possint esse in peccatore; At pœnitentia, non nisi cum charitate manet, & ex imperio illius, & directione operatur. Vnde dum pœnitentia operatur, duplex inter-

uenit, motiuum, intrinsecum, & est proprium pœnitentiæ, & extrinsecum, & est proprium charitatis, ex cuius motione agit.

Secundum argumentū, peccatū prius natura per charitatis actū expellitur, quā quod pœnitentiæ actus ponatur; ergo non expellitur per pœnitentiā. Antecedens probatur, nam pœnitentia non agit nisi per charitatis actum moueatur; ex imperio nāque charitatis pœnitentia operatur; ergo cum actus imperans sit prius actu imperato, actus charitatis prior erit actu pœnitentiæ: implicat autem, quod actus ponatur charitatis, & peccatum nō expellatur, cum charitas, cum omnibus peccatis oppositionem habeat, & omnia destruat.

Respondetur distinguendo antecedens, peccatum prius natura expellitur per charitatis actum secundum quod amicitiae Dei opponitur quā expellatur per actum contritionis secundum quod est offensā Dei & conceditur; expellitur prius natura. per actum charitatis, secundum

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA CIRIACIA

omnem rationem & adequatè, & negatur. Itaque licet peccatum in eodem instanti adequate expellatur, tamen in eo instanti reali pura naturæ instantia assignantur, in quibus datur distributio expulsiōis peccati; nam prius intelligimus peccatū expelli per charitatem, secundum quod Dei amicitiae opponitur, deinde secundum rationem offensæ, postea secundum alias particulares rationes, secundum quas alijs uirtutibus opponitur. Vnde ex illo argumento nil aliud probatur nisi quod per actum dilectionis quo poenitentia imperatur, prius natura peccatum intelligatur expulsū, secundum quod bono opponitur diuino vel diuinæ amicitiae, non adequatè.

Tertium argumentum: Si poenitentia physice peccatū expelleret, etiā physice gratiā causaret; hoc dici nequit; ergo nec illud. Maior patet nam quod est causa causæ est etiā causa causati; sed homo causat officienter poenitentiam, & hęc gratiam per quā peccatum expellitur; ergo.

Tum etiam quia peccatū non expellitur nisi per gratiam; ergo si poenitentia physice expellit peccatum, physice gratiam producet per quam expellatur. Minor patet, nam in omnium sententia gratia physice non causatur, nisi à Deo principaliter & per sacramenta instrumentaliter; per actus autem nostros non nisi dispositiue, ut docet Tridentinum sess. 6. cap. 5. & can. 6.

Respondetur negando sequelam maioris; cum enim gratia sit altioris ordinis, & non possit attingi, nisi a Deo tanquam à causa principali, & à creatura tamquā à causa instrumentali, & deus nullum aliud instituerit gratiæ instrumentum præter sacramenta; sequitur quod nostri actus nō nisi dispositiones esse possint ad gratiam producendā qui alij nō sunt, extra Sacramentum, nisi poenitentiae, & charitatis actus, nec est nouū quod agens attingat vnū contrarium & non attingat aliud, quando hoc aliud extra suæ actiuitatis spheram reperitur. Vnde videmus hominem efficien-

ficienter expellere à materia contrarias dispositiones, ad animæ rationalis introductionē, imò, & effectiuè dispositiones ad eandem animā introducendā necessarias attingere non tamen animam ipsam: similiter sol effectiuè vltimas producit dispositiones ad formam ranę introducendam, & tamē eandem ranę formam non attingit; cū hoc fiat in virtute intelligentiæ &c.

Quartum argumentū est, quia sequeretur peccatū mortale remitti sine gratiæ infusione, hoc esse nequit vt in tractatu de iustificatione furē docuimus; ergo &c. Maioris sequela probatur; nam in illo priori, in quo intelligimus hominem, perfectam habere contritionem, intelligimus illum esse perfectè in Deum conuersum, & subinde peccatum remissum & tamen ad huc gratia non intelligitur; ergo peccatū mortale remitti posset, sine gratiæ infusione.

Respondetur negando sequelam, cum enim iustificatio fiat in instanti, secundum

diuersos cōceptus inæquales, potest gratia intelligi prior, & posterior; nam in genere causæ efficientis, & formalis gratia est prior contritione, in genere vero causæ materialis dispositiue contritio est ipsa gratia prior; vnde pro illo priori in genere causæ materialis dispositiue, homo dicitur conuersus in Deū non tamen intelligitur Deus conuersus ad hominem, quādiu autem vtrumque non intelligitur, nō intelligitur homo perfectè iustus, & in gratia constitutus.

Quintum argumentū, peccatum habituale quo homo transactō actū peccati, peccator denominatur, subiectatur in anima, poenitentia in voluntate, vt q. sequēti dicitur; ergo non potest peccatū effectiuè à poenitētia destrui. Consequentia patet, nā nulla qualitas habet suum contrarium expellere ab alieno subiecto.

Respondetur, quod sicut gratia, vt supra dicebamus, est in anima, & tamen secundariò eius virtus ad purgandas potentias se extendit ratione

tione connexionis animæ cū proprijs potentijs . Ita e contra, pœnitentiâ, per prius pur-

gabit voluntatem , & inde descendet eius virtus ad animam ipsam purgandam.

Q V A E S T I O V.

In quo nam subiecto Pœnitentiâ subiectetur .

FVit aliquorum sententiâ, vt videre est apud Alenfem 4. p. q. 12. memb. 2. art. 3. Bonau. 4. dist. 14. ar. 2. quæst. 1. quod pœnitentiâ esset in intellectu.

Nostri sententiâ, sequenti explicatur conclusione . *Pœnitentiâ est in voluntate, vt in subiecto* . Hæc est D. Thomæ hic art. 4. Caietani, & omniũ sententiâ Theologorum .

Probatur primo ratione D. Thomæ . Pœnitentiâ est pars potentialis iustitiæ, vt supra probatum est; sed iustitiâ, & omnes partes eius potentiales sunt in voluntate; ergo & pœnitentiâ: maior patet ex dictis supra q. 2. cum enim sit ad alterum (amat enim bonum detestationis peccati, & intendit, ius Dei, per offensâ læsum, in integrũ restituere) non potest non esse pars iusti-

tiæ . Minor etiam nota est, definitur namq; iustitiâ, quod sit *constans, & perpetua voluntas ius suum cuique tribuendi* .

Probatur secundo, quia pœnitentiâ est dolor de peccatis, vt sunt offensa Dei, quod est eiusdem pœnitentiæ motium proximum, propter Deũ summè dilectum, quod est motium remotum, virtutis imperantis; atqui hoc non potest esse nisi in rationali appetitu; ergo . Minor patet, nam licet in appetitu sensitiuo possit esse aliquis dolor, non tamen ob illa motiua, quæ non nisi per fidem regulantur . Benè verum est quod propter connexionem appetitus rationalis, cum animali ex dolore, & tristitiâ illius, sequitur etiam similis affectio in isto, & e contra, & ex frequen-

quentia talium actuum in appetitu rationali, sequitur quædam facilitas ad illud ipsum in appetitu sensitivo, quæ facilitas appetitus sensitivi manere potest in peccatore, ob idque videmus istos faciliter de suis peccatis contristari, sine vlla tamen emendatione; benè verum est, quod talis facilitas multum de seruire potest ad inclinandam voluntatem ad similes actus. Sicuti contingit ex frequenti apprehensione intellectus, qua apprehendimus peccatum, ut graue malum, producit facilitas quædam in phantasia, qua producta sollicitat aliquando intellectum ad renouandam antiquam illius mali apprehensionem.

Sed quares primo, an poenitentia fuerit in Christo Domino, & respondeo quod nec fuit, nec esse potuit: est communis sententia Theologorum cum D. Thom. 4. dist. 14. q. 1. art. 3. quæstion. 3. ad 2. Et ratio communis est, quia vbi est impossibilis actus, ibi est impossibilis habitus; sed in Christo Domino fuit impos-

sibilis actus poenitentiae, cum hic, peccatum quod destruat, quod detestetur, supponat, quod in Christo non contingit; ergo &c.

Sed dices primo. Christus Dominus potuit elicere istum actum, si possem peccare, & peccassem, vellè de tali peccato poenitere; sed hoc est actus poenitentiae; ergo. Respondetur quod ob actus conditionatos, habitus non dantur, sed ob actus absolutos; cum enim in actibus conditionatis, vel parua, vel nulla reperitur difficultas, nec obiectiua, nec subiectiua, sicut in actibus absolutis, ideo non ob illos, sed ob istos, virtutum habitus dantur; ob hanc rationem admittunt plures in Angelis actus conditionatos circa obiecta materialia, ut circa temperantiam, & tamè huiusmodi habitus in illis non admittuntur: dato ergo quod in Christo Domino talis actus dari posset, non ob id dari deberet poenitentia; sed ille actus elici posset etiam sine virtute infusa, ut tradunt communiter Thomistæ 1. p.

q. 12. de isto actu conditionato, si possem videre Deum; vellem, &c.

Dices secundo. Verbum diuinum potuisset assumere humanitatem, quæ prius in peccato mortali fuisset; sed tunc potuisset illa natura de peccato ante assumptionem perpetrato dolere; ergo &c. Respondetur quod si Verbum diuinum naturam assumeret humanam, in qua iam esset pœnitentiæ habitus infusus, vel si assumeret naturam mortali peccato foedam, ipsa assumptione mundaretur, nec infunderetur pœnitentiæ habitus, & si prius fuisset infusus, per talem assumptionem deleretur, & ratio est, quia nihil debet in tali natura assumpta infundi, vel si erat infusum manere, quod dignitati talis naturæ non valet convenire; ob id videmus, quod si Verbum diuinum assumpsisset naturam, in qua habitus fidei fuisset, per ipsam assumptionem destructus fuisset; sicut etiam destruitur per assumptionem animæ ad coelum.

Quæres secundo, an in An-

gelis possit esse pœnitentiæ? Respondetur negatiuè: ita D. Thomas 4. dist. 14. quæst. 1. art. 3. quæstiunc. 3. ad 4. ubi habet: *non est eadem ratio de Angelis sanctis, & animabus sanctis: quia in animabus sanctis præcessit, vel præcedere potuit peccatum remissibile, non autem in Angelis: & ita quibus sint similes quantum ad statum præsentem, non tamen quantum ad statum præeritum, quæ pœnitentiæ respicit directè.* Cum enim Angeli adhærerent immobiliter eo, quod semel apprehenderunt, non sunt mobiles ab statu peccati, ad statum gratiæ; ideoque in illis non supponitur peccatum remissibile, & subinde in illis pœnitentiæ dari nequit.

Quæres tertio, an pœnitentiæ fuerit in Beatissima Virgine? Et respondetur affirmatiuè, quia licet B. V. fuerit ex speciali priuilegio impeccabilis, absolutè tamen, & ab intrinseco, & secundum statum viatoris erat peccabilis, quod est sufficiens ad hoc, ut in ea pœnitentiæ daretur.

Quæres quarto, an pœnitentiæ

tentia, omnibus virtutibus infundatur, etiam paruulis, quantumuis ad usum rationis non sint peruenturi. Respondetur affirmatiuè: Ita D. Thomas loco citato quaestiunc. 2. Penitentia nanque cum gratiæ huius status ancilletur, cum eadem gratia infunditur &c.

Quæres quinto, an poenitentia maneat in animabus beatis? Respondeo affirmatiuè, vnde manet tum ratione ornatus, tum etiam ratione actus, quatenus gaudent de poenitentia habita, & satisfactione Deo exhibita, vel quatenus displicent illis peccata commissa, displicentia simplici sine vlllo dolore, & tristitia, cum hæc ratione status, illis repugnent. Vnde est diuersa ratio de habitu fidei, & de habitu poenitentię; nam poenitentia, cum statu

beatifico, non habet repugnantiam, nisi ratione detestationis, peccati, ex dolore, & tristitia conceptæ; at vero fides ratione nõ solum actus primarij illius, verum etiam ratione sui, quatenus habet oppositionem cum habitu luminis gloriæ.

Quæres sexto, an Adam in statu innocentie habitum poenitentię infusum habuerit? Respondetur affirmatiuè cum D. Thoma 1 p. quæst. 95, art. 3, vbi probat quod licet poenitentia non potuerit esse in Adamo quoad actum, bene tamen quoad habitum; cum enim potuerit Adã peccare, & de facto peccauerit, erat pro illo statu in sensu diuiso possibile peccatum, licet non potuerit esse in sensu composito, ac proinde in eo poenitentia esse debebat.

Q V A E S T I O VI.

Quodnam sit obiectum materiale destruendum Pœnitentiæ.

Obiectum formale pœnitentiæ iam constat ex dictis, esse peccati destructionem, sub ratione offensæ, ideoque de obiecto materiali, quod per illam destruitur, inquirimus.

De qua re in primis certum est, peccatum mortale esse obiectum materiale destruendum per pœnitentiam, hoc enim est in quo maximè ratio offensæ Dei reperitur. Sed dices, potest quis ex ignorantia inuincibili putare, mortale peccatum, non esse Dei offensam, ergo tunc non erit obiectum materiale destruendum per pœnitentiam. Respondetur implicare contradictionem aliquem peccare mortaliter, & non cognoscere sufficienter tale peccatum esse Dei offensam, eo nanque ipso quod scit tale peccatum, esse contra Deum, & vult illud committere, vult Deum offendere. Hoc posito, ut cer-

to, aliquas proponamus difficultates.

Prima difficultas est, an peccatum originale sit obiectum materiale pœnitentiæ destruendum? Respondetur negatiuè, contra multos modernos, qui volunt hominem posse propriè de peccato originali conteri: nostra tamen responsio est D. Thomæ q. 84. art. 2. ad 3. vbi dicit: *De peccato vero originali pœnitentiæ, nec principaliter est, nec etiam propriè, quia peccatum originale non est nostra voluntate peractum, nisi fortè in quantum voluntas Adæ reputatur nostra.* idem habet in 4. dist. 17. q. 2. art. 2. quæstiunc. 2. Et ratio clara est ex dictis, quia formalissima pœnitentiæ ratio, est detestari peccatum, secundum quod offensam Dei est; Atqui peccatum originale in nobis non habet rationem offensæ; ergo non potest à nobis per pœnitentiam detestari.

stari; Minor patet; nam offensa non est naturæ, sed personæ; est quidē homo per peccatum originale Dei inimicus, sed non per offensam à se factam, sed per illam, quam illi fecit Adam. Vnde peccatum originale, vt erat peccatum personæ, Dei fuit offensa, vt fuit peccatum (vt ita dicam naturæ) non fuit offensa, sed macula constituēs nos Dei inimicos. Ad eum modum, quo quis est inimicus alterius, per proprij patris delictum, vel offensam.

Sed dices, si homo ad vsū perueniens rationis, actum eliciat pœnitentiæ verè iustificabitur, & ab originali mūdabitur; ergo peccatum originale, pœnitentiæ materia esse potest. Consequentiā tenet, si enim semel materia pœnitentiæ non esset, per illā deleri nō posset. Antecedens probatur, nam implicat ponere pœnitentiā & non ponere cuiuscunq; peccati deletionem. Cum enim pœnitentiā sit perfectissima in Deū conuersio, destruere debet, quamcunque à Deo auersionem.

Respondetur concedendo antecedens, & negando consequentiā: nam eo casu iustificabitur quidam ille homo, sed non ex vi actus pœnitentiæ formaliter, sed ex vi actus charitatis à quo talis pœnitentiæ actus imperatur, cū enim vt supra docuimus, pœnitentiā ex charitatis motionē se habeat, & simul eat, & simul maneat, sequitur, quod dum peccatum remittitur in virtute pœnitentiæ, remittatur etiam in virtute charitatis, eo autem casu cum pœnitentiā nō currat ob D. Thomæ rationem, curret charitas.

Secūda difficultas, an peccata venialia sint materia destruenda pœnitentiæ? Respōdetur affirmatiuè cū D. Thoma infra q. 2. supplem. art. 2. Et ratio est, quia venialia peccata licet diuinā nō destruant amicitiam, nec sint offensa grauis, sunt tamen offensa leuis, ac subinde sufficiens erunt materia per pœnitentiā destruenda.

Maior difficultas est de imperfectionibus, cum enim imperfectio nullam inuoluat culpam, cum sit carētia actus

perfectionis indebitæ, quæ carentia nulla culpa est, nullaque ei pœna debeatur, sequitur, quod in illa nulla ratio offensæ queat reperiri, & subinde pœnitentiæ materia destruenda non sit; quia tamen fidelium vsus est, dolere etiam de istis imperfectionibus, ideoque explicandum est, quomodo pœnitentiæ materia esse possint. Suppono ex infra dicendis solas imperfectiones non debere confiteri, cum hæc non sint Sacramenti pœnitentiæ materia, sola namque peccata id habent; licet ergo imperfectiones materia Sacramenti Pœnitentiæ esse non possint, possunt tamen esse materia pœnitentiæ virtutis, cum enim hæc offensam Dei destruendam respiciat, & hæc aliquo modo reperiat in imperfectionibus, sequitur quod pœnitentiæ materia esse possint; quod autem in imperfectionibus aliqua offensæ ratio, queat esse, patet; nam offensæ alia est positiva, & hæc in peccatis reperitur, alia negativa, & hæc in imperfectionibus inuenitur; eo nanque ipso quod homo possit actum

elicere perfectionem, & non faciat, etiam si non teneatur, etiam si Deum positivè nō offendat, & auersum nō habeat, nō tamen magis conuersum, & subinde se priuauit maiori Dei erga se conuersione, per auxilia vberiora, &c. & Deum priuauit maiore illo bono externo, maiori cultu, honore maiori; in quo non potest nō esse aliqua offensæ (sed negatiuæ) ratio.

Hinc aliud dubium resolues, an nimirum actus materialiter malus possit esse materia pœnitentiæ; nam etiã si in actu materialiter malo, ratio offensæ formalis, & posituæ non reperiat, cū à peccato excusetur, tamen negari non potest quin aliqua ratio offensæ, saltem negatiuæ non reperiat: vnde miror certè quomodo Lugo hic disputatione 3. nu. 10. admittat, imperfectiones esse materiam pœnitentiæ: & nu. 17. id neget de actu materialiter malo, cū maior sit ratio de hoc, quam de illis: Si enim vt optimè dicit ille, omnis virtus habet detestari vitium sibi oppositum, etiam solum ma-

teria-

terialiter tale, vt temperãtia ebrietatem etiam inculpabilem, quare etiam pœnitentia non poterit detestari actum materialiter malum? cum nõ minus in hoc ratio offensæ, saltem negatiuè reperiatur, quam in ebrietate, ratio in-temperãtiæ, saltem negatiuè?

Tertia difficultas, an peccata futura possint esse pœnitentię materia, non quidem destruenda cum nondũ sint, sed detestanda. Respondetur cum D. Thoma art. 4. quæst. 2. supplem. Pœnitentiam non posse esse de peccatis futuris, nisi ex consequenti, quatenus scilicet detestãdo prætèrita, habet animum euitandi futura: & sic vult Angelicus Magister, quod propositũ non amplius de cætero peccandi, sit actus ex consequenti, seu secundarius pœnitentiæ. Pro quo nota, propositum nõ peccãdi in futurum, seu quod in idem reddit propositum seruandi præcepta, posse elici à pluribus virtutibus, nimirum ab obedientia, quatenus hæc habet detestari prætèritas transgressiones, & firmat animum, ne in futurũ amplius

committantur. A charitate, quatenus hæc habet detestari peccata prætèrita, prout diuinam destruunt amicitiam, & inclinatur animum ad firmiter proponendum, ne amplius committatur, ne diuina amicitia amplius lædatur; & sic vniuersaliter omnis virtus dũ vitium sibi detestatur oppositum, animum firmat, & inclinatur, ad non amplius illud committendum: sic pœnitentia, dum peccata detestatur prætèrita, inclinatur animum ad futura vitanda. Potest etiã dici, & valde probabiliter, quod dum D. Thomas vult pœnitentiam, ex consequenti se habere ad peccata futura, velit etiam pœnitentiã animum inclinare, & sollicitare, ad præcauenda peccata futura, etiam antecederet ad quancunque prætèritorũ detestationem, mihi nanque valde verisimile videtur, quod pœnitentia ad hanc sollicitudinem, eos inclinet, qui nunquam peccauerunt; & illos, qui iam à peccatis commissis, sunt per eandem pœnitentiam iustificati, etiam sollicitet, vt caueant à futuris; &

media

media ad hoc ipsum apponant, ex proprio semper motiuo; quod potest contingere etiam in alijs virtutibus proportionabiliter.

Quarta difficultas, an pœnitentia habeat etiam pro sui materia malum pœnæ. Pœna alia est ipsi contritioni intrinseca, & de hoc præsens non currit difficultas, cum implicet hanc pœnam, quam pœnitens sponte assumit, per pœnitentiam detestari. Alia est pœna inferni, carentia diuinæ visionis, priuatio virtutum, & donorû: & de istis dico, quod ex consequenti per pœnitentiam detestantur; qui enim habet detestari causam, etiã effectus, qui à tali causa procedunt detestatur; idem dicendum est de pœnis temporalibus, quatenus ex ipso peccato consequuntur. Aliæ demum sunt pœnæ, quæ ab ipso assumuntur peccatore, vt media satisfactoria, pro offensa Deo, per peccatum illata, & de istis dico, quod secundum hanc rationem ex consequenti pertinent ad pœnitentiam, non per se primò, vt rectè probat D. Thom. q. 2.

supplem. art. 1. Nam pœnitentia per se primò tendit in peccati destructionem, sed secundario: tendere nanque potest in omnia illa media, quæ apta sunt, ad hoc vt Deus offensam dimittat, vt sunt omnes pœnæ, imò, & pœnalitates, ex motiuo satisfaciendi iniuriæ Deo illatæ, patienter passæ.

Quinta difficultas, an peccata aliena possint esse materia pœnitentiæ, non quidem destruenda, sed detestanda. Est in omnium sententia certum, post D. Thomam q. 2. supplem. art. 5. quod aliena peccata non possunt ad pœnitentiam pertinere, vt destruenda; cum enim peccata à pœnitentia non destruantur, nisi media retractatione, seu nisi medio motu eiusdem pœnitentiæ, quo peccata vult non esse, per propriam eorundem retractationem; & aliena peccata sub meâ non cadant retractatione, sequitur peccata aliena non posse esse quoad hoc pœnitentiæ materia. Difficultas solum est, an possim ego ex motiuo pœnitentiæ, velle non esse aliorum peccata, imò dolere, & displicere quod

quod deus offendatur. Dependet huius resolutio difficultatis ex illa, an vnaquæq; virtus possit ex proprio motivo habere actum quo non solum amet proprium obiectum, vt exercendum, vt ita dicam, à proprio subiecto, verum etiam ab alijs in quibus non reperitur. Et e contra, an possit virtus habere actum, quo detestetur contrarium sui obiecti, non solum in suo subiecto; verum etiã in alijs. v.g. charitas mea, an non solum inclinet me ad Deum diligendum, verum etiam inclinet ad desiderandum, quod Deus ab omnibus diligatur, non solum inclinet me ad detestandum, & fugiendum in me odium Dei, & quodcunque peccatum, vt diuinam destruit amicitiam; verum me inclinet ad detestationem, vel ad displicentiã odij, vel cuiuscunque peccati etiam in alijs, ob idem motiuum. Idem dicendum de castitate, an inclinet solum me ad volendam castitatẽ in me, & oppositum illius destruendum; verum ad volendam, & desiderandam castitatem in

alijs. Idem dicendum de temperantia, & de virtutibus reliquis, &c.

Et mihi viderur affirmatiuè respondendum, taliter tamen, quod hæc secunda inclinatio, solum ex consequenti se habeat, quod apertè colligitur ex charitate, quæ primario inclinat me ad diligendum Deum, & ad desiderandum, quod ab alijs omnibus diligatur, alioqui ostendatur cuius virtutis sit hic actus, licet enim non sit tãta difficultas in hoc, quod ego velim alios diligere Deum, alios esse castos, temperatos, pœnitentes, &c. ac quod ego velim me esse talem, tamen ex suppositione talium virtutum possum illos actus secundarios habere.

Sed dices primo, potest aliquis in mortale existens desiderare alios diligere Deum; imò & id ipsum procurare, vt nota docet experientia; potest nõ castus alios velle esse castos; potest non temperatus alios velle temperatos; potest non pœnitens velle omnes pœnitentes, ergo hi actus ab illis virtutibus non eliciuntur.

Tum

Tum etiam, quia virtus, suos non extendit actus, ad illam materiam, in cuius exercitio, nulla saltem obiectiva, reperitur difficultas, sed potest naturæ viribus faciliter attingi; Atqui sic se habet illa materia; ergo &c.

Respondetur; nos non dicere illos actus, etiam à non habentibus tales virtutes, nō posse attingi; sed dicimus, quod suppositis illis virtutibus, eas posse inclinare ad tales actus habendos: Igitur licet tales actus possint aliunde haberi, nō tamen ex proprio illarum virtutum motivo, sed ex inclinatione naturæ, vel synderetis, quæ ad bonum volēdum, tum in nobis, tum in alijs habet inclinare; licet in nobis difficilius, propter mediorum executionem in nobis; facilius in alijs, quia media ab illis sunt exequenda, quod nobis non ingerit difficultatem.

Dices secundo ex hac doctrina sequeretur, pœnitentiā

fuisse in Christo, imò esse in Deo, cum velit nos esse pœnitentes seu illi nostra displiceant peccata; similiter temperātia esset in Angelis, cum velint nos esse temperatos. Item fidem esse in Deo, & beatis, cum velint nos habere fidem, & oppositam detestentur infidelitatem, & summo opere illis displiceat, &c. Respondetur negādo sequelam, licet quidam modernus ob hoc argumentum pœnitentiā in Christo admittat; sed non benè, nam virtus præsertim infusa, non datur ubi eius actus primarius repugnat, ut est omnibus notum; & sic cū actus primarius Pœnitentiæ in Christo repugnet, etiam secundarius repugnabit, & subinde illa nostrorum peccatorum displicentia in Christo, à charitate, vel etiam ab alia virtute puta obedientia, religione, &c. regulari poterit. Per quæ patet à d alia, quæ in argumento subduntur.

DISPUTATIO SECUNDA

De actibus virtutis Pœnitentiæ.

LICET; aliquæ virtutes plures inspiciant actus primarios, pluresque secundarios; Pœnitentiæ tamen vnum dumtaxat actum primarium, pluresque secundarios, vt ex dictis disputatio præcedenti colligere licet. Actus primarius pœnitentiæ infusæ (de hoc enim sermo procedit) est sola contritio perfecta, quæ est vltima ad gratiam dispositio; cum enim pœnitentiæ cum gratia infundatur, & ad gratiam habendam detur, ille solus erit actus proprius pœnitentiæ, qui gratiam habebit inferre, qui que sit perfecta in Deum conuersio, quippe cum sit perfecta peccati destructio; patet autem, pœnitentiæ, nullum alium habere actum, qui hæc præster, nisi perfecta contritio, quæ vt patet ex dictis. disput. præcedenti, licet quantum est

ex parte peccati præteriti sit motus inefficax, quantum tamen est ex parte voluntatis, est motus efficacissimus: est inefficax ex parte peccati, quia vellet peccatum non fuisse, quod efficaciter volitum esse nequit; est efficax ex parte voluntatis affectus, quia motu abominatiuo, ita tendit in peccatum destruendum, vt verè, & physicè efficaciter destruat, vt disput. præcedenti q. 4. ostendimus. Alij autem actus huius excellentissimæ virtutis, vt simplex peccatorum aliorum displicentia, assumptio pœnæ, & alij de quibus quæstione præcedenti disputauimus, non nisi secundarij esse possunt. Aliqui dubitant de attritione, an sit actus pœnitentiæ. Certum est illam attritionem, quæ simul cum sacramento iustificat non posse esse actum virtutis pœnitentiæ,

tentiæ, hæc enim nõ nisi cum gratia esse potest, & sic illa attritio, quæ cum sacramento iustificat, est actus, modo spei, modo obedientiæ, modo religionis, modo timoris &c. de quibus infra. An autem pœnitentia postquam infusa est, possit habere aliquem actum, qui attritioni comparatur (dico comparatur, quia non potest elicere pœnitentiæ actum spei, actum obedi-

entiæ, licet possit illos imperare:) affirmatiue respondeo, vt cum dolet de peccatis ex motiuo quidem offensæ, sed talis dolor non est motus efficax abominationis, sed cuiusdam simplicis displicentiæ. Sed quia alij actus pœnitentiæ, excepta contritione, parum ad præsens deseruiunt, ideo de hac in præsentia disputatione disputabimus; sit ergo.

QVÆSTIO I.

In quo contritionis essentia consistat. Vbi pulchra difficultates enodantur.

Præsens resolutio quæstionis ferè habetur ex dictis disput. præcedenti q. 2. S. quæres primò, vbi ostendimus pœnitentiam, & satisfactionem afferre, per peccati detestationem, & dolorem eiusdem peccati; ita tamen, quod hoc secundum, sit veluti medium ad primum, claritatis tamen gratia, hanc difficultatem in particulari excitamus.

Conueniunt communiter contritionem consistere esse-

tialiter in eo actu, qui fit formalissima peccati destructio, vt docet D. Thomas q. 85. ar. 2. in corpore, dum dicit proprium pœnitentiæ actum esse *operari ad destructionem peccati*. Variant tamen in assignando hoc actu, nam Caietanus tom. 1. opus. trac. 4. q. 1. vult illum actum esse peccati odium, ex quo tanquam passio sequatur dolor de eodem peccato. Durandus & alij 4. dist. 17. volunt talem actum, esse formaliter dolorem, peccati

cati vero odium, solum præsupponi tanquam connotatū; alij volunt & odium, & dolorem in recto importari à contritione. Suarez hic vult contritionem, nec odium, nec dolorem essentialiter afferre, sed esse detestationem, quæ detestatio sit actus ab odio, & dolore realiter, & essentialiter distinctus.

Nostra sententia sequenti explicatur conditione. *Contritio essentialiter est peccati abominatio, ut est offensa Dei, ex qua veluti passio, sequitur eiusdem peccati dolor.* Hæc nostra sententia coincidit prorsus cum sententia Caietani & est communis Thomistarum, nam idem est dicere contritionem esse peccati abominationem, ex qua dolor sequatur, & detestatio, ac dicere, quod sit odium peccati; cū enim hoc peccati odium, non possit esse simplex odium, sed debeat esse odiū peccati destructiuum efficienter, sequitur quod debeat esse odium abominationis. Est etiam ipsissima D. Thomæ sententia, cū enim velit Angelicus contritionem debere in eo actu

consistere, qui operetur ad peccati destructionem, & hoc reperiatur in odio isto abominationis, sequitur in hoc debere consistere contritionem. Vnde contritio licet essentialiter, & in recto odiū afferat dictum, non dolorem, debet tamē dolorem afferre.

Probatur primo, quia contritio debet essentialiter in eo actu consistere, per quem peccatum positivè destrui intelligatur; sed iste non est dolor; ergo peccati abominatio erit, seu tendentia abominatiua in peccatū sub ratione offensæ destruendū, quod est dictum abominationis odium. Minor probatur; nam dolor causatur ex odio, prius nanque est quod quis odio habeat peccatum, quam quod de illo doleat, atqui in illo priori in quo intelligimus dictum abominationis odium, & non intelligimus dolorem iam intelligimus voluntatem esse à peccato auersam; ergo odiū dictum peccati sub ratione offensæ erit id in quo essentialiter contritio consistit.

Probatur secundo destruetivo sententias oppositas, nam

non potest consistere contritio essentialiter in dolore tantum, vt modo ostendimus, neque in vtroque actu simul, nepe in odio abominationis, & dolore, quia in omnium sententia contritio est vnus, & simplex pœnitentiæ actus; neque in illa detestatione quæ sit actus distinctus, ab odio, & dolore, quia non potest assignari qualis sit iste actus; tû quia scholastici, & Theologi nunquam posuerunt hunc actum distinctum, sed vt videre est apud illos, peccati detestationem volunt esse vel dolorem, vel odium, actus nanque voluntatis ijsdem solent appellari nominibus, quibus appellantur actus appetitus inferioris, nepe amor, odium, dolor, tristitia, &c. Et quia nullum est argumentum in contrarium, quod aliquam habeat difficultatem ideo sisto, & aliquas difficultates ad eandem materiam spectantes propono.

Prima difficultas est, an contritio possit peccata delere sistendo in proprio offensæ diuinæ motiuo, vt si quis hoc modo de suis doleret pecca-

tis: *doleo de meis peccatis, quia sunt offensa Dei.* Est prima aliquorum sententia quos suppresso nemine refert Suarez hic, & Lugo hic disp. 5. nu. 3. quod non solum sufficiat motiuum pœnitentiæ, sed etiam sufficiat motiuum obediëntiæ, religionis, spei, &c. & non requiratur motiuum charitatis.

Sed oppositum omnino tenendum est, & sic dico, contritionem non posse esse sine motiuo charitatis, & implicere dari actum pœnitentiæ, sicut, & cuiuslibet alterius virtutis moralis infusæ, & non esse ex motiuo charitatis. Vnde implicat in adiecto dicere esse actum virtutis moralis infusæ, & non esse ex motiuo charitatis, cum virtutes istæ nõ nisi ex imperio agant charitatis. Quod probo primò eleganti D. Thomæ testimonio q. 4. de virtutibus art. 2. vbi habet: *inclinat autē oba-ritas ad omnes actus virtutū, quia cum sit circa vltimum finem, imperat omnes actus virtutum: qualibet enim ars, vel virtus ad quam pertinet finis, imperat his, quæ sunt ad finem: sicut militaris equestri, &*
eque-

equestris frenorum factrici, ut dicitur in 1. Ethic. unde secundum decentiam diuina sapientia, & bonitatis, ad infusionem charitatis simul habitus omnium virtutum infunduntur, & ideo dicitur 1. Cor. 13. Charitas patiens est, benigna est &c. Hæc Angelicus, angelicè.

Probo secundo ratione ex eodem D. Thomæ testimonio desumpta; nam in hoc distinguuntur virtutes morales infusæ ab acquisitis sibi correspondentibus, quod licet omnes eandem respiciant materiam: temperantia nanque infusa, & acquisita eandem materiã respiciunt, v.g. temperatè viuere, sed cum differetia, quod temperantia acquisita respicit temperatè viuere, sed ex motiuo naturali, prout nimirum est consonum rationi; at temperantia infusa ex motiuo charitatis, & per consequens debet charitatis actum supponere, à quo in vltimum finem moueatur; quod enim rectificat circa ea, quæ sũt ad finem supponere debet refectionem ad eũdem finem; & sic, cum virtutes infusæ re-

finem vltimum, debent supponere rectificatiuum ad eũdem finem; quæ per charitatem habetur. Tum quia videtur in intelligibile quod poenitentia perfectè hominẽ in Deum conuertat, absque illius virtutis imperio, cuius est proprium Deum vltimum finem intendere, cum ergo charitatis sit Deum, vt vltimũ finem respicere, ab huius motione poenitentia habebit ad Deum vltimum finem conuertere. Vnde ob id merito Concilium Tridentinum sessione 14. cap. 4. definit contritionem perfectam, quæ habet extra sacramentum iustificare, debere esse *Charitate perfectam*. Ex quibus inferri potest contritionis perfectæ definitio: *contritio est peccati abominatio dolorosa, quæ est offensa Dei summa dilecti*: & actus contritionis hoc modo fieri potest, *abominor peccata, quia sunt offensa Dei, quæ diligo super omnia; vel odio habeo peccata, vel etiam doleo de peccatis, quia sunt offensa Dei, quæ diligo super omnia*, licet enim in dolore essentialiter contritio nõ consistat, sed illatiuè, eo tamen

men ipso, quo doleo censeor detestationem habere praesuppositam. Et quia virtus per proprium, & principalem actum definitur, potest poenitentia hoc modo definiri. *Poenitentia est virtus abominatiua peccati, ut est offensa Dei summè dilecti.*

Secunda difficultas, quomodo contritio sit abominatio, seu odium, seu detestatio peccati super omnia? Respondetur contritionem debere esse abominationem, &c. super omnia appetitiuè, non intensuè; stare nanque potest, quod quis intensuè magis doleat de morte matris, vel filij, &c. quam de peccatis patris, non tamen appetitiuè, cum debeat semper peccati abominationem, vel detestationem praeferre omnibus alijs: sicut dicitur de dilectione Dei, quæ debet esse super omnia appetitiuè, non intensuè. Aduerte tamen non esse necesse, quod fiat talis comparatio praelationis expressæ, ut doleo magis de peccatis, quàm de morte Patris, quam de amissione temporalium &c. esset enim hoc

ponere in virtute debiles, in periculo non faciendi actum contritionis, cum non habeant animum ponendi talem praelationem, sed potius excludendi illam. Sufficit ergo virtualis praelatio, quæ in ipso contritionis actu reperitur; quæ virtualis praelatio consistit in firma quadam voluntatis adhesionem ad peccati abominationem, seu odium, seu detestationem, seu dolorem, ad eum modum quo in tract. de Confirmatione disput. 2. q. 3. in principio, diximus gratiam confirmationis addere super gratiam communiter dictam, quædam modum firmitatis, qui habet firmare, & stabilire voluntatē in ordine ad fidem profitendam. Ita pariformiter, actus contritionis producit in voluntate quemdam modum firmitatis, qui facit voluntatē magis adherere abominationi peccati, quam cuiunque alteri rei malæ; licet postea pro sua recedat libertate.

Hinc deduci potest alterius difficultatis resolutio, quæ hic proponunt aliqui; an mirum hæc contritionis praelatio, qua detestatur peccatū
super

super omnia detestabilia, procedat etiam in casu impossibili: si proponeretur v.g. aut peccandum mihi est, aut de-
 beo permittere Deum pati malum intrinsecum, vt si deberet non amplius esse omnipotens, sapiens, &c. Communiter respondent, quod eo casu deberet preferre malum intrinsecum Dei; nam cum peccatum sit solum malum extrinsecum, & illud aliud malum intrinsecum, deberet hoc impediri permittendo, vel committendo aliud; quia tunc temporis illud peccatū non esset amplius tale, in concurrentia mali intrinseci Dei impediendi. Sed quid dicendum in hypotesi, quod peccatū maneret formaliter peccatum: vt v. g. si Petro proponeretur: aut debes fornicari, aut debes Deū sua priuare omnipotētia, in quo nullum esset peccatum. Et dico quod eo casu potius secundū eligi deberet, quam primum; cum in secundo; vt suppono, nullum sit peccatum, benè in primo.

Hinc etiam deducitur alterius difficultatis resolutio,

an nimirum peccatum sit detestabile supra omne malum poenæ: v.g. supra poenas inferni: ita quod debeat homo magis abominari peccatum, quam omnes poenas; taliter quod si Deus poneret ex vna parte poenas inferni creatas, & creabiles, prout etiam includunt carentiam diuine visionis, quæ est poena damni; & ex altera parte poneretur vnum peccatum mortale, deberet potius homo eligere omnes illas poenas, quam vnū mortale committere. Ponamus casum in quodam loco occursum: Petrus inuenit suū inimicum: induxit vt fidem abnegaret, sub promissione concedendi illi vitam; abnegauit ille, & statim Petrus illum occidit, vt sic (prout Petrus dixit) amitteret inimicum, & animā, & corpus. Modo supponamus quod Paulus, Petri inimicus, fuisset in peccato mortali, & desperaret elicere actum contritionis, in talibus angustijs; & sic videret, quod vel debet mori in peccato mortali, & perpetuo damnari, vel debet eligere nouum mortale ad vitam impetran-

petrandam, & ad tempus obtinendum, pro peccatorum remissione, quid tunc fieri posset? Et dico, quod tunc deberet infernum, & perpetuam damnationem potius eligere quam peccare, non solum mortaliter, sed laudabile esset id ipsum facere, ne veniale committeretur; nam eo casu ille non eligit perseuerantiam in mortali, imò potius nollet illam, sed eligit malum pœnæ, quod est longe inferius omni malo culpæ. Ob id viri sancti desiderant redire ad statum vitæ præteritæ, vt possent eligere potius mortem, potius mille infernos, si ita licet loqui, quam Deum offendere, vel leuiter. Ob idque istum actum facere solent viri sancti, *si ego possem vno verbo otioso saluere totum mundum, destruere infernum, sanctificare omnes damnatos, non dicerem illud; similiter: si Deus vellet destruere Paradisum; dimittere Christi humanitatem; annihilare omnes beatos, & ego per vnum veniale possem hoc impedire, non facerem, sed dicerem: pereat potius Paradisus, &c. quam quod Deus leuiter offen-*

datur. Ob idque etiam dicunt communiter Theologi, non posse me committere vnum veniale pro impediendo alterius mortali, imò pro impediendis peccatis hominum omnium. Similiter, si quis esset in statu peccati mortalis, & ignoratiam haberet inuincibilem se non posse ab illo mortali liberari, nisi per pœnitentiæ Sacramentum, ad quod obtinendum deberet vnum veniale committere, v.g. mendacium, deberet potius eligere in statu mortalis manere, quam mendacium dicere. Et ratio omnium est, quia nunquam licitum est committere peccatum, quantumuis leue, manens peccatum. Sed de hoc alibi sermo redibit.

Tertia difficultas, an contritio magis abominetur peccatum veniale, quam originale. Certum est contritionem magis abominari mortale actuale, quam originale; cum hoc sit personale, illud naturæ. Certum etiam est secundum D. Thomæ sententiam q. 84. art. 2. ad 3. contritionem, qua talis est, non pos-

se esse detestationem peccati originalis, prout detestatio dicit quandam retractationē, cū non habeat rationem offensæ, sed puræ maculæ, vt disput. præcedenti q. 6. difficultate 1. ostendimus. Difficultas ergo præsens procedit de cōtritione improprie, prout habet dicere detestationē peccati, ex quocunque motiuo talis procedat detestatio. Et dico debere magis detestari originale, quam veniale; originale nanque peccatum mortale est, cum veram animæ mortem afferat, diuinæq; carentiam visionis, reatumq; pœnæ damni, veramque, & propriam cum Deo inimicitiam: non sic veniale, ob eius leuitatem. Vnde nullo modo placet, quod docet Lugo hic disput. 21. nu. 66. quod homo magis debeat per contritionem practicam detestari peccatum veniale, quam originale, ita quod possit elicere hunc actum, si mihi peccandum esset venialiter, vel grauius in voluntate aliena, potius impedirem peccatū veniale, quam mortale. Hoc inquam nullo modo placet: nā

charitas erga Deum, nec erga se ipsum talem admittit electionem, & subinde nulla alia virtus potest illam admittere; non charitas erga Deum, quia eo casu eligeret sui destructionem; cum ex tali suppositione, & admissione peccati originalis, gratia, & charitas destrueretur. Tum quia charitas inclinatur practicè ad diuinam conseruandam amicitiam, quæ tunc temporis destrueretur per electionem originalis, non venialis. Neque etiam charitas erga se ipsum talem admitteret electionem; certè non esset illa charitas ordinata, qua quis eligeret diuina carere visione; priuati supernaturalibus habitibus: pœnæ æternæ reatum contrahere, quæ in oppositi electione non contingunt, &c. Nec ratio illius auctoris aliquid probat: nimirū quod affectus dilectionis magis inclinatur ad coniungendum Deo, meam voluntatem, quam ad non recedendum à Deo per voluntatem alienam: & quod vnioni affectiuæ magis opponatur peccatum leue propriū, quam mortale per alterius

voluntatem commissum, licet moraliter imputetur. Non inquam hæc probant, quia vt liquet ex dictis, affectus dilectionis non potest tendere in sui destructionem. Tum quia charitatis affectus tendit in conseruationem sui; nõ autem tenderet in sui conseruationem, si eligeret separari à Deo per voluntatem alienam; nec verũ est, quod vnioni affectiuæ magis opponatur peccatum leuæ proprium, quam mortale per alienam commissum voluntatem, cum hoc destruat talem affectiuã vnionem, non illud leuæ. Imò videtur verius, quod mea charitas magis aboret peccatum graue alterius, quam leue proprium: quis enim dicit quod magis displiceat amico, quod ipse leuiter suum offenderit amicum, quã quod grauissimè in vita, in fama &c. fuerit ab alio offensus? cum enim amicitia, amicorum cõiungat affectus, id magis debet vni amicorum magis displicere, quod videt alteri magis displicere: ita certè affectus quem debemus habere erga Deum, inclinatur nos, vt id

nobis magis displiceat, quod scimus magis Deo displicere; & id magis diligamus, quod Deus magis diligit; cum ergo Deo magis displiceat peccatum mortale alienum, quam proprium leuæ, id ipsum debet nobis magis displicere.

Hinc patet non rectè illum auctorem dicere nu. 70. quod loquendo de voluntate inefficaci, & permissiua deberet homo potius velle, quod permitteretur labi in Adamo, quam in aliquod veniale. Nõ inquam hoc rectè dicitur, nã peccatum mortale cum verã, & realem à Deo ponat separationem per ipsius gratiæ, & charitatis destructionem, non videtur quo modo charitatis affectus possit inclinare nobis in id per quod eius sequetur destructio, quam in id per quod potest simul conseruari; nec videtur quomodo vera amici dilectio conseruetur, cum hoc, quod grauissimum velit quis amici malum, quod potest impedire, ne minus inferatur.

Quarta difficultas, an contritio ad omnia peccata se debeat extendere? Respondetur

detur extēſionem formalem, per explicitam, & diſtinctam peccatorum apprehēſionem, ſolum requiri per ordinem ad confeſſionem, ſeu vt peccata confeſſeantur non per ordinem ad contritionem: vnde ſufficit contritionem virtualiter, & confuſè ad omnia peccata extendi; quod tunc fit, quando eſt vera contritio, vt quādo quis dolet de vno peccato mortali, quod menti occurrat, quia eſt offeſſa Dei; cū enim hæc ratio offeſſæ fit ad omnia peccata communis, dū dolet quis de iſto numero peccato, virtualiter de omnibus dolet. Aduerte tamen quod licet contritio extendatur ad omnia mortalia, non tamen eſt neceſſe, quod ad venialia extēdatur, cum poſſit quis de mortalibus dolere, conſeruando affectum ad venialia: vt ergo contritio fit etiam ad venialia communis debet eſſe peccatorum deteſtatio, non ſolum qua ponunt per offeſſam, auerſionem à Deo, ſeu qua ſūt offeſſa grauis, ſed etiam prout ſunt of-

fenſa leuis. Si autem quis deteſtaretur aliquod peccatum, qua talem habet grauitatem, qua talem ponit auerſionem, qua talem ponit offeſſam dererminatam, ſi alia a deſſent peccata, nec eſſet contritio, nec illud, nec vllum peccatū remitteretur. Nō eſſet contritio, quia penitentiæ, & ipſius contritionis obiectū, non ſalvaretur; cum hoc fit ratio offeſſæ, vt ſic, non talis offeſſa, qua talis, tantæque grauitatis. Non remitteretur peccatum, quia non niſi per veram cōtritionem extra ſacramentum dimitti poteſt. An vero talis deteſtatio poſſit eſſe ſufficiens cum ſacramento; puto quod ſic, ſi alia peccata à memoria exciderint, & non niſi huius deteſtetur, cum hoc vnū ſolum memoriæ occurrat: remanebit tamen obligatio, & alia deteſtandi, quando memoriæ occurrent, & illa conſitendi. Sed de hoc infra diſput. 6. q. 1. vbi oſtendemus tunc fieri confeſſionem informem.

Q V A E S T I O II.

Aliquæ difficultates examinantur de quantitate, duratione, & proposito contritionis.

Circam primam difficultatem: fuit Adriani sententia in 4. sent. de Pœnit q. 2. Petri Soto lect. 15. de pœnit. quod contritio debeat esse summè intensa. Communis tamen, & vera Theologorum sententia est, contritionē nullum postulare certum intensiōnis gradum, infra quem non sit sufficiens, nec determinatum aliquem voluntatis conatum, in detestando, abominando peccato, & dolendo de illo. Et probatur, in tantum vltima dispositio ad aliquam formam certos, & determinatos requirit intensiōnis gradus, in quantum illos requirit forma ad quam disponit, vt sic, sit proportio, inter dispositionem, & formam; sed gratia, ad quam contritio disponit, nullum requirit intensiōnis gradum, sed potest infundi in minori, & minori, sicut, & in maiori, & maiori;

ergo id ipsum dici debet de contritione. Si ergo gratia infundi potest in minima, & minima intensiōne, & virtutes, quæ illam sequuntur in eadē infundentur intensiōne, & subinde pœnitentia eodem modo infundetur, & per consequens, nullam, eius actus, sibi determinabit intensiōne. Vnde quando in scriptura dicitur debere peccatorem dolore ex toto corde, id intelligi debet appetitiuè, non intensiue, vt supra explicuimus.

Circa secundam difficultatem de contritionis duratione. Est communis Theologorum sententia, contritionem nullam sibi determinare suæ durationis quantitatem, licet secundum animæ affectum debeat esse perpetua. Probat, quia non debet Deus esse minus ad miserendum, quam sit ad puniendum propensus; sed Deus potest vno momēto
plura

plura peccata punire ; ergo etiam potest vno momento plura peccata delere . Tum quia , cum contritio sit actus voluntatis, media virtute penitentiae elicitus, & voluntatis actus in momento fieri possunt ; etiam contritio fieri eodem momento poterit .

Circa tertiam difficultatē nota, contritionem modo, duplicem habere propositum , vnum non peccandi de cætero ; aliud confitendi eadem peccata sacramentaliter. Primum semper habuit : secundum solum habuit facta per Christum dicti Sacramenti poenitentiae institutione , & habet solum respectu baptizatorum , nam respectu non baptizatorum, nec modo, nec vnquam confitendi propositum habuit ; cum hæc, Baptismi supponat Sacramentum : ita colligitur Tridentino sess. 14. c. ap. 4. vbi dicitur: *Fuit autem quouis tempore ad impetrandam veniam peccatorum, hic contritionis motus necessarius; & in homine post Baptismum lapsa, ita demum præparat ad remissionem peccatorum, si cum fiducia diuinæ mi-*

sericordia , & voto præstandi reliqua, coniunctus sit, quæ ad ritè suscipiendum hoc sacramentum requiruntur. Vbi vt vides docet Concilium Baptizatorum contritionem, debere continere votum præstandi omnia, quæ ad ritè poenitentiae Sacramentum suscipiendum, requiruntur; inter quæ , est ipsa sacramentalis confessio, vt idem docet Concilium, eadem sess. c. 3 & 5. & can. 4. & 7. Vnde rectè Sixtus IV. damnauit Petrum Oxouienfem dicentem, peccata mortalia deleri per solam contritionem , sine ordine ad clauis Ecclesiæ ; sed vt hæc difficultas magis soluta maneat.

Quæres primò , an contritio primario detestetur peccatam, deinde doleat, an vero, prius intelligatur dolere ; deinde detestari, vel vtrumq; simul respiciat . Respondetur eodem modo de contritione, ac respondimus de poenitentia supra disput. 1. q. 2. §. quæres 1. Nimirum contritionem primario respicere peccati detestationem. Ita docere videtur Tridentinum sess. 14: vbi dicit: *dolores, & clamore;*

San-

Sanctorum de peccatis, manasse x *vehementi quodam antea* *vita odio, & ingenti detestatione*. Tum quia detestatio, & odiû peccati sunt causa doloris, non e contra. Tum etiam quia contritionis essentia in eo formaliter cõsistere debet, quod formaliter peccato opponitur; Atqui hoc est odium, & detestatio peccati, non dolor vt patet; ergo. Vnde nõ solum in beatis hominibus manebit pœnitentiæ habitus, verum etiã actus eius primarius, qui est peccati infecutio, & detestatio, à qua tamen per se aptus natus est sequi dolor, nisi ratione status impediatur, ob idque diximus pœnitentiam in Christo Domino non esse, nec etiã in Angelis &c. Concipitur autem dolor ex eo quod intellectus considerat peccatum iam esse factum, & ob id vitari non posse: ex apprehensione enim mali quod vitari nõ potest, sequitur dolor, & tristitia.

Quæres secundo, an propositum non peccãdi de cætero, & sacramentaliter peccata confitendi in contritio-

ne requisitum, debeat esse formale, & explicitum, an vero sufficiat virtuale, & implicitum? Propositum expressum tunc est, quando pœnitens dicit expressè, *propono fugere omnia illa peccata, & illa sacramentaliter, confiteri*. Propositum vero implicitum, & virtuale tunc est, quando pœnitens est ita affectus erga peccata, vt si rogaretur, an velit illa vitare, & Ecclesiæ clauibus subijcere affirmatiuè responderet. Hoc posito. Respondetur sufficere propositum virtuale, imò consultũ esse Confessarium hoc cõtètari, ne dum à pœnitente expressum requirit, præbeat infirmis occasionem recedendi. Et ratio est, quia illud propositũ est sufficiens, per quod soluatur vera à peccatis auersio, & vera in Deum conuersio; Atqui hæc soluatur in proposito implicito, quod cõtinetur in ipsa peccati detestatione super omnia, & dolore, &c. ergo. Tum quia formale propositum, est actus secundarius pœnitentiæ, quo Pœnitens ex eiusdem pœnitentiæ motiuo, vult Deum

compensare per emendationis propositum: actus autem secundarius in primario virtualiter continetur, & ibi præstet, quod formaliter præstaret. Aduerte quod id quod dictum est de proposito non peccandi de cætero, & sua peccata confitendi, intelligi

debet de alio proposito in illis contento, quod est satisfaciendi per pœnas, vel pœnalitates temporales, quando, vbi, & eo modo quo per Sacerdotem, rationabiliter imponuntur, sed de hoc infra de satisfactione.

Q V A E S T I O III.

An contritio sit vltima ad gratiam dispositio ex natura rei, an ex diuina institutione.

EST prima aliquorũ sententia post M. Cano in relectione de Pœnitentia p. 1. qui dicunt contritionem non esse ad gratiam dispositionem ex natura rei, sed ex sola diuina institutione, quorũ fundamenta postea referemus, & soluemus.

Nostri sententia sequenti explicetur conclusione. *Contritio ex natura rei est vltima ad gratiam dispositio, ita quod illa posita non potest non poni gratia, & cætera dona quæ ipsam consequuntur.* Hæc est D. Thomæ, & Thomistarum sententia.

Probatur primo eleganti Doctoris sãcti testimonio hic q. 85. art. 2. tum in corpore, tũ ad 3. vbi habet. *Pœnitentia expellit omne peccatum effectiuè, in quantum operatur ad destructionem peccati, prout est remissibile ex diuina gratia.* Patet autem quod peccatum non est remissibile, nisi per gratiæ infusionem, vnde id quod effectiuè peccatum tollit disponit subiectum ad gratiæ introductionem, est enim regula generalis, id esse vltimam ad formam dispositionem ex natura rei, quod efficienter expellit formam con-

contrariam, & cōtrarias corrupit dispositiones.

Probat̄ur secundo ratione, quia ideo calor v. g. vt octo est vltima ad formam ignis dispositio, quia procedit ab eodem igne in genere causæ formalis, & efficientis; atqui contritio procedit à gratia, in genere causæ formalis, & efficientis; ergo erit vltima dispositio ad eandem gratiam. Minor clara est ex Philosophia; vltima nanque dispositio ad formam ignis, non potest esse ille calor, qui tempore præcedenti fuit receptus in composito corrupendo, v. g. in ligno; cum enim in generatione substantiali fiat resolutio vsque ad materiam primam, simul cum forma veteri talis desinet dispositio, & per consequens non poterit esse formæ introductæ vltima dispositio, cum hæc formam nouā debeat comitari. Tum quia illa esse debet vltima ad aliquam formam dispositio, à qua forma ipsa in suo dependet introduci, atqui hæc nequit esse illa, quæ fuit in subiecto corrupto producta, sed illa quæ ab eadem

forma efficienter dependet, & ipsam comitatur; ergo ista & non illa, debet esse vltima ad formam productam dispositio. Minor & consequentia, est perpetua D. Thomæ doctrina, vt videre est 1. 2. q. 113. art. 8. in 4. dist. 17. q. 1. art. 4. quæstionc. 1. & 2. vbi eleganter mutuam inter contritionem, & gratiam, prioritatem in diuerso causarum genere explicat, & 3. p. q. 7. art. 13. ad 2. & q. 9. art. 3. ad 2. & q. 28. de veritate art. 8. vbi postquæ eorum refutauit opinionem, qui dicunt quod motus liberi arbitrij, qui sunt vltima ad gratiam dispositio, absolute procedunt ipsam gratiam, & ab ipsa in genere causæ efficientis non procedunt, subdit suam sententiam his verbis: *Oportet igitur dicere secundum aliam opinionem quod prædicti motus eodem ordine se habeant ad utrumque, vt quodammodo præcedant, quodammodo sequantur ordine natura; nam se ordo natura attendatur, secundum rationem causæ materialis, sic motus liberi arbitrij præcedit naturaliter gratia infusionem, sicut dispositio naturalis*

lis formam; si attendatur secundum rationem causæ formalis est e conuerso, & est simile in naturalibus de dispositione, quæ est necessitas ad formam; quæ quodammodo præcedit formam substantialem scilicet secundum rationem causæ materialis: dispositio enim naturalis ex parte materia se tenet; sed alio modo scilicet ex parte causæ formalis, forma substantialis est prior, in quantum perficit, & materiam, & accidentia. Hæc D. Thomas.

Probatur tertio ratione generali de omni vltima dispositione. Omnis forma dependet in suo introduci ab accidentibus ab illa profluentibus; ergo etiam gratia dependere debet à contritione, quæ ab ipsa efficienter profluit; Atqui hæc dependentia non potest nõ esse in genere causæ materialis dispositiuæ; ergo &c. Hæc minor subsumpta probatione non eget, nullum nanque aliud genus causæ est assignabile in quo forma dependeat ab accidentibus à se profluētibus, nisi genus causæ materialis dispositiuæ. Prima etiam consequē-

tia liquet ex antecedenti, si enim semel omnis forma dependet ab accidentibus à se profluentibus, etiam gratiæ id ipsum concedi debet. Antecedens ergo in quo est difficultas probatur, quia illa forma dependet ab eo in suo introduci, & causari, sine quo nec naturaliter causatur, nec naturaliter introducitur, sed vel miraculosè, vel saltem supernaturaliter; Atqui si forma sine accidentibus à se procedentibus introduceretur, non naturaliter introduceretur; ergo. Vnde licet per diuinam potentiam possit adultus sine proprio liberi arbitrij motu per diuinam potentiam iustificari, non tamen secundum potentiam ordinariam.

Probatur quarto, quia in iustificationis negotio, in genere causæ efficientis primò est actio Dei gratiam infundentis, Secūdò est actus charitatis erga Deum. Tertio est actus poenitentia, nempe cōtritio; Quartò intelligitur peccati destructio. At verò in genere causæ materialis, res cōtrario modo se habet: prius intelligimus peccati expul-

H fionem,

fionem, quam contritionis receptionem, & huius receptionem prius intelligimus, quam receptionem dilectionis, & huius receptionem prius intelligimus, quam receptionem gratiæ, & donorû; ergo licet gratia in genere causæ efficientis sit prior contritione, hæc tamen in genere causæ materialis dispositiua, est gratia prior; totus discursus est D. Thomæ 1. 2. q. 113, art. 8. Sed videantur omnino ea, quæ adduximus in tract. de iustificat. disput. 4. q. 2. vbi hanc quæstionē fusè pertractauimus, & plures alias rationes adduximus, & obiectis satisfacimus. Soluuntur argumenta in contrarium.

Primum argumentum est: id quod in fieri à solo Deo dependet, nulla naturalis agentis eget dispositione; sed gratia in suo fieri à solo Deo dependet; ergo nulla agentis creati indiget dispositione. Maior patet discurrendo per omnes effectus, qui à solo Deo dependent: Nam Deus nullam supponit dispositionē ad Angeli creationem; similiter ad creationem animæ

rationalis; licet enim dispositio requiratur ad animæ rationalis introductionem, quia hæc fit agentis naturalis virtute, non tamen ad eius creationem, quia hæc à solo Deo fit. Item Deus nullam supponit dispositionem ad Eucharisticam faciendam transubstantiationem, licet hæc fiat per instrumenti eleuationem; ergo &c.

Respondetur negando maiorem absolutè, cum possint plura à solo Deo fieri, etiam sine vlla præsupposita dispositione, cum tamen illam per se exposcant: certè potest Deus quamcunque formam materialem de potentia materiæ aducere, nulla agentis naturalis dispositione supposita, hoc tamen præter naturæ ordinē erit; ita licet Deus se solo posset gratiam de animæ potentia educere sine vlla dispositione supposita: hoc tamen præter naturæ ordinē esset, cum status, & natura gratiæ exposcat in subiecto poni disposito: valde nanque conueniens est, quod homo humano modo gratiam recipiat, per actionem vitalem, &

libe-

liberam. Nec illa exempla aliquid euincunt, non quidē primum, & secundum, quia ibi intercedit creatio, ad quā nulla supponi potest dispositio, cum nullum subiectum supponatur in quo recipiatur. Neque etiam tertium, quia in transubstantiatione non est formæ productio, sed substantiæ in substantiā transmutatio.

Secundum argumentum. Gratia respectu paruulorum nullam requirit dispositionē; ergo neque respectu adultorum. Antecedens est notum. Consequentia benè infertur, cum gratia paruulis, adultisq; concessa eiusdem sit rationis.

Respondetur concedendo antecedens, & negando consequentiam, ratio discriminis multiplex. Prima quia adulti proprio à Deo recesserunt actu, ideoque & proprio accedere debent: non sic paruuli, cum nati sint filij iræ, filij gehennæ. Secundo quia cum paruuli non sint dispositionis capaces supplet Christus medio Sacramento; at vero adulti cum illius sint capaces, merito illa exigitur. Tertio & melius, quia in omnibus per se dispositio ad gratiam requiritur, licet per accidens ex subiecti incapacitate non habeatur.

Q V A E S T I O IV.

An contritio sit vera, & propria pro peccatis satisfactio.

SVpra disput. 1. q. 2. notauimus aliqua peccata nō solum afferre Dei offensam, quæ omnibus peccatis communis est, verum etiam iniuriam, quæ suo modo iustitiæ opponitur commutatiuæ, & secundum hanc rationem,

talia peccata per iustitiam quandam commutatiuam infusam, deleri debent; licet enim inter Deum, & hominē, propria dari non possit iustitia, sicut nec inter dominum, & seruum; Patrem, & filium; eo quod æqualitas propria

esse non possit; & subinde nec propria, & rigorosa iniuria, prout rigorosa, & propriæ opponitur iustitiæ; negari tamen non potest, quin vera iniuria erga Deum dari queat. Pro quo nota, quod eodem modo discurrere proportionaliter debemus de peccatis, quæ committuntur in Deum, ac de illis quæ committuntur in homines: vnus autem homo, quantum ad præsens iustitiæ pertinet, potest alium offendere, vel in rebus exterioribus, vt cum rem illius furatur, vsurpat, detinet &c. Et hæc est vera & propriè iniuria, commutatiuæ iustitiæ opposita, quæ iniuria per iustitiæ commutatiuæ actum tollitur, qui restitutio vocatur; vnde tantum reddit, quantum abstulit, vel quantum læsit; potest etiam vnus homo aliū offendere in actionibus, & passionibus, vt cum quis aliū verberat, vel contumelijs afficit, & in alijs, quæ ad materiam honoris pertinent offendit, & hæc reparatio satisfactio dicitur. Est autem discrimen inter satisfactionem, & restitutionem, quod in re-

stitutione solum res ablata attenditur, & si tantundem restituatur, quantum ablatum fuit, plena, & perfecta ponitur æqualitas, cum enim hæc læsio non fuerit in persona, sed in bonis externis illius, semper ponetur æqualitas, si tantum detur, quantum ablatum fuit; vnde qui furatus est 100. suæ satisfacit obligationi, si 100. restituat, si læsit in fama, suæ satisfacit obligationi si tantundem famæ restituat, quantum abstulit, nec læsus potest aliud exigere. At vero in satisfactione respectus personæ offensæ attenditur, cum enim hæc offensa non res externas attendat, sed personam ipsam, sequitur quod in satisfactione, persona ipsa attendi debeat; & per consequens cum per talem offensam personæ honor fuerit læsus, & hic restituatur per obsequium, per honorationem, per submissionem personæ offendētis, personæ offensæ; æqualitas poni non poterit, quando talis honoris læsio, à persona valde minori, & inferiori posita fuit. Vnde optimè notat Angelicus 5. Ethic. lect. 8. quod quā-

do nocumentum attenditur circa rei exterioris subtractionem, competit iustitię contrapassum; secus quando nocumentum attenditur secundū rationem, seu conditionem personæ; Et hæc etiam satisfactio ad iustitiam pertinet commutationem, cum enim fuerit ius personæ particularis læsum, & hoc non ad iustitiam pertineat legalem, nec distributiuam, sequitur quod ad commutativā debeat pertinere, & sic iustitiæ commutativæ erit compensare ad æqualitatem vel absolutam, vel proportionis, secundum quod rei natura requirit.

Sic proportionali modo de peccatis in Deum commissis discurre possumus, nā potest Deus offendi in bonis exterioris, v.g. infama, vt si quis murmuret, vel detrectet de Deo, illius famam apud alios auferendo, vt cum dicit illum esse inuidum, maleuolū, &c. & formalissimè hoc peccatū per restitutionem compensatur, & sufficit quātum ad hoc præcisè, quod tantum restituatur, quātum fuit ablatum, quæ restitutio eodem modo

fieri debet, quo fit inter homines eiusdem famæ restitutio. Potest etiam Deus offendi in actionibus, & passionibus, vt cum quis eius conculcat imaginem, cum quis contumelias, & conuitia in eum iactat, &c. Et hæc peccata nō per restitutionem, sed per satisfactionem, seu per obsequium, & honorationem, & per submissionem tolluntur, in qua non attenditur nocumentum in se, sed personæ conditio, quæ cum infinita sit, infinitā refundit malitiæ grauitatem in offensam, ac subinde satisfactionis inæqualitatem, & ob hoc dicitur parū hominem non posse satisfacere ad æqualitatem pro offensis Deo illatis. Cum ergo & restitutio, & satisfactio ad iustitiam pertineant, à iustitia poni habebunt, cum peccata quæ per restitutionem, & satisfactionem tolluntur, iniustitia quædam sint; hæc autem iniustitia, non alia esse potest, quam iustitia commutativa infusa, quæ prædictas tollere habet inæqualitates; Vnde quando dicitur quod inter hominem, & Deum, dominū, & ser.

& seruum, Patrem, & filium iustitia dari non queat, intelligi debet secundum illas rationes formales hominis, & Dei, creatoris, & creaturæ, Domini, & serui, Patris, & filij, secus quoad alias rationes, vt ex se liquet, quis enim dicet quod non possit seruus Dominum infamare, & Dominus seruum, & Pater filium, & filius patrem? & quod ad famæ restitutionem, non teneantur? & per consequens quod per talem infamiã non fiat veræ iustitiæ læsio &c.

Nota deinde quod sicut apud homines vltra iniuriam in bonis externis, quæ restitutione compensatur; vltra iniuriam consistentem in actionibus, & passionibus ad honorem pertinentibus, quæ vti diximus satisfactione auferuntur, datur etiam ratio quædam offensæ, quæ iniuria propriè dicta non est, nec iniustitia, vt cum quis sciëte Principe eius mandata non custodit, tunc Princeps offenditur, & nulla in eum iniuria, vel iniustitia committitur; quod offendatur liquet, quod iniustitia in eum non committatur patet;

non enim læditur Princeps in bonis externis, vt in rebus, in fama; neque in persona, cum eius honor non lædatur, nec verbis contumeliosis, nec gestis irreuerentibus; imò nec animo ipso, cum subditus superioris mādatum, tunc temporis transgrediens, animum nō habeat in honorandi Principem, sed propriæ satisfaciēdi inclinationi &c.

Sed dices primò; quod quādo subditus, Prælati transgreditur mandatum, tunc contra obedientiam delinquit, & sic illa offensæ ratio, obedientiæ opponetur. Nam contra est, quia obedientia virtus quædam generalis est, quæ per simplicem præcepti violationem non transgreditur, sed solum quando quis parere non vult, quia præcipitur:

Dices secundo talem transgressionem esse contra iustitiam, cum contemptum contineat, qui iustitiæ aduersatur, cum contra honorem, & reuerentiam superiori debitam existat. Nam contra est, quia in primis suppono, contemptum non intercedere, nisi ad summum virtualem, qui iustitiæ

tiz non aduersatur, secundo quia dato, contemptum ad esse formalem, hic non iustitiz, sed alteri speciali virtuti aduersatur, quæ obseruantia vocitatur.

Ita pariformiter apud Deū ultra iniuriam explicatam, etiam offensa datur, quæ per omnia peccata diuagatur; cū enim omnia peccata à Deo prohibeantur, & omnia sibi displiceant, maximè certè offenditur, cum in facie ipsius committuntur; non solū quia per illa contemnitur, sed & maximè, quia per illa (quantum est ex affectu peccantis) destruitur, dum enim peccatori per quodlibet peccatum, Deum vltimum finem relinquat & alium, nempe creaturam, sibi constituat, quantum est ex parte ipsius, Deum in ratione vltimi finis destruit, & alium sibi præstituit. Hæc ergo ratio offensæ, quæ per omnia peccata diuagatur, & iniustitia, vt patet, non est; & per cōtritionis actum destruitur est illa, de qua inquirimus, an per eundem contritionis actum verè, & propriè satisfaciamus, quod est idem

ac querere, an contritio sit vera, & propria pro peccatis satisfactio; ad quod duplici conclusione satisfacio.

Prima conclusio. *Contritio non est perfecta pro peccatis satisfactio.* Hæc conclusio est expressa D. Thomæ sententia hac quæst. 85, art. 3. vbi dicit, quod *Pœnitentia facit iustum secundum quid.* Et patet ex dictis, cum enim pœnitentia, non sit propria iustitia, nec offensa propria iniuria, sequitur quod ipsa offensæ destructio, per pœnitentiam, propria non sit satisfactio.

Secunda conclusio. *Contritio est aliqua pro peccatis satisfactio.* Hæc etiam conclusio est expressa sancti Præceptoris sententia, loco citato, cuius in corpore fatur. *Pœnitentia non habet, quod sit virtus specialis ex hoc solo, quod dolet de malo perpetrato, ad hoc enim sufficeret Charitas, sed ex eo, quod Pœnitens dolet de peccato commisso, in quantum est offensa Dei, cum emendationis proposito. Emendatio autem offensa contra aliquam commissam, non fit per solam cessationem offensa, sed exigitur vltius*

terius quadam compensatio, quæ habet locum in offensis in alterum commissis, Vbi vt vides licet velit Angelicus pœnitentiam non esse rigorosã pro offensa compensationem, seu quod idem est, satisfactionem; vult tamen, esse aliqualem, seu secundum quid, seu vt ipse loquitur, quandã compensationem. Idem docet quæst. 1. huius partis ar. 2. dũ dicit, quod purus homo potest satisfacere imperfectè pro offensis contra Deum commissis.

Probatur primo, quia illa satisfactio est imperfecta, quæ est sufficiens ad delendum debitum, accedente alterius partis acceptatione, & illa est perfecta, quæ est sufficiens sine partis acceptatione; sed contritio non est sufficiens ad delendum, vt ita dicam, debitum, quod peccator per peccatum cum Deo contraxit, sine Dei acceptatione; ergo contritio est solum satisfactio imperfecta, & secundum quid.

Probatur secundo, quia illa est satisfactio imperfecta, quæ æqualitatem ponit pro-

portionis, sed contritio est huiusmodi ergo &c. Maior patet, nam satisfactio perfecta adæquare debet offensã: Minor probatur, nam, vt patet ex dictis, contritio nõ est actus iustitiæ rigorosæ dictæ, sed solum potentialis; satisfactio verò propriè dicta, non nisi propriè dictæ iustitiæ actus est. Igitur contritio, quæ est verus, proprius, & primarius pœnitentiæ actus, non est propriè satisfactio pro offensis, seu pro peccatis, vt sunt offensa Dei, cum vt ex dictis liquet, nec offensa sit propriè iniuria, per satisfactionem propriè dictam auferenda; nec cõtritio erit propriè iustitia, sed solum impropriè, cum pœnitentia, cuius contritio est actus, sit solum pars potentialis iustitiæ, vt supra cum D. Thoma ostendimus. Vnde nec peccator præcisè qui Deum offendit, dicitur iniustus, sicut nec quando vnus homo alium præcisè offendit: nec per contritionem præcisè dicitur homo propriè, & rigorosè iustus, vt constat ex dictis.

An autem homo prout Deum
offen-

offendit per veram , & propriam iniuriam , vt dum eius famam lædit, possit ad æqualitatem pro tali iniuria satisfacere, patet ex dictis respondendum esse affirmatiuè; cū enim vt in huius quæstionis principio dicebamus, in iniurijs circa bona externa personæ dignitas non consideretur, nec ratione illius iniuriæ, malitia nõ augeatur, & aliunde illa læsio, vt suppono, sit finita, cum tota infinitatis ratio à persona desumatur, sequitur, quod ad talem tollendam inæqualitatem, sufficiat tantundem ponere, quantū fuit ablatum. Vnde si quis furatus fuisset pallium Christi Domini dum esset in terris, certè quoad hanc iniuriæ rationem, sufficienter satisfecisset, per eiusdem pallij restitutionem: idem dic de fama, & alijs bonis externis Dei. Vnde quando dicitur hominem non posse ad æqualitatem Deo pro peccatis satisfacere, intelligi debet, pro iniuria, pro offensa, & de satisfactioe propriè dicta, non de restitutione; benè verum est, quod cum in

tali v.g. famæ læsione, etiam offensæ ratio reperiatur, cum hæc per omnia peccata diuagetur, sequitur nullum peccatum dari, cui secundum omnes rationes queat perfectè satisfieri. Dixi hominem posse ad æqualitatem satisfacere, pro peccatis erga bona extrinseca Dei, modo explicato, non de rigore iustitiæ, quia hæc etiam satisfactio, per dictam restitutionem facta, non est de rigore iustitiæ, cum nõ fiat ex proprijs ipsius peccatoris, sed est proprijs ipsius Dei, quando læsio esset de bonis extrinsecis Dei supernaturalibus, tunc enim talis restitutio ad iustitiã commutatiuam infusam pertineret, & per consequens ex bonis ipsius Dei, quando vero talis læsio esset in bonis naturalibus, facilius permitti posset, esse aliquo modo de rigore iustitiæ; licet enim omnia bona sint Dei, quoad dominium altū, tamen quoad dominium bassum, fecit Deus hominem Dominum, iuxta illud, *dominamini piscibus maris &c.* & iuxta illud, *omnia*

subiecisti sub pedibus eius &c.
& sic in hoc documento tol-

lendo competere potest iusti-
tiæ contrapassum.

QVÆSTIO V.

Quomodo excitetur in nobis contritio perfecta.

DE contritione perfecta præfens procedit difficultas, quia quid dicendum sit de contritione imperfecta. facile ex dicendis patebit, dico ergo contingere aliquando, quãuis raro, quod peccator, sua recogitando peccata, quibus Deum offendit, per actum fidei diuinæ, quo Deum quem offendit summum bonum esse apprehendit, proximè, & immediatè moueatur, & excitetur ad perfectam contritionem, propria videlicet detestando peccata, quæ sunt offensa Dei, ex charitatis imperio, seu motiuo (eo nanque ipso, quod peccator per fidem cognoscit Deum esse summum bonum, ad eius affurgit dilectionem, quæ subinde contritionis actum habet imperare.) Hoc tamen, vt dixi, rarò contingit; regu-

lariter nanque alij actus præcedere solent contritionem. Primus omnium est fidei actus (fides enim est sperandarum substantia rerum, & sine fide impossibile est placere Deo) quo peccator credit impij iustificationem esse opus Dei. Secundò sequi solet actus timoris diuinæ iustitiæ, & pœnarum præsertim inferni, quo peccator sua considerans peccata cõuertitur. Tertiò, solet peccator se ad diuinam misericordiam conuertere, erigendo se in spem veniæ, & peccatorum remissionis. Quartò solet excitari proprius spei actus, quo in Deum erigitur amore concupiscentiæ, quo vult Deum, vt bonum sibi; deinde in hac excitatur ad amandum Deum, vt est bonum in se, & omnium bonorum principium, ex quo sequitur pecca-

peccatorum detestatio, ut tali opponuntur bono, & deinde actus imperatur contritionis, per quem peccata detestetur, secundum rationem offensæ, secundum quã omnibus opponitur virtutibus. Tandem per alias virtutes infusas destruitur peccatum, secundum quod determinato modo illis opponitur. Benè verum est hunc ordinem aliquando de-

ficere, quoad aliquem, vel aliquos ex enumeratis actibus, aliquando verò hic ordo transfmutatur secundum placium diuinæ voluntatis. Et quia de hac re fuse egimus in tractatu de iustificatione, ubi explicuimus an sit necesse actû fidei, spei, timoris &c. esse formales, aut sufficiant virtuales, ideo hic sistendum duxi.

QVAESTIO VI.

Quonam modo contritio perfecta ab attritione distinguatur.

Suppono primo cõtra aliquos scholasticos antiquos contritionem nõ distinguui ab attritione penes intentionem, vel durationem, quasi quod contritio sit dolor magis intensus, & magis durans, attritio verò minus; nam, ut ex supradictis liquet, contritionis essentia nec determinatam requirit intensiõnem, nec durationem. Tum etiam quia magis, & minus non variat speciem, sicut variatur in contritione, & attritione, ut

ex dicendis patebit.

Suppono secundo contritionem ab attritione non distinguui ex eo, quod illa gratia informetur, non ista; nam & contritio, ut in genere causæ materialis gratiam præcedit, eadem non informatur, & attritio elici etiã potest ab homine in gratia existente, & si eliciatur ab homine in mortali existente, potest tamen continuari post gratiam per sacramentum datam.

Suppono tertio contritio-

nem ab attritione distingui penes hoc, quod cōtritio saltem virtualiter omnia peccata detestetur, attritio verò nō semper, sed possit detestari vnum peccatum, absque eo, quod alia etiam virtualiter detestentur; nam cū attritio ex Tridentino infra citando sit sufficiens simul cum sacramento ad impium iustificandum non potest non esse omnium (saltem virtualiter) detestatio peccatorum. Tum quia cuiuscunque attritionis supernaturalis motiuum est suo modo vniuersale, & peccatis omnibus commune. Tū etiam quia, non videtur esse posse veram attritionem illā, quæ vnum peccatum ex supernaturali motiuo detestatur, & aliunde relinquat aliorum peccatorum complacentiam.

Suppono quarto, neque in hoc distingui, vt aliqui voluerunt, contritionem ab attritione, quod contritio de solis mortalibus esse possit, attritio vero etiam de venialibus; nā etiam contritio de venialibus esse potest. Sed dices contritio detestatur peccatum su-

per omnia; atqui peccatum veniale non est necesse, quod super omnia detestetur; ergo. Respondetur primo ex supradictis quod etiam peccatum veniale super omnia detestari potest, & debeat, nam homo potius debeat omne malum pœnæ subire, quam venialiter delinquere. Respondetur secundo, quod, quando dicitur contritionem detestari peccatum super omnia, intelligi debet secundum distributionem accomodam, seu secundum materiæ capacitatem; sed prior solutio magis placet: his positis.

Prima sententia est, quod contritio ab attritione distinguatur in hoc, quod contritio detestetur peccatum, secundum quod est offensa Dei; at vero attritio ex alijs particularibus motiuis illa detestetur. Hanc sententiam sequuntur plures moderni extra scholam D. Thomæ.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Contritio distinguitur formaliter ab attritione in hoc, quod contritio detestatur peccata quatenus sunt offensa Dei, propter Deū sum-*

*summè bonum, seu ex imperio
charitatis; non sic attritio,* est
aperta D. Thomæ sententia q. 1.
supplem. in solutione secundi.
Est etiam expressa Tridenti-
ni positio sess. 14. cap. 4. qua-
tenus docet cōtritionem per-
fectam, esse illam; quæ est
Charitate perfecta, ob quam
rationem sine sacramento in
re suscepto habet iustificare.
Contritionem verò imperfe-
ctam, quæ attritio dicitur, hoc
non habere, nisi medio Sacra-
mento.

Probatur ratione; nam ea-
dem pœnitentia virtus, potest
in homine iustificato elicere,
tum actum contritionis, tum
actum attritionis sub motivo
offensæ Dei immediato: & re-
moto, sub motivo alterius vir-
tutis, v. g. spei, obedientiæ, re-
ligionis &c. & non ex motivo
charitatis, ergo contritio, &
attritio in hoc distinguuntur,
quod illa ex motivo procedere
habeat charitatis, hæc vero
ex alio motivo. Antecedens
ostenditur, nã licet pœnitentia
nequeat elicere actum, quo
homo rectificetur circa me-
dia, nisi ex imperio actus, quo
rectificetur erga finem; tamen

femel posita tali rectificatio-
ne erga finem, per actum cha-
ritatis imperantis, & dirigen-
tis actum contritionis, quo
homo iustificatur, potest ali-
quos elicere actus, præsertim
secundarios, & non ex mo-
tione charitatis, sed vel ex
propria motione, vel etiam
ex motione vltius virtutis:
quid enim implicat, quod ho-
mo iustus ex motivo spei, vel
obedientiæ &c. doleat de pec-
catis qua sunt offensa Dei?
vel etiam quod doleat quis
de peccatis qua sunt offensa
Dei, sistendo ibi: certè iste
actus non est perfecta contri-
tio, cum non sit charitate per-
fectus, vt loquitur Tridenti-
num, & ob id non est sufficiens
ad iustificandum hominem
extra sacramentum. Conse-
quentia etiam probatur, quia
cum contritio, & attritio ab
eodem habitu procedere pos-
sint, non possunt hac ratione
distingui, nisi in ratione actus
primarij, & secundarij. Con-
cedo tamen similem actum
attritionis, produci posse, ante
pœnitentiæ infusionem, ex
auxilio tamen diuino. Con-
cedo, non omnem actum at-
tritio-

tritionis esse dolorem de peccatis, quæ offensa sunt Dei, sed posse etiam esse ex alijs motiuis, vt iam innuimus, & postea magis dicitur. Concedo etiam cōtritionem ex alijs etiam capitibus ab attritione distingui, nam contritio peccatum vt dolendum respicit, cum vt supra dicebamus illud physicè, & ex natura rei deleat, non sic attritio, quæ hoc solum habet ex dispensatione diuina, medio adiuta sacramento, cum non sit perfecta in Deum conuersio, cum ex charitatis imperio nō procedat, vt contritio. Contritio est ob dictam rationem vltima ad gratiam dispositio, attritio vero solum remota, licet fiat proxima ex diuina

dispensatione medio sacramento. Contritio pro primo sui principio recognoscit dilectionem Dei super omnia, attritio vero timorem seruile ex proprio causatum amore. Contritio à sola pœnitentia esse potest; attritio vero & à pœnitentia in homine iustificato, & ab auxilio, in peccatore, & ab alijs virtutibus, quæ in peccatore esse possunt, frequentius tamen à diuino auxilio. Hæc tamen, & aliæ differentia, quæ assignari possunt inter contritionem, & attritionem, resoluuntur tandem in illam, quam nos assignauimus, ex D. Thoma, & Tridentino. Pro prima sententia nullum est argumentū vigen, ideo sisto.

Q V A E S T I O V I I .

Explicantur aliquæ difficultates ad materiam attritionis pertinentes.

Prima difficultas est, an attritio, quæ est in peccatore, sit actus bonus, & laudabilis. Hæretici nostri temporis, sicut insequuntur con-

tritionem, ita & attritionem. Non procedit difficultas de attritione naturali, qua quis dolet de peccatis, vel propter proprium, & naturalem
corun-

eorūdem peccatorum deformitatem, vel propter naturalem virtutis amorem, seu propter eiusdem virtutis honestatem, cui peccatum opponitur, vel etiam propter Deū naturæ auctorem, secundum quod dicebat Seneca: *etiam si scirem homines noscituos Deū ignosciturum, adhuc non peccarem.* Aduerte tamen quod etiam in linea naturali duplex datur attritio, perfecta, quæ omnem excludit affectum erga peccatum; & imperfecta, quæ non excludit; vt cum quis dolet de aliquo peccato ob infamiam, vel aliud malū secutum. Sed procedit difficultas de attritione supernaturali, quæ omnem affectum erga peccatum excludit, & procedit ex aliquo supernaturali motiuo, licet ob sui imperfectionem nō habeat peccatum habituale excludere, licet habeat illud retractare, seu interrompere.

Pro quo nota, quod tripliciter potest aliquis dolere de peccatis, v. g. propter pœnas inferni; Primò quando taliter dolet propter pœnas, quod *ly propter* motiuum solum, &

occasionem importet, ex qua ad talem dolorem fuit excitatus. Secundo quod *ly propter* afferat motiuum, & finem proximum, & immediatum, ob quem peccator fuit excitatus, non excludendo finem vltimum, sed virtualiter ipsū includendo. Tertiò taliter, quod *ly propter*, dicat finem omnino vltimum, quod tunc contingit, vel contingere dignoscitur, quando quis expressè, & formaliter habet istum affectum doleo de peccatis propter pœnas inferni, de quibus non dolerem, nisi eiusdem inferni pœnæ essent, & de isto dolore conueniunt hæretici cum catholicis, non esse bonum, sed malum, sed vituperabile; nec sit attritio, vel dolor de peccatis sufficiens ad causandam gratiam, etiā cum sacramento; & sic de solo dolore primo, & secundo modo præsens procedit difficultas, ad quam sequenti respondeo conclusione.

Attritio, quæ est dolor de peccatis propter pœnas, v. g. inferni, primo, & secundo loco explicata, est actus bonus, & laudabilis, & sufficiens simul cum
Sacra-

*Sacramēto ad peccata quacun-
que etiam ingentia delenda.*
Hæc conclusio est omnium
Catholicorum sensus, aduer-
sus nostri temporis hereticos,
qui volunt talem contritionē
hypocritam esse, & peccatum.

Probatur primo ex sacro-
sancta Tridētina synodo sess.
6. can. 8. ubi ubi sic dicitur: *Si
quis dixerit gehenna metum
per quem ad misericordiā Dei
de peccatis dolendo confugimus,
vel à peccando abstinemus, pec-
catum esse, aut peccatorum pe-
iores facere; anathema sit, &
sess. 14. cap. 4. sic dicitur: Illā
vero cōtritionem imperfectam,
quæ attritio dicitur, quoniam,
vel ex turpitudinis peccati con-
sideratione, vel ex gehenna, &
pœnarum metu communiter cō-
cipitur, si voluntatem peccati
excludat, cum spe veniæ decla-
rat non solum non facere homi-
nem hypocritam, & magis pec-
catorem, verum etiam donum
Dei esse, & Spiritus sancti im-
pulsus, non adhuc quidem in-
habitantis, sed tantum mouen-
tis, quo pœnitens adiutus viam
sibi ad iustitiam parat. Et quā-
uis sine Sacramento Pœniten-
tiæ per se ad iustificationem*

*perducere peccatorem nequeat;
tamen eum ad Dei gratiam, in
Sacramento Pœnitentiæ impe-
trandam disponit.*

Probatur secundo ratiōne,
ille actus est bonus, & lauda-
bilis, qui est dispositio ad gra-
tiam, remota quidem extra
Sacramentum, & proxima cū
Sacramento; sed attritio à no-
bis explicata est huiusmodi;
ergo est bona, & laudabilis.
Maior certa est; nam implicat
Deum statuissē aliquid esse
ad sui amicitiam, per gratiā,
dispositionem, & esse pecca-
tum. Tum quia, dispositio ad
formam, ad genus formæ re-
uocatur, cum sit initium, &
exordium illius. Tum etiam
quia, vt dicit Tridentinum,
contritio est donum Dei, pec-
catum autem donum Dei ef-
se non potest. Soluuntur po-
tissima hæreticorum argu-
menta.

Primum argumentum est,
qui dolet de peccatis propter
pœnas inferni magis dolet
de pœna, quam de culpa;
atqui hoc est peccatum; ergo.
Maior patet, nam qui magis
detestatur peccatum qua tale
est, quam pœnam, non dete-
statur

statur peccatum propter pœnam, sed detestatur illud propter offensam. Minor probatur, quia illud est peccatum, quod est contra rationis dictamen; atqui detestari magis pœnam, quam culpam, est contra rationis dictamen, ratio nanque dicit maius malum, magis esse detestandum, & sic cū culpa sit maius malum quam pœna, magis etiã debet detestari.

Respondetur concedendo maiorem, & negando minorem; ad probationem dico rationem dictare maius malum esse magis detestandum, quando ad inuicem comparantur, secus solitarie. Vnde peccaret quidem, qui comparando malum culpæ, cum malo pœnæ, iudicaret hoc esse magis detestandum illo; secus si occurreret pœna, absq; comparatione culpæ, ipsam pœnam magis detestaretur, quam culpam; quando ergo peccator detestatur culpam propter pœnam, non comparat culpam cum pœna, sed in exercitio, hanc detestatur ob illam. Facilius etiã responderi potest, peccatorem tunc

temporis, detestari magis pœnam, quam culpam intensiue, non appetitiue, licet ad hanc comparationem non descendat, & in hac nulla est iniquitas; sicuti nulla est, quando homo intensiue, magis diligit amicum, quam Deum.

Secundum argumentum. Ille actus est malus, qui habet creaturam pro vltimo fine; sed attritio est huiusmodi ergo. Maior videtur clara. Minor ostenditur, nam attritio non habet Deum pro vltimo fine; ergo habet creaturam, quæ est vltimus finis peccatoris.

Respondetur negãdo maiorem, alioqui omnia opera peccatoris esset peccata. Vnde ratio vltimi finis peccatoris non vitiat opera, sed finis proximus, & immediatus, tum operis, tum operantis. Cum ergo peccator non possit habere duos vltimos fines, vt schola tenet Thomistica, & nos ostendimus, cum D. Thoma in p. 2. sequitur, quod cum attritio, sine sacramento non iustificet, sed relinquat hominem in creaturam conuersum, & ipsa attritio crea-

turam vt vltimum finem respiciet, non tamen ob id vitabitur, cum secundum se sit bona, & disponat extra Sacramentum remotè ad destruendum vltimum finè creatum, & cõstituendum increatum, per gratiæ, & donorum infusionem.

Tertium argumentum; Attritio non est actus virtutis, vt docet S. Thomas art. 2. quæst. 1. supplem. ergo non est actus bonus; si nanque esset actus bonus, esset actus alicuius virtutis. Respõdetur D. Thomam ideo velle attritionem non esse actum virtutis, quia putauit esse à solo diuino auxilio, quod est frequentissimum, vel quia non est actus virtutis, qua virtus est, cum non sit dispositio perfecti ad optimum, cum ad vltiorem terminum ordinetur.

Quartum argumētum. Attritio dum dolet de peccatis propter pœnas inferni, videtur habere istam cõditionem si non esset pœna inferni non dolorem; Atqui hoc est peccatum; ergo.

Respondetur quod dupliciter potest quis habere affe-

ctum, quod peccatum non omitteret, nisi essent pœnæ inferni, primò ex affectu ad ipsum peccatum, taliter quod nollet esse infernum vt liberius peccaret, & iste affectus malus est, nec potest ille dolor esse attritionis, sed est timor seruilis, vt dicunt, cum seruitate. Secundo non ex affectu ad peccatum, sed ex cognitione propriæ infirmitatis, qua videt se facillè peccaturum cum periculo damnationis, vnde nollet esse infernum, non vt peccare liberius posset, sed vt si fortè peccet, non damnetur, & iste affectus stare potest cum voluntate nõ peccandi: Ob id dicunt plures Theologi attritionem distingui etiam à contritione in hoc, quod contritio ordinatur per se primo ad tollendam, vel remouendam culpam, attritio vero per se tanquam ad finem proximum ordinetur ad remouendam pœnam.

Secunda difficultas, an attritio sufficiens ad iustificacionem medio Sacramento debeat esse entitatiuè supernaturalis. Variæ sunt de hac difficultate sententiæ: aliqui enim

enim volunt attritionem naturalem esse necessariam, & sufficientem ad recipiendum Sacramentum, non effectum Sacramenti, unde si quis habens attritionem naturalem supra explicatam, & cum illa bona fide Sacramentum recipiat, recipiet Sacramentum informe, quod postea fiet formatum alia accedente attritione supernaturali, quæ sententiam tribuit, sed immerito Suarez hic, Soto, & Cano, vt bene ostendit Nugnus q. 1. supplem art. 2. dub. 2.

Alij volunt, vt Sotus, Cano, & probabile reputat Nugnus, quod dolor naturalis sit sufficiens dispositio etiam ad gratiam Sacramenti recipiendam, quando talis dolor est coniunctus cum alijs actibus supernaturalibus, tum ex parte intellectus tum ex parte voluntatis, à quibus accipit aliquam supernaturalitatem intrinsecam; de quo postea. Verius tamen dicendum est attritionem requisitã, saltem ad effectum Sacramenti recipiendum debere esse supernaturalem, patet ex Tridentino loco citato, Ad dũ vult

esse donum Dei. Tum quia cum attritio sit ad gratiam dispositio medio Sacramento, debet esse supernaturalis, vt sit proportio inter formam, & eius dispositionem. Tum etiã quia, peccatum saltem de facto, supposita hominis in fine supernaturalem eleuatione, est contra Deum auctorem supernaturalem; ergo debet secundum hanc rationem retractari, & subinde per actum supernaturalem.

Tertia difficultas quomodo diuidatur attritio, quæ simul cum Sacramento est sufficiens ad gratiam causandã. Tridentinum supra adductũ, duplicem assignat attritionem, nimirum illam, quæ ex turpitudine peccati concipitur, & illam, quæ ex gehennæ, & penarum metu. Difficultas solum est in explicando quid intelligat Tridentinum per vtrunque membrum assignatum.

Dico primò, quod nomine turpitudinis peccati venit qualibet peccati inhonestas, secundum quam opponitur peccatum honestati virtutis supernaturalis, vt religionis,

gionis, obedientiae, spei, gratitudinis &c. unde si quis doleat de peccatis propter quancunque harum turpitudinem, cum sit ille dolor ex motiuo supernaturali, erit sufficienter dispositus cū Sacramento ad iustificationem, siue ille dolor eliciatur ob illa motiua ex imperio illarum virtutum, siue ex auxilio diuino.

Dico secundo, quod nomine turpitudinis peccati non venit ipsa peccati deformitas, vel inhonestas, secundū quod opponitur virtutibus moralibus acquisitis præcisè, nam dolor ob huius turpitudinis motiuum præcisè loquendo non est donum Dei, nec ex motione Spiritus sancti, vt vult Concilium supra citatum Dixi secundum quod talis turpitudō, seu inhonestas opponitur virtutibus moralibus acquisitis præcisè, quia si quis de proprijs doleret peccatis ex tali turpitudine naturali, aliquo tamen modo in finem supernaturalem relata, cum secundum hanc rationem sit donum Dei, & ex motione Spiritus sancti, simul cum Sacramento iustificaretur; non

enim potest quis referre in finem supernaturalem actum moraliter bonum, sine influxu Spiritus sancti mouentis, vt patet.

Dico tertio, quod nomine poenarum veniunt, nō solum poenae alterius vitæ, quæ infliguntur à Deo, de quo nullū potest esse dubium; cum ille dolor ex tali motiuo, nō potest non esse donum Dei, & ex influxu Spiritus Sancti mouentis, licet nondum inhabitantis: verum etiam veniunt poenae temporales huius vitæ, quæ ob peccata infliguntur à Deo, quod etiā concedunt omnes, cum & iste dolor ex isto motiuo conceptus, donum Dei sit.

Dico quarto poenarum nomine, non veniunt poenae temporales præcisè, vt ab hominibus infliguntur, vt carceris, triremium, suspendij, ob furtum &c. infamiae apud homines &c. & ratio est, quia dolor ex dictis motiuis conceptus, est purè naturalis, & potest stare cum affectu ad peccatum, & subinde non est donū Dei, nec ex motione Spiritus sancti. Tum etiam quia, talis dolor non est secundum

se honestus, sed indifferens, cū ad bonum, & malum possit deseruire; si tamen aliquo modo ex aliquo supernaturali motiuo honestaretur, facile admitti posset sufficere; ob idque Tridētinum aduertenter dixit; hunc dolorem *communiter concipi ex metu gehenna pœnarum si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ*; implicat autem has duas conditiones adesse, nēpe p̄positum saltem virtuale non peccandi de cætero, & spes veniæ, & quod talis dolor ex Spiritus sancti motione non fiat.

Ex quibus colligitur intelligentia sententiæ M. Cano, Soti, & Nugnez supra; quod nimirum attritio naturalis sit sufficiens ad gratiam dispositio cum Sacramento, nō quidem præcisè, sed prout aliquā recipit supernaturalitatē, non quidem præcisè ex eo, quod sit simul cum alijs actibus supernaturalibus, quia ex hoc præcisè non puto esse supernaturalem, sed ex eo quod aliquo modo in finem supernaturalē ordinetur, vel à spe,

vel ab alia virtute, vel ab auxilio diuino &c.

Quarta difficultas, an attritio fieri possit contritio. Affirmant Scotus, & Caietanus apud Nugnum art. 3. q. 1. supplem. Negat Angelicus, & cū eo scribētes hoc loco; & scholastici cum Magistro in 4. dist. 16. & 17. audiat lector Diui Thomæ angelica verba, loco mox citato: *quidam dicunt quod attritio sit contritio; sicut fides informis fit formata; sed hoc videtur esse non posse, quia quamuis habitus fidei informis, fiat formatus tamen nunquam actus fidei informis, sit actus fidei formata; quia actus ille fidei informis transit, & non manet veniente Charitate: attritio autem, & contritio non dicunt habitum, sed actum tantum: habitus autem virtutum infusarum, qui voluntatem respiciunt, non possunt esse informes, cum Charitatem consequantur; unde antequam gratia infundatur, non est habitus à quo actus contritionis postea elicitur; & sic nullo modo attritio potest fieri contritio.* Hæc D. Thomas. Vnde licet attritio

tio fieri non possit contritio, attritus tamen medio Sacramento fit æquialenter, imò altiori modo, contritus, quam fiat si post attritionem, eliciat contritionem, per quam transit de attrito, in contritum; nã contritio licet peccata remittat, relinquit tamen obligationem subiiciendi illa Ecclesiæ clauibus, non sic Sacramentum, cum sit ipsum, clauium Ecclesiæ, exercitium.

Sed dices, demus, quod quis de proprijs doleat peccatis ex timore gehennæ, deinde doleat propter Deum summè dilectum, tunc idem actus entitatiuè fuit prius attritio, modo est cõtritio; ergo non solum homo potest fieri

ex attrito contritus, verum etiam attritio entitatiuè continuata fieri potest contritio.

Respondetur argumentum solum probare, eundem actû attritionis, seu doloris continuari posse, & à charitate dirigi in finem supernaturalem summo modo, seu in Deum summè dilectum, non tamen probat quod ille actus fiat cõtritio, cum enim contritio sit actus Pœnitentiæ, ab eadem Pœnitentiâ elici debet, quæ cum sit virtus infusa respiciens voluntatem, non potest esse (vt dicit Angelicus) informis, & sic non potest elicere actum attritionis in peccatore, qui postea fiat contritio in iusto.

Q V A E S T I O VIII.

An contritio deleat omnem poenæ reatum. Vbi aliæ difficultates breuiter resoluantur.

DE reatu poenæ præsens procedit difficultas, quia de culpa nulla est difficultas apud Catholicos; licet aliqui hæretici id negarint,

Catari nanque, & Cataphrygæ apud D. Epiphanium hæc. 59. dicebant contritionem non delere peccata baptizatorû, cum hæc peccata per illos essent

essent irremissibilia. Nouatus, & Nouatiani dicebant peccata grauissima non remitti, vt Apostasia, fidei negatio, & alia huius generis. Alij dixerunt remitti quidem omnia peccata aliquibus vicibus, non tamen semper, ne peccandi ansa daretur hominibus, sub spe veniæ; quem errorem tribuit Suarez hic Tertulliano. Sed non sunt audiendi hæretici, vt eleganter probat Sanctus Thomas hic q. 66. art. 1. & Scriptura, & Patres contra illos clamant, vt ostendit Belarm lib. 2. de gratia cap. 1. & lib. 2. de Pœnit. cap. 11. placet solum vnum, vel alterum sacrae Scripturae locum adducere Ezech. 19. *Nunquid voluntatis meae est mors impij, dicit Dominus Deus & non vt conuertatur à vijs suis, & viuat?* Jerem. 18. *si pœnitentiam egerit gens illa, agam, & ego &c.* Isa. 55. *Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miserebitur eius &c.* Idem supponit Tridentinũ sess. 6. cap. 14. & 16. Idem statuitur cap. *Firmiter* de summa Trinitate, & fide

Catholica vbi dicitur: *Et si post susceptionẽ baptismi quisquam prolapsus fuerit in peccatum, per veram potest semper pœnitentiam reparari.* Unde si quando aliqua peccata dicuntur irremissibilia intelligi debent illa loca, vel de finali impœnitentia, vel certè ita vocantur, quia sunt difficilius remissionis, vt sunt peccata in Spiritum sanctum, quia directè opponuntur principijs talis remissionis. An autem contingere possit, quod quis in pœnam præcedentiũ peccatorum, non possit hic, & nunc, peccata sua recogitare, & de illis dolere, vel quia incidit in letargum, & libertatis vsum amisit, vel quia etiã si libertatis vsum habeat, non tamen attendit ad exhortationes, quæ fiunt, vt mihi in quadam ciuitate contigit, vt dum cohortarer quendam moribundum, vt ageret pœnitentiam, & confiteretur, blasphemabat; & dum consularem, quod saltem proferret dulcissimum nomen *IESU*, toties verbum turpe dicebat; & sic incidit in letargum, & mortuus est: & cum in Ecclesia

quorundam regularium fuisse sepultus, sequenti nocte Dæmones, illius corpus magnis clamoribus asportauerunt, cum magno illorum religiosorum pauore; ad dubiū dico, quod sic, & patet ex illo Regis Antiochi: Orabat sceleratus Dominum, à quo non erat misericordiam impetraturus. Sed quia de hac regimus de gratia sufficienti, explicantes quomodo obsecatis, & obduratis gratia sufficientes detur, ideo hic sistimus, & ad dubij propositi resolutionem accedimus.

Est ergo prima hæreticorum sententia, quod contritio simul cum culpa totum reatum pœnæ auferat, adeo ut, non sit necesse alia opera facere ad soluendum, vel satisfaciendum Deo, pro reatu pœnæ.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusionem. *Contritio semper delet reatum pœnæ aeternæ, & aliquando etiam totum reatum pœnæ temporaliæ, quando valde esset intensa, non tamen semper; idem dicendum est de Sacramento Pœnitentiæ.* Hæc conclusio est de

fide, illam docent omnes catholici, illam definiuit Tridentinum sess. 6. cap. 14. vbi dicitur: *Vnde dicendum est, Christiani hominis pœnitentiã post lapsum, multo aliam esse à baptismali, eaque contineri non modo cessationem à peccatis, & eorum detestationem, aut cor contritum, & humiliatum, verum etiam eorundem sacramentalem confessionem, saltem in voto, & suo tempore faciendam, & sacerdotalem absolutionem, itemque satisfactionem per ieiunia, elemosynas, orationes, & alia pia spiritualis vite exercitia; non quidem pro pœnæ aeternæ, quæ vel Sacramento, vel Sacramenti voto una cum culpa remittitur, sed pro pœnæ temporali, quæ ut sacra litteræ docent non tota semper, ut in baptismo fit, dimittitur illis, qui gratiæ Dei quam acceperunt ingrati, Spiritum sanctum contristauerunt, & templum Dei violare non sunt veriti.* Idem habetur sess. 14. cap. 8. & can. 12. vbi dicitur: *Si quis dixerit totam pœnam simul cum culpa remitti semper à Deo, satisfactionemque pœnitentiã non esse aliam, quam fidem, qua*

qua apprehendunt Christum pro eis satisfecisse, anathema sit.

Probaturn primo sacre Scripturę testimonijs, nam 2. Reg. 12. Dauid pœnitentia homicidij peracta, & culpa dimissa, filij morte punitus fuit. Et 2. Reg. 24. idem Dauid ob popululum, contra Dei iussum, numeratum, pœnitentiã egit, & in Dei gratiam receptus fuit, & tamen data illi optio fuit, vt eligeret in pœnam peccati bellum, famem, aut pestem; ergo signum est quod post culpam per pœnitentiã dimissam, adhuc maneat aliquando pœna, vel in hac, vel in alia vita, nempe in Purgatorio luenda. Et Gen. 2. dicitur: *Quacunque die comederis morte morieris.* Et Rom 5. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccauerunt.* Et tamen videmus multos mori etiam statim post peccatum originale per baptismi Sacramentum dimissum. Sed de hoc infra de satisfactiõne.

Probaturn secundo. Elegati D. Thomæ testimonio hic q.

86. art. 4. vbi sic fatur. *In peccato mortali sunt duo scilicet auersio ab incommutabili bono, & conuersio ad commutabile bonum inordinata, ex parte ergo auersionis ab incommutabili bono, consequitur peccatum mortale reatus pœna æterna, vt qui contra æternum bonum peccauit, in æternum puniatur: ex parte enim conuersionis ad bonum commutabile, in quantum est inordinata, consequitur peccatum mortale reatus alicuius pœna: quia inordinatio culpa non reduciturn ad ordinem iustitię, nisi per pœnã: iustum est enim vt qui voluntati suę plus indulget, quam debuit contra voluntatem suam aliquid patiaturn: sic erit æqualitas: vnde Apocal. 18. diciturn, quantum glorificauit se, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum, & lucrum: quia tamen conuersio ad bonum commutabile est finita, non habet ex hac parte peccatum, quod debeaturn ei pœna æterna &c.*

Probaturn tertio ratione desumpta ex D. Thomæ testimonio. Illud debet ex necessitate tolli per peccati destructionem, media contritiõne,

L vel

vel etiam poenitentiae Sacramento, factam, quod habet necessariam cum eadem peccati destructione connexionem; atqui poena temporalis non est huiusmodi; ergo haec non debet de necessitate tolli. Maior nota est. Minor probatur, nam per iustificationem totum illud tolli debet, sine quo gratia, & amicitia cum Deo stare non potest; atqui temporalis poenae debitum stare potest cum gratia, & amicitia Dei; ergo &c. Minor patet, nam id ipsum fieri videmus inter homines; cum stare possit amicitia, cum iustitiae debito, &c. Non sic poena aeterna cum repugnet aliquem esse in gratia, & non habere ius ad gloriam, cum gratia sit semen gloriae, ut alibi ostendimus. Soluuntur argumenta haereticorum.

Primum argumentum desumunt ex varijs sacrae Scripturae testimonijs, ut Fzech. i 8. ubi dicitur: *Si impius ogerit poenitentiam &c. omnium iniquitatum eius non recordabor amplius*, & cap. 33. *impietas impij non nocebit ei*: & postea: *omnia peccata eius qua peccavit*

ait, non imputabuntur ei. Et ad Rom 8. *Nihil ergo damnationis est eis qui sunt in Christo Iesu*. Quae loca inquit Calvinus post Lutherum verificari non possunt, si post remissionem culpam, poena aliqua cassanda relinquatur. Ob id negant Purgatorium, & bonorum operum exercitium. Addunt, quod in B Paulo, in Magdalena, & in alijs qui a Christo Domino iustificati fuerunt, nihil poenae relictum fuerit, cum illis poena aliqua iniuncta non fuerit.

Respondetur quod in citatis sacrae Scripturae testimonijs, non promittitur poenae temporalis immunitas, sed vitae spiritualis, sed gratiae, & donorum amissorum restitutio, ut in tractatu de merito ostendimus. Ad illud de iustificatis a Christo, ut Paulus, & Magdalena, dico valde probabile esse in illis nihil poenae relictum fuisse ex tali iustificatione, ob eminentiam dilectionis, & contritionis, quod etiam in alijs contingere posse (licet raro) concessimus; ob id videmus quod etiam ipse Dominus illis, quos &
cor-

corpore, & animâ sanabat, aliqua quandoque opera imponebat, vt quod ad Sacerdotem redderent, quod Dei mirabilia prædicarent &c.

Secundum argumentum. Satisfactio Christi Domini fuit infiniti valoris, & abundè pro nobis in iustificatione applicatur; ergo frustra additur nostra. Respondetur satisfactionem Christi fuisse infiniti valoris, non tamen nostram excludit satisfactionem, sed ob duplicem finem dari. Primò, quia per illam, nobis gratiam promeruit, & auxilia, sine quibus opera satisfactoria elicere non possemus. Secundo vt à Deo acceptarentur pro pœna debita, nam præcis Christi Domini meritis possent non acceptari à Deo nostræ satisfactiones, sed posset debitam, & à se taxatam pœnam exigere; sicut iudex in humanis potest exigere pœnam reo ipsi taxatâ, & satisfactionem pro illa recusare &c.

Tertium argumentum: quod potest præstare maius, poterit etiam præstare minus sub illo contentum; sed quælibet cõ-

tritio præstat culpæ, & pœnæ æternæ remissionem, quod est maius; ergo etiam præstabit pœnæ temporalis remissionem, quod est minus.

Respondet Lugo hic disput. 8. num. 53. contritionem non habere maiorem vim ad delendam culpam, & pœnâ æternam, quam pœnam temporalem, licet Deus acceptet illam ad delendam culpâ, & pœnam æternam, & non acceptet ad delendam pœnâ temporalem; cum enim contritio solum de congruo hæc munera præstet, potest Deus illam acceptare pro duobus primis muneribus, nempe pro delenda culpa, & pœna æterna; non pro tertio, nempe pro delenda pœna temporali.

Sed hæc solutio sustineri non debet: primò, quia vt supra disput. 1. q. 4 cum D. Thoma ostendimus contritio effectiue peccatum destruit, & subinde reatum pœnæ æternæ; non sic reatum pœnæ temporalis. Secundo quia contritio est vltima ad gratiam dispositio: ex rei natura, non ex sola Christi Domini institutione; vt in hac disput. q. 3.

ostendimus, & per consequens non potest non esse ex natura rei peccati destructio, & subinde reatus poenae aeternae. Tertio quia peccatum mortale, & contritio contrariè opponuntur, cum peccatum sit conuersio in creaturam, & contritio in Deum; & sicut conuersio ad creaturam, non potest non esse ex natura rei destructio conuersionis in Deum, ita è contra, conuersio in Deum non potest non esse destructio ex natura rei conuersionis in creaturam; alioqui si ex conuersione in Deum per contritionem, solum de congruo, & ex diuina acceptatione poneretur culpa, & reatus poenae aeternae destructio, ex rei natura posset homo esse in Deum conuersus, & simul auersus, per conuersionem in creaturam, quod nemo dicet. Hac ergo solutione relicta.

Respondetur concedendo maiorem, & negando minorem; nam reatus poenae temporalis sequitur ad conuersionem ad bonum commutabile, & est finitus, & limitatus, reatus vero poenae aeternae sequitur ad auersionem, & est infini-

tus, & sic diuersi ordinis, & per consequens potest vnus remitti retento alio. Adde quod reatus poenae aeternae, est quodammodo indiuisibilis, cum non crescat per peccatorum multiplicationem, nisi ratione obstaculorum, vt in p. 2. cum D. Thoma ostendimus; at vero reatus poenae temporalis, est absolutè diuisibilis, finitus, & limitatus, vt docet D. Thomas pro secunda nostrae conclusionis probatione adductus; & per consequens ille totus remitti debet, & non per partes; istae vero per partes remitti potest.

Sed quæres primo, an contritio (& idem est de attritione medio Sacramento) deleat re vera poenam aeternam, an illam commutet in temporalem. Communiter moderni, inter quos est etiam Lugo loco citato nu. 64. dicunt poenam aeternam commutari in temporalem, ita quod poena aeterna deleri dicatur, qua aeterna, non tamen omni modo, quia manet in temporali, in quam commutata fuit, ob idque dicit Lugo, quod debeamus agere gratias Deo, tum quia

remi-

remisit poenam æternam : tū quia non commutavit illam in aliam temporalem maiorem, prout iustissimè poterat. Sed istæ modus dicendi non solum est alienus à mente D. Thomæ supra, dū dicit quod à peccato ratione auersionis cōsequitur reatus pœnæ æternæ, & ratione conuersionis, reatus pœnæ temporalis; & quod reatus ille prior, per pœnitentiã tollatur; isto, vt plurimum, remanente. Sed etiam est alienus à veritate. Primo quia, vt dicebamus, iste reatus est indiuisibilis, & sic totus tolli debet. Secūdo quia, si ille pœnæ æternæ reatus commutatur in pœnam temporalem, vel commutatur in illam, quæ conuersioni debetur, vel in aliam; neutrum dici potest; ergo &c. non in illam, quæ conuersioni debetur, quia frustra : nam hæc non est commutatio, sed potius quædã designatio, quod eadem pœna quæ prius soli correspondebat conuersioni, modo etiam auersioni respondeat; quod frustra omnino videtur; nō secundum, quia certè recordaretur Deus pecca-

torum post illorum remissionem contra sacræ Scripturæ loca pro primo argumento in hæreticorum fauorem adducta. Cum ergo omnino correspondeat peccato ratione conuersionis, & delectationis creaturæ, sua pœna temporalis, & hæc non augeri, sed potius minui per pœnitentiã debeat, dici non debet pœnã æternam commutari in temporalem, sed totaliter deleri, & istam remanere posse.

Quæres secundo. An simul cum remissione pœnæ æternæ, aliquid etiam pœnæ temporalis remittatur. Respondetur quod cum pœna temporalis non remittatur, nisi per opera satisfactoria, quæ charitate formata esse debet, non potest illa pœna temporalis remitti per contritionem, vel attritionem, vt gratiã præcedunt, sed prout cum illa sunt simul, vt in tractatu de merito docuimus.

Quæres tertio, an possit Deus de potentia absoluta remittere peccatum, non remittendo reatum pœnæ æternæ? Respondetur negatiuè, cum enim peccatum remitti non

non possit, nisi per gratiæ infusionem, & hæc cum sit gloriæ semen, afferat ius ad gloriam, quod ius stare non potest cum reatu pœnæ æternæ, ut patet, sequitur non posse remitti culpam, quin pœna æterna remittatur.

test cum reatu pœnæ æternæ, ut patet, sequitur non posse remitti culpam, quin pœna æterna remittatur.

QVAESTIO IX.

Plures continens difficultates de venialium peccatorum remissione.

ANtequam ad potissimas huius quæstionis difficultates accedamus, aliqua ut certa supponenda sūt, ut subinde ea de quibus aliqua est inter scribentes difficultates subijciantur.

Suppono primò, quod sicut transacto mortalis peccati actu, eiusdem macula remanet; ita transacto peccati venialis actu remanet eiusdem venialis macula, ratione cuius homo non redditur indignus Dei amicitia, ut facit macula peccati mortalis, sed singulari aliqua Dei familiaritate; quæ doctrina colligitur ex illo Ioan. 13. *Qui lotus est non indiget, nisi ut pedes lauet,* idest qui in gratia sanctificante est, ut erat tunc tempore Petrus, ad quem Christi ser-

mo dirigebatur, non indiget, nisi ut pedes lauet, idest ut ab aliquibus culpis leuibus, seu venialibus maculis, quibus inquinatus est, mundetur.

Suppono secundo peccatum veniale non priuare iustum gratia habituali, sed solum aliquo charitatis feruore, qui vel in exercitio actu charitatis, & ancillentium virtutum consistit, vel in specialibus quibusdam auxilijs, quibus perfectius excitemur, & protegatur, quæ specialiora gratiæ excitantis auxilia, per venialia peccata minuuntur; cum enim homo per venialia à Deo, modo alibi dicto, recedat, sit quod nec Deus ad ipsum per auxilia vberiora accedat.

Suppono tertio, quod dū
agi.

agimus de modo, quo venialia, vel per contritionem latè, vel alio modo remittuntur, de peccatis loquimur venialibus iustorum, non peccatorum, cum peccata venialia peccatorum, cassari non possint mortalibus remanentibus; neque loquimur de peccatis venialibus iustorum, de quibus actualem habet complacentiam, sed de illis, quæ merè habitualia sunt, seu de quibus nullam actualem habent complacentiam.

Suppono quarto venialium remissionem, non posse esse opus naturæ sed gratiæ; seu ex aliquo gratiæ supernaturalis dono, vt ex D. Augustino epist. 106. de finiuit Concilium Palestinum contra Pelagianos, & Semipelagianos. Et Concilium Arausicanum II. Can. 4 & Tridentinum sess. 6. can. 3. Et ratio clara est; quia vt omnes fatentur Catholici, nihil, sine Spiritus sancti gratia haberi ab homine potest, quod ad vitam conferat æternam consequendam; at qui venialium remissio ad vitam confert æternam obtinendam; ergo naturæ vi-

ribus haberi non potest, sed ex Spiritus sancti gratia.

Suppono quinto ad venialium remissionem, perfectam non requiri cōtritionem; cum enim iustus per veniale à Deo non auertatur, ad hoc vt deleatur, perfecta non requiritur contritio.

Suppono sexto in omnium sententia, attritionem sufficere, tum vt deleantur venialia in Sacramento, tum extra; cum enim attritio sit vera displicentia & dolor licet imperfectus, vt supra explicuimus, sufficiens erit ad talem deletionem ponendam: imò si loquamur de venialium deletionem in Sacramento penitentiae, saltem attritio requiritur, cum hoc Sacramentum, sine cōtritione vel attritione esse non possit. His præsuppositis.

Prima difficultas est, an ad hoc vt venialia peccata extra Sacramentum deleantur, cōtritio latè, seu aliqua formalis detestatio requiratur, vel sufficiat virtualis vel eminentialis. Aliqui sic præsentem proponunt difficultatem; an ad venialium deletionem,

virtualis pœnitentia requiratur. Sed uterque proponendi modus in idē reddit, de qua res tres sunt sententiæ.

Prima sententia est, pœnitentiam formalem necessariā esse ad venialium remissionē ita Durandus 4. dist. 16. q. 2. Paludantis eadem dist. q. 1. art. 2. & alij.

Secunda sententia est doctoris subtilis 4 dist. 21. q. 1. Gab. dist. 16. q. 5. & aliorū, quod ad venialium remissionem nulla requiratur pœnitentia, sed quilibet actus bonus sufficiat, qui magis Deo placeat, quam peccatum displiceat veniale, etiam si talis actus bonus ad venialis peccati remissionem non ordinetur.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Peccata venialia ut remittantur, requiruntur, & sufficit pœnitentia virtualis vel eminentialis.* Hæc est Doctoris sancti, & discipulorum eius sententia.

Probatur primo eleganti eiusdem sancti Doctoris testimonio hic q. 87. art. 1. cuius in corpore habet: *ad remissionem venialium non sufficit habitua-*

lis displicentia quæ habetur per habitum charitatis vel pœnitentia virtutis: quia sic charitas non compateretur peccati veniale, quod patet esse falsum. Unde sequitur, quod requiratur quadam virtualis displicentia, puta cum aliquis hoc modo fertur secundum affectum in Deum, & res diuinas, at quid quid sibi occurreret, quod eum ab hoc motu retardaret, displiceret ei, & doleret se commississe etiam si actu de illo non cogitaret, quod tamen non sufficit ad remissionē peccati mortalis. Hæc ille. Vbi ut vides, vult D. Thomas ad remissionem venialium talem boni actus exercitium requiri quo operans sit taliter affectus quod si venialia occurrerent, de illis doleret; vel displicentiam haberet; quæ displicentia licet vocatur à D. Thoma virtualis, absolutè tamen, est solum eminentialis vt ex terminis liquet.

Probatur secundo ratione desumpta exposito D. Thomæ testimonio. Peccata venialia per id sufficienter destrui possunt cui formaliter opponuntur; sed peccata venialia

nialia charitatis feruori opponuntur; ergo per eundem charitatis feruorē destrui possunt, sed ille actus quo homo est taliter affectus erga Deū, & res diuinas, quod si venialia occurrerent, quæ talem motum habent retardare illa detestaretur, est perfectissimus charitatis feruor; ergo per illum venialia peccata destrui possunt: patet autem, quod ille actus est solum quædam displicentia eminentialis; ergo &c.

Confirmatur primo præcedens argumentum, nam ideo ad peccatum mortale delendum formalis requiritur pœnitentia, quia cum sit vera & propria à deo auersio, tolli debet per veram, & propriam in Deum conuersionem; sed peccatum veniale non est vera, & propria à deo auersio, sed solum secundum quid, & impropria; ergo sufficienter tolli potest per illum actum, quo homo taliter, erga Deū, & res diuinas afficitur, quod si venialia occurrerent, detestarentur.

Sed dices, peccata venialia, habent sufficientem offe-

sam rationem cum possint esse obiectum materiale destruendum pœnitentiæ, vt disput. i. q. 6. difficultate 2. cū D. Thoma docuimus; ergo destrui debent per veram, & propriam pœnitentiam. Antecedens est nostrum assertū; Consequentia probatur, nam ratio offense, nō nisi per id, quod offensa respicit rationem tolli potest; Atqui sola pœnitentia est huiusmodi; ergo.

Respondetur quod, si peccatum veniale in mētem veniat, secundum quod est aliqua dei offensa, non destruitur directè secundum hanc rationem, nisi per oppositam displicentiam; licet secundū hanc offensa rationem indirectè destrui possit, dum alijs modis destruitur. Vnde nos nō dicimus peccatum veniale non posse destrui per pœnitentiam, cum per hanc optimè destruat, sed quod dicimus est, posse etiam, & bene destrui per pœnitentiam eminentialem à nobis dictā. An autem hoc solum habeat verum, cum peccata venialia in mentem non veniunt, an etiā quando veniunt; videtur satis

M aperte

apertè ex D. Thoma colligi, id solum verum habere, quãdo in mentem nõ veniunt; ita quod si in mentem veniant non doleantur per talem poenitentiam eminentialem, sed aliqua formalis requiratur.

Confirmatur secundo, plura requiruntur ad remissionem mortalis, quam venialis; sed peccatum mortale remittitur aliquando per Poenitentiam eminentialem, nempe per charitatem; ergo à fortiori, id fieri poterit in peccato veniali. Sed de hac re videatur ea, quae diximus de sacram. in genere disput. 9. quaest. 2. vbi ostendimus, quod ad hoc vt sacramentalia, peccata remittant venialia, nulla requiritur poenitentia, nisi illa eminentialis à nobis explicata, quae sufficienter saluatur in hoc, quod quis sacramentalibus vtatur, sciens ad hoc esse instituta, vt venialia deleant. Argumenta in oppositum relinquo, quia ex dictis sufficienter soluta manent.

Secunda difficultas, an peccatum veniale remitti possit, de quo actualis habetur complacentia, vel saltem virtua-

lis de eo habetur affectus? De primo nulla est difficultas, cū certum sit implicare contradictionem peccatum tunc deleri, dum actu committitur. De secundo est maior difficultas; nam Didacus Nugnus id negat, Caietanus affirmat, in casu quem sic proponit hic q. 87. art. 1. ad 2. D. Thomae; *In responsione ad secundum adverte idem esse iudicium de dormiente occiso pro Christo, vel baptizato, quod intelligo secundum merita secundarum causarum. Nam si quis iuisset dormitum cum proposito dicendi mane mendacium officiosum, & interim dormiens occideretur pro Christo, crediderim ego ex diuina largitate etiã illius peccati plenissimam remissionem per martyrium consequi, quamuis per baptismum illius remissionem non consequeretur, propter voluntatẽ actualiter actualitate virtuali peccato inhaerentem;* Sed hæc Caietani doctrina videtur purgare cum illa solutione D. Thomae. Verba Angelici sunt sequentia: *Passio pro Christo suscepta, obtinet vim baptismi, & ideo purgat ab omni culpa, & veniali,*

Et mortali, nisi actualiter voluntatem peccato inuenerit inherentem. Puto tamen ex diuina largitate fieri, quod ille martyr, vel antequam moriatur, vel ut aliqui volunt, in ipso mortis instanti sufficienter talem retractet voluntatem, & sic martyrium, suum plenissimum producet effectum.

Tertia difficultas, an quoties peccata remittuntur venialia, toties fiat aliqua gratiæ habitualis infusio? Respōdet D. Thomas negatiuè hic q. 87. art. 2. dicēs: *unumquodque tollitur per suum contrariū. Peccatum autem veniale non contrariatur habituali gratia, vel charitati: sed retardat actū eius, in quantum nimis inheret homo bono creato, licet non contra Deum: Et ideo ad hoc quod peccatum veniale tollatur, non requiritur aliqua habitualis gratia, sed sufficit aliquis motus gratiæ, vel charitati ad eius remissionem.* Quæ doctrina difficilis omnino videtur, eiusdem sancti doctoris discipulis, Sed habet planam explicationem, tum in sententia eiusdem sancti Do-

ctoris, tum in sententia aliorum. In sententia quidem sancti Doctoris, & nostra, qui volumus gratiam, & charitatem, non augeri in esse habitus, nisi per actus intensiores, licet in esse gratiæ, seu acceptationis, seu iuris ad gloriam per quoslibet actus augeatur, ut fusè docuimus in tract. de merito disput. vltima q. 3. & 4. & sic dum dicit D. Thomas, quod ad hoc ut peccatum veniale tollatur non requiritur gratiæ habitualis infusio, iam sufficienter suam explicatam mentem, quod loquatur de gratia in esse habitus, nō in esse gratiæ, & iuris ad gloriam, cum certum sit actum deuotionis erga Deum, & res diuinas in homine iusto esse meritum gratiæ, & gloriæ correspondentis, quantumuis remissus sit. Si autem peccata venialia remitterentur per actum intensiorem, tunc temporis gratia aueretur etiam in esse habitus, ut patet; ob idque aduertenter dixit Angelicus, non requiri ad hoc, ut venialia remittantur, quod fiat gratiæ habitualis infusio, non tamen dicit, quod non

possint remitti etiã per eiusdem habitualis gratiæ infusionem. In aliorum etiã sententia dictum D. Thomæ saluari potest, dato namq; quod gratia aueretur in esse habitus per actus etiã remissos, tunc talis gratia, etiãsi daretur, non daretur tamen ex vi remissionis venialium, sed ex vi præcisè actus boni per quem venialia remitterentur; cum enim venialia cum gratia nullam habeant oppositionem, ratione sui gratiam non requirunt, vt deleantur, sed sufficit, quod eorum ponatur oppositum; licet postea ex talis oppositi positione gratia non infundatur.

Quarta difficultas, an quoties noua infunditur gratia, toties aliqua venialia remittantur? Affirmatiuè respondet Angelicus loco citato in hæc verba. *Quia tamen in habitibus usum liberi arbitrij, in quibus solis possunt esse venialia peccata, non contingit esse infusionem gratiæ, sine actuali motu liberi arbitrij in Deum, & in peccatum, ideo quancumque de nouo gratia infunditur; peccata venialia*

remittuntur. Quæ etiã doctrina apud aliquos suam patitur difficultatem; nam vel loquitur D. Thomas de prima gratiæ infusione, quando nimirum adultus iustificatur, & hoc non videtur semper habere verum, cū possit quis omnia mortalia peccata detestari, complacendo, vel cōseruando affectum, saltē virtualement ad omnia venialia. Vel loquitur de secunda gratiæ infusione, seu de augmento illius: & hoc nequit esse verum in sententia eiusdem sancti Præceptoris, cum non per quemcunque actum bonum venialia deleantur peccata, sed solum per illos, qui sunt deuotio, erga Deum, & res diuinas, & qui sint virtualis quædam peccati venialis displicentia, taliter quod homo sit tunc temporis taliter affectus, quod si venialia occurrerent illi displicerent, & de illis doleret, quod non contingit, vt patet, in omnibus actibus meritorijs, & subinde non in quacunque gratiæ infusione, alioqui non differret D. Thomæ sententia, à sententiâ Scoti, pro prima difficultate.

ficultatè relati. Sed D. Tho-
 mæ doctrina nullam patitur
 difficultatem, si rectè intelli-
 gatur. Vnde dico, posse intelli-
 gi de prima gratiæ infu-
 sione, & de secunda: de pri-
 ma per se loeuendo, esset au-
 tem per accidens, quod quis
 omnia detestaretur mortalia,
 & quod ad omnia venialia,
 saltem virtuales haberet af-
 fectum. De secunda, quia li-
 cet peccata venialia non re-
 mitterentur tunc temporis, vi
 illorum actuum, qui non sunt
 nec eminentialis venialium
 detestatio, remitterentur ta-
 men à Deo ratione strictioris
 acceptationis ad propriam
 amicitiam; cum rationi con-
 sentaneum videatur, quod dū
 amicus ad maiorem, & inti-
 miorem admittit amicitiam, &
 familiaritatem alterum ami-
 cum, quod sibi leuiores con-
 donet offensas, de quibus
 nullum habet affectum. Sed
 obijcies contra prædicta; si
 peccata venialia remittun-
 tur, vel per gratiæ infusionē,
 vel per actū deuotionis erga
 Deum, & res diuinas &c. fru-
 stra postea confiterentur; hoc

dici nequit; ergo non ita faci-
 le remittuntur.

Respondent aliqui, quod
 licet necesse non sit peccata
 venialia clauibus subijcere,
 tamen quando extra Sacra-
 mentum remittuntur, per or-
 dinem ad idem Sacramētum
 remittuntur, proportionali
 modo, ac peccata mortalia,
 licet sit differentia in hoc
 quod mortalia sunt materia
 pœnitentiæ Sacramenti ne-
 cessaria, & de necessitate cla-
 uibus subijci debeant, non
 venialia; cum solum sint ma-
 teria sufficiens. Sed hæc solu-
 tio nō placet; cum enim pec-
 cata venialia non sint mate-
 ria Sacramenti pœnitentiæ
 necessaria, nec per formalem
 pœnitentiam de necessitate
 deleri debeant sed per fer-
 uorem vel deuotionem expli-
 catā, sequitur non deleri per
 ordinem ad pœnitentiam Sa-
 cramentum, cum solū id per
 ordinem ad hoc Sacramētū
 deleatur, quod etiam extra
 Sacramentum propriam, &
 formalem requirit pœniten-
 tiam. Melius ergo responde-
 tur, quod etiam si peccata ve-
 nialia

alia sine ordine ad pœnitentiam deleantur, non tamē frustra, & inutiliter confitentur, sed valde vtiliter, cum & noua detur per Sacramentū gratia, & nouo, ac nouo titulo remittantur, vt infra dicemus de peccatis mortalibus alias confessis.

Quinta difficultas; cum in homine iusto per vnicum deuotionis actū, non omnia dimittantur peccata venialia, quænam in particulari dimitti dicentur? Respondetur illa dimitti dicentur, quæ magis directe opponentur tali deuotionis actui; vnde si deuotionis actus sit circa Missā, venialia, quæ in Missa commissa sunt magis delebuntur: Si circa officium diuinum, talis versetur deuotio, eiusdem diuini officij leues destruet transgressiones &c.

Sexta difficultas, an peccatum veniale coniunctum cum mortali, remitti possit sine mortali? Respodet Angelicus Magister q. 87. citata art. 4. negatiuè cuius elegantem assignat rationem, quia peccatum veniale non remittitur,

nisi per actū feruoris, vel deuotionis erga Deum, & res diuinas, qui actus feruoris sine charitate, & gratia nō habetur; ergo. Tum quia peccatum veniale non remittitur, sine vel gratiæ infusione, vel augmento illius, siue in esse habitus, siue in esse gratiæ, vel vel acceptationis, vel meriti ad gloriam, hæc autem esse nō possunt cum peccato mortali, vt patet; ergo &c.

Septima difficultas quomodo remittatur veniale post mortem? supponit difficultas contingere posse, quod iustus aliquis ex hac vita decedat cum aliquo veniali nō retractato, ac proinde non dimisso, vt si v.g. de repente casu aliquo moriatur, vel interficiatur; sic enim etiam iusto complacentiam habenti de aliquo veniali, mors euenire potest.

Ad quā difficultatem dicunt aliqui peccata venialia tolli post mortem per eos actus, quibus anima acceptat, & patienter tolerat pœnas purgatorias. Alij dicunt culpas veniales remitti iusto post mor-

mortem, per actus charitatis, & aliarum virtutum, meritorios, quos dum mortalis viueret excreuit. Alij volunt remitti venialia per puram Dei condonationem. Sed melius hanc resoluit difficultatē Doctor Angelicus q. 7. de malo art. 11. versus corporis finem, vti sic loquitur: *Quando que contingit, quod aliqui in ipsis actibus peccatorum venialium vel in proposito venialiter peccandi occupentur somno, vel aliqua passione auferente usum rationis, quibus manifestū est, quod in hac vita peccata venialia non dimittuntur, & tamen propterea non impediuntur perpetuo à vita eterna, ad quam nullo modo perueniunt, nisi omnino immunes ab omni culpa effecti, & ideo oportet dicere, quod venialia remittuntur eis post hanc vitam, etiam quan-*

tum ad culpam, eo modo quo remittuntur in hac vita, scilicet per actum charitatis in Deum repugnantem venialibus in hac vita commissis; quia tamen post hanc vitam non est status merendi, ille dilectionis motus in eis tollit quidem impedimentum venialis culpæ; non tamen meretur ab solutionem vel diminutionem pœne, sicut in hac vita. Vnde primus modus dicendi optimus est si ad sensū Thomisticæ doctrinæ intelligatur secus reiciendus. Secundus dicendi modus pessimus est, cum nullus per opera bona possit sibi peccatorum futurorum mereri remissionem Tertius etiam falsus est, cum vt patet ex dictis in tractatu de gratia, peccatorum etiam venialium remissio fieri nequeat per puram Dei condonationem.

QVÆSTIO X:

Quale sit præceptum contritionis, qualisque eius obligatio.

Præsens supponit quæstio contra Franciscum à Victoria apud Canum 4. p. relectionis de pœnitentiâ, dari præceptum de cõtritione habenda: vt manifeste ex sacris colligitur litteris Luc. 13. *Nisi Pœnitentiam egeritis omnes simul peribitis. Actorum 4 pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum,* & alibi passim. Sed dices cû Victoria speciali præcepto, speciale opponitur peccatum; sed finalis impœnitentiâ, quæ pœnitentiæ opponitur, non est speciale peccatum, sed solû circumstantia illius peccati in quo quis moritur, vt docet Angelicus 2. 2. q. 14. ergo de Pœnitentiâ, seu contritione non est speciale præceptum. Nam respondetur duplicem esse impœnitentiâ; vna est impropria, quæ est peccati continuatio, & hæc non est speciale peccatum, nec pœnitentiæ, seu contritioni ex dia-

metro opponitur, sed generali, & eminentiali oppositione, sicut cætera opponuntur peccata. Altera est propriè dicta, quæ est formale, vel saltem virtuale propositum non conterendi de peccatis mortalibus, & hæc est speciale peccatum, directè cõtritioni oppositum. Hoc supposito quæritur primò quale præceptum sit de contritione elicienda, an nimirum iuris diuini positiui, an naturalis.

Prima est aliquorum sententia post Medinam C. de pœnit. tract. 1. q. 2. ar. 2. quod hoc præceptum sit diuinum positium.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Præceptum cõtritionis est diuinum naturale.* Hæc est expressa D. Thomæ sententia, & discipulorum eius, vt videre est apud Nugnum hic q. 2. supplem. art. 3. Pro quo nota, quod dum dicimus contritionis

nis præceptum esse diuinum naturale, per *ly naturale*, non intelligimus, id quod supernaturali opponitur, seu quod non est ordinis supernaturalis; sed intelligimus id quod est connaturale ordini gratiæ, quod consequitur ad gratiã, quod ipsi gratiæ est consentaneum, quomodo præcepta fidei, spei, & charitatis dicuntur præcepta diuina naturalia, quia sunt ipsi gratiæ consentanea; ita quod ordine gratiæ posito suapte natura hæc præcepta consequuntur; vnde de his non datur posituum præceptum. At vero præcepta sacramentorum sunt quidem supernaturalia, sed positiua, quia de his gratiæ ordo nihil dicitur, nec sunt ipsi gratiæ connaturalia, nec ad gratiam suapte natura consequuntur. Dicimus ergo contritionis præceptum non esse diuinum posituum (intellige præfundendo ab hoc quod contritio sit pars Sacramenti poenitentia, quia secundum hanc rationem de illa est præceptum posituum ratione ipsius confessionis) sed diuinum naturale, quia est gratiæ or-

dini connaturali consentaneum, &c.

Probatur primo eleganti D. Thomæ testimonio hac p. q. 84. art. 7. ad primū vbi habet: *De iure naturali est, quod aliquis poeniteat de malis quæ fecit, quantum ad hoc, quod doleat fecisse, & doloris remedium querat per aliquem modum, & quod etiam aliqua signa doloris ostendat, sicut, & Niniuite fecerunt, ut Iona 3. legitur.* Vbi vt vides vult Angelicus, Niniuitarum poenitentiam fuisse naturalem, non quidem prout naturale à supernaturali distinguitur, sed prout ordini gratiæ talis poenitentia fuit consentanea. Ob id dicit idem Angelicus q. 86 art. 6. ad vlt. quod Sacramentum poenitentia (intellige quoad contritionem) fuit in lege naturæ, & veteri, verba D. Thomæ sunt ista. *Sciendum tamen quod etiam in veteri lege, & in lege naturæ, erat aliquo modo Sacramentum poenitentia, vt supra dictum est.*

Probatur secundo ratione, ex hoc vltimo D. Thomæ testimonio desumpta. In lege naturæ erat præceptum con-

N tritio-

tritionis; sed illud non erat diuinum positium, ergo erat diuinum naturale. Maior est certa. Tum quia supposita hominis eleuatione, tenebatur post peccatum, ad gratiæ statum homo se ipsum reuocare, quod non nisi per contritionem per se fieri poterat, certè ridiculum esset dicere, hominem fuisse in finem supernaturalem eleuatum, & quod si ab ipso excideret, quod nullam haberet obligationem reuersionis. Tum etiam quia, existens in peccato mortali tenetur se ad gratiã præparare; atqui hæc præparatio per contritionem fieri debet; ergo. Minor probatur, quia in lege naturæ nullum erat præceptum diuinum positium, vt est communis Theologorum sensus, ob idque ille status, naturæ vocabatur, eo quod non essent, nisi præcepta naturalia, & statui naturali consentanea, vt quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris; & statui eleuationis, vt sunt præcepta fidei, spei charitatis, & pœnitentiæ. Cum enim homo lapsus in eo naturæ statu tenere-

tur se ad gratiam præparare, tenebatur illos actus exercere, sine quibus gratia per se non habetur, vt sunt prædicti actus, vt ex dictis liquet.

Probatur tertio. Virtutes morales habent suos actus in præcepto sibi connaturali, ita quod vnaqueque virtus moralis, naturali pondere ad suos actus eliciendos inclinatur, modo, & tempore, & loco, quo naturalis ratio dicitur; ergo id ipsum dici debet de virtutibus supernaturalibus, tum Theologicalibus, tum moralibus infusis, & subinde idem dicendum erit de pœnitentiã; Antecedens patet discurrendo de singulis, cum enim sint habitus operatiui, ad proprias innato, & naturali pondere, inclinari debent, operationes. Consequentia liquet ex rationis paritate, sicut enim est naturale virtutibus acquisitis in suas inclinari operationes; ita est naturale virtutibus supernaturalibus inclinari in suas; vnde sicut fides, spes, & charitas habent naturale præceptum de proprijs actibus quando eorum currit obligatio, ita

& pœnitētia, & sic, sicut præceptum dilectionis est naturale respectu sui habitus, ita & contritio, respectu pœnitentia.

Probatur quarto, est præceptum naturale resarciendi offensam homini illatā; ergo etiam erit præceptum diuinū naturale, in homine eleuato, resarciendi offensam illatam Deo. Atqui hoc fit per contritionem; ergo de contritione erit præceptum naturale. Antecedens fundatur in illo primo rationis dictamine, *quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris: & quod tibi vis fieri alteri feceris* cū ergo naturaliter vnusquisque velit iniuriam, & offensam resarciri, ad hoc ipsum erga alios præstandum, naturaliter inclinabitur. Consequentia videtur euidenter sequi ex antecedenti; nam non debet esse minus fortis inclinatio gratiæ, quam inclinatio naturæ, nec debet esse minor inclinatio ad satisfaciendum Deo, quā hominibus; ergo, si natura naturaliter inclinatur ad satisfaciendum hominibus, pro offensis illatis, proportionali

pōdere, ad ipsum inclinabitur homo, respectu Dei; quod pondus in ordine gratiæ naturale erit.

Respondet Suarez hic, habere quidem hominem naturalem inclinationem ad satisfaciendum Deo pro iniurijs, vel offensis illatis, at non per pœnitentiam cum possit per dilectionis actum satisfacere, & subinde nullum esse contritionis naturale præceptum, sed solum satisfaciendi aliquo ex modis possibilibus.

Sed contra, quia nulla est virtus, quæ habeat pro obiecto diuinam resarcire offensam, sub ratione offensæ, nisi pœnitentia; licet enim charitas peccatum destruere possit, hoc tamen est per accidens, vt supra pluries obseruauimus; ergo si semel homo lapsus, naturali tenetur præcepto, diuinam resarcire offensā, id erit per contritionem. Tū quia offensa naturaliter petit tolli per virtutem ad id deputatam; ergo cum hæc virtus sit pœnitentia, ab ipsa naturali iure, per proprium ipsius actum, qui est contritio, offensa tolli debet. Tum etiā quia,

cum peccatum formalissimâ dicat auersionem à Deo, per formalissimâ tolli debet conuersionem, quæ per nullum actum melius tolli potest, quàm per contritionem, quæ non nisi per charitatis imperium poni potest.

Probatur quinto. Homo naturali præcepto, tenetur animæ propriæ salutem procurare, quando in peccato existit mortalis, sed hoc fit per contritionem; ergo naturali præcepto ad contritionem obligatur, post mortale peccatū perpetratum. Maior clara est, si enim naturali præcepto, homo tenetur sibi in temporalibus prouidere, à fortiori in spiritualibus. Minor patet ex dictis, nullus enim ualet assignari actus, per quem homo in peccato mortali existens, sibi magis per se prouideat, quam actus contritionis. Maneat ergo ex dictis præceptum contritionis esse diuinum naturale, cuius obligationis radix est charitas, qua homo se ipsum diligere tenetur, ut sibi prouideat, quoad animæ salutem, iuxta illud *Eccles. 30. miserere ani-*

mæ tuæ, placens Deo, & contine, & congrega cor tuum in sanctitate.

Vnum solum argumētum contra præcedentem doctrinam, aliquam habens apparentiam, fieri potest: finis præcepti non cadit sub præcepto, nec modus virtutis cadit sub virtute; at vtrunque caderet si contritionis daretur obligatio, ergo non datur. Maior est commune Theologorum pronunciatum. Minor patet ex dictis, nam contritio vera non datur, nisi sit charitate perfecta, nec elicit pœnitentia contritionem, nisi ex motione, seu imperio charitatis; quæ charitas, & est præceptorum omnium finis, & modus.

Respondetur, quod quando dicitur, quod charitas, quæ est præceptorum modus, & finis, non cadit sub præcepto, intelligi debet respectu illorum præceptorum, quæ cum charitate necessariam nõ habent connexionem, secus respectu illorum, quæ cum charitate necessariò connectuntur; & sic cum contritio, cum charitate necessariam habeat connexionem, sine eadem cha-

charitate elici non poterit, & sic respectu huius, & omnium virtutum infusarum, charitas, quæ est præceptorum modus, & finis, sub præcepto cadet, sicut & ipsa sub præcepto cadit.

Ex quibus patet resolutio secundæ difficultatis in quæstionis titulo propositæ, nimirum qualis sit cōtritionis obligatio, nam vt patet ex modo dictis, hæc obligatio formaliter est virtutis pœnitentiæ, & veluti radicaliter est charitatis; & subinde grauis vt patet. Ex his omnibus inferi potest, aliquarum resolutio difficultatum, scitu dignissimarum.

Prima difficultas est, an hæc iuris naturalis obligatio sit tanta, itaut etiamsi scirem Deum pœnitentibus veniam non promississe, imò si scirem nolere remittere peccata quacunque pœnitentia posita, adhuc tenerer pœnitere? Responderetur affirmatiuè, & ratio est, quia sicut in humanis offensor tenetur quantum est de se offensam auferre, quantumuis offensus nolit illam ex malignitate remittere, ita

pariformiter peccator tenetur quantum est de se peccata auferre per contritionem, quantumuis Deus nolet offensam relaxare. Hic casus, vt patet, ex hypotesi procedit impossibili, quia secundum sententiam nostram contritio ex rei natura habet peccatum expellere, ac subinde Deum placatum reddere, &c.

Secunda difficultas, an si Deus sponte condonaret offensam, teneretur adhuc peccator de illa pœnitere. Affirmatiuè respōdeo, nam offensæ condonatio, iuris naturalis obligationem non tollit, ostēdēdi doloris signa pro offensa irrogata; sicuti si Deus nolet ab hominibus diligi, coli, reuereri, adhuc homo deberet quantum est ex parte sua Deum colere, reuereri, &c. cum adhuc in homine talis maneret obligatio, eo ipso quod Deus est summum bonum.

Hinc alterius resolutio difficultatis infertur, an Deus in hoc naturali præcepto possit dispensare, faciendo, vel tollendo à peccatore obligationem quam habet, de proprijs pœni-

pœnitendi peccatis . Patet enim ex dictis id fieri non posse; sicut enim facere non potest, nec dispensare, quod non ametur, quod non colatur; ita dispensare non potest, quod homo non pœniteat de offensis sibi illatis; quorum omnium ratio est, quia, & ea, quæ sunt intrinsecè bona, & quæ sunt intrinsecè mala, sũt talia antecedenter ad quodlibet diuinę voluntatis decretum, ad quamlibet legem, ac proinde sub dispensatione nõ cadunt; vbi enim non est lex, nec legis dispensatio esse potest, cum dispensatio sit *legis relaxatio*.

Tertia difficultas, an ille qui à proprijs iustificatus est peccatis, per attritionem, & Sacramentum, teneatur ad huc ad hoc præceptũ contritionis. Respondetur negatiuè, ratio est, quia id ipsum: quod facit contritio perfecta, facit attritio medio Sacramento, & subinde redditur omnino æquilans; cum ponatur vera in Deum conuersio, & vera peccati destructio; ob idque dicitur hominem per Sacramentum fieri ex attrito

contritum. Vnde quando dicitur pœnitentiam, vel contritionem esse de iure naturali, intelligi debet, quando alia via per se non ponitur peccati destructio, & perfecta in Deum conuersio: dixi per se, quia quando homo per charitatem iustificatur, adhuc tenetur conteri, vel confitetur si peccata in mentem veniãt; cum dilectio, non nisi per accidens habeat iustificare, quando quis nullam habens peccatorum memoriam subito in Deum raperetur. Aduerte tamen hoc dicendum non esse de dilectione; nam si quis iustificatus fuisset per attritionem, & Sacramentum in tempore, quo dilectionis curreret obligatio, ad huc ad dilectionis actum teneretur; nõ sic si per contritionem fuisset iustificatus; cum in contritione, dilectio vt imperans reperitur. Et ratio est quia attritio, & Sacramentum non sũt æquivalens dilectionis, cum sint diuersi ordinis, nõ sunt instituta ad supplendam dilectionem, sicuti sunt instituta ad supplendam cõtritionem: nam tam per contritionem, quam

quam per attritionem, peccatum retrahatur, per dilectionem non sic, vt ex hucusque dictis, & in hac, & precedentibus quæstionibus patet.

Quarta difficultas, an sit præceptum conterendi de venialibus. Respondetur quod per se loquendo nullum est: non positium, cum nullibi id reperiatur, nec naturale, vitæ spiritualis acquirendæ, vel conseruandæ, cum venialia nullum habeant cum gratia oppositionem, & vita spiritualis non acquiratur per venialiū detestationem, nec amittatur per illorum commissionem. Dixi per se loquendo quia si quis ex ignorantia inuincibili putaret se esse in proximo peccandi mortaliter periculo, nisi venialia detestetur, eo casu ad id teneretur.

Sed dices, homo naturali præcepto tenetur grauissima, si potest, vitare mala temporalia; ergo etiam spiritualia; Atqui venialia peccata sunt maius malum, quam omnia damna temporalia; est enim maius malum vnum veniale, quam sit amissio temporalium,

famæ, honoris, diuitiarum, & ipsius vitæ; ergo si tenetur homo vitare hæc grauissima damna temporalia, à fortiori tenebitur venialia vitare, quæ longe maiorasunt mala. Tū quia videtur esse contra propriam charitatem non detestari venialia, ex quibus sequuntur in Purgatorio grauissimæ pœnæ, priuatio per multum tempus diuinæ visionis &c.

Respondetur quod peccata venialia sunt quidem grauissima mala, si comparentur per ordinem ad mala temporalia; non sic, si comparentur ad mala spiritualia culpæ, cū in omnium sententia in hoc ordine sint malum leue cum vitam non destruant gratiæ, cum diuinam relinquunt amicitiam, &c. Vnde licet peccatum veniale sit maius malum, quam sit quod libet damnum temporale, imo quam sit quodlibet malum pœnæ spirituale; in suo tamen ordine conseruat quod sit malum leue, ac subinde quod grauem non inducat detestationis obligationem.

Nec est contra charitatem grauius, quod quis velit grauius-

uissimas subire Purgatorij penas, non detestando venialia, cum licet hæc poena comparatiuè ad præsentis vitæ poenas, sit grauissima, in se tamen, seu in ordine poenarum alterius vitæ est leuissima, quia licet intensiue grauior sit, quâ pena inferni, illa tamen acer-

bitas parua censeatur ex securitate diuinæ visionis: tã grande bonum est videre Deum, quod sola securitas videndi ipsum; facit quod grauissimū poenæ malum, & maius intensiue, quam sit malum poenæ inferni, leue censeatur, & videatur.

QVAESTIO XI.

Quo tempore obliget contritionis præceptum.

Conueniunt communiter omnes, cõtritionis præceptum in duobus casibus obligare. Primus est, quando præsens, & euidens mortis occurrit periculum, quod potest à peccatore præuideri, vel de quo rationabiliter potest dubitare. Secundus est, quando ministrandum, vel suscipiendum est Sacramentum, in quo gratiæ status requiritur, nec adest Sacerdos, qui illius sacramentalem excipiat confessionem. Ratio primi patet ex dictis q. præcedenti, quia quilibet tenetur vitare certum æternæ damnationis periculum. Ratio se-

cundi ex sacramentorum sanctitate desumitur, cum summe dedeceat sancta pollutè pertractari, vt disput. 7. q. 5. de Sacramentis in genere ostendimus, his positis.

Prima sententia est, contritionis præceptum obligare statim post peccatum & quoties idem peccatum memoriæ occurrit, ita Alensis 4. p. q. 68. mem. 2. art. 2. §. 1. Gab. 4. dist. 14. q. 3. art. 3. dub. 2. quæ sententia licet nimis dura videatur fortissima tamen pro se habet argumenta, vt postea videbitur.

Secunda est, quod teneatur homo conteri omnibus diebus

diebus festis. Ita Sūma Angelica. v. feriae. Pro hac refertur etiam Doctor subtilis. 4. dist. 27. art. 3. quatenus dicit obligari hominem actum elicere dilectionis Dei omnibus diebus festis, & per consequens tenebitur etiam conteri, cum hi duo actus per se simul fiāt.

Tertia sententia est, non nisi in mortis articulo, vel periculo contritionis præceptū obligare, hanc tuentur post Sotum 4. dist. 12. q. 2. art. 6. Caietanum Summa v. cōtittio, & plures recentiores; & licet Didacus Nugnus q. 2. supplē art. 3. dicat hanc sententiam, sicut & præcedentes, esse falsam & improbabilem, nihilominus cum iam sit ferè cōmunis probabilissima est, præsertim cum illam satis clare innuat Angelicus Doctor 4. dist. 17. quæst. 3. art. 1. quæstiu. 4.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Contritionis præceptum ultra articulum, vel periculum mortis, obligat etiam aliquando in vita, quando quis diu viuit non tamen obligat statim post peccatum, nec quando peccatum*

memoria occurrer; nec in diebus festi. Hanc sententiam sequitur Nugnus loco citato Lugo hic disput. 7. nu. 234 post alios quos ibi refert, est que communis. Sed in temporis determinatione variant Theologi Nugnus dicit, quod qui maneret in aliquo mortali per octo, & fortè etiam per sex menses teneretur se accusare de huius præcepti violatione; quia cū hoc præceptum (inquit) sit strictius, quam præceptum cōfessionis & hoc obliget etiam iure diuino, semel in āno, quia valde probabile est, quod etiam si illud tempus non determinasset Ecclesia, ita diuino iure obligaret; sequitur, quod si contritionis præceptum strictius obliget, ad dictum tempus debeat determinari. Sed hæc sententia nimis angusta videtur, & contra cōmunē fidelium vsum, qui etiam si per integrum annum non cōterantur non se accusant.

Mihi videtur media via in cedendum, quod nimirum hoc præceptum obliget tertio, vel quarto quoq; anno, ita quod si quis sine annua cōfessione

tale tempus in mortali transigeret, contra hoc præceptū faceret, ita in simili casu docuimus de præcepto sacre cōmunionis in tract. de Eucharistia. Conclusionem sic explicatam probant omnia argumenta, quæ in fauorem primæ, & secundæ sententiæ adducuntur. Deinde alijs probatur rationibus.

Prima ratio. Homo in peccato mortali existens per longum tempus, est in morali periculo labendi in alia nisi de primo conteratur; ergo naturali gratiæ iure tenetur contritionis actum ultra præfixum tempus non differre: consequentia tenet, quia vnus quisque tenetur grauissimum peccati malū, euitare, alioqui si amat tale periculum, peribit in illo. Antecedes pro dolor, quotidiana docet experientia; nam videmus in peccatis fordescentes, non solum prolabi in alia, & alia grauiora, verum etiam mortis tempore dolorem de illis non concipere. Si enim & illi qui ardentem honorem, vel voluptatem amant, etiam si peccata sua semel in anno,

imò etiam frequentius in cōfessione retractant, postea tamen data occasione, honoris, vel voluptatis, affectus inordinati vehementia relabuntur, quapropter diximus supra ab istis infirmis non oportere exigere, nec adeo distinctum propositum, nec adeo expressam peccatorum super omnia detestationem, nec esse expediens distinctè proponere tentationes, peccandi pericula, &c. quanto magis labentur illi, qui diu, sine vlla peccatorū retractatione manent?

Secunda ratio. Si quis in humanis, vsque ad mortem, offensæ satisfactionem differat; grauitè peccat, si prius talem commodè potuit ponere satisfactionem; grauitè peccat, qui inimici reconciliationem vsque ad mortem difert, &c. ergo etiam grauitè peccabit, qui vsque ad mortem, offensæ Deo illatæ, satisfactionem reseruat, cum euidenti periculo non satisfaciendi, neque tempore illo: grauitè peccabit ille, qui in inimicitia Dei vsque ad mortem perseuerare contendit;

certè

certè negari non potest, quin magnus intercederet Dei cōtēptus, gratiæ, & amicitia illius, in hac contritionis dilatione, vsque ad mortem.

Primum argumentum pro prima sententia desumitur ex diuersis sacrae Scripturæ testimoniis, in quibus pœnitentiæ reprobatum dilatio. Isa. 65. *Omnes morte corruetis pro eo, quod vocaui, & non respondiſtis.* Jerem. 8. *Nullus est, qui agat pœnitentiam super peccato suo, non sunt confusi, erubescere nescierunt: idcirco cadent inter corruentes, dicit Dominus, &c.* idem dicitur alibi passim.

Respondetur sacram Scripturam procedere de illis, qui nimis differunt, vltra tēpus præfixum, vel melius, procedere de illis, qui in peccatis perseverant actualibus, nō vero de simplici pœnitentiæ dilatione, de qua nostra procedit resolutio.

Secundum argumentum. Homo magis tenetur proprio prospicere bono, quam alieno; Atqui habita opportunitate tenemur proximo prospicere, ratione præcepti cor-

reptionis; ergo id ipsum esse debet respectu sui ipsius. Maior ex charitatis ordine constat, quæ alios, ex sui regula, respicere facit: iuxta illud, *diliges proximum tuum sicut te ipsum*; idest regula, & modus diligendi proximum erit modus quo diligis te ipsum. Minorem docent omnes in materiam correptionis fraternæ.

Respondetur concedendo maiorem. Deinde distinguenda est minor, tenemur quam primum data opportunitate, corripere proximum nostrum, ne in peccatum perseveret, vel ne labetur in futurum, & conceditur; tenemur quam primum corripere proximum, vt à peccato commisso resurgat, & negatur; ad hoc enim non tenemur, nisi quando & ipse tenetur; vnde si videamus aliquem non confiteri, vel non conteri de peccato, quando ad id tenetur, vt in mortis periculo; quando sacramenta ministrare, vel recipere debet, &c. tūc ad correptionem tenemur: similiter quando in peccato perseverat, vel ne futurum com-

mittat; quia in istis duobus casibus id ipsum erga nos ipsos præstare tenemur.

Tertium argumētum. Homo obligatur vitare periculū morale peccandi mortaliter; atqui ille qui mortaliter peccauit nisi pœniteat, manet in periculo peccādi mortaliter; ergo pœnitere tenetur. Maior patet, alioqui peribit in illo periculo. Minor constat ex illo communi dicto Diui Greg. *Peccatum quod per pœnitentiā non deletur mox suo pondere ad aliud trahit.* Respōdetur hoc periculum non esse proximum, sed remotum, quod ex debito peccādi mortaliter non est remouendum; si tamen daretur casus, quod tale periculum, proximum esset, remoueri deberet.

Quartum argumētū. Homo graui laborans morbo tenetur corporalem adhibere medicinam; ergo à fortiori laborans morbo spirituali, si enim quis vitare tenetur mortem corporalem, à fortiori spiritualem. Respondetur concedendo antecedens, & negando consequentiam, ratio discriminis est, quia labo-

rans morbo corporali, nisi curationem adhibeat mors ipsa sequetur; non sic laborans morbo spirituali, cum sine nouo superaddito incommodo, supra illud quod primò induxit peccatum, possit in tali spirituali infirmitate, per aliquod tempus perseuerare.

Quintum argumentum. In humanis qui alium in honore, vel rebus offendit, tenetur statim restituere; ergo etiam qui in bonis externis, per peccata, Deum offendit. Respōdetur diuersam esse rationē inter Deum, & hominem, nā Deo nullum sequitur ex tali dilatione detrimentum, vt sequitur homini. Tum quia læsio illa hominibus facta est contra rigorosam iustitiam, vnde perpetuò clamat aduersus lædentem; at vero læsio facta Deo per peccatum non est nisi contra iustitiam imperfectum, & secundum quid, & ideo non est simile.

Sextum argumentum. Filius graue Patri irrogat irreuerentiam, si non curet recōciliari eidem Patri, quē grauius offendit; ergo etiam homo Deum grauius offendit,

dit, si non curet quam primū, cum eo, per poenitentiam reconciliari. Respondetur tunc solum filium grauem Patri irrogare irreuerētiam, si cum malo interno affectu, in anti qua perseuerat offensa, secus si animum malum erga Patrē deponat, & animum petendi veniam habeat, licet hoc ex quadam pigritia, vel negligentia per aliquod tempus differat, præsertim cum tantum commercium cum eo nō habeat, secus esset si quotidie ante oculos Patris sisteretur. Ex quo inferitur citius obligari illos ad contritionem, vt sunt Sacerdotes, & religiosi, qui quotidie manent coram oculis æterni Patris, orando, recitando, &c. quam alij.

Septimum argumentum. Qui per infidelitatis actum fidem amisit, tenetur quam primum ad illā reueri; ergo ille, qui per peccatum mortale amisit gratiam, & charitatem, tenetur quam primum per contritionem illam recuperare. Antecedens concedunt communiter omnes de fide tractantes, pro quo vide-

ri potest Sanchez lib. 2. præcept. cap. 1. Suarez de fide disput. 13. sect. 5. Consequentia tenet ex paritate rationis.

Respondetur concedendo antecedens, & negando consequentiam, ratio discriminis est, quia maxima Deo irrogatur offensa, si ei dicenti, & asseueranti, statim non credatur; non sic, si statim non ametur; sicuti maxima Pontifici irrogaretur iniuria, si ei suum dictum sufficienter manifestatum non crederetur, sed in longū illius dicti credibilitas differatur, nō sic si statim ac ab aliquo cognoscitur, non ametur. Vnde licet vtrūque præceptum, & fidei, & poenitentiae sit affirmatiuum, & suis solum obligent temporibus, vnum tamen temporum quo fidei præceptum obligat, est quando res fidei sufficienter manifestantur.

Octauum argumentū, quod est secundæ sententiæ fundamentum, est tale. In diebus festis tenetur homo colere Deum; sed ad hoc status gratiæ requiritur; ergo &c. Maior patet. Minor probatur ex illo

illo Leuit. 23. *Sabaturn requie-*
tionis est, affligetisque animas
vestras, anima quæ non fuerit
afflicta peribit.

Respondetur concedendo
maïorem, & negando mino-
rem; præceptum namque cul-
tus ab homine in mortali
peccato existente adimpleri
potest, vt docent Theologi.
Ad illud Leuit. dicitur fuis-
se tunc temporis in aliqui-
bus sabatis Iudæis præce-
ptum, faciendi pœnitentiam,
sed quia tale præceptum po-
sitium erat, pro tempore eo
durauit, non modo.

Sed quæres primo, an ille
qui est in periculo mortis, sa-
tisfaciat contritionis præce-
pto, si actum dilectionis Dei
super omnia eliciat? Aliqui
affirmatiuè respondēt sed ab
soluè concedi non debēt, sed
solum per accidens, si nimi-
rum peccata memoriæ non
occurrant, vt cum quis subi-
to ad martyrium raperetur,

Quæres secundo an ille
qui in mortis periculo cum
sola confitetur attritione, sa-
tisfaciat præcepto contritio-
nis? Aliqui volunt quod non,

eo quod teneatur tunc tem-
poris sententiam sequi tutio-
rem, quæ est de confessione
facienda cum contritione.
Sed verius est post Tridenti-
num sess. 14. cap. 4. Confes-
sionem cum attritione cog-
nita esse sufficientem. Nec ve-
rum est teneri hominem se-
qui in nullo casu sententiam
tutiorē, sed sufficit sequi tu-
tam, & probabilem, dum-
modo probabilitas sit, non
solum de valido, verum e-
tiam de licito, vt alibi nota-
uimus.

Quæres tertio, an quando
quis grauissimis vrgetur ten-
tationibus, vt credat se illas
superare non posse, nisi per
contritionem conuertatur in
Deum, an ad id teneatur.

Respondetur affirmatiuè,
tali supposita credulitate.
Ratio est, quia licet ille talis
absoluè, & simpliciter ad
talem contritionis actum non
teneatur cum alia non desint
media ad tales superandas
tentationes; eo tamen iplo,
quod credit contritionis ac-
tum esse vnicum medium
ad talem finem obtinendum

con-

conscientia obligat vt exequatur.

Quæres quarto, an in lætali existens peccato, teneatur actum contritionis elicere tēpore publicæ calamitatis, putà belli, pestis &c. Respōdetur negatiuè, & ratio est, quia in his calamitatibus, mortis periculum licet respectu totius ciuitatis sit grauæ, & vicinum, tamen respectu huius, vel illius, potest non iudicari vicinum, sed remotum, & respectu singu-

lorum moraliter distans; censabitur tamē periculum moraliter presens tempore pestis, respectu illorum, qui infectis deseruiunt, sicuti & tempore belli, respectu illorum militum, qui ciuitatem aggrediuntur, cum horum respectu, mortis periculum non solum sit commune, verum singulorum illorum proprium & non absens, sed moraliter presens. Et hæc de poenitentia virtute dicta sufficiant. Die 8. Aprilis 1656.

DISPUTATIO TERTIA DE POENITENTIA SACRAMENTO

Quoad eius institutionem, & quidditatem.

Varijs nominibus fuit olim à Sanctis Patri-
bus vocatū hoc Sa-
cramentum, ab aliquibus nā-
que vocabatur Baptismus la-
boriosus, ab alijs manuū im-
positio; ab alijs Sacramentum
absolutionis, ab alijs Sacra-
mentum confessionis, à Scho-
lasticis tamen communiter
Sacramentum Pœnitentiæ vo-
citur; Et metito quidem;
nam licet in hoc Sacramen-
to omnia dicta suo modo in-
tercedant, & potissimè abso-
lutio, & cōfessio, tamen prin-
cipaliter pro *Pœnitentia* hoc
Sacramentum supponit; nam
sicut alia Sacramenta, non
pro forma supponunt, sed pro

materia, ita & hoc. Vnde su-
scipientes hoc Sacramentum
Pœnitentes dicuntur. Non ne-
go tamen quin etiam vocari
possit Sacramentum confes-
sionis, & absolutionis; imo si
aliquis vellet breuiusculè hoc
Sacramentum definire, vt fa-
cile eius definitionem in me-
moriæ armariolo conseruare
posset, hoc modo definire de-
beret, Sacramentum Pœni-
tentiae, est *Sacramentum ab-
solutiois*, ita quod *Sacramen-
tum* loco generis ponatur, in
quo cum alijs cōuenit Sacra-
mentis: & *absolutiois* loco
differentiae, in quo ab alijs
differt; eo nanque ipso, quo
dico *absolutiois*, omnia, quae

ad

ad illam ponendam necessaria (vt materia remota, & actus poenitentis) requiruntur, intelliguntur. Sed antequam

ad hoc Sacramentum proprius accedamus eius institutionem inuestigemus; sit ergo.

Q V A E S T I O I.

An Sacramentum Poenitentiae fuerit à Christo Domino institutum.

EX septem Ecclesiæ Sacramentis nullum est, quod magis horreant hæretici quam Sacramentum poenitentiae; namque Cathari, seu Catharistæ (sic ironice dicti) hoc Sacramentum negabāt, eo quod putabant homines semel per Baptismi Sacramentum mundatos, non posse amplius gratiam amittere, sed semper mundos, purosque manere. Eodem principio hoc Sacramentum negant Anabaptistæ, vt auctor est Lyndanus in Pano-
plia euangelica lib. 4. Nouatiani hoc idem negarunt Sacramentum, ex alio tamen principio, quia nimirum putabant poenitentiae locum nõ esse peccantibus post Baptismi receptionem.

Tandem Lutherani, & Calvinistæ negant hoc Sacramentum, quia putant omnino esse superfluum, cum vt ipsi volunt ad delenda peccata, quæ post Baptismum committuntur, sufficiat eiusdem Baptismi memoria.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Poenitentia illa, qua iuxta Ecclesiasticum, poenitentes sua manifestant peccata Sacerdoti legitimo, cum debito dolore, & absolutione Sacerdotis eiusdem accedente, est verum Sacramentum à Christo Domino institutum.* Hæc conclusio est de fide, vt patet ex definitione Concilij Constantiensis sess. 15. Florentini in Decreto Eugenij, Et tandem Tridentini sess. 14. cap. 1. vbi di-

P citur:

ciatur: Quoniam autem Deus, diues in misericordia, cognouit fragmentum nostrum, illis etiam vite remedium contulit, qui sese postea in peccati seruitutem, & demonis potestatem tradidissent. Sacramentum videlicet poenitentiae, quo lapsi post Baptismum, beneficium mortis Christi applicatur. Et can. 1. eiusdem sess. dicitur: *si quis dixerit, in Catholica Ecclesia Poenitentiam non esse verè, & propriè Sacramentum, pro fidelibus, quoties post Baptismum in peccata labuntur, ipsi Deo recõciliandis, à Christo Domino nostro institutum: anathema sit.*

Probatum primò conclusio ex illis Christi Domini verbis Ioan. 20. *quorum remisistis peccata, remittantur eis, & quorum retinueritis retenta sunt.* Ex quibus verbis duo colliguntur, quæ ad rationem Sacramenti propriè dicti constituendam necessaria sunt; nimirum externus ritus, diuinitus, non humanitas institutus; & promissio gratiæ iustificantis, illi ritui annexæ. Sacramentum nanque duo ex necessitate habere debet, & quod sit symbolum, seu signum ex-

ternum, practicè signans gratiam, & illam practicè causans, nisi obex ponatur, vt de Sacramētis in genere disp. 1. q. 1. & infra docuimus ex cõmuni Theologorum, & fidelium sēsu; ex illis autem verbis vtrunq; colligitur, & gratiam signari, & signatam effici; seu ex illis verbis colligitur, quod debeat dari aliquod sensibile, quod gratiā signat, & efficiat; quod sic ostendo; nam cum Christus Dominus in illis verbis potestatem dederit Apostolis remittendi peccata, debuit hoc facere medio aliquo signo externo, ad hoc vt homines, qui corporei sunt, per illud intelligerent, sibi peccata remitti: quomodo nanque homines scire possent sibi peccata remitti, nisi medio aliquo sensibili, voce nimirum, vel signo aliquo externo? Potest id ipsum probari ex illo Matt. 16. *Tibi dabo clauis regni cælorū, & quodcuque solueris super terram erit solutum, & in cælis, &c.* quo testimonio vtitur D. Thomas q. 87. ar. 7. ad probandam huius Sacramēti institutionem. Item D. Ambros. lib. 1.

lib. 1. de Pœnit. cap. 6. & 7. D. Aug. tract. 124 in Ioan. Relinquo varia hæreticorum responsa, quia facili negotio enervari possunt.

Probatur secundo, quia homo nõ debet esse minus prouisus in spiritualibus, quam sit in naturalibus, atqui in naturalibus habet per quod vires deperditas restaurat, ergo id ipsum habere debet in spiritualibus. Maior certa est, gratia nanque immitatur naturam, & perficit. Minor patet, nam videmus, quod post infirmitatem habet homo innatam virtutem per quam vires, per infirmitatem deperditas, restaurat. Consequentia ex præmissis benè sequitur. Certè ridiculum esset dicere hominem habere quo possit vires naturales deperditas recuperare, & non habere in via spirituali, quo possit easdem vires spirituales deperditas, restaurare? Et si eut id, per quod vitam primò acquisiuit spiritualement, fuit remedium sensibile diuinitus institutum; ita & remedium ad hanc vitam reparandam, signum sensibile esse debet

ex Christi Domini institutione relictum.

Probatur tertio Christus Dominus prouidit de remedio sensibili, pro peccatis infidelium delendis, nimirum de Sacramento Baptismi, per quod infidelium peccata dimittuntur; ergo etiam conueniens fuit, quod prouideret fideles de aliquo remedio sensibili, per quod facile eorū peccata deleantur, hoc est Sacramentum poenitentiae, ergo &c. Antecedens est de fide: licet enim infideles potuissent per actum contritionis, vel dilectionis iustificari, vt iustificabantur homines in lege antiqua, tamen remedium erat valde difficile, & conueniens erat, quod daretur remedium facile, per quod reciperent infideles suorum remissionem peccatorum, & fideles fierent. Ita pariformiter, licet fideles, qui gratiam amittunt baptismalem peccando, possent illam per contritionem perfectam, vel per dilectionem, similiter perfectam acquirere; tamen erat valde difficile, cum pauci sint, qui ad tales actus perfectos

excitentur, ideo debuit illis de remedio facili providere pro suorum remissione peccatorum, quod est poenitentiae Sacramentum, in quo homo cum sola peccatorum attritione iustificatur. Soluuntur argumenta in contrarium.

Primum argumentum est Caluini in sua Harmonia euangelica ad cap. 20. S. Ioan. ad illa verba Christi Domini.

Accipite Spiritum sanctum, quorum remisistis peccata remittuntur eis &c. Vbi dicit Calvinus, quod Christus Dominus per illa verba dedit tantum Apostolis potestatem praedicandi Euangelium, & annunciandi remissionem peccatorum a se factam; ergo non instituit aliquod Sacramentum, per quod peccata delerentur.

Respondetur falsum esse Christum Dominum non instituisse tunc temporis hoc Sacramentum; licet enim ante passionem illud promississet, cum dixit Matth. 16. *Tibi dabo claves regni caelorum, & quaecumque ligaueris super terram &c.* Et Matt. 18. *Amen dico vobis quaecumque alligaueritis super terram erunt ligata,*

& in caelo, & quaecumque solueritis super terram, erunt soluta, & in caelo. Suam tamen promissionem fuit tantum exequutus post resurrectionem, quando Apostoli iam erant Sacerdotes creati ab eo, & pretium nostrae redemptionis omnino solutum, & solum restabat quod per sacramenta hominibus explicaretur.

Secundum argumentum hereticorum; de Sacramenti ratione est, quod verbo constat, & elemento, iuxta illud Augustini, *accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum;* Sed in hoc catholicorum ritu, nullum interuenit elementum, seu signum externum; nec Christus Dominus vllum praescripsit verbum, ergo &c.

Respondetur ex dictis, suum dari in hoc Sacramentum elementum, & verbum, vt ex sequentibus patebit magis; nec verum est, quod Christus Dominus nullum praescripserit verbum, cum ex huius Sacramenti institutione id expressè colligatur; cum enim hoc Sacramentum sit institutum per modum iudicij, in quo poenitens partes agit, & rei,

& testis, & Sacerdos iudicis, sequitur, quod sicut in externo iudicio, iudex proferre debet sententiam, vel liberationis, vel condemnationis, ita id ipsum facere debet in interno, & secreto iudicio, & sic accedet verbum ad elementum, & fiet Sacramentum. Et licet absolutionis verbum non ita expressè in sacris habeatur litteris, manifestè tamen, vt patet, colligitur; & ex perpetua habetur traditione, & Ecclesiæ praxi; sicuti hoc modo habemus formam Sacramenti Baptismi, & aliorum ferè cæterorum.

Maneat ergo hoc Sacramentum à Christo Domino fuisse institutum, non in statu innocentia, vt malè aliqui omnium Magistro Petro Lombardo dist. 22. attribuunt, cū ibi loquatur non de Sacramento poenitentia, sed de poenitentia ipsa, quæ tunc temporis originem habuit cū fuerit tunc primo Parenti infusa. Nec etiam in Paradiso, cum dixit Deus Adamo: *Adam vbi es?* vel quando quæsiuit à Cain: *Vbi est Abel frater tuus:* vel cū dixit Iosue ad Achor:

filij da gloria Deo Israel, & confitero, ac indica mihi quid feceris, ne abscondas. Nec à D. Iacobo c. 5. cum dixit: *Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro inuicem, ut saluemini.* Vel ab Ecclesia per generalem consuetudinē vt quidam dixerunt hæretici, vel in aliquo Concilio; sed vt dixi à solo Christo D. hoc Sacramentum institutum fuit, licet per Apostolos, & per Diuum Iacobum fuerit expressus, & clarius promulgatum.

Sed quæres, an hoc Sacramentum sit vnum, vel plura? Aliqui dixerunt Sacramentum poenitentia esse vnum genere, & habere tres partes subiectiuas, nempe cōtritionem, confessionem, & satisfactionem; Sed hos bene impugnat Doctor Angelicus 4. dist. 16. q. 1. art. 1. quæstiunc. 3. dicens. *Quidam dicunt quod sunt partes subiectiuas, vno modo considerando poenitentiam, secundum quod habet tantum rationem pœnæ, quia qualibet harum partium est priuatio quedam. Sed hoc non potest esse, quia totum vniuersale non predicatur in singulari de suis partibus plura.*

pluralibus simul acceptis, siue sit genus, siue sit species, tres enim homines non sunt animal, sed animalia. Unde cum tres partes pœnitentiæ non sint tres pœnitentiæ, sed una, non potest esse quædam pars subiectiua.

Et sic patet Sacramentū pœ-

nitentiæ esse vnum specie in-
fima, & solo numero plurifi-
cati; quomodo autē ille par-
tes à Sacramento pœniten-
tiæ importentur, seu quomo-
do vnum constituent Sacra-
mentum, explicabitur q. se-
quenti.

QVÆSTIO II.

In quo Sacramentum Pœnitentiæ essentialiter consistat.

Alij solent hanc questio-
nem hoc modo propo-
nere, quænam sint partes ef-
fessionales Sacramenti pœni-
tentiæ: alij sic, pro quo pœ-
nitentiæ Sacramentum sup-
ponat, sed in idem reddunt.
Sunt de hac re variæ Theo-
logorum sententiæ.

Prima sententiæ est, pœni-
tentiæ Sacramentum solam
materiã essentialiter impor-
tare, non quidem remotam,
sed proximam, & sunt actus
pœnitentis, nempe contritio,
siue perfecta, siue imperfecta,
& confessio; Hanc sententiã
sequuti sunt plures ex anti-
quis, putantes in concretis

artificialibus solam materiã
esse essentialem, & in recto
importari, formam vero in
obliquo, & vt connotata.

Secunda sententiæ ex op-
posito docet, solam formam
esse de essentia Sacramenti
pœnitentiæ, cōtritionem ve-
ro, & confessionem, solum re-
quiri, vt quid præuium; satisf-
factionem vero, vt quid con-
sequens. Hanc sententiã se-
quitur Doctor subtilis in 4.
dist. 14. q. 4. & alij aliqui post
ipsum.

Tertia sententiæ est, con-
tritionem, cōfessionem, & ab-
solutionem esse de huius Sa-
cramenti essentia. Hanc se-
quuntur

quantur plerique moderni, præsertim Lugo hic dispu. 12. num. 20.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Sacramentum pœnitentiæ essentialiter solum dicit materiam, & formam, nempe confessionem, & absolutionem, licet in obliquo indispensabiliter connotet contritionem, siue perfectam, siue imperfectam; satisfactionem vero solum connotet, ut quid illatum, non quidem essentialiter, sed integraliter tantum.* Hæc est communis Theologorum sententia cum D. Thoma hic q. 84. art. 1. ad 3. ubi dicit: *In pœnitentiâ est aliquid quod est Sacramentum tantum, scilicet actus exterior exercitatus, tam per peccatorem pœnitentem, quam etiam per Sacerdotem absoluentem; res autem, & Sacramentum, est pœnitentiâ interior peccatoris, res autem tantum, & non Sacramentum, est remissio peccati, quorum primum totum simul sumptum est causa secundi; primum autem, & secundum sunt quodammodo causa tertij.*

Quibus verbis totam explicat conclusionem. Cum

enim id solum ad essentiam pertineat Sacramenti, in quo consistit Sacramentum tantum, inimirum quod significat, & non significatur; & hoc per D. Thomam non contritioni conveniat, quia hæc est res, & Sacramentum simul, quia & significatur, & significat, significatur per confessionem, & absolutionem; significat, peccati remissionem; sed confessioni, & absolutioni, quia hæc significant, & non significantur, sequitur quod sola confessio, & absolutio sint essentialiter, & in recto Sacramentum, contritio vero solum ut connotatum indispensabiliter importatum requiratur. De satisfactione nulla est apud D. Thomam difficultas, cum luce clarius sit hanc Sacramentum supponere, & non nisi ad eius integritatem pertinere. Et ibidem Angelicus sequenti art. in corpore habet. *Duplex est materia scilicet proxima, & remota, sicut statua proxima materia est metallum, remota vero aqua; dictum est autem, quod materia proxima huius Sacramenti sunt actus pœnitentiæ, cuius materia sunt pecca-*

peccata, de quibus dolet, & qua confitetur, & pro quibus satisfasit. Vnde relinquitur quod materia remota pœnitentiæ sint peccata, non acceptanda, sed desestanda, & destruenda. Cũ autem sacramenta rebus, & verbis constare debeant, tanquam ex materia, & forma, vt de Sacramentis in genere disput. 2. q. 1. fusè docuimus, sequitur quod ad Sacramenti pœnitentiæ essentiam pertinere debeat, & cõfessio quæ est pœnitentis actus, tanquã materia; & absolutio, quæ est actus ministri huius Sacramenti, tanquam forma. Videatur sanctus Doctor 4. cõtra Gent. cap. 72. vbi doctrinam traditam elegantissimè explicat.

Quod vltra confessionem, & absolutionem requirantur ex parte pœnitentis etiã contritio siue perfecta, siue imperfecta, & satisfactio docet Tridentinum sess. 14. can. 4. vbi dicitur: *si quis negauerit ad integram, & perfectã peccatorum remissionem requiri tres actus in pœnitente, quasi materiam Sacramenti pœnitentiæ, videlicet contritionem, cõ-*

fessionem, & satisfactionem, qua tres partes pœnitentiæ dicuntur, &c. anathema sit.

Quod autem contritio explicata debeat de necessitate supponi, admittunt omnes, & benè, quia cum hoc Sacramentum sit institutũ per modum iudicij, seruare debet iudicij humani conditiones, inter quas vna est, quod reus signum aliquod doloris ostendat de patrato, delicto si enim cognosceretur voluntatè habere obstinatam, & complacentiam de delicto commisso, non fieret ei remissio, quin potius tanquam illa indignus, iuxta iuris rigorem puniretur. Ita similiter in hoc Sacramenti pœnitentiæ iudicio, requiritur, quod reus (si vult absolutoriam recipere sententiã) aliqua doloris signa ostendat &c.

Quod autem satisfactio nõ nisi vt connotatum integrale requiratur, patet, quia sicut in iudicio externo pœnæ, vel mulctæ impositio de necessitate non requiritur, sed sine illa perfici potest, imò aliquãdo perficitur. Ita & in nostro iudicio, talis pœnæ, vel satisfactio.

factionis impositio nõ requiritur, sed sine illa perfici potest, & aliquando perficitur, vt in mortis articulo cõtingit.

Quod modo explicata cõtritio non sit huius Sacramenti pars essentialis, nec importe-
tur in recto, nec pro illa pœnitentiæ Sacramentum supponat, rationibus agendo, sic contra Lugum ostendo.

Prima ratio, ex analogia huius Sacramenti ad iudiciũ externum, desumpta, quam ille auctor, & alij omnes admittunt, sic efformatur. Illæ sunt partes essentialis, & in recto importatæ sacramenti pœnitentiæ (quod est quoddam spirituale iudicium) quæ sunt tales in iudicio externo; sed in iudicio externo partes essentialis sunt solũ rei accusatio, & iudicis sententia, & non dolor rei de commisso delicto; ergo id ipsum dici debet de iudicio pœnitentiali. Maior docetur ab omnibus, & colligit Ecclesiæ traditio, & communis sanct. Patrum sensus, ex illo Ioan. 20. *quorũ remisistis peccata remittuntur eis.* Vbi vt definit Tridentinũ

sess. 14. can. 3. Christus Dominus hanc potestatem iudicandi, & relaxandi peccata, dedit Sacerdotibus, tanquam iudicibus. Minor etiam satis clara videtur; nam in tantum rei accusatio, vel criminis manifestatio in externo iudicio requiritur, in quantum hoc necessarium est, ad hoc vt iudex sententiam proferat; nõ enim potest iudex iuridicè sententiam proferre, de eo quod ignorat; imò nec de eo, quod solus ipse iudex, tãquam persona priuata vidit, vel probè nouit, sed debet in delicti notitiam deuenire, per notitiam sibi tanquam iudici intimatã; Atqui in ordine ad hoc, est perinde quod reus de proprio doleat delicto; ergo &c.

Nonne potest iudex reum absoluerè, etiam si de delicto non doleat, vel complacentiam habeat? Certè nullus iudex punit reum, quia complacentiam de patrato delicto habet, sed quia legis trãgressor fuit, & ad rectam reipublicæ gubernationem, & conseruationẽ pertinet, quod delicta puniãtur, vt sic homines ab illis patrandis arcean-

tur, nil prorsus curando, præsertim quoad iudicij essentiã, quod reus habeat, vel nõ habeat delicti patrati complacentiam. Vnde si quis delicti fingeret displicentiam, & ob id à iudice absolueretur, certè benè absolutus esset, quod non contingeret iuxta sensum Luganæ sententiæ.

Secunda ratio. Illud pertinet intrinsecè, & essentialiter, & in recto ad Sacramentum pœnitentiæ, quod est intrinsecè, & essentialiter, & in recto sensibile; sed contritio secundum se non est talis; ergo intrinsecè, & essentialiter, & in recto ad essentiam Sacramenti pœnitentiæ non pertinet. Maior clara est per dicta de Sacramentis in genere disput. 1. q. 1. & 2. ubi ostendimus, quod licet possit Deus aliquod instituere Sacramentum, quod esset signũ insensibile, de facto tamen omnia sacramenta sũt symbola, seu signa sensibilia rei sacræ, nempe gratiæ sanctificantis. Minor etiam clara est; nam contritio cum sit actus voluntatis nequit esse de se, & in recto sensibilis, sed solum

fieri potest sēnsibilis per aliud.

Confirmatur hoc argumētum, quia id quod est Sacramentum, & res sacramenti, seu quod significatur, & significat, non potest esse in recto ipsum Sacramentum; sed contritio est res, & Sacramentum; ergo nõ potest esse ipsum sacramentum, vel pars essentialis illius in recto importata. Maior ex se clara videtur, nã in sacramentis omnibus, sacramentum tantum distinguitur à Sacramento, & re sacramenti per hoc quod significat, & non significatur, non enim implicat quod vna & eadē res solum significet, & non significetur, & quod significet, & significetur. Minor est D. Thomæ in primo testimonio relato, & est communis sensus Theologorum, & ipsius etiam Lugonis; ergo.

Tertia ratio: nõ potest esse minus sensibilis forma sacramenti pœnitentiæ, quam sit materia eiuldem; sed forma est omnino sensibilis formaliter, & in recto, solum in obliquo, & connotatiuè afferre habet insensibilitatem, scilicet potestatem, & intentionem,

nem; ergo etiam id ipsum de eius materia dici debet. Maior est clara in Philosophia; vniuersaliter namq; videmus in compositis omnibus siue physicis, siue artificialibus, seu artefactis, formam semper esse materia ipsa abstractiorem, & ratio ipsa id dicit, tum quia à forma, specifica desumitur vnitas, à materia numerica, species autem abstractior est indiuiduis. Tū quia forma limitando materiæ potētiā illam eleuat, & perficit; at vero materia contrahendo formam, illā deprimit. Minor luce clarior est, nec hucusque aliquis dixit formam huius, nec aliorū sacramentorum in recto, & essentialiter aliquid spirituale, & insensibile importare, sed solum supponere.

Quarta ratio; si contritio, seu dolor de peccatis intrinsecè, & essentialiter, & in recto requireretur ad pœnitentiæ sacramentum constituendum, maximè quia confessio, quæ est pars intrinseca, sine eo solueri non potest; atqui hæc ratio est nulla; ergo &c. Maior ab aduersarijs admit-

titur, vt videre est apud Lugum num. 21. cum enim de huius sacramenti essentia fit, quod confessio sit dolorosa, & hæc sine dolore saluari nō possit, sequitur, contritionem in tantum intrinsecè ad Sacramenti pœnitentiæ constitutionem pertinere, in quantum sine illa confessio saluari non potest. Minor ostenditur, quia si ob hanc rationem contritio ad Sacramentum pœnitentiæ intrinsecè pertinet, sequitur quod etiam peccata quæ cōfitentur ad idem pœnitentiæ Sacramētum intrinsecè pertineant; non enim minus esse potest confessio sine dolore; ac sine peccatorū narratione, imò hæc magis intrinsecè ad confessionem pertinet, quam dolor, cum hic ab illa valeat separari, scilicet peccatorum narratio.

Respondet Lugo, quod physicè loquendo negari non potest, quin præteritio peccati aliquo modo intret in obliquo ad constituendum Sacramentum hoc, vt omnino conuincere videtur argumentum. Sed hæc solutio est contra eundem auctorem; cum

enim ipse velit peccatū præteritum nō esse nisi quid morale, contra se loquitur dum dicit physicè pertinere ad huius Sacramenti constitutionem. Sed quidquid de hoc sit, aliter impugnatur illa solutio, nam Tridentinum sess. 14. cap. 3. ita loquitur: *Sunt autem quasi materia huius Sacramenti ipsius pœnitentis actus, nempe contritio, confessio, & satisfactio; qui quatenus in pœnitente ad integritatem Sacramenti ad plenamque, & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur, hac ratione pœnitentiæ partes dicuntur. Sanè vero res, & effectus huius Sacramenti, quantum ad eius vim, & efficaciam pertinet reconciliatio est cum Deo, &c.* Vbi ut vides Concilium non alias partes componentes hoc Sacramentum ex parte pœnitentis vult esse, nisi contritionem Confessionem, & satisfactionem; imò manifestè docet peccata non aliter ad hoc Sacramentum pertinere, nisi ut effectus illius, seu nisi prout per illud destruuntur, ut ex vltimis verbis citatis colligere liquet.

Respondet ille, quod dum Concilia assignant illos tres actus pro materia pœnitentiæ, præsertim confessionem, in obliquo assignant peccata, cum confessio sine peccatis veris esse non possit. Sed ut hanc solutionem falsitatis euincamus nota ex D. Thoma supra in secundo testimonio relato, quod peccata sunt quidem materia huius Sacramenti, sed remota, & actus pœnitentis proxima, rursus quod peccata non sint quomodo Sacramenti pœnitentiæ materia remota, sed destruenda, nō acceptanda, non compones: Hoc posito, sic datam impugno solutionem: ex mente Conciliorum, & Sanctorum Patrum, peccata sunt materia destruenda, & detestanda in pœnitentiæ Sacramento; ergo non possunt esse materia componens illud, etiam in obliquo. Antecedens patet ex se, & ex ipsa iudicii natura, vbi rei peccata, & delicta, sunt materia punienda, & hoc modo ad iudiciū pertinent, non materia iudicium ipsum componens. Consequentia etiam videtur clara

nam implicat eandem materiam respectu eiusdem iudicij esse materiam destruendam, & componendam, alioqui idem tenderet in sui ipsius destructionem; aliud nanque est rei confessionem esse iudicij partem, & aliud est, ipsum delictum confessum, esse eiusdem iudicij partem, etiam in obliquo importatam, cum delictum non confiteatur, ut iudicium componat, sed ut per ipsum destruat, vel puniatur. Non afferò argumentum in fauorem sententiæ Luganæ, quia nulla sunt, & si quod fieri potest, ex dictis facile solui poterit; possunt afferri aliqua argumenta, quæ aliquam præferunt apparentiam, in fauorem secundæ sententiæ, quæ tenet solum absolutionem esse de huius Sacramenti essentia.

Primum argumentum est, quia in alijs Sacramētis actus suscipientis ad Sacramēti essentiam non pertinet; ergo neque in hoc Sacramēto pertinebunt, ac subinde sola absolutio, quæ est ministri actus, huius sacramētis essentia erit.

Responderetur transeat antecedens, quia fortè potest

esse difficultas de Sacramēto Ordinis, an nimirum eius materia proxima sit sola Episcopi traditio, an etiam ordinati receptio. Deinde negatur Cōsequentia; ratio discriminis est, quia hoc Sacramentum, ut ex dictis liquet, est institutum per modum iudicij, ad cuius essentiam non solum iudicis sententia, ut forma requiritur, verum etiam delicti manifestatio, ut materia.

Secundum argumentum, quod ex præcedenti infertur est, quia si Sacramentum penitentiæ coalesceret etiam ex cōfessione tamquam ex materia proxima, & essentiali, sequeretur, quod & huius Sacramenti gratia, & peccatorum remissio, non esset in virtute clauium, non esset à Sacerdote solum, sed etiam à pœnitente; & sic de ipso pœnitente, secundum quod huius Sacramenti proximam exhibet materiam, dici posset, quod sibi gratiam causet Sacramentalem, quod sibi peccata remittat, quod sibi pœnitentiæ Sacramētum administret; hæc omnia videntur falsa, & à sensu, & communi

loquēdi modo fidelium aliena; ergo.

Respondetur negari non posse confessionem pœnitentis, nō concurrere etiam, tanquam partem minus principalem (per modum scilicet materiæ) ad gratiam in ipso pœnitente causandam, quia tamen totum hoc fit in virtute clauium, in virtute potestatis, quam habet Sacerdos ad delenda peccata; ideoque non dicitur pœnitens in se ipso gratiā causare; sibi peccata remittere, sicut nec dicitur se ipsum absoluere; sed solum concurrere dicitur vt præbens materiam, quæ simul cum forma tanquam cū potiori, & nobiliori parte cōcurrat ad componendum pœnitentiæ Sacramentum, quod habet hæc munia præstare in virtute tamen clauium, quæ in ipso Sacerdote, tanquam in Christi Domini ministro reperiuntur.

Tertium argumentum est, quia in veriori, & cōmuniore D. Thomæ, & Thomistarum sententia, quam nos de Sacramentis in genere fusè defendimus, nouæ legis Sacra-

menta instrumentaliter physicè gratiam causant in suscipiente, sed pœnitens per confessionem, gratiam in se ipso, eo modo instrumentaliter nō causat; ergo &c. Minor videtur clara ex communi fidelium sensu. Respōdetur quod licet actus nostri præcisè gratiam physicè non causent, illā tamen causant, vt sunt partes Sacramenti, vt dictum est, & nisi aliunde ponatur ob ex.

Circa satisfactionem quā diximus esse partem dumtaxat integram Sacramenti pœnitentiæ, vnum occurrit breue dubiolū, an nimirum debeat esse sensibilis, ita quod teneatur Confessarius imponere satisfactionem sensibilem, an vero possit etiam imponere satisfactionem insensibilem, vt v.g. quod quis oret per tantum tempus mentaliter, quod recitet vnū Miserere mentaliter &c. Aliqui cum Alense 4. p. q. 84. mem. 2. art. 1. Almaino 4. dist. 15. q. 1. dicunt satisfactionem debere esse per se sensibilem, nec posse esse aliquid mentale: Verius tamen respondetur cū alijs satisfactionem posse esse
aliquid

aliquid spirituale, & mentale, quod sufficiēter fiet sensibile per ipsam Sacerdotis impositionem, & pœnitentis acceptationem. Et meritò quidem quia cum satisfactio nō sit pars essentialis huius Sa-

cramenti, sed integralis dumtaxat, non est necesse, quod sit in se formaliter, & in recto sensibilis, sed sufficit quod sit aliquo modo talis, vt proportionaliter de contritione, seu dolore theologizati sumus.

Q V A E S T I O III.

Quanam sit materia remota Sacramenti Pœnitentiæ.

PRæcedēti quæstione materiam huius Sacramēti proximam explicuimus, quæ est ipsius pœnitentis actus, modo explicato, licet enim rigorosè loquendo sola confessio sit huius Sacramēti materia proxima, tamen etiam contritio requiritur, tanquam quid in obliquo importatum; & satisfactio tanquam quid illatum; ideoque de sola materia purè remota, non quidē amplectenda, sed insectanda, sed destruenda, sed detestanda, præsens procedit quæstio.

Pro quo nota ex D. Thoma art. 2. q. 84. rei materiam duplicem distingui posse, vnā ex qua, quæ totius ingreditur compositionem, vt lignum,

ars, &c. respectu statuæ; alteram circa quam, ars, scientia, vel artifex occupatur, vt infirmitas tollenda respectu Medici, vulnus curandum respectu Chirurgi, coloratum respectu visus, quæ in præsentī difficultate remota materia vocatur. Idem Angelicus 1. 2. q. 55. art. 4. aliam assignat materiam, nempe in qua, & est subiectum in quo talis res exercetur, & in præsentī, pœnitens ipse, materia in qua dicitur, cum pœnitentia in ipso subiectetur.

Conueniunt ergo Thologi materiam ex qua pœnitentiæ Sacramentum componitur, esse pœnitentis actus, vt quæstione præcedenti explicuimus,

mus, & formam huius compositi esse absolutionem, vt quæstione sequenti dicitur. Difficultas præsens solū procedit de materia circa quam, seu remota Sacramenti pœnitentiæ, de qua.

Dico primo. *Materia circa quam, seu remota Sacramenti Pœnitentiæ est actuale peccatū post Baptismum commissum.* Est omniaium Catholicorum sententia, pro qua videri potest D. Thomas art. 2. citato in corpore, & in solutione ad tertium.

Probatur primo: illa est materia remota, seu circa quam, Sacramenti pœnitentiæ, circa quam destruendam hoc Sacramentum occupatur; Atqui hoc sacramentum occupatur in destruendo peccato actuali post Baptismum commissio; ergo. Maior ex dictis patet. Minor probatur, quia, vt benè aduertit D. Thomas citatus, peccatum originale ad hoc non pertinet sacramentum, sed est materia per Baptismum destruenda.

Probatur secundo: illa est materia huius sacramenti remota, quæ hoc sacramentum

non componit, sed per ipsum destruitur, per potestatem à Christo Domino datā; atqui Christus Dominus solum dedit. Sacerdotibus potestatem destruendi peccata post Baptismum commissā; ergo sola hæc sunt huius sacramenti materia remota. Minor in qua est difficultas probatur; nā Io. 20. talis datur potestas Sacerdotibus remittēdi peccata, quales promiserat Christus Matt. 18. Atqui hoc loco Matthæi solum promiserat dare facultatem dimittēdi peccata fidelium, de illis nanque solū loquebatur, vt colligere liquet ex illo verbo *dic Ecclesie*; ergo. Tū quia, vt docet D. Thomas supra, pœnitere est eorum quæ nostra voluntate commisimus, peccatum autē originale non est sic: Vnde licet possimus originale peccatum detestari, in quantum nos Dei constituit inimicos, vt faciebat Dauid cum dicebat psalm. 50. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea*, non tamen est huius Sacramenti materia remota, seu circa quam cum sub no-

stra

stra non cadat retractatione; sed solum est materia remota sacramenti Baptismi, sicut & omnia alia peccata, quæ ante ipsum Baptismum committuntur.

Dico secundo *inter peccata actualia, quæ post Baptismum committuntur, peccata mortalia sunt materia necessaria, venialia vero sufficiens.* Est de fide, ut videre est in Tridentino sess. 14. cap. 5. & can. 7. Ratio est quoad mortalia, quia Christus Dominus hoc sacramentum instituendo, voluit, quod solum per illud, vel per ordinem ad illud baptizaturum peccata dimitterentur; unde si quando per contritionem perfectam, vel dilectionem dimittatur, remaneat obligatio illa subijciendi huic sacramento. Ratio vero quoad venialia est; quia in illis vera offensæ ratio reperitur, ut supra ostendimus; ob idque diximus, venialia esse propria, licet non necessaria poenitentiæ virtutis materia; ita pariter ob eandem rationem sunt

propria poenitentiæ sacramenti materia, licet non necessaria; solum enim primario est hoc sacramentum institutum pro mortalibus delendis; cū sit secunda post naufragium tabula, deinde etiam pro venialibus.

Dico tertio *peccata siue mortalia, siue venialia solum quoad rationem culpæ, sunt huius Sacramenti materia remota, non vero quoad reatum poenæ, licet secundario, & ratione remissionis culpæ, etiam poenæ aeterna in mortalibus remittatur;* ratio clara est, quia illa est primario materia huius sacramenti remota, super quam primario cadit absolutio, sed hæc primario cadit supra culpam; ergo hæc primario, & per se primo est huius sacramenti materia remota, ob idque diximus questione precedenti satisfactionem esse dumtaxat partem huius Sacramenti integram, cū hæc ad poenæ tendat deletionem, ut postea dicetur.

QVÆSTIO IV.

*Quenam sit Sacramenti Pœnitentiæ legitima
forma, ubi aliæ difficultates resol-
vuntur.*

Explicata utraque huius
sacramenti materia, pro-
xima nimirum, & remota,
formam illius explicemus o-
portet. Pro cuius explicatio-
ne nota in hoc cōvenire om-
nes, qui hoc admittunt sacra-
mentum, uti sunt fideles om-
nes, quod huius sacramenti
forma, sit iuridica à peccatis
absolutio, præscindendo ab
hoc, quod sit, vel non sit ver-
balis, ita docent Scholastici
omnes, cū Magistro, & Theo-
logi cum D. Thoma hic q. 48
art. 3. & docet Tridentinum
sess. 14. cap. 6. vbi habet. *Quã-
tis autem absolutio Sacerdotis,
alieni beneficii sit dispēsatio, ta-
men non est solum nudum mi-
nisterium, vel annunciandi
Euangelium, vel declarandi re-
missa esse peccata; sed instar
actus iudicialis, quo ab ipso, ve-
lut à iudice sententia pronun-
ciatur.*

Conveniunt etiam omnes
hanc iuridicam peccatorum
absolutionē debere esse ver-
balem, licet P. Suarez hic pro
opposita sententia referat Pa-
ludanū, Petrū Soto, Syl. Na-
uarum, & alios, dicentes ab-
solutionem fieri posse signis,
nutibus &c. quos ab hac P.
Suarez censura liberat viros
hos omnino catholicos, Di-
dacus Nugnus, cum non sit
credibile tales tantosque vi-
ros doctissimos, & sapientissi-
mos Concilij Florētini igno-
rassent definitionem in decreto
super vnionem Græcorum, &
Armenorum, statuentis huius
sacramenti formam esse illa
verba, quæ profert Sacerdos,
ego te absoluo; est etiam hæc
veritas definita in Tridenti-
no sess. 14. cap. 3. vbi dicitur:
*Docet præterea sãcta Synodus,
Sacramenti pœnitentiæ formam,
in qua præcipuè eius vis sita
est,*

*est, in illis ministris verbis pos-
tam esse: ego te absoluo.*

Sed dices primò, quia hoc sacramentum per modum iudicij institutum est, atqui iudicium humanum saluari essentialiter potest per sententiam signis, & nutibus prolata; ergo hoc idem de hoc spiritali iudicio dicendum erit. Respondetur esse quidè hoc Sacramentum per modum iudicij institutum, sed specialem habet absolutionis formam, vt quandoque in alijs etiam præscribitur iudicijs; si enim princeps stature potest in suis iudicijs specialem formam seruadã, quare id ipsum non potuit facere Christus? imò & de facto fecit, vt ex Concilijs, & PP. & ex perpetuo Ecclesiæ vsu, constat.

Dices secundò: accusatio in alijs iudicijs, imò, & in hoc scriptis fieri potest; ergo etiã absolutio. Respondetur ex dictis negando consequentiã, expressior nanque significatio in forma requiritur, quam in materia requiratur sacramentorum. Et licet in matrimonio signa, & nutus sufficiant, non tamen in alijs sa-

cramentis, vt constat ex perpetuo Ecclesiæ vsu, quæ nutibus non baptizat, nec Sacerdotes consecrãt, &c. ratio autem ob quam nutus, & signa in matrimonio sufficiant, est specialis huius sacramenti ratio; quia nimirum, est contractus humanus, in quo verba solum requiruntur, vt internus exprimatur consensus, qui cum sufficienter alijs modis exprimi possit, quam per verba, sine istis fieri potest, nec voluit Christus ad verba hoc sacramentum coarctare, ne aliquis habilis ad humanam propaginem excluderetur, vt sunt muti. His positis: præsentis quæstionis difficultas ad hoc reuocatur, vt videamus quanam verba essentialiter requirantur ad huius sacramenti essentiam.

Rituale Romanum sequentia præscribit verba: *Misereatur tui omnipotens Deus, & dimissis peccatis tuis perducatur te ad vitam æternam, Amen.* Deinde Sacerdos eleuata manu dextera dicit: *Domine N. I. Christus te absoluat & ego &c.* Deinde, *ego te absoluo à peccatis tuis in nomine*

Patris, & Filij &c. Postea subiungit. *Passio Domini N. Iesu Christi &c.* Est certum apud omnes illa verba. *Misereatur tui &c.* Dominus noster &c. quæ dicuntur ante absolutionis formam; & illa alia quæ dicuntur post absolutionem, nimirum passio D. N. I. C. etiã sine peccato veniali relinqui posses cum vt docet Tridentinum sess. 14. cap. 3. solum *laudabiliter adiungantur de Ecclesiæ more.* de reliquis verbis nempe, *ego absoluo te à peccatis tuis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti,* est aliqua inter Theologos difficultas. Nam Durandus in 4. dist. 22. q. 2. vult omnia illa esse necessaria. Gab. dist. 14. q. 2. vult ista esse necessaria: *ego absoluo te ab omnibus peccatis tuis.* Sed Rituale Romanum illam particulam *ab omnibus* abstulit, cum contingere possit, imò frequenter contingat, quod quis de venialibus non doleat, vel non de omnibus. Alij volunt omnia ista verba esse necessaria *ego absoluo te à peccatis tuis.* Alij ex opposito volunt sufficere verbum *absoluo;* vnde si quis,

fit in periculo mortis; & deberet absolui à censura, & peccatis posset Sacerdos illud verbum proferre cum intentione absoluendi prius à censura, deinde à peccatis, ita tenere videtur Sotus in 4. dist. 22. q. 1. art. 1. §. postremū tēdem dubium, & aliqui alij.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. Legitima, & essentialis sacramenti pœnitentiæ forma, est *Absoluo te,* est communis. Habetur in Tridentino sess. 14. cap. 3. Illam docet D. Thomas, & omnes Theologi hic q. 84. art. 3.

Probatur ratione qua vtitur D. Thomas loco mox citato, quia illa est forma cuiuscunque sacramenti, quæ habet significare, id quod fit in illo; sed ista verba *te absoluo* significant id quod fit in hoc sacramēto; ergo hæc est sufficiens forma huius sacramēti. Maiorem probat Angelicus inductione facta in alijs sacramentis; quia enim in Baptismo fit animæ ablutio, ideo dicitur; *te baptizo* &c. Et quia in Confirmatione dātur spirituales vires ad fidem

con-

constanter sustinendam, propterea eius forma est, *configno te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis, &c.* ergo cum id quod fit in hoc sacramento sit peccatorum absolutio, eius forma sufficiens erit: *Absoluo te.* Licet enim hæc verba applicari possint ad plures absolutiones, quæ fieri possunt, tamen posita peccatorum confessione, & alijs circumstantijs, sufficienter determinantur ad peccatorum absolutionem significandam. Vnde persona ministri sufficienter exprimitur per verbum, *Absoluo*: persona pœnitentis per particulam *te*: materia remota, nempe peccata à quibus pœnitens absoluitur, per eadem verba, secundum quod in hijs circumstantijs proferuntur &c.

Sed quæres primo, quale peccatum sit relinquere illas particulas *ego, & à peccatis tuis*: omnes magis communiter dicunt, non esse peccatum mortale illas relinquere; plures tamen volunt esse veniale; ego dicerem, illum non peccare venialiter per se loquendo, qui diceret *absoluo te à*

peccatis tuis, secus si solum diceret *absoluo te*, cum sit cōtra communem Ecclesię praxim, licet non videatur esse in materia grauis.

Quæres secundo, an hæc forma pronunciarī debeat modo enunciatiuo, vel deprecatiuo? Respondeo cum D. Thoma loco citato, & opus. 15. debere proferri enunciatiuè, & si aliter proferatur, absolutio erit nulla. Vnde si quis dicat *Absoluat te Christus, vel Deus, vel absoluaris à Deo*; vel (vt quidam confessarius ignarus dicebat *Dominus noster Iesus Christus te absoluat in nomine Patris, & Filij &c.*

Qui dum illum corripere, pertinaciter dicebat illam formulam esse sufficientem pro venialibus, non pro mortalibus) absolutio est nulla. Ratio D. Thomæ est, quia Sacerdos in hoc sacramento est iudex; iudex autem non profert sententiam deprecatoriè, sed absolutoriè. Quod si dicas in sacramento extremæ vnctiōnis, forma est deprecatiua; ergo etiam in hoc sacramento. Respondet D. Thomas opus. citato: *seruatur autem hoc*

propter auctoritatē sacra Scri-
pturæ: dicitur enim Iacobi 5.
Oratio fidei saluabit infirmum,
& alleuiabit eum Dominus, &
si in peccatis si remittentur eis.
Vbi etiam ratio huius singula-
ris obseruantie assignari vide-
tur. In alijs enim sacramentis
nihil corporaliter agitur, quod
non statim ex operatione mini-
stri sequatur; sic statim in ba-
ptismo fit ablutio corporalis,
quæ spiritualement designat, &
sacramentaliter causat. Sana-
tio autem corporalis non statim
sequitur ex unctiōe, sed peti-
tur præstanda à Deo. Vnde
& interior sanatio, quæ per eā
signatur sub deprecatione à Do-
mino deponitur. In sacramen-
to autem pœnitentiæ verba
scripturæ, quæ maximè sunt
sectanda non faciunt mentionē
de aliqua deprecatione, sed ma-
gis verbo indicatiuo vtitur.
Non enim dicit: Quæcumque
petieris esse soluenda erunt so-
luta, sed quæcumque solueris
erunt soluta. Hæc D. Thomas.
Esset tamen valida absolutio
si reuerentiæ causâ dicas, ab-
soluo Dominationem vestrâ,
Sanctitatem vestram, Maie-
statem vestram, &c. Quia for-

ma hæc non est deprecato-
ria, sed absoluta. Similiter est
valida per verba æquivalen-
tia, vt si quis dicat remitto ti-
bi peccata tua, relaxo pecca-
ta tua &c. videantur quæ di-
ximus de Sacramentis in ge-
nere disput. 2. q. 3. & 4. Sed
Ecclesiæ ritus semper seruan-
dus est.

Quæres 3. an forma absolu-
tionis dari possit in sensu im-
peratiuo, vt dicendo. *Absolua-
ris, vel absoluator Petrus &c.*
Similiter fidicatur volo absol-
uaris, placet te absolui? Et
respondeo affirmatiuè ratio
est, quia illa absolutionis for-
ma est sufficiens ad valorem
Sacramenti, quibuscumque
verbis proferatur, quâdo per
illam actus iudicis, sententiâ
decisiuam proferentis, quo
pœnitens à peccatis soluatur,
sufficenter significatur, atqui
totum hoc soluatur in verbis
illis imperatiuis; dum nan-
que dico *absoluaris* & perso-
na ministri implicatur, & vir-
tualiter ibi exprimitur per-
sona quæ absoluitur; cum i-
dem sit dicere *absoluaris* ac
absoluo te, quoad inclusionem
personæ Sacramentum reci-
pientis.

Quæ-

Quæres 4. an effectus huius Sacramenti producat per sola illa verba *Absoluo te*, quando simul cum alijs proferuntur verbis, quæ cum illis implicantur, vt *ego*, & à peccatis tuis vel etiam omnia concurrant? Et respondeo, quod cum illa verba *Absoluo te*, quando solitariè proferuntur, suum producant effectum, prout sibi alia duo implicant, & virtualiter continent, scilicet *ego*, & à peccatis tuis, sequitur quod si hæc duo verba *ego*, & à peccatis tuis expressè ponantur, simul cū alijs suum producent effectum, & sic tūc temporis omnia illa assumuntur, vt peccata remittant. Unde reiciendus est Lugo hic disput. 13. nu. 34. oppositum sentiens. Cum enim ista verba *ego absoluo te à peccatis tuis*: sint realiter idem cum istis *absoluo te*, & in tātum ista sufficient in quantum omnia illa continent, & solum differant secundum maiorem, & minorem expressionem, sequitur quod si hæc duo verba *absoluo te* peccatorum faciunt remissionem, etiam omnia illa, nempe *ego absoluo te &c.*

si enim illud *ego* virtualiter expressum concurrat ad peccatorum faciendam remissionem, quare non etiam concurreret, quando expressè ponetur? cum sit regula generalis, quod id, quod ad aliquè concurrat effectum, vt est virtualiter tale, à fortiori cōcurreret, quando erit formaliter tale; si namq; calor virtualis, qui reperitur in spiritibus vini, habet stomachum calefacere, à fortiori id ipsum præstabit calor formalis, vt si quis vinum ebulliens sumat &c.

Sed dices cum Lugo, quod ex nostra sententia sequeretur, quod si aliquis postquam dixit *ego absoluo te à peccatis*, relinqueret *tuis*, non absolueret, cum propositio non sit adhuc completa. Respondetur quod quando omnia illa verba proferuntur, omnia eleuantur ad suum effectum producendum, quando vero non omnia; dummodo sint essentialia, semper producet effectus, cuius rei optimum habemus exemplum in sententia D. Thomæ & Thomistarū, vt videre est apud N. Cōplut. in Logica de quantitate discreta,

creta, vltima namq; vnitas est forma numeri, & cum non sit maior ratio, quod vna sit vltima, quam alia, illa habebit hoc munus præstare, cui contingit ratio vltimæ. Ita in præfenti cum forma absolutionis perfici possit per aliquod ex illis verbis, vt si quis dicat *ego à peccatis tuis te absoluo*, per hoc vltimum forma completur; si dicat *ego absoluo te à tuis peccatis*, ly peccatis, erit vltimum formæ completum, & sic de alijs.

Quæres 5. an absolutionis forma possit cōditionatè proferri? Hanc difficultatem fusè examinauimus de Sacramentis in genere dip. 7. q. 9. Ideoque illam breuiter resoluemus. Dic ergo. Validum esse pœnitentiæ Sacramentū si eius forma sub conditione de præseti, vel præterito subsistente proferatur, quia nec suspendit effectum, nec sensū, nec efficit aliquid illa conditio, quod valori formæ, & Sacramenti, officere possit. Imo aliquando licitum est talem apponere conditionem, vt si confessarius dubitaret, an verba protulerit absolutionis, cū

tali conditione, & validè, & licitè posset conditionem apponere, vel vocaliter expressa, vel mente concepta: *Si nō es absolutus ego te absoluo &c.* Similiter si dubitaret Confessarius, an ea, quæ pœnitens cōfiteatur (vt contingit in personis valde spiritualibus, & in pueris) sint peccata, posset validè, & licitè absolutionis formā sub conditione proferre: videlicet *scia que confessus es sunt materia sufficiens ego te absoluo &c.* Nullo tamen modo valet hoc Sacramentū per formam cum conditione de futuro, quia hæc suspendit effectum, sensum, & Sacramentum, vt loco citato probauimus; vbi etiam assignauimus differentiam huius, & aliorū Sacramentorū, à matrimonio.

Quæres sexto, an absolutio possit dari absenti? Ante decretum Clem. VIII. anno 1602. erat multorum Theologorum opinio, vt Paludani dist. 17. q. 2. Petri Soto lect. 11. de Confess. Siluest. V. Confess. 3. Medinae C. de Confess. q. 15. & aliorum, qui dicebant absolutionem validè conferri posse absenti, imò & licitè, en-

necessitatis tēporē. Sed modo hæc sententia nō est amplius probabilis; propter eiusdem Pontificis decretum quod est sequentis tenoris. *Sanctissimus Dominus noster &c. rematurē, ac diligenter confiderata, hanc propositionem, scilicet licere per litteras, seu internuncium Confessario absenti peccata Sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, ad minus uti falsam, temerariam, & scandalosam damnauit ac prohibuit præcepitque ne unquam aliquo casu tamquam probabilis defendatur.* Sed de hoc infra de cōfessione.

Quæres septimo, an absolutionis forma possit à pluribus ministris proferri? Hanc difficultatem pertractauimus in tract. de Baptismo disput. 3. q. 4 & 5. ubi docuimus tanquam certū idem Sacramentum posse à pluribus confici ministris, quando omnes tanquam causæ, totales, & independentes formam pronunciant, secus quando tamquā causæ partiales. Solum hic unum restat suggerendum, facilius posse hoc sacramētum

à pluribus ministris ministrari quam alia non solum successiue (cum luce clarius sit eandem materiā dari posse pluribus iudicibus iudicandam; unde potest quis venialia peccata, imò & mortalia pluries clauibus subijcere, & absolutionem ab illis obtinere) verum etiam simul, ut cum quis in naufragio peccata sua cōfitetur pluribus Sacerdotibus audientibus, & ab illis omnibus beneficium recipit absolutionis. Cum enim hoc sacramentum per modum iudicij sit institutum, & eadem causa possit à reo pluries proponi cognoscēda pluribus iudicibus, sequitur, quod si alia sacramenta possunt à pluribus ministris ministrari, etiam hoc poterit.

Dubium esse posset, an tūc temporis fiat vnum tantum, vel plura poenitentiae sacramenta. Respondet Lugo hic disput. 13. nu. 164. esse plura. Sed contrarium prorsus est asserendum præsertim in sententia D. Thomæ; nam cum non possint esse duo poenitentiae sacramenta specie distincta, ut omnes tradunt; neque

duo numero, cum implicet duo accidentia solo numero distincta in eodem recipi subiecto, patenter sequitur esse vnum, & idem numero sacramentum, quando quis simul à pluribus absoluitur mini-

stris, secus si fiat successiue, cū eadem materia, vt dictum est, possit pluribus inseruire iudicijs. An autem possint eo casu ministri dicere *nos te absolui-*mus, vel ego te absoluo &c. loco citato explicuimus.

Q V A E S T I O V.

Quem sensum habeant illa verba: Absoluo te.

Relicto nostri temporis hæreticorū errore, qui dicunt horum verborum *Absoluo te*, sensum alium nō esse, quam declaro te esse absolutum, vel per fidem conceptā, vel per verbum prædicationis: sententias refero catholicorum.

Prima sententia est Abulensis in prima parte sui defensorij cap. 5. & 6. qui vult, quod per *Ly absoluo te*, culpæ, vel pœnæ æternæ remissio nō significetur, sed quod significetur dumtaxat remissio reatus, seu obligationis ad pœnam; cuius fundamenta postea soluentur.

Secunda sententia est, quod *Ly te absoluo*, non significet, quod Sacerdos re vera ab-

soluat à pœna, vel à culpa, sed solum declaret pœnitentem esse à Deo absolutum, ac subinde quod hoc sacramentum efficax non sit, nisi quando iam ante homo per contritionem perfectam à Deo absolutus fuit. Hæc sententia magistro tribuitur sententiarum 4. dist. 18. Alense ibidē q. 80. mem. 1. & 2. Bonauart. 2. q. 1. & 2. & alijs antiquis, quorum fundamenta postea adducentur, & soluentur.

Nostri sententia sequenti explicatur conclusione. *Sacramenti pœnitentiæ forma: nempe absoluo te, faciunt istum sensum: ego vicē Christi, seu ut Christi Domini minister, & iudex ab eo constitutus, de facto,*

facto, & practicè absoluo te à peccatorū culpis, seu remitto tibi peccatorum tuorū culpas, & subinde pœnas æternas illis debitas. Vel breuius cum D: Thoma q. 84. art. 3. ad 5. & in idē reddit: *absoluo te, id est sacramentum absolutionis tibi impendo.* Hæc conclusio est vera, & communis inter catholicos.

Probatur primò ex illis Christi Domini verbis Io. 20. *quorum remisistis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt;* nam hic apertè datur potestas Sacerdotibus absoluendi à peccatis; atq; hæc exercetur in pœnitentiæ sacramento per Sacerdotem, media absolutionis forma; ergo. Maior patet, nam potestas dimittendi peccata, non est potestas dimittendi reatum, seu obligationem ad pœnam peccatis debitam; non est declarare hominem à Deo esse absolutū, sed est potestas dimittendi peccata quoad culpam, & subinde quoad pœnam.

Cōfirmatur primò hoc argumentum; nam Christus Dominus eo loco Ioan. eam de-

dit Sacerdotibus potestatem circa peccata, quam ipse habebat, vt D. notat Chrysostrmus lib. 3. de sacerdotio dicens: *Patrem omnifariam filio potestatem dedisse; & eandem ipsā omnifariam potestatem à Deo filio, Sacerdotibus esse traditam.* Atqui Christus Dominus habuit à Patre potestatem non solum absoluendi à peccatorum reatu, & declarandi hominem à peccatis per Deum esse absolutum, sed veram, & propriam habuit potestatem absoluendi à peccatorum culpis; ergo eandem dedit Sacerdotibus: vnde videmus quod eodem modo loquebatur cum ipse peccata remittebat: *remittuntur tibi peccata;* ac quando dedit potestatem Sacerdotibus illa remittendi: *quorum remisistis peccata, &c.*

Confirmatur secundò, quia potestas remittendi peccata Sacerdotibus à Christo Domino Io. 20. concessa, eousque se extendit, quousque se extendit potestas eadem peccata detinendi, eisdem Sacerdotibus, eodem loco, ab eodem Christo Domino concessa:

sed potestas quam habet Sacerdotes detinendi peccata, est non solum quoad reatum pœnæ, quoad declarationem &c. sed quoad culpam; ergo etiam potestas absoluendi. Maior est D. Augustini lib. 1. de Pœnitentia cap. 2. Minor patet, tum ex usu, & communi Ecclesiæ praxi; Tum ex ratione ipsa; nam si Sacerdos potestatem non haberet detinendi peccata quoad culpam, nullus damnaretur præcisè ratione negatæ absolutionis, vel ex defectu sacramentalis absolutionis.

Probatur secundo ex sacrosancto Concilio Tridentino sess. 14. cap. 1. ubi dicitur: *Dominus autem Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipuè instituit, cum à mortuis excitatus, insufflauit in discipulos suos, dicens: Accipite Spiritum sanctum: quorum remisseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Quo tam insigni facto, & verbis tam perspicuis, potestatem remittendi, & retinendi peccata ad reconciliandos fideles post Baptismum lapsos, Apostolis, & eorū legitimis successoribus fuisse cō-*

municatam, uniuersorum Patrum consensus semper intellexit &c. Quibus in Concilij verbis, illud ponderandum est, quod ex communi SS. PP. cōsensu, pœnitentiæ sacramentum est institutum ad reconciliandum Deo homines post Baptismum lapsos, per peccatorum remissionem; patet autem homines Deo non reconciliari, nisi per culpæ remissionem; ergo.

Probatur tertio, si absolutio à pœna esset primarius huius sacramenti effectus, ut vult prima sententia, & præteritus horum verborum sensus *Absoluo te, &c.* esset à tali pœna, vel reatu liberare, sequeretur hoc sacramentum solum esse validum quando confitentur peccata mortalia, vel venialia, nondum remissa, non autem quando confentur peccata aliàs confessa, & dimissa, tunc enim temporis reatus pœnæ æternæ non deletur, cum iam deletus supponatur; hoc est cōtra fidelium usum, & praxim, qua solent homines se accusare de peccatis aliàs confessis; ergo &c. Soluuntur argumenta in cōtrarium.

Pri-

Primum argumentum pro Abulensis sententia est. Peccatum non est aliquod vinculum; ergo per absolutionem tolli non potest, ac proinde horum sensus verborum *Absoluo te*, non potest esse, quod verè homo à peccatis solvatur. Consequentia tenet, vbi enim non est vinculum, nec vinculi solutio esse potest; ergo si semel peccatum non est vinculum, nec per solutionem tolli poterit. Antecedens probatur, nam si peccatum nō manet transacto actu peccati, nisi secundum reatus rationem; ergo solum secundum reatus rationem, tolli potest. Antecedens cōstare videtur, cū nihil queat assignari quod maneat, peccati actu transacto.

Respondetur negando antecedens, nam re vera peccatum vinculum quoddam spirituale est, ligans animam ad modum vinculorum physicorum, & materialium; multis nanque modis peccatum animam spiritualiter ligat. Primò ligat animam maximo, & summo vinculo per reatū scilicet culpæ, per quam ligatur

taliter cum bono commutabili, ad quod creatura peccando se conuertit, quod non nisi iussu Dei, & per Sacerdotalem manum solui potest, vt D. notat Ambros. lib. 9, in Luc. explicans illud Matt 21. *Ite in Castellum quod contra vos est, & inuenietis asinam alligatā, & pullum eius cum ea, soluite, & adducite mihi*, dicens: *non poterat solui, nisi iussu Domini. Soluit eum manus Apostolica.* *Talis actus, talis vita, talis gratia. Esto talis, & tu, vt possis ligatos soluere.* Secundò animā ligat per reatum poenæ æternæ, & temporalis, quæ peccatum consequuntur ratione auersionis, & conuersionis. Tertiò quia per illud taliter ligatur, quod omnem gratiā amittat, omnia dona, & quod nullo modo expedita sit pro gloria. Quartò ligat quantum ad obligationem illud peccatum confitendi, etiam si per contritionem perfectam sit deletum. Ad probationem quod peccatum non maneat, peccati actu transacto, patet ex dictis in p. 2. vbi fusè probauimus hominem transacto peccati actu, verè manere

maculatum ; quod maximè habet verum in communi Thomistarum sententia , & nostrâ , quod peccatum habituale in positivo consistat .

Secundum argumentū pro secunda sententiâ est, quia solus Deus peccata quoad culpam remittere potest; ergo remissio peccati nequit esse sēsus illius formæ *Absoluo te*. Consequentiâ tenet . Antecedēs probatur ex illo Isa. 45. *ego ipse deleo iniquitates, & peccata populi mei*. Id ipsū docere videtur D. Ambros. apud Gratianum dist. 3. de Pœnitentiâ can. *Verbum Dei*, dicens: *Verbum Dei dimittit peccata; Sacerdos est iudex, Sacerdos quidem officium suum exhibet; sed nullius potestatis iura exercet*. Et D. Augustinus in illud Ioan. *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*, dicit: *nemo tollit peccata mundi, nisi solus Deus*.

Respondetur distinguendo antecedens: Solus Deus peccata dimittit tanquam causa principalis, & cōceditur: omnibus modis, & negatur. Licet namque solus Deus, vt causa

principalis peccata relaxet; tamen sacerdos per potestatem sibi concessam, quâ mediâ forma dictâ, executioni mādât tamquam Dei instrumentum, id ipsum exequitur. Eodem modo intelligi debet S. Ambrosius, & Augustinus, & si qui sunt alij, modo eolloquentes.

Tertium argumentum, quoad Sacerdotem vt absoluat accedit, vel est debitè contritus, vel non: Si non est debitè contritus, Sacramentum nullum est, si autē sit debitè contritus, iam peccatum quoad culpam dimissum est; ergo nihil dimittendum est, ac subinde per talem formam significari non potest, peccati quo ad maculam, remissio.

Respondetur quod quādo homo in mortali existens ad Sacerdotem, vt absoluat accedit, non quidem perfectè contritus, sed attritus, tunc absque cotrouersia certū est, per Sacramentum, & attritionem illam, veram fieri peccati remissionem; quod si nec attritus, nec cōtritus accedat Sacramentū nō fiet: Quomodo autem fiat peccati remissio

in

in casu, quo quis cōtritus accedit, cum iam per contritionem remissum sit, sequens quæstio explicabit.

Q V A E S T I O VI.

Quem effectum habeat absolutionis forma, quando quis contritus sua confitetur peccata.

E Adem difficultas procedit, quando quis peccata alias confessa, & absolutata, in secunda, & tertia, & sic deinceps, confessione, iterum confitetur, & ab illis absoluitur, ut est fidelium usus, de qua re variae sunt Theologorum sententiae,

Prima Sententia est Coninchi hic disput. 4. dub. 8. nu. 5. quod peccata etiã tunc temporis dimittantur, & quod per illa verba *ego te absolvo à peccatis tuis*, à Sacerdote prolata, in huius sacramenti administratione, significatur, reo hic, & nunc peccata dimitti; sed cum hac conditione, quantum Sacerdos ex ipsa confessione cognoscere potuit ipsum eorum esse reum, & ad eorum remissionem esse dispositum.

Itaque istius auctoris sensus esse videtur, quod in tantum peccata remissa, vel per contritionem, vel per confessionem, iterum in alio, & alio penitentiae sacramento remittantur, in quantum Sacerdos habet illam conditionem, qua cognoscit confitentem esse reum, & esse dispositum.

Sed hæc sententia prorsus eliminanda est. Primò quia est contra omnium Confessariorum praxim, cum nullus prudens Confessarius restringat suam intentionem ad hoc quod reus sit verè reus, quod sit dispositus, quando peccata alias confessa, vel remissa confitetur, quod patet, quia nullus confessarius poenitentem interrogat, an de illis peccatis habeat contritionem, an alias

illa

illa fuerit confessa, quod tamen necesse esset ad hoc ut talem haberet conditionem; unde & pœnitentes eodem modo confitentur peccata alias confessa, ac non alias confessa, & Sacerdos eodem modo illos absoluit, quando scit peccata fuisse alias confessa, & non fuisse.

Secundo demus Sacerdotem ex ipsa confessione cognoscere, vel reum non esse reum, vel non esse dispositum, & reuera confitens, & reus esset, & dispositus; absolutio tunc temporis à Sacerdote data per illum auctorem esset nulla, cum per illum absolutio tunc temporis data, non habeat illam conditionem, quam illa requirit. Terzo non video quomodo Sacerdos possit cognoscere ex pœnitentis confessione, illum esse reum modo, modo non, ex peccatis iam dimissis; si namque Sacerdos scit peccata illa, quæ iterum clauibus subiiciuntur esse dimissa, iudicabit confitentem, vel semper reum, vel semper non reum.

Secunda sententia est, quod huius sacramenti effectus in

casu proposito non sit peccata dimittere, cum iam dimissa supponantur, sed sit obligationem tollere, illa clauibus subiiciendi. Hanc sententiam sequutus est Alensis 4. p. q. 21. Gab. 4. dist. 18. q. 1. & alij. Sed hæc sententia nec vera est, nec difficultatem evacuat. Non est vera; quia est contra sensum verborum formæ *ego te absoluo à peccatis tuis*. Non tollit difficultatem, quia licet admitteretur, quo ad peccata per contritionem, sine sacramento dimissa, in quibus obligatio remaret illa Ecclesiæ clauibus subiiciendi, tamen admitti non potest, quo ad peccata venialia, & mortalia alias confessa, in quibus talis non remanet obligatio.

Tertia sententia est P. Suarez quam refert, & impugnat Nugnus hic q. 84. art. 3. dub. 2. quod huius Sacramenti effectus, eo casu, sit producere gratiam sanctificantem peccati remissionem, ob idque vult quod sensus horum verborum *ego te absoluo à peccatis tuis; fit iste, ego tibi gratiam sanctificantem confero, quantum est de se, remissionem peccati*: Ita quod

quod per Suarium, quando hoc sacramentū peccata non supponit remissa, tunc primarius huius sacramēti effectus, sit gratiam conferre, & media illa peccata expellere; quando vero peccata remissa supponuntur, tunc sacramentum sufficienter saluatur, per effectus primarij productionem S. gratiæ peccati remissiuæ.

Sed hæc etiam sententia reici debet. Primò quia est contra communem Theologorum sensum, quod nimirū peccata sēper nō remittātur. Secundo quia est contra sensum etiam ipsorum fidelium, qui putant peccata toties remitti, quoties confitentur. Tertio quia est contra sensum illorum verborum formæ *ego te absoluo à peccatis tuis*, quorum verborum sensus, omnino diuersus est ab illo quem prætedit Suarez. Quarto quia confundit sensum verborum formæ, cū ipsius sacramenti significatione; nam licet & hoc, & omnia sacramenta secundum quod dicunt materiam, & formam, principaliter gratiam habent significare; tamen forma ipsa solita-

riè, propriam habere potest significationem, vt videre est in aliorum formis sacramentorum, nam forma Sacramenti Eucharistiæ significat præsentiam corporis, & sanguinis Christi, sub speciebus, & illā efficit, at ipsa postmodū forma, & species, vt totum componunt sacramentum, gratiā significant, & postea conferunt. Ita similiter, licet absolutionis forma, & confessio dolorosa, vt pœnitentiæ cōponunt sacramentum, primariò gratiam signent, & causēt; ipsa tamen forma solitariè, primariò peccati significabit remissionem, & illam causabit. His reiectis.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Absolutionis forma verè, & propriè peccata remittit, siue alias remissa sint per contritionem, siue per aliam, & aliam confessionem* Hæc conclusio est cōmunis fidelium sensus; illam docent Thomistę post Angelicum Præceptorem hic q. 84. art. 3. ad 5. & alij communiter.

Probatur I. quoad peccata per contritionem dimissa.

T Nam

Nam omnia & singula mortalia peccata, post Baptismū commissa, nondum per pœnitentiæ sacramentum in re susceptum, remissa, sunt materia huius sacramenti necessaria, vt Concilia, & Patres docent, & colligitur ex illa potestate, quam dedit Dominus Sacerdotibus Ioan. 20.

Quorū remisistis peccata &c. nam vt omnes docent, & nos etiam supra aduertimus, hæc potestas fuit data in ordine ad Baptizatorum peccata; sed peccata fidelium etiā per contritionem remissa, sunt huiusmodi; ergo sunt huius sacramenti materia necessaria, & per consequens verè, & propriè, per absolutionis formam dimittentur.

Nec valet dicere, quod iā per contritionem sint deleta; nam contra est, quia Christus Dominus hoc sacramentum instituēdo, & ad illud omnes fideles obligando, qui peccatis lethalibus essent infecti, nullam fecit distinctionem peccatorum per cōtritionem delectorum, vel non delectorum, sed absolutè, & simpliciter ad confessionem, fideles

omnes, qui post Baptismum peccassent, obligauit ergo tenentur fideles omnes peccata non confessa confiteri, ac proinde omnia debebuntur.

Confirmatur hoc argumētum, quia peccata Baptizatorum per contritionem remissa, non solum confitentur, ad satisfaciendum voto contritionis; (contritio nanque non aliter peccata remittit, nisi prout est pœnitentiæ sacramenti votum,) sed etiam quia vera, & essentialis huius sacramenti ratio, in tali confessione saluatur; item vera, & essentialis verborum formæ significatio, ac subinde proprius, & primarius eorundem verborum effectus, qui est vera peccati remissio; ergo, Antecedens probatur, nam vera, & essentialis huius sacramenti ratio, in hoc consistit, quod sit ex parte pœnitentis vera sacramentalis peccatorū accusatio, dolorq, de illis sufficiens; & ex parte Sacerdotis iuridica sententiæ peccatorum remissiuæ prolatio, quæ omnia, vt ex se liquet, in præsentī contingunt.

Probatur secundo quoad
pec-

peccata in alia, & alia confessione remissa. Nam ad hoc ut vnum, & idem peccatum iterum, & iterum remittatur, sæpe, ac sæpius verè, & realiter coram Deo, & quoad culpæ rationem deleatur, sufficit, quod ita sit moraliter præsens in pœnitentis apprehensione, ut pœnitens ipse ita se gerat circa illud, ac si realiter eius fœderat animam, ipsum detestando, de ipsoq; dolendo ex supernaturali motiuo; sed hoc ipsum] faciunt homines de peccatis alias ritè confessis; ergo possunt per iuridicam Sacerdotis sententiam iterum, & iterum deleri, quod varijs modis solet explicari.

Primò exemplo mutuæ reconciliationis humanæ, quæ postquam semel facta est, alio postmodum tempore iteratur, etiam sæpe, ac sæpius: & qui læsit, iterum, atque iterum ab eo quem læsit veniam poscit, non obstante, quod alias illam veniam petierit, & obtinuerit, & sic cum peccatum longe maiorem habeat malitiam, & offensæ rationem, quam in purum habeat hominem offensâ; & Dei mi-

sericordia, longe hominum transcendat misericordiam, sequitur non repugnare, neq; ex parte Dei, neque ex parte peccati, neque ex parte hominis, quod iterum, ac iterum idem peccatum quoad culpam remittatur. Et sicut ille, qui se ad aliquid obligauit, iterum, & secundo, &c. ad idè se obligare potest, ut faciunt religiosi in votorum renouatione; ita ille, qui alium offendit, potest petere veniam secundo, tertio, &c. ac subinde remissionem recipere; ergo, &c.

Secundo explicari hoc solet exemplo fori externi; nam si quispiam reus ad varia vocetur tribunalia, ab inuicem independentia, & neququam subordinata, & in ijs omnibus à crimine, quod patrarat absoluatur; tunc illa criminis remissio in vno facta tribunali, non propriè confirmatur in alio, cum supponatur ab illo independens, sed in vnoquoque tribunali ita benè, ac iuridicè fit, ac si in eo solo fieret tribunali, & absolutio quæ postea in alijs fit tribunalibus omnino per accidens se ha-

bet respectu absolutionis, quæ facta fuit in primò tribunali. Si ergo vnum, & idem crimen in externi fori praxi potest pluries remitti, quare nõ hoc idem fieri poterit in tribunali fori interni?

Tertio solebat aliquis id ipsum sequenti modo explicare, nam cum peccatũ mortale, (idem proportionaliter dicebat de veniali) sit malũ quoddam infinitũ, & ex peccantis affectu ipsius Dei destructiuum, habet infinitas malitias, ita quod sit tantæ infinitatis peccatum in genere mali, quantæ est Deus in genere boni; cum enim sit destructiuum Dei, in quo infinitæ sunt perfectiones, debent in ipso infinitæ esse malitiæ, infinitis Dei perfectionibus oppositæ; & sic, cum in peccato sint infinitæ malitiæ per primam cõfessionem destruitur peccatũ directè quoad vnã malitiam secundum quod vni opponitur perfectioni, & indirectè quoad omnes alias. In secunda confessione destruitur idem peccatum directè quoad secundam malitiam, secundæ op-

positam perfectioni diuinæ. In tertia confessione destruitur, directè quoad tertiã malitiam, tertiæ perfectioni diuinæ oppositam, & sic deinceps vsque in infinitum, & sic explicabat ille quomodo per confessionem, semper aliqua fieret peccati remissio. Et fortè hoc voluit Caietanus dum tom. 1. opus. tract. 5. q. 4. ad 2. dicit, quod in casu præsentis quæstionis, peccatum remitti dicatur, quia delentur reliquiæ peccatorum; non quia præcisè, vt aliqui malè Caietanum interpretantur, deleantur malæ inclinationes, habitus prauis, &c. quia hoc modo Caietani sententia probabilitatè non haberet, non enim probabile videtur, quod secunda eiusdem peccati confessio peccatum non deleat, sed solum peccati reliquias. Idem fortè voluit Coninchus supra num. 61. dum dicit, eum qui peccauit cæteris paribus manere semper minus dignum diuinis deneficijs, quam esset si nunquam peccasset; vnde nõ benè impugnatur Coninchus à Lugo nu. 65. dum mentem Coninchi interpretatur

de

de indignitate positiua, quæ peccato remisso relinquatur, & subinde ipsum arguat, quia peccato dimisso, nulla relinquatur in dignitas; nã Coninchus non loquitur de indignitate positiua relicta, peccato dimisso, sed priuatiua, vel negatiua, ad eum modo, quo ipse Lugo supra disp. 3. nu. 10. dicit hominem per imperfectiones auerti à Deo negatiuè, in quantum priuatur auxilijs vberioribus, quæ habuisset, si actum perfectiorè elicuisset. Ita ille qui peccauit, etiam peccato dimisso, habet quandam indignitatè priuatiuam, vel negatiuam; quia si nõ peccasset intimiorem cum Deo habuisset amicitiam, & subinde maiorem dignitatem, intimitatem &c.

Sed quidquid sit de mente istorum, iste modus explicandi videtur mihi concionatorius magis, quam Theologicus, Primò quia non est assignabilis illa malitia, quæ directè per singulas dimittatur confessiones. Secundò dato quod assignari posset, non videtur posse sustineri, quomodo per primam confessionem

omnis illa malitia non tollatur, nam, si solum aliqua ex illis infinitis malitijs, per primam confessionem tolleretur remaneret obligatio confitendi secundò, tertio, & sic in infinitum, vt possint malitiæ illæ omnes directè tolli; admitto quidem in peccato malitiarum infinitatem, secundum eam rationem, secundum quam est destructiuum Dei secundum omnem rationem, nam eo ipso quod per peccatum ex affectu peccantis destruitur Deus in ratione vltimi finis, destruitur etiam secundum omnes alias perfectiones, tamen secundum quod istæ malitiæ infinitæ, infinitis Dei opponuntur perfectionibus, per primam confessionem destruantur, siue directè, siue indirectè importentur, cum per hoc sacramentum totalis culpæ, quoad omnes illius malitias, fiat remissio. Soluuntur argumeta in contrarium.

Primum argumentum. Si illorum verborum effectus esset, peccata remittere, deberet iste effectus, cum primarius, & essentialis sit, semper poni, quoties verum,

& validum ponitur pœnitentiæ sacramentum; atqui non est sic, vt patet cum hoc sacramentum informè recipitur; ergo &c. patet nanque quod dum pœnitentiæ sacramentum informè recipitur, quod nec gratia producat, nec peccata dimittantur.

Respondetur, quod sicut de essentia sacramenti nō est actualis, & presentis gratiæ signatio, vt de sacramentis in genere disput. 1. q. 1. notauimus, sed solum esse signum practicum secundum se signans; ita non est de essentia sacramenti, & formæ pœnitentiæ, actualem facere peccatorum remissionem, sed illam facere, si obex non ponatur. An vero tunc temporis aliquid producat, v.g. modum, vel modificationem ratione cuius ablato obice suū producat effectum, nō solum moraliter, sed etiam physicè de sacramentis in genere docuimus.

Secundum argumentum. In extremæ vñtionis sacramento, verba formæ; *indulgeat tibi Deus quidquid peccasti &c.* non habent pro effe-

ctu necessario peccatorum remissionem, cum teneat hoc sacramentum, etiam si quis, nullum peccatū habeat, quod tunc temporis remittatur, nec habent pro effectu infallibili corporis sanitatem, cum hæc non conferatur, nisi expediat, sed solum habent pro effectu gratiæ collationem; ergo id ipsum dici poterit de verbis formæ pœnitentiæ. Antecedens patet. Cōsequentiā bene sequitur ex rationis paritate.

Aliqui respondent ad hoc argumentum, quod extremæ vñtionis sacramentum, dari possit in eo, qui nunquā peccauit, eo quod ex sui institutione, habeat peccata respicere, sub conditione, vt colligi videtur ex verbis Iacobi. *si in peccatis fuerit dimittentur ei:* vnde volunt isti, hoc sacramentum primariò dari ad confortandam mentem, & corpus tamquam vtriusque medicina, secundariò ad tollendas peccatorum reliquias, si supponatur. Sed hæc videtur esse contra D. Thomam in supplem. q. 22. art. 4. ad 1. & 2. & videtur contra sensum formæ

formæ cum dicatur, *Per istam sanctam unctionem &c. indulgeat tibi Deus quidquid peccasti &c.* Sed de huius argumenti materia dicemus, cum de extrema unctione in sequenti tractatu agemus. Pro modo respondetur negando antecedens, non enim potest validè hoc extremæ unctionis Sacramentum dari, nisi

illi qui aliquando actualiter peccavit, siue postea tunc temporis dum confertur actualia dentur, siue non dentur peccata, ob idque docet Divus Thomas supra, non posse hoc sacramentum confèri pueris ante rationis usum, sed de hac materia tractatu sequenti sermo reddi-
bit.

DISPUTATIO Q V A R T A

De contritione, & attritione, ut sunt partes materiales Sacramenti Pœnitentiæ.

Disputatione præcedenti, materiam huius sacramenti remotam, explicuimus, imò & proximam, ut videre est q. secunda per totam, ac subinde explicuimus quomodo contritio, siue perfecta, siue imperfecta, ad hoc sacramentum pertineat; vnde solum restat ut aliqua magis particularia de contritione, & attritione

explicentur, ut sic explicata maneat contritionis natura, & secundum quod ad pœnitentiam virtutem pertinet, & secundum quod pertinet ad pœnitentiam sacramentum. Nam ut pertinet ad pœnitentiam virtutem, explicata fuit supra disputatione secunda ferè per totam; secundum vero quod ad pœnitentiam Sacramentum per-
præ-

tinet, aliquo modo explicata tione, & plenius in præfenti
fuit q. 2. præcedentis disputa- explicabitur disput. fit ergo.

QVÆSTIO I.

An contritio præcedere debeat Confessionem :

Contritionis nomine in hac quæstione intelligimus contritionem à perfecta, & imperfecta præcindētem, & sensus est, an contritio perfecta, siue attritio, debeat præcedere ipsam confessionem, an sufficiat quod fit post illam, licet ante absolutionem.

Prima sententia est, quod contritio explicata, seu dolor peccatorum, debeat ipsam confessionem præcedere, non solum prioritate naturæ, verū etiam prioritate temporis. Ita Coninchus hic disp. 4. diff. 6.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Non est necesse, quod cōtritio dicta, vel dolor peccatorum, tempore, vel natura ipsam præcedat confessionem; sed sufficit quod sit post illam, dummodo tamen sit ante absolutionem.* Hæc conclusio communiter tenetur

contra Coninchum: videatur Lugo hic disput. 14. nu. 13.

Quod dolor ab absolutionem præcedere debeat, videtur apertè colligi ex Tridentino sess. 14. cap. 4. quatenus docet contritionem remittere peccata secundum quod includit propositum præstandi omnia, quæ ad hoc sacramentum suscipiendum requiruntur; & attritionem esse donū Spiritus sancti, non quidem inhabitantis, sed mouentis, & disponere ad gratiam medio sacramento, &c. patet autem quod dispositio ad formam, debet formam præcedere. Tum quia, cum dolor de peccatis, sit, modo alibi explicato, pars materialis huius Sacramenti, & materia formæ supponi debeat, sequitur dolorem præcedere debere absolutionem. An autem debeat tempore præcedere,

vcl

vel sufficiat præcedentia natura modo dicitur.

Quod vero non sit necesse, quod dicta contritio, vel dolor peccatorum, tempore vel natura confessionem præcedat. Probatur ex communi fidelium sensu, qui sufficienter putant, se esse dispositos pro absolutionis beneficio obtinendo, si contritionem habeant post confessionem, sed ante absolutionem: Imò & iste Confessariorum usus est; nam suorum auditis poenitentium peccatis, si videant sufficientem non habere dolorem, curant ad eum habendum illos excitare, antequam illos absoluant. Similiter videmus illos, qui generalem faciunt confessionem, pluries ad Confessarium accedendo, referunt dolorem pro tempore eo, quo confessionem perficiunt. Deinde probatur ratione. Nam si ob aliquam rationem dolor præcedere deberet confessionem, maximè, vel quia est causa illius, vel ut per illam fiat sensibilis; sed ob neutrum requiritur quod præcedat; ergo. Maior videtur illius auctoris fundamentum, non

enim alia assignari causa potest, talis præcessionis. Minor probatur, quoad utramque partem; & quidem quoad primam, quia necesse non est, quod dolor sit causa confessionis, imò videtur quod nullo modo illius causa esse possit, cum non solum possit quis de peccatis dolere, absque confessionis imperio, seu absque eo quod dolor causet confessionem, verum etiam quia confessio non à dolore imperatur, sed ab illa voluntate, qua quis vult peccata sua Ecclesie clauibus subijcere. Deinde probatur etiam quoad secundam partem, quia dolor reddi potest sensibilis absque confessione, & quando nil aliud esset, nec suspirium, nec lachryma, nec pectoris tussio, sufficeret permanentia sensibilis poenitentis, ante tribunal Sacerdotis, ut dolor ille sensibilis fieret. Unde dolor de peccatis nec causa confessionis est, nec effectus illius, sed est effectus illius voluntatis à qua, & ipsa confessio imperatur, & cum hæc voluntas imperat permanentiam poenitentis ante pedes Confessoris,

foris, quamdiu absolutionis beneficium non impetrat, per talem perseverantiam ex tali voluntatis imperio, dolor ad confessionem requisitus, fit sufficienter sensibilis, cum talis voluntas ad omnia illa poenenda, se extendat, quae necessaria sunt pro confessione perficienda. Soluuntur argumenta in oppositum.

Primum argumentum. Dolor necessarius ad poenitentiae Sacramentum ponendum debet esse sensibilis; atqui sensibilis esse nequit, nisi per confessionem ab ipso dolore procedentem; ergo Confessio debet ab ipso dolore procedere, ac subinde dolor debet confessionem praecedere. Maior ab omnibus conceditur; cum enim sacramenta signa esse debeant sensibilia, eorum partes componentes, debent esse aliquo modo sensibiles, vel per se, vel saltem per aliud. Minor etiam clara est. Primo quia non videtur assignari posse, per quid aliud, dolor, sensibilis fieri possit, nisi per confessionem. Secundo quia confessio non est simplex peccatorum narratio, sed dolorosa;

alioqui, si quis sua narraret peccata praecise, & historialiter, si postea dolorem eliceret, posset absolutionis beneficium recipere; quod non videtur dicendum.

Respondet Lugo disp. 14. num. 17. dolorem fieri posse sensibilem per confessionem praecedentem, in quantum quod confessio significat desiderium obtinendi absolutionem, & per consequens, poenitens vult ponere ea omnia, quae ad hoc ipsum sunt necessaria; quod exemplo explicat satisfactionis, quae sensibilis redditur per verba Sacerdotis, & per poenitentis acceptationem, ut cum Sacerdos moribundo imponit pro satisfactione, quod corde proferat dulcissimum IESU nomen, vel quod eliciat actum dilectionis, vel contritionis; & fano quod recitet aliquid mentaliter, vel tanto tempore, mentali vacet orationi, &c. & tamen haec impositio antecedit ipsam satisfactionem; ergo pariter dolor, sensibilis fieri poterit per praecedentem confessionem.

Sed haec solutio nullo modo

do debet sustineri. Primo quia est contra sensum omnium philosophorum, dum volunt actus intellectus, & voluntatis, non reddi sensibiles per actus externos, nisi quatenus sunt vel eorum causæ, vel effectus, sumus enim in materia signi naturalis, non ad placitum: signum autem naturale, nullibi reperitur, nisi ibi intercedat ratio causæ, vel effectus, ut omnes docent; cū sola causa, possit naturaliter suum ostendere effectum, & effectus causam; ubi enim hæc connexio non reperitur, ratio signi naturalis reperiri non potest. Sed dolor positus post confessionem non est confessionis causa, nec effectus, ut ex se liquet, & concedit ille; ergo non potest fieri sensibilis per præcedentem confessionem.

Nec exemplum quod adducit, illi fauet; imò manifestè est contra ipsum; nam ut patet, illa satisfactio est effectus impositionis sensibilis, & acceptationis; quod non contingit in nostro casu. Deinde dico, non esse necesse satisfactionem esse sensibilem, nec

in se, nec in alio, cum solum partes essentielles sacramentorum sensibiles esse debeant, non partes integrales; unde dato, quod tunc temporis satisfactio nullo modo sensibilis redderetur, adhuc posset esse pars integralis, ut patet, cum pertineret ad poenitentia sacramentum, ut integrale complementum illius.

Hac ergo solutione relicta, respondeo ex dictis, quod quando dolor non præcedit confessionem, & non fit per illam sensibilis, potest fieri sensibilis per aliquid aliud, quod sit eiusdè doloris aliquo modo effectus, ut suspiria, lachrymæ, tussio pectoris, perseverantia ante tribunal confessionis, oculorum, seu palpebrarum motus, vel quid simile. Deinde dico quod dolor, ut est sacramentum, & res sacramenti, nempe prout significatur, & significat, non debet esse sensibilis, cū secundū hanc rationem sit sacramenti effectus, purè internus, prout nimirum perseverat, sacramento finito; secundū enim hanc rationem dicitur sacramentum, & res sacramenti;

similiter prout est pars sacramenti non quidem in recto importata, sed in obliquo, sed ex connotato, non est necesse, quod sit sensibilis, sed sufficit quod confessio à qua connotatur sensibilis sit. Per quod patet ad illud quod de confessione dolorosa dicebatur, nam ad hoc quod confessio dolorosa dicatur, non est necesse, quod dolorem supponat, vel connotet, vt antecedentè, sed sufficit vt connotetur vt cōsequens, eo namque ipso quod quis sua confitetur peccata, vel habet de illis dolorem, vel vult illum concipere, vt absolutionem obtineat, dispositus sufficienter censetur, quantum ad dolorosam confessionem.

Secundum argumentum. Si sufficeret ad pœnitentiæ sacramentum ponendū, quod dolor post confessionem poneretur, posset quis historialiter, sua Sacerdoti narrare peccata, & postea de illis dolorem elicere, & absolutionis beneficium obtinere; Atqui hoc est falsum; ergo & il-

lud ex quo sequitur. Maior sequi videtur ex illa sententia; in tantum enim simplex peccatorum narratio, non est sufficiens ad pœnitentiæ sacramentum ponendum, in quantum quod confessio, quæ est pars essentialis Sacramenti pœnitentiæ debet esse dolorosa; atqui non est dolorosa, si dolorem non supponat; ergo si semel potest dolorem non supponere, simplex sufficit peccatorum narratio. Minor patet, nam simplex peccatorum narratio, non est pars essentialis huius sacramenti.

Respondetur negādo maiorem, nam simplex, & historialis peccatorum narratio, (nisi virtute repetatur, vt si quis post illam narrationem diceret *de peccatis narratis me accuso &c.*) nō est confessio, hæc enim fieri debet ex voluntate absolutionis obtinendæ, ac subinde debet cōnorare dolorem, & omnia requisita ad pœnitentiæ sacramentum ponendum, quorum vnum est dolor de peccatis.

Q V A E S T I O II.

Andolor peccatorum debeat pro singulis sacramentis replicari.

Petrus confessus fuit sua peccata, sufficienti cum dolore de illis; recepto absolutionis beneficio, recordatur se omisisse vnius, vel plurium peccatorum confessionē, que statim eidem Sacerdoti confitetur, & absolutionem recipit, & nouum ponitur sacramentum; quo casu inquiritur, an nouus dolor poni debeat. Vel certè vt faciunt scrupulosi, recepta semel peccatorū absolutione, petunt secundò, & tertio per nouam accusationem, nouam à Sacerdote absolutionem; an tunc, nouus etiam dolor, poni debeat, vel sufficiat præcedens? similiter moribundus absoluitur ab vno peccato, quod confitetur, deinde respirat parumper, & aliud confitetur peccatum, & absoluitur, & sic tertio, quartò, &c. an in his, & similibus casibus, quoties nimirum nouum ponitur sacramentum, nouus dolor poni

debeat; & procedit difficultas, quando dolor fuit vniuersalis de omnibus peccatis, & non fuit retractatus, sed sufficienter perseuerat.

Prima sententia est, nouum semper requiri dolorem, quoties nouum ponitur sacramentum. Hanc sententiam sequitur Bonacina de sacram. disput. 5. q. 4. puncto 4. & alij.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Non est necesse, quod quoties nouum ponitur Sacramentum, nouus ponatur dolor, vt in casibus prius enumeratis, &c.* Hæc conclusio est communis in scholis, & constat ex communi praxi confessoriorum, qui in supradictis casibus non sunt solliciti exigere à pœnitentibus nouum de peccatis dolorem.

Probatum ex dictis quæstionibus præcedentibus; quia dolor de peccatis, nõ est pars essentialis Sacramenti Pœnitentiæ

tentiæ in recto importata, sed solum vt connotatum; atqui idem dolor potest à pluribus confessionibus cōnotari; ergo non est necesse ad singulas confessiones nouum dolorem apponere. Maiorem ostendimus disput. præcedenti q. 2. Minor etiam constat; nam id quod solum tanquam connotatum ad aliquid requiritur, non est necesse, quod materialiter replicetur, sed sufficit quod replicetur formaliter. Exemplum habemus in Sacramento Eucharistiæ, vbi corpus Christi solum in obliquo à Sacramento importatur; vt contra Lugum fusè probauimus disput. 1. de Eucharistia quæst. 3. & tamen ad numericam Sacramenti Eucharistiæ multiplicationem, non est necesse, imò nullo modo Christi Domini corpus multiplicari debet, sed sufficit quod multiplicetur formaliter ratione scilicet diuersæ cōnotationis diuersorum sacramentorum, quæ per diuersas ponuntur consecrationes. Ita pariformiter cum dolor non sit ipsum pœnitentiæ sacramentum, nec pars illius in

recto importata, sed solum in obliquo, vt corpus Christi respectu Eucharistiæ, necesse non erit, quod ad singula pœnitentiæ sacramenta ponenda, dolor nouus ponatur, sed sufficiet nouam eiusdem doloris ponere connotationem. Exemplum etiam habemus ex communi Confessariorum praxi, qui pro diuersis pœnitentiæ sacramentis, eandem quandoque imponunt satisfactionem: vt si quis post suorum peccatorum confessionem, & absolutionem receptam, & post impositam satisfactionem, alicuius peccati non confessi recordetur, & illud eidem confessario statim confiteatur, eandem quam prius imponit satisfactionem; vt si pro prima cōfessione vnâ imposuit coronam, eandem, pro secunda confessione, imponit confessarius. Si enim in alijs etiam rebus, per vnum opus potest quis pluribus satisfacere obligationibus, quare non etiam in hoc casu id ipsum fieri potest? & ratio vniuersalis est, quia vna, & eadem res, à pluribus connotari potest præceptis; ergo &c. Soluuntur
argu-

argumenta in contrarium.

Primum argumentum est: vna & eadem confessio non potest pro pluribus inferuire sacramentis; ergo neq; vnus, & idem dolor. Antecedens patet; nam implicat sacramentum numero plurificari, quin numero plurificetur materia; cum enim numerica vnitas à materia vna numero desumatur, non potest sacramentum numero plurificari, quin numero eius plurificetur materia; confessio autem, vt patet, est proxima, pœnitentiæ sacramenti, materia. Consequentia probatur, ex paritate rationis, nam licet contritio, seu dolor non sit ipsa pœnitentiæ sacramenti materia proxima in recto, ad illam tamen pertinet in obliquo, & tanquam indispensabile connotatum; Atqui est eadem ratio rei, & connotati indispensabile illius; ergo.

Respondetur concedendo antecedens, & negando consequentiam; ad probationem dico, magnam esse inter confessionem, & dolorem disparitatem: nam confessio est pars materialis, essentialis, &

in recto importata, & à qua numerica sacramenti pœnitentiæ vnitas, desumitur, non vero contritio, vel dolor, vt ex dictis liquet; at vero dolor solum, ex connotato importatur, numerica autem rerum vnitas, non à connotatis, sed ab earundem rerum, materia, desumitur. Alia etiã differentia addi potest ex ipsa sacramenti pœnitentiæ natura: nam cum hoc sacramentum per modum iudicij sit institutum, & in iudicio noua non detur sententia, sine noua causæ cognitione, sequitur; quod nouum non ponitur pœnitentiæ sacramentum, sine noua accusatione, seu confessione, per quam fit noua causæ cognitio &c. Non sic dolor, vel poena, vel multa, quæ non ex necessitate, in iudicio etiam humano, plurificari debet.

Secundum argumentum, Si vnus, & idem dolor posset pro pluribus inferuire sacramentis, sequeretur quod posset quis in ipso anni principio, elicere propriorum dolorem peccatorum, in ordine ad primam confessionem ponendam,

nendam, & postea (si nunquã per mortale peccatum interrumpetur) deseruire poterit pro omnibus confessionibus, quæ postea per totum annũ ponentur, absque eo quod nouus dolor ponatur, hoc autem non videretur dicendum; ergo. Maioris sequela probatur, nam non est maior ratio, quod vnus, & idem dolor pro duabus deseruiat confessionibus, quam pro pluribus, dummodo nunquam interrumpatur. Minor etiam clara est, cum esse videatur contra communem fidelium sensum, qui quoties confitentur, toties conantur, nouum ponere dolorem.

Respõdetur imprimis hoc argumentum nequaquã procedere posse, quando confessio fit de peccatis nouis, de quibus dolor non præcessit: noua namque peccata, nouũ requirunt dolorem; sed solũ procedere potest de eorundẽ peccatorum confessione, de quibus dolor præcessit, & confessio; ad quod dico, quod ille dolor deseruire poterit pro omnibus confessionibus, quæ postea fient de iisdem pecca-

tis, de quibus ille dolor fuit. Et iste est mos piorum, qui cũ frequenter de leuibus confitentur peccatis, ne ob vsũ, sacramentum nullitatis periculo, exponatur, se accusant de aliquo præteritæ vitæ peccato, de quo, aliquando habuerunt dolorem, & sic exponendo materiam talem, pœnitentiæ sacramentũ, nullitatis periculo, non exponunt; cum & materia sit certa, quæ exponitur, & de ea dolor præcesserit; qui mos in mea religione maximè est in vsu; & rationabiliter certè, primò ob dictam rationem non exponendi sacramentum nullitatis periculo. Secundò, quia dum illud peccatum de nouo subijcitur de quo dolor aliquando præcessit, dolor ipse; in ipso peccato, ad præsens tribunal, modo aliquo reuocatur; & sic fit virtualiter præsens, & quasi virtualiter renouatur. Tertiò quia hoc sacramentum est institutum ad similitudinem forẽsis iudicij, in quo multo tempore post causæ discussionem, absolutio, vel condemnatio fieri solet; ergo hoc ipsum fieri potest

test in hoc sacramentali iudicio, quandiu scilicet actus penitentis censentur moraliter permanere, in ordine ad novam causæ cognitionem; tandiu autem permanere dicuntur, præsertim in ordine ad hoc tribunal, quandiu permanent habitualiter, idest quandiu, nec expressè; nec impressè, seu implicitè retractantur. Vnde hanc sententiam post Ledesmam, & Ioānem de la Cruz, sequitur Lugo disput. 14. num. 34. quibus adde Hurtadum de sacram. in genere disput. 1. diff. 11. & Præpositum quem refert, & sequitur Diana p. 5. tract. 14. resol. 67. Ex quo principio deducit idem Diana cum au-

toribus illis, quod si quis vesperi suam examinet conscientiam, & dolorem eliciat peccatorum, in ordine ad confessionem mane faciendam, non erit necesse novum ponere mane dolorem, sed sufficiet ille, quem vesperi posuit. Quæ omnia benè in mentis armariolo conseruari debent, quia valdè practicabilia sunt; melius tamen & securius est, novum semper ponere dolorem. An autem dolor sufficiens ad confessionem ponendam, aliquam habere debeat relationem ad confessionem ponendam, seu an necesse sit referre dolorem ad confessionem ponendam sequens quæstio explicabit.

Q V A E S T I O III.

Quam relationem ad confessionem dolor ad illam requisitus habere debeat. Vbi an requiratur propositum non peccandi.

Certum in primis est, necesse non esse poenitentem, dum de peccatis dolet, expressè talem referre dolo-

rem ad confessionem ponendam; ista namque videtur fidelium praxis, quod solum curant de dolore con-

cupiendo, non de tali forma-
li ad cōfessionem ponendam,
relatione. Solum ergo diffi-
cultas esse potest de relatio-
ne aliqua virtuali, de qua.

Prima sentētia est, nullam
relationem requiri in dolore
elicitō, ad hoc vt pro sequen-
ti confessione deseruiat. Ita
Lugo hic disput. 14. sect. 4. nu-
37. & sequentibus.

Nostra sententia sequenti
explicatur conclusione. *Dolor,*
pro peccatorum absolutione sa-
cramentali obtinēda, debet ali-
quo modo referri ad talem finē.
Ita Suarez, & alij cōmuniter.

Probatur primo ex sacro-
sancti Tridentini Concilij te-
stimonio sess. 14. cap. 4. vbi di-
citur: *Fuit autem quouis tem-*
pore ad impetrandam veniam
peccatorum hic cōtritionis mo-
us necessarius, & in homine
post Baptismum lapsō ita demū
præparat ad remissionem pec-
ccatorum, & si cum fiducia di-
uina misericordie, & voto præ-
standi reliqua coniunctus sit,
quæ ad ritē suscipiendum hoc
sacramentum requiruntur. Pe-
to modo à C. de Lugo, quid
sibi velit Tridentinum, dum
vult contritionem in homine

baptizato esse dispositionem
ad gratiam, seu præparare ad
gratiam, secundum quod cō-
iungitur cum voto præstandi
ea, quæ ad ritē hoc sacramē-
tum suscipiendum requirun-
tur? pelo inquam an hoc sit,
contritionem aliquo modo,
saltem virtuali ad sacramen-
tum referri, vel non? si dicat
quod sic, habemus intentum;
si quod non: explicet quid si-
bi velit Tridentinum: certè
contritionem coniungi cum
voto confitendi, & præstandi
reliqua ad hoc sacramentum
requisita, non potest non ha-
bere, vel non dicere relatio-
nem aliquam virtuales. Et si
contritio, virtuales habere
debet, ex Tridentino, relatio-
nem, ad sacramentum, à for-
tiori id dici debet de attritio-
ne, quæ nullo modo habet
extra sacramentum iustifica-
re, nec ad gratiam disponere,
nisi medio sacramento. Sed
agamus contra Lugum ratio-
nibus.

Prima ratio est, quia Ba-
ptizatorum contritio, non ali-
ter habet iustificare, & ad
gratiam disponere, nisi prout
est votum saltem virtuale hu-
ius

ius sacramenti; ergo non aliter elici potest, nisi prout virtualiter ad hoc sacramentum ordinatur, ac subinde implicabit in adiecto dicere, quod quis queat contritionem elicere, & non per ordinem ad sacramentum. Antecedens est de fide, ut patet ex citato Tridentini testimonio, & ex Bulla Sixti IV. in qua damnauit Petrum Oxouiensem dicentem peccata mortalia deleri per contritionem, sine ordine ad clauis Ecclesiæ, ut vidimus supra disput. 2. q. 2. Consequentia patet, quia non aliter elici potest contritio, quam eius natura requirat; atqui eius natura est, quod ad sacramentum saltem virtualiter ordinetur; ergo non aliter elici poterit. Hæc ratio est Tridentini loco citato, ubi dicitur: *Docet præterea, et si contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominem Deo reconciliare, priusquam hoc sacramentum actum suscipiatur, ipsam nihilominus reconciliationem ipsæ contritioni sine sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam.* Et sic cum de

mente Concilij, sacramenti votum in ipsa contritione reperiat, implicabit per idem concilium, contritionem dari, sine voto sacramenti, ac proinde sine relatione, ac respectu ad illud.

Secunda ratio ad hominē contra Lugum. Contritio per illum auctorem est materia proxima partialis, & in recto importata, sacramenti poenitentiae; ergo dum ponitur, poni debet cum aliquo ordine, & relatione ad ipsum poenitentiae sacramentum. Antecedens est Lugonis beneplacitum. Consequentia probatur, implicat aliquid fieri de nouo, vel esse alicuius compositi pars, cuius prius non erat, sine aliqua ad idem compositum relatione, omnis namque pars, cum alicuius sit pars, ad id cuius est pars, ordinem dicere debet, alioquin non magis esset huius, quam cuiusque compositi, pars, si non magis ad hoc, quam ad alia composita ordinem diceret; ergo cum dolor per illum auctorem, sit pars essentialis huius sacramenti in recto importata, & secundum nos importetur in-

dispensabiliter vt connotatū , vt obliquum , cum de huius sacramenti essentia ex Tridē- tino sess. 14. cap. 5. sit veniæ peccatorum omnium petitio, aliquem ordinem, vel relatio- nem ad hoc sacramentum di- cere debet .

Confirmatur hæc ratio , nā si pars sacramenti ad sacra- mentum referri non deberet, sequeretur posse aliquem , puerum abluere , sine inten- tione baptizandi illum , sed solum cum intentione ipsum lauandi, & deinde mutata in- tentione , formam baptismi proferre, & facere sacra- mentum. Similiter idem fieri pos- set de confessione; posset nā- que aliquis , sine animo sua peccata confitendi , sed solū historialiter narrandi, ea con- fessario manifestare , & dein- de accedēte absolutionis for- ma , absolui; quod nemo di- cit. Non enim est maior ratio de vna parte materiali, quam de alijs , quando eodem mo- do importantur , vt in nostro casu contingit .

Respondet Lugo, quod nō omnes actiones sacramenta- les poni debeant ex intentio-

ne ponendi sacramentum , vt manifestum est in matrimo- nio, vbi si quis intendat illud ponere in ratione contractus, etiam si nō intendat illud po- nere in ratione sacramenti, quia ignorat matrimonium esse sacramentum , adhuc vt sacramentum ponetur . Simi- liter species panis sunt mate- ria sacramenti Eucharistiæ , & tamen necesse nō est, quod qui illas conficit, habeat intē- tionem ponendi sacramentū; alioqui qui facit hostias , talē habere deberet intentionem. Tum quia solum illud ex in- tentione faciendi sacra- mentum poni debet, respectu cu- ius Sacerdos , vel quilibet alius operatur vt minister Christi, hoc autem non est respectu recipientis sacramē- tum, sed administrantis illud, ob idque ablutio poni debet ex intentione ponendi sacra- mentum, non contritio &c.

Nam contra est, quia pars vt pars à quocūque ponatur, semper poni debet per ordi- nem ad totum , alioqui non ponetur vt pars, ergo cū con- tritio ex intrinseca , & essen- tiali ratione hoc sacramentū

vt pars respiciat, vel in recto per Lugum, vel aliquo modo in obliquo, vt volumus nos, hoc modo, & non alio poni debet.

Nec exempla quæ adducit Lugo illi profunt, imò maximè obsunt, nā eo ipso quod quis contrahit matrimonium, intentionem habet virtualem ponendi omnia, quæ ad eius substantiam requiruntur, inter quæ est ratio sacramenti vt patet; ob idque videmus, quod si quis posituè nollet matrimonium facere, qua ratione est sacramentum, sed solum qua ratione est cōtractus humanus, matrimonium non faceret secundū aliquos, licet nos oppositum putemus, cum ratio contractus, quæ ad sacramenti rationem supponitur non sit sacramentalis, nec pars sacramenti, sed de hoc suo loco. Secundum exemplum de speciebus panis, vel procedit de speciebus, vt sunt materia proxima Eucharistiæ, & hoc modo poni non possunt, nisi ex intentione ponendi sacramentum, imò sunt ipsum sacramentum in recto, vt in tract. de Eucha. disp. i. q. 3.

docuimus, vel certè procedit de speciebus, vt materia remota sacramenti Eucharistiæ, & tunc non est ad rem, cum certum sit materiam cuiusq; sacramenti remotam, poni nō debere ex intentione proprii sacramenti. Nec ratio quam ille auctor adducit, est ad rē; nam si aliquid valeret, probaret etiam, necessarium non esse confessionem poni, cum intentione faciendi sacramentum, cum pœnitens dum cōfiteatur, non concurrat, vt minister Christi, vt illius personam repræsentat, sicuti quando dolorem ponit; sed solum vt purum suscipiens sacramentum. Aliud ergo est concurrere ad sacramentum, vt minister Christi, & aliud concurrere ad sacramentum, vt suscipiens illud, in vtroque casu proportionata requiritur intentio, cum differentia tamen, quod in ministro, talis poni debet intentio, per quā eius ministerium exprimat; & in suscipiente talis similiter intentio poni debet, per quam susceptio significatur; vnde vt vides ratio Lugonis ipsi aduersatur.

Circa

Circa propositum nõ peccandi de cætero ad pœnitentiæ sacramentum requisitum, sunt variæ sententiæ, aliqui namque volunt requiri propositum formale, vt Medina C. de confess. quæst. de confessione ficta iteranda. Toletus

lib. 3. cap. 4. Alij volunt nullũ requiri propositum. Hæc Suarez disput. 20. sect. 4. num 32. tribuit Soto. Verior, & tenenda sententiã est quod sufficiat proposito virtuale in ipso dolore contentum, vt supra disput. 2. q. 2. §. quæres 2. explicuimus.

Q V A E S T I O I V.

Quale peccatum sit confiteri venialia sine vlllo dolore? & an sufficiat dolor virtualis.

Vbi aliæ difficultates enodantur.

Philippus Faber 4. dist. 17. q. vnica disput. 14. cap. 3. num. 51. defendere conatur non esse peccatum mortale, confiteri peccata venialia, sine vlllo dolore, sed solum esse veniale, ita quod si quis mortalia confiteatur peccata. sine vlllo dolore, peccet mortaliter; si vero venialia confiteatur, sine dolore vlllo, peccet solum venialiter; quia, inquit, in primo casu frustratur sacramentum in re graui, in secundo vero solum in re leui. Sed hæc sententia nullatenus valet sustineri; vnde.

Nostra sententia sequenti explicatur cõclusionẽ. *Si quis sola venialia confiteatur, & de illis nullum habeat dolorem, peccat mortaliter peccato sacrilegij.* Hæc conclusio est omnino certa, & illam defendunt omnes Theologi.

Probatum primò conclusio. Reddere sacramentum nullum, est graue irreuerentiæ peccatum; sed confiteri venialia sine vlllo illorum dolore, est reddere pœnitentiæ sacramentum nullum; ergo erit graue irreuerentiæ peccatum, ac subinde mortale. Maior est

com-

commune Theologorum sensus; cum enim sacramenta sint res grauissimæ, ordinatæ ad sanctificandos homines, reddendo illos diuinæ consortes naturæ; non potest non esse, grauissimum sacrilegij genus, illa suis frustrare effectibus; cum enim nihil sit in mundo dignius, nihil nobilius post Deum, gratia sanctificante, & vnione hypostatica, & nulla actio esse possit dignior, nulla nobilior actione productiua illarum, sequitur, quod sicut grandis esset irreuerentia, impedimentum ponere vnioni hypostaticæ, ita similiter crit, simile irreuerentiæ genus, ponere impedimentum gratiæ sacramentali; hoc autem fit in sacramento poenitentia, dum peccata venialia sine vlllo dolore confitentur; ergo. Minor etiam patet, & concedit Philippus Faber; ergo.

Respondebis cum Fabro esse quidem graue irreuerentiæ peccatum frustrare sacramentum suo effectû in re graui, non tamen in re leui. Nā contra est. Primò, quia licet peccatorum venialium remis-

sio, sit res leuis, impedire tamen sacramentum, ne gratiā, ad quam ordinatur, producat, non potest non esse res grauis; aliud namque est peccata remitti venialia, esse quid leue, aliud vero, formam sacramenti falsam, reddere; & sacramentum ipsum suo effectû frustrare, & nullum reddere, esse quid leue; aliud est, acetum esse quid leue, & aliud est ipsum consecrando, Eucharistiæ sacramentum non efficere, & eiusdem Eucharistiæ formam, falsam hic, & nunc scienter reddere: certè nullus sanæ mentes dicere audebit solū esse veniale peccatum verba consecrationis calicis supra acetum proferre, vel supra aliā materiam inneptam, &c. Quid enim refert ad homicidij grauitatem, quod homo sclopeto, vel bombarda occidatur? quod ense, vel acu? certè homicidij grauitas nunc à medio præcisè desumitur, sed ab hoc, quod homo vita, quæ res grauissima est, priuetur: ita pariformiter, parum refert ad sacrilegij, erga sacramenta, gra-

uita-

uitatem, quod poenitentiae v.g. sacramentum irritum reddatur, ex defectu doloris, vel materiae, vel intentionis, vel per quodlibet aliud, cum in se res grauiſſima ſit; ſunt enim ſacramenta ſola, & ſuprema Chriſti Domini, & diuinitatis inſtrumenta in ordine ſupernaturali ad gratiam cauſandam, ad homines iuſtificandos, ad ipſos diuinæ conſortes naturæ reddendos, &c. Secundò, quia licet leue ſit, venialium peccatorum dolor; non tamen leue eſt, ponere cætera, ad Poenitentiae ſacramentum requiſita, & non ponere dolorem: eſt leue ponere, vel non ponere venialium dolorem vt ex ſe liquet, non tamen eſt leue ponere cætera ad hoc ſacramentum requiſita, & non ponere conſulto dolorem, dolor namque non requiritur, vt ponatur ratione venialium, ſed ratione ſacramenti, cum de huius ratione ſit vt ſupra, & infra dicemus, quod indiſpenſabiliter connotetur, cum omnia Cõcilia, & Patres velint dolorem eſſe modo alibi explicato, Poenitentiae ſacramenti, partem;

vnde ob id ſicut eſſet peccatum mortale cetera ad hoc ſacramentum requiſita ponere, & non ponere confeſſionem, ita, & non ponere dolorem, alioqui ſi ob materiae leuitatem in ſe eſſet ſolum veniale non ponere dolorem, in Poenitentiae ſacramento, ita ob eandem rationem ſolũ veniale peccatũ eſſet in Baptiſmo non ponere ablutionẽ, cum in ſe res leuiſſima ſit.

Probatũ ſecundò ex inconuenientibus quæ in Fabri ſententia ſequuntur. Primò namquẽ ſequeretur non eſſe peccatum mortale fructare Poenitentiae ſacramentum ſuo effectu conſitendo mortalia ſine dolore, licet. n. peccatum mortale res grauiſſima ſit, nõ tamen eſt res grauiſſima, nec grauis, ſed leuis quod deleatur per confeſſionem A, vel per confeſſionem B. Sequeretur non eſſe mortale, quod Baptizatus iterum rebaptizetur cum nullo fructu ſe priuet cuius ſit capax. Sequeretur non peccare mulierem, quæ habitu induta virili, ſacros reciperet ordines, cum nullo fructu capaci ſe priuet. Sequere-

queretur Sacerdotē non peccare mortaliter panem consecrando hordeaceum, cum ipse nullo se priuet fructu, cū solum fiat irritum sacramentū in re leui, quæ gratiæ fructum impedire non valet, & etiam si valeret sponte eo se priuare posset, cum nulla sit obligatio operandi pro gratiæ augmento acquirendo, hæc omnia, vt patet absurda sunt, & ex Fabri sententia sequi videntur: ergo. Soluuntur argumenta in oppositum.

Primum argumentum: si quis plura confiteatur venialia, & de omnibus nõ doleat, sed solum de aliquo, vel aliquibus, non peccat mortaliter; ergo neque si de nullo doleat; Antecedens admittit omnes. Consequentia probatur; nam in vtroque casu confitens leui priuatur emolumento, & in vtroque casu, frustratur sacramentalis absolutio, effectu leui; ergo &c.

Respondetur concedendo Antecedens, vt postea videbitur, & negando consequentiam; ad probationem iam patet ex dictis, nam in casu quo quis de nullo doleat ve-

niali sacramentalis absolutio absolute & simpliciter frustratur, cum sacramentum sit nullum, at vero in casu quo quis plura venialia confiteatur peccata, licet absolutio frustretur secundum quid, nõ tamen simpliciter, quia materia datur sufficiens ad verū, & validum ponendum sacramentum.

Secundum argumentum: In Caietani, & aliorum sententia quæ tenet, Eucharistiæ sacramentum suum gratiæ effectum non producere, nisi in homine cum actuali attentione, & deuotione accedente, si quis sine illa accedat non peccat mortaliter, & non ab aliam rationem, nisi quia censetur leui effectu priuari; atqui hoc idem in nostro casu contingit; ergo. Respondetur diuersam esse rationem in casu Caietanæ sententiæ, & nostræ, nam in sententia illa Caietani, licet Eucharistiæ sacramentum suo frustretur effectu, nõ tamen fit nullum; at in nostro casu nullum ponitur sacramentum. Deinde dico, quod ob id Caietani sententia communiter reicitur,

cum res grauis videatur, venerabile Eucharistiæ sacramentum, suo scienter frustrare effectu; cum volûtaria, accedendo, distructione. Ob hoc diximus de Eucharistia, hoc sacramentum ad sui effectus productionem non requirere actualem attentionem, nec deuotionem, licet optimum sit hæc habere.

Tertium argumentum. Nô est peccatum mortale, leuem non adimplere pœnitentiã; ergo neque erit peccatû mortale confiteri leuia, sine dolore. Respondetur diuersam planè esse rationem antecedentis, & Consequentis; nam in casu Antecedentis, sacramentum non fit nullum, benè in casu consequentis. Vnde etiam si in primo casu, aliquo, sic confitens, priuetur effectu, non tamen peccat mortaliter, cum verum ponat sacramentum, & aliunde obligatio grauis non intercedat, cum materia sit leuis.

Quartum argumētum, potest quis ob grauis damni uitationem, exterius matrimonium contrahere, & interius, contrariam habere intentio-

nem, & sic nullum facere sacramentum, vt communiter admittunt Theologi; & hoc sine peccato mortali, imò aliquando etiam sine veniali; ergo etiam poterit quis saltè ex aliqua occasione, sine peccati mortalis reatu, facere pœnitentiæ sacramentû nullum.

Respondetur concedendo Antecedens, & negando consequentiam. Ratio discriminis multiplex. Prima quia potest dari casus, in quo quis excusetur à non ponendo interiori cōsensu pro matrimonio non ponendo, non tamen casus assignari potest, in quo quis possit sua peccata confiteri, & possit excusari à dolore non ponendo. Nã matrimonium est contractus onerosissimus, afferens vinculum indissolubile, vnde si quis cogere velit aliquè ad contrahendum, & iste non possit ob mortis metum recedere, poterit interiori non ponere consensum; non sic in dolore. Secūda, quia in matrimonio, ratio sacramenti, non est per se primo inspecta; sed ratione contractus naturalis, quem
ratio

ratio sacramenti sequitur, ex Christi Domini institutione; unde id quod excusare habet à non ponenda contractus intentione, excusare etiam habet, à non ponenda ratione sacramenti. Nō sic est in alijs sacramentis, cum in illis ratio sacramenti ratione sui, nō ratione alterius inspiciatur. Vnde matrimonium licet sacramentum sit, est tamen in multis priuilegiatum, vt quod fieri quæat per procuratorē; quod possit fieri per appositionem conditionis de futuro &c.

Circa secundam difficultatem in quæstionis titulo positam, an nimirum requiratur dolor formalis; an vero sufficiat virtualis. Est prima sententia Tamburini in opus. expeditæ confessionis lib. 1. c. 3. §. 1. num. 1. & 2. quod pro venialium confessione, virtualis dolor sufficiat. Vnde dicit, quod si quis accedat ad confitenda venialia sine actuali illorum complacentia, cum desiderio recipiendi sacramentum, eiusque effectum; cū in hoc desiderio sufficien-

ter, virtualē habeat detestationem, bene erit dispositus.

Sed hæc Tamburina sententia est prorsus eliminanda. Primò quia est contra apertā Tridentini doctrinam sess. 14. cap. 3. vbi dicitur: *sunt autem quasi materia huius sacramenti ipsius pœnitentis actus, nempe contritio, confessio, & satisfactio, qui quatenus in pœnitente, ad integritatem sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorū remissionem ex Dei institutione requiruntur, hæc ratione pœnitentiæ partes requiruntur.* Patet autem, quod desiderium recipiendi sacramentum, nec contritio perfecta, nec imperfecta est, vt patet ex eodem Cōcilio cap. sequenti, vbi vtriusque contritionis naturam explicat.

Secundò quia est contra communem Theologorum sensum, qui volunt pœnitentiæ sacramentum de necessitate importare dolorem peccatorum. Videatur Magister Angelicus q. 90. art. 2. & omnes eius expositores. Tertiò quia est contra manifestam rationem, Nam ille dolor

requiritur ad pœnitentiæ sacramentum ponendum, per quem fiat peccati retractatio, & detestatio; sed dolor virtualis, seu displicentia virtualis, quæ habetur ex desiderio confitendi, non est talis; ergo. Maior patet, sacramentum namque pœnitentiæ est institutum ad tollendum peccatum retractatū; eodem enim modo quantum ad hoc facit pœnitentiæ sacramentū venialium deletionem, ac mortalium, & eadem dispositio proportionalis requiritur ad delenda venialia per sacramentum, ac mortalia. Minor probatur, quia displicentia virtualis, quæ habetur in desiderio recipiendi hoc sacramentum, stare potest cum affectu ad peccatum, saltem veniale; ergo hæc displicentia virtualis, cum affectum peccandi non excludat, non erit sufficiens dispositio ad hoc sacramentum recipiendum. Vnde licet peccata venialia remitti possint extra sacramentum per solam illorū virtualement, & simplicem displicentiam, tamen in sacra-

mento, non nisi per displicentiam formalem, & efficacem remitti possunt, cum talis sit huius sacramenti natura. Sicuti si quis fuisset à mortalibus per dilectionis actum iustificatus, adhuc deberet formalem, & efficacem doloris actum elicere, quando illa postea confiterentur, vt suo loco notauimus, & docent omnes.

Sed quæres primò, an sufficiat ille dolor, quo quis dolet se non dolore, seu an sufficiat ille actus quo quis desiderat conteri, seu dolere. Comitolius apud Victorellum in *Summa Toleti* lib. 3. cap. 4. vbi etiam citat *Nauar.* & videtur esse eiusdem Toleti sententia, tenet partem affirmatiuam, vnde dicit, quod qui nullo afficitur dolore, dicit tamen se vehementer dolere, quod de suis peccatis dolere non possit, sit sufficienter dispositus, pro sacramento pœnitentiæ ponendo. Sed hæc sententia præcisè vt sonat nõ est vera, cum, vt patet ex dictis, dolor de peccatis ex aliquo supernaturali motiuo omni-

omnino requiratur ad pœnitentiæ sacramentum ponendum. Puto tamen esse valde difficile, & practicè impossibile, quod quis vehementer doleat se non dolere, vel desideret efficaciter se dolere, vel conteri, & quod sufficientem non habeat dolorem, licet reflexè illum non cognoscat; præsertim quâdo est purè internus, & passionem in sensu non causat.

Quæres secundo, an pœnitens sub mortali teneatur dolere de omnibus venialibus, quæ confitetur, an vero sufficiat dolere de aliquo, ad hoc, ut pœnitentiæ sacramentum subsistat. Verior, & communior Theologorum sententia est, ad pœnitentiæ sacramentum ponendum sufficere de aliquo veniali dolere, nec esse necesse de omnibus dolere, quæ in confessione dicuntur. Ratio communis est pro omnibus sacramentis, quia videmus omnia sacramenta subsistere, etiamsi cum propria, & idonea materia, alia non idonea ponatur, ut in baptismo, si quis aqua utatur naturali, non adeo pura, vel

in qua alterius liquoris pars minima, reperiatur; si quis utatur hostia nō adeo ex fure purgata &c.

Quæres tertio, an in casu præcedentis difficultatis teneatur Pœnitens certiolem facere confessarium se non habere dolorem de omnibus peccatis, sed solum de illo, vel illo. Responderetur negatiuè, si enim teneretur certiolem facere confessarium de doloris carentia, nulla esset ambigendi difficultas in casu præcedentis difficultatis, nec requiritur quod pœnitens habeat positium animum non ponendi illa venialia, ut confessionis materiam, sed sufficit quod ea omnino ponat, quæ necessaria sunt ad validum ponendum sacramentum.

Quæres tertio, an id quod diximus de peccatis venialibus valeat etiam quoad mortalia iam confessâ, ut quando quis confessionem facit generalem, an teneatur de omnibus peccatis mortalibus, alias confessis dolere. Et respondeo idem esse dicendum in utroq; casu, sicut enim qui gener-

generaliter confitetur, non tenetur omnia mortalia alias confessa exponere, ita non est obligatio de omnibus dolere, licet aliunde sit valde difficile dolere de vno mortali, & non dolere de omnibus saltem virtualiter, de quo supra.

Quæres quarto, an attritio cognita, sit sufficiens dispositio cum sacramento, ad gratiam ponendam. Respondetur affirmatiuè cum communi Theologorum sententia, & constat apertè ex Tridentino sess. 14. cap. 4. vbi absolute id docet, nulla facta mentione bonæ fidei, vel quod debeat esse putata contritio, vt aliqui voluere, alioqui simplicium, vel rusticorum conditio melior esset, quam conditio Theologorum, illi enim cum nesciant distinguere inter cōtritionem, & attritionē, facilius possunt bonam habere fidem de contritione, quā Theologi, quam docti, quod non est dicendum; tum quia cum hoc sacramentum sicut, & Baptismus, sit mortuorum sacramentum, à mortuo suscipi potest, non posset autem

suscipi nisi per accidens, quando suscipiens putaret esse viuus per contritionem, & mortuus esset.

Quæres quinto, ad quæ peccata venialia se extendat illè dolor, quo quis quando confitetur, dicit se accuso de omnibus venialibus, vel de omnibus mendacijs? Respondere optimum consilium esse in confessione (loquendo de venialibus) assignare materiā determinatam saltem in specie subalterna, vt accusare se de omnibus mendacijs, mendacium autem species subalterna est, seu quoddam genus non adeo vniuersale, habens sub se proprias species, & tunc si dolor re vera ad omnia ista venialia se extendat, & sint aliunde materia sufficienter determinata, omnia per sacramentum dimittentur, si vero quis se accusaret solum de venialibus vt sic, non descēdendo ad aliquam speciē, vel genus magis determinatum, dummodo re vera de omnibus doleat, omnia etiā de quibus illè dolor fuit, dimittentur; dico de quibus ille dolor fuit, quia si post talem

lem doloris vniuersalis actum aliquod veniale committeretur, hoc directè non dimitteretur, ac autem indirectè constat ex dictis super disput. 2. q. 9. vbi plura diximus de venialium remissione. Hæc vt dixi procedunt de venialium confessione, & dolore, quia si de mortalibus loquamur, licet dolor possit esse vniuersalis, confessio tamen debet esse determinata quoad species peccatorum, & numerū, quia cum hoc sacramentum sit institutum per modum iudicij, & in iudicio de causis grauibus, debeant ipse causa in particulari cognosci, secus in leuibus, sit quod mortalia debeant particulariter confiteri, venialia vero possunt etiam in sua vniuersalitate cognosci, &c.

Quæres sexto, an dolor, seu attritio vniuersalis, qua quis doluit de omnibus peccatis venialibus, & mortalibus, reuocetur, per subsequens peccatum veniale, ita quod si quis, eo casu sinè nouo dolore ad Pœnitentię sacramentū accederet, indispositus accederet. Affirmatiuè respon-

det Lugo, loquendo speculatiuè, quia sicut nouum mortale præcedentem interumpit dolorem, ita, & nouum veniale. Sed nec speculatiuè, nec practiue vera est illa sententia, nam peccatū nouū veniale, per se interrompere non habet dolorem de mortalibus, & venialibus habitū, eum optimè stare possit, quod quis doleat de omnibus peccatis præteritis, & tamē nouū comittat veniale; vt modo dicitur de proposito. Nec argumentum, quo conuincitur Lugo, aliquid probat, nā licet verum sit peccatū nouū mortale interrompere dolorem præteritum, non tamen nouū veniale per se loquēdo: quod sequens difficultas magis dilucidabit.

Quæres septimo, quale propositum requiratur ad hoc vt quis venialium obtineat, per Pœnitentię sacramentum, remissionem. Supponit difficultas requiri propositum nō peccandi de cetero, ad sacramentum Pœnitentię ponendum, vt docet Tridentinum, & Theologi omnes, licet sufficiat tale propositum esse

esse virtuale; de eius vniuersalitate, vel particularitate disquiritur: ratio difficultatis est, quia non videtur quomodo possit quis, dum dolet de omnibus venialibus præteritis, habere propositum vitandi omnia venialia futura; cum enim propositum debeat dolori commensurari, & dolor sit vniuersalis, etiam propositum vniuersale esse debet, hoc autem non videtur esse possibile, cum omnia venialia futura vitari non possint.

Ad hanc difficultatem respondet Suarez hic disput. 4. sect. 3. nu. 5. & in comment. art. 1. q. 87. quod dum quis dolet de omnibus venialibus non potest habere propositum vitandi omnia venialia, sed solum faciendi quantum est ex parte sua, & quantum in ipso erit vitandi, vel minuendi omnia venialia, quantum humano modo id fieri potest. Sed hæc responsio nullo modo sustineri debet, primò quia non explicat modum quo propositum dolori respondeat. Secundò quia tale propositum non potest à vera oriiri contri-

tione; nec attritione; nam dolor de peccatis sufficiens ad iustificationem, debet (per Tridentinum sess. 14. cap. 4.) affectum ad peccatum excludere, atqui tale propositum non excludit, ergo neque dolor à quo causatur. Minor ostenditur, nam optimè stare potest cum affectu non solum ad venialia, verum etiam ad mortalia, quod proponat illa vitare quantum humana patietur fragilitas, & illa minuere. Tertio quia cum tale propositum non sit efficax, vt patet, nec dolor à quo procedit, efficax erit.

Lugo hic disput. 14. n. 133. & sequentibus, duobus modis ad propositam respondet difficultatem. Primò, quod quando quis dolet de omnibus peccatis suis venialibus, non intendit dolere nisi de illorum collectione; nò de singulis; ad eum modum quo religiosus se accusat de transgressionibus regulæ; tunc enim temporis non intendit dolere de singulis transgressionibus, sed solum de illarum collectione, vel frequentia, & de hac frequentia tollenda procedit propo-

propositum. Secundò dicit sensum illius doloris de omnibus venialibus non esse volitionis absolutæ vitandi peccata futura, nempe *volo nunquam peccare venialiter*: sed conditionatæ, & sensum esse: *volo quantum est in me, nunquam peccare venialiter, licet sciam ex fragilitate me peccaturum*.

Sed neutra responsio placet, non quidem prima, quia non puto verum, quod dum fideles de omnibus suis dolēt peccatis eorum intentio non ad peccata ipsa, se extendat, sed ad solâ peccatorum collectionem, & frequentiam, imò de utroque quandoque dolere solent, nempe & de peccatis ipsis, & de illorum frequentia, tanquam de peccatorum quadam circumstantia: certè ridiculum esset, fideles dolere de illa peccatorum venialium circumstantia, & non magis, & prius dolere de peccatis ipsis. Tum quia, dato quod de illa collectione, vel frequentia, vt sic, dolerent fideles, ex consequenti tamē etiam de ipsis peccatis sub tali collectione contentis do-

lere debent, nec remitti potest peccatum sub illa ratione generali, quin etiam remittatur sub rationibus specialibus illius. Tum etiâ quia, adhuc non explicatur; quomodo propositum dolori respondeat, nam si dolor est de illa collectione, etiam propositum erit de eadem collectione dumtaxat vitanda, patet autem quod collectio, sub proposito ad confessionem necessario, non cadit, nâ propositum ad confessionem necessarium, affectum erga peccatum futurū excludere debet; atqui propositum vitandæ collectionis peccatorum stare potest cum affectu erga peccatum, licet excludat frequentiam illius, vel collectionem; ergo.

Neque etiam solutio secunda placet, nam licet verum sit, posse esse dolorē de peccatis cum sufficienti proposito correspondēte ex vna parte, & ex alia possit dolens credulitatem habere, se postea ex fragilitate casurum; tamen & dolor, & propositum correspondens, esse debent volitionis, non solum conditio-

nata, sed efficax, verū etiam absolutæ, quod ille negat, & ratio est, quia omnis dolor, & propositum correspōdens, ad hoc vt sit sufficiens, pro peccatorum remissione faciendâ, siue extra, siue intra sacramētum debet esse absolutus nō conditionatus; cum dolor cōditionatus stare possit cum affectu ad peccatum, vt patet, imō propositum quod Lugo ponit, absolutum esse videtur, vult enim sensum illius doloris vniuersalis esse *doleo de omnibus peccatis meis, & quantū est in me nunquā peccare volo venialiter, licet sciam ex fragilitate me peccatorum*: certē iste actus non est conditionatus, sed absolutus, non enim video sub qua conditione fiat, aliud namque est dolere, vel proponere vitare peccata sub conditione, & aliud est scire, se ex fragilitate esse peccatorum, hoc enim non est conditio, vt patet. Adde illum auctorem duo repugnantia dicere videri, nempe illud propositum esse efficax, & non esse absolutum; quod enim efficax est, absolutū est, & quod sub conditione est,

cum à conditione ipsa dependeat, efficax non est. His ergo prætermisissis.

Respondetur ad difficultatem propositam cum Doctore Angelico q. 87. ar. 1. ad primum, vbi ita loquitur. *Pœnitentia de peccatis mortalibus requirit, quod homo proponat abstinere, ab omnibus, & singulis peccatis mortalibus; sed ad pœnitentiam peccatorum venialium requiritur, quod homo proponat abstinere à singulis, non tamen ab omnibus; quia hoc infirmitas huius vita non patitur. Quorum verborum sensus est, quod in hoc discriminetur propositum vitandi mortalia, in eorundem mortalium dolore contentum, à proposito vitandi venialia, quod illud esse debet de omnibus, & singulis mortalibus, hoc vero nō de omnibus collectiuè, sed de singulis solum diuisiuè, propositum autem vitandi singula venialia diuisiuè, contenta sub illo vniuersali dolore, non reuocatur, per commissionem huius, vel illius venialis, sed per commissionem omnium venialium diuisiuè sumptorum, sub illa colle-*

collectione contentorum; cū enim propositum vitandi venialia in illo vniuersali dolore contentum, sit de omnibus venialibus diuisiuè acceptis: (collectiuè namq; omnia vitare venialia humanam transcendit infirmitatem) non cēsetur reuocatum per commissionem huius, vel illius venialis; sicut nec propositum vitandi hoc veniale tollitur per cuiusque venialis commissionem, sed per commissionem illius dumtaxat. Adde valde probabile esse, quod dolor, & propositum de aliquo, vel aliquibus, vel omnibus venialibus habitum, non reuocetur per commissionem cuiuscunque venialis, sed solum per expressam retractationē; & iste videtur esse communis sensus fidelium, qui posito de aliquo, vel aliquibus venialibus dolore, etiāsi postea alia venialia committāt, vel ante, vel etiam in ipsa confessione,

non sunt solliciti de nouo dolore ponendo, vnde diximus supra q. 2. esse piorum vsus confiteri de aliquo peccato vitæ præteritæ, de quo aliquādo dolorem habuerunt, vt si fortè tunc propter vsus, non habeant verum dolorem, & propositum emendationis illarum leuiū culparum, quas confitentur; sacramentum nō fiat irritum; Vnde omnes fateri debent differentiā esse inter dolorem, & propositum quoad mortalia, ac quoad venialia quod illud per quodlibet peccatum reuocetur, vt ex se liquet, hoc vero non nisi expressè; alioqui magnis scrupulis exponerentur fideles, si semel dolore, & proposito de aliquo peccato veniali habito, per aliud veniale reuocaretur; imò frequentissimè confessiones inualidè fierent, cum post peccatorum dolorem venialium, alia venialia committantur.

Q V A E S T I O V.

An attritio, vel dolor quem ostendit ille, qui sua confitetur peccata manens in occasione proxima, vel qui statim relabitur, censeatur sufficiens ad poenitentiae sacramentum ponendum. Vbi etiam aliae difficultates resolvuntur.

Occasio proxima cōmuniter definitur, quod fit illa, in qua quis positus, vel per se, moraliter loquendo, vel vt in plurimum, labitur in peccatum; occasio vero remota illa est, in qua quis positus nec per se, nec vt in plurimum labitur in peccatū. Deinde occasio proxima diuiditur in liberam seu voluntariam, & in non liberam, seu non voluntariā, occasio proxima libera, illa est, quā quis sine scandalo, sine graui infamia, sine magno spirituali, vel temporali detrimento vitare potest; non libera illa dicitur, quam quis vitare non potest sine scādalo, sine infamia &c. hoc posito.

Dico primò, in remota exi-

stens occasione absolui potest, dum de proprijs dolet peccatis, etiamsi propositum non habeat talem vitandi occasionem. Est communis Theologorum sententia; alioqui opportheret de mundo exire, vt dicit Apost. 1. Cor. 5. cum in omnibus ferè statibus occasio detur remota mortaliter peccandi. Vnde ob hoc dicunt plures, absolui debere adolescentes, qui laborando cum foeminis, vel conuersando, cum in eadem domo habitent, etiamsi cum illis peccent cogitatione, consensu, tactu, & copula; quia ea occasio remota censeatur, dummodo proponant se non amplius peccaturos.

Dico secundo, existens in occasione proxima libera, absol-

ui non potest, per se loquendo, cum tuuc non censeatur sufficienter dispositus per dolorem, & propositum requisitum; nam qui in proxima peccandi occasione libere manere vult, censeatur affectum ad peccatum conseruare. Dixi per se loquendo, quia per accidens absolui posset, qui sufficienter dispositus censeretur. Si poenitens extraordinarium ostenderet peccatorum dolorem, & extraordinarium propositum. Similiter si proponeret noua adhibere remedia ad non cadendum, cautellas nouas, vt si occasio esset cum domestica foemina, proponeret nunquam manere velle cum ea in eodem cubiculo, sed quoties in illius cubiculum intrabit, erit associatus, &c.

Dico tertio, qui est in occasione proxima non libera absolui potest, & sufficienter dispositus censeatur, dummodo verè de suis doleat peccatis, & proponat quantum in se erit non peccaturum, etiam si aliunde credat ex fragilitate peccaturum fore. Et hoc colligitur ex cap. consulisti de frigidis, &

maleficiatis, vbi decernitur eos qui matrimonium nullum cõtraxerunt ex defectu potetiae coeundi, ob infamiam vitandam, posse manere simul tanquam frater, & soror; etiam si aliquando aliqua sequerentur peccata, vt oscula, tactus, &c. Et ratio est, quia nullus obligationem habet illas vitandi occasiones, quæ vt auferantur in propria non sunt potestate. Sic filius familias, qui cum famula peccare solet, absolui potest, & sufficienter dispositus censeatur, etiam si talem non remoueat occasionem, cum in eius non sit potestate illam remouere; idem dic de famulo, qui cum hera peccare solet, si sibi valdè damnosum sit, talem famulatum relinquere, quia difficulter alium inueniet dominum; in hijs tamen, & similibus casibus, curare debet prudens confessarius, de aliquo remedio, vt quod ille famulus solus non agat cum hera, quod ipsa corripiat, &c. Ratio dicti est, quia proxima occasio non necessitat ad peccandum, sed cum proposito non peccandi stare potest.

Sed quæres primo, an Pœnitens, qui sepius confitetur, sepius etiam relabitur, sufficientem habere censeatur dolorem, & propositum, & subinde semper possit absolui. difficultas hæc potissimè procedit respectu illius qui sepe absolutus fuit absque proximæ occasionis remotione, ob graue detrimentum, quod passus fuisset in illius remotione. Ad quam difficultatē respondet Suarez disput. 32. sect. 2. & alij, quod ille talis cogendus sit tale detrimentum subire, & talem occasionem relinquere, nec aliter absolui possit, cum non videatur habere, nec dolorem sufficientem, nec propositum, cum semper relebatur, nec vlla correctio reperiat. Verior tamen, & communior est sententia opposita, cum qua dico *talem relapsum per se loquendo absolui posse, & debere.* & ratio communis est, quia adhuc post talem relapsum, & talem experientiam, verus dolor, verumque propositum stare potest, cum positua voluntate talem non auferendi occasionem, non absolutè, sed

cum tali detrimento; ergo. Antecedens patet, quia Pœnitens ob graue detrimentum fuit excusatus quando primò confessus fuit, & ob hoc non tenebatur illud subire pro illa vitanda occasione, ac subinde esse poterat sufficienter dispositus, ergo etiam modo. Antecedens admittunt omnes: consequentia probatur, quia detrimentum quod semel excusat, semper excusare potest; si enim semel quis non tenetur se ipsum infamare, numquam per se loquendo, tenebitur id facere: dixi per se loquendo, quia si ex tali relapsu, doloris, & propositi carentia argueretur, tunc absolui non posset.

Quæres secundò, an ille sit sufficienter dispositus per dolorem, & propositum, qui non vult vitare occasionem labendi in aliquod mortale incommuni, seu indeterminatum. v.g. Petrus expertus est, quod quoties conuersatur cum Ioanne, toties in aliquod peccatum labitur, vel saltem ut in plurimum, ut ex octo vicibus quibus cum illo conuersatur, labitur quinque vicibus, sed

modo

modo in carnis peccatum, modo in peccatum detractio- nis, modo in peccatum gulæ, &c. An tunc teneatur Petrus, Ioannis conuersationem vitare; & si nolit eam vitare censeatur non esse dispositus per dolorem, & propositum sufficiens. Suarez, & Filliucius apud Lugum disput. 13. nu. 161. dicunt Petrum non teneri talem occasionem vitare, eo quod occasio labendi in aliquod peccatum in communi, seu indeterminatum non censeatur proxima, sed remota; volunt namque occasionem illam proximam dici, inter quam, & peccatum ipsum, mediat tentatio proxima ad peccatum in particulari; quando vero mediat tentatio ad peccatum non in particulari, sed solum in communi remota occasio fit. Sed hæc sententia displicet Lugo, & alijs communiter, & merito quidem. Quia illa eadem obligatio, & maior quæ me obligat ad vitandum hoc peccatum numero, me etiam obligat ad vitandum hoc, vel illud; quid enim refert quod ego sciam quod cō-

uersando cum tali, peccabo peccato grauis detractio- nis, vel quod sciam quod conuersando cum illo tali peccabo mortaliter, licet nesciam, an tale mortale debeat esse detractio- nis, vel gulæ? &c. certè illa obligatio, quam habeo vitandi occasionem, non peccandi peccato detractio- nis, me etiam obligat ad vitandum quodlibet aliud mortale, etiam si determinatè nesciam quodnam illud sit, dummodo sciam quod re vera mortaliter peccabo. Nec verum est quod occasio proxima illa sit inter quam, & peccatū mediat tentatio particularis, ad particulare peccatum; nam cæteri Theologi non requirunt ad occasionē proximam medium tentationis, sed nexum moralem, labendi, saltem vt in plurimum in peccatum, alioqui ille, qui ludi occasione peierat, vel blasphematur, talem occasionē vitare non teneretur, quia non mediat tentatio proxima & particularis ad tale periu- rium ponendum? Maneat ergo esse obligationem vitandi occasionem peccandi mortaliter,

taliter, siue hæc occasio sit ad determinatum peccatum, siue ad indeterminatum, cum utrobique periculum gratiæ perdendæ reperiatur.

Quæres tertio, an confessarius possit Pœnitenti relapso, aliquando absolutionem differre, an vero teneatur illum absoluerè, præsertim quando dicit se esse sufficienter dispositum per dolorem, & propositum. Ioannes Sancijs in suis practicis disputationibus disput. 9. nu. 6. & sequentibus, dicit non posse confessarium reciduo absolutionis beneficium denegare, nec etiam ad experimentum differre, sed teneri illi statim absolutionem impendere, & teneri credere Pœnitenti dicenti se dispositum esse per dolorem, & propositum. Sed communior sententia oppositum tenet, præsertim quando confessarius videt, Pœnitentem, pluries fuisse relapsum, sine vllò emendationis signo. Si tamen confessarius modo, nouum obseruaret dolorem, & propositum, seu videret firmiter proponere, & nouas proponeret adhibere

diligentias, absolui deberet; nec confessarius facilis esse debet in differenda absolutione, quia, vt experientia didici, maiora sequantur mala. Hoc consilium executioni mādent confessarij, præsertim cum iuuenibus, in carnis relapsibus, quia certè stare potest dolor & propositum sufficiens, cum illis relapsibus, cum inimicus sit adeo potēs, vicinus, & numquam abscedat, &c.

Quæres quarto an Pœnitens recidiuus possit non confiteri consuetudinem peccandi? Conueniunt omnes, consuetudinem peccandi, non esse nouum peccatum, distinctum ab illis, quæ ex tali consuetudine committuntur, & proinde non teneri Pœnitentem consuetudinem peccandi confiteri, sed sufficere, si ipsa peccata fateatur, vt est communis fidelium vsus, vix .n. vnum inuenies, qui talem consuetudinem confiteatur. difficultas est, an si Pœnitēs à confessario interrogetur de tali consuetudine, teneatur respondere. Ioannes Sancijs loco supra citato dicit nõ teneri

teneri Pœnitentem respondere, sed posse vti equiuocatione interius retenta, vel cōcepta scilicet vt teneatur dicere: cum enim inquit ille, non sit obligatio confitendæ consuetudinis, cum modo per cōfessionem interrumpatur, & ex alio parte cum timeat Pœnitens, quod si cōsuetudinem fateatur, confessarius absolutionis beneficium denegabit, vel differet, habet sufficiens fundamentū vtendi æquiuocatione. Communior tamen sententia oppositum tenet, quia confessarius ius habet cognoscendi Pœnitentis dispositionem, & peccandi consuetudo infirmū arguat emendationis propositum, sequitur confessarium posse Pœnitentem de consuetudine interrogare, & Pœnitentem teneri respondere; est enim Cōfessarius tum iudex, tum Medicus habens ius cognoscendi ea omnia, quæ necessaria sunt tum ad Pœnitentis correptionem, tum ad eiusdem Pœnitentis sanitatē spirituales.

Quæres quinto, an si detur casus, quod pœnitens aliquod

peccatum commiserit, & illud non confiteatur; Confessarius qui hoc scit possit talem pœnitentem nō absolueret? Prima sententia tenet Confessarium non posse talem pœnitentem absolueret; quia sacramenti forma pronunciarī nō debet, vbi constat subiectum esse indispositum. Ita plures apud Dianam de sacram. resol. 105. Secunda sententia est pœnitentem absolui debere. Ita alij apud eundem Dianā. Mihi media via incedendum videtur: Si re vera confessario constaret de pœnitentis indispositione, certè nullo modo absoluendus esset; cū enim Sacerdos sit in hoc Sacramento iudex, non potest sententiam proferre absolutiuam, supra subiectum incapax; si vero id non constet; quia licet sciat Confessarius pœnitentem, tale peccatum commisisse, persuadere tamē sibi potest, pœnitentem etiā de illo interrogatus, illud negare, non quia illud non commiserit, sed quia putat non teneri illud confiteri, tunc si aliunde videat pœnitentem esse sufficienter dispositum,

cum absoluere debet; alioqui grauis illi iniuria irrogaretur.

Quæres sexto, an Confessarius possit absolutionem illi negare, qui habet iurandi cōsuetudinem, ex inaduertētia. Et respondetur communiter negatiuè, & ratio est, quia iuramentum, & blasphemiæ ex inaduertentia prolatae, non sunt peccata, eo quod ex sui natura illi actus requirunt, quod ab vtente ratione proferantur. Vnde postquam pœnitens firmo proposito habitum, vel consuetudinem liberè peierandi retractauit, si postea ex inaduertentia iterū in tales actus prorumpat, nullum peccatum committet; ac subinde si aliunde sit sufficiēter dispositus absolui debet, nec est necesse, quod de illis actibus ex inaduertentia factis doleat, vel proponat &c. cum peccata non sint.

Quæres septimo, an ille

pœnitens censeatur non habere sufficientem dolorem, & propositum, qui non vult restituere nisi per partes, ob aliquod emolumentum inde proueniens, si creditor nolit dilationem non sibi nociuam concedere; aliqui volunt nō habere sufficientem dispositionē, & sic absolui non posse. Alij id admittunt, quando emolumentum, est alicuius considerationis, & alter vel nullum, vel paruum patitur damnum ex tali dilatione, eo enim casu præsumi potest de rationali intētionē, licet irrationabiliter talē creditor facere nolit dilationem, & hoc est valde probabile: nec confessarius deberet ea occasione, nimis pœnitentem vrgerē, nec negare, nec differre absolutionem; cum fortè, vel non restituet, vel nimis differret, & sic minus vtiliter vtriusque negotium ageret.

DISPUTATIO QVINTA

De sacramentali Confessione, quoad præceptum illius.

DE confessionis præcepto præfens procedit disputatio, nõ de eius institutione. vel natura: nam de illius institutione egimus sufficienter quæstione prima disput. 3. ubi ostendimus pœnitentiæ sacramentum fuisse à Christo Domino institutum, non ab Apostolis, vel Ecclesia, vel ab aliquo Concilio. Similiter de Confessionis essentia, vel natura patet ex dictis loco citato, in ipso disputationis principio, ubi Pœnitentiæ sacramenti definitionem posuimus. Quod si velis ipsius confessionis solitariæ definitionem habere, dico illam optimè definire M. Soto 4. dist. 18. q. 2. art. 1. quod sit *Sacramentalis peccatorum accusatio ad illorum remissionem, virtute clauium, obtinendam.* Solum aliqualis

difficultas esse potest, an Cõfessio sit actus virtutis, & cuius virtutis esse possit; Et dico confessionem prout in peccatore, gratiæ præcedit infusionem, non posse esse actum virtutis pœnitentiæ infusæ; nam cum hæc virtus, vt supra dicebamus, non nisi cum gratia infundatur, ante gratiam esse nequaquam potest; prout autem gratiam supponit, potest esse actus pœnitentiæ infusæ exterior. A' qua autem virtute sacramentalis confessio in peccatore imperetur, dico secundum aliquos ab illa imperari, vel esse actum exteriorem illius virtutis, à qua attritio elicitur; quod si attritio non ab aliqua virtute, sed ab auxilio eliciatur eiusdem auxiliij, & attritionis virtute, Confessio proficiscetur, sed verius esse confessionem, vel

ab aliqua supernaturali, virtute vt fide, spe, &c. imperari, vel ab auxilio elici nõ à cõtritione, vel attritione, vt patet ex dictis supra dif. 4. q. 1. cõtra

Coninchum. Relicta ergo cõfessionis sacramentalis natura, & institutione, ad præceptum illius, & annexa descendimus: Vnde fit.

QVÆSTIO I.

An sacramentalis Confessio, sit diuino iure necessaria ad salutem, vbi alia curiosa tanguntur.

Alij quæstionem hãc sic proponere solent, an nimirum confessio auricularis sit necessaria ad salutem, præcepto diuino, respectu hominis, qui mortaliter post Baptismum susceptum, peccauit, sed vt vides, in idem recidit.

Pro quo nota primò, Confessionis nomen multiformis sumi posse, quandoque namque pro gratiarum sumitur actione, & pro laude Dei, iuxta illud Psalm. *Confessio, & pulchritudo in cõspectu eius. & Confitebor tibi Domine in toto corde meo, & Confitemini Domino quoniam bonus.* Quãdoque fidei significat prote-

stationem. Quandoque pro debiti accipitur confessio, vt habetur ff. *de confess.* per totum. Quandoque pro confessione delicti, quæ duplex est, iudicialis, & extraiudicialis, iudicialis, quæ fit iudici, quando factum est notorium, vel semiplenè probatum, vel reus publica flagrat infamia; extra iudicialis est, quæ extra forense iudicium fieri solet, & est duplex generalis, vt quæ fit in principio Missæ: & particularis, & est duplex, alia est consultiua, quæ amico fieri solet, & dicitur secreti sigillum, & alia est auricularis facta Sacerdoti habenti facultatem absolucndi, & dicitur

tur

tur sacramentalis, quia est pars Sacramenti poenitentiae, vt disput. 3 q. 2. ostendimus; & de hoc præsens procedit difficultas, an nimirum sit diuino iure necessaria. Pro quo.

Nota secundo, Confessionem non posse esse de iure naturali, cum certum sit naturam nil, de hac sacramentali Confessione dicere, nõ enim naturæ ius ad supernaturalia extenditur, sacramentum autem hoc, sicut & alia sacramenta Euangelica, supernaturalia sunt, & quia sunt professiones fidei supernaturalis, & quia sunt instrumenta supernaturalia gratiæ. Non est tamen confessio contra naturæ ius, sed potius, fide supposita, ad illam natura inclinatur, & instigatur; cum naturale sit homini à peccato velle liberari, & vt amico, & maximè Deo, medio eius ministro, cordium secreta pandantur. His positis.

Prima sententia est nostri temporis hæreticorum, quod confessio sacramentalis, non sit de iure diuino, sed sit Ecclesiæ inuentum, à tempore Innocentij V. introductum,

unde Lutherus Confessionem vocat *tyrannidem*, & docet esse nimis Ecclesiæ nociuam, disconuenientem, & esse multarum dissensionum causam.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Sacramentalis Confessio mortalium peccatorum, post Baptismum commissorum, est de iure diuino seu est ex Christi institutione necessaria, vel in re, vel in voto.* Hæc conclusio est de fide, unde illam tuentur omnes Catholici.

Probatum primò ex tribus sacrae Scripturae locis, ex quibus sacramentalis Confessio, & peccatorum absolutio, manifestè colligitur. Matt. namque 16. dicitur: *Tibi dabo claves regni cælorum, & quodcunque ligaueris super terram, &c.* vbi vt vides promissio facta est D. Petro, & in ipso Sacerdotibus omnibus dandi illis clauibus ligandi, atque soluendi à peccatis, ac subinde confessio sine qua absolutio dari nequit à Christo Domino est instituta, ac proinde iuris erit diuini. Matth. 18. eadem habetur promissio; *Quaecunque solueritis super terram, erunt solu-*

soluta, & in cœlis. Cum autem diuina veritas mentiri non possit: soluendi potestas in Sacerdotibus dari debet ex Christi institutione. Eadem etiã promissio habetur Io: 20. in illis verbis; *Quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta.*

Probatur secundò ratione desumpta ex mox citato Diuini Ioannis testimonio. Nam, non potest iudex de aliquo crimine sententiam ferre, nisi crimen ipsum iudici manifestetur; sed Sacerdos in pœnitentiæ sacramento est iudex; ergo non potest sententiam de crimine ferre, nisi sibi crimen ipsum propaletur; atqui hoc non fit nisi media confessione, quæ est peccati, seu criminis manifestatio, cum accusatione, & veniæ petitione; ergo eodem iure quo Sacerdos est iudex, eodem etiã iure dari debet criminis manifestatio: esse iudicem est de iure diuino, vt constat ex allegato D. Ioannis testimonio; ergo etiã cõfessio, ad talem iudicis rationem necessaria, de iure diuino erit.

Confirmatur, & explicatur hoc argumentum, quia qui præcipit finem ex consequenti præcipit omnia ea, quæ ad talem finem consequendum omnino sunt necessaria; Atqui Christus Dominus præcipit quod in Ecclesia sacerdotes sint reorum iudices, ergo etiã debet ex consequenti omnia illa præcipere, quæ ad tale iudicis exercitium sunt necessaria, inter hæc vnum est criminis confessio, ergo.

Probatur tertio, quia illud est necessarium ad animæ salutem ex diuino præcepto, quo posito ponitur peccatorum remissio, & quo non posito, non ponitur; sed posita facultate in iudice dimittendi peccata, & non posita peccatoris confessione, & veniæ petitione, peccatorum remissio non ponitur, & hac posita ponitur, ergo confessio est ex diuino iure necessaria, ad salutem animæ ponendam, in homine post Baptismum in lethale peccatum lapsò. Maior nota est ex Philosophia, Minor patet ex natura iudicij; quam habet hoc sacramentum, nam in iudicio sine criminis

minis notitia sententia non fertur.

Probatur quarto, quia si Confessio non esset de iure diuino, deberet saltem esse de iure humano; atqui non est, ergo debet esse de iure diuino. Maior patet, nam cum Confessio in Dei Ecclesia sit præcepta, & exequuta, debet aliquo iure esse introducta. Minor patet, nam si Confessio iuris esset humani; cum sit res grauissima, deberet eius institutio consistere saltem ex aliquo Concilio; sed non constat, nam in omnibus Concilijs, vbi de Confessione fit mentio diuino iuri tribuitur; vt videre est in Concilio Laodicen. can. 2. in 6. synodo can. 31. in Concilio Carthagin. 3. Africano can. 10. in Cabilon. 1. can. 8. 2. can. 32. Turronico 3. cap. 22. in Remensi, can. 12. & 16. in Moguntino cap. 26. Vormatien. cap. 25. in Lateran. cap. 21. Constant. sess. 8. in Florentino in instruct. Armenorum, & in Tridentino sess. 14. per totam.

Probatur quinto ex difficultate quam habet Confes-

sio, per eam namque detegere oportet peccata quæcunque, quantumuis arcana sint, turpia, pudenda, & horrenda, & Confessarij iudicio stare, & mulctam ab eo iniū. Etiam subire; hoc autem ab Ecclesia statui non potuit, cū humani præcepti cancellos transcendat, ergo diuino, hoc factum est, imperio, hoc est diuinæ promissionis, diuinæque institutionis &c. Confirmatur hoc argumentum ex vtilitate nimia quam affert sacramentalis Confessio, quæ non nisi diuino fieri potuit consilio. Hic enim diuina elucet misericordia, quæ nostram extorquet confessionē, vt sanet; elucet iustitia, dum hominis superbia humilitate comprimitur. Hic pastor suarum cognoscit morbos ouium, vt conuenientia afferre possit remedia. Hic ablata restituuntur; iniusti rescinduntur contractus, inimici reconciliantur, peccatorum remissio obtinetur, instructiones, consilia, consolationes multæ, habentur; quæ omnia non nisi diuino consilio haberi poterunt.

Probatur sexto ex varijs congruentijs, quæ suadent confessionem diuinæ esse institutionis diuinique præcepti. Prima est, quia cum homo anima constet, & corpore, & vtraque pars ad peccandum concurrat, congruum erat, quod vtraque etiam ad diuinam obtinendam indulgentiam concurreret; concurrat namque anima per dolorem, & corpus per auricularem confessionem. Secunda est, quia cum difficile valde esset perfectam habere contritionem congruum valde erat, quod sacramentum institueretur, per quod facilius peccatorum indulgentia haberetur, per solam scilicet attritionem, & quia sacramenta signa esse debent sensibilia, debuit aliquod dari sensibile, quod est confessio, per quod occulta panderentur peccata. &c. Tertia, quia ipsa humilis peccatorum confessio multum deseruit ad sufficientem excitandum dolorem pro peccatorum obtinenda remissione: Imò, & ipsa prudentis confessoris exhortatio, & correptio. Quarta, quia per pro-

priorum Confessionem peccatorum, facilius instruuntur homines, quoniam modo futura vitare possint peccata, tollendo occasiones, pericula fugiendo. Vnde refert M. Soto apud Nugnum hic, quod Teutonici hæretici, qui prius confessionem abstulerant, videntes mala, quæ ex tali Confessionis ablatione proueniant, miserunt ad Carolum V. Imperatorem, vt imperiali potestate Confessionem præciperet, vt tot illa mala cessarent. Soluuntur hæreticorum argumenta.

Primum argumentum est, quia in lege veteri, quæ longè grauior erat, nulla erat peccatorum Confessio, ergo neque in lege noua, quæ longè suauior, benigniorque Moisaica est. Imò videmus Christum Dominum quando peccata remittebat, non exegisse Confessionem, sed solum publicam aliquam, & generalem eorumdem peccatorum testificationem, vt colligitur ex remissione peccatorum, facta Paralitico Matt. 9. & Magdalene Luc. 2. & Latroni Luc. 23. Tum quia omnium peccato-

catorum confessio impossibilis prorsus videtur, iuxta illud *delicta quis intelligit?* ergo.

Respondetur concedendo Antecedens, & negando consequentiam, cum enim lex euangelica facilior, suauiorque sit, debuit de facili, suauiq; prouidere remedio, pro peccatorum remissione obtinenda; est autem confessio, quæ cum sola attritione peccata delere potest; in lege autem veteri, perfecta requirebatur contritio, quæ difficulter haberi poterat. Addit Galatinus lib. 10. de *arcanis* cap. 3. in lege veteri plures non solum fuisse confessionis figuras, verum etiã confessiones, licet non sacramentales, ac subinde non esse grauiorem, legem nouam, veteri, sed longe suauio rem. Ad illud quod de Christo Domino dicitur, dico ideo factum esse, quia adhuc confessio sacramentalis instituta non erat, vt postea dicitur. Nec verum est confessionem esse impossibilem, cum ea solum adhiberi debeat diligentia in recensendis pecca-

tis, quam solent adhibere viri cordati in negotijs alicuius momenti.

Secundum argumentum, Ius diuinum nullus hominũ tollere potest; atqui confessionẽ abstulit Nectarius Archiepiscopus Constantinopolitanus Teodosij senioris tẽpore; propter quoddam scãdalum occasione cuiusdam confessionis ortum, vt testatur Socrates lib. 5. historię cap. 19. Sozom. lib. 7. cap. 16 & alij, quam confessionis abrogationẽ approbauit Chrysostomus, Nectarij Successor ho. 2. in Psal. 50. vbi dicit: *Non dico vt confiteraris confervo, qui exprobrat, dicitur Deo,* idem docet ho. 4. de Lazaro, & alibi frequenter, ergo &c.

Respondetur negando Minorem, Nectarius namque confessionem non abstulit, sed duo alia, quæ ab Episcopis occasione hæresis Nouatianæ confessioni addita fuerant; nimirum, qui publica habebat peccata publicè confitebatur Pœnitenti Præbytero, & non alteri, ex deputatis ab Episcopo. Deinde quod iudicio eiusdem

Pœnitentialis Presbyteri, aliqua peccata publicè recitabatur in satisfactionem aliorum, quæ duo rectè fuerunt à Nectario sublata, non ipsa sacramentalis confessio, vt colligitur ex eodem Socrate, Sozom. & alijs.

Tertium argumentū; Christus Dominus *non venit soluere legem, sed adimplere*; at qui si daretur, de confessione præceptum diuinum ab ipso Christo Domino impositum, *venisset soluere legem, non adimplere*, ergo. Minor probatur, nam sustulisset legem naturalem de propria fama conseruanda, contra illud Prouer. 21. *melius est nomen bonum quam diuitia multa.* & Eccl. 41, *curam habe de bono nomine hoc enim magis permanebit tibi quam mille thesauri pretiosi, & magni.*

Respondetur concedendo Maiorem, & negando Minorem; Cum enim peccata nō dicantur sacerdoti vt homini, sed vt Deo, nulla subinde sequitur infamia, & dato quod aliqua sequeretur apud sacerdotem infamia, per ipsum dolorem quem osten-

dit, per ipsam confessionem, quam facit; per ipsam absolutionem, quam recipit, sufficienter abstergeretur. Et dato quod adhuc aliqua relinqueretur infamia, sufficienter compensaretur ex bonis multis, quæ ex confessione sequuntur, & Deus potuit confessionem præcipere; cum sit dominus famæ, ob maius bonum nostrum.

Sed quæres primò, an confessio sit necessaria solum necessitate præcepti diuini, an etiam medij. Pro solutione nota ex alibi dictis, tribus modis aliquid esse necessariū ad salutem; necessitate medij tantum, præcepti tantum; medij & præcepti simul: medij tantum vt gratia, auxilia, prædestinatio, & huius generis alia, sine quibus salus haberi non potest, & tamen de illis nullum datur præceptum.

Præcepti tantum, vt restitutio, Festorum obseruantia &c. sine quibus solus haberi potest, quia vel non semper currit præceptum, vel de ignorantia excusans dari potest. Præcepti & medij simul

mul est id sine quo salus haberi non potest, & cum sit in nostra potestate de eo datur præceptum, vt Baptismus respectu adulterum, & Poenitentia respectu illorum, qui post Baptismum peccauerunt. his breuiter notatis; dico confessionem esse necessariam adultis post Baptismum relapsis, necessitate medijs, & præcepti simul, vel in re, vel in voto, vt de Baptismo, suo loco notauimus. Colligitur ex Tridentino sess. 14. cap. 5. & can. 6. vbi dicitur: *si quis negauerit, Confessionem sacramentalem, vel institutam, vel ad salutem necessariam esse iure diuino; aut dixerit, modum secretè confitendi soli sacerdoti, quem Ecclesia Catholica ab initio semper obseruauit, & obseruat, alienum esse ab institutione, & mandato Christi, & inuentum esse humanum; anathema sit.*

Quæres secundò quo tempore fuerit confessio à Christo Domino instituta? Respondetur de fide esse, fuisse institutam Ioannes 20. cū Christus Dominus Apostolis dixit: *Accipite Spiritum San-*

ctum: quorum remiseritis peccata &c. ita Tridētinum sess. 6. cap. 14. vbi dicitur: *Proijs qui post Baptismum in peccata labuntur Christus Iesus sacramentum instituit Poenitentia cum dixit Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata &c.* idem docet sess. 14. cap. 5. & can. 3. Nota tamen hanc doctrinam intelligi debere de huius sacramenti propria institutione, quia vt rectè notauit Angelicus in 4. dist. 22. quæst. 2. art. 3. quæstiunc. 3. confessio quoad eius utilitatem prædicata fuit Matt. 4. quoad necessitatem Luc. 13. sed eius institutio quoad potestatem Ioan. 20.

Sed obijcies primò. Nouæ legis sacerdotes tunc accipiunt absolnendi potestatem, cum ordinantur, ergo etiam Apostoli: sed Apostoli ordinati fuerunt sacerdotes in cæna; ergo in cæna potestatem absolnendi acceperunt, ac proinde tunc temporis hoc sacramentum debuit esse institutum. Antecedens est Tridētini sess. 23. de reformat. cap. 13. Consequencia patet, quia

si semel verum est sacerdotes potestatem absoluendi recipere in sua ordinatione, id ipsum dicit debet de Apostolis. Est autem de fide Apostolos sacerdotes in cœna fuisse ordinatos, vt docet Tridentinum sess. 22. cap. 1. & can. 2.

Respondetur sacerdotes ex vi ordinationis solum recipere potestatem ordinis, nō iurisdictionis, hęc enim recipiunt cum Episcopus post sacerdotum ordinationem dicit: *Accipite Spiritum Sbnctū, quorum remisistis peccata* &c. Vnde idem dicendum est de Apostolis, in cœna namq; sacerdotes ordinati fuere, & tunc potestatem acceperunt in corpus Domini verum, & post resurrectionem in corpus Domini mysticum, & quia illa ad hanc supponitur, & illa est radix huius, propterea cū illam acceperunt, radicaliter, & hanc recepisse censentur.

Obijcies secundo Pœnitentiā ad Eucharistiam ordinatur, ergo ante illam, vel saltem cum illa institui debuit; Atqui Eucharistia instituta fuit in cœna, ergo & Pœni-

tentia, seu sacramentalis cōfessio. Tum quia videmus omnia alia sacramenta ante Caristi Domini mortem instituta fuisse, licet declarata fuerint post mortem, vt patet de Baptismo, qui licet ante mortem institutus fuerit, post mortem tamen fuit declaratus, illis verbis, *euntes in mundum &c. predicata &c. Baptizantes eos &c.*

Respondetur quod penitentiā solum per accidēs ad Eucharistiam ordinatur, ex suppositione videlicet peccati; vnde Eucharistia est necessaria absolutē, Pœnitentia solum ex suppositione, ob idq; illa prius institui debuit, hęc posterius. Per quā patet ad illud quod de Baptismo additur; cum enim hoc sacramentum sit omnium aliorum ianua, debuit ante alia institui. Adde congruum fuisse Pœnitentiæ institutionē fuisse reseruatam vsque ad factā resurrectionem, quia tunc temporis fuit data Christo Domino omnis potestas in ordine ad corpus mysticum, vt ipse Domino dixit. *data est mihi omnis potestas in celo, &*

in terra, ob idque alias notaui-
mus, quod licet Christus Dominus
Apostolos consecrauerit sacerdotes
in cæna, Episcopus tamen non nisi
post resurrectionem quia sacerdotium,
corpus Christi verum respicit, Episcopatus
verò mysticum.

Quæres tertio, an Christus Dominus
instituerit confessionem secretam, seu
auricularem, an vero solum omnium
peccatorum confessionem, præscindendo à
publica, vel secreta? Respondetur
Christum Dominum præscripsisse
quidem modum faciendi confessionem
secretam, taliter tamen, quod reliquit
fidelibus facultatem, ut ex aliqua
rationabili causa, possint publicè
sua confiteri peccata. Sicut enim
Princeps potest aliquid suis subditis
prescribere, ut licet cogi non possint
ad ponendum oppositum, tamen si
velint illud ponere possunt; ita
Christus Dominus fidelibus præscripsit
confessionem, & modum eius
secretam, liberam illis relinquendo
facultatem, quod si velint ex aliqua
rationabili

causa, peccata sua publicè confiteri,
id facere valeant. Ita expresse docet
Tridentinum sess. 14. cap. 5. his
verbis: *Ceterum quoad modum
confitendi secreto apud solum
Sacerdotem, & si Christus non
vetuerit, quin aliquis in vindictam
suorum scelerum, & sui
humiliationem, cum ob aliorum
exemplum, tum ob Ecclesie
edificationem delicta sua publicè
confiteri possit, non est tamè
hoc diuino præcepto mandatum,
nec satis consultè humana
aliqua lege præciperetur, &c.*

Quæres quarto, an necessitas
sacramentalis confessionis iure
diuino sit de solis mortalibus,
an etiam ad venialia extendatur.
Respondetur necessitatem ad
sola mortalia extendi capacitatem
etiam ad venialia, unde communiter
dicitur peccata mortalia esse
huius sacramenti materiam
necessariam; venialia vero
sufficientem; ita apertè colligitur
ex Tridentino sess. 14. cap. 5. &
can. 7. Ratio est, quia mortalia
non nisi per hoc sacramentum
in re, vel in voto susceptum
remitti possunt; at vero venialia
multis alijs

alijs modis, vt supra ostendimus, & tenet fidelium vsus.

Quæres quintò, an si Christus Dominus hoc sacramentum instituisse, & nullum de eo præceptum posuisset, vt fecit de Confirmatione, Ordine, &c. Potuisset Ecclesia huius sacramenti exercitium præcipere, vt quod semel v. g. in anno fideles sua peccata confiterentur. Et affirmatiuè respondeo cum Nugno, & alijs, contra Durandum, Paludanum, & alios, quos refert idem Nugnus q. 6. supplem. art. 1. dub. 3. Ratio est, quia Ecclesia præcipere potest, quæ ad rectam deseruiunt gubernationem, & aliunde etiam cedunt in maximam fidelium vtilitatē, sed ad rectam Ecclesiæ gubernationem multum secreta confessio deseruit, & in maximam cedit fidelium vtilitatem, ergo. Minor probatur, Maior namque ex se clara est nam ad Ecclesiæ gubernationem pertinet ea statuere per quæ fideles à peccatis retardentur, atqui per confessionem secretā fideles à peccatis retardantur, & hoc in maximā

cædit ipsorum fidelium vtilitatem, ergo: quod autem fideles per cōfessionem à peccatis retardentur ipsa docet experientia, & ipsi cognouerunt Germaniæ hæretici, vt supra vidimus.

Sed contra hoc obijcies primò, quia Ecclesia præcipere nequit actus internos ex cap. *erubescant* dist. 2. Atqui confiteri peccata interna, est præcipere actus internos, ergo. Tum etiam quia Ecclesia præcipere nequit, quæ iudicare non potest, atqui (vt commune est proloquium) Ecclesia de internis non iudicat, ergo. Tum etiam quia frustra præcipitur, quod puniri non potest, si transgrediatur; atqui Ecclesia huius præcepti transgressorem punire non potest cum hoc ignoret, ergo.

Respōdetur pro modo, Ecclesiam præcipere non posse actus internos solitariè acceptos, & conceditur; prout necessarij sunt ad externorū consistentiam, & negatur. Præciperet ergo eo casu Ecclesia confessionem perfectā, & integram, quæ sine inter-

norum peccatorum manifestatione esse nequit; per quæ patet ad duo, quæ subiciuntur in argumento; licet enim Ecclesia nec iudicare, nec punire possit actus purè internos, poterit tamen illos punire non secundum se, sed quatenus non ponitur actus externus, ad cuius, actus internus pertinet, consistentiã.

Obijcies secūdò, quia ideo Deus, vt supra vidimus, potest confessionem præcipere, quia est nostræ domini famæ, at qui Ecclesia nullum habet nostræ famæ dominiũ, ergo confessionem præcipere non potest: Cum enim Pœnitens occultissima pandendo scelera, se ipsum apud confessarium infamet, sequitur quod talium scelerum manifestationem solum præcipere possit qui famæ sit dominus.

Respondetur primò concedendo Maiorem, & negando minorem, eo namque ipso quod Christus Dominus confessionem instituit, & eam non præcepisset, censeretur dedisse aliquale dominium nostræ famæ Ecclesiæ, ratione cuius potuisset, etiam data

tali infamia, confessionem præcipere.

Respondetur secūdò non sequi infamiam ex confessione, & si aliqua sequeretur, summa vtilitate, quæ ex illa defumitur compensaretur, vt supra dicebamus. Dicit etiã potest quod dato quod ex confessione aliqua sequeretur infamia, Ecclesia in hoc naturali iure posset dispensare ob maximum bonũ quod inde sequeretur.

Quæres sextò, quo tempore obliget præceptum diuinũ confessionis? Huius resolutio difficultatis sufficiẽter habetur ex dictis de obligatione contritionis ex diuino præcepto, supra disput. 2 q. 11. Maioris tamen gratia claritatis illam breuiter resoluemus. Dico ergo primò *in omnium sententia teneri hominem in mortali existentem, quando mortis urget periculum, vel eius articulus*. Ratio est, quia tunc homo maiorem habet huius sacramenti necessitatẽ, vt patet ex dictis supra de contritione.

Dico secundo, *teneri etiã per se hominem, tertio, vel quar-*

to quoque anno, dum in mortali existit, si Ecclesia diuinum non determinasset præceptum: patet ex dictis de contritione, & Eucharistia. Dico tertio, de facto huic præcepto satisfacere hominem, semel in anno confitendo, cum enim Ecclesia diuinum determinauerit præceptum, dum Ecclesiasticum obseruatur, & diuinum obseruabitur. Dico quarto, obligare hoc præceptum ratione Eucharistia sumenda, patet ex dictis de Eucharistia disp. 14. quæst. 5.

Duo solum dubia restant nunc breuiter examinanda. Primum est, an teneatur homo iure diuino confiteri quoties cognoscit in se graue periculum peccandi mortaliter. Respondet Suarez apud Nugnū hic q. 6. art. 5. dub. 1. quod si periculum sit incidendi in aliquod mortale determinatum, nisi confiteatur, ad hoc tenebitur; secus si periculum sit incidendi in peccatū mortale in communi. Sed hunc modum dicendi reiecimus supra disput. præcedenti q. 5. quia maior est obligatio vitandi periculum incidendi in

multa mortalia, quam in vnū determinatè tātum; cum maius periculum sit multorum peccatorum, quam vnus, vel alterius. Tum quia sicuti est peccatum exponere se periculo peccandi in determinata materia, ita in indeterminata; nec est minus peccatū, peccatum in communi, quam peccatum determinatū. Hoc modo dicendi reiectio. Dico primò Theologos communiter non agnoscere obligationem frequentioris confessionis ob periculum in noua cadendi peccata; quod colligūt tum ex Ecclesiæ determinatione, si enim semel Ecclesia absolutè diuinum determinauit præceptū ad confessionem semel in anno ponendam, frequentiorē non agnouit necessitatem; tū etiam quia difficile videtur hominem ad tales reuocari angustias, quod nullum aliud superfit medium euadendi peccata, nisi ipsa confessio.

Dico 2. si talis casus daretur, vel ob ignorantiam, vel ob rei veritatem, tunc diuino iure tenetur ille ad confessionem ponendam. Ratio est, quia tunc temporis, maximè huius sa-

cra-

eramenti necessitas, vrgeret, cum enim hoc sacramentum sit institutum non solum vt medium seu instrumētum remittendi peccata, sed etiam vt medium vitandi futura, toties habebit iure diuino obligare, quoties cognoscetur esse medium necessarium ad futura peccata vitanda.

Secundum dubium est, an quando est periculum obliuiscendi aliquod peccatum, vel aliqua, vel etiam multa, teneatur quis diuino iure frequentius, seu ante annum cōmunicare? Affirmant aliqui apud Dianam de sacram. resol. 155. horum ratio est, quia iure naturæ tenemur ad integram confessionem ponendā, & proinde toties teneri peccata confiteri, quoties periculū currit obliuiscendi peccata, vnde volunt hoc præceptum multoties violari ab illis, qui semel tantum in anno confitentur, & de hoc debeant pænitentes à confessarijs interrogari.

Sed verius dicendum cum Soto, Henriquez, & alijs quos refert, & sequitur Diana ibidem, talem non extare obli-

gationem. Primò quia alioqui Ecclesia non benè tempus vnus anni determinasset. Secundò quia sequeretur, obliuiosos teneri statim de suis peccatis maximè de internis de quibus facilius currit obliuio, cōfiteri, quod nemo dicit: vnde solum obligamur ea peccata confiteri, quorum, dū confitemur, recordamur, & solum moralem tenemur adhibere diligentiam, vt per examen, ad memoriam reuocentur, dum ea confiteri volumus; nec tenemur extraordinaria vti diligentia, ne à memoria defluant; alioqui esset obligatio scribendi peccata, vel singulis diebus ne dicam horis, memoriam refricendi peccatorum, ne à memoria excidant, quod non est dicendum.

Quæres septimò, an præceptum diuinum confessionis, adimpleatur per cōfessionem validam, sed informem. Certum est non adimpleri per cōfessionem inuvalidam, cum enim diuinum præceptum sit de vero sacramento, & confessio inuvalida non sit talis, per illam diuinum, non adim-

plebitur, præceptum; de informi, ergo præsens procedit interrogatio, & procedit ex suppositione quod confessio informis dari possit, de quo infra. Aliqui cum Adriano de Confess. q. 5. dub. 4. id negant, ex falso fundamento, quod nullum præceptum adimpleatur, nisi per actum in suo genere perfectum. Cõmunis tamen sententia post Sotum dist. 18. q. 3. art. 3. af-

firmat. Ratio est, quia confessio informis est verum sacramentum, habens veram, & propriam essentiam, licet careat gratiæ effectu, ergo per illam diuino satisfacit præcepto. Tum, quia, si per talem informem confessionem, diuino, non satisfaceret, præcepto, remaneret obligatio iterum eadem peccata confitendi; atqui Theologi talé nõ agnoscunt obligationé; ergo.

Q V A E S T I O II.

An sit præceptum Ecclesiasticum Confessionis, ubi alia ad eandem materiam pertinentia resolvuntur.

IN cap. omnis utriusque sexus de penit. & remiss. annua præcipitur confessio his verbis. *Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit omnia sua solus peccata, saltè semel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti; & in iudicium tibi pœnitentiam proprijs viribus studeat adimplere suscipiens reuerenter ad minus in Paschate Eucharistia sacra-*

mentum. Quod præceptum renouavit Tridentinum sess. 14. can. 8. Sed vt hoc præceptum plenè percipiatur aliquas proponemus difficultates, ex quarum solutionibus perfecta huius præcepti intelligentia habebitur.

Prima difficultas est, an Ecclesia annuam præcipere potuerit confessionem? Durandus in 4. dist. 17. q. 8. Peludanus q. 2. art. 2. & alij dicunt

cunt Ecclesiam non potuisse, nec posse annuam præcipere confessionem, sed solum declarare tempus obligationis diuini præcepti.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Ecclesia potuit præcipere annuam confessionem.* Est communis Theologorum sententia, & patet ex dictis q. præcedenti §. *quæres 5.* ubi ostendimus quod si Christus hoc sacramentum instituisset & nullum de eo præceptum posuisset, illud Ecclesia ponere potuisset.

Probat deinde, quia Ecclesia in sacramentorum nouæ legis dispensatione ea potest statuere, quæ magis expedire iudicabit suscipientiũ utilitati, & eorundem sacramentorum venerationi, sed Ecclesia rectè iudicare potest conuenire fidelium utilitati, & huius sacramenti venerationi quod semel in anno sumatur; ergo id præcipere potest, Maior stabilitur in Tridentino sess. 21. cap. 2. Minor nota esse videtur, ergo.

Confirmatur hoc argumentum, quia Ecclesia præcipere potest actum externum bo-

num, vt ieiunium, Missæ auditionem, &c. ergo etiam præcipere potest annuam confessionem, supposita huius sacramenti institutione. Antecedens est notum: consequentia probatur, quia non est maior ratio de Missæ auditione, officij recitatione, ieiunio, &c. quam de orali confessione. Nec valet dicere confessionem esse de re magis ardua, & difficili: non inquam hoc valet, quia aliqui magis arduum habent vnus quadragesimæ ieiunium, quàm semel tantũ in anno confiteri, videantur dicta q. præcedenti.

Secunda difficultas, an præceptum annuæ confessionis sit purè humanum, an vero diuinum supponat præceptum, vel includat illud? Prima est Adriani 4. q. 1. de confess. & aliorum aliorũ sententia, quod annuæ confessionis præceptum sit purè humanum, & quoad substantiam, & quoad tempus, & nullo modo diuini præcepti modificatiuum, pro qua sententia stant omnes illi, qui volunt præceptum diuinum.

confessionis, solum pro mortis articulo obligare.

Nostri, & communis sententia est, quod præceptum annuæ Confessionis quoad substantiam sit diuinum, quoad temporis determinationem, sit humanum. Hoc clare significat Tridentinum sess. 14. cap. 5. dicens: *Neque enim per Lateranense Concilium Ecclesia statuit ut Christi fideles confiterentur, quod iure diuino necessarium, & institutum esse intellexerat, sed ut præceptum confessionis saltem semel in anno, ab omnibus, & singulis, cum ad annos discretionis peruenissent, impleretur.* Et ratio est, quia licet præceptum diuinum extra periculum, vel mortis articulum, obliget tertio, vel quarto quoque anno ut præcedenti quæst. docuimus, hoc tamen non est, ex ipsius diuini præcepti determinatione, cum nullam habeat extra periculum, vel mortis articulum; sed quia maior dilatio euidens affert periculum in alijs peccata cadendi, & videatur quidam & Dei, & sacramenti contemptus, velle amplius in Dei ini-

micitia manere, ac proinde cum diuinum, de confessione præceptum, sit vagum, sit indeterminatum, ab Ecclesia quoad substantiam non ponitur, sed quoad temporis determinationem.

Tertia difficultas, an summus Pôtifex possit in præcepto annuæ confessionis dispensare? Certum est non posse Pontificem dispensare in præcepto diuino Confessionis, & multo minus illud abrogare, cum nullus inferior possit ius superioris auferre, absque speciali eiusdê superioris commissione, quam commissionem nullus vnquam Theologus agnouit in Pontifice, in ordine ad abrogandû vel dispensandum in præcepto diuino confessionis, sicuti agnoscunt in ordine ad dispensandum in voto, iuramento, &c. difficultas ergo solum procedit de præcepto confessionis, ut annuo. Est communis Theologorum sententia affirmatiua, ita quod non maneat amplius obligatio confitendi determinatè, cum enim hoc præceptum sit purè Ecclesiasticum, quoad de-

ter-

terminationem, sequitur posse à Summo Pontifice tolli, sicut & alia huius generis cetera. Ex quo infertur, Papam peccati mortalis cōscium teneri iure diuino confiteri, non solum in mortis articulo, vel periculo, verum etiam tertio, vel quarto quoque anno, vti diximus teneri omnes. Non tenetur tamē ad annuam confessionem sub mortali, quia par in parem non habet imperium. *L. ille §. tempestiuum ff. ad Treb.* si tamen esset scādalo alijs, si non confiteretur, ratione scandali vitandi ad id teneretur, maximē cū teneretur quandoque publicē celebrare, vel communicare, quo casu diuino iure confiteri teneretur si mortali peccati cōscius esset. Eo autem casu quo Papa confiteatur, sacerdos, qui illius audit confessionem ex hoc solum iurisdictionem accipit quod Papa eum eligit, & illi subijcitur. Alij dicunt quod sicut sacerdos in sua ordinatione iurisdictionem accipit absoluendi pro mortis articulo, ita accipit iurisdictionem absoluendi Pontificem, ita quod omnis

sacerdos eo ipso quod ordinatur talem recipiat potestatem. Alij dicunt Pontificem delegare suam facultatē proprio confessario, quādo ipsum eligit. Quomodo autem se gerere debeat confessarius Pontificis quando ipsius audit confessiones: dico quod quando ad id munus vocatur Pontificis confessarius, pedes illius osculatur, deinde sedet & cooperit se, Pontifice genuflexo, & peccata confitente, cætera persoluit, vtmoris est.

Quarta difficultas, an Ecclesia præcipere possit, vt eadem peccata bis confiteatur? Est communis Theologorum sententia quod non. Fundamentum commune est, quia in tantum Ecclesia potuisset confessionem præcipere, si Christus Dominus illam instituisset, & non præcepisset, in quantum Penitens ad hoc ipsum tenetur, ne diu in Dei maneat inimicitia; sed ille qui semel ritè sua confessus est peccata in Dei non manet inimicitia; ergo nullo modo tenetur; ergo nec obligari poterit ad nouam penitentiam.

confessionem. Tum quia, i-
deo Ecclesia præcipere potest
peccatorum confessionem,
quia hoc cedit in maximum
bonū pœnitentium, ob quod
aliquam subire tenentur in-
famiam; Atqui non currit
hoc respectu peccatorum ritè
confessorum, ergo.

Sed obijcitur primò statu-
tum ordinis Cisterciensis, quo
præcipitur, quod religiosi, qui
per totum annum proprio cō-
fessi sunt confessario, in fine
anni eadem peccata Abbati
confiteantur; ergo signum est
Ecclesiam posse præcipere, vt
bis eadem peccata cōfiteātur
Vasquez apud Lugū hic disp.
15. nu. 95. dicit tale statutum
fieri potuisse concessa confes-
sarijs facultate absoluendi, &
iniungēdi simul in pœnitentiā
onus iterum eadem peccata
confitendi. Sed hæc solutio
meritò displicet Lugo. Nam
potuisset facile ab alio con-
fessario commutari. Simili-
ter si vera esset illa doctrina
posset quilibet confessarius
peccata superiori referuare,
imponendo pro pœnitentiā,
quod pœnitentes superiori i-
terum confiteantur. Tum e-

tiam quia talis pœnitentiā
per indulgentiam cessari pos-
set, sicut, & alia, vt suo lo-
co dicemus. Alij volunt tale
statutum processisse ex voto,
vel consensu subditorum, quo
iuri suo, illius religionis sub-
diti cesserunt, vti semel in
anno cōfiterētur Abbati pro-
palando, & manifestando
omnia peccata, quæ per to-
tum annum commisissent, vt
sic Abbas suarum cognosce-
ret ouium vultum, & sic fa-
cilis, & melius ad maiore
dirigeret spiritualemente profe-
ctum, quod valde probabile
videtur.

Respondet Lugo tale sta-
tutum sine subditorum con-
sensu fieri potuisse, quia licet
non possit fieri lex generalis,
quod omnes teneantur bis
eadem confiteri peccata, pe-
test tamen fieri pro aliqua
speciali communitate, vel
congregatione, vel religione
obseruante. Hoc probat e-
xemplo suæ religionis, in qua
singulis præcipitur religionis,
vt bis saltem in anno totam
suam conscientiam superiori
manifestent, ita vt nihil gra-
ue ipsos lateat.

Sed

Sed hæc Lugana responsio facile reici potest . Primò quia videtur incongruū quod maiorem habeat potestatem religio in subditos, quam habeat Pontifex in omnes fideles, ergo si per illum auctorem, Pontifex non potest cōdere legem, quod fideles, bis eadem confiteantur peccata, nec hoc facere poterit Generalis, pro tota religione, vel Abbas, vel Prior, pro suo monasterio. Imò docēt omnes, maiorem potestatem habere Pontificem respectu totius Ecclesiæ, quam habeat Generalis respectu suæ religionis, vel Prior respectu totius monasterij; ergo quod nō potest facere Papa respectu omnium fidelium, nec id facere poterit Generalis respectu totius Cōgregationis.

Sed dices in fauorem Luganæ sententiæ tale statutum non fuisse factum a Generali, vel Abbate virtute propria, sed Pontificis auctoritate, potest autem Pontifex aliquid statuere pro vna particulari communitate, quod statuere non potest pro tota fidelium congregatione, Nā

contra est, quia tale statutum, licet postea fuerit à duobus Pontificibus cōfirmatum, tamen primò factum fuit ab illa religione, nullo habito Pontificis mandato. Sed demus illam religionem non propria, sed Pontificis auctoritate tale edidisse statutum, adhuc sequitur, quod si Pontificia potestas potest tale statutum facere pro vna determinata communitate, quod etiam saltem validè facere possit pro omnibus fidelibus; aliud namque est aliquid nō congruere omnibus, aliud fieri non posse. Tum quia nullibi reperitur Pontificis auctoritas determinata pro vna familia, taliter quod saltem validè id quod potest pro vna, non possit pro alijs; ergo cum per illum auctore Pontifex non possit legem pro omnibus facere, pro cōfitendis bis iisdem peccatis, nec etiam pro aliqua particulari communitate id facere poterit & si semel pro particulari communitatem talè legem facere potest, saltem licitè, pro fidelibus omnibus id ipsum facere poterit. Et sic

poterit Pōtifex condere legē quod omnes fideles ſaltem ſemel in vita, omnia reconſiteantur peccata, proprijs Parochis; omnes Parochi Epiſcopis; omnes Epiſcopi & Cardinales Pontifici; niſi aliunde nimia impediātur diſtantia, &c.

Secundò impugnatur illa ſolutio, quia ſpiritualis profectus religioſorum, non videtur eſſe tantæ exſtimationis, quod ob illum res difficilima, & dura valde præcipi poſſit, vt eſt peccatorum ritè confessorum reconfeſſio; quod maiorē habet vim contra Lugonem qui vult propter difficultatem non potuiſſe Eccleſiam confeſſionem præcipere, ſi à Chriſto Domino præcepta non fuiſſet: patet autem maiorem eſſe difficultatem reconſiteri peccata iam dimiſſa, quam primò illa conſiteri; nam in prima confeſſione iuuatur penitens ad peccata conſitenda ex motiuo ne in Dei maneat inimicitia, cum periculo æternæ damnationis &c. & in reconfeſſione, vix iuuari poteſt ex motiuo ſpiritualis profe-

ctus, qui fortè rectius, & melius aliunde haberetur.

Ad illud quod addit de ſuæ ſocietatis obligatione, maniſteſtandi totam conſciētiā Prælato bis in anno, dico nō eſſe meum iudicare de bonitate talis obligationis: etiam in mea religione bis ſaltem in anno fit ſpiritualis conferentia Prælato, ſed nō habemus obligationem maniſteſtandi ea ex quibus apud Prælatum aliqua ſequeretur infamia, imò fortè multoties non expediret, ſed ea maniſteſtare conſueuimus, quæ ipſi Prælato de ſeruire poſſunt ad rectam noſtri gubernationē; non nego tamen, quia optimum conſilium ſit, etiam occultiſſima maniſteſtare ad capiendum conſilium, vel remedium, vel directionem, a Prælato prudenti, docto, ſancto, & qui poſſit iuuare; tamen quia non omnes tales ſunt, ideo talis ſocietatis obligatio, mihi nimis dura videtur, aliorum tamen ſit iudicium, cum poſſit aliquid vni expedire religioni, quod cæteris damnosum eſſet. His relictis,

Re-

Respondetur ad argumētum cum Henriquez lib. 5. de pœnit. cap. 17. statutum illud intelligi posse non de peccatis ritè confessis, sed de nondum confessis, cum possit statui, quod semel in anno, imò & pluries religiosi suo confiteantur Prælato; vt idem Prælatus suorum mores religiosorum perspectos habeat, ob idque hortamur nos, sepe nostris confiteri Prælatis. Hoc sensu intelligitur statutum Martini V. in extra. *ad vberiores fructus*, vbi præcipitur quod illi qui fratribus per annum confitentur, semel in anno proprio confiterentur Parocho, & alia huius generis statuta, quæ postmodum in fauorem mendicantium sublata fuerunt.

Obijcitur secundo, quia Patres societatis iter agentes, si in aliquod peccatum in sua religione reseruatam incidant, absolui possunt, cū onere tamen comparandi postea, & manifestandi tale peccatum prælato; ergo potest quis obligari ad idè peccatum bis manifestandum, seu confitendum.

Respondet Lugo loco citato nu. 115. Patrem Mutium Vitalescum eiusdem societatis Præpositum Generalem litteris ad eandem societatem directis rem hanc declarasse. Primò non esse societatis mentem eam facultatem dare, quando subditus de industria confessionem differt, vt possit in itinere absolui. Secundo hanc absolutionem non posse impendi ab extraneis, cum adsunt proprii. Tertio (sunt verba Vitaleschi) *obligationem illam esse conditionem sine qua nullo modo societas concedit facultatem, ideoque qui non habet animum acceptandi, vel implendi, non posse uti facultate illa; & in usu eius facultatis tacitè contineri acceptationem conditionis, qua subditus in re tanti momenti, atque ad bonum societatis maxime conducentis, illi se obligat.* Vnde patet in societate obligari quidem illius religiosos ad confitendum bis eadem peccata, sed ex tacito illorū consensu, non ex lege absoluta &c. quomodo autem adfit illorum consensus, & quomodo per talem acceptationem

nem priuentur, vel priuari possint confessores extranei, (casu quo Patres societatis illis confiteantur) propria potestate, ne omnino illos ab omni comparandi obligatione absoluant, alibi Deo dante examinabitur.

Quinta difficultas, an Ecclesia possit præcipere venialium confessionem? Respondetur affirmatiuè contra Paludanum, & alios quos congerit Suarez hic disput. 22. sect. 8. nu. 2. Est communis scribentium sententia. Patet ex dictis, quia si Ecclesia posset mortalium confessionem præcipere, si à Christo Domino præcepta non fuisset, & de facto illa præcepit quoad temporis determinationem, à fortiori præcipere potuisset, quod venialia confiterentur. An vero de facto id factum sit, ita quod qui per totum annum nullum mortale commisit teneatur venialia confiteri ad præcepto annuæ confessionis satisfaciendum, dico cum communi Theologo. rum sententia de facto id non fecisse; unde qui sola habet venialia, ad annuæ confes-

sionis præceptum non obligatur. Ratio duplex: prima quia Ecclesia nouum non condidit præceptum quoad substantiam, sed diuinum determinauit; atqui diuinum, ut tradit Tridentinum sess. 14. cap. 3. ad sola mortalia extenditur, ergo: secunda quia Ecclesia cap. illo *omnis vtriusque sexus* præcipit absolute peccatorum confessionem, nomine autem peccati absolute prolata, mortale, non veniale venit.

Sed dices Monachos S. Benedicti obligari ad mensuram confessionem Clement. 1. de *Statu Monac.* ac proinde ad venialia confitenda. Respondetur talem Clementinam intelligi ad sensum capituli *omnis vtriusque sexus*, nimirum si mortalia adsint, secus si solum venialia.

Sexta difficultas per quam confessionem Ecclesiastico satisfiat præcepto annuæ confessionis? Certum est satisfieri per confessionem validam etiam informem: si enim per hanc etiam diuino satisfiat præcepto, à fortiori & humano satisfiet, cum nec Christus,

stus, nec Ecclesia fructum præcipiat sacramenti, sed sacramentum ipsum. Difficultas, ergo præsens est, an quis Ecclesiastico satisfaciatur præcepto annuæ confessionis per confessionem voluntariè nullam.

Prima sententia est affirmatiua, quam post Fagundes, Paludanum, Gab. Syluest. Alex, & Victoriam sequitur Diana de sacram. resol. 120. ex eo quod Ecclesia solos actus externos præcipere possit.

Secunda sententia communior, & probabilior est negatiua, & ratio est, quia Ecclesia id ipsum præcipit, quod Christus Dominus præcepit; diximus enim supra Ecclesiam, quoad substantiam, nouum non fecisse, præceptum, sed præceptum diuinum determinasse; Atqui Christus verum præcepit sacramentum, ergo. Nec ratio præcedentis sententiæ probat; primò, quia licet Ecclesia non possit præcipere actus internos directè, benè tamen indirectè. Secundò quia datò Ecclesiam non posse actus

internos præcipere nec indirectè, præcipit tamen sacramentum, quod est signum sensibile, confessio autem exterior voluntariè nulla, non est sacramentum, ergo.

Sed quæret aliquis, an præcedens sententia procedat solum in casu nullitatis confessionis, quando talis nullitas à confitente procedit, an vero procedat, etiam in casu nullitatis confessionis, quâdo talis nullitas non à penitente, vel confitente procedit, sed à Sacerdote. Aliqui voluit etiam in hoc casu procedere, mihi veriùs videtur casum hunc esse exceptum, cum cõfiteus fecerit quod in se erat, vt Ecclesiastico satisfaceret præcepto, nec per ipsum steterit, quominus satisfactum non fuerit, vnde putarem istum nullam contrahere pœnam v.g. excommunicationis, quæ in aliquibus Episcopatibus, lata fulminatur, sententia. Imò putat Enriquez lib. 4. cap. 4. §. 1. Sa verbo confess. quod in casu quo confessio sit nulla ex parte poenitentis, etiam si præcepto non satisfaciatur Ec-

eclesiastico, pœnam tamen non contrahet Ecclesiasticã, etiam si sit latę sententię. Sed oppositum videtur verius; cū enim Ecclesia præcipiat Pœnitentię sacramentum sub pœna excommunicationis, vt in aliquibus fieri solet Episcopatibus, talis pœna incurretur si verum non ponatur sacramentum. Puto tamen probabilius, per talem confessionem nullam, ex parte Pœnitentis, tolli peccatorū reservationem, si fortè Pœnitens aliqua confiteatur, apud confessarium à reservatione absolueret potenter: & ratio est, quia licet illa confessarij absolutio non tollat peccata, tollit tamen id quod potest, nempe peccatorum reservationem.

Septima difficultas, an ille qui per totum annum non confitetur, teneatur elapso anno confiteri, vt præcepto satisfaciatur Ecclesiastico. Hęc difficultatem expediuimus de sacramento Eucharistię disput. 14. q. 9. difficultate 3. in simili præcepto annuę communionis, vbi duas oppositas retulimus sententias;

& quod teneatur, cum tale tempus detur, non ad terminandum, sed ad sollicitandum obligationem: & quod non teneatur, eo quod tale tempus præcisè præfiniatur, ac proinde eo elapso obligatio finiatur; & ratio probabilitatis vtriusque sententię est, quia Lateranense Concilium, dum tale posuit præceptum, potuit vtrunque intendere, quid nam autem de facto intenderit, non constat; semper tamen suadendum est in sacramento, & præcepti fauorem, ita quod, si quis nõ satisfecit, adhuc anno elapso satisfaciatur, & iste videtur communis mos Parochorum, qui semper vrgent eos, qui his præceptis non satisfecerunt. Idem iudicium faciendum est de illa difficultate, quam proponunt hic aliqui, an nimirum ille, qui præuidet se non posse toto anno sequenti confiteri, teneatur anticipare, vtraque namque pars ex dictis probabilis est, & vtraque facile defendi potest; in praxi tamen pars sacramento magis fauorabilis suaderi debet.

Ora.

Octava difficultas, an ille qui ex obliuione, vel aliqua rationabili causa aliqua peccata mortalia in confessione omittit, teneatur illa confiteri quam primò possit, an vero possit illorum differre confessionem, vsque ad annum sequentē. Respondetur posse differre, ita Victoria *summa* nu. 137. quem refert, & sequitur Nuguus hic q.6.art. 5. difficultate 6. ratio est, quia ille talis iam Ecclesiastico satisfecit præcepto; ergo &c.

Nonā difficultas, ex quibus capitibus excusetur quis ab impletione præcepti annuę confessionis. Respondetur excusari ob impotentiam physicam, quia non potest confessarium adire. Moralem, vt nimia difficultas itineris, iudicio prudentis: damnum graue, tum corporale, tum spirituale, quę talia sunt quod etiam ab aliorum excusarent obseruantia præceptorū; res facilis est maiori non indiget discussione.

Sed queres, an in casu, quo quis excusaretur à confessione faciēda peccatorum mortalium, quia timet illorum

reuelationem, an tunc teneatur venialia confiteri. Et respondeo cum veriori sententia, quod non; cum enim ad venialia confitenda nemo teneatur, & aliunde excusetur ille à mortalium confessione, sequitur eo casu non teneri venialia confiteri.

Decima difficultas, quomodo computadus sit annus annuę confessionis. Sunt duo modi magis communes dicendi, vnus est, quod annus cōputari debeat à prima Februarij die, vsque ad vltimam diem Decembris eiusdem anni. Hunc dicendi modum sequitur Lugo nu. 157. post Vasquez, & alios. Secundus modus communior, & verior est, quod annus à Paschate in Pascha computetur. Hic modus communiter seruatur à Parochis, qui tunc temporis confessionem requirunt à Parochianis: imò innui satis clare videtur à Tridentino sess. 14. cap. 5. his verbis: *unde iam in Ecclesia cum ingēti animarum fidelium fructu obseruatur mos ille salutaris confitendi sacro illo, & maximè acceptabili tēpore quadragesima,*
quem

quem morem sancta synodus maximè probat, & amplectitur, tanquam pium, & merito retinendum. Nec fundamentum Lugonis cogit nos, vt hanc Tridentini doctrinam relinquamus. Fundamentū illius auctoris est, quia cogere-
retur quis intra spacium decem mensium bis confiteri: vt si hoc anno confiteatur die prima Martij, quæ esset Dominica in Albis, & anno sequenti eadem dies esset vltima Martij. Nam responde-
tur primò hoc esse omnino per accidens, & sicut nullum est inconueniens id ipsum admittere quoad communionē, ita neque quoad confessionē. Secundò quia id quod hoc anno deest ad anni complementum, sequenti anno lucrabitur. Tertiò quia huius anni computatio non est mathematica, sed moralis, sed

ecclesiastica.

Vltima difficultas, quas pœnas contrahat huius præcepti transgressor? Responde-
detur iure communi nullam pœnam ipso facto incurrere, sed solum sunt duæ pœnæ inferendæ à iudice, nempe *viuens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens Ecclesiastica careat sepultura*. In aliquibus tamen Episcopatibus, est pœna excōmunicationis latæ sententiæ; quæ pœnæ ponuntur violentibus quodcunque præceptum, siue confessionis, siue communionis, nec est necesse quod vtrunq; violentur, licet aliqui vtrunque transgredi velint, quod non est improbable quoad pœnas capitis *omnis*, quoad excommunicationem vero, obseruandus est sensus illius loci, vbi excommunicatio fulminatur.

QVÆSTIO III.

Quinam, Ecclesiastico annuæ confessionis præcepto, obligentur.

DVobis modis potest hæc obligatio considerari, ratione videlicet materiæ, & ratione ætatis: quoad materiæ rationem, in omniū sententia certum est, hanc obligationem solum homines baptizatos respicere, qui post Baptismum mortaliter peccauerunt, vt ex supradictis liquet. Quoad ætatem vero, etiam constat, ex verbis capituli *omnis* teneri illos qui ad discretionis annos peruenierint. Difficultas esse potest quis sit discretionis annus an nimirum sit ipsum septenniū, vel ante illud, si rationis aurora appareat: de qua re.

Prima sententia est septenniij nomine intelligi in masculinis annus 14. & in feminis 12. Ita Sotus apud Lugum hic numer. 149. ex generali doctrina, quod pueri ante id tempus præceptis non teneantur Ecclesiasticis.

Secunda sententia ex opposito dicit pueros obligari ante septennium si rationis radius illucescat, & ante id tempus mortaliter peccent. Ita Martinus de S. Ioseph. in mon. confess. trac. 6. nu. 9.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Nec pueri confiteri obligantur ante septennium, nec possunt expectare 12. vel 14. annum, sed tenentur confiteri circa annum 8.* Est communis sententia, & patet ex citato cap. *omnis* *utriusque* *sexus* *cum* *ad* *annos* *discretionis* *peruenierint*; vnde conclusio magis eget explicatione quam probatione: Dixi non obligari pueros ante septennium si ante id tempus rationis appareat aurora, & mortaliter peccent; quia leges non sunt de ijs, quæ per accidens fiunt, sed ijs leges adaptantur, quæ frequentius accidunt, illis spretis casibus,

qui

qui de raro cōtingunt. *L. nam ad ea* ff. de Legib. Ob idque rectè docet Diana resol. 42. par. 1. traët. 9. post alios, posse ijs pueris carnes præberi in vigilijs, & quadragesima, quia lex humana, modo procedit humano in obligando, & sic cum non intendat obligare nisi vsum habentes rationis, solum obligare intendit quādo idem rationis vsus communiter præsumitur, non curando, quod in hoc, vel illo puero acceleretur, vel non.

Dixi quod nec possunt expectare 12. vel 14. annum. Primò quia is est fidelium sensus, & vsus. Secūdò quia hoc non est purum præceptum humanum, sed est iuris diuini determinatio; vnde sicuti pueri rationis vsum habentes tenentur in mortis articulo confiteri ad diuino præcepto satisfaciendum, ita tenebuntur ante illud tempus ad præceptum diuinum sic per Ecclesiasticum determinatum. Notat tamen, & benè, Nugnus hic difficultate prima, cum Soto, non teneri pueros, nec ligari censuris Ecclesiasticis

ante illud tempus, quia ita habetur in cap. pueris, de delictis. Vnde quando in Parochia excommunicantur, qui in Paschate non sunt confessi, pueri non ligantur.

Dixi quod confiteri tenentur circa annum octauum, quia si puer perueniat ad vsum rationis per duos, vel tres menses ante Pascha, vel per minus tempus, non tenebitur confiteri, sed poterit sequens Pascha expectare, cum non videatur credibile quod statim quo quis peccat, post rationis vsum, confiteri teneatur, sicut nec tenentur adulti, sed obligatio cōfitendi à primo Paschate, post peccatum, incipiet, & complebitur in secundo. Id quod de pueris ante septennium dictum est, à fortiori ad amentes applicandum est. Sed restant aliquæ difficultates examinandæ ad plenam dicti præcepti intelligentiam.

Prima difficultas est, an publicæ meretrices ligentur præcepto ecclesiastico annuæ confessionis, & an incurrant poenas transgressorum illius. Cōcedunt

cedunt omnes teneri meretrices ad obseruantiam præcepti annuæ confessionis, sicut & communionis & aliorum ecclesiasticorum præceptorum, non enim ex hoc quod illarum miserimus status dissimulatur, à præceptis eximuntur ecclesiasticis. Nonnulla difficultas est, an incidant in censuram synodale, v.g. excommunicationis latæ sententiæ, vbi contra transgressores annuæ confessionis fulminatur. Certum in primis est, non incidere in pœnas canonis *omnis vtriusq; sexus*, nisi post sententiam, cū enim illæ pœnæ non sint latæ, sed ferendæ sententiæ, non nisi post iudicis sententiam contrahi possunt, vt omnes docent, vnde licet publicæ meretrices Ecclesiastica priuentur sepultura, vt etiam est videre hic Romæ, vbi publicæ meretrices in quodam loco, extra Portam Populi sepeliuntur, non tamen id est in pœnam transgressionis præcepti Ecclesiastici, cum, vt suppono, per sententiam non fuerint diiudicatæ, sed quia supponuntur mortuæ in statu

damnationis, & in publico peccato mortali; vnde difficultas ad solam pœnam latæ sententiæ reuocatur v.g. excommunicationis, vel priuationis Ecclesiasticæ sepulture si alicubi fulminetur, negat Leander de sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 3. q. 58.

Sed verior sententia est Card. de Lugo hic disput. 15. num. 148. quod reuera meretrices illam pœnam contrahant, nisi contrariam intentionem habeant Episcopi, qualem fortasse habent plures propter dissimulationem Reipublicæ circa tales meretrices.

Secūda difficultas, an ignari idiomatis teneantur confiteri per interpretem, vt Ecclesiastico satisfaciunt præcepto annuæ confessionis. Concedunt omnes posse confessionem per interpretem fieri, sicut & publicè, vti vsus est in naufragio, incendio &c. ratio est, quia ad confessionis valorem, & essentiam solum requiritur, quod Sacerdoti fiat vt iudici, quod autem hoc, vel illo fiat modo, scilicet secretè, vel publicè, per se, vel medio

interprete parū refert. Difficultas est an fieri debeat aliquando.

Est communis Theologorum resolutio, talem nō extare obligationē confitendi per interpretem, vt præcepto satisfiat Ecclesiastico annuæ confessionis, quod clarè colligitur ex illo cap. *omnis vtriusque sexus*, vbi ponitur particula huius casus exclusiua, dum dicitur: *teneatur solus confiteri sua peccata proprio Sacerdoti*, patet autem quod confiteri per interpretem, non est confiteri solus, proprio Sacerdoti. Nonnulla difficultas est de præcepto diuino, de qua sunt duæ sententiæ: prima est, quam defendit Lugo hic disput. 15. nu. 66. vbi dicit, quod licet præceptum diuinum nō obliget confiteri cum graui detrimento extrinseco, ex confessione tamen facta per interpretem fidelem, & prudentem, tale detrimentum non sequitur, ob idque obligabitur quis per interpretem confiteri quando diuinum obligabit præceptum, vt in mortis articulo.

oī Nostra sententia sequenti

explicatur conclusione. *Per se loquendo nullus obligatur confiteri per interpretem ad satisfaciendum diuino præcepto.* Est communis Theologorū sententia quos refert, & sequitur P. Diana de sacram. resol. 129. Dixi per se loquendo, quia per accidēs ratione charitatis, qua tenetur se ipsum homo diligere, obligari poterit, vt si probabiliter puter se nō esse contritum, dum est in mortis periculo, vel articulo, vt æternam fugiat damnationem, per interpretem confiteri tenebitur. Ita Diana loco citato. Sed contra istum dicendi modum insurgit Lugo num. 62. dicendo Dianam consequenter non loqui, quia si quis confiteri tenetur quādo probabiliter dubitat de sua contritione, etiam tenebitur quādo probabilem habet de sua contritione existimationem; nam qui probabilem habet de sua contritione existimationem, probabiliter de illa dubitat, & sic consequenter non loquitur, qui dicit moribundum ex diuino præcepto confiteri non teneri, quando probabilem habet

de

de sua contritione existimationem, & postea dicit, teneri quando de illa dubitat.

Sed non benè reprehenditur Diana à Lugo, cū videatur satis loqui consequenter, non enim est idem, probabilem habere de sua contritione existimationem, & prudenter de illa dubitare, qui enim prudenter de sua dubitat contritione, non dicitur habere probabilem de sua contritione existimationem; in omniū enim sententia, probabilitas, à dubietate distinguitur; nec est idem conscientia probabilis, & conscientia dubia, nam cum conscientia probabili de actus bonitate, licitum est practicè operari; at verò cum conscientia dubia, an actus bonus, vel malus sit hic, & nunc, non est licitum operari, vt omnes tradunt, in materia conscientia probabilis, & dubia: & sic qui rectam habet, & probabilem de sua contritione existimationem per interpretem confiteri non tenetur, secus si de illa dubitet, vt ex dictis liquet.

Probatur deinde quod per se loquendo nulla sit obliga-

tio confitendi per interpretem in articulo v.g. mortis, ad satisfaciendū diuino præcepto. Nam Concilium Tridentinū sess. 14. cap. 5. satis apertè declarat præceptum diuinum nullo modo obligare ad faciendam confessionem publicam, licet illā fieri posse permittat, sed solum obligare ad faciendam illam secretò; ergo non est obligatio confitendi per interpretem. Antecedens est certum: consequentia probatur, quia confessio per interpretem facta non est absolute secreta; ergo.

Respondet Lugo num. 37. Concilium solum loqui de confessione secreta prout distinguitur à publica, qualis non est, quæ per interpretem fit, cum non sit publicum, quod per interpretem fidelissimum, stricto præcepto obligatum, dico confessario. Sed hæc solutio videtur cum verbis Tridentini pugnare: sic enim loquitur Tridentinum. *Ceterum quoad modum confitendi secretò apud solum Sacerdotem; eisi Christus non viderit, quin aliquis in vindictâ suorum scelerum, publicè con-*

feriipossu. Vbi vides Concilium vult confessionis obligationem, esse de illa confessione, quæ apud solum Sacerdotem fit, & per consequens cum confessio facta per interpretem non fiat apud solum Sacerdotem, de iure diuino esse non potest.

Confirmatur primò, quia in tantum homo putat diuino se vrgeri præcepto confessionis, & illi se subijcit, in quantum scit nullum esse casum in quo confessarius possit sua manifestare delicta, at non est sic respectu interpretis, cû proprio sacramentali sigillo non teneatur, secundum saltem aliquorum opinionem, vt Caietani, & Soti apud Suarez disput. 33. sect. 4. sed posset in aliquo grauissimo casu, grauissimum manifestare delictum v. g. prodicionis, &c. ergo.

Confirmatur secundò, quia minora incommoda excusant ab obligatione seruandi præcepti diuini, vt iter, prudentis iudicio laboriosum, ob quod diximus supra non obligari Sacerdotem ad illud subeundum, vt illud præceptum ob-

seruet pro Missa celebranda, vel communione facienda, & fatentur omnes; ergo multo magis non obligabit diuinum præceptum ad confessionem ponendam cum illo incommodo confitendi per interpretem: certè communiter homines maius reputant incommodum alteri quam Sacerdoti sua manifestare peccata, quæ subire iter duarum, vel trium leucarum; unde patet nõ esse adeo verum, id quod dicit Lugo num. 70. quod grauius incommodum plerûque habetur facere sex milliaria pro quærendo confessario ad confessionem ponendam, quam confiteri per interpretem; nam si mulierẽ, vel puellam verecundam interrogemus vtrum illorum subire velit, certè non solum sex, verum etiam plura potius faceret milliaria, quam per interpretem sua cõfiteri peccata, quod etiam communiter dicunt homines etiã prudentes, prout non semel interrogauimus, præsertim quando peccata essent enormia &c.

Confirmatur tertio ad hominem, quia per illum auctorem

rem

rem excusaretur penitens ab obseruatiã præcepti diuini, de ponenda confessione ante cõmunionem, si non posset, nisi per interpretem cõfiteri; ergo etiam excusabitur in mortis articulo, vel periculo; Antecedens admittit ille num. 70. Consequentia probatur, quia præceptum diuinum de confessione ponenda, non magis obligat pro mortis articulo, quam pro cõmunionem ponenda; ergo si ob illud incõmodũ excusatur homo à confessione ponenda, quando cõmunionem poni debet, etiam excusabitur in mortis articulo. Antecedens patet, nam si in mortis articulo poni debet confessio ob charitatis motiuum, quo tenetur quis se ipsũ diligere, & perpetuæ damnationi non se tradere; ita cõmunionis tempore viget reuerentia erga venerabile Sacramentum, & ne infiniti valoris margarita, porcis tradatur. Minimũ autem detrimẽtum extrinsecum Dei, maius est maximo hominis detrimento, non solum extrinsecò, verum etiam intrinsecò, vt patet.

Confirmatur quarto, quia si scirem confessarium reuelaturum vni soli, quantumuis prudentissimo, & secretissimo viro, non tenerer mea confiteri peccata, vt omnes tradunt; ergo neque teneor illa cõfiteri per interpretem. Antecedens admittunt omnes. Consequentia probatur, tum ex paritate rationis, tum ex ratione ipsa, quia fideles non graue habent, quod propria peccata sciãtur ab illo iudice à quo absoluũtur, valde autẽ graue habent, quod ab alio quam à iudice ipso, sciãtur.

Sed arguit Lugo, quia subditus graue non habet, quod eius peccatum reseruatũ, à superiore sciatur; ergo nec ab interprete. Respondetur poenitentem nõ multum curare, quod eius peccatũ à prælato sciatur, valde autem curare, quod non sciatur persona; vnde ob hoc non ipsi subditi ire volunt ad prælatum, pro facultate petenda, pro reseruatione tollenda, sed mittunt confessarium, qui talem impetret dispensationem, vel facultatem, nulla personæ facta mentione.

Sed

Sed quæres primò, an ille, qui in mortis articulo confiteri tenetur per interpretem, eo quod de sua dubitat contritione, teneatur omnia peccata cōfiteri, an sufficiat, quod vnum, vel alterum confiteatur, de quo minus verecundatur, vt mendaciū leue &c.

Respondetur hoc vltimum sufficere: ita Nugnus hic q. 9. art. 3. difficult. 1. & alij, quos refert, & sequitur Diana lococitato; & ratio communis est, quia illa videtur sufficiens causa excusandi ab integritate materiali confessionis. Idem dicendum est, quando confessio publicè fieret, vt in naufragio, incendio, & tēpore pestis, quando plures peste infecti in eodem manent cubiculo, & confessarius à longe manet, ne peste inficiatur; in his enim & similibus casibus, debet Confessarius illos poenitentes monere, vt dicāt solum vnum, vel alterū peccatum, de quo non verecundantur, & sic absoluantur, ita obseruabatur Papiæ, vbi ego eram anno 30. quando pestis ibi, & per totam fere Longobardiam grassabatur. An au-

tem tūc temporis licitum sit, sicut & in naufragio, incendio, &c. plures simul, & semel absolvere? Respondeo affirmatiuè res clara est ideo sistendum.

Quæres secūdò, an mutus, surdus, idiomatis ignarus, balbutiens, & vniuersaliter quilibet, qui ob defectum loquelæ integram facere non potest confessionē, teneatur peccata scribere ad satisfaciendum præcepto Ecclesiastico. Affirmatiuè respondēt Suarez, Turrianus, & alij apud Dianam de sacram. resol. 128. Opposita tamen sententia quam post Ioannem de la cruz, Sotum, & alios, tenet Diana, probabilior est; ratio est quia lex ad insolita non ligat, atqui peccata scribere insolitum est; ergo. Tum quia peccata scribere est illa publicationis periculo exponere; ad quod Ecclesiasticum non adstringit præceptū, imò neque diuinum, vt dicebamus, nisi per accidens, quando quis de sua dubitaret cōtritione.

Quæres tertio, an cōfitens, sine necessitate, sed ob pudorem,

rem, vel ob aliam similem rationem, possit peccata scribere, & ea legenda Confessario tradere, & postea absolui. Negat Facundez apud Dianā loco citato resol. 127. affirmat Villalobos, & alij quos refert, & sequitur idem Diana, quod mihi placet, dummodo postea ante absolutionem dicat de omnibus illis peccatis me accuso, vel peccus tundat in signum dolorosae confessionis; licet aliqui non improbaliter velint sufficere scripti traditionem, & lectionem. Hoc tamen nō debet ita facile permitti cum sit contra communem Ecclesiae usum, ac proinde per se peccatum saltem veniale, nisi sufficiens causa prudentis iudicio Confessarij excuset; idē dicetur de infirmo qui ob gutturis morbum difficulter loqui possit, tunc enim possit eo modo confiteri: Non tamen placet quod dicunt ali-

qui, idem facere posse nutibus, qui scribere nesciunt; cum non ita benè peccata explicentur nutibus, ac scriptura.

Quæres quartò, an muti, qui scribere nesciunt, teneantur per nutus confiteri, ut præcepto satisfaciant Ecclesiastico. Respondetur affirmatiuè, non solum quoad præceptum diuinum, verum etiam Ecclesiasticum: ratio est, quia ex isto confitendi modo, nullum sequitur incommodum, imò maximum commodum, cum nec adsit interpret, nec scriptura, imò nec verba, in quibus aliqui maximè verecundantur. Nota tamen in easu mutorum, surdorum, balbutientium, & ignarorum idiotiamatis; dari de facili confessionem non integram, materialiter, per quæ consolabatur quidam Confessarius, quando similibus confessiones audiebat.

QV AESTIO IV.

*An possit quis saltem ut precepto satisfaciat
Ecclesiastico, confiteri per nuncium, vel
per litteras confessario absentii.*

Magna fuit inter Theologos disceptatio ante Clem. VIII. decretum, supra disput. 3. quæst. 3. S. quæres 6. relatum, circa confessionem absentii faciendam, nam ex vna parte Paludanus 4. dist. 17. quæst. 2. Adrianus quæst. 1. de confess. Petrus Sotus lect. 11. de confess. Medina C. de confess. quæst. 15. Navar. cap. 21. num. 36. & alij plures dicebant licere absentii confiteri. Ex alia vero parte Caietanus summa V. confessio condit. 11. Sotus 4. dist. 18. quæst. 2. art. 6. Victoria nu. 171. & alij plures dicebant non licere. Et hanc sententiã determinavit Clem. VIII. decreto illo citato, quod postea approbatum fuit à Paulo Quinto.

Ratio à priori, est Christi Domini institutio, instituentis pro parte materiali sacramen-

ti, confessionem Sacerdoti præsentii factam; quæ institutio ex perpetuo Ecclesiæ vsu, & praxi colligitur.

A posteriori etiam probari potest, quia Sacerdos in tali confessione rationabiliter, & prudenter dubitare potest, num poenitens animum mutauerit, in eo temporis spacio, quo ab eo discessit nuncius, vel epistolam scripsit; & sic, cum in re dubia, non ferenda, sed suspendenda sit sententia, quando alijs medijs succurri potest, sequitur quod cum hoc Sacramentum per modum iudicij sit institutum, eo casu absolutionis sententia ferri non possit. Si enim ut non infrequenter videmus poenitentes etiam ad Confessarij pedes animum mutant, à fortiori mutabunt ipso absente.

Sed

Sed vt rem hanc plenius habeas, aliquas tibi propono difficultates, ex quarum solutionibus, plenissimam habebis huius materiæ intelligentiam.

Prima difficultas est, an liceat Sacerdoti audita poenitentis confessione proprio ore, & in præsentia facta, illū post suū discessum absolueri per internuncium, vel litteras, ita quod confessio fiat præsentis, sententia, seu absolutio impertiatur absenti.

Parrem affirmatiuam tenuit P. Suarez hic, & sic interpretabatur Clementis VIII. decretum. Sed Paulus V. Suarez sententiam reprobauit, vt constat ex eiusdem P. Suarez causa die 14, & 20. Iulij, & 18. August. anni 1605. quam ad verbum refert Petrus Fayus disput. 3. ad art. 3. quæst. 5. supplem. vt testatur Isamb. hic disput. 18. ar. 5. Vnde omnino dicendum, nec confessionem, nec absolutionem absenti dari posse, & certè decreti verba id volunt, & rationes factæ id ipsum conuincunt.

Secunda difficultas, an cō-

fessio absenti facta, & absolutio data pariter absenti, sint solum illicitæ, an etiam inualidæ, irritæ, cassæ. Paludanus supra relatus. Turrecrem. in cap. *quem poenitet*, de poenitentia, & alij, volunt talem confessionem, & absolutionem esse validas, sed illicitas.

Sed opposita sententia est sustinenda, vnde dico tales confessiones, & absolutiones absenti factas non solum esse illicitas, verum etiam inualidas, nullas, irritas &c.

Probatur clarè ex Tridentino sess. 14. cap. 2. vbi loquens de Baptizatis, & de remedio pro illorum peccatis sic loquitur: *Nam hos, si se postea crimine aliquo contaminauerint, non iam repetito Baptismo ablui, cum id in Ecclesia Catholica nulla ratione liceat, sed ante hoc tribunal, tanquam reos sisti voluit* (loquitur de Christo) *vt per Sacerdotum, sententiam non semel, sed quoties ab admissis peccatis ad ipsum poenitentes confugerint, possent liberari.* Ergo ex mente Cōcilij hoc Sacramentum taliter institutum est, quod poenitens vt peccatorum ob-

tineat remissionem debet sisti ad pedes Confessarij, & vt sic absolui, sisti autem ante iudicem non est medio alio comparere ante iudicem, sed se ipso corporaliter, vt declarat Vlpianus 2. lib. Digestorū tit. 1. l. 1. §. si quis.

Probatum etiam ex ipso Clem. VIII. decreto, quod tales confessiones, & absolutiones sint nullæ, quia illud quod validè, sed illicitè fit, aliquando & valide, & licitè fieri potest; sed confessio, & absolutio absenti in nullo casu fieri potest; ergo nō solum illicitè, sed etiam inualidè fit. Maior patet, quia ideo aliquando licitum est cum sola contritione communicare, vt quando non est Confessarij copia, quia communio vel missæ celebratio sine confessione solum illicitè fiunt, si enim inualidè in nullo casu fieri possent: Minor stabilitur in Clementis VIII. decreto, ergo.

Confirmatur ex alio decreto Pontificio lato die decima octaua Augusti anno 1605. contra doctrinā P. Suarez; cum enim hac 3. par. dis-

put. 21. sect. 4. scripisset, post Clem. VIII. decretum, corporalem præsentiam tum pœnitentis se confitentis, tum Sacerdotis absoluentis non esse pœnitentiæ sacramento essentialem, & Clem. 8. decretū in sensu dumtaxat copulatiuo diceret intelligendū esse, fuit à Summo Pontifice sequenti censura notatus, vt refert Petrus Fayus supra. Die decima octaua Aug. 1605. Sanctissimus decreuit, ex tom. 4. P. Suarez. Iesuitæ in 3. partem S. Thome disput. 21. de confessione sectionem 4. cui titulus est *utrum de necessitate confessionis sit, vt pœnitens Sacerdoti absenti immediatè, & per se ipsum reuelet peccata sua, totam esse amouendam, nec aliam illius loco subrogandam.* Ergo signum est pœnitentiæ sacramentum, & quoad confessionem, & quoad absolutionem non solum copulatiuè, verum etiam diuisiuè non solum illicitum, verum & inualidum esse.

Confirmatur hoc idem ex cap. *quam paniter*, de pœnit. dist. 1. vbi sic habetur: *Præcepit Dominus mundandis, vt*
 osten-

ostenderent ora Sacerdotibus, docens corporali praesentia confitenda peccata, non per nuncium, non per scriptum manifestanda; dixit enim ora monstrate, & omnes, non unus pro omnibus &c. Vbi ut vides est Domini praecipuum, corporali praesentia confitenti peccata, non per nuncium, non per scriptum, ac proinde aliter facere nec confessio, nec absolutio valida erunt.

Potissimum sententiae Patri Suarez fundamentum ex natura desumebatur iudicij, cuius est poenitentiae sacramentum, sic: Christus Dominus ita euexit contractum matrimoniale ad sacramenti rationem, sicut euexit iudicium poenitentiale ad rationem sacramenti poenitentiae; ergo sicuti contractus matrimonialis per hoc quod fuerit euectus in sacramentum non amisit rationem essentialem contractus, ita per hoc quod euexit iudicium in sacramentum poenitentiae, non debet ea quae de iudicij ratione sunt amittere; Sed iudicium inter alia habet, quod fieri possit inter absentes; ergo. Hae mi-

nor subsumpta de qua sola difficultas esse potest, experientia ipsa docetur, videmus enim quotidie in tribunalibus reo ipso absente, imò comparere nolente iudicium contra eum perfici, condemnari, sententiarum, ergo.

Respondetur Christum Dominum euexisse quidem iudicium ad sacramenti rationem, sed & apponendo aliquas circumstantias, quae iudicio forensi extrinsecas sunt; & limitando generalem iudicij rationem. Apposuit conditiones iudicio forensi extrinsecas, ordinando, quod ipsemet reus esset sui accusator etiam occultissimorum, & sibi soli peccatorum cognitorum, cum tamen in alijs iudicijs reus nullatenus teneatur se ipsum accusare, ubi contra eum per sufficientem probationem nihil probatur. Limitauit generalem iudicij rationem faciendo, & ordinando, quod licet iudicium generaliter sumptum, inter absentes exerceri possit, hoc tamen secretum conscientiae iudicium non nisi inter praesentes exerceretur,

quæ Christi ordinatio notuit per Ecclesiæ vsum, & Conciliorum determinationes, præsertim Tridentini supra relati. Igitur iudicium fori interioris non nisi in præsentia fieri potest; iudicium vero fori exterioris etiam in absentia fieri potest, ob id dicunt

cõmuniter Theologi, & colligitur ex cap. *sane*, causa 24. quæst. 2. ex Concilio Calcedonense, absentes posse, & excommunicari, & absolui, cum hæc ad iudicium exteriorius pertineant, secus sacramentaliter absolui, cum hoc iudicij sit interioris.

DISPUTATIO

S E X T A

De Confessionis qualitate.

S Exdecim communiter confessionis assignantur conditiones, quæ

ex ipsius cõfessionis Medulla eliciuntur, quæ sequentibus versibus continentur.

Sit simplex, humilis, confessio, pura fidelis,

Atque frequens, nuda, discretæ, libens, verecunda;

Integræ, secreta, lachrimabilis, accelerata,

Fortis, & accusans, & sit parere parata.

Harum quædam conditionum de intrinseca sunt Confessionis ratione, vt quod sit accusans, integræ, & fidelis; quod sit nuda, nempe cum circũstantijs necessarijs; quod parere parata; sine istis namque conditionibus sacramentalis confessio esse nequit.

Quod sit secreta non est omnino necessaria, vt ex dictis supra liquet, similiter aliarum cõditiones necessariae non sunt vt quod sit humilis, frequens, lachrimabilis, accelerata, &c. Aliqui sic practicè tales exponunt conditiones, nimirum debet confessio esse simplex,

& au;

& nuda, ne verbis vtatur ornatis, ne narrentur res domesticæ, vel facta, aut peccata aliena, ne veletur colore obfcurantè peccati turpitudinè, vel voce demissa, vt Confessarius peccata non audiat, vel discernere nesciat. ob verborum inuolucrum. Debet esse humilis, vt pœnitens confusus appareat, genuflexus, discooperto capite. Pura sine mixtione rerum impertinentiũ, nec peccata indicet aliena, nec complices. Fidelis, vt non dicat mendacium. Frequens esse debet ex consilio. Discreta, verbis scilicet honestis, præsertim in explicatione peccati luxurię. Libens, vt amore spiritualis fiat salu-

tis. Verecũda, vt dicat peccata, quę nouit, & non expectet cõfessarij interrogationẽ. Integra, vt species & numerus non retineatur peccatorum. Secreta, vt fiat Sacerdoti vicem Dei gerenti. Lachrimabilis, idest cum cordis dolore, licet etiam exteriores lachrimæ laudentur. Accelerata, vt statim commissum confiteatur peccatum. Fortis, ne quid pudore fileatur. Accusans, vt sibi non dœmoni, vel alteri creaturę peccatum imputet. Parere parata, in ijs, in quibus prudenti Confessario obedire tenetur. Sed antequam potissimæ explicentur confessionis conditiones, sit.

Q V A E S T I O I.

An detur confessio sacramentalis valida, sed informis, & ex quibus capitibus.

Primum quod in quæstionis titulo posuimus admittunt ferè omnes Theologi, vt constat ex ijs quæ de sacram. in genere disp. 4. q. 5. docuimus; contingere namq;

potest, quod quis validum recipiat pœnitentię sacramentum, taliter quod pœnitens non teneatur amplius, peccata confessa, Ecclesiæ clauibus subijcere; & tamen effectum sacra-

sacramenti nō recipiat, nempe gratiam; plura etenim requiruntur ad recipiendum sacramētum, & effectum illius, quam ad solum sacramentū, sine illius effectu. Tunc autē & hoc, & alia recipiuntur sacramenta informia, quando recipiuntur cum fictione non tollente veritatem sacramenti, ut citato loco aduertimus, si enim sacramenti veritas tollatur, sacramentum non erit. De secundo ergo solum currit praesens difficultas, ex quibus nimirū capitibus poenitentiae sacramenti veritas, per fictionem non tollatur, seu ex quibus capitibus poenitentiae sacramentum informē dari possit.

Ex duobus capitibus dicunt magis cōmuniter Theologi confessionem informem esse posse, nimirum ex defectu sufficientis doloris ad gratiam causandam, & ex defectu sufficientis examinis. Primum ponit D. Thomas in 4. dist. 17. q. 3. art. 4. quæstiun. 1. ubi sic loquitur: *Confessio secundum, quod est pars sacramenti, sic ordinat confitentem ad sacerdotem, qui habet sta-*

ues Ecclesia, qui per confessionem conscientiam confitentis cognoscit, & secundum hoc confessio etiam potest esse in eo, qui non est contritus, quia potest peccata sua sacerdoti innotescere, & clauibus Ecclesiae se subijcere, & quamuis tunc non percipiat absolutionis fructum tamen recedente fictione percipere incipiet, sicut etiam est in alijs sacramentis; unde non tenetur iterare confessionem, qui fictus accedit, sed tenetur postmodum fictionem suam confiteri. Hæc D. Thomas. Vbi nota per contritionem nō intelligere D. Thomam solum contritionem perfectam, verum etiam imperfectam supernaturalem, cum certum sit secundum Tridentini determinationem sess. 14. capite 4. attritionem supernaturalem esse sufficientem cū Poenitentiae sacramento, cum sit donum Spiritus sancti ad iustificationem, media gratia ponendam; neque vult Angelicus dari confessionem informem sine vilo profuso dolore, quia licet dolor non sit de essentia huius sacramenti in recto, debet tamen in obliquo

bliquo connotari, cum autē per Concilium supra, dolor supernaturalis sit sufficiens ad ponendam confessionem formatam, sequitur quod tunc ponetur confessio informis quando aliquis dolor aderit, non tamen sit ille, qui est sufficiens ad faciendam confessionem formatam, & iste erit dolor naturalis. Et sic si quis accedat bona fide ad confitēda peccata cum dolore solum naturali, putet tamen se habere sufficientem dolorem supernaturalem, faciet confessionem validam, cum sit sufficiens dolor essentialis supposita ignorantia, sed informem, cum talis dolor, cum sit naturalis, etiam cum sacramento, nequeat esse ultima ad gratiam dispositio; & sic ablato postea tali obice illud Pœnitentię sacramentum suum producet gratię effectum. Hęc est communis Theologorum sentētia vt videre est apud Bonacinam de Pœnitentia disput. 5. q. 5. puncto 5. vbi citat D. Thomam, Caietanum, Ledesnam, Sotum, Syluestrum, Nauar. Co-

uar. Capreolum, Durandum, & alios multos.

Probat, quia quādo pœnitens dolorem habet naturalem, & bona fide dolorem prætermittit supernaturalem, adsunt omnia necessaria ad sacramentum Pœnitentię cōficiendum, licet non adsint omnia necessaria ad gratię effectum ponendum; ergo tunc temporis Pœnitentię sacramentum erit informe. Antecedēs probatur, dolor naturalis bona fide positus est sufficiens materia ad ponendum Pœnitentię sacramentum, quoad suam substantiam, vel essentiam; ergo cum tunc, vt suppono, adsit confessio, & sacerdotis absolutio, ponetur Pœnitentię sacramētum validum, seu secundum suam substantiam, vel essentiam, licet informē. Quod autem dolor naturalis sit sufficiens materia ad ponendum Pœnitentię sacramentum quoad substantiam, vel essentiam patet. Primò, quia dolor supernaturalis non requiritur præcise ratione sacramenti ponendi, sed ratione ponendi

di gratiae effectum; gratia nāque non ponitur in adulto, nisi dispositio supponatur, dispositio autem ad formam debet esse eiusdem ordinis cum forma; est enim dispositio veluti principium, vel exordium formae, & sic cum gratia sit supernaturalis eius dispositio supernaturalis esse debet. Secundò, & est maior præcedentis explicatio, aliorum materiae sacramentorum naturæ cancellos non transcendunt, sed sufficienter saluantur cum materia naturali, vt videre est in Baptismo. cuius materia est ablutio; in Cōfirmatione, cuius materia proxima est vnctio, remota oleum, vel Chrisma, in Matrimonio cuius materia est mutuus coniugum consensus & sic de alijs; ergo etiam in Penitētia eius materia naturalis esse debet, & si pars aliqua illius est supernaturalis vt dolor, non est ratione ipsius sacramenti præcisè, sed ratione effectus illius nempe gratiæ. Tertiò quia huius sacramēti materia in recto importata, nempe confessio, est

naturalis; ergo quantum ad Poenitentiae sacramentū saluandum, etiam materia in obliquo, & ex connotato importata, potest esse naturalis, & si semel supernaturalis requiritur, id est, non ratione sacramenti præcisè quoad substantiam, vel essentiam illius, sed quoad rationem effectus; vt dictum est. Igitur si quis bona fide hoc sacramentum recipiat, cum solo dolore naturali, validum recipiet sacramentum, licet informe; Quod si quis sciens, & volens, vel dubitans, aut etiam ignorans ignorātia mortaliter culpabili se non habere dolorem supernaturalem, validum non recipiet sacramentum, non enim hoc sacramētum validum esse potest cum peccato mortali; & ratio est, quia cum dolor, quicumque ille sit, qui ad hoc sacramentum ponēdum requiritur, debeat esse peccatorū retractatius, ac subinde virtuale continere debeat propositum non peccandi, & hoc stare non possit in casu dicto, patenter sequitur, validum nō
poni

poni sacramentum, cum tunc temporis fictio veritatem tollat sacramenti; vnde non placet Pefantius apud Bonacinā vbi supra dicens, quod etiam eo casu sacramentum validū sit, licet informe; quia tunc tota sacramenti essentia ponatur. Non inquam hoc placet, quia re vera tota essentia sacramenti non ponitur, cum non ponatur dolor sufficiens, qui debet esse peccatorū retractatiuus, quem non habet ille, qui sciens, & volens sine dolore accedit supernaturali, cum tantum abest, quod peccata non retractentur, cum potius nouum ponatur, vt patet; est autem obligatio in suscipiente sacramenta, omnia illa ponere, quæ requiruntur ad ponendum sacramentum, & effectum illius; vnde ille, qui sciens & volens non vult ponere, quæ requiruntur ad hoc sacramentum ponendum cū illius effectum, habet fictionem, huius sacramenti veritatem destruentem, cum non adfit dolor sufficiens, vt patet.

Alij solent & valde probabiliter explicare cōfessionem informem ex defectu doloris

non vniuersalis: vt si quis habens peccatum furti, & homicidij, & doleat de homicidio ex motiuo particulari propria turpitudinis, de furto autem nullo modo doleat, quia in mentem non venit, tunc qui sic dolet, & cōfiteatur peccatum homicidij, facit poenitentię sacramentum informe; & ratio videtur esse, quia ex vna parte iste gratiam percipere nequit, cum peccatum furti nec confiteatur, nec vllō modo retractet, & ex alia parte ob ignorantiam, à nouo excusatur peccato: habet sufficientem dolorem pro confessione sacramentali ponenda: adest Sacerdotis absolutio, & subinde omnia necessaria ad poenitentię sacramentū quad substantiam, vel essentiam ponendum. Hunc dicendi modum sequuntur plures moderni post Suarez, & Lugo hic disput. 14. nu. 74. contra quem fieri solēt aliqua argumenta, quæ quia ex dictis facile solui possunt, omitto.

Alij etiam solent alia via explicare cōfessionem informem ex defectu doloris, & dicunt quod ad hoc vt verum

fiat sacramentum formatum, requiritur (& benè dicunt) dolor supernaturalis, sed efficax, vt clare docere videtur Tridentinum sess. 14. cap. 4. vbi definit contritionem, quæ est pars sacramenti, *quod sit animi dolor, & detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero.* Ad hoc vero vt fiat sacramentum in forme, requiritur quidem dolor ex motiuo supernaturali, sed non est necesse quod sit efficax, sed sufficiet inefficax; vt si quis bona fide putet habere dolorem supernaturalem efficacem, & habeat solum inefficacem, & quandam velleitatem: factamentum in forme recipiet; quod frequenter videtur contingere, dum dolent peccatores de peccatis, propter poenas inferni, etiam cū aliquali emendationis proposito, sed inefficaciter, sed remissè, sed debiliter. Hunc modum dicendi sequitur Nugnus hic q. 9. art. 1. & alij post ipsum, & videtur valde rationabilis, propter humanam infirmitatem, & valde cōducit ad diuinam commendandam clementiã,

quæ tam benè, nostræ prouidere voluit infirmitati.

Secundum caput ex quo confessio valida, sed informis efficitur, est defectus examinis, qui sic à Nugno vbi supra, & à plerisque Thomistis explicatur, quādo scilicet homo sufficientem habet dolorem suorum peccatorum, & omnia ea confitetur, quæ memoriæ occurrūt, ad quod aliqualem fecit diligentiam, nō tamen sufficientem, sed ignorantia mortaliter culpabili iudicat illam sufficientē, tunc validum facit sacramentum, cum omnia ad illud substantialiter, vel essentialiter requisita posuerit; non tamen gratia ponitur sacramenti, cū ponatur obex peccati, nempè examinis insufficientia mortalis: tunc autem iudicatur examinis insufficientia grauis, & mortalis, quando quis adeo leuem fecit conscientie discussionem, quod plura fuerunt peccata oblita, quam in confessione narrata, & hoc non fecerit scienter, quia eo casu confessio nulla fuisset, neque ex ignorantia affectata, crassa, vel supina, quia hæc igno-

ignorantiæ, scientiæ, quantum ad hoc, videntur comparari, sed ignorantia vincibili mortali: videatur Nugnus loco citato, qui optimam ponit harum ignorantiarum distinctionem, quã ego consulto omitto, quia suo loco, nempe in p. 2. Deo dante explicabo.

Sed quæres primò, an pœnitentiæ sacramentum informe, ablato obice suum gratiæ producat effectum. Affirmatiuè respondeo, ratio est, quia peccata in sacramento informi manifestata, per aliud pœnitentiæ sacramentum sunt remittenda, vt patet, non per aliud sacramentum cui subiiciatur, cum nulla sit confitendi illa obligatio; ergo per illud tollentur informe, quando obex auferetur, seu quãdo necessaria dispositio ponetur ad fructum sacramenti ponendū. Ita Nugnus, & alij cõmuniter.

Quæres secundò, an attritio cognata sufficiat ad tollendum pœnitentiæ sacramenti obicem? Respondeo sufficere, quando obex fuit ipsa attritionis absentia, & aliunde ille non peccauit mortaliter, post ipsam confessionem in-

formem; ratio communis est, quia illa eadem dispositio requiritur, ad hoc, vt sacramentum informe, fiat formatum, p̄ obicis ablationem, quæ primò sufficiens fuisset ad illud formatum ponendum; at qui hoc est attritio cognata; ergo videatur Nugnus loco citato dub. 5.

Dixi quando fuit ipsa doloris absentia, & aliunde pœnitens, non peccauit mortaliter, quia si obex positus fuisset ex defectu examinis, tunc attritio non sufficit, sed nouum pœnitentiæ sacramentum requiritur, in quo & peccata oblita subiiciantur, & culpabilis illa negligentia confiteatur. Similtier quando quis nouum cõmisit peccatū mortale post confessionē informē, attritio non sufficet, sed noua requiretur confessio, cum præcedens confessio non possit peccatum post illam patratum remittere, alioqui sacramentum factum, posset peccata futura remittere, quod est nouorum hæresis hæreticorū, qui volunt sacramentum Baptismi peccata remittere futura, ex sui sola recordatione.

QV AESTIO II.

An confessio debeat esse vera, & fidelis.

Confessionis fidelitas duo postulat. Primum est, quod poenitens nec plus, nec minus confiteatur quam commiserit, alioqui nec verus, nec fidelis est. Secundum est, quod certa certo confiteatur, & dubia, ut talia exponat, alioqui periculo exponetur falsa confitendi. Hinc deducitur primò nūquam licitum esse praesertim in confessione mentiri; cum enim sit praecipuum negativum de non mentiendo, praesertim coram iudice legitimo, & Sacerdos in tribunali confessionis sit iudex legitimus, sequitur nūquam licitum esse in confessione mentiri. Deducitur secūdo quod celare peccatum mortale, quod poenitens confiteri tenetur, est peccatum mortale; dixi quod confiteri tenetur, quia si illud reticeatur ob aliquā iustam causam, ob quam confessio non integra materialiter esse potest, nullum peccatum erit, & si

poenitens à Confessario interrogetur liberè negare potest, utendo æquiuocatione, vel amphibologia.

Deducitur tertio, quod sit peccatum mortale, venialia tantum confiteri, quae poenitens non commisit, quia eo casu nullum ponitur sacramentum, ut supra docuimus, cum & sacramentum res gravis sit, & notabilis Deo irrogetur iniuria. Non erit tamē mortale, vnum, vel alterum confiteri veniale, quod quis non commisit, quando alia commissa confitentur peccata, cum tunc irritum non fiat sacramentum. Quod maiore affert in hac materia difficultatem est, an confessio a deo vera, & fidelis esse debeat, quod quodlibet peccatū excludere habeat; Et an confessionis fidelitas, & veritas saluetur, si quis ex fine venialiter malo confiteatur.

Pro huius difficultatis resolutione nota primò, in hoc

conuenire plerique, quod si quis externam ponat confessionem ex motiuo vanæ gloriæ, vel ex alio quocunque, veniali, dummodo cetera ad sint requisita ad confessionis validitatem ponendam, sacramentum non inuaditur; cum enim confessio sit actio externa, & hæc possit esse aliunde bona, & mala, etiam si hic, & nunc ex malo motiuo veniali mala sit, sacramenti poenitentiae pars materialis esse poterit, ac subinde sufficiens ad ponendum sacramentum, quod ex opere operato gratiam habeat causare, à fortiori idem dicendum est, quando vanagloria, vel quodlibet aliud peccatum veniale non est confessionis finis, sed solū concomitanter se habet: esset enim valde durum dicere quod ille, qui ex motiuo acquirendi bonam existimationem apud Confessarium, vel apud suos sodales, vel dum confitetur gloriatur de bona, quam concipit existimatione apud illos, nullum faciat sacramentum, cum optime stare possit confessio, ex vanæ gloriæ motiuo impera-

ta, cum voluntate absolutionis obtinendæ; seu cum optime stare possit quod vnus, & idem actus exterior; vna, & eadem confessio ex duplici motiuo imperetur, bono scilicet, & malo, non tamen erit tunc & bona, & mala, sed absolute mala, extrinsecè quidem, quod non officit, quominus non possit esse ex opere operato simul cum reliquis sacramenti partibus, gratiæ causa; sicut enim Sacerdos veram ponit absolutionem; etiam si illam ex vanæ gloriæ motiuo ponat, quare etiam poenitens veram non ponet, & sufficentem oris confessionem, etiam si ex vanæ gloriæ motiuo illam ponat?

Nota secundò etiam dolo-rem, nempe contritionem, & attritionem esse posse cum vanagloria concomitante, vel cum alio quouis peccato veniali; & ratio clara est, quia quilibet virtutis actus stare potest cum aliquo veniali concomitante; potest enim quis etiam dum actu diligit Deum habere alium actum, quo sibi complaceat de tali dilectione.

Nota 3. quod quando dicitur, quod quis virtute aliqua malè vti potest, dupliciter hoc valet intelli: primò obiectiuè; secundo effectiuè. Malum vsum obiectiuum admittunt omnes, cum Diuò Thoma mox referendo, cum experientia constet aliquos, quascunque odisse virtutes, alios de illis superbire, vel vanagloriari, alios etiam de omnibus, vel aliquibus male sentire: ob id dicebat magnū Ecclesiæ lumen D. Augustinus: *Superbiam bonis operibus infidari*, plerique namque infirmi occasionem accipiunt ex aliquo, vel leui virtutis actu, gloriandi, superbiendi, & se inaniter extolendi.

Malum vsum effectiuum admittunt etiam plerique Theologi, in virtutibus intellectualibus, prudentia excepta, cum enim virtutes intellectuales ex suo genere ad bonū actus vsum non determinent, cum non respiciant bonū sub ratione boni, sed sub ratione veri; sequitur, quod possint à voluntate ad fines prauos ordinari, de qua re vide-

ri possunt ea, quæ prima parte de sacram. in genere docuimus disput. 5. q. 3. In virtutibus Theologicalibus fidei, & spei talem malum vsum effectiuum plures admittunt, de quo suo loco. In Charitate communiter negant, vt suo loco dicetur, & ex mox subiiciendis satis constabit.

Difficultas ergo præsens ad solas virtutes morales siue infusas, siue acquisitas reuocatur, inter quas non infimū locum tenet Pœnitentia. Et licet proposita difficultas de sola procedat Pœnitentia, vt tamen vniuersalior sit doctrina, vniuersalis erit resolutio.

Prima sententia est, quod virtutes morales possunt esse malæ effectiuè; seu quod in idem reddit, potest voluntas malè vti virtutibus moralibus tamquam principijs effectiuis & sic poterit voluntas vti Pœnitentia ad eliciendum contritionis actum ex motiuo vanagloriæ, vel comparandi bonam apud confessarium existimationem &c. Hanc sententiam defendit Luco hic disput. 15. sect. 9. & 10.

Nostra

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. Nul-
lus potest male uti ut principio
effectiuo virtute morali, ac su-
binde non poterit quis imperare
Pœnitentia, ut actum eliciat
contritionis, ob vanagloria mo-
tium. Hæc est aperta D. Tho-
mæ, & Thomistarum senten-
tia, quam rectè defendunt N.
Salm. 1. 2. to. 1. tract. 11. di-
sput. 6. nu. 29.

Probatur eleganti D. Tho-
mæ testimonio par. 2. q. 55.
art. 4. ad 5. vbi sic fatur: Vir-
tute potest aliquis male uti tã-
quam obiecto, puta cum malè
sentit de virtute, cum odit eã,
vel superbit de ea; non autem
tanquam principio vsus, ita sci-
licet, quod malus sit actus vir-
tutis. Hæc D. Thomas. Et
quest. 56. art. 3. assignans dif-
ferentiam inter virtutes in-
tellectuales & morales, quod
intellectualibus potest quis
male uti, non moralibus, sic
loquitur: *Dupliciter habitus,
aliquis ordinatur ad bonum a-
ctum: vno modo in quantum
per huiusmodi habitum acqui-
ritur homini facultas ad bonũ
actum sicut per habitum grã-
matica habet homo facultatem*

*rectè loquendi, non tamen grã-
matica facit quod homo sem-
per rectè loquatur: potest enim
grammaticus barbarizare, aut
sollacisimum facere, & ea-
dem est ratio de alijs scientijs,
& actibus. Alio modo aliquis
habitus nõ solum facit faculta-
tem agendi, sed etiam facit
quod quis rectè facultate uti-
tur; sicut iustitia non solum fa-
cit quod homo sit prompta vo-
luntatis ad iusta operandum,
sed etiam facit ut iuste opere-
tur: & post pauca subdit.
Et quia virtus est qua bonum
facit habentem, & opus eius
bonũ reddit, huiusmodi habitus
simpliciter dicuntur virtus;
quia reddunt bonum opus in
actu, & simpliciter faciunt
bonum habentem. Vbi ut vi-
des vult Angelicus Doctor
virtutes morales facere bo-
num habentem, & opus il-
lius bonum reddunt; quod est
communis virtutis moralis
definitio, quam communi-
ter tradunt morales Philo-
sophi.*

Ex quibus D. Thomæ te-
stimonijs sic primam pro no-
stra conclusione formamus
rationem. De ratione virtu-
tis

tis moralis est, non solum potentiam inclinare ad bonum actum, verum etiam ipsum actum in exercitium bonum facere; atqui hoc non praestaret, si quis posset virtute vti ad malum finem; ergo nullus male vti potest virtute morali. Maior patet, tum ex D. Thomae testimonio; tum ex differentia, quam idem D. Thomas assignat inter virtutes morales, & intellectuales, quam differentiam omnes morales Philosophi amplectuntur; tum ex ratione ipsa, nam cum de ratione virtutis sit inclinare potentiam in ordine ad proprium illius bonum. sequitur quod sicut intellectus non potest vti scientia ad producendam conclusionem falsam, ita neque voluntas vti poterit virtute morali ad producendum actum malum; infallibiliter namque virtus intellectualis ad verum, & infallibiliter virtus moralis ad bonum fertur; & si semel daretur scientia, quae inclinaret ad falsum, esset & non esset scientia; ita si daretur virtus, quae inclinaret ad malum, seu quae posset deseruire ad inferendam

conclusionem practicam malam, seu actum malum, esset, & non esset virtus. Minor probatur, nam si semel quis posset morali virtute vti ad malum finem, non esset de ratione moralis virtutis ponere actum bonum, id enim de cuius ratione est ponere actum bonum, non potest etiam ex alterius imperio ponere actum malum, cum nullum imperium queat extrahere potentiam extra sui obiecti latitudinem; & sic, sicut nulla potentia potest extrahere scientiam à latitudine veri scientifici, & facere quod actum producat falsum, quia verum, & non falsum est scientiae obiectum: ita nulla potentia, nullum imperium extrahere poterit virtutem moralem à ratione boni, & facere quod actum producat malum, cum virtutis moralis obiectum sit bonum, & non malum; alioqui habitus non essent potentiae determinatiui ad specialia, & determinata ipsarum potentiarum obiecta, sed illas in earum relinquerent indeterminatione, & vniuersalitate.

Secunda ratio: implicat in adiecto aliquam esse virtutē moralem, voluntatem perficientem, & voluntatem posse illa male uti; ergo (descendendo ad particulare poenitentia) implicabit poenitentiam, virtutem esse moralem, & voluntatem posse illa ut principio male uti. Consequentia ex antecedenti bene sequitur. Antecedens ipsum, sic discurrendo demonstro: nam de virtutis moralis essentia est, quod voluntati bonum tribuat usum; atqui implicat aliquid essentialiter bonum tribuere usum voluntati, & quod voluntas eo male utatur; ergo. Antecedens in quo est difficultas ostenditur; nam de virtutis moralis essentia est, quod habeat pro obiecto bonum morale, atqui cū bono morali essentialiter inspecto malus nequit stare usus; ergo &c. Vbi enim est malus usus, ibi bonum morale esse non potest, cum bonum morale in bono usu, non in malo, esse queat.

Tertia ratio, de virtutis moralis essentia est, quod prudentia reguletur; sed prudentia

regulatio esse nequit cum malo usu; ergo implicat esse virtutem moralem, & ad malum usum ex voluntatis imperio, tanquam principium efficiens, ordinari. Maior fuit communis Philosophorū sententia, ut testatur D. Aug. lib. 6. de Trinitate cap. 4. Ob id definitur virtus moralis, *quod sit habitus electivus*, quia consistit in medio, quod sibi à prudentia præstituitur, & determinatur, vnde sicut implicat dari virtutem moralem sine medio, ita implicabit quod detur sine prudentia. Minor nota est, nam vbi prudentia est ibi recta electio est, rectum iudicium, bonum imperium, ac subinde recta regulatio, bonusque usus.

Quarta ratio: Implicat actum virtutis imperare actum vitij; ergo etiam implicabit actum vitij, vel vitiosum imperare actum bonum. Antecedens ostenditur ex communi Philosophorū, & Theologorum consensu, voluntatēque omnes, actum misericordiæ erga pauperem non posse imperare actum furti, cū enim virtutis actus debeat esse honestus,

nestus, & misericordia, furti actum imperans; non sit honesta, sed inhonesta, non poterit esse actus virtutis, qui malum imperat actum. Consequentia ex Antecedenti sequi videtur, ex paritate rationis.

Respondet Lugo loco citato num. 208. concedendo Antecedens, & negando consequentiam, quia in actu virtutis honestas apparere debet, non apparet autem in actu eleemosynæ hic, & nunc per actum malum facta v. g. furti. At vero in actu bono oppositum contingit cum in actu virtutis ex fine malo bonitas illius ex obiecto conseruetur, ut cum quis ex motivo vanæ gloriæ actum exercet temperantiæ, fortitudinis, &c.

Sed contra, quia non minus repugnat actum virtutis imperare actum vitij, quam actum vitij actum virtutis; non minus repugnat actum bonum imperare actum malum, quam actum malum imperare bonum: non minus repugnat eleemosynam imperare furtum, quam furtum imperare eleemosynam; ergo. Antece-

dens ostenditur, quia magis participat actus imperatus de de imperante, quam imperans de imperato, cum plus tribuat imperans imperato, quam imperatus imperati; ergo si actus bonus imperans malum, efficitur malus, à fortiori actus ex obiecto bonus imperatus à malo, malus efficietur. Unde falsum esse videtur, vanagloriam posse actum formalem virtutis temperantiæ, vel fortitudinis &c. imperare, sed materiale solū, cum temperantia à vanagloria imperata, non sit actus virtutis formaliter, sed materioliter tantum.

Igitur in casu pœnitentiæ, licet possit huius virtutis actus esse simul cum vanagloria concomitanter, non tamen potest pœnitentiæ actus elici à pœnitentia, ex motione, ex imperio vanæ gloriæ; Et sic quantumvis vanagloria conaretur pœnitentiæ actum imperare, nunquam sibi à pœnitentia obediretur, cum talis actum sic circumstantionatum à pœnitentia elici nequeat, ut ex dictis liquet. Argumenta oppositæ partis non refero, quia solum probant posse da-

ri poenitentiam, vel confessionem cum vanagloria concomitanter, vel obiectiue mo-

do supra explicato, quod nos cum Diuo Thoma spontè confessimus.

Q V A E S T I O III.

An confessio necessario integra esse debet,

& quo iure.

Conueniunt Catholici omnes confessionem integram esse debere, ita quod omnia mortalia, nō confessa, post Baptismum susceptum commissa, quæ post sufficiens conscientiae examen, memoriae occurrunt, debeant confiteri, vt constat ex cap. *omnis utriusque sexus*, ex Concilio Florentino in decreto Eugenij, ex Tridentino sess. 14. c. 5. Et ex ratione ipsa. Nam illud est necessario confitendum, quo omisso sacerdotalis absolutio est nulla; sed non facta omnium confessione peccatorum mortalium non confessorum, quæ poenitentis occurrunt memoriae, post sufficientem conscientiae discussionem, sacramentalis absolutio est nulla, cassa, & irrita; ergo omnium peccatorum di-

ctorum confessio necessario facienda est. Maior nota est. Minor ostenditur, nam vnum peccatum remitti non potest, quin cætera dimittantur; atqui peccata non dimittuntur per hanc interioris fori absolutionem, nisi cognoscantur, & iudici ipsi subijciantur; ergo.

Difficultas ergo præsens de iure procedit, an nimirum confessionis integritas sit humani, an diuini iuris. Quidam Petrus Oxouienfis, quem refert hic Nugnus q. 9. art. 2. dicebat, quod ex Christi Domini institutione, solum sit, peccata in generali, vel in communi confiteri; at vero confiteri peccata in particulari, Ecclesiastica sit institutionis. Hunc errorem secutus fuit postea Erasmus in cap. 19. Actuum Apostolorū, Lutherus, & alij.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione, *Moralis confessionis integritas, est de iure diuino*. Hanc conclusionem sequuntur omnes Catholici. Pater ex dictis disput. præcedenti q. 1. & 2. vbi ostēdimus Ecclesiam non præcepisse cōfessionem quoad eius substantiam, sed solum quoad temporis determinationem.

Probatum etiam ex Tridentino sess. 14. cap. 5. vbi habet *ex institutione sacramenti pœnitentiæ uniuersa Ecclesia semper intellexit, institutam etiam esse à Deo integram peccatorū cōfessionem, & omnibus post Baptismum lapsis iure diuino necessariam esse*. Vbi ut vides omnium peccatorum confessio, per Tridentinum, diuino iure necessaria est, non solum necessitate mediij, verum etiā præcepti, propter regulam generalem multoties traditam, quod nimirū id quod est necessarium necessitate mediij, & est in nostra potestate illud exequi, vel est aliquid à nobis exequibile, sit etiam necessarium necessitate præcepti diuini. Igitur confessionis integritas, tum iure diuino, tum

humano necessaria est. Aduerte tamen quod in conclusione consulto posuimus illā particulam *moralis confessionis integritas*, vt detur intelligi, quod nec ius diuinum, nec humanum præcipit physicam confessionis integritatem, sed moralem, seu vt alij dicunt formalē, nempe illorum peccatorum, quæ post sufficientē discussionem memoriæ occurrunt, & quæ modo humano, & commodo confiteri possunt; quia vt supra tetigimus, & infra magis dicetur, quando talis omnium peccatorum confessio haberi non potest, & si haberi potest, non nisi graui sequuto incommodo, tunc non obligat, & dicitur tunc cōfessio integra moraliter, vel formaliter, non materialiter.

Sed quæres primò, quot peccata mortalia committat ille, qui scienter facit confessionem non integram moraliter, seu quando quis absque sufficienti causa, & hoc scienter, aliquod, vel aliqua non confitetur peccata. Aliqui volunt tria committi peccata, quando talis confessio fie-

ret

ret quando præceptum diuinum, & humanum confessio- nis habet obligare: vnum nimirum, quatenus diuinum, & humanum transgreditur præceptum confitendi, cum per talem confessionem illis præceptis non satisfiat, vt etiam nos supra docuimus: secundum peccatum, quatenus transgreditur vtrunque præceptum de confessione integra ponenda, quia hoc præceptum omnino diuersum à primo videtur. Tertium peccatum quatenus nullum facit sacramentum, quod est speciale irreligiositatis peccatum, contra reuerentiam sacramentis, & sacratissimis rebus debitam. Alij volūt duo committi peccata, vnum commissionis contra præceptum diuinum naturale negatiuum non inuoluenti sacramentum confessionis; alterum omissionis contra præceptum affirmatiuum diuinum, & humanum (cum enim præcepta hæc ex eodem procedant motiuo, vnam solum ponunt transgressionis malitiam) integræ confessionis ponenda.

Sed saluo meliori iudicio

mihī verius videtur vnum tantum committi peccatum: & ratio plana est, quia omnia illa, idem habere videntur motiuum, scilicet ponēdi hoc sacramentum cum illis omnibus circumstantijs, nempe & tali tempore, & cum tali integritate, & religiositate, eidem sacramento debita, si enim præcipitur huius sacramenti exercitium, id est ob huius sacramenti sanctitatem, religiositatem, necessitatem; si eius præcipitur integritas, ob idem motiuum præcipitur; idem prorsus dicendum de eius validitate; nec refert, quod præcepta, diuersa videantur, nimirum affirmatiuum, quoad tempus; negatiuum sed diuinum positiuum quoad integritatem; negatiuum, sed naturale, quoad illius validitatem; nam omnia ista ex eodem motiuo procedere possunt, vt in p. 2. docuimus, & casus noster manifestè deuincit.

Quæres secundò, an quando quis aliquod, vel aliqua nõ confitetur peccata putans causam ad id faciendum habere sufficientem, & de facto non est,

est, verum conficiat sacramentum . Respondetur quod si quis talia omittat peccata putans causam habere sufficientem ex ignorantia crassa, vel supina, vel affectata, facit nullum sacramentum : si vero id faciat ex ignorantia inuincibili validum facit sacramentum, dummodo dolor sit vniuersalis, & ad omnia se extendat peccata; si vero ignorantia sit vincibilis, & dolor sit vniuersalis, & sufficiens ad validum ponendum sacramentum, re vera ponetur, sed informe. Ita Nugnus loco citato concl. 6.

Et ratio est, quia eo casu ponuntur ex parte vna, omnia necessaria ad validum ponendum sacramentum, nempe contritio, confessio, & absolutio; ex parte vero alia sacramenti effectus poni non potest, cum nouum peccatum mortale ponatur, non ponendo confessionem integram, quam ponere tenetur, & aliunde ab huius præcepti transgressione non excusetur, cum ignorantia sit vincibilis, sed de hac re videantur ea, quæ quæst. 1. huius disputationis docuimus.

Q V A E S T I O I V.

In quibusnam casibus licitum sit confessionem non facere integram. Vbi an ob hoc complex queant manifestari, & alia necessaria panduntur.

Primus casus de quo magna est inter Theologos disceptatio est, an superior qui sibi aliqua reseruauit peccata possit illa sola audire, & ab illis solis pœnitentem absolueri, remittendo eundem

pœnitentem ad alium confessarium, vt illi alia quæ habet confiteatur peccata, & ab illis absoluaetur. De qua re tres sunt sententiæ.

Prima sententia absolute docet id fieri posse: hanc tenet

net Caietanus, Paludanus & alij apud Nugnum q. 9. art. 2. dub. 1.

Secunda sententia in alio extremo docet id nullo modo fieri posse. Quam sententiam sequitur Durandus, Adrianus, & alij apud eundem Nugnum.

Nostra sententia media incedens via, sequenti explicatur conclusione. *Quando superior est ita occupatus, quod non possit totam penitentis audire confessionem, & aliunde iudicat conueniens non esse, quod peccatum reseruaturn ad inferiorem remittatur, tunc potest penitentem à reseruato absoluerè, & illum ad inferiorem remittere pro ceterorum peccatorum confessione faciendâ.* Ita Nugnus, & iuniores communiter & ratio est, quia cum confessionis integritas sit de iure diuino, sine graui, & virgènti ratione omitti non potest; atqui in nostro casu grauiissima virgat ratio, ergo in nostro casu confessionis integritas poni non poterit. Maior patet. Minor ostenditur, nam ex parte superioris est grauis occupatio ratio-

ne cuius à tota confessione audienda excusatur, & ex alia parte non expedit, vt suppono, quod peccatum ab inferiore sciatur; si enim hæc ratio nõ curreet, deberet superior (si totam audire non posset inferioris confessionem, & illum absoluerè) tollere reseruationem, vel absoluerè à censura, & illum postea remittere ad inferiorem à quo integè confiteatur, & absoluator.

Sed quæres 1, an confessorius inferior absoluerè possit à non reseruatis, & remittere penitentem ad superiore pro reseruatorum absolutio-
ne. Conueniunt omnes id non licere, nisi quando penitens est in confitendi necessitate, vel ratione præcepti, vel ratione communionis, vel ratione infamiae &c. ob quæ non potest tunc tēporis superiorem adire pro reseruatorū absolutio-
ne. Si Penitens necessitatem habeat confitendi ratione communionis, & nõ habeat copiam confessoris potentis absoluerè illum à reseruato, poterit existimare se copiam non habere confessoris,

ris, & sic poterit conteri, & communicare: ita Diana post alios multos, quos longa manu refert de sacram. resol. 104. siue pœnitens habeat necessitatem confitendi ratione peccati reseruati, siue ratione excommunicationis; licet aliqui valint debere eo casu confiteri Sacerdoti inferiori, omnia peccata etiam reseruata, & tunc absoluat directè à non reseruatis, & indirectè à reseruatis, & remanebit obligatio comparendi postea ad superiorem pro directè peccatorum reseruatorum absolute. Alij etiam volunt debere tunc temporis pœnitentem, sola non reseruata confiteri, & dolorem vniuersalem elicere, & sic omnia dimittentur peccata, sed remanebit in reseruatis obligatio illa superiori confitendi &c.

Qui omnes dicendi modi probabiles sunt, & practicè possunt obseruari, secundus tamen dicendi modus securior est, & magis suadendus, tum quia contritio perfecta non ita facile ponitur, tum etiam quia ex parte cōfessionis

integritas saluatur.

Quod si pœnitens necessitatem habeat confitendi, vel ratione præcepti confessionis, vel ob infamiam vitandam; poterit reticere reseruata quæ superiori postea confiteatur, alijs confessis, vel (quod mihi tutius videtur) confiteri omnia, & directè absolui à non reseruatis, & indirectè à reseruatis.

Quæres 2. an in casu quo superior absoluit pœnitentem à solis reseruatis, & pro non reseruatis illum ad confessarium remittit inferiorem, duo fiant sacramenta, an vnum tantum. Nauarrus & alij quos refert Suarez in præsentibus disp. 31. sect. 1. dicunt vnū fieri sacramentum. Sed hæc Nauarr. sententia non ita recepta videtur; nam in eo casu dantur distinctæ numero sacramentales peccatorum confessiones, cum eorumdem peccatorum sufficienti dolore, item distinctæ numero iuridicæ absolute; ergo duo numero sacramenta. Antecedens clarum est. Consequentia probatur quia nouæ legis sacramenta
nume

numero multiplicantur ad formam, & materiae multiplicationem; sed in nostro casu multiplicatur forma, nempe absolutio, & materia nempe confessio; ergo.

Quæres tertio an in casu quo poenitens à superiore à solis absoluitur reseruatis, teneatur postea inferiori confiteri omnia, non reseruata scilicet, & reseruata, à quibus iam fuit absolutus. Respõdetur negatiuè; & ratio est, quia quoties poenitens materialiter dimidiat confessionem, vel propter obliuionem, vel propter aliam causam sufficientem non tenetur amplius ea confiteri peccata, quæ iã confessa, & absoluta sunt, quod maiorem habet vim in nostro vsu, cum duo, vt diximus, fiant sacramenta, & in vtroque (nisi aliunde ponatur obex) gratia producat.

Quæres quarto an in casu quo poenitens peccata confiteatur reseruata superiori, & ab eo absoluat, sed absolutio ex aliquo contentis defectu fit nulla, reseruatio ipsa tollatur, ita quod à quocunque confessario ordinario ab-

solui postmodum possit. Respondetur affirmatiuè, ita Nugnus hic q. 9. art. 2. part. 2. dub. 4. quem postea sequuti sunt plures alij. Et ratio est quia superioris absolutio totum id quod potest debet operari; atqui non operatur peccatorum reseruatorum absolutionem, ergo saltem operari debet reseruationis ablationem. Idem docent in casu quo censuratus nullam facit confessionem, apud confessarium potentem à censura absolueri, & ab illa de facto absoluentem, licet aliunde peccatorum non ponatur absolutio, ob obicem à poenitente positum. Idem similiter dicunt, quando quis confessus est Iubilei tempore; per talem namque confessionem, licet peccatorum non receperit absolutionem, recepit talem tamè reseruationis ablationem: si enim est probabilis multorum Theologorum sententia, quod ille qui habebat votum reseruatum, per confessionem tempore iubilei factam etiam si aliunde nulla fuerit, acquisiuit ius petendi dispensationem post

iubileum, quam iubilei tempore non petijt; quare etiam probabile non erit, quod per talem confessionem, etiam si aliunde nulla fuerit, reseruatio non tollatur? videatur P. Diana tom. 1. resol. 18 de bulla Cruciata, & tom. 3. tr. 4. miscel. resol. 24. Eadem resolutio procedit in casu quo quis peccati reseruati obliuiscitur, dum apud superiorem confitetur. Nugnus supra.

Secundus casus, de quo minus controuertunt Theologi, in quo non integra fieri potest confessio, est tempore ineundi, prælij, vel naufragij, de quo breuiter dico, quando prælium est ineundum, vel plures patiuntur naufragium, & Sacerdos est vnicus, vel sunt numero pauciores quam pœnitentes, nec prælium, vel naufragium moram patiuntur, pro facienda distincta, singulorum peccatorum confessione, licet tunc, imò oportet confessionem dimidiare; patet hoc vsu fidelium militum, & naufragantium. Militum quidem, quia dum instat prælij tempus sin-

guli duces suos exhortantur milites vt fortiter, género seque se generât in prælio pro obtinenda de hoste victoria, & Cappellani coortum eisdem hortâtur milites, vt se se Deo ex corde commendent, quod se de peccatis accusent, quod veniam deprecantur, qua accusatione præmissa, breuem illis assignant pœnitentiam, ac statim illis absolutionis impendunt beneficiû. Naufragantium etiam, quia vt communis docet experientia clamando, & se se accusando absolutionis petunt beneficium, & statim a sacerdote illis impenditur, &c.

Tertius casus quem communiter admittunt Theologi est, quando ex confessione talis, vel talis peccati, vel circumstantiæ graue timetur damnum, vel proprium, vel alienum, corporale, vel spirituale. Præceptum namque diuinum de confessionis integritate non obligat cum tali incommodo. Hinc excusatur ille à confessionis integritate qui timet confessorem certum peccatum fore reuelaturum; Excusatur mulier si
sciat

sciat ex talis peccati confessione, sibi periculum fore spiritalis ruinae, vel etiam ipsi confessario. Hinc excusant scrupulosum à confessionis integritate, quia perpetuo angitur de oblitis peccatis. Hinc etiam excusant poenitentem, pestis tempore, à confessionis integritate, quando est periculum infectionis, siue ex parte poenitentis, siue ipsius confessarij. Imo si sint plures in eodem conbiculo peste infecti, possunt simul absolui accusando sese de aliquo peccato in communi, & secundum aliquos, dicendo omnes esse peccatores, seu se peccasse sicuti sufficit in naufragio. Excusatur infirmus qui dicto vno, vel altero peccato, periclitatur. Excusatur infirmus qui dum ei defertur viaticum deprahenditur multas fecisse confessione inualidas, &, vel gravitas morbi dilatione non patitur, vel scandali periculum maiorem non patitur moram, tunc enim temporis debet prudens confessarius facere quod poenitens de omnibus doleat peccatis, & de omni-

bus in genere confiteatur, & tempore oportuniore, si erit, faciat illum de omnibus confiteri Ita post alios diligens Diana p. 5. trac. 3. resol. 75.

Quartus casus est impotentia physica, Deus namque nec homo ad impossibile non obligant. Hinc (quod etiam supra notauimus) excusant mutuum à confessionis integritate, & si vnum tantum, vel alterum per nutus exponat peccatum; nec tenetur illa scibere, vt supra meminimus. Hinc similiter excusatur ignorans idiomatis, si non integrè confiteatur, vel si non integrè intelligatur, nec tenetur vt supra dicebamus per interpretem sua confessario peccata exponere. Hinc item excusatur moribundus, qui vsu linguæ destitutus non potest nisi magna cum difficultate integrè confiteri, sed de hoc quaest. sequenti.

Quintus casus à confessionis integritate excusans, est ne confessionis sigillum violetur; vt si confessarius peccauit in alicuius confessionis auditione, & non possit suum confiteri peccatum, nisi con-

confessarius veniat in pœnitentis cognitio nem, tunc ne frangat sigillum, debet vel peccatum ipsum, vel circumstantiam illâ reticere, quandiu alterius cōfessoris copiam non habeat, cui sine talis fractione sigilli, valeat confiteri.

Sextus casus de quo aliqui valde altercantur est, quando pœnitens suum nō potest manifestare peccatum, absque eo quod complicem manifestet, vt si quis peccauit cum matre, vel sorore, & currat tempus confitendi, & non sit Confessarius, qui complicem ignoret, an nimirum tunc teneatur peccatum manifestare, etiâ secuta complicis manifestatione, vel possit tunc tale peccatum reticere, quādiu habeat confessarij copiā, qui complicem ignoret. De quo casu tres sunt sententiæ probabiles.

Prima sententia est, quod nullo modo id liceat. Ita Marfilius in 4. dist. 16. q. 12. Viguerius cap. 16. §. 4. num. 17. M. Bannez 2. 2. q. 33. art. 8. dub. 8. Nauar. cap 7. nu. 3. Valentia disput. 7. q. 11. punct 1. & alij quos refert, & sequitur

Diana de Circonstantijs aggrauant. resol. 49.

Secunda sententia, quam plures sequuntur moderni, est quod possit tunc tēporis pœnitens complicem manifestare, non tamen teneatur.

Nostra sententia est, quod *non solum possit pœnitens peccati complicem manifestare, verum etiam quod teneatur.* Hæc est aperta D. Thomæ sententia vt postea videbitur, illâ defendit Nugnus hic q. 9. art. 2. dub. 3. Lugo hic disput. 16. nu. 394. post alios plures, quos ibi refert.

Sed antequam nostram probamus conclusionem. Nota primò illâ procedere quādo pœnitens nō potest commode alteri confessario confiteri, qui complicem ignoret, si enim hoc commode facere potest ad id tenetur, cum vnusquisque teneatur, quantū commode potest, famæ proximi sui prouidere. Nota secūdò conclusionem procedere quando ex talis complicis manifestatione aliud non sequitur damnum nisi in fama, nam si aliud sequeretur damnum graue præter infamiam

miam apud confessorum manifestari non possit, ut patet ex dictis casu 3. His breuiter notatis.

Probatur primo conclusio eleganti D. Thomæ testimonio, in 4. dist. 16. quæst. 3. artic. 2. quæstiuncula 5. ubi tale proponit argumentum: *ex circumstantijs recitatis aliquando alicuius personæ peccatum innotescit; sed homo in confessione debet se accusare, non alterum infamare; ergo videtur quod non debeamus circumstantias confiteri.* Respondet: *Homo in confessione debet famam alterius custodire quantum potest, sed suam conscientiam magis purgare debet. Et ideo si circumstantia, quæ ducit in cognitionem personæ; sit de necessitate confessionis secundum regulam datam, tunc debet confiteri occultando personam quantum potest, si autem non sit de necessitate confessionis, debet dimittere, ne peccatum alterius prodit.*

Idem docet D. Bernardus in formula honestæ vitæ, ubi sic loquitur: *De nullo prorsus sinistrè loquaris, quantumcunque sit verum, vel manifestum,*

nisi in confessione, & hoc ubi non potes aliter manifestare, peccatum tuum.

Probatur secundo ratione à priori desumpta ex huius sacramenti institutione, Nam hoc sacramentum institutum est per modum iudicij, in quo pœnitens integrè suam debet deferre causam Sacerdoti, à quo tanquam à iudice iudicetur, & sententietur; atqui huic intrinsecū est, quod omnia peccata manifestentur. quacunque sequuta apud Sacerdotem infamia; ergo siue infamia sit respectu pœnitentis, siue complicitis, peccata integrè debent manifestari. Maior nota est ex multoties supra repetitis. Minor ostenditur nam si semel de huius sacramenti ratione est, quod omnia manifestentur peccata, quantumuis grauia, quantumuis secreta, sequitur quod omnia debeant manifestari peccata, quacunque infamia sequuta, ac proinde quod infamia, quæ peccato annexa est, nullo modo impediatur illius confessionem; implicat enim hominem, ex huius sacramenti institutione obli-

obligari, ad integrè omnia peccata confitenda, & quod non obligetur ad subeundam infamiam, quæ ex eorundem peccatorum confessione sequitur, siue talis infamia sit propria, siue sit complicitis,

Probat^{ur} tertio. Pœnitens diuino precepto tenetur facere confessionem integram, explicando suorum peccatorum circumstantias, speciem mutant^{es}, quando talis explicatio hic, & nunc, est sibi licita; ergo quando complicitis persona peccati speciem mutat, & est pœnitenti licitum talem personam explicare, id facere debet; Sed ratione solius infamiæ complicitis, licitum est pœnitenti suum explicare peccatum; ergo. Hæc Minor subsumpta de qua sola est difficultas, ostenditur. Peccatum cognitum extra sacramentalem confessionem, iusta interueniēte causa, propalari potest; sed pœnitens iustissimam habet causam propalandi sui peccati complicitis; ergo potest illum propalare, Maior ab omnibus admittitur. Minor probatur. Nam iustissima causa, est confessio-

nis integritas diuino præcepta iure; iusta etiam causa est maior peccati dolor, maiorque etubescientia, imò & maior satisfactionis fructus, quatenus confessarius peculiarem imponit pœnitenti pœnitentiam, maiori malitiæ peccati correspondentem. Iustissima etiam causa manifestandi suum peccatum tale quale commissum fuit, est obligationis cessatio, ad illud iterum alteri Sacerdoti manifestandum cum propria infamia apud illum. Si enim potest quis ad proprium, & graue damnum præsertim in fama vitandum, alterius manifestare delictum quantumuis secretum, extra tamen confessionem cognitum; quare id ipsum fieri non poterit in secretissimo Pœnitentiæ foro.

Probat^{ur} quarto vnusquisque maius ius habet propriæ famæ conseruandæ quam aliorum; sed ad seruandam sacramenti Pœnitentiæ integritatem teneor meum confiteri peccatum etiam si mea sequatur infamia; ergo etiam tenebor etiam si alterius infamia sequatur. Maior patet, si enim

enim vnusquisque maius ius habet propriae conseruandae vitae, quam alterius, ita maius ius habet propriae conseruandae fama, quam alterius. Minor ab omnibus conceditur, patet ex se, alioqui nulla esset obligatio confitendi illa peccata ex quorum confessione infamia apud confessarium, penitenti sequitur.

Confirmatur hoc, quia complex consentiendo peccato, vel committendo peccatum quod sciebat debere à Poenitente confiteri, & dedit huic infamiae poenitentis causam, & censetur propriae cessisse infamiae, cum sciret poenitentem habere, integrae confessionis ponendae, obligationem, & nihilominus peccare voluit.

Probatur quinto, quia nullus tenetur cessare ab opere exercendo ad quod habet ius ob nocumentum aliquod, quod ex tali opere per accidens sequitur, sed infamia, quae ex complicitis propalatione, ipsi complici per accidens sequitur; ergo non tenetur poenitens à tali complicitis manifestatione cessare, & cum aliunde obligationem habeat

integram ponendi confessionem ad id tenebitur, quatenus complicitis sequatur infamia. Maior est D. Thomae 1. 2. q. 73. unde communiter dicitur quod si ego non possum me ab inuasore tueri, nisi ipsum occidam, ex qua occisione aeterna illius sequatur damnatio, possum occidere. Minor probatur, quia Poenitentiae sacramentum non ordinatur ad infamandum aliquem, neque ipsum poenitentem, sed ad bonum spirituale illius; ergo si aliquando, vel ipsi poenitenti, vel alteri, aliqua sequatur infamia, id erit per accidens.

Probatur sexto argumento quo vitur Nugnus loco supra citato; confessionis integritas est de iure diuino; ergo omitti non potest, nisi magna ex causa; atqui complicitis infamia apud confessorem est leuis; ergo ob illam confessionis integritas omitti non potest.

Hæc ratio displicet Lugo, & dicit supponere sententiam, falsam, quod non sit peccatum graue, dicere absque rationabili causa, crimen secre-

tum proximi, vni, qui illud secretò seruabit. Tum quia, inquit, si ego scirem confessarium, meum, vel mei complicis peccatum reuelaturum vni, vel alteri excusarer à peccato integrè confitendo. Imò si scirem meum confessarium id dicturum suo soli confessario sub sigillo confessionis; ergo infamia illa apud confessarium grauissima est, cum me excusaret à confessionis integritate.

Sed non ita facilè falsitatis dampnanda est doctissimorum virorum sentètia, nimirū Caietani 2. 2. q. 73. art. 2. Nauar. de restitut. lib. 2. cap. 4. nu. 334. Grassij lib. 2. cap. 137. & aliorum multorum. Quam sententiam probabilè vocant etiam illi, qui oppositum sequuntur, Lugo ipso excepto, vt Tannerus nobilis suæ societatis scriptor 2. 2. disp. 4. q. 8. dub. 7, nu. 138. Filliucius eiusdem societatis tom 2. tract. 40. cap. 4 nu. 9. & alij quos viderim: nec deest pro modo sufficientissima ratio: nam reualere crimen alterius occultum, apud vnum vel etiam alterum, qui non

fint alijs renelaturi, vel non est infamia, vel si est, leuis valde est; ergo non erit peccatum graue, talem facere reuelationem. Antecedens ostenditur: nam infamia, fame opponitur, cum sit illius denigratio; atqui fama non saluatur per bonum conceptum vel per bonam existimationè, quam quis habet, ratione præsertim operis boni secreti, apud vnum solum, vel alterum; ergo neque infamia erit per malum conceptum, apud vnum, vel alterum tantum. Argumentum hoc est adeo clarum vt non sit necesse illud magis expendere. Deinde dato quod tam fama quam infamia apud solum vnum, vel alterum esse possit, certè vtraque leuis esset, nonne leuis extimabitur fama illius, qui apud vnum, vel alterum solum sanctus habetur? censetur ne sanctitate famosus ille, cuius sanctitas soli confessario nota est? Sicuti ergo non censetur sanctitate, vel pietate famosus, qui apud solum confessarium est talis: & dato quod vera, & propria saluetur fama, & infamia

infamia apud solum confessorium, tamen sicut illa leuis reputatur, & ista pariter leuis reputabitur.

Nec illa quæ in sui fauorẽ adducit Lugo illi profunt, nã quod ille qui sciret suum cõfessorium suum crimen reuelaturum, non teneatur illud confiteri, non est præcisè ratione infamiæ, quæ leuis est, nec est tante ponderationis, quod ob illam præcisè deberet diuinum, non obseruare, præceptum, sed ob alia plura damna, quæ per se sequerentur ex sacrosancti sigilli confessionis fractione; de quo infra.

Sed obijciunt primò, quia ius naturale, iuri positiuo præponderat; sed ius conseruandæ famæ proximi, est ius naturale, & ius ponendi integrã confessionem est ius positiuũ; ergo illud præponderat huic, ac proinde hoc obseruandum nõ erit in præiudicium illius.

Respondetur quod ius naturale præponderat positiuo quandiu in suæ obligationis vigore perseverat, secus quãdo non perseverat, vt de facto in nostro casu non perseverat.

Explicatur solutio, nam est naturæ iuris præceptum de propria vita conseruanda, & tamen hoc naturæ ius in multis circumstantijs cessat. Cessat hoc ius ob maius bonum proprium, quo modo sancti viri carnem macerant disciplinis, ieiunijs, vigilijs, &c. licet præuideant inde futurum, quod eorum vita abbreviabitur. Non tenetur quis vxorem non ducere etiam si medicorum iudicio, cito, nisi hoc faciat, sit moriturus. Non tenetur inuasus, inuasorem occidere, vt propriam conseruet vitam, sed potest permittere ab inuasore occidi, vt omnes tradunt. Ita pariformiter, non tenetur quis, naturale obseruare præceptum, de alterius fama, in istis circumstantijs ponendi integrã confessionem: imò, vt dixi, tale præceptum, tunc temporis non obligat, sed omnis eius cessat, in istis circumstantijs, obligatio, ac proinde ipsũ diuinum obligabit præceptũ, de confessionis integritate.

Obijciunt secundò, quia si posset poenitens, vel deberet sui peccati complicem mani-

festare ad diuino satisfaciendum præcepto, integritatis confessionis; sequeretur quod id ipsum facere posset Confessarius, quando aliter peccatum, quod in huius sacramenti ministracione commisit, manifestare non potest; atqui hoc nõ admittitur; ergo neque illud.

Respondetur negando sequelam, ratio discriminis est, quia in casu nostro sufficiens reuelationis ratio reperitur; non sic in casu Confessoris, qua nullus fingi potest casus, in quo licitum sit sigillũ frangere cõfessionis, vt infra Deo dante dicetur.

Sed antequã ex dictis aliqua inferãtur illationes, placet aliqua vtriusque Thomæ verba referre, quæ valde deseruient ad maiorem dictorũ, & dicendorum intelligentiã. D. ergo Thomas 2. 2. q. 75. art. 2. in corpore sic fatur: *conringit quandoque quod aliquis dicit aliqua verba per qua diminuitur fama alicuius non hoc intendens, sed aliquid aliud, hoc autem non est detrahere per se, & formaliter loquendo, sed materialiter, & quasi per*

accidens. Et si quidem verba per qua fama alterius diminuitur, proferat aliquis propter aliquod bonum, vel necessariũ, debitis circumstantijs obseruatis non est peccatum, nec potest dici detractio. Ex quibus verbis, non solum manet confirmata nostra cõclusio, verum etiam ratio ex Nugno deducta; & infirmari etiam videtur Cardinalis de Lugo doctrina, cũ velit Angelicus non esse detractionem, non diffamationem, crimen occultum alterius manifestare, propter aliquod bonum, vel necessitatem, quæ in nostro casu reperiuntur, est enim bonum, & necessitas integram facere confessionem.

Sed audiamus etiam alterius Thomæ, nempe Caietani, doctrinam supra eundem articulum: *Nota (inquit) detractioem materialiter scilicet nõ animo detrahendi, non esse regulariter mortale peccatum: per accidens tamen posse esse mortale si notabiliter ledat famam proximi. Sed aduerte quod non leditur fama proximi saltem notabiliter, ex hoc quod narratur secreto crimen eius tali personæ, apud quam perinde erit,*

erit, ac si non esset dictum, ut contingit in colloquijs inter virum, & uxorem de criminibus filiorum, & confessionibus eorum, qui cōfiterentes peccata propria dicunt imprudenter Confessori personam, cum qua gravissimè peccaverunt, & similibus. Ex his autem non leditur fama proximi, vel parum leditur, quia propterea non impeditur à bonis iuste consequendis, & unius notitia infamiam non nisi secundum quid remotè constituit se in illis scilicet, & verum licet occultum dictum est, &c. Vbi ut vides vult Caietanus non solum non peccare mortaliter quando prudèter complicitis persona manifestatur, quando nimirum id necessarium est ad proprii peccati manifestationem, verum etiam quando imprudèter manifestatur, quando nimirum id non est necessariū ad peccatum manifestandum, & hoc non ob aliam rationē, nisi quia manifestare vni alterius crimen occultum, non est, saltem grauis, famæ læsio &c.

Ex dictis infertur primò obligationem manifestandi proprium crimen, tale quale

fuit, vt integra ponatur confessio, quando poenitens non potest suum explicare peccatum, nisi alia manifestetur persona currere etiam quando illa persona non fuit peccati complex, fuit tamen peccandi occasio v.g. filius sciens matrē esse ex concubitu gravidam, illā occidit, & insimul prolem quam vètre gestabat, debet vt integrè confiteatur maternitatis gradum manifestare, & simul explicare illius gravidantiam, licet Confessarius inde cognoscat illā fuisse adulteram.

Infertur secundò eandem obligationem currere, vt declarentur in confessione naturales proximi defectus, quando peccatum mortale aliter manifestari non potest. Est enim minor huius ratio, quā sit manifestandi criminis, vt ex se patet.

Infertur tertio nostrā conclusionem de peccato veniali non procedere, ita quod poenitens qui suū veniale in confessione explicare non potest, sine complicitis manifestatione, debere illud reticere; nam obligatio manifestandi per-

sonam complicitis fundatur in iure diuino integrè confitendi; atqui hæc obligatio de solis procedit mortalibus; ergo, Idem dicendum puto de peccatis mortalibus, alias confessis apud alium Confessarium; licet enim sint materia sufficiens confessionis, non tamen sunt materia necessaria illius.

Infertur quarto non esse peccatum mortale manifestare in confessione complicitis personam, quãdo id necessarium non est ad peccati manifestationem, & explicationem, patet ex verbis D. Tho-

mæ, & Caietani relatis, D. Thomæ quidem, quia tunc tēporis non est propria criminis diffamatio: Caietani etiã quia sicut non est peccatum mortale reuelare alterius crimen secreto ei qui non est reuelaturus, à fortiori id nõ erit in cōfessione, in qua sigilli vinculum est strictissimum, & sacratissimum. Idem procedit de propalatione alterius cuiuscunque, præsertim si fiat ad animi consolationem, ad petendum consilium &c. quibus casibus nec veniale erit, maxima tamen prupètia opus est &c,

D V B I V M

Incidens, an possit aliquando Confessarius obligare Pœnitentem ad manifestandum sibi, peccati complicitem.

ANtequam ad punctum accedam difficultatis, suppono primò ea in quibus omnes de hac re scribentes conueniunt. Cōueniunt ergo primò non posse Confessariũ obligare pœnitentem ad cō-

plicitis manifestationem, quando id non est necessarium, ad peccatum, quod pœnitens confitetur, integrè manifestandum, non solum cum facultate vtendi tali scientia, verũ etiã sine illa: ratio primi est,

est, quia cum poenitentiae sacramentum sit sacrum quoddam arcanum non debet ad alios vsus assumi, quam ad proprium, qui est in ordine ad peccatorum notitiam habendam. Tum quia si forte detur casus in quo sit necesse Confessarium habere illius notitiam extra sacramentum, poterit sibi dari ab eodem poenitente extra ipsum sacramentum, seruando reuerentiam erga sacrum arcanum; certè retraherentur poenitentes ab vsu huius sacramenti, si scirent posse cogi à Confessarijs ad complices manifestandos, quando non est hoc necessarium ad explicandum peccatum. Ratio secundi est, quia talis notitia præcisè sacramentalis, ad nihil prorsus deseruit, & aliunde tedio afficiuntur poenitentes, & valde contristantur, dum vrgentur à Confessarijs ad complices, imò aliquando ad non complices manifestandos. Vnde reprehendi debet tales Confessarij, qui id faciunt; nec video quonam modo à mortali excusari possint; præbent namque mali occasionem, vel vt

poenitentes nõ confiteantur, vel vt peccata reticeant, vel saltem vt valde crucientur &c.

Conueniunt secundo licere poenitenti siue extra, siue intra confessionem dare Confessario licentiam, vt possit vti Confessionis scientia, quando id rationabiliter iudicatur expediens, pro bono, & poenitentis, & complicitis. Ratio est, quia confessionis arcanum potissimè in bonum poenitentis est ordinatum, & in fauorem illius; ergo sicuti potest poenitens talem facere reuelationem extra confessionem, vt ad petendum consilium, vel remedium, etiam poterit id ipsum facere intra confessionem &c. Imò magis expediens est talem complicitis reuelationem facere in confessione, quam extra, quia magis complicitis famæ consulitur, cum Confessarius ad illius secretum vi sigilli confessionis teneatur. Ex quo infertur posse mulierem manifestare adulterum Confessario, vt sibi caueat, quia maritus, qui de eo suspicatur, vult illum occidere. Similiter potest

test mulier adulterum Confessario reuelare , vt ipsum moneat, ne amplius ad domum illius vadat , quia iam de peccatis pœnituit, & Deū amplius offendere non vult. His suppositis ad difficultatē propositam accedo.

Circa ergo propositam difficultatem sunt duæ sententię extremæ . Prima est, quod possit Confessarius in multis casibus pœnitentem obligare ad complicitis manifestationem, & si pœnitens nolit talem facere manifestationē, possit Confessarius illi absolutionis beneficium denegare . Hanc sententiam primò induxit Ferdinandus Guerrerus Granatensis Archiepiscopus . Vnde volebat, posse Confessarium obligare pœnitentem ad reuelandum complicem dogmatizantem. Volebat obligari posse pœnitentem manifestare Confessariū abutentem sacramento pœnitentię ad sollicitandum. Volebat obligari ad manifestandum Sacerdotem fictum, seu non ordinatum, publicè sacramenta ministrantem. Similiter obligari posse vole-

bat pœnitentem ad manifestandum Medicum, vel Pharmacopolam, qui mortiferas præbent medicinas . Item obligari foeminam ad manifestandum mariti amicum à quo sollicitatur, quando est consensus periculum, & aliud est spes emendationis, & talem reuelationem marito facere nequit, quia occidet amicum, &c. In his, & similibus casibus volebat Guerrerus posse Confessarium obligare pœnitentem ad complicem, vel etiam non complicem manifestandum, vt posset illum corrigere, & peccata illa impedire. Hanc sententiam sequuti sunt postea Suarez hic disput. 34. sect. 4. Fagundez secundo Ecclesię præcepto cap. 2. nu. 11. & alij recentiores.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Confessarius nullo modo potest imponere Pœnitenti obligationem manifestandi complicem, vel alium quemcumque ad ipsum corrigendum.* Hanc sententiam acriter defendit M. Bānez. 2. 2. quæst. 33. in fine, & alij.

Probatur primò, omne medium debet esse suo fini proportionatum; sed sacramentalis confessio non est mediū proportionatum ad corrigendum complicem; ergo non potest ad illud deferuire, ac proinde Pœnitens obligari non poterit ad talem reuelationem faciendam, in ordine ad talem finem improportionatum. Hæc vltima illatio patet; in tantum enim aliquis obligari potest ad aliquod medium ponendum, in quantum tale medium est proportionatum ad finem præsensū, ergo si semel complicis manifestatio non est medium proportionatum ad complicis correptionem ponendam ad id obligari Pœnitens non poterit. Minor ergo in qua est difficultas probatur; nam Præcepta sacramentorum nō sunt media proportionata, in ordine ad obseruantiam præceptorum naturalium, vt est correptionis præceptum; ergo manifestatio complicis in Pœnitentiæ sacramento facta non est medium proportionatum ad complicis correptionem. Antecedens probatur;

nam si semel Præcepta sacramentorum essent media proportionata ad obseruantiam præceptorum naturalium, debuisset Deus sacramenta instituire in ipso Mundi exordio, & præsertim hoc Pœnitentiæ sacramentum, cum tūc temporis huius medij necessitas inceperit, quod nemo dicit.

Respondet Suarez, hoc argumentum esse parui momenti, cum certum sit rem superioris ordinis, ordinari posse ad rem ordinis inferioris; Deus namque vnionem ordinauit hypostaticam ad gratiam nostræ sanctificationis, gratiam ipsam ad naturæ bonum, & legis naturalis obseruantiam: similiter licitum est ordinare confessionem ad finē extrinsecum honestum, vt si quis propria confiteatur peccata vt corporis obtineat sanitatē, similiter potest vir sanctus alicui Sacerdoti confiteri, vt suo exemplo eum ad Pœnitentiam, aut ad vitæ moueat puritatem, ergo etiam licitum erit ordinare confessionem ad complicis, vel alterius correptionem.

Sed

Sed hæc solutio vim Ban-
nesiæ rationis nõ infringit; nã
eius est medium ad finem or-
dinare, cuius est ipsa mediij
bonitas, seu in cuius bonum,
& dispositionem ipsum me-
dium est ordinatum; atqui sa-
cramentalis confessio, est me-
dium ordinatum in bonum
Pœnitentis, non confessoris.
ergo ab ipso Pœnitente po-
terit in alterum extrinsecum
finem sibi bonum ordinari,
non à confessario. Certe cum
Pœnitentiæ sacramentum sit
ordinatum in bonum Pœ-
nitentis, ab ipso Pœnitente
ordinari poterit ad omnes il-
los fines recensitos à Suarez,
non vero ab ipso confessore;
vnde licet Deus ordinauerit
hypostaticam vnionem ad
gratiam sanctificantem nobis
concedendam, hoc tamen
non possum facere ego, sed
debeo me ipsum, meam gra-
tiam, & omnia mea ad Chri-
stum ordinare, & Christum
ad Deum iuxta illud Aposto-
li: *omnia vestra sunt, vos au-
tem Christi, Christus autem
Dei*. Et licet Deus gratiam
sanctificantem in bonum or-
dinauerit naturæ, non tamen

hoc ego facere debeo, sed
naturam gratiæ subijcere de-
beo, nec possum facere gra-
tiam naturæ pedi sequã. Simi-
liter licet Pœnitens possit or-
dinare Pœnitentiæ sacramē-
tum ad alium finem extrinse-
cum bonum, non tamen hoc
facere potest confessarius: &
hæc omnia, & alia huius ge-
neris cetera, non ob aliam ra-
tionem, nisi quia ordinare
media, non est cuiuscunque,
sed cuius sūt media, seu in cu-
ius vtilitatem sunt ordinata.
Cum ergo confessio sit me-
dium in Pœnitentis vtilitatē
ordinatum, sub Pœnitentis
eiusdem erit dispositione, non
confessarij, cum in illius vti-
litatem non sit ordinata.

Confirmatur hæc ratio, &
explicatur, ex ipsius Sacra-
menti Pœnitentiæ natura; nã
hoc sacramentum est institu-
tum per modum iudicij secre-
ti, in quo Pœnitens est accu-
satur sui, & testis; & Sacer-
dos sententiam proferre te-
netur iuxta allegata ab eodē
Pœnitente, nec habet Sa-
cerdos ius deducendi extra
hunc forum, quæ in hoc fo-
ro deponuntur, vel ad hoc fo-
rum

rum deducuntur, sine Pœnitentis libero consensu; ergo non habet ius obligandi Pœnitentem ad reuelandum cōplicem, quando non est necessarium ad peccati explanationem, sed solum vt ipsum corripiat. Antecedens patet ex huius sacramenti natura, Consequentia probatur, nam si semel confessarius Pœnitentem posset obligare ad cōplicem manifestandum, ob solum correptionis finem, iā haberet ius cōfessarius deducendi extra Pœnitentiæ forum, quæ in ipso secretò deponuntur, & si semel tale ius deducendi non habet, nec habet ius cogendi Pœnitentem ad talem ponendam cōplicis manifestationem. Adde confessarium ex huius sacramenti natura non habere ius interrogandi Pœnitentē, nisi de ijs, de quibus est culpatus, ex sui accusatione, & depositione; ergo non habet ius interrogandi de tertia persona culpata, alioqui Sacerdotale officium in hoc sacramento non respiceret solum bonum Pœnitentis, sed etiā externum rei publicæ bonum

& pacem, ad quam pre alijs fraterna concurret correptio.

Probatur secundo: Quoniam huius sacramenti minister nec debet, nec potest illud magis onerosum, & intolerabile reddere, sed potius quantum in ipso est, debet illud facilitare; sed hoc non præstaret si posset pœnitentem ad cōplicem manifestandum obligare; ergo id non potest: Maior nota est. Minor ostenditur; nam valde onerosum est pœnitenti, imò & intolerabile quod cogatur ad manifestandum cōplicem, qui potest esse illius amicissimus, cui fortè iurauit nunquam illum manifestaturum; cuius honorem magis curat, quam proprium; qui potest esse ipsius Confessarij mater, vel soror, vel persona in dignitate constituta &c.

Vnde optimè aduertit M. Bannez debere omnino Confessarium ab ista correptione abstinere, sed solum obligare pœnitentes ad illam per se ipsos faciendam, vel per aliā personam magis idoneam; Penes namque ipsum pœni-

tentem est correptionis obligatio, imò si ipse poenitens rogaret Confessarium ut talem faceret correptionem, deberet per se loquendo id recusare, ne faciat hoc sacramentum odiosum, cum possint illi suspicari ad id coegisse poenitentem, huius sacramenti occasione. Et si res ad tales redigeretur angustias, quod nullus alius posset talem facere correptionem, nisi ipse Confessarius, non posset tunc obligare poenitentem,

qua Confessarius ad talem concedendam licentiam, sed solum posset illius obligationem declarare, quam si exequi nollet, tanquam indispositum reicere posset, & non aliter. Argumenta partis oppositæ non refero, quia ex dictis soluta manent, & ad summum probant teneri poenitentem ad talem ponendam correptionem, vel per se, vel per alium magis idoneum, qui possit proficere, non officere.

DISPUTATIO SEPTIMA

*De integritate Confessionis pro casu
necessitatis.*

PLura diximus de cōfessionis integritate disp. præcedenti à quæst. 3. vsque ad finem, sed quia restant difficultates pro casu necessitatis, præsertim in mortis articulo, ideo præsentem excitamus disputationē; antequam tamen ad particulares descēdamus quæstiones aduerte ex communi Theologorum sensu, quod confessionis integritas poni non potest ex defectu poenitentis, vel Confessarij, vt si Confessarius totam audire nō possit confessionem, vel ob periculum, vt tempore pestis, vel ob instantem mortem, vt tempore naufragij, vel grauis eiusdē Confessarij infirmitatis, vel alias ob causas, & ratio clara est, quia formalis confessionis integritas solū requirit, quod

ea confiteantur peccata, quæ hic & nunc dici possunt, cæteris omissis; vnde sicut non est contra confessionis integritatem ex naturali obliuione aliqua omittere peccata, vel ob damnum graue, quod ex eorum confessione timeatur; sic non erit contra eiusdem confessionis integritatē, quod ob impotentiam confitendi, illa omittantur, siue hæc impotentia ex parte poenitentis oriatur, siue ex parte Confessarij. Sed huius occasione ponam hic vnum de quo paucis ab hinc diebus interrogatus fui; an nimirum tunc temporis sufficiat dicere vnum peccatum veniale, an vero debeat dici mortale quod habetur, & si habeat ille plura mortalia debeat grauius confiteri, ex suppositione, quod

vnus solum possit confiteri. Quoad mortalia puto nõ esse necesse, quod grauius dicitur; quoad venialia vero puto non sufficere, sed deberi materia necessaria confiteri,

quando confessio secretò fieret, secus si coram alijs, vt in naufragio, &c. Sed vt ad particulares descendamus difficultates, sit.

Q V A E S T I O I.

An possit absolui infirmus, v.g. qui solum dicit peccauit.

Conueniunt Theologi, absolui posse moribundum, qui aliquod peccatum confitetur, tum in specie, siue infima, vt fornicatus sum; siue subalterna, vt peccauit contra castitatem; tum in genere, vt si dicat peccauit mortaliter; si enim id est sufficiens extra omne periculum, vt cum quis scit se peccasse mortaliter, & non recordatur cuius speciei fuerit, tunc tenetur in genere confiteri, ita id ipsum sufficiens erit in mortis periculo, quando pœnitens nil aliud dicit nisi peccauit mortaliter. Similiter si est probabilis sententia, quod ille, qui non nisi venialia habet, potest etiam extra periculum, sic confiteri,

peccauit venialiter, licet consultum sit semper aliquod veniale saltem in specie subalterna subijcere; à fortiori valde probabile, & tutum erit in mortis periculo illum absoluere, qui solum in genere dixit, peccauit mortaliter. Difficultas ergo solum est, quando pœnitens solum generalissimè dicit: peccauit.

Prima sententia est, quod eo casu moribundus absolui non possit, habet hæc sententia plures patronos, quos cõgerit Lugo hic disp. 17. nu. 7. post P. Dianam in tractat. de absolut. moribund. resolut. 1. Quorum fundamenta postea referemus, & soluemus.

Nostra sententia sequenti expli.

explicatur conclusione. *Potest, & debet absolui moribundus, qui solū dixit peccavi, vel sum peccator.* Hanc sententiam satis apertè docet D. Thomas in 4. dist. 21. art. 1. & 2. D. Antoninus, Ricardus, Medina, & alij innumeri quos refert Diana loco citato. Videatur Nugnus hic q. 9. art. 2. dub. 2.

Probatur primo. Potest stare confessionis valor, etiam si aliqua relinquuntur peccata, ut ex dictis liquet, & concedunt omnes; ergo etiam stare poterit eiusdem confessionis valor etiam si peccata solū in ea confiteantur generalitate. Antecedens constat. Consequētia probatur, quia non minus sufficiens datur materia confessionis in casu cōsequentis, quam antecedentis; ergo si vera solvatur confessio in casu Antecedentis, etiam in casu consequentis saluabitur. Antecedens probatur, nam magis se extendit ratio peccati ut sic, ad omnia peccata, quam ratio particularis peccati confessi, ad ea quæ non consententur; nam vera species non complectitur sub se aliā speciem, benè autem genus,

species: quod doloris exemplo demonstro, nam dolor generalis ad omnia peccata se extendit, non sic dolor particularis de aliquo peccato, secundum propriam illius talitatem, vel deformitatem.

Probatur secundò, quia qui peccavit peccato aliquo, & non recordatur; nec speciei, nec generis, nec grauitatis, vel leuitatis illius, an sit mortale, an veniale, tunc debet hoc ipsum confiteri, & tamen tunc non nisi rationem peccati, ut sic præscindentem à mortali, & veniali determinatè confitetur, & tamen in omnium sententia verum facit sacramentum; ergo id ipsum fieri debet in nostro casu. Soluuntur argumenta in oppositum.

Primum argumentum est, quia confessio sacramentalis debet esse actus singularis, de quo Sacerdos ut iudex iudicare possit, & sententiā proferre; sed quando quis solum dicit *peccavi*, actum singularē non ponit, de quo Sacerdos iudicare possit, & sententiam proferre; ergo ille actus nequit esse sufficiens ad veram confessionem ponendam. Ma-

ior clara videtur, cum enim absolutio sit quædam sententia, seu quoddam iudicium, à prudētia regulari debet, prudentia autem, vt docent morales Philosophi, est singularium, est enim habitus dirigens intellectum practicum in ordine ad aperabilia &c. Minor etiam constat, nam dicere *peccavi* nō est materiam singularem exponere, sed cōmunem, non est particularem facere confessionem, sed generalem, qualem facit Sacerdos in Missa, & qualem faciunt in completorio, & prima &c.

Respondetur concedendo maiorem, & negando minorem; licet enim *ly peccavi* secundum se sit indifferens ad confessionem generalem, & particularem, tamen prout in talibus profertur circumstantijs, est confessio particularis, & determinata, licet imperfecta, & imperfectam, sed sufficientem pro eo casu præbēs notitiam Confessario ad iudicium, & sententiam ferendā; Vnde licet talis confessio, extra talem casum, sufficiens non esset, ad hoc vt Sacerdos

sententiam ferret, in tali tamen necessitatis casu sufficiens est; est enim generale in omnibus, quod in casu necessitatis minus requiratur, quam extra illum.

Secundum argumentum. Non potest dari vera confessio, nisi aliquid directè remittatur, sed dum quis solum dicit *peccavi* nihil directè remittitur, ergo tunc vera dari non potest cōfessio. Maior conceditur ab omnibus, cum enim hoc sacramentum sit quoddā secretum iudicium, in quo sacerdotalis absolutio, est quædam sententia absolutoria, & hæc debeat supra aliquam materiam directè cadere, sequitur, quod si semel nihil directè remittatur, vera poni non possit confessio. Minor ostenditur; nam id quod in confessione directè remittitur, non amplius debet Ecclesiæ clauibus subijci; atqui omnia peccata debent postea Ecclesiæ clauibus subijci, si ille superuiuat; ergo nihil directè remittitur.

Confirmatur, & explicatur hoc, nam non potest remitti directè aliqua ratio communis,

nis,

nis, nec particularis; ergo nulla; non ratio aliqua particularis peccati v.g. furti, quia hæc non confitetur, & quia si semel hæc remitteretur nulla restaret obligatio confitendi postea tale furtum. Non ratio communis, nam hæc, vel est aggregatum confusum ex omnibus inferioribus, & hoc non, quia si hoc semel verum esset, omnia peccata, saltem confusè remitterentur; vel illa ratio communis est ratio, vel gradus metaphysicus, & neque hoc, quia peccato mortali, & veniali nihil datur commune vniuocum, vt omnes fatentur, & nos in p. 2. docuimus, ergo.

Respondetur concedendo Maiorem; & negando Minorem. Ad probationem dico verum esse, quod id quod directè remittitur Ecclesiæ clauibus amplius subijci non debeat, & sic cum in eo necessitatis casu, peccata solum remittantur, vel secundum illam rationem metaphysicā, siue vniuocam, siue analogā, vel secundum rationes proprias etiam specificas, & indiuiduales, secundum quod

in illo peccati confusè omnia continentur, & cōfitentur, quod probabilius videtur, sequitur quod secundum has rationes confusas amplius confiteri non debeant, nisi in simili necessitatis casu, sed solum secundum proprias rationes distinctas, quæ directè clauibus subiectæ non fuerunt: Obligatio namq; non est cōfiteendi peccata secundum rationes generales, sed secundum rationes speciales, numericam, & specificam, & quamdiu hæ rationes non cōfitentur, tamdiu manet obligatio illas confitendi, confessis namque rationibus specificis, & indiuidualibus, rationes superiores confitentur, non è contra, & remissis directè rationibus specificis, & numericis rationes superiores remittuntur, non è contra. Exemplum habemus quando quis habet peccata reseruata, & non reseruata, & confitetur apud Confessorem inferiorem potentem absolute à non reseruatis; tunc enim temporis omnia dimittuntur, non reseruata directè, reseruata indirectè, non quod

re vera etiam referuata non remittantur; certum namque est omnia remitti secundum omnes rationes, alioqui gratiam non reciperet ille, & posset vnũ mortale sine alio dimitti, quod est falsum, sed quia cum sit obligatio ex Christi Domini institutione, quod omnia peccata Ecclesiæ clauibus subijciantur, & talis Sacerdos inferior habeat Ecclesiæ clauis quoad peccata non referuata, & illas non habeat quoad referuata, remanet postea obligatio cõparendi ad superiorem, qui clauis habeat quoad referuata.

Sed quæres primò, an Sacerdos eo casu non solum possit, verum etiam teneatur talem sic confitentem absolueret? Respondetur affirmatiuè: est communis Theologorum sententia, vt videre est apud Dianam supra resol. 9. & ratio est, quia cum hæc sententia sit adeo probabilis, & tuta, & ex altera parte adeo fauorabilis, in tali periculo constitutis, tenetur ex Charitate Sacerdos illis subuenire, cum contingere possit,

quod eo casu contritio perfectæ non habeatur, sed sola attritio, quæ accedente sacramento, perfectam ponet iustificationem.

Quæres secundò, an eo casu possit Sacerdos absolutionem absolutè proferre, an verò debeat illam conditionatè. Communis Theologorũ sententia est, quod conditionatè. Si tamen aliquis talem non apponeret conditionem, vel quia non fuit recordatus, vel quia putat adeo esse probabilem sententiam dictam, quod ob id necesse non sit conditionem opponere; illum excusarem, præsertim cum semper tacita reperiatur conditio de ponendo sacramento, quãdo necessaria adsunt; Ob idque non improbabiler dicunt aliqui, in nullo casu necessarium esse, conditionem opponere; cum semper tacita, & sufficiens reperiatur, etiam si non apponatur, cum vnusquisque religiosam semper censeatur habere intentionem, faciendi, quod magis in reuerentiam, & dignitatem redundat sacramento.

Quæres tertio, an possit absolui

folui Sacerdos, vel alius in virtute confessionis generalis quam fecit in Missa, vel in Choro. Respondeo negative, & ratio est, quia confessionis generalis recitatio, non est sacramentalis, vt docet D. Thomas in 4. dist. 21. q. 2. art. 1. & 2. sed est quædam oratio nomine Ecclesiæ facta, quæ licet ex eiusdem Ecclesiæ institutione sit sacramentale, & venialia remittat, non tamen est sacramentalis, ac proinde non est sufficiens ad verum ponendum Pœnitentiæ sacramentum. Sacramentalis namque confessio per ordinem ad clauces esse debet: si tamen ratione circumstantiarum colligi posset esse sacramentalem, & fieri per ordinem ad Ecclesiæ clauces, vt si quis videns mortis periculū imminere, confessionem recitaret generalem, tunc posset esse sufficiens.

Quares quartò an doctrina à nobis tradita valeat etiã quando moribundus nullum peccatum dixit, neque in cõmuni, sed solum exhibet aliqua doloris, & contritionis signa.

Docent omnes quod quando doloris signa exhibentur in ordine ad cõfessionem, vel ad clauces Ecclesiæ tunc sufficientia sunt ad hoc vt sacerdos absolutionis impendat beneficium, vt si sacerdos dicat moribundo, doles de peccatis? & ipse tundat pectus annuat oculis, stringat manum &c. Et iste est communis confessoriorum vsus cum istis moribundis, & ratio est, quia vt optimè aduertit Nugnus supra, eadem pectoris tussio ad duo deseruit, scilicet ad reddendū dolorem sensibilem, & pro confessione signanda, non enim implicat quod pro eo necessitatis casu idem actus exterior, & sit peccatorum confessio, & doloris manifestatio, imò puto per se primò esse confessionem, cum hæc in rectò, in Pœnitentiæ sacramento importetur, & secūdariò doloris manifestationem. Difficultas ergo procedit quando illa doloris signa non cognoscuntur vt peccatorum confessio, vt cum moribundus in confessoris præsentia tundit pectus, vel etiã dicit *Miserere mei Deus*.

Ad quod dico, quod si constaret talia doloris signa causari ex dolore, ex angustia, ex mœore, vel morbi, vel mortis nullo modo absolutio dari posset, si vero illud non constaret, vt in plurimum nō constat, dari posset absolutio tacita sub conditione, ratio patet ex dictis, quia licet illud doloris signum, internum ma-

nifestet dolorem, est tamen pro eo casu sufficiens etiam peccatorū manifestatio. Addit Diana, & benè loco citato resol. 3. absolutionem dari debere sub conditione quando dubitaretur, an illa signa procederent, ex morbi, vel mortis mœore, vel ex dolore peccatorum, & ex animo obtinendæ absolutionis.

Q V A E S T I O II.

*An absolui possit moribundus, qui nec confessio-
nem petijt, nec aliquod doloris signum
dedit. Vbi alia curiosa, & necessa-
ria resoluntur:*

CUm pœnitentiæ sacramentum, in pœnitentium fauorem sit institutum, & tanquam medicina, qua pœnitentes à peccatorū morbis liberantur, sequitur, quod quando duæ currunt sententiæ probabiles, vna in pœnitentiæ fauorem, & alia in fauorem pœnitentium, hæc sequi debet, alia relicta, secus quando altera vel parua, vel nullam habet probabili-

tatem, si ergo semel probabimus verum saluari posse sacramentum in casu in quæstionis titulo posito, patenter sequetur, talem absolutionem, & dari posse, & debere.

Pro quo nota primò non procedere difficultatē in casu quo homo nequam, subito sensibus destituitur, de isto enim nec dolor nec signū aliquod præsumi potest, per quod saltem imperfectè sua dicatur

mani,

manifestare delicta; sed procedere difficultatem de viro probo, qui Christiano more viuere solebat, qui bonus, ac fidelis homo extimetur.

Nota secundò; quod cum pœnitentiæ sacramentum sit signum sensibile, debet de necessitate, eius materia proxima, nempe confessio, esse sensibilis; vnde in nullo necessitatis casu, potest hoc sacramentum ministrari, nisi sit aliqualis præsumptio, sacramentalis confessionis alioqui euidenti exponeretur periculo nullitatis. Nota tertio quod in eo necessitatis casu non est necesse, quod illa imperfecta sacramentalis confessio, confessario innotescat, sed sufficit quod rationabiliter, eam præsumere possit; ob id in calce præcedentis quæstionis ex Diana aduertimus, posse Cōfessarium, moribundum absoluere; quando dubitat an signa quæ exhibentur, fuerint exhibita ex morbi, vel mortis mœrore, vel ex peccatorum dolore, & ex desiderio obtinendæ absolutionis. His prænotatis de præsentī difficultate duæ sunt sententiæ.

Prima sententia est, quod nullo modo liceat talem moribundum absoluere, qui subito sensibus destitutus, nec confessionem petijt, nec doloris signa exhibuit. Hanc sententiam post alios sequitur Lugo disput. 17. nu. 39.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Vir bonus, & probus, qui nec confessionem petijt, nec aliquod manifestum signum doloris exhibuit, sub conditione absolui potest.* Hanc conclusionem docuit D. Antoninus vir tum doctissima, tum sanctitate insignis, ex Ordine Prædicatorum ad Archiepiscopatum Florentinum assumptus, cuius verba referuntur in Sacerdotali Romano antiquo in tractat. de de sacram. pœnitentiæ cap. 26. & sunt sequentia: *Talis infirmus, qui amisit loquelam, vel usum rationis. si bene vivebat, ut bonus fidelis, & frequentabat confessionem, & communionem, quamuis non petierit sacramenta, quia ex insperato talia acciderunt: vel etiam si malus, & obstinatus diu perseuerans in peccatis est, & diu nõ confessus, si petijt Sacerdotem,*

ut confiteretur, & ostendit se velle facere omnia, qua debet, & interea factus est mutus, vel phreneticus, & periculum est in mora, debet præsupponi contritus, & faciente aliquo confessionem generalem pro eo, sicut fit in populo, Sacerdos faciat absolutionem, ab omni sententia, & peccato. Deinde debet dari ei Eucharistia à proprio Sacerdote seculari, quamvis non sit confessus, quia non potuit. Hæc D. Antoninus.

Nec valet dicere cum Lugo ubi supra nu. 36. D. Antoninum non loqui de absolutione sacramentali, sed de absolutione illa generali, quæ extra sacramentum dari potest. Quia ad dandam absolutionem non sacramentalē, non requiritur, quod homo præsupponatur contritus; ut vult supponi in dicto casu Diuus Antoninus. Tum quia in virtute absolutionis generalis non sacramentalis, & deprecatoriæ, nõ debet, nec potest quis communicari, ut vult D. Antoninus, & constat ex verbis relatis.

Hanc sententiam sequutus fuit Clemens VIII. non qui-

dem, quia absoluit ex D. Petri Fabrica ruentem, ut plures volunt; quod negat Lugo nu. 34. de quo non disputo, cum sit res facti, sed quia ut admittit auctor ille, interrogatus Pontifex de tali, vel simili casu dixit se eum absoluturū si adesset.

Hanc sententiam sequutus fuit Gregorius XV. dum esset Archiepiscopus Bononiensis in memoriali Confessorū c. 1. de forma sacram. Pœnitentię nu. 16. eandem sententiã sequitur Hemobonus in exam. part. 1. tract. 7. cap. 18. q. 48. Molles. sum. tom. 1. trac. 7. c. 5. num. 48. & 49. post alios plures, quos ibi refert. Idem docet Antonius de litter. in sum. ædita hic Romæ anno 1611. p. 1. cap. 33. num. 7. Et est iam fere communis recētorum sententia, & licet ego aliàs, oppositæ fuerim sententiæ, re tamen maturius confiderata, & cum viris doctis discussa, & ob facti contingentiã, hanc sequor, & præcor lectorem eandem sequi, si casus occurrat, cum & sit hæc sententia probabilis propter principia extrinseca, ut testa-

tur Diana de absolutione moribundi resolut. 8. & propter efficacissimas rationes quas subijcio.

Probatur primò conclusio; Ad hoc vt Confessarius in eo necessitatis casu moribundo, absolutionis impendat beneficium sub conditione non est necesse; quod sibi constet de illa sensibili, & imperfecta cōfessione, quæ tunc temporis est sufficiens, sed sufficit quod rationabiliter, seu prudenter de ea præsumere possit; sed in casu in quo vir probus subito ab infirmitate oppressus, confessionem non petijt, nec manifestum signum dedit, talem imperfectam cōfessionem præsumere potest; ergo tunc rationabiliter illum sub conditione absolvere poterit. Maior patet ex tertio notabilis; & ex ipsa experientia, nam quando Confessarius certam non habet absolutionis materiam, absolutionis beneficium sub conditione impendit, vt quando dubitat, an ille qui confitetur vsum habeat rationis, vt in pueris, vel quando dubitat, an illa materia exposita, sit peccatum, nec ne; &

in alijs casibus sexcentis. Minor probatur. Primò, quia videmus Ecclesiam præsumere in talibus sufficientem voluntatem ad hoc vt illis Eucharistiæ, & extremæ vnctionis sacramentum ministraretur, vt omnes docent, & etiam nos docuimus de sacramentis in genere disput. 8. q. 1. ergo etiã præsumi potest, quod signum aliquod exhibeant sufficientis doloris, & confessionis. Vnde in facti cōtingentia fui correptus à quodam, qui cum subito à morbo correptus, nec cōfessionem petijisset, nec mihi manifesta signa dedisset, non eum absolui; qui postea ad se melius reuersus, dixit, se exhibuisse doloris signa, & quod debebam illum absolvere, & quod bene debebam, ita de illo præsumere, & quod si tunc fuisset mortuus de sua desperabat salute: à quo die proposui mutare sententiam. Secundò, quia in talibus angustijs nō adeo ratio absimitur, licet absumentur sensus, quin possit aliquē motum sensibilem doloris, & confessionis expressiuum causare; licet non dignoscatur;

ergo

ergo sicuti in omnium sententia possum moribundum abso- uere uere quâdo pectus pugno- tolndit, quando Sacerdotis manum stringit, quando su- spirium emittit, quando ima- ginem respicit, quando pal- pebras mouet &c. quâdo ista à Sacerdote dignoscuntur; quare etiam absolui non po- terit, quando hæc, & similia præstat moribundus, licet nõ dignoscantur, dummodo præ- sumi possint, vt possunt faci- le præsumi de viro bono, pro- bo, & qui Christiano more vixit.

Vnde pestis tempore, an- no scilicet 29. dum essem Pa- piæ, hanc sententiam ad pra- xim deducebant Confessarij, cum enim in multis, pestis il- la, statim phrenesim causaret, vel maximum capitis dolorẽ, ita quod, multi dare nequi- rent doloris signum manife- stum, absoluebantur; quia facile talis dolor præsumeba- tur, imò confessarios roga- bant, vt si forte morbo illo inficerentur, illos absoluerẽt, quia sperabant se posse ali- quod doloris signum exhibe- re, etiam si forte non cogno-

sceretur; quod & ego meo confessario dixi, & illum de hoc obnixè rogavi, harum tamen ignarus sententiarum, cum iuuenis essem.

Probatur secundò destruẽ- do potissimum partis opposi- tæ fundamentum; nam ideo negant oppositores non posse in nostro casu moribundus absolui, quia cum absolutio ex Tridentino Concilio sess. 14. cap. 9. sit actus iudicialis exerceri non potest, vbi nul- la accusatio reperitur, atqui hoc est falsum in nostro casu, non enim dicimus absolutio- nem impendi posse sine ali- qua accusatione saltem im- perfecta, sed eo casu posse, & debere impendi quando de illa rationabiliter præsumitur; neque dicimus hoc sacramẽ- tum sine materia, seu confes- sione aliqua sensibili subsiste- re posse, hoc enim (vt opti- mè aduertit Petrus Fay, hic. q. 9. art. 2. disput. 2.) indiscre- tẽ, & ingnoranter dicitur, & sine vllò prorsus fundamen- to, sed dicimus talem confes- sionem omnino requiri, & si- ne illa sacramentum nullum esse dicimus, sed quod dici- mus

mus est, quod tunc dari potest absolutio, quando sufficiens confessio datur, licet à cōfessario nō dignoscatur, sed præsumitur. Imò hoc ex ipsa huius sacramenti ratione deducitur, nam ad verum iudicium ponendum, præsertim necessitatis tempore, non requiritur adeo expressè causæ cognitio, non exigitur adeo expressa delicti probatio, non requiritur adeo expressa rei accusatio, sed sufficit quod hæc omnia suo modo adīnt, scilicet summarie, & non servatis iuris apicibus: ita in nostro Pœnitentiæ iudicio, licet extra necessitatem clarā, & distinctam requirat accusationem, in casu tamen necessitatis, summaria sufficit, & non ita expressa, nec est necesse quod iudici constet expressè, sed sufficit quod præsumatur, prout in viro bono, & probo præsumitur; si enim talis probitas facit præsumptionem voluntatis recipiendi Eucharistiam, & Extremam vñtionem, ut dicebamus, quare non poterit etiam facere præsumptionem doloris sufficientis pro tali articulo,

cum præsumatur tunc temporis maximè suæ memor salutis.

Sed dices cum Lugo vbi supra num. 41 Quod si hæc præsumptio valeret de viro probo, valeret etiam de improbo, quia etiā de isto præsumitur, quod tunc temporis suæ sit memor solutis, & quod tunc habeat attritionem, ex tali salutis æternæ memoria, aliquo externo signo expressa, quæ sit sufficiens confessio pro tali necessitatis tempore.

Sed hæc solutio est contra suum auctorem de sacram. in genere disput. 9. nu. 125. vbi vult quod generalis intentio suscipiendi Eucharistiam, & Extremam vñtionem in homine sensibus destituto, currat, & præsumatur de illo qui Christiano vixit more, non de homine nequam, quomodo namque de homine malo, qui nunquam suæ fuit memor salutis, præsumi potest, quod eo tempore sit memor? certè rationabiliter præsumere possum de homine probo, qui antea suæ erat salutis sollicitus, quod magis sit tempore

illo

illo necessitatis, at vero de homine nequam, qui antea non erat suæ memor salutis, rationabiliter; & prudenter talem facere non possum præsumptionem pro eo necessitatis tempore, cum vnusquisque præsumatur in eo statu continuare in quo diu vixit; & licet cōtingere possit, quod aliquis nequam & necessitatis tempore sit suæ memor salutis, cum tamen hic casus sit rarus, non dat rationabilem præsumptionem Confessario, de necessariò requisitis ad pœnitentiæ sacramentum ponendum, ac proinde rationabili nullitatis periculo sacramentum exponit.

Probatur tertio. Sacramentum Baptismi in casu necessitatis conferri potest, in materia dubia; ergo etiam sacramentum pœnitentiæ. Consequentia tenet ex paritate rationis, ita enim est necessarius Baptismus non Baptizatis, sicuti sacramentum pœnitentiæ post Baptismum relapsis. Antecedens ostenditur; nam in casu necessitatis, ne quis sine Baptismo moriatur, deficienter aqua naturali, aqua rosa-

cea adhiberi potest, vel ex succis expressa, sub conditione, vt post Puteanum, Præpositum, Tannerum, & Chamerotam, docet Diana *de casibus occurrentibus tempore mortis* resol. 2. vbi refert idem tenere Lugo. Similiter in eodem necessitatis casu, potest quis Baptizare sub conditione cū glacie, niue, pruina, rore, &c. Similiter in qualibet corporis parte, potest quis eo necessitatis tempore Baptizari.

Confirmatur, quia si quis dubitet, an adultus Baptismum petierit, sub conditione, illam administrare potest. Itē si quis dubitet an Baptizandus sit viuus, vel mortuus, Baptizari debet ex cap. *de quibus*, de Baptismo, ratione namque dubij licitè fiunt, quæ alias non fierent, vt notat gloss. dicto cap. *de quibus*; dubietas namque conditione apposita vincitor: Sed in nostro casu minus currit quam dubium; ergo à foriori absolutio dari poterit conditione adhibita. Maior patet. Minor ostenditur, nam in nostro casu rationabilis intercedit præsumptio, quæ dubito minor est, cū

ad probabilitatem accedat; ergo: Rationabilius namque operatur, qui cum præsumptione veritatis, quam qui cū eiusdem veritatis dubitatione, operatur.

Probatur quartò ex doctrina, quam admittit Lugo vbi supra nu. 40. Nimirum si in repentina hostium aggressione, milites confitendi spatium non habeant, & dicant ex corde, se desiderare confessionem, & ex tunc sacramentalem petant absolutionem, si postea in mortis cadat periculum, possunt in virtute illius voluntatis à Confessario absolui, etiam si sine sensu morientes inueniantur, quia iam pro temporis angustia petierunt confessionem, & ostenderunt confitèdi desiderium. Peto namque à Lugo, an illi milites, qui antè hostium congressum confessionem petierunt, vel absolutionem, an quando sensibus destituti inueniuntur saltem imperfectam habeant confessionem, signo aliquo sensibili manifestatam, etiam si à Confessario non cognoscatur, vel non habent, & solum absol-

uuntur in virtute illius desiderij confitendi? Non hoc secundum, quia desiderium confitendi, non est confessio, neque imperfecta: aliud namque est desiderare confiteri, vel absolutionem sacramentalem in mortis articulo habere, & aliud est habere confessionem, vel imperfectam; hucusque nullus dixit desiderium confessionis, vel habendi absolutionem esse pœnitentiæ sacramenti materiã essentialem; dicunt quidem aliqui desiderium contritionis esse attritionem, eo quod putent stare non posse aliquè efficaciter desiderare conteri de proprijs peccatis, & in hoc efficaci desiderio non inuolui aliquem, saltem imperfectum de peccatis dolorem. Quòd si primum velit, nimirum quòd tunc temporis milites illi sine sensibus reperti habeant aliquam saltem imperfectam confessionem, eo quod non est adhuc totaliter absorptus rationis vsus, vel antequam absorberetur aliquis motus externus fuit imperatus, qui adhuc virtualiter perseueret, quique sit & confessio, & dolor

loris manifestatio, tunc dicit quod nos diximus, & nostrâ confirmat conclusionem.

Dices in fauorem Cardinalis de Lugo, quod milites illi idéo tunc absoluantur, quia ob illud desiderium, quod ostenderunt, Sacerdos moralem habet certitudinem de cæteris requisitis ad sacramentum ponendum. Nam contra est, quia non minorem habere potest certitudinem de requisitis ad sacramentum ponendum, Sacerdos, de viro bono, & probato, quam de militibus, hi enim semel tale ostenderunt desiderium, vir autem probus in omni vita sua. Milites tale ostenderunt desiderium, sed mortis metu: vir vero probus sine illo. Sicuti ergo vt supra dicebamus, vitæ probitas sufficienter declarat Sacerdoti voluntatem recipiendi in eo vitæ extremo sacramentum Eucharistiæ, & Extremæ vnctionis, quare eadem vitæ probitas non erit eidem Sacerdoti euidens testimonium voluntatis recipiendi sacramentum pœnitentiæ in eo necessitatis casu? Partis oppositæ argumenta

non refero, quia non militantes contra nostram conclusionem, sed solum probant non posse esse veram confessionem, nisi exterius aliquo signo sensibili manifestetur, quod nos libenter concedimus.

Sed quæres primò, an qui Confessario absente confessionem petijt, vel pœnitentiæ signa dedit, possit ab eodem Confessario superueniente absolui.

Prima sententia est, quod non, eo quod videatur esse contra Clem. VIII. decretum de non facienda confessione absenti.

Secunda sententia verior est, quod absolui possit, & debeat. Hæc docuit D. Thomas opus. 65. de extrema vnctione in fine. S. Antoninus 3. p. tit. 10. cap. 2. Ioannes de la Cruz, & alij plures, quos affert, & sequitur Lugo hic disput. 17. nu. 44. Eandem sententiam sequitur N. P. Thomas à Iesu in tribunali conscient. cap. 11. S. 10. Montefinus, & alij plures, quos longa manu refert, & sequitur P. Diana de absolut. moribundi resol. 4.

Probatur primò ex Concilio Arausicano 1. cap. 12. vbi sic determinatur: *Subito obmutescens, prout statutum est, pœnitentiam accipere potest, si voluntatis præterita testimonium aliorum verbis habeat, aut presentis in suo nutu.* Hic locus refertur, & approbatur in iure, nimirum in cap. *qui recedunt* 26. quæst. 6. Idè docetur in Concilio Carthaginensi 3. & citatur in cap. *agrotantes*, de consecrat. dist. 4. Idem docuit D. Leo Papa Epist. 89. & stabilitur in Rituali Rom. edito anno 1615. iussu Pauli V. in ritibus de sacram. Pœnit. vbi dicitur: *Si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox & loquela ægri deficiat; nutibus, & signis conetur* (scilicet Sacerdos) *quoad eius fieri potest peccata pœnitentis cognoscere, quibus utcumque, vel in genere, vel in specie cognitis, vel etiam si confitendi desiderium, siue per se, siue per alios ostenderit, absolvendus est.*

Probatur secundò, quia si ob aliquam rationem, talis confessio fieri non posset maxime quia fieret absenti, con-

tra Celm. VIII. decretum; sed hæc ratio est nulla; ergo fieri potest. Maior est oppositæ sententiæ fundamentum. Minor probatur, quia vt apertè colligitur ex dictis à nobis in hac quæst. illa imperfecta confessio sufficiens, & necessaria pro tali necessitatis casu non est dictum testimonij, testificantis talem moribundum confessionem petijisse, vel doloris signa dedisse, sed est aliud quod sensibile bgnum ipsius Pœnitentis virtualiter perseverantis, quod præsumitur in viro probò, & probatur etiã in improbo per testimonij dictum. Vnde patet parum referre, quod testis testificetur in præsentia pœnitentis, vt aliqui volunt, vt sic saluent confessionem non fieri absenti, vel in absentia; cum morientis confessio non sit illa, quam facit testis veluti intertuncius, sed quam fecit ipse, dum confessionem petijt, vel doloris signa dedit, & adhuc in aliquo sui effectu virtualiter perseverat. Ob id Clem. VIII. testificatus postea fuit, hunc casum non compræhendi in suo decre-

to, quam testificationem ex Armacano refert Lugo supra.

Quæres secundò quid faciendum, quando quis si cõfiteatur mederi non potest, & si medetur, vel moueatur, periclitatur. Respondetur tũc posse Confessarium audire vnum solum peccatum, & absoluere, & dare locum vt mederi possit, quod si postea superuiuat cæterum audiat confessionis, eo namque casu est sufficiens ratio non ponendi integram confessionẽ.

Quæres tertio quid faciendum quando moribundus nõ potest manere solus, vt est mulier parturiẽs, quæ in partu periclitatur, & sola manere non potest &c. Aliqui volunt debere adstantes claudere aures, ne moribundi audiant confessionem; sed non

placet. Primò quia forte id facere nõ poterunt. Secundò quia est valde difficile quod mulierum curiositas detineatur, quin aliqua audiantur. Vnde puto posse tunc confiteri vnum peccatum leue, cæteris retentis &c.

Vnum pro huius quæstionis coronide aduerto, quod id quod diximus de absolutione à peccatis, à fortiori procedunt de absolutione à censuris: vnde pro mortis articulo, vt quis censuratus absoluaatur nõ est necesse, quod doloris signa ostèdat, sed sufficit nõ constare de voluntate sordescendi in illis. Plus addit Diana p.9. trac.7. resol.13. etiam laicum posse pro mortis articulo ex benigna Ecclesiæ dispensatione à censuris absoluere, de quo suo loco Deo dante dicemus.

DISPUTATIO OCTAVA

*De peccatis, quæ sunt confessionis materia:
Vbi de eorundem peccatorum cir-
constantijs.*

PRobauimus supra di-
sput. 6. quæst. 3. de fide
esse, confessionem per
se loquendo, debere esse in-
tegram, non solum formaliter,
verum etiam materialiter; & quæst. 4. retulimus casus
in quibus licitum est aliquando
non facere confessionem integram
materialiter; & disput. præcedenti
id ipsum docuimus quoad mortis
articulum. Est ergo certum omnia
peccata mortalia post Baptismum
commissa esse confessionis materia
necessaria, vt statuit Tridëtinum
sess. 14. can. 7. & habetur cap. *omnis*
utriusque sexus, & ratio ipsa

suadet, nam si Deus non potest
vnum mortale dimittere sine
alio, quia remissio fit per gratiam
Dei, quæ talem non patitur
diuisionem, ita nec Sacerdos,
qui vice Dei fungitur talem
ponere poterit diuisionem.
Tum quia contritio, vt supra
docuimus, non potest esse diminuta,
sed omnium debet esse peccatorum;
ergo etiam confessio, alioqui
fidelis non erit. Tamen, quia
adhuc restant aliquæ difficultates
in particulari examinanda
circa peccatorum confessionem,
& constantias eorundem, ideo
præsentem excitamus dispositionem,
fit ergo.

Q V A E S T I O I.

*An peccatum quod fit in ipso instanti Baptismi,
sit Pœnitentiæ sacramenti materia.*

DE peccato, quod in ipso instanti, in quo sacramentum Baptismi perficitur quæstio procedit, cum certū sit, peccata, quæ ante illud instans committuntur, non esse pœnitentiæ sacramenti materiam, cum huius sacramenti materia sint peccata hominis Baptizati, vt docet Tridentinum sess. 14. cap. 2. & alibi. Certum etiam est, quod peccata, quæ vel ante, vel in ipso Baptismo, etiam in illo instanti, quo perficitur committuntur esse pœnitentiæ sacramenti materia, si cōtinuētur post illud instans, licet enim qua parte ante Baptismū committuntur ad pœnitentiā non pertineant, qua tamen parte post Baptismum continuantur, sacramenti pœnitentiæ fiunt materia, eum eo casu sint peccata hominis Baptizati; vnde ob hanc rationē D. Thomas infra referendus docet peccatum fictionis in

Baptismate per Baptismum non tolli, sed per subsequenter pœnitentiam. De solis ergo illis peccatis præsens procedit difficultas, quæ simul cum Baptismo perficiuntur.

Prima sententia est, quod illa peccata sint Pœnitentiæ Sacramenti materia; vnde si adultus dum Baptizatur, furandi, vel fornicandi haberet intentionem, deberet postea illa peccata Ecclesiæ clauibus subijcere. Hanc sententiam sequitur Lugo disput. 16. nu. 23. pro qua nullum refert auctorem.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Peccata, quæ simul cum Baptismo perficiuntur, licet sacramenti effectum nempe gratiam impediant, cum tamen eiusdem Baptismi valorem non tollant, non sunt sacramenti Pœnitentiæ materia, sed per ipsam Baptismum tollentur, quando dispo-*

dispositio ponetur ad eius reuiscientiam. Hanc sententiam sequuntur communiter Thomistæ, vt idem Lugo testatur, vbi supra nu. 10. vbi nominatim refert Syluestrum, & Ioannem de la cruz.

Probatur primò eleganti Tridentini testimonio sess. 14. cap. 2. vbi dicitur: *constat certè Baptismi ministrum iudicem esse non oportere, cum Ecclesia in neminem iudicium exerceat, qui non prius in ipsum per Baptismi ianuam fuerit ingressus. Quid enim mihi (inquit Apostolus) de ijs qui foris sunt, iudicare? Secus est de domesticis fidei, quos Christus Dominus lauacro Baptismi, sui corporis membra semel effecit. Nā bos si se postea crimine aliquo contaminauerit, non iam repetito Baptismo ablui cum id in Ecclesia catholica nulla ratione liceat, sed ante hoc tribunal tanquam reos sciri voluit &c.* Vbi duo ponderanda veniunt primum est Ecclesiam nullā habere iurisdictionem in illos qui nondum Baptismi lauacro sunt regenerati; patet autem, quod peccata, quæ fiūt in eo instanti, in quo Baptis-

mus perficitur, non sunt peccata hominis regenerati, cum tunc temporis regeneretur, sed solum, quæ post illud instanti fiunt; in eo namque instanti non est homo regeneratus, sed regeneratur, non est tunc Ecclesiæ subditus, sed fit subditus: secundum est Concilium aduertenter dixisse: *Quod si se postea crimine aliquo contaminauerint; vt daret intelligi, quod ea solum peccata per Ecclesiæ clauis remitti possunt, quæ postea, hoc est; post Baptismi receptionem, commissa sunt, non autem ea, quæ in ipso Baptismo committuntur.*

Respondet Lugo num. 31, quod dum Concilium dicit: *Ecclesiam in neminem exerce-re iudicium, qui non prius in ipsā per Baptismi ianuam fuerit ingressus:* non velle quod Ecclesia non possit iudicare de peccato, quod antequam fieret, homo non erat in Ecclesiam ingressus, sed solum dicit, quod homo debet esse in Ecclesiam ingressus, priusquam exerceatur iudicium in ipsum. Deinde dicit quod illud postea non restringitur ad
tempus

tempus subsequens, sed prout includit ipsum tempus in quo Baptismus perficitur, vel dato quod illud *postea* ad tempus subsequens restringeretur, deberet intelligi de solis dignè Baptizatis, qui in ipso Baptismo non peccant, non de illis qui in ipso peccant Baptismo.

Hæc omnia videntur effugia. Et primum quidem: quia si rectè, & attentè legatur Concilium, non solum vult Ecclesiam non ferre iudiciū, nisi in hominem prius Baptizatum, sed etiam vult, materiam, de qua Ecclesiae iudicium ferri potest, debere esse hominis Baptizati; ridiculū namque esset dicere, Sacerdotem posse exercere iudiciū in hominem, dum actu Baptizatur, & actu peccat, dum baptizatur; similiter ridiculū esset dicere posse hominum Baptizari, & simul confiteri peccatum, quod tunc temporis, seu in illo instanti committit, dum Baptizatur. Nec duæ glossæ, quæ ad illud *postea* adhibentur, valent; non quidem prima; quia illud *postea* refertur, ad illud: *Eccle-*

*sia in neminem iudicium exercet, qui non prius in ipsam per Baptismi ianuam fuerit ingressus: ita quod, nisi quis prius in Ecclesiam ingrediatur non potest iurisdictionis Ecclesiae esse, sed tunc erit, quando postea erit Baptizatus, & ea sola peccata ad iudicium pertinere Ecclesiae, & quæ post ipsum Baptismum committuntur, quod magis patet ex modo loquendi eiusdem Concilij cap. 5. vbi dicit; *integram peccatorum confessionem, omnibus post Baptismum lapsis iure diuino necessariam existere.* & can. 1. dicit. *Poenitentiam esse sacramentum pro fidelibus, quoties post Baptismum in peccata labuntur, à Christo Domino institutum.* Per quæ patet falsitas secundæ glossæ illius auctoris, nam non loquitur Concilium de solis dignè Baptizatis, sed de omnibus fidelibus, vt ex mox citatis verbis liquet.*

Probatur secundò D. Thomæ manifesto testimonio q. 69. art. 10. ad 2. vbi habet: *Fictio non remouetur per Baptismum, sed per Poenitentiam subsequentem, qua remota Baptismus*

mus auferat, & culpam, & reatum omnium peccatorum præcedentium Baptismum, & etiã simul existentium cum Baptismo. Nihil clarius contra Lugum. Sed audiatur lector quid ille respondeat, nu. 39. ubi cum D. Thomæ verba retulisset sic dicit: ubi per peccata quæ existunt simul cum Baptismo non oportet intelligere ea, quæ sunt ipso ultimo instanti Baptismi, sed quæ sunt tempore illo, quo profertur forma, vel effunditur aqua ante ultimum instans quæ omnia tolluntur postea virtute Baptismi, recedente fictione, & ablato obice: sed hæc glossa nõ videtur coherere cum verbis D. Thomæ, nã peccata non dicuntur existeret cum Baptismo, quando ad huc Baptismus non est; atqui Baptismus non est, ante illud instans; ergo. Maior clara est. Minor ostenditur, nam Baptismus si esset ante illud instans, quo perficitur, suum causaret effectum ante illud instans, & sic, si quis moriatur dum baptizatur, & ante illud instans gratiam reciperet regeneratiuam, & salua-

retur, quod nemo dicit.

Probatur tertio ratione: illa peccata non sunt sacramenti Pœnitentiæ materia, quæ possunt per ipsum Baptismi sacramentum deleri; sed illa peccata quæ in eo instanti committuntur, quo Baptismus perficitur, per ipsum Baptismum remitti possunt; ergo nõ sunt sacramenti pœnitentiæ materia. Maior nota est, cum enim vt Concilia, & PP. loquantur, pœnitentiæ sit secunda, post naufragium tabula, ea erunt eiusdem pœnitentiæ materia, quæ per primã, post naufragium tabulam, remitti non possunt. Minor ostenditur, nam si Baptismus remittere non posset ea peccata, quæ ipsi coexistunt, non videtur, quæ ratione posset reuiuiscere, cum informe accipitur, cū enim non solum informe accipiatur cum fictio ponitur, nimirum cum ponitur tale peccatum, quod post ipsum perseuerat, sed etiam cum in ipsa Baptismi receptione peccatur, qui enim peccat mortaliter dum baptizatur Baptismi effectum habet impedire: respectu ergo horū

peccatorum, quæ Baptismo coexistunt, Baptismus non reuiuisceret; quod sic discurrendo ostendo; nam vt omnes docent Theologi, & ipse Lugo, ad hoc vt sacramentū Baptismi reuiuifcat, quoad ablationem eorum peccatorum, quæ post ipsam Baptismi susceptionem facta fuerunt, sufficit, quod illa dispositio ponatur, quæ sufficiens erat, vt Baptismus suum produceret effectum, nempe sufficit attritio; atqui hæc non sufficeret, si semel illa peccata essent pœnitentiæ materia; ergo Minor probatur; nam peccata, quæ sunt pœnitentiæ materia non remittuntur per se, nisi per contritionem & votum pœnitentiæ, vel per attritionem simul cum ipso pœnitentiæ sacramento, ergo si semel illa peccata, quæ Baptismo coexistunt, sunt pœnitentiæ sacramenti materia, Baptismus quoad ista reuiuifcere non poterit, per solam illam dispositionem, qua primò viuus fuisset Baptismus. Soluuntur argumenta in contrarium.

Primum argumentum est;

Peccatum quod in instanti, quo Baptismus completur committitur, est peccatū hominis Christiani, & Christi caractere insigniti, atque adeo Ecclesiæ subditi; ergo pertinet ad iudices Ecclesiæ, ac subinde erit pœnitentiæ sacramenti materia. Antecedens non probat Lugo, quod tamen probare debebat.

Respondetur negādo Antecedens, cum enim homo in illo instanti fiat Christianus, Characterem recipiat, subditus fiat Ecclesiæ, peccatum quod eo instanti fit, non est peccatum hominis Christiani, sed est peccatum hominis, qui tunc fit Christianus, non est peccatū Christi caractere insigniti, sed eius qui tunc Christi Caractere insignitur, &c.

Secundum argumentum; Ecclesia posset hominem excommunicare, pro peccato quod in instanti, quo Baptismus perficitur, committitur; ergo signum est tale peccatū esse Ecclesiæ iurisdictionis. Cōsequētia nota est, quia Ecclesia non potest nisi subditū excommunicare; ergo si semel

mel posset quis excommunicari pro peccato tunc temporis commisso, signum est tale peccatū esse sub iudicio Ecclesie. Antecedens probat, quia homo in illo instanti quo Baptismus perficitur est subditus Ecclesie; ergo potest excommunicari. Antecedens probat duplici exemplo, religiosi, & coniugis; nam religiosus in eo instanti, quo religionis vota emittit, potest contra illa vota peccare, ut si in illo instanti quo profiteretur habeat animum non obediendi &c. similiter coniux in eodem instanti, quo matrimonium contrahit, potest peccare contra ius alterius coniugis,

& tale peccatum malitiā habebit adulterij.

Responderetur negādo Antecedens. Ad probationem, negatur similiter Antecedens, ut enim vidimus non est tunc homo Ecclesie subditus, sed tunc fit. Ad duo exempla, quæ pro Antecedentis probatione adducuntur, dico nullum esse verum, nam nec religiosus peccaret contra vota pro eo instanti, quo vota emittit, cum peccatum contra votum, supponat illud. Nec coniux ius lædit alterius coniugis, pro eo instanti, quo ius non supponitur in altero coniuge, sed datur.

Q V A E S T I O II.

An peccata alias confessa, sint materia confessionis. Vbi aliæ difficultates practicabiles resolvuntur.

Certum est peccata alias confessa, siue mortalia, siue venialia sint, esse materiam non necessariam, sed sufficientem, sacramenti poenitentiae;

difficultas solū esse potest, an ad hoc ut peccata alias ritè confessa, secundò, & tertio confiteantur, taliter confiteri debeant, quod cō-

fessarius cognoscat illa peccata iam fuisse alias dimissa.

Prima sententia est Turriani in Opus. Theolog. censur. 4. dub. 7. quod necesse sit peccata ita confiteri, quod confessarius percipiat illa peccata non esse noua, sed alias ritè dimissa, vnde ob hoc dicit non esse probabilem illorum sententiam, qui dicunt, quod ille qui generalem facit confessionem, non tenetur explicare an tale peccatum fecerit post vltimam confessionem,

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Potesse Poenitens, per se loquendo, non explicare, an peccata, quae confiteretur fuerint alias ritè confessata.* Vnde qui generalem facit confessionem non tenetur per se loquendo certiore reddere confessarium, an peccata, quae confiteretur, fuerint commissa post vltimam confessionem; dixi per se loquendo, quia per accidens ad id tenebitur, vt ratione mutationis peccati quoad nouae circumstantiae super additionem, ~~et~~ si religiosus generalem faciat totius vitae confessionem,

si carnis peccata confiteatur, tempus quo talia commisit peccata explicare debet, ob voti circumstantiam. Similiter ratione reservationis, vt si peccatum est commissum modo, quo est reservatum, vel ante; quod habet verum, quando confessio fit apud confessarium non potentem à reservationis absoluere, secus quando confessio fieret apud habentem potestatem supra reservata. Hanc sententiam sic explicatam tenent communiter Theologi, quos affert, & sequitur Diana to. 2. tract. 4. resol. 62. & tom. 3. de conscientia d. ub. resol. 65. eandem sequitur Lugo hic disput. 16. nu. 43.

Probaturs conclusio; nam circumstantia temporis non est per se loquendo in confessione deponenda; sed quod peccata sint commissa ante, vel post vltimam confessionem est temporis circumstantia; ergo non est necessario deponenda, Maior est certa, cum enim tempus sit quid extrinsecum rei, & non pertineat intrinsecè ad rationem specificam, vel numericam rei, nō

ha-

habet pertinere ad rationem specificam, vel numericam peccati, quæ sunt rationes necessariò confitendæ. Minor etiam clara videtur, nã quod peccatum sit confessum, vel non confessum, sit remissum, vel non remissum, sit ante, vel post vltimum confessionem, non facit peccatum esse alterius speciei, vel numeri.

Sed obijcies primò, peccatum non esse confessum, necessariam continet circumstantiam, vt confiteatur, non vero peccatum confessum; ergo qui confitetur peccatum non confessum, debet illam circumstantiam explicare. Antecedens patet; nam peccatum confessum, non est materia necessaria confessionis, peccatum vero non confessum est materia necessaria. Consequentia etiam nota est; nam omnes peccatorum circumstantiæ necessariæ in confessione sunt deponendæ.

Respondetur distinguendo Antecedens peccatum non confessum continet circumstantiam necessariam vt confiteatur, taliter quod hæc circumstantia se teneat ex parte pec-

cati, & negatur, taliter, quod se teneat ex parte Pœnitentis, & conceditur; habet namque Pœnitens obligationem confitendi peccata grauiã nõ confessa, non tamen ratio nõ confessionis, est peccati circumstantia, vt ex dictis liquet.

Obijcies secundò peccatũ non esse confessum est circumstantia necessario confitenda ad hoc vt confessarius cognoscat, quam Pœnitentiam imponere debeat; nam pro peccatis alias ritè confessis, minorem imponit pœnitentiam; pro non confessis maiorem.

Respondetur non teneri Pœnitentem ea confiteri, quæ si scirentur à confessario maiorem imponeret satisfactionem, circumstantiæ namque aggravantes maiorem exposcunt satisfactionem; & tamen in veriori sententia, vt postea dicitur, non sunt necessario exprimendæ. Cum enim hoc sacramentum sit institutum per modum iudicij, & ad iudicium ponendum ea solum explicari debeant, quæ sunt de essentia iudicij, sequitur, quod

quod non teneatur reus ea omnia explicare, quæ si sci- rentur, iudex maiorem impo- neret multam.

Obijcies tertio quia dum Pœnitens dicit se velle con- fessionem generalem facere indicat quod, quæ confitetur peccata, alias fuerit confessa ac proinde subiiciendo pecca- tum non confessum, simul cū peccatis alias ritè confessis, non cōfitetur peccatum, quod re vera fecit. Respondet Lu- go nu. 53. quod si quis confi- teretur peccatum nouum, & diceret esse antiquum, suum non confiteretur peccatum, quod fecit; in casu autem cō- fessionis generalis licet Pœ- nitens velit, & proptet con- fessarium intelligere illud peccatum esse antiquum, cū simul cum antiquis illud de- ponat, tamen id non dicit, sed vt vt est illud confitetur, non enim peccati vnitas, & ratio ab existimatione dependet Confessarij, sed ex propria ipsius natura, quam licet non explicet pœnitens, non tamē expressè negat. Quod autem peccatum nouum confessum, vt antiquum nō sit idem pro-

bat, quia res se ipsis durante, atque adeo assignantur essen- tialiter ad talem durationem, ac proinde actus voluntatis, qui sit hodie, non est idem cū eo, qui potuit fieri anno præ- terito, & sic, qui dicit pecca- tum quod fecit hodie, se fe- cisse anno præterito, peccatū quod fecit nō confitetur, sed aliud, quod non fecit.

Sed ego puto non solum satisfere pœnitentē, qui con- fitetur peccatum quod fecit, absque eo, quod dicat tem- pus quo illud fecit, seu reti- cendo tempus, quo fecit, imò desiderando, quod Confessa- rius id ipsum existimet, ne bo- nam, quam apud illum habet existimationem, amittat; ve- rum etiam si positiuè diceret (de omnibus peccatis, quæ simul confitetur, inter quæ etiam illud quod modo fecit cōtinetur) hæc peccata com- misi in iuuentute mea: quia erubescit, quod Confessarius cognoscat se modo talia pa- trasse; & ratio est, quia licet peccatum quod committitur hodie non sit, nec possit esse illud ipsum numero, quod commissum fuit, vel commit-
ti po-

ti potuit heri, non quia temporis circumstantia sit intrinseca rebus; nec quia res, se ipsis durent, quod est falsissimum, cum duratio, secundum Philosophum, sit accidens rei creatæ, & quid extrinsecum illis, seu modus illorum, ut ostendi in Philosophia; sed quia penitens sufficienter suum manifestat peccatum, non solum moraliter, verum etiam physicè; ad hoc enim ut quis actum suum manifestet, & moraliter, & physicè, sufficit, quod illud exponat; & si semel requireretur, quod tempus manifestaretur, communiter nullus suum manifestare posset peccatum: ponamus enim quod quis peccet in hoc instanti: si penitens interrogetur à Confessario, quando tale peccatum commiserit: certè illud manifestare non posset, cum sit impossibile cognoscere instans in quo tale peccatum commissum fuit. Vnde si quis statuarius hoc anno statuam faciat, & dicat se hanc statuam alio anno fecisse, non propterea confitetur se aliam statuam fecisse, sed ad summum mentitur, cū

dicat se hanc statuam anno fecisse præterito, cum hoc anno illam fecerit. Item si quis petatur à Prælato, an comederit talem rem; & dicat se illam comedisse heri, cum illam comederit hodie, non ob id aliam fatetur, vel alterius rei comestionem, sed eiusdem; & hoc non ob aliud, nisi quia unitas rei, non dependet ex dicto personæ loquentis; sed ex propria natura. Dummodo ergo poenitens, qui fornicationem, v. g. commisit, suam cōfiteatur fornicationem, suam satisfacit obligationi: Vnde si peteretur à Confessario, an talem fornicationem commiserit hodie, qua die mansit in propria domo conuersando cum propria sorore, ne in huius deueniat Confessarius cognitionem, poterit (vtendo æquiocatione ne mentiatur) id negare; & tunc nullus prudens Confessarius hunc obligabit ad iterum tale peccatum confitendum.

Sed quæres primò, an ille qui generalem facit confessionem, debeat omnia, quæ fecit peccata deponere, an vero possit, quæ velit reticere.

Est

Est communis sententia, quod possit que velit reticere, dummodo aliàs, quæ reticentur fuerint ritè confessa, & absoluta; vnde licet pœnitens dixerit se velle facere confessionem generalem, non tamen ob id decipit Confessarium, quoad ea, de quibus est iudex necessarius, sed ad summum ipse Confessarius decipitur, putans pœnitentem omnia deponere, cum non omnia deponat, quæ non necessario deponi debent. Imò puto solum peccatum venialiter, qui vt bonam acquirat opinionem apud Confessarium diceret, se velle facere generalem totius vitæ confessionem, & in illa nullum mortale deponeret, cum tamè plura, eaque grauissima commisset.

Quæres secundò, an peccet mortaliter pœnitens qui duos habet Cōfessarios, quorum vni leuia, alteri graua deponit peccata? Respondetur negatiuè: communis ratio est, quia licet vnus Confessarius decipiatur, putans pœnitentem esse sanctum, hæc tamen deceptio à pœnitente nō

causatur, cum ipse non mentiatur, sed ipse Confessarius sibi ipsi talè causat deceptionem occasione desumpta ex pœnitentis confessione.

Quæres tertio, an peccatum veniale in communi extra mortis articulum sit materia sufficiens cōfessionis, ita quod possit quis sic confiteri; peccavi venialiter. Conueniunt Theologi id esse sufficiens in mortis articulo vt disput. præcedenti notauimus, sicut enim est sufficiens dicere peccavi, vel signa doloris ostendere, à fortiori sufficiens erit dicere peccavi venialiter. Similiter cōueniunt, quod quando quis peccauit mortaliter, & non recordatur peccati, sufficiat id dicere, imò necesse sit illud in communi sic confiteri. Item conueniunt optimum consilium esse, semper materiam determinatā confessionis deponere, vt supra obseruauimus; solum difficultas est, an extra necessitatis articulum, quis non habens nisi venialia, possit & validè, & licitè sic confiteri: *Pater venialiter peccavi, doleo, & absolutionem expesco*, saluo meliori iudicio mihi

mihî probabile videtur id fieri posse, nec damnarem sic facientem, sed suaderé, quod materiam magis certam deponeret. Et ratio est quia peccatum veniale in genere

est materia sufficiens confessionis, atqui non habens materiam necessariam, vt hoc sacramento utatur, sufficit quod sufficientem deponat; ergo.

Q V A E S T I O III.

An peccata dubia sint confessionis materia necessaria.

Dubium quantû ad præsens attinet, aliud est positium, quando scilicet vtrinque sunt rationes, vel coniecturæ de illa re; aliud negatiuum, quando pro nulla parte sunt rationes ad inclinandum assensum magis ad vnam, quam ad alteram partem. Conueniunt Theologi, quod in dubio positiuo de suo peccato, vel de Confessione, ad nihil teneatur, & sic si quis habeat rationes, vel coniecturas quod peccauerit, vel non peccauerit mortaliter, nõ tenetur tale peccatum confiteri, & sic illud peccatum licet sit materia sufficiens confessionis, non tamen necessaria: similiter, si quisque vtrin-

que habeat rationes, quod peccatum fuerit confessus, nõ tenetur illud confiteri, nec est materia confessionis necessaria, sed sufficiens. Et sic de dubio negatiuo præsens procedit quæstio.

Prima sententia est, quod in dubio negatiuo, siue de peccato, siue confessione, nulla sit obligatio confitendi, vel reconfitendi illud. Ita Layman, & Io: Propositus, apud Lugum. Et Merchantius, & sapientissimus P. Caramuel apud Dianam p. 10. tract. 12. resol. 2. Quorum fundamenta postea adducemus, & soluemus.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Peccata*

cata dubia sunt materia necessaria confessionis. Hæc est verior, & communior Theologorum sententia, vt testatur Diana supra.

Probatur primò conclusio Eleganti D. Thomæ testimonio in 4. dist. 21. q. 2. art. 3. ad 3. vbi sic loquitur: *Quando aliquis dubitat de aliquo peccato, an sit mortale, tenetur illud confiteri dubitatione manente: quia qui aliquid committit, vel omittit, in quo dubitat esse mortale peccatum, peccat mortaliter discrimini se committens. Est similiter periculo se committit, qui de hoc quod dubitat esse mortale negligit confiteri: non tamen debet asserere, illud esse mortale, sed cum dubitatione loqui, & iudicium Sacerdotis expectare, cuius est discernere inter lepram & lepram.*

Ex quo testimonio sic primam formamus rationem. In dubio tutior pars est eligenda, ergo qui dubitat se peccasse mortaliter, tenetur illud confiteri. Antecedens est D. Thomæ; alioqui exponit ille dubitans, se ipsum periculo non confitendi aliquid

quod reuera commisit: Hæc rationem reicit Lugo disput. 16. nu. 63. quia in dubio voti nullus cogitur votum obseruare, licet tutius sit id facere, in dubio præcepti nullus cogitur præceptum obseruare, ergo neque in dubio peccati, nullus cogi debet peccatū confiteri, cum tam in casu peccati, quam in alijs libertas possideatur.

Sed contra, quia licet admittam, meliorem esse in dubio conditionem possidentis, non solum in materia iustitiæ, verum etiam in materia cæterarum virtutum, vt suo loco dicitur, tamen in materia peccati, illa doctrina non currit, non solum quia possessio stat pro peccato, & simul præsumptio; sed etiam quia ita rei natura exposcit, quod sic discurrendo ostendo; quia illud omne debet esse confessionis materia, quod est materia contritionis; sed peccatum dubium est materia contritionis; ergo etiam confessionis. Maior videtur de fide, ex Tridentino sess. 14. cap. 5. quatenus docet contritionem perfectam, quæ pecca-

peccata habet dimittere etiã extra confessionem, non aliter id præstat, nisi quatenus est votum confessionis. Minor probatur, nam demus dubitantẽ de peccato commisso, re vera illud commisisse; tunc sic: tale peccatum, per te non est materia necessaria confessionis, ideoque potest non confiteri, & de facto non confiteatur, tunc nõ aliter deleri potest, nisi per contritionem per se loquendo, alioqui, si neque per cõtritionem deleatur, & cum eo talis moriatur, damnabitur.

Confirmatur hæc ratio, nã peto ab aduersarijs, an qui dubitat de peccato mortali in mortis articulo teneatur de illo conteri, vel non: si primum admittant, admittere etiã tenentur, quod tale peccatum dubium debeat confiteri, cum contritio ex Tridẽtino citato, non aliter peccata dimittat post pœnitentiæ sacramenti institutionem, quã prout est eiusdem pœnitentiæ sacramenti votum; ac proinde quod cadit sub obligatione contritionis, cadit etiam sub obligatione confessionis. Se-

cundum dici nequit, quia tenetur vnusquisque non se exponere euidenti damnationis periculo.

Sed dices ex hac nostra ratione sequi hominem teneri non solum confiteri peccatũ dubium, verum etiam probabile, seu hanc nostram rationem procedere, non solum in dubio negatiuo, verum etiã in dubio probabili præsertim in mortis articulo contra id quod supra supposuimus. Sequela probatur, nam ille, qui de suo peccato dubium habet positium quod peccauerit, & non peccauerit, potest esse, quod re vera peccauerit: demus quod peccauerit, si non conteratur, vel confiteatur damnabitur; ergo est eadem ratio de vtroque casu.

Respondetur primò disparem esse rationem de dubio positio, & negatiuo; nam in dubio positio, cum homo iudicet probabiliter se peccasse, & non peccasse, probabiliter iudicat se esse in gratia, & se non esse in gratia, se conseruare amicitiam Dei, & nõ conseruare illam, & subinde, dum vult aliquod recipere

sacramentum nullam irrogat sacramento irreuerentiam, dū cum tali gratiæ probabilitate illud recipit, sicut enim in alijs rebus homo sufficienter suis satisfacit obligationibus, vel præceptis, quæ habet, sequendo tale dubium positium, seu sententiam probabilem, ita & in sacramentorum receptione, alioqui non liceret sequi in materia quacunque sententiam probabilem probabilitate practica, seu quoad licitum, vel illicitum.

Respondetur secūdò, quod si loquamur de mortis articulo, vt procedere videtur argumentum, puto eandem esse rationem de utroque dubio; nam utrobique exponitur homo periculo damnationis æternæ, quod periculum vnusquisque vitare tenetur; quod tale periculum sequatur, patet, nam etiam in dubio probabili, seu positio, contingere potest, quod reuera peccatum commissum fuerit, & licet sententiæ probabilitas à nouo excuset peccato, non tamen peccatum delet mortale, cum non deleatur, nisi per contritionem, & confes-

sionem per se loquendo, vt ex se liquet.

Secunda ratio desumitur ex Tridentino sess. 14. cap. 5. vbi habetur: *Ex his colligitur oportere à pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui disquisitionem, conscientiam habet. & can. 7. dicitur: si quis dixerit, in sacramento pœnitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse iure diuino, confiteri omnia, & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habeatur. &c.*

Sed peccata mortalia dubia, sunt vera peccata mortalia, de illis vera habetur conscientia, & memoria; ergo confiteri debent. Probatum minor quoad omnes partes; nam ita est verum peccatum dubium, ac certum, ac probabile, sicuti est tam vera conscientia certa, dubia, ac probabilis; licet differentia sit, quod conscientia probabilis dat ius operandi, sicut & certa, non sic dubia dubietate negatina, vt in p. 2. ostendimus, Quod de illis habeatur conscientia, iam patet ex se; quod

quod similiter de illis memoria habeatur, supponitur.

Tertia ratio, Potuit Christus Dominus poenitentiae sacramentum taliter instituire quod in eo peccata omnia; etiam dubia deponerentur; ergo de facto sic institutum fuit. Antecedens admittunt omnes. Consequentia probatur, ex ipso fidelium usu, & universalis Ecclesiae praxi, cuius initium creditur ab Apostolis emanatum; ergo certum esse debet; eo modo hoc sacramentum institutum fuisse. Est enim optimus legis interpret, modus, quo ab omnibus lex illa intellecta, & exercita est; cum ergo semper fuerit iste mos in Ecclesia, quod peccata dubia confiteantur, ab eo non est recedendum. Soluuntur argumenta.

Primum argumentum, quod maxime urget Caramuel defumitur ex Tridentino sess. 14. cap. 5. ubi docet, ut nos etiam advertimus, quod ea peccata in confessione deponi debent, quorum homo conscientiam habet post diligentem discussionem; sed peccati dubij conscientia non habetur;

ergo peccata dubia ex necessitate confiteri non debent; Minor probatur, quia conscientia, est notitia scientifica; sed dubium non est notitia scientifica; ergo dubium in conscientia non habetur. Nec valet respondere, quod conscientiae nomen non solum dicatur de scientia scientifica, verum etiam de notitia dubia, probabilis, & scrupulosa. Nam contra est, quia Tridentinum, per conscientiam, solum notitiam scientificam intelligere videtur: vulgo enim Tridentinum poenitentiae sacramentum iudicium esse, & Sacerdotes indices, qui hoc iudicium secretum exercere non possunt nisi cognita causa; sed causa dubia non est cognita; ergo de causa dubia iudicium hoc exerceri non potest.

Respondetur sustinendo solutionem traditam. Ad probationem dico, ita posse cognosci causa dubia, sicut certa; sicut probabilis, & sicut Sacerdos potest sententiam proferre in causa certa, ita in probabilis, ita in dubia; alioqui peccata dubia, & probabilia,

non

non possent esse materia neque sufficiens, quod nemo dicit.

Secundum argumentum, quia in dubio melior est conditio possidentis L. si debitor ff. de pignor. non vulgat. & dubius ab ignorante non distat L. manifestissimi §. si autem ne scijs C. de furtis: imò æquiparantur, Surdus. decis. 265. nu. 19. ergo sicut in alijs materijs dubius, & ignorans non grauantur, neque in hoc grauari debent. Consequentiâ ostenditur, quia quoad ignorantiam certum est, neque in confessionis materia neminem grauari, cum certum sit neminẽ teneri confiteri peccata, quæ verè, & propriè ignorat; Quoad dubium, etiam certum est neminem sua spoliandum esse innocentia, & iustitia quam possidet, quamdiu nocens, & iniustus non probatur, sicut in alijs omnibus materijs. Vnde in nullo iudicio nullus animaduersionis virga pulsatur, vel feritur, nisi factum sit manifestum, & peccatum contra legem esse probetur. Quapropter Confessarij prudentes suis consulunt

pœnitentibus, ne se de aliquo accusent peccato, nisi certo affirmate possint se illud commisisse.

Respondetur ex dictis, quod nimirum licet in alijs materijs in dubio melior sit conditio possidentis, in hac tamen materia id non esse verum, cum vnusquisque teneatur habere saltem iudicium probabile, quod Dei gratiam retineat, quod iudicium in materia dubij de peccato habere nõ possumus. Et sic licet verum sit dubitantem ignorati comparari, & æquiparari, non tamen in hac materia, vt patet; nec verum est, quod prudentes Confessarij talem suggerant doctrinam pœnitentibus, quando de vero agitur peccato dubio, sed de dubio scrupulorum, quod, vt alias monuimus, non est verum dubium, sed scrupulo cõparatur. Ideo in materia conscientia scrupulose docuimus certitudinẽ, seu scientiam in scrupuloso æquialere dubio; dubium scrupulo, & scrupulum, aliud non esse nisi leuitatem.

Ad quem sensum intelligi debet solemnis quædã Ioan.

Soncij

Soncij doctrina apud Dianā de sacram. resol. 107. quod ille, qui sufficientem fecit suæ conscientiæ perquisitionem, in ordine ad peccatorum confessionem efficiendam, non teneatur de antea vita cogitare; & si aliquid occurrat in confessione non explicatū, poterit sibi persuadere illud iam fuisse memoratum.

Tertium argumentum: in humanis nullus obligatur resarcire offensam, quam dubitat proximo intulisse: ergo neque in ordine ad Deum. Antecedens admittunt omnes. Consequentia liquet ex paritate rationis. Respondetur concedendo Antecedens, & negando Consequentiam, ratio discriminis est, quia præceptū restituendi, est præceptum negatiuum non lædendi, vel nō continuandi in proximi læsione, vnde si non constat de læ-

sione proximi non possum cogi, ad talem læsionem tollendam; at vero præceptum resarciendi iniuriam Deo illatam, est præceptum affirmatiuum, tenemur namque omnes non solum nescire Deum offendisse, verum etiam eius amicitiam positivè habere, ac proinde peccata dubia fateri, alioqui non habebimus iudicium saltem probabile, de amicitia, & pace cum Deo, vt ex dictis patet.

Vnde licet dubitās de alijs præceptis, præsertim erga proximum, ad præceptum nō teneatur; in nostro tamen casu tenetur; & propter rationē dictam; & etiam quia, licet peccatum sit dubium, seu dubium sit de peccato, non tamen dubium est de præcepto, cum certum sit esse præceptū de dubijs peccatis constitendis.

QVÆSTIO IV.

An peccatum confessum ut dubium, si certum efficiatur debeat iterum confiteri.

Prima sententia est quod non: Hanc primo inuenit in scholis Lugo disput. 16. nu. 78. & quamuis illam non auferit absolutè affirmare, dicit tamen rationes in oppositum adeo ipsum conuincere quod vel hæc admitti debeat, vel communis doctrina, quæ dicit quod qui hoc modo confitetur, *commisit tale peccatum decies plus minusue* reici debeat, cum utrobique peccatum ut dubium confiteatur; Quam Lugonis doctrinam, sequati sunt postea plures, ut Leander tom. 1. tract. 5. disput. 3. q. 27. Martinus de Sancto Ioseph tract. 6. de Pœnitentia nu. 9. Marcus Vidali in arca tit. de Pœnitentia sacram. Inquisit. 5. num. 37. & alij plures, quorum sententia saltem per principia extrinseca est probabilis.

Nostra sententia sequenti explicatur conlusionem *Siquis confiteatur peccatum, ut dubium,*

si comperat postea esse certum, tenetur illud ut certum confiteri. Hęc est communis Theologorum sententia, quam post alios sequitur Diana de sacramentis resol. 91. & parte 6, tract. 6. resol. 31. & Ioannes Martinon tom. 5. disput. 50. sect. 8. num. 95. Probat Martinon, quia peccatum ut certum notabiliter aggrauat confessarij iudicium; ergo debet ut certum postea confiteri. Antecedens probat, quia peccatum quando ut certum dignoscitur, transfertur de materia sufficienti in necessariam; ergo notabiliter variat iudicium confessarij. Sed hæc ratio nulla est, ut enim præcedenti vidimus quæstione, peccatum ut dubium non est materia sufficiens confessionis, sed necessaria, proinde dum peccatum fuit ut dubium confessum, non fuit depositum ut materia sufficiens, sed ut necessaria, ac proinde per aduen-

aduentum certitudinis , non transit de materia sufficienti, in necessariam .

Alij probant , quia differentia certi, & incerti est moraliter specifica , sicut differentia mortalis , & venialis ; ergo sicut ille, qui confessus est peccatum vt veniale , si postea comperiat esse mortale , tenetur illud confiteri, vt mortale, ita quando fuit quis confessus peccatum vt dubiũ si postea comperiat esse certũ vt tale confiteri tenebitur. Sed neque hæc ratio aliquid euincit, quia fornicatio vt dubia, & vt certa, nec physice, nec moraliter variatur, licet enim certitudo, & dubietas specie distendantur (concedunt namque omnes notitiam certam, & dubiam esse diuersæ speciei) res tamen ipsa de qua talis habetur dubietas , & certitudo potest esse vna, & eadem : nec enim est obligatio confitendi notitias illas, sed peccatum illud quod sub talibus notitijs cõtinetur. Nec ratio peccati mortalis , & venialis probat. quia etiam mortale, & veniale eiusdem speciei esse possunt , vt furtũ

leue, & graue, sed quia vnũ priuat gratia , & ob hoc est materia necessaria confessionis, non aliud .

Vera ergo ratio desumitur ex dictis quæst. præcedenti ex Tridentino, quod nimirum peccatum debeat in confessione deponi eo modo quo est in conscientia; ergo quando peccatum fuit clauibus subiectum, vt dubium , si postea comperiat certum, debet ijsdem clauibus subijci. Antecedens est certum ex Tridentino, consequentia probatur, quia peccatum certũ, subiectum vt dubium , non est subiectum , prout est in conscientia, seu prout est factum; licet enim quando primò fuit peccatum illud confessum, prout tunc temporis in conscientia erat fuerit depositum, non tamen prout fuit factum; ergo. Sed maior nostræ, & communis sententiæ corroboratio, ex argumentorum solutionibus petèda est.

Primum argumentum, quo conuincitur Lugo est, quia ille, qui confitetur, decies v.g. plus minusue peierasse, si postea certò meminit se peierasse

se duodecies, non tenetur de duobus illis periurijs confiteri, sed censetur illa in tali cōfitendi modo sufficienter manifestasse, & tamen, qui sic cōfitetur, non omnia illa vt certa confitetur, sed octo, dumtaxat, & alia 4. vt dubia; dum enim dicit peieravi 10. circiter, seu plus, minusque, 8. periuria, vt certa confitetur, & 4. vt dubia, vnde si postea comperiat esse 12. nēpe duo plura, vel duo pauciora nihil facit, quia & hæc vt dubia deposita fuerunt, ergo si in hoc casu licet confiteri peccata vt dubia, sine obligatione illa reconfitendi si certa reperiātur, id ipsum licitum erit, quando separatim peccatū vt dubium confitetur.

Respondetur concedendo Antecedens, & negando consequentiam, ratio discriminis clara est, tum ex rei natura, tum ex fidelium vsu. Ex rei quidem natura, quia hoc sacramentum maiorem requirit substantiæ peccatorum explicationem, quam numeri, sicuti maiorem requirit peccatorum explicationem quoad speciem, quam quoad nume-

rum; cum numerus sit extra rei essentiam, non substantia, non species; & sic, cum sit obligatio cōfitendi peccata prout sunt in consciētia, & quoad substantiam, & quoad numerū, sequitur, quod quoad numerum sufficiet explicere sub dubio quando aliter non habetur, quoad substantiam vero id non sufficiet, cum maior debeat esse huius, quam illius declaratio.

Tum quia conueniens fuit, quod minor requireretur declaratio peccatorum quoad numerum, quam quoad substantiam, & speciem; cū enim species facilius dignoscantur, quam numerus, & facilius speciei memoria retineatur, quam numerus, debuerūt homines minus grauari de numero, quam de specie; onus namque valde graue fuisset, obligare homines ad numerū omnino exactum, cum sit hoc ferè impossibile; & sic, sufficit numerum circiter declarari, non sic substantiā, quando id fieri potest, vt in nostro casu contingit. Patet etiam rationis dispositas ex vsu fidelium, nā fideles minus solliciti sint
de

de numero peccatorum explicando, quam sint de eorūdem peccatorum substantia, & specie, quoad numerum namque confitentur communiter *pet circiter*, seu *per plus minusue*, non tamen quoad substantiam, & speciem peccatorum; nullus enim dicit *commisi peccatum contra castitatem quod habet circiter, quatuor luxuria species*, vel *quatuor plus minusue circōstantias mutantem speciem*, certè puto, quod & ipse Lugo non esset de hoc confitendi modo contentus, sicut esset si quis diceret *commisi quatuor plus minusue fornicationes*.

Secundum argumentum: qui dispensationem obtinet à voto, vel censura dubia, non tenetur nouam petere dispensationem si postea comperiat votum, vel censuram certam esse: & idem dicitur de casu reseruatō, ergo idem dicendū est de peccato confesso vt dubio.

Respondetur concedendo Antecedens, & negando Cōsequentiam. Ratio discriminis est, quia in nostro casu est obligatio deponendi peccata

Sacerdoti eo modo quo sunt in conscientia, ac proinde dubium nihil suffragatur; at vero extra nostrum casum dubium multum suffragatur; in materia namque dispensationis, vel reseruationis, dubium tribuit ius dispensandi, vel absoluendi, cū enim hæc sint odiosa strictè sunt interpretanda, ac proinde intelligenda de re tali simpliciter, non de quibus est res dubia, & sic dubiū in alijs materijs ius tribuit dispensandi, vel absoluendi nō in dubio de peccato; cum de hoc dubio specialis sit obligatio, vt patet; vnde si Ecclesia præciperet, vel declararet, quod non solum tale peccatū certum, verum etiam dubiū, esset reseruatū, tunc dubiū nullum ius tribueret.

Sed quæres primò, an quādo peccatum fuit confessum vt certum, si postea vt dubiū appareat debeat confiteri? Respondetur negatiuè, ratio est, quia peccatum confessū, vt certum à fortiori est cōfessum vt dubium, non è contra; sicuti, qui cūfessus est 10. periuria, & postea reperit esse solum 6. non tenetur iterum

confiteri; quia in 10. reperiuntur 6. non è contra.

Quæres secundò, an qui dubitat se ex verecundia aliquod in confessione reliquisse peccatum, teneatur totam repetere confessionem, an verò sufficiat cõfiteri peccatum omissum. Carolus Baucius, quem refert Diana part. 10. tract. 14. resol. 12. tenet quod eo casu non debeat pœnitens obligari ad totam confessionem repetendam, sed sufficiat confiteri peccatum omissum. Cuius potissima ratio est, quia in dubio onus graue imponi non debet, est autè onus grauissimum pœnitentem obligare ad totam confessionem repetendam, nec dubiũ aliud operari debet, nisi quod peccatum ipsum de quo dubitatur, in confessione deponatur, & non aliud.

Hanc sententiã impugnat Diana, quia qui volũtariè reliquit aliquod peccatum in confessione, nullam fecit cõfessionem, ac proinde totam debet confessionem repetere, sed ille qui dubitat se reliquisse aliquod peccatum in confessione fecit confessionẽ

inualidam; ergo tenetur illã repetere. Minorem hãc probare debebat Diana; nõ enim ex hoc, quod quis dubitat se aliquod reliquisse peccatum in præterita confessione, sequitur, quod nullam fecerit confessionem; nulla quidem fit confessio, quando quis volũtariè aliquod relinquit peccatum graue, etiam si dubium fit, cum peccatum etiam dubium, sit confessionis materia necessaria, vti iam docuimus. Vnde puto sententiã Baucij probabilissimam esse, & in praxi sequi posse. Est enim grandis disparitas inter peccatum dubium, & confessionẽ etiam dubiam, quod peccatum dubium ideo debet confiteri, & si certum postea appareat, reconfiteri, quia vtroque modo est materia necessaria confessionis, & hoc iure diuino; at vero confessio dubia non sic; cum possit, cũ eius dubietate, eiusdem validitas stare, & aliunde dubietas multum suffragetur.

Sed dices in fauorẽ P. Diænæ, quod qui est dubius de confessione, est etiam dubius de peccatorum confessione, cum

cum peccata certò non confiteantur, nisi in confessione certa, & dubiè, in dubia; sed qui est dubius de peccato tenetur illud confiteri; ergo qui est dubius de confessione tenetur illam repetere.

Respòdetur dupliciter posse aliquem esse dubium de confessione, scilicet, vel de tota, vel solum ratione vnus peccati: quando quis de tota dubitat confessione, etiam est dubius de omnibus peccatis, & sic debet totam confessionem repetere. Quando vero quis est dubius de solo vno peccato non confessò; licet teneatur hoc peccatum confiteri, tamen potest non dubitare de tota confessione, & sic potest non totam repetere, dubio suffragante.

Sed huius occasione quæret hic tertio aliquis, an ille qui plura habuit desideria inhonesta, carnis, odij, furti, &c. & illis positiuè consentiebat, quia putabat non esse peccata mortalia, & ob id illa non confitebatur, si postea cognoscat esse peccata mortalia, teneatur illa confiteri, idem dubiū procedit de illo, qui igno-

rantia inuincibili putabat nò esse peccatum mortale, voluntariè pollui. Aliqui volunt non solum debere peccata illa materialia confiteri, verum etiam volunt, quod omnes præteritæ confessiones debeant refici.

Sed dicendum absolutè est neutrum fieri debere. Et ratio plana est, quia confessionis materia necessaria, non est peccatum mortale materiale, sed formale, quod nimirum est verè peccatum mortale, hominè spolians diuina gratia, & amicitia; sed consensus in desiderium inhonestū in illo, qui ex ignorantia inuincibili putat non esse peccatum mortale, non est peccatum mortale, alioqui ignorantia inuincibilis à culpa non excusaret, quod est contra communem omnium intellectum, & sensum; ergo nò est materia necessaria confessionis, imò neque sufficiens, nisi aliunde sit peccatū mortale.

Quares quartò, quantum se extendant illa verba *plus minusue*, seu *in circa*. Aliqui volunt extendi ad duo, vel

tria,

tria, quia putant illa verba esse absoluta, non respectiua. Sed hoc communiter respicitur, quia in numero maiori v. g. millenario ad plura se extendunt illa verba, & esset minus restrictus illorum verborum sensus in numero adeo grandi. Alij volunt cum glosa in l. hæc adiectio ff. de verb. signif. restringi ad quartam partem summæ, vt si quis dicat commisi 100. furta verificetur si fuerint 125. vel 75. sed nimis ampla hæc regula videtur, vt ex se liquet. Alij volunt extendi ad 5. pro quolibet centenarij, quod est nimis strictum

cum in numero paruo nõ habeat locum. Verior modus dicendi est, quod *ly plus minusue* respectiue ad materiam intelligatur, ita tamen, quod semper paruum quid censeatur respectu summæ dictæ. Vnde si quis dicat peccaui decies plus minusue extēdatur ad tres, vel ad summum ad quatuor vices; si dicat peccaui centies extendatur ad septem, vel octo, vel ad summum decem, & sic hæc regula iudicio prudentis regulari debet, & ex communi fidelium intellectu, quem puto esse illum quem nos innuimus.

QVÆSTIO V.

Quænam circumstantiæ sint necessario in Confessione explicandæ.

Circumstantia, quam latini appendicem dicunt, est accidens actioni adiacens, vel accidens actus humani, vt tradit D. Thomas 1.2. q.7. Et sic circumstantia peccati, est accidens peccati, id enim quod non est substantiale rei, vel ad rei substantiam non pertinet,

eiusdem rei accidens est, vt docet Baldus in l. vendentes S.4.C. de contrab. empt. Assignatur autem circumstantiæ seprè, nimirum.

Quis, quid, ubi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quando.

Alij ponunt quoties: Hoc modo; *Quis, quid, ubi, per quos, que-*

quoties, cur, quo modo, quando.
Sed D. Thomas loco citato ar. 5. non ponit circumstantiã, *quoties*. Et merito, quia circumstantiã, eundem actum circumstant, numerus autẽ vnam, & eandem nõ circumstat operationem, sed pluribus cõuenit operationibus, non enim secundum furtum est circumstantia primi, sed vtrunque in confessione est deponendum.

Circumstantia ergo est extra substantiam actus, licet attingat actum, quã attingẽtia, vel est quoad causam actus, vel quò ad actum ipsũ, si quo ad causam, vel quò ad causam efficientem, vel materialem, vel finalem: si quò ad causam efficientem, vel est quò ad causam efficientem principalem, & est circumstantia *quis*; si quò ad causam instrumentalem est circumstantia, *quomodo*; si quò ad causam materialem est circumstantia *quid*, vt circa furtũ, adulterium, &c. si quò ad causam finalem est circumstantia *cur*, vt ob lucrum, luxuriam, &c. si quò ad actũ, vel est quò ad substantia actus,

& est circumstantia *quid fecerit quis*: vel quò ad mensurã loci & est *vbi*: vel temporis, & est *quando*; vel est mensura modi, quo factus est actus, & est, *quibus auxilijs* & sic patet numerus circumstantiarum septenarius, qui magis explicatus manebit ex singularum explicacione infra tradenda.

Circumstantiarum quãdã sunt impertinentes, aliã minuentes, aliã augentes, aliã ad aliud peccati genus trahentes. Circumstantiã impertinentes ille sunt, quã nec grauant, nec minuunt peccatum, nec ad aliam speciem trabunt, vt occidisse sinistra, vel dextra manu, ante, vel post prandium, peccasse allecctum mulieris pulchritudine, pretio, vel precibus & hæc relinquere debet, quia tendunt ad peccati excusationem, & non deseruiunt ad peccati accusacionẽ, & manifestationem, & si apponantur, licet confessionem non irritent, communiter tamẽ venialiter peccatur in talium circumstantiarum appositione.

Circumstantiã minuentes;
vel

vel ita minuunt vt omnino culpæ rationem tollant, vel faciunt ex mortali veniale, & tunc possunt non confiteri, si tamen quis velit tale peccatum confiteri, debet illas circumstantias apperire, alioqui in graui materia confessariū decipiet; vt si quis occidit hominem putans esse feram. tūc enim non sufficit dicere occidi hominem, sed debet dicere, putans esse feram, quæ vero solum minuunt peccatum melius est non confiteri, quia potius ad excusationem ver-
gunt.

Circumstantiæ aggrauantes, vt dicunt, in infinitum, sunt quæ faciunt ex veniali mortale, & quæ nouum peccati genus adijciunt, in omnium sententia sunt confitendæ. Non nulla difficultas est, an circumstantiæ præcisè aggrauantes sint necessario confitendæ, vt si quis furatus est mille, an sufficiat dicere furatus sum materiam grauē, si quis per integrum diem permanfit in actu odij, vel desiderij occidendi inimicū sufficiat dicere habui actum odij, vel desiderij occidendi

inimicum &c.

Prima sententia est quod circumstantiæ aggrauantes sint necessariò explicandæ. Ita Suarez. disput. 22. sect. 3. post alios quos refert: eandem sententiam sequitur Thomas Sanchez in decal. lib. 2. cap. 32. nu. 39. & lib. 4. cap. 11. nu. 24.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione, *Circumstantiæ aggrauantes non sunt per se necessariò explicandæ.* Dixi per se, quia per accidens potest esse id necessarium, vt si alicubi reseruetur furtum excedens valorē 100. nummorū. Hanc sententiam post Durandum, Gub. Palud. Scotum, Almainum, Bonauent. Albertum, Antoninum, Adrianum, Nauar. & alios plures sequitur Vasquez quæst. 91. art. 1. dub. 2. Reginaldus, Valentia, Lessius & alij quos refert, & sequitur Diana tract. 1. de circumstantijs aggrauant, resol. 1. Qui omnes doctrinam hanc desumpserunt ex Angelico Doctore in 4. dist. 16. q. 3. art. 2. quæstiuncula 5. vbi sic loquitur. *Omnes circumstantias confi-*

confiteri est impossibile, quaedam autem confiteri est necessitas: sed in hoc est differentia opinionis. Quidam enim dicunt, quod omnes circumstantiae, quae aliquam notabilem quantitatem peccato addunt confiteri necessitatis est; si memoriae occurrant. Alij vero dicunt, quod non sint de necessitate confitenda, nisi circumstantiae, quae ad aliud genus peccati trahunt, & hoc probabilius est. Haec D. Thomas.

Probatur primò ex Tridentino sess. 14. cap. 5. vbi dicitur: *Ex his colligitur, oportere à Pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent in confessione recenseri.* Ex quibus verbis sequentem formamus rationem. Iure diuino non tenentur Pœnitentes confiteri nisi omnia; & singula peccata mortalia; sed circumstantiae aggrauantes, non sunt peccata mortalia, sed accidentia illorum; ergo circumstantiae aggrauantes non sunt necessario confitendae. Maior nota videtur ex Tridentini doctrina toto illo cap. 5. Minor patet ex di-

ctis: circumstantia namque ex sui natura, debet esse extra essentiam, & substantiam rei, cuius est circumstantia, ac proinde, ad hoc vt quis rem explicet quoad suam substantiam, necesse non erit illius circumstantias aperire; vnde in materia precepti videmus, preceptum prohibere substantiam actus, non circumstantiam, quando enim dicitur non *furaberis* furtum graue grauer prohibetur, absque eo quod descendatur ad speciales eiusdem furti circumstantias aggrauantes, vt quod non furetur 100. 200. &c.

Sed dices debere explicari circumstantiae aggrauantes ad hoc vt Sacerdos, qui in huius sacramenti administratione est iudex, adaequatum, & rectum ferat iudiciũ, similiter ad hoc vt peccata integrè explicentur, nisi enim hæ circumstantiae explicentur mutilum deponitur peccatũ; Item ad hoc vt adequatam imponat satisfactionem. Sed contra, quia vt patet ex Tridentino can. 7. eiusdem sess. Sacerdos non est iudex nisi quoad species, numerum peccatorum, & circũ-

stantias mutantem speciem; ergo de his non de circumstantiis aggrauantibus debet ferre sententiam. Et solum secundum has rationes speciei, numeri, & circumstantiarum speciem mutantium, debent peccata integrè deponi; & quoad illas satisfactio imponi.

Probatur secundò. Inducit non debet necessitas adeo dura, & difficilis, qualis est confiteri circumstantias notabiliter aggrauantes, sine aliquo notabili fundamento, vel in scriptura, vel in aliqua Ecclesiae definitione, vel Patribus, sed nec ex scriptura, nec ex Ecclesiae definitione, nec ex Patribus habetur, quod tales circumstantiae debeant confiteri; ergo. Maior patet, quia ex scriptura solum colligitur poenitentiae sacramentum esse iudicium quoddam, in quo peccata diiudicentur, ad quod non requiritur circumstantiarum depositio, praesertim cum rationale valde sit, quod Christus Dominus hoc sacramentum instituerit, per modum iudicij, non adeo rigorosi, non adeo exacti, sed paterni. Neque id habetur ex aliqua Ec-

clesiae definitione, quia potius oppositum colligitur, ut constat ex Tridentino sess. citata can. 7. ubi solum de circumstantiis mutantibus speciem declarat esse obligationem confessionis. Neque ex Patribus ergo.

Probat tertio Lugo hic disput. 16. nu. 110. tribus rationibus quas desumptit ex Vasquez loco citato. Prima quia ex opposita sententia deberet etiam explicari circumstantiae notabiliter alleniantes, quod nemo dicit. Secunda quia deberent etiam confiteri circumstantiae durationis, intensiois, & aliae similes; & tamè haec circumstantiae à nemine declarantur. Tertia quia si deberet declarari quantitas furti, deberet etiam declarari quantitas detractionis; hoc non fit; ergo. Sed haec rationes non conuincunt aduersarios, quia omnes istas sequelas admittunt quando ille circumstantiae notabiliter alleniant; quando duratio, & intensio est notabilis; quando detractionis quantitas, notabiliter aggrauat; videatur Nugnus q. 9. art. 2. dub. 2.

Primum argumentum pro parte contraria est, quia confessarius potest Poenitentem interrogare de circumstantiis aggrauantibus, & Poenitens ipse respondere tenetur; at qui hoc non esset verum si Poenitens confiteri non teneretur circumstantias aggrauantes: ergo illas confiteri tenetur. Maior ab omnibus admittitur: Minor probatur, quia si semel Poenitens confiteri non teneretur circumstantias aggrauantes, respondere non teneretur, sed posset uti æquiuocatione, vel ambiguitate, nemo enim obligatur ad id ad quod non tenetur.

Respondetur concedendo maiorem, & negando Minorem. Ad probationem dico quod licet Poenitens non teneatur fateri circumstantias aggrauantes, obligari tamen potest, ut patet etiam in alijs; non enim est nouum quod quis obligetur à superiore, vel iudice ad id ad quod prius non tenebatur; non tenetur reus fiteri delictum semiplene probatum si à iudice non

interrogetur, tenetur tamen si interrogetur.

Secundum argumentum; si quis decem vicibus intercalatis decem numos furetur, decem peccata committit; ergo qui vna voce totidem numos furatur licet vnum tantum peccatum committat, tenebitur tamen eam quantitatem in confessione deponere. Consequentia probatur, quia tanta malitia reperitur in vnicuique furto 100. aureorum, ac in decem, decem aureorum; tum quia est eadem proximi læsio; tum & maxime, quia tanta malitiæ intentio reperiri potest in vno furto, ac in 10.

Respondetur concedendo Antecedens, & negando consequentiam; siue enim sit tanta malitia in vno furto ac in 10. siue non, peccatorum numerus, diuino iure est explicandus, non maior malitiæ grauitas, ut ex dictis liquet.

Tertium argumentum: in incestu consanguinitatis gradus est explicandus, & tamen est solū circumstantia aggra-

uans; ergo circumstantia ag-
grauantes sunt in confessione
explicandae.

Respondetur quod suppo-
sita D. Thomae sententia 2.2.
quaest. 154. art. 9. Caietani
ibidem, Nugni hic quaest. 9.
art. 2. dub. 3. quod incestus
inter consanguineos, & affi-
nes sint eiusdem specie, ne-
cesse non erit explicare gra-
dum consanguinitatis, & affi-
nitatis, cum secundum hanc
sententiam ratio primi, vel
secundi gradus sit solum cir-
cunstancia aggrauans, & per
consequens qui peccauit cum
Matre, vel sorore, sufficit di-
cere commissi incestum, absq;
eo quod gradum exprimat.

Quartū argumentum: mu-
lieris sollicitato est circumstā-
tia aggrauans; & tamen est
confitenda; ergo. Responde-
tur negando Antecedens, ita
Lugo nu. 142. post Vasquez,
& ratio, est quia sollicitatio-
nis malitia quoad speciem, &
substantiam, licet non quoad
intensionem, habetur; quan-

do quis mulierem cum qua
peccauit sollicitauit, ac quan-
do non sollicitauit, quia se-
per est illius causa peccati, &
ad illud cooperatur; quae do-
ctrina applicari potest ad om-
nia peccata ad quae coopera-
tur, etiam si fuerit primum
mouens, seu sollicitas, unde
qui in missa de praecepto vo-
luntariè distrahitur colloquijs,
sufficit quod dicat in confes-
sione, Missa tempore fui nota-
biliter distractus confabula-
tionibus, & sic de alijs simi-
libus.

Quintū argumentum; qui
vnico ictu occidit plures v.g.
decem, sufficienter suum non
deponit peccatum dicendo
feci homicidium, sed debet
dicere occidi plures; & tamē
est solum circumstantia aggra-
uans; ergo. Idem dicitur de
voluntate occidendi plures,
& de desiderio. Hoc argu-
mentum petit vt explicetur
radix ex qua peccatorum nu-
merus desumatur; ideoque
sit.

D V B I V M

Incidens, unde sumenda sit unitas numerica peccatorum.

Hanc materiã fusè pertractavi in p. 2. modo breviter solum, quæ necessaria sunt tanguntur. Conveniunt omnes, tunc peccatum esse vnum numero, quando idem numero affectus perseverat, siue formaliter, siue virtualiter, in se ipso, vel in suo effectu. Vnde qui per horam continuat in eodem affectu occidendi inimicum, vnum peccatum facit; quia ille affectus internus in se ipso, vel formaliter, vel virtualiter durat; idem dicendum est, si duret in suo effectu, seu in opere externo; vt cum quis ex affectu occidendi inimicum, parat arma, sternit equum, habet iter &c. & vt docuimus de sacram. in genere disp. 7. q. 8. per somnum, & per alias ordinarias occupationes non interrumpitur actus ille, ob rationes ibidem adductas.

Conveniunt etiam pecca-

tum numero plurificari per retractationem, non quidem physicam, sed moralem, cum enim peccatum voluntarium esse debeat, vbi voluntarietas cessat, & peccatum cessare necesse est; cessat autem voluntarietas per retractationem moralem vt patet; desumitur autem moralis retractatio ex communi hominum sensu, qui eam magis, vel minus extendit secundum rerum diuersitatem.

Dico primo, *veritas numerica peccati non desumitur à materia circa quam actus ipse versatur, sed ab actu ipso.* Hæc est communis Theologorum sententia. Et ratio est, quia ibi est vnum numero peccatum, vbi est vna numero malitia, atqui vbi est vnicus voluntatis actus tendens in plures materias solo numero diuersas, ibi est vnica peccati malitia; ergo & vnica

cum peccatum. Maior patet Minor ostenditur, nam licet malitia obiectiua ab obiecto desumatur, formalis tamen, in qua est ratio peccati, à voluntatis actu desumitur; ergo vbi est vnus numero voluntatis actus, ibi vna numero malitia erit.

Sed dices cum Vasquez quæst. 91. art. 1. dub. 4. quod vbi sunt plures materiae numero distinctæ, ibi sunt plura peccata, ex eo, quod actus licet in esse physico sic vnus, moraliter tamen est multiplex numero, ob malitiarum pluralitatem, & sic putat Vasquez, quod qui vnico ictu plures occidit, plura committat peccata; qui vnico voluntatis actu plures interimit, plures internas committat occisiones; qui vnico actu ad plures mulieres accedere desiderat, plures fornicationes committat, qui pluribus detrahit, plura detractionis peccata committat sic deinceps. Sed contra quia secundum veriolem D. Thomæ, & Thomistarum sententiam, plura numero accidentia, non possunt esse in eodẽ

subiecto; ergo plures numero malitiæ non possunt esse in eodem actu, ac subinde, vnus, & idem actus etiam si versetur erga plura obiecta mala, numero dumtaxat distincta, non poterit plures habere malitias, ac proinde, nec plura peccata erunt. Antecedens optimè probant N. Salm. to. 1. de principio indiuiduationis. Consequentia bene sequitur ex Antecedenti, malitia namque est verum ens morale, reale, habens suum genus, suas species, & sua indiuidua; ac proinde, si semel plura accidentia physica solo numero distincta, nequeunt esse in eodem subiecto, neque plura accidentia moralia, propter eandem rationem. Vnde sicut in esse physico vna, & eadem actio potest in plura tendere (vnica namque visione plura videntur, vnica intellectuione plura cognoscuntur &c.) & tunc illa plura materialiter vnicũ formale terminatiuum constituunt. Ita & ingenere Moris; & sic quando quis vnico voluntatis actu, plures desiderat occidere, vnicum peccatum

catum est, quia illa plura, vnum totale, & formale illius actus terminatiuum constituunt Dixi quando illa plura solo numero distinguntur, quia si distinguerentur specie morali, plurificarentur tunc temporis in eodem actu peccata specie; vt si quis vnico actu vellet occidere Patrem, & Sacerdotem, vel quando Pater ipse quem vellet occidere, esset etiam Sacerdos, tunc duæ hæ species essent in confessione deponendæ.

Ex quibus manet explosa Cardinalis Lugonis sententia hic disput. 16 num. 134. quod nimirum in illo actu, quo quis vult plures occidere, sint plures malitiæ numero, vnum tamen peccatum sit ob vnitatem actus, ob quod vult, quod sufficiat tunc in confessione dicere, *occidere semel volui*, & si quis vnico iectu de facto plures occidat debeat dicere *occidi plures*, alioqui suum non deponet peccatum. nam in hoc casu cum hoc peccatum plures habeat malitias, debent ille exprimi, si autem diceretur commisi homicidium, diceret a-

ctum, qui vnicam dumtaxat exprimit malitiam.

Ex quibus inquam manet *prædicta doctrina explosa*, nam vt patet ex dictis plures malitiæ numero in eodem actu esse nequeunt. Et si semel dari possent, peccata numero multiplicarent; si enim plures malitiæ specie, peccata specie multiplicant; quare plures malitiæ numero, non debent peccata numero multiplicare? Vnde cum fundamentum illius auctoris sit nullum, sequitur sufficienter deponi peccatum si dicatur, *semel volui occidere*, vel *desideravi occidere semel*, & si de facto occidit; sufficiet dicere *occidi*, vel *feci homicidium*, cū tunc temporis vnica homicidij malitia reperiatur; idem dic de alij casibus supra recensitis: Dico 2. *quandiu actus positiue moraliter non interruptitur, censetur peccatū virtualiter moraliter continuari*. Pro quo nota, quod vt docuimus de sacram. ingenere disput. 7. quæst. 16. perseuerantia virtualis est duplex, physica, & moralis; physica est illa, quæ vel in se, vel in sua virtute.

virtute, vel affectu perseverat, vt in applicatione membrorum, in determinatione phantasiæ &c. Moralis vero in non retractatione; est enim communis hominum intellectus, quod cuiusque voluntas tendit perseveret moraliter, quam diu illam non mutat; vnde videmus Principes, & Proelatos, velle sua exequi mandata, quam diu de eorum non constat reuocatione, & tam en, & sommus, & negotiorum tractatio, & obliuio, & inconsideratio intercedunt. Qui ergo aliquid facere deliberavit, vult, & censetur velle, quod tandiu talis voluntas perseveret, quandiu morali retractatione non retractatur, nec est cuiusque animus, quod obliuione, inconsideratione, distractione, somno, negotijs, alijsque interrumpatur. Diana de sacram. resol. 95.

Inquires primò, quot peccata committat ille, qui proponit diuinum non recitare officium, vel non ieiunare per totam Quadragesimam. Respondetur vnum tantum peccatum committere, ratio pa-

ret ex dictis, quia est vnus actus, qui habet pro obiecto totam illâ diuini officij omissionem, vel ieiunij: si tamen postea quotidie omittat, vel non ieiunat, toties peccat, cū illa præcepta sint alligata diei, quod verum est quando id exequi potest, si enim non posset non peccaret; vt si quis ex tali animo non recitandi Breuariū proiecisset in mare, tunc temporis peccasset, non tamen postea, cum ad id iam sit impossibilitas.

Inquires secundò, quot peccata committat, qui debitam restitutionem per longū tempus non facit? Respondetur vnicum peccatum committere, quia prima cōtinuatur damnificatio, nisi contrariam habuerit voluntatem, moralem scilicet illam non physicam, quam iam explicuimus.

Inquires tertio, quot peccata committat, qui plurium audit confessiones in peccato mortali? Respondetur probabile esse quod vnum tantum peccatum committat, ita Lugo loco citato nu. 558. Et idem dicendum de illo, qui plures

plures communicat in mortali; & ratio est, quia licet plura sacramenta conficiantur, in virtute tamen eiusdem intentionis conficiuntur; non quia administrantur in eodem tribunali, seu Confessionario ut vult Lugo, nam si Confessarius locum successiue mutaret adhuc vnicum peccatum committeret, nec quia ille actiones sacramentales contineant irreuerentiam contra Deum, & Christum, quia alioqui peccata omnia essent eiusdem speciei, & numeri, cum hanc irreuerentiam peccata omnia contineant; sed ob rationem dictam à nobis.

Sed dices, hinc sequi quod si quis ex eadem intentione fornicandi, successiue cognoscat tres foeminas, vel tres occidat, vel eandem foeminam ter successiue cognoscat, eundem actum continuando, vnum peccatum committat, sequela probatur, quia ita sunt tres actus completi, tria poenitentiae sacramenta successiue administrata in mortali, ac sunt tres copulae continuae, vel tria homicidia; parum enim refert quod copulae fiant

cum eadem, ac cum pluribus foeminis; propterea dicunt communiter Theologi, ut videre est apud Dianam *de circums. aggrauant. resol. 13.* quod qui tres commisit fornicationes, siue cum vna foemina, siue cum tribus, satisfaciat si dicat *commisi tres fornicationes.* Si ergo semel probabile est, quod qui tria poenitentiae administravit sacramenta in mortali successiue, siue vni, siue pluribus, vnum tantum peccatum committat, etiam probabile erit, quod qui tria commisit homicidia, vel tres foeminas successiue cognouit, vel vnam tantum; vnum tantum peccatum mortale committat, cum utrobique eadem militet ratio.

Ingenuè fateor me non inuenire adaequatam, & quae mihi satisfaciat, huius argumenti solutionem, non tamen ob hoc villo modo, est huius argumenti concedenda sequela, sicut videtur illam concedere Zanardus in director. confess. §. 1. de sacram. poenit. cap. 18. dum dicit de illo, qui pluries copulam cum eadem, vna nocte habuit, quod sufficiat si

Si dicat

dicat in cōfessione *mansit una nocte cum meretrice, & feci quod potui*. Vnde non est audiendus quidam modernus, qui posito principio de vnitate peccati, dum plures successiue confitentur, vt nos posuimus, sequatur sequela in argumento posita. Et ratio est, quia licet adæquata, & sufficiens omnino, nō assignetur disparitas, omnino tamen negari debet sequela illa. Primò, quia cum simus in materia morali, moraliter metiri debet, & non secundum logicales illationes; alioqui moralia nō considerarentur moraliter, nempe ex vsu, ex praxi, ex sensu communi hominum, sed physicè, vel philosophicè; patet autem, vsu, praxim, & communem hominum sensum esse, quod singulæ fornicationes, singula constituent numero morali peccata, nec vnus post aliã successio facere potest, quod plures in vnâ numero moralem coalescant. Secundò, quia in materia morali non valet argumentari à maiori ad minus, nec à minori ad maius, non solum in hijs,

quæ sub præcepto cadunt humano: cum videamus multoties præcipi minus, non præcipi maius, prohiberi maius, non prohiberi minus; referuari peccatum minus, non referuari maius, vt quando referuatur incestus, non referuatur odium Dei, &c. verum etiam in alijs rebus, vnde non valet argumentari, afficere proximum iniuria in vita, in fama, in honore, sunt diuersa peccata, ergo etiam velle, vel desiderare ista proximo, diuersa erunt peccata; cum secundum veriorem sententiam odium proximi, diuersarum esse nequeat specierum, & sic sufficit dicere in confessione, se toties odisse proximum, nec opus est explicare, an tale odium fuerit versatum circa vitam, famã, honorem &c. Tertio, quia negari non potest, quin maior quædam vnio moralis reperiat in auditione plurium cōfessionem in peccato mortali, quam sit in pluribus homicidijs successiue factis, & in pluribus fornicationibus, siue cum vna, siue cum pluribus foeminis; nam confessio-

nēs facilius, & communius sunt vna post aliam, non sic homicidium, non sic fornicationes; secunda namque fornicatio, nouam in fornicante requirit præparationem, nouam excitationem, quæ non requiruntur in plurium confessionū auditione. Vnde potius admitterem peccati unitatem in pluribus homicidijs successiue ex eodem ire impetu commissis sicut admittitur in pluribus iniurijs erga proximum; vt cum quis vocat alium furē, adulterū &c. Et in pluribus blasphemijs, quam in fornicationibus: non solum quia secundum probabilem sententiam, & contumeliæ, & blasphemix omnes, sunt eiusdem speciei, sed etiā quia omnia ista successiue facta, maiorem quandam habent vnionem, quam habeāt fornicationes, ob rationem tactam.

Inquires quartò, an oscula, tactus &c. quæ præcedunt, & subsequuntur copulam, vnum compleant peccatum? Respondetur vnum integrare peccatum, dummodo oscula, & tactus, qui præcedunt, ad

copulam ordinentur, & qui sublequuntur, ob nouam non fiant; si enim oscula, & tactus præcedentes ob copulam nõ fuerint facti, sed casu, & deinde copula sequuta fuerit, verius videtur, quod sint peccata distincta, quia tunc non censentur facere vnum, cum copula, tanquam illius exordium. Similiter qui subsequuntur, si fiant ad nouam copulam initiandam, etiam si illa non sequatur, peccatum distinctum erunt à prima copula, cum tunc non censeantur primæ copulæ complementum.

Inquires quintò, quid facere debeat pœnitens quādo non habet numerum, & species peccatorum? Conueniunt Theologi non sufficere pœnitenti sua confiteri peccata mortalia in genere, sed debere illa etiam in numero confiteri, non tamen necessarium est vnumquodque sigillatim dicere, sed sufficit numerum determinatum proferre, vt commisi decem fornicationes, tot blasphemias protuli, &c. Difficultas solum est, quando pœnitens numerum non habet peccatorum, vt sūt

meretrices, concubinarij, & alij ceteri. Respondeo tunc sufficere dicere animi præparationem, & tempus quo in tali peccato fuit: semper tamen obseruandum est, vt saltem frequentiores species, & magis extraordinariæ dicantur: Et aduertere debet Cōfessarius, ne nimijs interrogationibus pœnitētem grauēt, ne confessionem reddat exosam, & sic retrahantur pœnitens à confessionibus, neque debet omnino relinquere interrogationes, vt volunt aliqui, dicentes sufficere pœnitentem audire, & absolvere, cum officium iudicis non fiscalis, non Aduocati agat.

Sed hic inquiret aliquis primò, an meretrix, & quilibet alius, qui grosso illo modo confessi sunt, si postea ad clariorem deueniant notitiā, debeant postea illa explicare. Est probabilis aliquorum sententia, vt Vasquez q. 91. art. 1. dub. 5. Card. de Lugo disput. 16. nu. 582. quod nō, secundum quam sententiam Cōfessarius facile expedire se paterit ab illis, qui si miles fecerunt confessiones, vt sunt

pueri, rustici, & alij similes, qui postea ad clariorem deuenientes cognitionem, volunt generales facere confessiones. Sed quia huius sententiæ fundamentum videtur esse quod talia fuerint confessio, saltem vt dubia, (alioqui, si neque vt dubia fuissent cōfessio omnino confiteri deberent, cum sit de fide ex Tridentino sess. 14. cap. 5. & can. 9. omnia peccata quoad numerum, & speciem debere confiteri,) & hoc fundamentum fuerit à nobis supra ex Diuo Thoma, & Tridentino reprobatum: ideo puto verius, talia peccata esse confitenda; excusarem tamen à talium peccatorum confessione, in duplici casu: Primus est, quādo quis cōfiteatur peccata prout illa commisit; ita quod si certa, vt certa; si dubia, vt dubia; si mortalia, vt mortalia; & si venialia, vt venialia; 2. quando ita illa confitetur, prout in scientia Dei sunt, vel alio simili modo; tunc enim temporis, non confitetur illa, vt dubia, nec quoad substantiam, speciem, & numerum, Cōfessarius tamen prudens,

ex modo quo confitetur sufficientem colligit esse confessionem, pro qualitate, & conditione personarum, quod iudicium Confessarij, semper præsumi debet, nisi de opposito constet.

Inquiret secundo, quomodo Confessarius moralem intelliget retractationem, à qua non à physica, desumitur peccatorum numerica vnitas: pro huius difficultatis intelligentia aduerte, quod actus dupliciter retractari potest, physice, & moraliter: v.g. cœna retractari potest physice, cum quis ab ea surgit; siue animū habeat reuertendi, & continuandi illam, siue non; & moraliter ad quod non sufficit, quod ab ea surgat cum animo non reuertendi, & continuandi illam, sed etiam quod tale tempus intercedat, quod prudentis iudicio moralem ponat discontinuationem, quod tempus secundum aliquos est

vnus horæ spatium, quod nimis videtur; secundum alios dimidiæ horæ, vel quod vtrius videtur, vnus quadrantis; vel iudicio prudentis; & ratio est, quia vnitas moralis, moraliter considerari debet, sicut physica physice; ergo sicut physica vnitas physicam requirit continuationem, ita moralis moralem, vnde sicut vnitas physica tollitur per physicas interruptiones, sic moralis per morales; & sic moralis vnitas per physicas tantum non tollitur interruptiones; sed per morales, quæ tempus morale requirunt assignatum. Per quæ doctrinam facile possunt Confessarij se expedire maxime à scrupulosis, qui in actibus internis plures habent retractationes, & cum putent tot esse peccata, quot retractationes, multū detinent confessarios in illis recedendis, infinitas referendo reflexiones &c.

Q V A E S T I O VI.

*Explicamur, quæ ad circumstantiam
quis pertinent.*

Circumstãtia *quis* est circumstantia personæ, quæ dupliciter solum, ordinẽ dicere potest, ad regulas morũ, vel quia dicit specialem oppositionem inter actum, & personam, vt est actus incontinentiæ in religioso, vel alio castitatis votum habente, similiter vt est peccatum luxuriæ in vxorato cum alia &c. Item omnia peccata, vel ex malitia, vel contemptu; in persona maioris virtutis, sciẽtiæ, dignitatis, &c. ratione quarum conditionum, magis dedecet peccare. Ob eandẽ rationem exercitium alienæ iurisdictionis talem affert oppositionem, vt cum laicus alterius vsurpat potestatem iudicando, sententiando &c. similiter cũ vsurpat laicus Sacerdotis potestatem celebrãdo, sacramenta conficiendo, &c. hæc & alia huius generis cætera dicunt ordinem ad regulas morum ratione

specialis oppositionis inter actum, & personam.

Vel quia persona supra suã reflectitur conditionem, præferendo se, vel subiiciendo se alijs; qua ratione diximus supra disput. 2. q. 4. contritionem esse aliquo modo pro peccatis satisfactionem; & quomodo in satisfactione attendi debeat personæ subiectio, sicuti in offensa fuit contemptus. Sed quia hoc secundum communiter solum affert circumstantiam aggravantem, quam diximus non esse necessariò explicandam, sicuti est in primo casu quoad peccatum ex malitia, vel contemptu in persona maioris virtutis, sciẽtiæ &c. nisi contemptus sit formalis, de quo suo loco, ideo solum restat aliqua adducere circa primũ. Est ergo certum alienam vsurpantem iurisdictionem in materia graui debere hoc explicare in confessione, cum specia-

specialem contineat deformitatem, vel iniustitiæ, vt in laico respectu iurisdictionis laicalis; vel contra religionem, vt quando spiritualis iurisdictionis vsurpatur. Est etiam certum vxorem debere suum statum Sacerdoti nescienti explicare, vt sciat illud peccatum esse adulterium, contra confortis ius. Est item certum habentem castitatis votū debere id ipsum explicare in peccato contra castitatem; tamen, quia de hoc speciales sunt difficultates, breuiter illas referemus, & soluemus.

Prima difficultas, an Sacerdos, vel religiosus professus, qui contra castitatis votum peccauit, debeat explicare, an votum quod habet sit simplex, vel solemne. Dependet præsentis difficultatis resolutio ex illa quæstione, quæ in materia de voto pertractatur an nimirum votum castitatis simplex, & solemne sint eiusdem speciei; illi qui volunt esse eiusdem speciei, vt Sanchez de matrim. to. 2. lib. 7. disput. 27. num. 27. & alij volunt id sufficere,

quæ sententia saltē per principia extrinseca est probabilis; illi vero qui volunt esse diuersæ speciei, vt Aragonius 2. 2. q. 88. art. 7. & D. Thomæ discipuli, probabilius negant id sufficere: sed de hoc suo loco.

Secunda difficultas, an habens votum castitatis peccet contra castitatem, si suadeat alteri, quod contra eandem peccet castitatem. Videtur mihi certum, quod habens votum castitatis, si suadeat peccatum contra castitatem alteri, non habenti tale votum, non peccare contra votum castitatis proprium; ratio est, quia qui votum vouit castitatis obligauit se ad seruandam castitatem, non vero se obligauit vt non inducat alios ad non peccandum contra castitatem; vnde religiosus, qui suaderet sæculari vt concubinam adiret & cum ea peccaret, non teneretur in confessione proprium castitatis votum aperire. Videtur etiam mihi certum, quod si habens votum castitatis suadeat peccatum contra castitatem, illi, qui voto adstringitur

gitur castitatis, non teneatur votum illius explicare, ratio est, quia vt dixi non peccat talis suadens contra propriũ castitatis votum, quia meum votum me obligat, vt sim ego castus, non tamen per tale votum me obligauit ne suaderem alijs castitatis violationem, vel peccata contra castitatem; nec contra votum castitatis alterius cum alterius votum me non afficiat. Tum quia, talis suasio non opponitur castitati, sed charitati cum sit peccatum scandalis, quod vt diximus in materia de scandalo, charitati opponitur, siue sit scandalum directè, cum alterius ruina intenditur; siue sit scandalum indirectè, quando scilicet quis positiuè neminem ad malum inducit, sed solum præuidet, alios ex suo dicto, vel facto ruinæ spiritualis occasionem sumpturos, in quibus scandalis cum charitati opponantur non est necesse nec personarum numerum, nec conditionem exprimere; sed solum scandalis peccatum fateri; si ergo talis suasio non est peccatum contra castita-

tem, sed contra charitatem, vel contra misericordiã spiritualem, non erit contra alterius votum, ac proinde religiosus suadens, vel consulens alteri religioso, vt violet castitatem, nec proprium, nec alterius violat votum, ac subinde satisfaciet; si sic confiteatur *peccaui contra charitatem fraternam, vel contra misericordiam spiritualem proximi, vel melius scandalizauit proximum meum in materia graui*. Hinc deducitur, quod si religiosus faciat se ipsum pollui ab alio religioso debet religiosus pollutus suum votum explicare, non religiosi polluentis, & religiosus polluens nec suum, nec polluti votum explicare tenetur, nisi & ipse sit pollutione passus, vel venream delectationem. Ratio est ex dictis, quia religiosus polluens, nisi & se ipsum polluat, vel delectationem habeat, ratione puri instrumenti habet, ad quod ex vi voti non se obligauit, peccat tamen contra castitatem, quia alterius peccato contra eadem castitatẽ cooperatur, vnde sufficet si dicat,

dicat, *alium pollui*, & pollutione passus satisfaciet dicendo, *alienis tactibus fui pollutus*. Sed oppositum est suadendū.

Tertia difficultas, an sponsus, & sponsa carnaliter se commiscentes, vel alij cum iisdem, teneantur talem fateri circumstantiam. Tres sūt sententiæ probabiles; prima est affirmatiua. Hanc tenet Naldus in Sum. V. sponsalia nu. 12. & alij: secunda affirmat de sponsa, negat de spēso. Hanc tenet Villalobos post alios to. 1. tract. 9. dub. 36. num. 16. Tertia absolutè de omnibus negat. Hanc tenet post alios Megala in 1. part. lib. 5. cap. 11. q. 5. nu. 9. & ratio est, quia ratio spōsalium est solum circumstantiæ aggrauans, ac proinde non necessario confitenda, sed de hac re sermo reddibit suo loco.

Quarta difficultas est, an virgo quando prima vice peccat contra castitatem teneatur hanc circumstantiam in confessione aperire? Id volunt aliqui tam in masculo quam in fæmina. Alij id volunt in fæmina, non in Ma-

sculo. Alij in nullo: ita Sanchez de matrim. lib. 7. disput. 4. nu. 5. & alij plures, quos congerit Diana de *circūst. aggrauant.* resol. 11. quod à fortiori habet verum in delectationibus, & desiderijs internis: & sic, qui desiderat virginem non debet hanc circumstantiam fateri, nisi intēderet illius violentiam; ratio est, quia virgo est sui corporis domina, & sic, si semel ipsa cōsentiatur, non nisi simplex intercedit fornicatio.

Quinta difficultas, an cōfessarius, qui cū proprio peccauit Pœnitēte teneatur hanc circumstantiam fateri? vera & communis resolutio est negatiua, cum hoc peccatum specialem non afferat malitiam ratione confessionis.

Sexta difficultas, an qui aliquod commisit peccatum cuius antea periculo se exposuit, teneatur periculi circumstantiam aperire? Respondet negatiuè Diana loco citato resol. 44. quando inter periculum, & peccatum moralis non intercessit interruptio, secus quando illa intercessit. Sed pro hac re melius intelligenda

genda nota, periculum esse duplex, formale, & probabile: formale tunc est quando quis certò credit se peccaturum; probabile tunc est, quãdo id non est certum, nec ut in plurimũ cadit, sed est probabile quod cadet, & est probabile quod non cadet. Et de hoc probabili periculo dico, non esse peccatum illi se spõte exponere, cum vnicuique liberum sit opinionem sequi probabilem. De formali vero periculo dico non licere illi se exponere alioqui amabit illud, iuxta illud *qui amat periculum, peribit in illo*. Sed de hoc magis alibi.

Septima difficultas, quot peccata committat religiosus, qui Prælati præceptum transgreditur. Respondetur cum Ledesma, Caietano, & Soto, quos refert Diana vbi supra resolut. 16. quod vnum tantum peccatum committat contra obedientiæ votum, & ratio est, quia præceptum in tantum imponitur, in quãtum id exigitur ad hoc ut votum suam explicet obligationem, vnde non habet specialẽ malitiam, sed solum illam, quam

à voto participat, quod maxime habet verum in mea religione, vbi religiosus ex vi voti, nunquam sub mortali, Prælato obedire tenetur, nisi talis obligatio per præceptũ sibi manifestetur; Tum quia materia præcepta, nec præceptum ipsum me obligaret, nisi talem obligãdi vim à voto, quod ego emisi obediendi, mutuaret; vnde licet præceptum transferat rem præceptam ad specialem virtutem, hæc tamen translatio ortum habet à voto, & materialiter importatur ab illo; Et sic, si Prælatus præciperet mihi ieiunium, & illud non facerem non committerem tria peccata, ut aliqui volunt, vnum contra votum, aliud contra præceptum, & tertium contra virtutem temperantiæ, ad quam materia præcepta fuit translata, sed vnum tantum, contra religionem, seu contra votum, quod tunc me obligat ratione talis materiæ sic præceptæ, & sic, & materia præcepta, & præceptum ipsum tunc temporis proprias non afferunt malitias, cum solum assumantur in instrumenta
decla-

declaratiua' meæ obligationis, ex vi voti.

Sed dices cum Lugo supra nu. 172. cui oppositum magis placet, quod sicut religiosus per votum paupertatis promisit seruare iustitiam, non accipiendo ex rebus conuentus absque Prælati licentia, & si accipiat, & peccat contra votum, & contra iustitiam, & si præceptum accederet, contra idem præceptum peccaret; ergo similiter si transgredia- tur ieiunium præceptum & peccabit contra temperantiã, & contra votum, & contra præceptum. Respondetur religiosum dum vouit paupertatem non se obligauit seruare iustitiam, sed ad non habendum alicuius rei dominiũ neque usum independentem; & si, vsurpando bona Conuẽtus sine debita venia peccat contra iustitiam, ideo est, quia iam talis materia supponitur, non quia fiat per votum, vel per præceptum, & sic, in trãsgressione voti paupertatis duo intercedunt peccata, vnũ contra iustitiam, quod etiam antecederet ad omne votũ fuisset, aliud cõtra votũ, quod

quis sponte emisit. At vero in nostro casu talis nõ supponitur materia grauis, sed assumitur per præceptum, vt purum instrumentum, ad hoc, vt votum suam explicet obligationem.

Dices etiam, quia si Ecclesia præciperet tale ieiunium, transferret illud ad temperantiæ materiam; & sic, qui tale ieiunium non faceret, in temperantiæ peccati reus esset; ergo. Respondetur quod in casu, quo Ecclesia tale ieiunium præciperet, vnum solum peccatum committeret transgressor contra temperantiã, ad quam materia illa præcepta, per præceptum esset translata, non contra præceptum; nisi adesset præcepti, vel præcipientis contemptus; At in nostro casu talis intemperantiæ peccatum non adesset. Et ratio discriminis est, quia in casu nostro præceptum, & res præcepta nõ inspiciuntur, nec assumuntur nisi vt media ad declarandum ex vi voti obligationem, quæ alias nulla esset; at in casu Ecclesiæ præcipientis ratione generalis subiectionis, non specialis,

non spontaneæ, talis adesset præcipiendi potestas. Non est tamen eadem ratio de transgrediente votum, quod iuramento confirmavit, quia licet iuramentum factum Deo, dicatur rationem voti habere quoad potestatem dispensandi &c. nõ tamen quoad proprias rationes formales, nam violatio voti est contra fidem Deo datam, violatio vero iuramenti est contra obligationem non adducendi Deum in testem falsi. Vnde qui violaret votum iuramento firmatum duplicis peccati reus esset: oppositum tamen sua non caret probabilitate, quando iuramentum religionis intuitu est emissum, de quo alibi.

Octava difficultas, an Eunuchus, vel frigidus fornicans teneatur illam circumstantiam explicare. Respondetur affirmatiuè, ratio est, quia illa circumstantia transferre videtur tale peccatum ad aliam speciem, nempe ad peccatum contra naturam, cum nulla in tali peccato esse possit generatio, & naturæ finis destruat, sed de hac materia ser-

mo redibit in tract. de matri.

Nona difficultas, an explicari debeat personæ peccantis dignitas? Respondetur negatiuè, nisi adfit scandalum: ratio est, quia talis circumstantia est solum aggrauans, & sic non explicanda. Eadem resolutio est de Governatore, vel alio simili, qui tenetur ex iustitia furtum v.g. impedire, si enim & ipse furetur non tenetur illam circumstantiam declarare, sed solum quando illa furta non impedit, ad hoc enim secundum, se obligauit ex vi officij ad primum autem nequaquam; sicut vineæ custos non tenetur sua furta cū tali circumstantia in cōfessione aperire, sicut tenetur quando aliorum furta non impedit. Eadem item resolutio est de Sacerdote percutiēte laicum, quod nimirum non teneatur dicere se esse Sacerdotem, est enim solum circumstantia aggrauans, non mutās speciem, cum talis percussio non dicat specialem oppositionem cum virtute, ratione personæ.

Decima difficultas, an ille, qui ex ignorantia vincibili pecca-

pccauit, tenetur talem ignorantiam fateri, an vero sufficiat, quod tale peccatum fateatur, sine vlla ignorantie mentione. Respondetur hoc secundum sufficere, est communis Theologorum sententia, quam post alios optimè defendit Sanchez in præcepta lib. 1. cap. 17. nu. 15. & lib. 2. cap. 7. num. 24. vbi contra aliquos probat hoc idem dicendum esse de ignorantia mysteriorum fidei. Ratio clara est, quia peccatum ex ignorantia, & ex certa scientia sūt eiusdem speciei, parum enim refert quod Missam non audias in die festo, ex certa scientia, vel ex malitia. Excipiuntur tamen aliqui casus. Primus est, quando ignorantia à censura excusat, tunc explicari debet, vt sciat Confessarius non adesse censuram. Secundus, quando ob ignorantiam exponitur periculo committendi peccata alterius speciei, vt cum quis fuit fornicatus, Ignorans, an illa esset soluta, vel vxorata, vel castitatis voto adstricta. Aliqui addunt quando ignorantia esset affectata, sed hæc circunstan-

tia non videtur nouam afferre malitiam supra peccatum ex certa scientia factum, imò aliqui volunt adhuc esse maius peccatum, peccare ex certa scientia, quam ex ignorantia affectata, cum peius videatur violare præceptum notū, quam illud nolle scire, vt sine remorsu violetur.

Sed dices, quia qui res fidei ignorat ignorantia culpabili, quando eas scire tenetur, non peccat peccato infidelitatis; ergo peccatum ex ignorantia, & ex certa scientia non sunt eiusdem speciei. Antecedens patet, alioqui qui sic, res fidei ignoraret fieret infidelis, fidem amittendo quod non videtur dicendum: certè nimis durum videtur; quod illi, qui ignorantia vincibili res fidei nesciunt, sint infideles, vel hæretici; maxime cum hæc peccata pertinaciam requirant, quæ in tali ignorante non reperitur. Consequentia etiam patet, nam peccatum contra fidem ex certa scientia est peccatum infidelitatis; vel totalis, vel partialis, &c.

Respondetur distinguendo
Ante-

Antecedens, qui ignorat mysteria fidei, quæ scire tenetur non peccat peccato infidelitatis perfectæ, & consumatæ, & conceditur: non perfectæ, & non consumatæ, & negatur; fides autem non destruitur per quodlibet peccatum infidelitatis, sed per perfectum, & consumatum; cum enim fides sit assensus certus, & determinatus diuino innixus testimonio, quandiu hæc ratio formalis non destruitur, nunquam fides amittitur; hæc autem ratio formalis non destruitur, nisi per peccatum infidelitatis perfectum, quo quis positivè diuino non assentitur testimonio, sed de hac re suo loco.

Vndecima difficultas, an Pœnitens habeat obligationem confitendi consuetudinem peccandi? Respondetur negativè: ita Bonacina, & alij plures apud Dianam supra resol. 15. nisi quando quis cognosceret consuetudinem fuisse proximam occasionem, vel periculum peccandi, & non peccasset, ut supra de periculo proximo dicebamus. & ratio est, quia

sicut nulla est obligatio confitendi periculum quâdo hoc cum peccato coniungitur, sed sufficit confiteri peccatum; ita non est obligatio confitendi consuetudinem quando hæc cum peccato coniungitur, sed sufficit confiteri peccata, quibus confessis & ipsa consuetudo confessa censetur, secus quâdo separata daretur, ut de periculo dicebatur. Difficultas esse potest, an teneatur quis curare auferre peccandi consuetudinem? conueniunt omnes obligationem esse tollendi consuetudinem peccandi ex aduertentia, sicuti est obligatio tollendi proximum peccandi periculum.

De consuetudine peccandi sine aduertentia est aliqualis inter Theologos difficultas, aliqui namque absolutè id volunt, alij absolutè id negat, alij distinguunt de consuetudine committendi actus in deliberatos, qui adhuc malitiam conseruant obiectiuâ ut est homicidium, pollutio, &c. & de istis dicunt esse obligationem tollendi hanc consuetudinem, & ratio est, quia

quia licet actus illi de facto non sint peccata ob indeliberationem, suam tamen obiectiuam retinent deformitatem, & sunt peccata mortalia materialiter, & secundum se, ac proinde tenetur vnusquisque illa impedire; alioqui, qui obseruasset se in somnis, vel ebrietate solere homicidia committere, non haberet obligationem, nisi vt non inebrietur, vel vt non detineat arma prope lectum, ne aliquem occidat. Vel consuetudo est committendi actus indeliberatos, qui prout sic, malitiam non retinent obiectiuam, vt sunt contumeliarum, blasphemiarum, & iuramenta, & de illis dicunt nullum esse obligationem talem tollendi consuetudinem. Hanc sententiam tenet Sanchius apud Dianam supra resol. 55.

Mihi magis placet esse obligationem tollendi vtramque consuetudinem, & ratio clara videtur, quia negari non potest, quin tales blasphemiarum sine rationis vsu prolatae, licet obiectiuam non conseruent malitiam, maximam tamen afferunt indecentiam; vnde audientes non solum mirantur, verum etiam non bene audiunt, & horrescunt tales audire materiales blasphemias. An autem Poenitens teneatur respondere confessario interroganti de consuetudine peccandi? negat Sanchius vbi supra, quia obligaretur bis eadem confiteri peccata. Varius affirmant alij, quia cum confessarius sit iudex, ius habet petendi a penitente ea omnia, quae sibi necessaria videntur ad Poenitentis statum percipiendum.

Q V A E S T I O VII.

De circumstantia Quid, & de pertinentibus
ad ipsam,

AD circumstantiam quid pertinent ea, quae ad personam, cum qua peccatur pertinent, item quae ex parte rei volitae se tenent; & effectus ex peccato sequutus, de quibus aliquae difficultates proponuntur & soluentur, ex quarum solutionibus colligitur, quid in alijs similibus dicendum sit.

Prima difficultas, an Poenitens debeat explicare peccatum consummatum, quando illud consummauit, an vero sufficiat cuiusque peccati initium in confessione deponere? v.g. quis peccatum commisit fornicationis, an satisfaciat dicendo peccaui grauius contra castitatem cum soluta; quis vnam ex se committit pollutionem, an satisfaciat si dicat, tetigi me libidinosè grauius, seu in materia graui contra castitatem; quis alium occidit, an satisfaciat si dicat, læsi grauius

proximum in vita, & sic deinceps. Ad quod respondeo quod cum peccatum vt consummatum non addat supra se ipsum nisi circumstantiam aggrauantem (non enim peccati consummatio nouam addit supra se ipsum speciem,) & circumstantia aggrauans in sententia D. Thome, & nostra non sit necessario in confessione deponenda, sequitur, quod quando quis sua confitetur peccata, non teneatur consummationis circumstantiam confiteri; solum præ oculis haberi debet ne species varietur, tunc enim temporis, vt ex se clarum est, non sufficiet; & quia cūmunior Theologorum sententia est, quod tactus specie distinguantur à copula perfecta, ideo si quis fornicationem commisit, non satisfaciet dicendo *tetigi impudicè feminam*: similiter qui se ipsum polluit non satisfaciet dicendo *me ipsum impudicè*

diei tetigi, cum pollutio, & tactus specie, secundum veteriorum sententiam, determinentur; quando tamen actus principalis explicatur, explicari censentur secundarij, ob idque diximus supra non esse necesse fateri distinctè oscula, & tactus, qui copulā præcedunt, & subsequuntur. Hinc resolues dubium quod communiter proponitur, an in sodomiæ peccato necesse sit explicare fuisse agētem, vel patientem. Lugo namque hic disput. 16. nu. 43. tenet debere illam circumstantiam explicari, quia ex parte vnus interuenit pollutio, non ex parte alterius. Diana vero de sacram. resol. 156. apud Lugū loco citato id negat; & ratio est duplex: prima, quia esse agentem, vel patientem in tali peccato est solum circumstantia aggrauans, in quantū quod vnus polluitur, & magis peccat; alter cooperatur, & minus peccat. Secunda, quia est Filliucij, Machadij, Caramuelis, & Mazuchelli, apud Dianam p. 7. tract. 10. resol. 8. sententia, quod omnia peccata cōtra naturam sint eius-

dem speciei infimæ de quo alibi. Idem dicendum est de sodomia cum foemina, quod nimirum non sit necesse hanc circumstantiam explicare, nisi vbi sodomia est reseruata, quia reseruatō de perfecta intelligitur sodomia, quæ non est inter personas diuersi sexus, vt omnes tradunt. Imò sodomia inter ipsas foeminas nō est peccatum reseruatum, nisi in casu quo femina, medio aliquo instrumento seminat intra vas alterius, quod aliter fieri nō posse dicunt. Addunt aliqui non improbabiler, peccatum sodomiæ, quando reseruatur, nisi aliud exprimitur, de solo agente intelligi debere, & quando seminat intra vas; vnde sodomia inter illos, qui nondum seminant vt sunt impubes, non est reseruata. Aduerte etiā quod P. Diana diligentissimus sententiarum perquisitor par. 3. tract. 4. resol. 101. docet in peccato sodomiæ nō esse necesse explicare gradum affinitatis, vel consanguinitatis, cum hi sint in ordine naturali, non contra naturam, quod etiam admittunt alij aliqui.

Vide eundem auctorem, p. 7. tract. 12. resol. 23. vbi ex Mazuchello docet in peccato sodomiae non esse explicandam personam cum qua peccatur, sed satisfaciet dicendo *peccavi toties contra naturam*; & per hanc doctrinam liberauit Diana quendam vxoratum, qui verecundabatur fateri se ita, cum propria vxore peccasse. Imò volunt aliqui non esse necesse, quod vxoratus hanc circumstantiam explicet; cum ius vxoris non violet, nisi quando alterius tori est violator, & quando redditur impotens ad reddendum debitum &c. sed de his in tractatu de matrimonio, Deo dante, sermo redibit.

Secunda difficultas, an qui peccat contra aliquam materiam duplici præcepto præceptam, vel prohibitam, teneatur talem deponere circumstantiam; quis v. g. non audiuit sacrum in die Dominico in quo incidit festum aliquius sancti, vel non ieiunauit in aliqua vigilia sancti aliquius in quadagesima, &c. Respondetur non esse talem obligationem, quando illa præ-

cepta ex eodem motiuo procedunt, vt in casibus dictis; nam sacri auditio est ex eodem religionis motiuo, & ieiunium ex eodem motiuo temperantiae, &c.

Tertia difficultas, an coniugatus quando cum alia peccat coniugata teneatur explicare in confessione vtriusque statum, similiter religiosus qui cum alio religioso peccauit teneatur id in confessione manifestare.

Respondetur quod non, sed sufficiat coniugato si dicat commisi adulterium, nec est necesse, quod dicat coniugium suum, & complicitis; similiter religiosus, qui cum religiosa, vel religioso peccauit, sufficit, quod suum exprimat peccatum absque alterius status manifestatione. Et ratio clara est, quia vxoratus committens adulterium cum alterius vxore, si deberet hoc explicare, vel hoc ideo esset, quia esset duo adulteria, numero diuersa, vel specie; non numero, quia secundum sententiam D. Thomae, & nostram in eodem actu non possunt esse duo, vel plura accidentia solo numero distincta,

fincta, & sic eadem copula vxorati, cum vxorata, nequit duas adulterij malitias solo numero diuerfas habere.

Neque specie, quia adulteria illa, imò & omnia, vt talia, sunt eiusdem speciei; iniuria namque quam vxoratus suæ facit vxori adulterando, non est specie diuersa ab illa iniuria, quam adultera suo facit marito.

Respondet Lugo loco citato, nu. 258. re vera fundamentum duarum malitiarum solo numero distinctarum in eodem actu, nō esse sufficiens, seu conuincens, ad adstruendas duas illas malitias, & ad imponendam pœnitenti obligationem deponendi vtriusque statum, sed dici debere illas duas malitias esse specie differentes, quia diuersa est obligatio; qua ego debeo esse castus, ab illa, qua ego debeo non esse alteri causa quod peccet contra castitatem; & sic diuersa est obligatio, qua vxoratus tenetur non lædere ius propriæ vxoris, ab illa, qua tenetur facere quod alter nō lædat ius alterius. Sed hæc doctrina semper mihi falsa

visa fuit, quia vt disput. 1. huius tractatus docuimus vna, eademq; virtus, quæ me inclinât vt sim castus, inclinât etiã me, vt velim alios esse castos, eadem charitas, quæ me inclinât, vt Deum ex puro corde diligam, inclinât etiã me, vt id velim in alijs, eadem temperantia, quæ me inclinât vt sim temperatus, inclinât me, vt desiderem alios esse temperatos, alioqui deberet multiplicari virtutes; & sic deberet dari vna charitas, quæ me inclinaret ad diligendū Deum super omnia, & alia, quæ me inclinaret ad id volendum in alijs, &c. Eadem ergo virtus, quæ inclinât primariò vxoratum ne ius propriæ violet vxoris, inclinât eundem secundariò, ne violet ius alterius: Si enim principium illud naturale: *quod tibi non vis fieri, est ratio à priori inclinans in illud, alteri ne faceris*, nec hoc secundum nouam affert difficultatem, pro qua superanda noua synderesis vis addi debeat; quare etiam illa inclinatio, qua vxoratus inclinatur in hoc, quod ius, quod in propriam habet vxorem non

violetur, non erit sufficiens, ad inclinandum, ne velit, quod non violetur ius alterius?

Quarta difficultas, an ille, qui se de aliquo peccato iactavit, vel se, vel alium de aliquo peccato laudavit, debeat peccatum, de quo se iactavit, vel laudavit explicare? de peccato iactantiae procedit difficultas, nam laudare se, vel alium praecise de dexteritate, de arte, de inuentione, de viribus, quae in ipso peccato patratò manifestantur, licet sit quaedam iactantia, non tamen est peccatum mortale. De sola ergo iactantia est difficultas, nam si simul cum iactantia etiam desiderium, vel complacentia reperitur, certum in omnium sententia est, debere peccatum de quo talis habetur complacentia, vel desiderium manifestari, quando tamen complacentia esset efficax, quia quādo non est efficax, est aliquorum sententia non debere explicari, saltem quoad omnes condiciones, quas habet illud peccatum à parte rei, vnde si quis simpliciter habeat complacentiam de co-

pula habita cum vxorata, dicunt non habere malitiam adulterij, sed simplicis fornicationis, vt dicitur de delectatione morosa, vt suo loco dicetur.

Sunt duae sententiae; prima est, quod tale peccatum de quo quis se iactavit debeat in confessione explicari. Hanc tenet Sanchez summatò. 1. lib. 1. cap. 3. num. 23. vbi citat Lopez, & Rodriguez, sed isti vt benè obseruat Diana de sacram. resol. 161. loquantur in casu, quo quis complacet sibi de peccato de quo se iactat.

Secunda sententia verior, & probabilior; quam tenet Diana supra, post Nauarrū, & Lugo supra, nu. 268. post Palaum, est quod sufficiat dicere *gloriatu sum*, vel *me iactaui* de peccato mortali, absque eo quod peccati speciem explicet, & ratio est, quia in peccato iactantiae, peccatum illud de quo quis iactatur, nō terminat ratione sui, nec specificat iactantiam ratione sui, sed ratione gloriae captandae, ergo non est necesse peccatū illud de quo est iactantia ma-
nife-

manifestare. Antecedens patet nam iactator, dum se iactat laudem præterdit, & ut laudem consequatur ex actione sua, assumit pro medio peccatum; ergo id quod terminat, seu quod specificat iactantiam, non est peccatum ipsū sed motiuum, nempe gloria, & laus, & sic, cum peccata specificentur à motiuo, non ab eo quod materialiter inspicitur, & motiuum gloriæ, & laudis possit desumi à peccatore ex omni peccato; sequitur, peccatum de quo quis iactatur, solum materialiter importari, ac proinde non debere ex necessitate explicari.

Hoc tamen intelligi debet quando iactantia aliam malitiam non affert, ut contingit quando quis iactando se de aliquo peccato, proximum infamaret manifestando v.g. complicem; vel quando grauis irreuerentia, vel iniuria sequeretur, ut cum quis iactatur publicè de contumalia, vel iniuria illata Principi, vel Prælato. Similiter quando scandalum non sequitur, nam si quis alium

laudet de peccato, scandalū facile oriri potest. Aduerte tamen iactantiam eandem habere malitiam, & esse peccatum eiusdem speciei, siue illud peccatum de quo est iactantia fuerit verè commissū, siue non, nec esse necessesse hanc circumstantiam in confessione declarare. Item aduerte, quod id quod dictum est de alterius laude, intelligi debere, etiam de alterius vituperio, quia tam in laude quam in vituperio, non est peccati species explicanda, cum oppositorum sit eadem ratio, & disciplina.

Quinta difficultas, an consilium opus illicitum teneatur illud explicare. Respondetur affirmatiuè, & ratio est quia consilium duplicem habet malitiam, scandalum, cum proximum inducat ad peccatum, & malitiam contra illam virtutem contra quam consilium datur, cum directè illius virtutis transgressio suadeatur; sicut enim desiderium efficaciter à re desiderata specie desumit, ita consilium à re consultata. Quia tamen obseruauimus communiter Pœnitentes

tenentes solum se accusare de malo consilio dato, & confessorij etiam prudentissimi de hoc non sunt solliciti, dicerem non esse improbable, saluo meliori iudicio; non teneri consulente fateri materiam, de qua consilium dedit, sed sufficere si dicatur *male cōsului in materia graui*, imò & *peccaui peccato scandali*, cum enim consilium fraternæ opponatur correptioni, & peccatum scādali eidē fraternę correptioni, vel virtuti misericordiæ spiritualis, cuius actus est correptio opponatur, sequitur quod si cōsiliū aliā non afferat malitiā specificam, nō erit necesse peccatū illud de quo fuit consilium, deponere. Quod autem Consilium aliā non habeat malitiā quam scandali, patet, quia sicut in iactantia, peccati ratio attenditur ex motiuo gloriæ, vel laudis, non ab eo quod de materiali importatur, ita & in Consilio; consulens namque suo consilio, proximē ruina sui proximi intendit, seu cōsulentis motiuum proximum, est sui proximi ruina, seu inducere, vel directē, vel

indirectē proximum suum in peccatum, quod consulitur, vel etiam secundum alios captare, medio consilio, prudentis conceptum, & existimationem, quia tamen hæc ratio nisi directē intendatur, est solum circumstantia generalis, non est necessario in confessione deponenda. Similiter quod directē, vel indirectē, seu expressē, & minus expressē proximi ruina intendatur, peccati speciem non mutat, cum solum se habeant, vt peccatum consummatum, & non consummatum si ergo motiuum consilij non est motiuum virtutis contra quam peccatur, sed solum illud vt medium assumitur, vel instrumentum, vel vt materia inductionis, alioqui cōsiliū prauum, non esset in specie scādali; sequitur, quod consilium non habeat malitiā illius virtutis contra quam est peccatum, ad quod consulitur, ac proinde necesse non erit illud peccatum fateri, sed sufficet dicere *consului peccatum graue*, nisi aliunde circumstantia alia adsit, vt odiū, inuidia, &c. vt si quis consulat

lat homicidiū ex odio, quod habet illius, cuius homicidiū consulitur.

Ad rationem in contrariū, quod nimirum consilium habeat malitiam contra illam virtutem contra quam consilium datur, dico id non esse verum; cum consilium non habeat pro motiuo oppositū illius virtutis formaliter, sed solum materialiter, & secundario; alioqui motiuum consilij, vt dictum est, non esset inductio directā, vel indirectā ad peccatum; nec esset consilium prauum in specie scādali, quod dici nequit. Hoc ex opposito explicari potest, nam in omnium sententia cōsulens castitatem, actum non facit castitatis, nec habet tale consilium bonitatem castitatis: consulens ieiunium, nō elicit actum temperantię, nec tale consilium bonitatem habet temperantię, nisi aliunde affectum habeat erga temperantiā; ita pariformiter ex hoc præcisè, quod quis consulit actum intemperantię, malitiam contrahit intemperantię, nisi aliunde tale con-

silium detur ex prauo affectu erga temperantiā, de quo nulla est controuersia.

Aliqui solent hic pertractare, an sit necesse explicare in confessione voti diuersitatem, an vero sufficiat dicere peccaui contra votum, vel cōtra religionem, & idem inquirunt de iuramento, sed quia hæc difficultas propriam habet sedem in materia religionis, ideo puto esse prætermittendam; solum vnum aduerto esse valde probabile omnia vota, & omnia iuramēta esse eiudem spei, prout præcisè vota continentur intra terminos voti, & iuramēta intra præcisos iuramenti terminos, ideo præseindendo à materia, sufficet dicere peccati contra votum. Disputant etiam aliqui hic, an sit necesse explicare species infidelitatis, nempe Iudaismum, Paganismum, & Hæresim, & Hæresis speciem; sed & hæc disputatio ad 2. 2. pertinet, vbi Deo dante pertastabitur, pro modo dicere sufficiat tres illas species explicari debere; non tamen esse necesse specialem

cialem explicare heresim, sed *contra fidem*, vel habui assensum hæreticum. *dicere sufficit habui errorem*

Q V A E S T I O VIII.

Alia de circumstantia quid explicantur.

EXplicuimus quæstione præcedenti plura, quæ de circumstantia *quid* dicuntur præsertim de hijs, quæ ad materiam circa quam peccatur, pertinent, nunc restât aliqua explicanda de ijs quæ pertinent, vel se tenêt ex parte personæ cum qua peccatur, vel contra quam peccatur, & licet regula tradatur generalis, quod tunc personæ circumstantia explicari debeant, quando nouam refondit maliciam specie distinctâ, tamen quia hoc in multis difficile explicatur, ideo ad aliquos casus particulares est descendendum.

Primus casus est, an si quis odio proprios habeat parêtes, debeat hanc circumstantiam explicare, an vero sufficiat, quod dicat, *odio habui proximum meum*. Respondetur de-

bere illam circumstantiam explicare, & ratio plana est, quia tale odium non solum est contra charitatem, verum etiam contra pietatem, quia filius tenetur non solum procurare bonum parentum, verum etiam bonum illorû desiderare, cui desiderio tale odium opponitur. Vnde omnia peccata filiorum imparêtes, hanc afferunt circumstantiam, quæ bonum parentum grauitè lædit; Vnde si filius parentes percutiat, occidat, inhonoret, tenetur illâ circumstantiam deponere: si militer si grauitè, proprijs, filius, detrahat, parentibus; si illorum bona dilapidet, quando tamen talis dilapidatio tanta esset, quod in necessitate, & angustia ponerentur, secus si tenuis sit dilapidatio; & sic, tunc filij familias

miliæ tenentur in furtis parentum hanc fateri circumstantiam, quando furtum est a deo graue, quod non solum peccant contra iustitiam, verum etiam contra pietatem, quia scilicet ponitur pater in tali necessitate, à qua filius tenetur illum eripere. Hæc eadem circumstantia explicari debet à parentibus quando peccant in filios, licet materia grauior esse debeat, cū minor sit obligatio parentum in filios quam filiorum in parentes, idem ferè dicendum est de peccatis mariti in uxorem, & e contra. An autem hæc obligatio extendatur ad fratres, puto extendi, sed non est ita facile peccare contra pietatem prout ad fratres extenditur, ac prout ad dictos. Ad alios gradus inferiores puto non extendi pietatem, ac proinde non esse necesse illam circumstantiam coniunctionis exprimere. Sed quia pietas non solum parentes respicit, verum etiam patriam, & patriæ patres, propterea si quis grauitè læderet patriam, vel patriæ patres, vt sunt principes, & gubernatores,

teneretur hanc circumstantiam in confessione deponere, hoc tamen intelligi debet de læsione patriæ, qua patria est, & parentum patriæ, qua tales sunt: peccata vero, quæ committuntur cōtra alios superiores tunc nouam afferunt malitiam in confessione necessario deponendam, quando eorum superioritas offenditur, secus quando illa peccata non tangunt superiores, quæ tales sunt.

Secundus casus, an si quis delectetur interius de obiecto malo, debeat circumstantiam, vel circumstantias obiecti, quibus à parte rei circumstantionatur, declarare. Quis v. g. in die veneris delectatur de esu carniū, an sit tunc peccatum, & debeat hanc circumstantiam declarare. Religiosus delectatur de sūptibus, quos faceret, si esset sæcularis, in hac, vel in illa occasione. Quis delectatur de copula cum Berta vxorata, an debeat fateri circumstantiam mulieris alienæ. Regula generalis imprimis est, quod quando delectatio non est de re mala, vel ratione,

fui, vel ratione conditionis appositæ, nullum est peccatûs; unde si quis præcisè delectetur de esu carniû in die veneris, non peccat, ex eo quod præceptum de non comedendis carniûs, est de actuali esu, non de non delectando de illo: similiter religiosus, qui præcisè delectatur de sumptibus quos faceret, in illa, vel illa occasione non peccat, quia paupertatis votum ad illas, internas delectationes, non se extendit, sed solû quod omne à se abdicet dominium, & usum independentem: similiter non peccat, qui ratione conditionis appositæ, se ponit in tali statu, in quo talis res sibi licita esset, vt si quis religiosus se ponat mente in statu seculari, dicendo si essem secularis, vellem ducere vxorem, & de hac delectetur, sub illa conditione, non peccat; quia tale obiectum sub illa conditione, non est illicitum. Si tamen diceret si essem secularis vellem tenere concubinam; vellem fornicari; occiderem illû; te percuterem, &c. tunc peccaret, quia illa conditio mu-

tationis status, non reddit obiectum licitum, sed illicitum relinquit; nisi fortè illius mēs esset, solum ostendere, quid faceret, si secularis esset, attempta propria inclinatione; eo namque casu non peccaret.

Si delectatio sit de re mala, vel est de re mala, quia prohibita, & de hac dicunt plures, quos retuli in prima secunde; quod non sit peccatum delectari de illa secundum se; vel est de re mala secundum se, & hæc certissimè est peccatû, vt cum quis delectatur de fornicatione, de homicidio, de furto, &c. Difficultas solû est, an tota obiecti malitia redundet in actum, an solum illa, de qua ipsa procedit delectatio. Exempli gratia, quis delectatur de vxore alterius, an talis delectatio, solam habeat fornicationis malitiam, an etiam adulterij.

Prima sententia est, quod tota obiecti malitia in actum delectationis redundet, & sic delectatio de vxore alterius habet malitiam, & fornicationis, & adulterij, & sic vtraque malitia est in confessione deponenda. Hanc sequitur Lugo

Lugo hic nu. 383. & alij plures.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Delectatio de obiecto malo, non habet totam obiecti malitiam, sed illam solam de qua est delectatio; unde qui delectatur de copula uxorata, nisi delectetur etiam qua uxorata est, solum malitiam habet fornicationis, & sic necesse non erit dicere in confessione statum obiecti, de quo talis fuit delectatio, sed sufficit dicere delectatus sum de fornicatione.* Hanc sententiã sequitur Vasquez 1.2. disput. 121. & 112. Reginaldus, Salyrus, & alij, quos refert, & sequitur Diana de circumst. aggravant. resol. 48. & part. 3. tract. 3. Miscel. resol. 34. & tractat. de sacram. resol. 67. Pro huius conclusionis intelligẽtia nota: actus voluntatis in duplici esse differentia, alij namque sunt efficaces, qui ut tales respiciunt executionem, & sunt desiderium, & omnes volitiones efficaces, quæ quantum est de se, obiecti respiciunt consequutionem; alij sunt inefficaces, & sũt simplices rei affectus, circa obiecti

consequutionem. Est autem differentia inter istos actus, quod illi, qui efficaces sunt, suam speciem sumunt ab obiecto, sic à parte rei circumstantionato; cum enim efficaces sint, obiectum habent respicere, seu in obiectum habent tendere prout est sic à parte rei circumstantionatum, ac proinde obiectum totam quam habet malitiam, in actũ refundit; at vero actus inefficaces, seu simplicis complacentiæ, non respiciunt obiectum secundum omnia, quæ habet à parte rei, sed solum secundum illam rationem, qua habet simplicem illam complacentiam mouere, excitare, & terminare; unde si quis complaceat de alterius vxore, licet in hoc obiecto, de quo est complacentia sit ratio delectationis contra castitatem, & alterius iniuria; complacentia tamen non est de iniuria, sed de delectatione, & sic cum sola delectatio excitet complacentiam, sola etiam terminabit, & subinde specificabit, & ratio iniuriæ per accidens, & materialiter se habebit.

Hoc posito probat Vasquez nostram conclusionem, quia delectatio morosa non specificatur ab obiecto, sed à virtute cui opponitur, per oppositum, desiderium efficax ab obiecto specificatur, ergo obiectum suam refundit malitiam in desiderium, non in delectationem. Antecedens videtur supponere Vasquez. Consequentia patet, nā virtus cui apponitur delectatio de coniugata, non est iustitia, sed castitas, ac proinde hæc sola suam refundit malitiam; secus respectu desiderij efficacis.

Sed hanc rationem fusè impugnaui in p. 2. in tract. de delectatione morosa. Nam vt rectè docet D. Thomas p. 2. q. 18. art. 2. & q. 19. art. 1. & 2. & q. 24. ar. 4. & q. 72. ar. 1. & 2. & q. 74. art. 8. & alibi frequenter, omnis actus speciem sumit ab obiecto, est enim hoc commune Theologorū, & Philosophorum pronūciatum. Tum quia, omnis voluntatis actus, siue efficax sit, siue inefficax, est tendentia in obiectum; ergo ab obiecto specificari debet. Tum etiā, quia

ab eo actus specificatur, à quo malitiam sumit; atqui sumit malitiam ab obiecto, ergo ab illo specificatur; in tantum namque actus alicui opponitur virtuti, in quantum tendit in obiectum malum tali virtuti oppositum. Tum denique, quia idem est actum specificari per oppositionem ad virtutem, ac specificari per ordinem ad obiectum; cum enim actus virtuti non opponatur; nisi media materia, vel obiecto circa quod talis actus versatur; sequitur, quod idem erit actum specificari à virtute, & ab obiecto; vnde qui obscenè delectatur, in tantum hæc delectatio castitatis virtuti opponitur, in quantum talis materia delectationis; castitati opponitur.

Vera ergo nostræ conclusionis ratio desumitur ex notabili posito, quod nimirum quando voluntatis actus est inefficax, non tendit in obiectum secundum totum quod est à parte rei, sed solum secundum quod mouet, quod excitat delectationem; atqui id quod excitat delectationem in delectatione copulæ, non est

est quod illa persona sit vxorata, seu nõ est alterius, nempe mariti illius, iniuria, sed solum explere libidinem; idẽ dic quando quis delectatur de Moniali, de matre, de forore, &c.

Tertius casus, an in iudicio temerario necesse sit explicare personã de qua tale fuit iudicium. Respondetur negatiuè, vnde sufficit dicere habui tot iudicia temeraria de proximo meo, absque eo quod proximus nominetur; imò neque est necesse explicare iudicij materiam, vt iudicauì furem, adulterum, &c. quia in veriori sententia omnia iudicia temeraria sunt eiusdem speciei moralis, licet specie physica disternantur; cum enim iudicium temerarium sit contra iustitiam commutatiuam, prohibentem ne lædam famam proximi mei, nec internè per iudicium, nec externè per detractionem, & cõtumeliam, sequitur omnia iudicia esse eiusdem speciei, sicut & omnes detractiones, & omnes contumeliæ.

Quartus casus, an sit necesse explicare effectum ex

peccato subsequutum. Quis v.g. percussit aliquem graui-ter, & postea dolens, vel confitens suum retractat peccatum, postquam retractationẽ mors percussi sequitur, an iste teneatur postea talem percussi mortẽ fateri? Quis præbuit alicui venenum, & statim de tali dolet peccato, vel cõfitetur illud, & cum non possit mortem impedire post aliquod tempus sequitur, an ille teneatur hoc homicidium confiteri?

Sunt duæ sententiæ extremæ: prima sententia est, quod sit necesse talem effectum sequutum in confessione deponere. Hanc sententiam sequitur Sanchez de lib. 9. de mat. disput. 45. nu. 30. & alij quos affert Lugo disput. 16. n. 439.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Nulla est obligatio confiteri dictum effectum subsequutum.* Hæc est communis Theologorum sententia, quam defendunt communiter Expositores D. Thomæ 1. 2. q. 71. art. 5. videatur M. Curiel ibidem dub. 3. S. 3. Bonacina de legibus disp. 2. quæst. 4. puncto 4. num. 8. &

alij

alij quos affert, & sequitur Diana de circumst. aggravant. resol. 64. & de sacram. resol. 67. Communis nostrae conclusionis ratio est, quia obligatio quam habent fideles ex Tridentino sess. 14. cap. 5. & can. 7. est confitendi peccata, sed effectus ex peccato sequutus non est peccatum, sed peccati effectus; ergo nulla est obligatio confitendi peccati effectum sequutum.

Confirmatur primò hæc ratio, quia posita peccati retractatione, effectus peccati non sequitur ex peccato, moraliter, sed physicè, & naturaliter; ergo nulla est obligatio talem effectum confitendi. Antecedens patet, nam si posita peccati retractatione adhuc effectus moraliter sequeretur, plura sequerentur absurda. Primū quod tale peccatum non esset retractatum. Secundū quod si ille, qui causam dedit illius effectus moreretur, deberet ex necessitate damnari, suppono enim quod talis effectus post illius mortem sequatur; si enim tale peccatum, vel talis effectus confiteri debet, quia homo

tunc peccat quando effectus ille sequitur, si ille sequatur post mortem, post illam damnari deberet, vnde si ille esset in Purgatorio, vel etiam in cœlo ad inferos trāsire deberet, quod est absurdum. Tertiò sequeretur, quod quis gratiam amitteret, sine libertatis vsu, v.g. in somnis, vel in ebrietate, vt si quis in vigilia pollutionis causam dedisset, & statim retractans dormiat, vel inuoluntariè inebrietur, & tūc pollutio sequatur, gratiam amitteret, &c. alia huius generis sexcenta sequerentur absurda.

Confirmatur secundò ratio illa, quia illud est confessionis materia, quod est materia contritionis; sed effectus ex peccato sequutus nō est materia contritionis; ergo neque confessionis. Maior patet ex Tridentino, nam contritio non aliter peccata remittit, nisi quatenus votum retinet confessionis. Minor probatur, nam vbi non est ratio peccati, ibi nulla est contritionis materia, sed in effectū ex peccato sequuto nulla est ratio peccati; ergo neque

neque est confessionis materia. Minor est certa, alioqui effectus ex peccato sequutus, non esset effectus peccati, sed peccatum, quod est contra suppositum.

Adde, quod etiam si voluntas præterita peccati, non esset retractata adhuc effectus sequutus non esset necessario confitendus. Primò quia quantumuis voluntas praua non sit retractata, non tamen ob hoc sequitur obligatio confitendi effectum ex peccato sequutum, sed solù peccatum ipsum. Secundò quia non est necesse confiteri peccatum vt consumatum, vt supra dicebamus; ergo neque necesse erit peccati effectum fateri, cum hoc nec sit peccatum, nec circumstantia illius. Vnde patet manifesta differètia inter effectum subsequutum, & actum externum, nam actus externus vera est peccatum, cum peccatum definiatur *dictum, factum, & concupitum contra legem Dei*, at vero effectus subsequutus, quando est purè talis, non est peccatum, sed effectus peccati: dixi quando

est purè talis, quia quando habet rationem facti, vt in homicidio, quando quis aliquem occidit, tunc debet confiteri, quando vero, habet rationem effectus, vt quando ex vi alterius sequitur actionis, vt ex datione veneni, præsertim voluntate retractata confiteri non debet, ex necessitate.

Sed inquireret hic aliquis, an si tali peccato ratione effectus subsequuti imposita esset censura, vel reseruatio, incideret ille talis in talem censuram, vel reseruationem? vt si quis venenum clerico præbuisse, incideret postea in excommunicationem ratione homicidij clerici: vel si homicidium esset reseruatum, deberet postea effectus subsequutus confiteri ratione reseruationis tollendæ, Affirmat Lugo nu. 445. & est sententia probabilis quoad censuram, quia tunc temporis incurreretur, nõ ratione peccati quod tunc sit, sed ratione peccati præsuppositi, vnde secùdum istam sententiam potest quis in gratia existens contrahere non solum irregularitatem

tem, ratione homicidij sequuti, verum etiam excommunicationem, & tenebitur iste superiorem adire, non ratione peccati, sed ratione censuræ. Sed mihi verior videtur sententia opposita quæ sequitur Henriquez, Fagundes, Mazachellus, & alij quos refert, & sequitur Diana p. 8. tract. 7. resol. 85. vbi casus speciales de excommunicatione ponit, Primus, si sit lata excommunicatio contra homicidium committentes, qui propinavit venenum, & ante mortem illius resipi-

feit, excommunicationem postea non contrahit. Secundus si quis litteras scribat excommunicato vitando, & resipiscat, postquam illas nuncio consignauit, si postea adhibeat diligentiam ad illas recuperandas, etiam si postea non recuperet, excommunicationem minorem non contrahit, ob participationem cum excommunicato vitando. Idem dicit de procurante abortum, de præbente venenum clerico, de scribente litteras monialibus, quando sub tali césura prohiberetur.

Q V A E S T I O I X.

De circumstantia vbi, & alijs connexis.

Circumstantia vbi est circumstantia loci, nullus autem locus vel primam peccati speciem tribuit, vel nouam super addit, nisi facer sit vnde licet occidere aliquem in loco sæculari, licet immuni, vt est domus principis, vel alterius sic priuilegiati, vt alicubi obseruauit, quod aliqui Comites, vel Marchiones, ex

Regis, vel Imperatoris priuilegio, habent proprias domos, vt confugientium asyla, possit esse circumstantia, peccatum, modo aliquo, aggravans, non tamen mutans speciem. Solus ergo locus facer id habet, qui aliquando primam tribuit speciem, quando scilicet alias, actus bonus esset, vt est actus iudicialis exer-

exercitium, reorum extractio, copula coniugulis &c. Aliquando nouam addit speciē vt est voluntaria feminis effusio, quæ sit peccatum mortale, magna sanguinis effusio, quæ sit peccatū mortale, percussio grauis cum sanguinis effusione, homicidium, & furtum, de quibus aliqua breuiter dicentur; relictis ijs, quæ Ecclesiam habent polluere, quia de hijs iam satis dictum est in tract de sacrosācto Misæ sacrificio disput. 3. quæst. 3. aliqua tamen breuiter tangētur de locorum sacrorum immunitate.

Quæres ergo primò, an quando pollutio, vel copula illicita, sunt occulta, & Ecclesia tunc non polluitur, vt communis tenet sententia, & nos citato loco docuimus, cōtrahant illa peccata malitiā sacrilegij in confessione manifestandam. Negat Vasquez in 1. 2. to 1. disput. 98. cap. 3. nu. 6. Basilius Pontius de matrim. lib. 10. cap. 10. num. 15. & alij apud ipsos. Verior tamen sententia affirmat, quam tenet Raphael de la Torre 2. 2. q. 99. art. 1. disput. 7. San-

chez de matrim. tom. 3. lib. 9. disput. 15. num. 11. Bonacina de matrimiq. 4. puncto vltim. nu. 7. & alij apud ipsos. Et ratio est, quia si ille actus nō esset sacrilegus, si postea publicaretur, Ecclesia non pollueretur, & tamen si publice- tur, Ecclesia polluitur: implicat autem, quod per publicationem actus, qui à principio sacrilegus non erat, sacrilegus fiat.

Quæres secūdò, an tactus, aspectus lasciuui, verba turpia &c. si fiant in Ecclesia specialem sacrilegij malitiā contrahant ex loco sacro. Antoninus Diana de circumst. ag- grauant. resol. 23. tres refert sententias. Prima affirmat de omnibus, secunda negat de omnibus, tertia admittit de tactibus magis impudicis, & turpibus, vt partium pudendarum, negat de leuioribus. Ego existimo esse distinctione vtendum, vel enim loquimur de malitia sacrilegij, quæ præcisè oritur ex positiuo Ecclesiæ iure, & tunc secunda sententia est vera, cum ius Ecclesiæ, ad solam copulam, & pollutionem voluntariam

se extendat, vel certè loquimur de sacrilegij malitia, quam habent illa peccata ex rei natura, qua tenemur loca sacra reuereri: & tunc dico omnia illa aliquam habere sacrilegij malitiam: quis negabit graue non committere sacrilegium ille, qui supra Altare Idolum poneret, & thus adhiberet? Benè verum est, non omnia peccata hanc habere specialem malitiam, sed illa sola, quæ specialem afferunt oppositionem, inter actû, & locum, vt sunt præsertim actus inhonesti; & quæ aliquã afferunt supra loci dignitatē, reflexionem; neque semper est peccatum graue tale sacrilegium, sed vt in pluribus veniale, nisi illa oppositio inter actum, & locum, & illa reflexio supra loci dignitatē, moraliter grauem afferat deformitatem, quod ex prudentis iudicio, & communi hominum sensu est desumendū.

Quæres tertio quo casu furtum, malitiam contrahat sacrilegij in cōfessione deponendam? Respondetur tunc talem sacrilegij circūstantiã contrahi, quãdo quis res Ec-

clesiæ furatur, vel ibi depositas, vel ad custodiam datas, quando rerum custodia ad ipsam pertinet Ecclesiam; similiter si furentur res, Ecclesiæ accommodatæ, ad illius ornatum, & cultum, secus si quis in Ecclesia, alterius furetur crumenam; cum tunc solum locus sacer materialiter se habeat respectu illius, item si aliquis furetur calicē consecratum, qui sit Ecclesiæ, etiam si extra Ecclesiam existat; lecus si non sit Ecclesiæ, licet sit consecratus, cum id in iure non caueatur. Vnde traditur regula à Ioanne Papa Octauo in cap. *Quisquis inuentus* 17. q. 4, quod sacrilegium committatur *auferendo sacrum de sacro, vel non sacrum de sacro, vel sacrum de non sacro*; idest auferendo res sacras de loco sacro, res non sacras (Ecclesiæ custodia deputatas vt omnes glossant) de loco sacro; vel sacrum quod sit Ecclesiæ, de non sacro, vt notat Lellius Zecca de Pœnit. cap. 11. & alij.

Hoc tamen intelligi debet de malitia sacrilegij, quæ ex iuris humani transgressione desu-

defumitur; nam si loquamur de illa, quæ defumitur ex ipsa rei natura, negari non potest, quin sacrilegium intercedat, ut enim rectè docet D. Thomas 2. 2. q. 99. art. 3. tres sunt sacrilegij species, nempe circa personas sacras, circa locū sacrum, & circa res sacras, ob idque qui res sacras in loco sacro furatur duarum sacrilegij malitiarum est reus, quia & loco, & re sacra abutitur.

Queres quartò quid de Ecclesiæ immunitate sit dicendum? Ad Ecclesiæ reuerentiam pertinet quod taliter immunis sit, quod ad eam confugientes, tanquam ad domum Dei tuti sint, & inde inuiti non extrahantur; si enim in lege Moyfi erant ciuitates refugiorum, ad quas homicidæ, & alij malefactores confugientes, tuti erant, ut constat Num. 35. Deuteron. 19. Exo. 2. quare id in lege noua, loca aliqua refugij esse non debent! Et si, ut tradit Pausanias, id seruabant Corinthij de templo Deæ Hebæ: & de Apollinis templo, ut tradit Virgilius Aeneadum 4. quare id fieri non debet de no-

stris templis Deo vero dicatis? & si apud Ethnicos Asyla erant ad quæ rei confugiebant, ut tradit D. Aug. 1. de ciuitate cap. 24. Liuius lib. 1. cap. 36. Halicarnasens lib. 2. Strabo lib. 5. & alij, quod etiã statuit Ageselaus pro secta Græcorum, ut notauit Aemilius Probus in Ageselao; quare esse non debebant etiam pro Christianis Asyla? Merito ergo Ecclesiæ statuit, quod Ecclesiæ essent reorum Asyla, ad quæ confugientes, inuiti extrahi non possint, ut statuitur cap. *præsertim*. cap. *Mirror*. cap. *reum*. cap. *constituit*, & cap. *frater* 17. q. 4. & cap. *inter alia*, cap. *fin. de immunit. Eccles.* & L. *præsentis C. de his, qui ad Ecclesias*: ubi statuitur quod violare Ecclesiæ immunitatem sit crimen læsæ maiestatis. Et cap. *frater*. cap. *nubus*. cap. *si quis*. cap. *definiuit* 17. q. 4. huius violator immunitatis, omnium ingressu priuatur Ecclesiarum, & excommunicatur, quas poenas inuauit & firmavit Greg. XIII. constitut. 7.

Ecclesiastica hac immunitate gaudent omnes Ecclesiæ

etiam non consecratæ, sed solum benedictæ, etiamsi adhuc ibi non sit celebratum, imò etiam interdictæ, gaudēt Capellæ, & Oratoria Episcopi auctoritate fundata, quæ habent portam publicam, & campanille, gaudent Monasteria, & septa regulariū arg. cap. *cum pro causa de sent. ex-com.* Ecclesia matrix hac gaudet immunitate per 40. passus circa eam, & aliæ Ecclesiæ per 30. cap. *sicut antiquitus* 17. q. 4. passus continet tres pedes L. 3. ff. *de verborum signif.* licet hoc, consuetudo non admittat, maximè intra muros ciuitatis ob loci angustiam, cap. *quisquis* 17. q. 4. Vbi Archid. Hac immunitate gaudent cæmeteria siue cõtigua Ecclesiæ, siue separata dicto cap. *quisquis*. Item domus Episcopi, cap. *constituimus* 17. q. 4. Imò etiam palatia Eminētiss. Cardinaliū extra Urbem Romæ, vt obseruat Diana tom. 1. tract. 1. res. fol. 37. similiter domus Canoniorum, & Clericorum prope Ecclesiam, quæ vocatur *Canonica*: eadem gaudent immunitate. Hospitalia etiã

Episcopi auctoritate fundata. Gaudent autem hac immunitate omnes personæ deptis illis, quæ in Gregoriana constitutione excipiuntur, qui sunt hæretici, vel de hæresi suspecti; Iudæi, & qui post conuersionē apostatauerunt; item publici latrones, viarumque grassatores, agrorū depopulatores: homicidia in Ecclesijs, & cœmeterijs perpetrantes, qui proditoriè aliquem occiderunt, assassini, nimirum qui pecunia, vel alia re pretio extimabili aliquem occidunt, & qui committunt crimen læsæ maiestatis in ipsius Principis personã, & nõ aliter. Et licet aliqui velint id intelligi solum de Principe superiore non recognoscẽte, id tamen non videtur verum, cum constitutio id non limitet, sed absolutè loquatur.

Sed quæres primò, & est casus de quo alias interrogatus fui, an reus qui confugit ad Ecclesiam, & ab ea exiit ad debita naturæ soluenda, & tunc fuit à satellitibus captus, gaudeat Ecclesiastica immunitate. Respondetur affirmatiuè

matiuè dummodo ad alienas
 ædes nō accedat cap. *definit*
 7. q. 4. Lellius Zecca trac. de
 Missa cap. 9. *S. declaratur verò*
prædicta. Et ratio est, quia qui
 exit ob naturæ necessitates,
 nō censetur se absentare, alio-
 qui immunitatis priuilegium,
 vel parum, vel nihil conceder-
 ret, cum non sit conueniens
 tales naturæ necessitates in
 Ecclesia deponere.

Quæres secundò, an Eccle-
 siæ rector possit concedere
 iudici sæculari veniam ex-
 trahendi reum ab Ecclesia.
 Respondetur negatiuè in or-
 dine ad cognoscendum de
 crimine, hoc enim pertinet
 ad episcopum, etiam si con-
 staret notariè talè reum im-
 munitate Ecclesiæ non gau-
 dere, posset tamen Ecclesiæ
 rector talem facultatè iudici
 concedere, accepta idonea
 cautione, quod de illo deli-
 cto reus non punietur, sed li-
 ber relinquetur, sed hoc ad
 nihil deseruit.

Quæres tertio an regula-
 res apostatæ, Ecclesiæ gau-
 deant immunitate. Negat
 Peregrinus, de immunitate
 cap. 12. num. 16. affirmant

Duardus in Bullam cænæ lib.
 2. cap. 13. q. 16. nu. 15. &
 alij; sed distinctione vtendū
 est, quod nimirum non gau-
 deant tali immunitate in pro-
 prijs Ecclesijs, vel monaste-
 rijs eiusdem religionis, bonè
 tamen in alijs Ex quo dedu-
 ces alterius resolutionē diffi-
 cultatis, an nimirum religiosi
 hac gaudeant immunitate
 ita quod si ad Ecclesias con-
 fugiant non possint à proprijs
 extrahi superioribus, patet
 namque non gaudere in pro-
 prijs Ecclesijs, vel monaste-
 rijs, benè autem in alijs, alio-
 qui numquam possent in car-
 cerem à suis trudi prælatis,
 cum semper sint in monaste-
 rio, vel Ecclesia, quod est
 absurdum. Idem dicunt ali-
 qui de clericis, alioqui paro-
 chi delinquentes non possēt
 ab Episcopo in carcerē trudi.

Quæres quarto an qui Sa-
 cerdotem tangit deferentem
 Eucharistiam ad infirmum,
 vel ingredientem cubiculum
 vbi infirmus est communicā-
 dus hac gaudeat immunitate;
 Respondetur affirmatiuè; est
 communis, quoad tangentem
 Sacerdotem Eucharistiā de-
 ferent.

ferentem, & est valde probabilis quoad intrantem cubiculum vbi infirmus communicatur, videatur Diana p. p. tract. 1. resol. 28. Addunt aliqui hac gaudere immunitate, qui dum persequitur à Satellitibus Cardinaliũ curam tangit.

Quæres quintò, an excommunicatio, quam contrahunt hanc violantes immunitatem tolli possit ab Episcopo, an vero sit Pontifici referuata. Respõdetur ab Episcopo tolli posse, ita docent plures quos longa manu refert Diana loco citato resol. 41.

QVÆSTIO X.

Reliquæ breuiter recensentur circumstantiæ.

Circa circumstantiam *quibus auxilijs*, est notandum illam explicari debere quando nouam affert malitiam, vt cum quis alicuius viri, vel mulieris vitur industria, ad sollicitandam mulierem, est enim ibi saltem scādali malitia, nisi aliunde parati essent. Huc pertinet, quod notat Lopez 1. p. cap. 34. cū Princeps fidelis vitur opera Principis infidelis, vel hæreticorum, contra Principem catholicum in bello: quod ego concederem si iste Princeps bellum foueat iniustum, & alterum iniuste deprimat, vel inuadat; tunc enim tem-

poris, si Princeps inuasus nõ potest se ab oppræssione tueri, nisi auxilio vtatur infidelium poterit id facere; secus si bellum esset iustum, vt docet Syl. V. bellum.

Huc etiã pertinet difficultas de complice reuelando, de quo, quoad Pœnitentiæ sacramentum dictum est supra; quoad complicem propalandum iudici interroganti; pro modo dico, quod reus non tenetur complicem iudici interroganti propalare, quando occultus est, si scit eũ esse emendaturum, vel Dei intuitu, vel fratena posita correptione, vbi autem nulla adesset

adeffet emendationis spes & aliunde alteri graue damnum sequeretur, posset proparari, nisi illi vitæ periculum immineret, quia vitæ bonum, bonis alijs est præponendum, *argu, cap. officij de pan.*

Circa circumstantia cur aduertè, tunc esse in confessione manifestandam, quando affert finis malitiam, vt si quis furetur, vt fornicetur, cõfiteatur vt confessarij mar-supium suffuretur, si vadat ad Ecclesiam, vt amasiam libidinosè inspiciat, & turpiter adamet, si vero finis aliam non habeat malitiam quam medij, vel omissionis non est necesse finis circumstantiam fateri, vt si quis furetur vt libros emat, & studeat, sacrum omittat, vt studeat, vt enim diximus in p. 2. sufficit tunc temporis omissionem, vel factum malum fateri, relicta causa illius, quãdo causa propriam non habet malitiam.

Ad circumstantiam quomodo, pertinet modus violentiæ, vt in furto, & tunc transfertur ad rapinam, & sic illa violentiæ circumstantia est confitenda, etiam in virginis raptu, &

alijs similibus. Ad hanc circumstantiam pertinet modus peccandi ex consuetudine de quo supra: pertinet modus peccandi ex ignorantia, de quo similiter supra diximus, non esse necesse ignorantiam explicare, nisi ad declarandã excommunicationem incursum, vel non incursum: pertinet modus peccandi ex cõscientia erronea, de quo diximus in p. 2. non esse modum necessario confitendum, cum peccatum ex conscientia erronea, & ex certa scientia sint eiusdem speciei. Et Idè sit relinquere sacrum in die festo, & in die feriali, quando quis putat esse diem festum, & nihilominus illud reliquit. Pertinet etiam ad hanc circumstantiam modus ipse peccandi: vt situs variatio vase seruato in copula, siue licita, siue illicita, sed de hoc intratatu de Matrim. Dubium mouet Diana de sacram. resol. 67. an qui fornicatur cum reliquijs collo appensis debeat hanc circumstantiam fateri, & resoluit quod non, quia licet sit aliqua irreuerentia sanctis illata, tale committere

tere peccatum, cum eorum reliquijs collo appensis, non videtur tamen irreuerentia grauis, nisi eo animo fieret. De circumstantia *Quando*, nihil notandum occurrit, cum non sit per se loquendo nisi

circumstantia aggrauans, vt si quis peccauit in die veneris sancti, non tenetur hanc circumstantiam fateri, cum solum notabiliter aggrauet, non speciem mutet.

Q V A E S T I O XI.

Quibus in casibus sui peccatorum confessio reueranda.

Pures communitè assignantur casus reuerendæ confessionis, qui tamen omnes ad duo capita reduci possunt, nimirum ob defectum ortum ex parte Confessarij, & ob defectum ortum ex parte Pœnitentis. Ob defectum quidem Confessarij, vt si absoluit sine iurisdictione, ob quod absolutio est nulla, vt disput. sequenti dicitur, vel si habuit quidem iurisdictionem, sed censura impeditam, vt si sit publicus clerici percussor, qui nulla tergi veritate possit suum crimen celare, vel nominatim excôcommunicatus denunciatus: si formam absolutionis substantialiter vitiauit;

si intentionem absoluendi nõ habuit; vel peccatum nullum audiuit. Dixi nullum, quia si aliqua mortalia non intellexit, ob surditatem, vel somnũ, vel distractionem, confessio valida fuit, si hoc factum sit, bona Pœnitentis fide, sed sufficiet repetere peccatũ, quod Confessarius non audiuit, vel illa de quibus dubitatur, & si dubitatio de omnibus esset peccatis, omnia repeti deberent. Quod si mala Pœnitentis fide id factum sit, vt faciunt adolescentes, qui surdos quærunt Confessarios, quibus sua exponant peccata, tota cõfessio repetenda est, cũ vt patet, sit nulla, secus si bona fide fiat.

Aliqui

Aliqui tamen non improbabili-
 ter volunt, quod si pœnitens mala fide aliquam fecit confessionem inu-
 alidam, si postea malę fidei obliuiscatur, & subsequentes cōfessiones bona fide faciat, sola illa, quę mala fide facta est sit repetenda quando illius malę fidei recordatur, quod maxime verum habet, quando in confessionibus bona fide factis, dolor adfuit vniuersalis, eo namque casu etiam illa peccata malę confessionis indirecte remittuntur. Alij etiã volunt, Confessionem esse nullam si facta sit Cōfessario ignorantī, qui distinguere nequit inter mortale, & veniale. Ita Vasquez q. 93. ar. 3. dub. 1. post alios - Verius tamen est dictam confessionem validã esse, si bona adfit pœnitentis fides. Ratio est, quia ad hoc vt confessio bona fide facta valida sit, scientia non requiritur Confessarij, sed iurisdic-
 tio, alioqui mortis tempore confessio tali facta Confessario nulla esset. Tum quia vt supra dicebamus cōfessio ali-
 quando valida est, vbi nullũ confitetur in particulari pec-

catum; ergo à fortiori quãdo peccatum confitetur, sed ignorantī. Dixi quando ea confessio bona fide facta est, quia si mala fide facta sit, vt quia pœnitens talem consulto quæsiuit Confessarium qui medere non posset, tunc cum non censeatur ritè dispositus, confessionem facit nullam; ac proinde erit repetenda. Est etiam repetenda confessio, quę nulla fuit ex defectu orto ex parte pœnitentis, vt si erat excōmunicatus, & mala fide ad confessionē accessit, nõ petita excōmunicationis absolutio-
 Dixi mala fide, quia si bona fide hoc fecit, vt quia suam ignorabat excommunicationem, vel memoriã illius non habebat, absolutio valida est, vt est cōmunis Theologorũ sensus, nec potest esse Ecclesię intentio in eo casu excommunicatum sacramentorum priuare participatione. Imò si Sacerdos ante peccatorum absolutionem absolueret, vt moris est, ab excommunicatione, per illa verba *absoluo te ab omni vinculo excommunicationis &c.* omnem, secundum aliquos, tolleret

excommunicationem etiam referuatam, licet remaneat comparandi obligatio, ad superiorem quoad referuatam, verius tamen est, quod sola non referuata tollatur. Si tamen confessio superiori ipsi facta fuisset etiam referuata excommunicatio fuisset ablata, vt in simili diximus supra de peccatorum referuatione. Toties ergo confessio repetenda est, quoties nulla fuit, vel quia aliquod peccatum sine necessitate nõ est confessum; si dolorem non habuit sufficientem, quod à posteriori colligitur, quãdo Confessarium quæsiuit ignarum, indoctum, furdum, &c. si nolit peccandi tollere occasiones cum facile possit. Si peccatum apud cõplicem cõfiteatur, secundum aliquos, quod non placet, nisi in casu quo tales irritentur, vel prohibeantur cõfessiones, vt in aliquibus fit Episcopatibus.

Sed aduerte, quod in illis casibus in quibus est repetenda confessio apud eundem confessarium, non est necesse illam repetere materialiter, sed sufficit illam repetere formaliter dicendo, *de omnibus peccatis,*

quæ in tali confessione deposui me accuso, necestneceste, quod Confessarius illorum recorder peccatorum distinctè, sed sufficit quod vel in communi, & in confuso aliqualem vel leuem memoriã habeat, vel etiam status pœnitentis, vel etiam pœnitentiã, vel etiã sufficiet si recorder Confessarius illum pœnitentem audiuisse. Quod si cõfessio apud alium Confessarium esset repetenda, & formaliter, & materialiter repeti deberet, vt ex se liquet.

Sed quæres primò, an sufficiat formalis confessionis repetitio, quando quis extra confessionem, suo Confessario narrauit peccata, vel ad ipsum informadum, vt nimirum sui status exactã habeat notitiam, vel ne confessio in longum nimis differatur, vel ob alium finem. Respondetur affirmatiuè, iste enim est fidelium vsus, qui fundamentum habet in huius sacramenti natura; cum enim hoc sacramentum per modum iudicij sit institutum, & in iudicio sufficiat criminis, extra iudicium narrati, ad memoriã iudi-

iudicis, reuocatio, ita & in hoc sacramentali iudicio, id ipsum sufficiet; vnde Poenitens, qui sua narrauit peccata Confessario extra confessionem, satisfaciet si postea dicat, *de omnibus peccatis, quæ extra confessionem tibi narraui, me accuso, &c.*

Quæres secundo, an qui peccatum confessus est, & est oblitus illius circumstantiam, speciem mutantem, debeat iterum peccatum fateri addendo circumstantiam, an vero sufficiat circumstantiam ipsam sine peccato fateri. Quis v.g. Sacerdos fornicationem commisit, illam confessus est, oblitus circumstantiæ voti, an teneatur fornicationem cum circumstantia voti, vel sacrilegij fateri, vel sufficiat fateri circumstantiam sacrilegij? Respondetur sufficere fateri circumstantiam ipsam dicendo, *commisi vnum sacrilegium, vel peccaui grauiter contra votum: vel vt alij volunt: peccaui grauiter contra religionem.* Et ratio est, quia nulla est obligatio confitendi simul peccatum, & eius circumstantiam speciem mutantem, sed suffi-

cit (vt ex Tridentino sess. 14. c. 5. & can. 7 colligitur) fateri omnia peccata quoad speciem, & numerum, sed iste confitetur omnia peccata sua, quoad speciem, & numerum; ergo.

Sed Lugo disp. 16. nu. 657. licet admittat præcedentem doctrinam propter auctoritatem tot Theologorum, qui illam sequuntur, quos refert nu. 645. & sunt Nauarr. Henriquez, Valentia, Sanchez, Sa, Bonacina, & Suarez. Stando hæc tamen in ratione semper hæc sententia sibi difficilis visa est, potissimum fundamentum, quo Lugo, conuincitur est, quia qui furatus est centum, & dicat in confessione se furatum viginti, non confitetur peccatū, quod fecit, sed aliud; ergo ille qui dicit se violasse votum & non dicit, quod talis violatio sit contra castitatem; non confitetur peccatū, quod fecit. Cōsequencia probatur; quia ideo ille, qui dicit se furatum viginti, suum non confitetur peccatū, quia peccatum erat furtum centū, non viginti, & dum dicit se furatum 20. significat diuersum furtum ab illo, quod cō-

missum est: sed etiam, qui dicit se violasse votum, non explicando fuisse cōtra castitatem, significat illud peccatum non habuisse aliam malitiā, nisi violationis voti; ergo cōfiteatur peccatum, quod non fecit, & non quod fecit; peccatum enim quod fecit duas habebat malitias, vnam contra religionem, aliam contra castitatem.

Sed hoc fundamentum ob quod Lugo communem relinquit doctrinam mihi semper infirmum visum est, cuius infirmitas ex duplici subiicienda solutione patebit. Prima est negando Antecedens, qui enim 100. furatus est, & confitetur se furatum 20. suū fatetur peccatum, quod sic ostendo; nam quod furtum sit 20. vel 100. est solum circumstantia aggrauans furtum in indiuiduo, vnitas namque indiuidualis furti à materiæ gravitate desumitur, quęcunque illa sit; ob id, qui furatus est centum, sufficit quod dicat, se materiā gravem fuisse furatum, alioqui circumstantia aggrauans esset necessario confitenda, quod negat ille;

ergo si ratio viginti, vel centum, est circumstantia aggrauans, numericam, vel indiuidualem peccati rationem, indiuidualiter non variabit, ac prinde idem numero peccatū graue furti, sufficienter confitebitur, siue addatur circumstantia aggrauans, scilicet cētum, vel minus (dummodo maneat intra materiæ gravitatem) scilicet viginti. Vnde si esset vera Lugonis sententia, illi qui ex verecundia, vel alio motiuo, suā minuūt peccata, adducendo excusationes, &c. vel qui augent intra eandem speciem, etiā ex ignorantia, sua non confiterentur peccata, ac proinde tenerentur postea, illa per se, reconferi.

Secunda solutio negat cōsequentiam, rationem assignat discriminis, quia, qui confitetur solitariē circumstantiam speciem mutātem, omnia sua confitetur peccata, cum vna species sit ab alia separabilis, saltem moraliter, & in ordine ad confessionem, non sic est numerica peccati vnitas respectu suę materiæ; alioqui, qui furatus est decem, quod esset

esset materia grauis, diuisiuè, pro decem peccatis, posset dicere, *commisi 10. furta*, quod est falsum.

Sed petes primò, an doctrina tradita locum habeat in omnibus circumstantis speciem mutantibus, an solum in aliquibus. Lugo citato loco num. 649. post Suarez, quem ibi allegat, dicit, id solum habere locum in circumstantijs disparatis, quorum malitia intelligi potest sine malitia ex obiecto principali desumpta, vt est circumstantia voti, non vero de illis circumstantijs, quæ malitiã non habent disperatam, quæ scilicet intelligi non possunt sine malitia actus principalis, vt est circumstantia violentiæ, qua mulier violatur, quia hæc cum intelligi non possit separata, separatim confiteri non poterit. Sed alij absolutè loquuntur, nec verum est circumstantiam violentiæ separatam ab actu principali intelligi non posse,

cum violentia iustitiæ opponatur, & copula illa castitati, si enim virtutes separatim intelligi possunt, etiam opposita vitia intelligi poterunt.

Petes secúdo, an in eadem confessione possint circumstantiæ speciem mutâtes ab actibus principalibus separari. Negat Lugo nu. 652. ob fundamentum solutum. Melius affirmet Suarez apud eundem auctorem, & ratio plana ex dictis, quia solum est obligatio confitendi numerum, & species peccatorum, siue ille species sint actus principales, siue sint principalium actuum circumstantiæ, cum hoc quod est vnã speciem, esse alterius circumstantiã, non sit peccatum nouum, nec numero, nec specie distinctum ab actu principali, sed circumstantia specifica illius. Vnde qui furatus est propter mæchiã, sufficit quod furtum, & mæchiã diuisiuè fateatur, & sic de alijs.

DISPUTATIO NONA

De Ministro ad Sacramentum Pœnitentiæ conferendum necessario.

Explicatis essentialibus Sacramenti Pœnitentiæ partibus; & conditionibus requisitis ad illas, de eiusdem Sacramenti Ministro est agendum, antequam ad partem integram, quæ est satisfactio, accedamus, ut melius huius sacramenti natura intelligitur; cû enim sit per modum iudicij institutum, explicatis huius iudicij partibus, debet ipsius

iudicis conditio inuestigari, alioqui non ita clarè explicatæ manebunt ipsius partes iudicij; qui enim iudicis conditiones non nouit, nec ipsius iudicij naturam noscere potest. Est autem huius & aliorum sacramentorum Minister duplex, ordinarius, & delegatus, & de utroque suæ proponentur difficultates, sit tamen prius.

Q V A E S T I O I.

An solus Sacerdos sit huius Sacramenti Minister.

Prima est hæreticorum sententia non solum Sacerdotes, sed etiã quosuis alios homines esse huius Sa-

cramenti ministros: quam hæresim prius tenuit Vuicleph, & alij qui postea hâc potestatem etiã ad mulieres extēderūt

Vc-

Veritas Catholica sequenti explicatur conclusione. *Soli Sacerdotes possunt esse huius Sacramenti ministri.* Vnde si aliquis in sua ordinatione characterem Sacerdotalem, non acciperet, quamuis Episcopus proferret super illum illa verba, *Accipe potestatem, quorum remiseras peccata &c.* non posset peccatum dimittere, sed deberet reordinari. An autem quando sacerdos ordinatur, duplicem accipiat Characterem, vnum qui tribuat potestatem in Corpus Domini verum, alium in mysticum, de Sacramento ordinis dicitur. Conclusio posita est de fide, definita primò in Concilio Lateranensi sub Innoc. III. & in alijs Concilijs & tandem in Tridentino sess. 14. cap. 6. vbi dicitur: *circa ministerium huius Sacramenti declarat sancta synodus, falsas esse, & à veritate Evangelij penitus alienas doctrinas omnes, quæ ad alios quosvis homines, præter Episcopos, & sacerdotes, Clauium ministerium perniciosè extendunt, &c.* & can. 10. dicitur: *si quis dixerit non solos Sacerdotes esse mi-*

nistros absolutionis &c. anathema sit. Et huius ratio à priori est, quia cum hoc sacramentum sit institutum per modum iudicij, & iudicandi potestas nequeat esse in omnibus de populo, sed solum in illis, qui aliqua sunt dignitate insigniti, sequitur, quod huius sacramenti ministeriū esse debeat penes illos, qui dignitate sunt insigniti sacerdotali. Tum quia congruū valde erat, quod illi soli haberent potestatem in corpus Christi mysticum, qui illam habebant in corpus Domini verum: vnde videmus quod etiam ipsa Episcopalis dignitas sacerdotalem supponit dignitatem.

Sed quæres primò, an sacramentalis absolutio saltem in aliquo necessitatis casu dari possit à laico? Respondetur negatiuè, cum absoluenti potestas ex necessitate characterem supponat sacerdotalem, sequitur, quod vbi talis character non supponitur, sacramentalis absolutio esse nequeat. Est tamen licita absolutio depræcatoria, sicut & confessio causa humilitatis, & D. Thomæ tempo-

re erat in usu, & eam laudat ut videre est hic quæst. 8. art. 2. ad primum, quod absolutio deprecatoria licita sit, patet; nam & moniales in Choro se mutuo deprecatoriè absolunt in officio diuino, prima nimirum, & completorio: quod etiam confessio causa humilitatis licita sit patet; quia quod ad humilitatem, & contritionem excitandam conducit, non potest non esse honestum. Tum quia id potest aliquando fieri ad captandum consilium, ad habendam verecundiam illam, in pœnâ priorum peccatorum, ut plures modo prout audiui faciunt in ciuitate Neapolitana, vbi pestis adeo grassatur, & videtur ibi Ionæ tempora renouata. Si tamen laicus non esset contentus absolutionem dare deprecatoriam, sed tentaret dare sacramentalem, fieret irregularis; licet aliqui non improbabiliter velint, quod nō; ex eo, quod quilibet exercens actum ordinis quem nō habet irregularitatem cōtrahit, non qui hoc sacramentum tentat administrare, quia huius sacramenti administratio,

non est actus ordinis, sed ordinem supponit, & aliunde hæc irregularitas non exprimitur, sicut exprimitur, de clerico solemniter baptizante, sine parochi venia, cap. *si quis*, de baptismo, sed de hoc suo loco.

Sed dices, est probabilis Glossæ in cap. à vobis. & in cap. *Pastoralis* de sent. excommunicat. Syl. Armillæ, Tabienæ, Panomitani, Auilæ, Valerij, Ioannis de la cruz, & aliorum plurium sententia, quos refert, & sequitur Diana de sacram. resol. 133. quod laicus in mortis articulo existens cēsuratus præsertim excommunicationis censura, possit ab alio laico absolui, quia ita de pia matre Ecclesia est præsumendum, ergo etiã poterit absolui à peccatis, absolutione sacramentali.

Respondetur transeat Antecedens, & negatur consequentia, Ecclesia namque potest laicofacultatem facere absoluendi à censura, cum sit ipsius iurisdictionis, & potestatis, non tamen potest hæc facultatem facere laico, cum careat characteresacerdotali iure

iure diuino necessario ad talem absolutionem impertinendam.

Quæres secundo an quilibet sacerdos possit, præcisa Ecclesiæ prohibitione, quoslibet accedentes, absolueret? Affirmauit hoc Armacanus lib. 11. quæst. Armenicarum cap. 4. quod probabile reputauit Durandus 4. dist. 19. q. 2. Almainus dist. 17. art. 4. & alij.

Communis, & vera Theologorum sententia oppositum tenet, ut clare colligitur ex Tridentino sess. 14. cap. 7. ubi dicitur: *Quoniam igitur natura, & ratio iudicij illud exposcit, ut sententia in subditos dum taxat feratur, per suam semper in Ecclesia Dei fuit, & verissimum esse synodus hæc confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet iurisdictionem.*

Sed antequam communem hanc sententiam rationibus confirmemus, nota sacerdotem in sua ordinatione duas accidere potestates, seu or-

dinationem sacerdotalem adequate, & completè acceptam duas complecti potestates, vnam in corpus Domini verum, consecrandi scilicet corpus, & sanguinem Domini. Alteram in corpus Domini mysticum, pro remittendis baptizatorum peccatis, & hæc secunda potestas, vel est nouus Character à præcedenti distinctus, vel (quod mihi vnus videtur) est præcedentis extensio. Est autem inter has duas potestates differentia, quod cum prior sit absolutè potestas, in ordine ad sacramentum conficiendum, posita materia præsentis, nõ est in Ecclesiæ potestate facere, quin illam sacerdos in corpus, & sanguinem Christi conuertat, si super illam debitam proferat formam.

At verò secunda potestas cum sit in ordine ad corpus Christi mysticum, iurisdictione completam requirit, alioquin expedita non erit, ad suum ponendum effectum; quod vt fundamentaliter percipias aduerte; potestatem absoluendi à peccatis dupliciter

considerari posse, completè scilicet, & incompletè, tunc completè consideratur, quando omnia habere intelligitur, quæ ex parte sacerdotis requiruntur, vt sit principium efficiens, & actiuum, remissionis peccatorum, seu exercendi iudiciariam potestatem, remittendi peccata, seu exercèdi illam potestatem remittendi peccata, quam in sua recipit ordinatione.

Tunc autè incompletè illa potestas remittendi peccata, consideratur, quando consideratur vt est tantum iudicialis potestas absoluendi baptizatos à suis peccatis, præscindendo ab hoc, quod hic & nunc sit potens executioni mandari. Sacerdos ergo vi suæ ordinationis hanc secundum recipit potestatem non primam. Primam tunc recipit quando sibi inferiores, vel subditi designantur; quod vno, vel altero exemplo declarabitur.

Potest namque Rex dupliciter sui populi iudices creare, primò creando, seu constituendo illos iudices pro toto regno, non tamen assignā-

do ciuitatem, vel prouinciam in qua suam exerceant iurisdictionem, seu iudiciariam potestatem. Secundò potest Rex iudices creare, & simul illis prouinciam assignare in qua iudiciariam exerceant potestatem. Primo solummodo constituuntur sacerdotes iudices in sua ordinatione. Similiter quando aliquis laurea insignitur doctoratus v.g. in Theologia, Cancellarius, Pontificis auctoritate, tribuit laureando Euangeliorum librum, & dat illi facultatem prædicandi verbum Dei, & tamen adhuc id ipsum non potest præstare, nisi mittatur iuxta illud Apostoli. Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? His positis ratione agamus.

Prima ratio, illud sacramentū validè non ponitur, quādo in ministro aliquid essentialiter, ad illud ponendum desideratur; sed quandiu sacerdoti non dantur subditi, aliquid essentialiter desideratur ad hoc sacramentum ponendum; ergo tunc hoc sacramentum validè non ponetur. Minor probatur ex dictis, nam

Poenitentiae sacramentum poni validè non potest, nisi cõpleta absoluedi potestas ponatur; sed quandiu non datur subditi, talis potestas non ponitur; ergo. Hæc Minor patet, quia tunc temporis solum prima datur potestas nõ secunda.

Secunda ratio: Nullum iudicium siue forense ciuile, siue canonicum validum est, vbi in iudice, vel ordinaria, vel delegata non datur iurisdicctio; ergo neque in hoc interno iudicio, sententia valida erit, vbi non datur talis, vel ordinaria, vel delegata iurisdicctio. Antecedens est ab omnibus receptum. Consequentia patet ex Tridentino citato. Soluuntur argumenta in contrarium.

Primum argumentum desumitur ex vsu primitiuae Ecclesiae; quando licitum erat fidelibus omnibus, sibi eligere Confessarium, vt habetur cap. *placuit de poenit. dist. 6.* Iure postmodum positiuo introductũ est, quod proprio Parocho fideles confiterentur, vt habetur cap. 1. 13. q. 1. & primus, qui hoc ius edidit fuit

Dionysius Papa, qui circa annum 252. Ecclesiae praefuit. Hic Pontifex Parochias diuisit, & vnicuique Parocho sua plebem commisit, & prohibuit ne quis alterius Parochie terminos, vel ius inuaderet. Et Calistus Papa I. vt habetur c. 1. 9. q. 2. statuit, vt nullus alterius Parochiam vsurparet, nec alterius parochianum iudiceret, & idem statuitur in cap. in *Dominicis* 9. q. 3 & cap. *item nullus*, & cap. 2. de Parochis: ergo signum est quemlibet Sacerdotem diuino iure, seu ex vi suae ordinationis posse quemlibet sacramentaliter absoluere, & solũ id esse vetitum Ecclesiastico iure.

Respondetur nõquam licitum fuisse quemquam absoluere in quem iurisdicctio ordinaria, vel delegata non haberetur. Vnde in primitiua Ecclesia, quãdo fidelium numerus erat paruus, ex eiusdem Ecclesiae tacito consensu, quilibet Sacerdos habebat iurisdicctionem saltem delegatam, in quoslibet fideles, facta autem Parochiarum diuisione, tacitus ille consensus abrasus est, & expressus requiritur, vt

ex Tridétino citato loco colligitur.

Secundum argumentum : Illa potestas est sufficiens in quolibet Sacerdote ad absolvendum quemlibet fidelem, quæ est sufficiens ad absolvendum Summum Pontificem ; sed quilibet Sacerdos vi suæ ordinationis habet potestatem ad absolvendum Summum Pontificem ; ergo etiam recipiet ad absolvendum quemlibet fidelem. Maior nota est. Minor ostenditur, nam potestas quam habet Sacerdos ad absolvendum Pontificem habere non potest ab ipso Pontifice, cum par in parem non habeat iurisdictionem ; alioqui si Pontifex posset alicui facultatem facere, ut ab eo absolvatur, posset etiam facultatem facere ut excommunicetur, neque talem potestatem habet ab aliquo Concilio, cum Concilium non sit supra, sed infra Pontificem : nec vlibi talis facultas facta reperitur.

Confirmatur hoc, quia illam potestatem recipit Sacerdos vi suæ ordinationis, quam receperunt Apostoli in sua, sed

Apostoli illam receperunt pro tota Ecclesia; ergo & alij. Respondetur concedendo maiorem, & negando minorem. Ad probationem dicitur Pôtificem suam delegare facultatem confessario, quem eligit, cum enim Christus Dominus summo dederit Pôtifici, summam super alios iurisdictionem, debuit etiam illi facultatem facere, ut suam daret facultatem suo Confessario supra se, cum & ipse iudice absolvente indigeat; unde tenetur Pontifex suo obedire Confessario, in ijs omnibus, in quibus & alij in hoc iudicio tenentur. Ad confirmationem dico Apostolos recepisse completam in omnes fideles à Christo Domino iurisdictionem, non quidem quando in cœna ordinati fuerunt Sacerdotes, sed quando post resurrectionem dedit illis potestatem in corpus mysticum cum dixit *Accipite potestatem quorû remiseritis peccata &c.* quia Christus Dominus illam omnem dedit Apostolis potestatem, quam modo Pontifici summo concedit ; unde dedit illis supremam iurisdictionem.

tionem in omnes fideles, respectu omnium peccatorum, imò, & in omnes Apostolos ad inuicem, sic enim tunc cōueniebat, cum mitterentur ad remittenda omnium baptizatorum peccata, sicut mittebatur ad omnes baptizandos.

Tertium argumentum, illa potestas sufficit in quolibet Sacerdote ad absoluendum quemlibet fidelem, quæ sufficit in Sacerdote excommunicato, suspenso, & degradato, imo, & hæretico pro mortis articulo, sed hæc habetur in propria ordinatione; ergo. Itē illa potestas sufficit ad absoluendum quemcunque, quæ est sufficiens in eo, qui putat habere iurisdictionem, & non habet, iste enim verè absoluit. Item quæ sufficit ad absoluendum à venialibus. Item quæ sufficit in Parocho habente dumtaxat ius coloratum ad beneficium parochiale, quod obtinet. Sed hæc potestas habetur ex vi ordinationis; ergo.

Respondetur explicando Maiorem quoad omnes casus recensitos; nam pro mortis articulo omnes Sacerdo-

tes ab Ecclesia habent absoluendi sufficentem iurisdictionem, vt constat ex Tridentino sess. 14. cap. 7. An autem talis potestas sit absoluta, an vero solum in defectum proprii Sacerdotis potentis absoluere, aliqui affirmant, alij tamen verius negant, cum talis facultatis concessio subsidiaria sit pro tali periculo, vide Dianam tom. 2. tract. 4. Miscel. resol. 161. Similiter qui probabiliter putat, se habere iurisdictionem, vel etiam qui habet titulum coloratū tantum, vel secundum alios etiā simul communem errorem; vel etiam, vt alij volunt, solū errorem communem, iurisdictionē ab Ecclesia recipit, videatur Sanchez lib. 3. de matrim. disput. 22. nu. 14. vbi explicat L. Barbarius, in qua dicta doctrina fundatur, quod etiā nos suo loco præstabimus.

Ad illud quod de venialibus tangitur, dico tres esse de illis sententias Prima est Caietani in sūma V. absolutio, 2. quod Sacerdos potestatem recipiat ab ipso poenitente, eo ipso quod sibi subijcitur, vt venialia peccata dimittantur, sed

sed hæc sententia communi-
ter reiicitur, quia pœnitens
potestatem conferre non po-
test, quam non habet, patet
autem quod pœnitens, præ-
fertim laicus iurisdictionem
in pœnitentiæ foro non ha-
bet; ergo &c.

Secunda sententiâ est, quod
quilibet Sacerdos in sua ordi-
natione potestatem, seu iurif-
dictionem recipiat absoluen-
di à venialibus, ac subinde
illâ habeat à Christo; ita Pa-
ludanus, Capreolus, Canus,
Ricardus, & Ledesma, quos
affert, & sequitur Vasquez
hic q. 93. art. 1. dub. 6. quorû
ratio est, quia peccata venia-
lia non sunt materia necessa-
ria confessionis, ac proinde
credibile est, Christum Do-
minum quoad illa non subdi-
disse fideles Ecclesiæ pote-
stati. Hæc sententia valde
probabilis est, & secundum
hanc, nostrarum statutum
Constitutionum p. 1. c. 6. nu. 8.
quo cauetur *ne nostri Sacer-
dotes sine Generalis, vel Pro-
uincialis, vel Prioris licentia
confessines audiant, & quod si
illas audiant, sine tali licentia
respective, tales cōfessiones nul-*

*le sint, & si sit aliquod priuile-
gium, vel consuetudo in contra-
rium renunciatur,* non habet
vim, quoad peccata venialia,
secus quoad mortalia; cum
facultas audiendi confessio-
nes venialium, non sit, secun-
dum hanc sententiam, priui-
legium, vel consuetudo, qui-
bus possit renunciari, sed
Christi potestatis.

Tertia sententia verior, &
communior est, Sacerdotem
potestatem habere absoluē-
di à venialibus ab Ecclesia.
Ratio est, quia vt docet Tri-
dentinum sess. 14. c. 7. Pœni-
tentiæ sacramentum est insti-
tutum per modum iudicij,
quod non exercetur nisi ab
habente potestatem ordina-
riam, vel delegatâ. Patet au-
tem, quod simplex Sacerdos
non habet potestatem ordi-
nariam, cum non sit pastor,
alioqui esset omnium pastor
fidelium, cum posset illorum
omnium audire venialium
confessiones; imò ipsi simpli-
ces sacerdotes essent ad inui-
cem pastores, & subditi, cū
posset ad inuicem confessio-
nes audire. Neque habet
potestatem delegatam, cum
hæc

hæc à sola delegetur Ecclesia, ergo. Quod dictum est de potestate absoluendi à venialibus, dici, & applicari debet ad potestatem absoluendi

dià mortalibus alias dimissis; neque in hoc est immorandum cum nulla inter scribeates sit concertatio.

Q V A E S T I O I I .

Quis sit minister ordinarius, quisque delegatus in Pœnitentiæ sacramento.

Minister ordinarius, qui & proprius sacerdos dicitur, ille est cui ex officio animarum cura incumbit, & est iudex in foro pœnitentiæ, quod dicitur ad excludendum Episcopum electum, antequam sit sacerdos, qui licet habeat iurisdictionem, sacramentum tamen Pœnitentiæ exercere non valet ut ex se liquet. At minister delegatus, qui & legitimus dicitur, licet non proprius, ille est, qui ab alio delegare valente, iurisdictionem accipit.

Circa ministerium ordinarium nota; fideles omnes sæculares tres habere proprios, siue ordinarios huius sacramenti ministros: Papam pro vniuersa Ecclesia, Episcopum

pro tota diecesi; & Parochum pro sua parochia. Deinde Papa potest quem maluerit sibi eligere confessarium. Familiares Papæ præter ipsum Papam habent Pœnitentiarium summum, qui est eorum proprius sacerdos, qui potest alium delegare ut familiam absoluat, & hoc intelligitur de commensalibus Papæ, non de familiaribus, qui per orbem sunt dispersi, nisi nouo potiantur priuilegio. Episcopi, Archiepiscopi Ordinum Generales, Episcoporum Vicarij, Abbates, Prouinciales, & superiores locales, possunt sibi eligere confessorem simplicem sacerdotem ut docent omnes quos congerit Diana de dubijs regularium resol. 1.

& tom. 2. tract. 4. Miscel. resol. item 1. Parochi, seu Ecclesiarum curati non possunt sibi eligere, nisi ab Episcopo approbatum Cardinales nisi sint legati communi iure nõ possunt sibi eligere confessorem, licet ex consuetudine id illis concedatur. Religiosi, qui non sunt prælati, non possunt sibi confessorem eligere, sed confiteri debent, vel proprio prælato, vel alteri ab eodem prælato exposito Peregrini, & viatores proprium habent ministrum nempe illum parochum ubi inveniuntur Paschatis tempore, ut dixit Eugenius IV. ut testatur Caietanus in sum. V. absol. idem dicendum de vagabundis.

Quæres primò, an si quis bona fide confiteatur sacerdoti simplici peccata venialia & mortalia, maneat ab omnibus absolutus? Respondetur affirmatiuè, etiamsi simplex ille sacerdos mala fide id faceret, dummodo intendat absoluerè à venialibus à quibus potest ut supra dicebamus; & ratio est, quia ille sacerdos habet iurisdictionè,

& potestatem dimittendi venialia, & sic illa dimittentur directè, & mortalia indirectè, remanebit tamen obligatio in Pœnitente reconfitendi illa mortalia ut directè dimittantur quoties id nouerit. Eadem resolutio procedit de illo Pœnitente qui bona fide confitetur reseruata apud confessarium non potestatem absoluerè, nam tunc remittuntur indirectè, remanebit tamen onus comparendi ante superiorem potentem absoluerè.

Quæres secundò, an Episcopus, vel Parochus, vel Regularis habens facultatem delegatam, possint absoluerè proprios subditos extra diocesim. Respondetur Affirmatiuè. Ratio est quia huius potestatis exercitium, non est cum strepitu iudiciali, cum illa potestas non sit contentiosa ut omnes tradunt.

Quæres tertio, an subditus possit eligere simplicem Sacerdotem cui sua confiteatur peccata, quãdo proprius Parochus est ignarus; de simplici procedit Sacerdote, quia de aliis approbato, quando

exta-

extaret, nulla est difficultas?
 Negat Lugo disput. 19. n. 11.
 Verior opinio affirmat, pro-
 pter textum in cap placuit 9.
 q. 2. & de pœnit. distinct. 6.
 vbi dicitur. *Placuit ut deinceps*
nulli Sacerdoti liceat quemlibet
commissum alteri Sacerdoti re-
cipere ad pœnitentiam sine con-
sensu eius, cui se prius commisit,
nisi per ignorantiam illius, cui
peccans prius confessus est. Et
 ratio clara est, quia alioqui
 Ecclesia sufficienter non pro-
 uidisset pœnitentibus in casu
 ignorantie, reddentis confes-
 sarium inhabilem ad id mu-
 nus: Non placet tamen ali-
 quorum, extensio, Theologo-
 rum, apud Suarez disput. 37.
 sect. 2. num. 11. nimirum non
 solum posse pœnitentem pro-
 pter proprii pastoris ignauia,
 sibi simpliciter eligere confessa-
 rium; verum etiam quando proprius
 pastor reuelare soleret con-
 fessiones, vel quando esset
 excommunicatus, aut suspen-
 sus; ius enim citatum in casu
 solum ignorantie, eam con-
 cedit facultatem, ob pœnitentis
 quietem; in alijs autem ce-
 se tur copiam non habere con-
 fessarij.

Quæres quartò, quinam
 possint iurisdictionem audi-
 dæ confessionis alteri delega-
 re? Verbo vno respondeo,
 omnes illos id posse, qui iuris-
 dictionem habent ordinariã;
 vt Papa pro omnibus fide-
 libus; Episcopus, pro sua dice-
 cesi, Parochus pro sua parochia.
 Vnde qui habent hanc dele-
 gationem à Papa vbique lo-
 corum confessiones audire
 possunt, absque alia Episco-
 porum licentia: Qui ab Epif-
 copo, possunt id ipsum præ-
 stare in tota diœcesi, absque
 Parochorum venia, intellige
 quando talis licentia est illi-
 mitata; bene verum est, opti-
 mum esse consilium id non
 præstare sine Episcoporum,
 vel Parochorum respectiue
 scientia, vt sciant quid agatur
 in proprio territorio erga pro-
 prias oues. Idem dicendum
 est de regularibus, vnde qui
 facultatem habet vniuersalẽ
 à Generali, sine alia Prouin-
 cialium, vel prælatorum infe-
 riorum venia, omnium audi-
 re potest confessiones religio-
 sorum, similiter, qui à Prouin-
 ciali. In mea tamen religio-
 ne limitantur qui habent iur-

risdiotionem à Prouinciali, vt non possint id exequi sine Priorum venia, & qui iam deputati sunt, possunt suspendi ab iisdem Prioribus, & si facta tali suspensione confessiones audiant, licet confessiones validę sint, possunt tamen à Prioribus puniri; nō sic qui à Generali sunt deputati, isti namque neque à Priore, neque à Prouinciali suspendi possunt.

Quæres quintò, an Parochus possit suam delegare iurisdictionem simplici Sacerdoti, vt suorum audiat confessiones Parochianorū? Certum est Parochum posse exponere alium Parochū eiusdem Diœcesis, vt est cōmunis Parochorum mos in propriarum, præsertim, Ecclesiarum, festiuitatibus, vt non semel obseruauit. Item certum est posse exponere regularem in illa diœcesi approbatum. Nonnulla difficultas est, an Parochus possit exponere parochum alterius diœcesis, & regularem, vel sæcularem in alia diœcesi approbatum. Affirmat Ioānes de la cruz q. 5. dub. 6. conclus. 3. Henriquez

lib. 7. cap. 12. num. 4. Coninch hic disput. 8. dub. 7. nu. 57. & alij, quia habent conditiones à Tridētino requisitas sess. 23 cap. 15. vbi dicitur, *quod nullus etiam regularis secularium audiat confessiones, nisi aut Parochiale beneficium habeat, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus iudicetur; & approbationem obtineat.* Cum ergo Parochus alterius diœcesis Parochiale obtineat beneficium, & approbatus in alio Episcopatu, sit verè ab Episcopo approbatus, sequitur, posse, saltem deputati à Parocho, illius Parochianos audire, &c. Ex hoc fundamento aliqui inferrebant approbatū in vno Episcopatu posse vbique confessiones audire, sed à contraria ne recedas sententia, præsertim quoad approbatus in vno Episcopatu, post quandam declarationem Innoc. X. in quadam causa contra Iesuitas, quam refert N. Lezzana in consulto in fauorem Iesuitarum ab ipso facto. Vide Dianam de sacram. resol. 24. vbi materiam traditam diligenter examinat.

Maiores ergo difficultates est de simplici Sacerdote, an nimirum Parochus possit illum eligere pro suis Parochianis, imò etiam pro se non ratione simplicis deputationis, ut in casu præcedenti, sed ratione delegationis propriæ iurisdictionis, præscindendo à prohibitionibus Conciliorum, & Põtificum. Concedunt omnes, quod illi, qui habent solam potestatem delegatam non possint illam alteri subdelegare, nisi sit delegatus principis: vel nisi sit delegatus ad vniuersitatem causarum, ut videre est apud Sánchez lib. 3. de matrim. disput. 3. vbi dicitur, quod delegatus ad vniuersitatem causarum, possit subdelegare ad vnã, vel alteram causam, non tamen ad totam causarum vniuersitatẽ, ex quo principio P. Diana tom. 4. tract. 3. Miscel. resol. 53. cù alijs docet quod si Episcopus det Prælato regulari facultatem absoluendi à casibus reseruatis, poterit illam alteri cõfessorio subdelegare quoad vnum, vel alterum reseruatum. Quod alijs extendunt etiam quando Confessarius habet

facultatem absoluendi toties quoties ab aliquo reseruato, quod possit illam subdelegare vna, vel altera vice. Hoc posito, P. Coninchius hic disput. 8. dub. 4. num. 28. Lugo disput. 19. & alij dicunt non posse Parochum talem facere delegationem. Sed verior videtur sententia affirmatiua P. Ledesmæ summa tom. 1. de sacram. pœnit. cap. 12. Ludouici de San Ioan. Sum. de pœnit. diffic. 12. & aliorum multorum Ratio est quia omnes illi possunt suam delegare iurisdictionem, qui eam habent ordinariam, ut patet cap. cum Episcopus de officio ordinarij in 6. Sed Parochus, ut omnes tradunt, in suas oues iurisdictionem habet ordinariam; ergo potest illam Sacerdoti simplici delegare; non enim minus habet potestatem, seu iurisdictionem ordinariã Parochus in proprias oues, quã Episcopus in suas.

Confirmatur, quia Parochus potest simplici Sacerdoti suam delegare iurisdictionem, alia ministrandi sacramenta, ut matrimonium, Extremam vnctionem, Euchari-

stiam &c. ergo etiam pœnitentiam, prohibitione præcisa. Antecedens est notū. Consequentia probatur ex paritate rationis.

Respondet ad hoc argumentum Cardinalis de Lugo loco citato, ex doctrina quam desumpsit ex Conincho loco citato, quod diuersa sit ratio, huius, & aliorum sacramentorum, nam in alijs sacramentis ratio delegatur officij, non actus personalis, nec attenditur in illis personę industria, at vero in hoc pœnitentię sacramēto actus delegatur personalis, & personę attenditur industria. Sed contra. Primò, quia non minus est actus officij in Parocho subditorum audire confessiones, quam alia ministrandi sacramenta; ergo est eadem utrobique ratio, Antecedens ostenditur, quia potestas, seu iurisdicctio in Parocho ad suscipiendas subditorum confessiones, ad rationem sequitur officij, alioqui non esset talis iurisdicctio in Parocho, potestas ordinaria, ob idque Concilium Tridentinum supra citatum, vult, quod eo

ipso, quod quis Parochiale obtinet beneficium, absque alia Episcopi approbatione, subditorum valeat audire confessiones. Secundò, quia si nō posset Parochus suam delegare potestatem simplici Sacerdoti audiendi confessiones, quia personę industria attenditur, sequeretur nullum delegatum, etiam Papę, posse talem facere delegationem, & sic nec Episcopus, nec eius Vicarius posset talem facere delegationem, eorum sequendo sētētiã qui dicunt Vicariū esse Episcopi delegatū & Episcopum Papę. Tertiò, quia hucusque nemo dixit, quod industria personę requiratur in eo, qui habet potestatem ordinariam, sed ad summum in eo cui fieri debet delegatio, quam personę industriam attendere potest Parochus in eo cui delegationem vult facere. Quarto, quia illa doctrina videtur esse contra suum auctorem, dum admittit cum quadam limitatione Prælatū regularem habentem facultatem a Episcopo absoluedi à reseruatīs, posse ad casus particulares subdelegare, cū

tamen

tamen personæ industria magis attendatur in absolutione casuum reseruatorum, quam non reseruatorum.

Quæres sextò, an delegatus, vt validè absoluat, debeat habere notitiam suæ delegationis? Respondeo sufficere probabilem existimationem sufficientis potestatis. Exempli gratia quis scripsit Pontifici, vel magno Pœnitentiaro, vel Episcopo respectiue pro facultate absoluendi à reseruato, non est necesse, quod responsum expectet in quo talis facultas continetur, sed sufficit quod probabiliter iudicet, tunc esse datam talem facultatem: est doctrina communis. Vnde regularis qui putat se habere priuilegium absoluendi ab vno casu, & re vera habet, licet illud nunquã viderit validè absoluit, & licitè, si id prudenter faciat.

Quæres septimò, an quis possit ex vsu, vel consuetudine acquire potestatem audiendi Confessiones? Respõdetur quod si cõsuetudo fiat in scio potente facultatem facere, nunquam iurisdictio conceditur, si vero fiat sciente, &

non contradicente eo, qui potest talem facultatem facere, cum possit facile contradicere, potestatem tacitè concedere censetur. Hinc soluitur dubium aliud, quod solet hic proponi de superioris ratihabitione, an sufficiat ad hoc vt quis cõfessionem audiat: communis respõsio est ratihabitionem de futuro non sufficere, bene de præsentì, quando scilicet Superior videt Petrum Sacerdotem simplicem, confessiones audire, & hoc scit & videt, & potest facile impedire, & non impedit, tacitè censetur consentire, & iurisditionem concedere.

Quæres octauò, an celsãte delegatione, dum delegatus audit confessionem, possit illam perficere? Respondetur affirmatiue, est communis scribentium resolutio; ratio desumitur ex cap. *Gratum* & ex cap. *relatum*, de officio delegati vbi dicitur delegationẽ non finire morte delegantis, re non amplius integra, in casu autem præsentì, res est iam cepta, ergo.

Quæres nonò, an Sacerdos

dos dubitans de sua iurisdictione, possit pœnitentem absoluerè? Respondetur, quod si dubium sit positivum, seu probabile, cū utrinque habentur rationes probabiles, potest absolutio impendi: ratio communis, est quia Ecclesia confert iurisdictionem pro validitate actus, non solum quando est titulus coloratus, & error communis, verum & magis quando est opinionis probabilitas, ob publicam utilitatem. Suarez disput. 26. sect. 6. nu. 3. Diana cum multis *de opinione probabili* to. 1. resol. 2. Si vero dubium sit negativum id non licet, nisi in casu necessitatis, quando nullus alius adesset, qui certam, vel probabilem haberet iurisdictionem.

Quæres decimò, & est casus de quo olim à quodam Episcopo fui interrogatus, nimirum, an Episcopus possit delegare alicui facultatem absoluendi ab hæresi, supposita multorum probabili sententia, quod in Bulla Cænæ, facultas à Tridentino Episcopis concessa absoluendi ab hæresi occulta non reuocetur?

Respondetur Affirmatiuè, v. tradit Sanchez summa to. 1. lib. 2. cap. 11. nu. 23. post alios. Nam Concilium solum exclusit Vicarium deputatum ad omnes casus, non ad aliquem in particulari, nec exclusit alios à Vicario: quam resolutionem postea inveni in sapientissimo Patre Diana p. 3. tract. 4. miscel. resol. 92.

Hinc deduces alterius casus resolutionem, an nimirum Regularium Superiores, si vera est sententia Bauny p. 1. moralis Theologiæ tract. 4. q. 3. quod Regularium Superiores habeant facultatem absoluendi in foro conscientie suos subditos, prout ex Rodriquez, & Candido concessit Pius V. P. Dominicanis, testatur idem Bauny, ab hæresi occulta, possint eandem facultatem alteri delegare? Respondetur quod tali sententia admitti non debet, propter S. C. decretum de quo Diana p. 8. tract. 2. resol. 63. possent superiores talem facere delegationem videatur idem Diana loco citato vbi refert ex eodem Bauny, indultum

dultum concessum Prælati
Congregationis S. Benedicti
Valisoleptani, vt annis singu-
lis, prima die Lunæ quadra-
gesimæ, possint omnes præ-
fatæ Congregat. Religiosos

absoluere ab omnibus pec-
catis, censuris, & pænis etiã
in casibus, &c. Et quod Gre-
gorius XIII. id ipsum conces-
sit Patribus Societatis, anno
1584.

Q V A E S T I O III.

*Quinam possint peccata reseruare: quæque pec-
cata reseruari possint, ubi alia valde
vtilia explanantur.*

Suppono primò contra
Lutheranos, & Caluini-
stas esse in Ecclesia Dei pote-
statem reseruandi casus, vt
definit Tridentinum sess. 14.
can. 7. & can. 11. & ratio cla-
ra est, quia sicut iudex Super-
ior fori exterioris, potest si-
bi reseruare aliquarum cau-
sarum cognitionem, vt velit
nullo modo cognosci posse à
iudice inferiori; ita iudex
superior fori interioris id ip-
sum facere potest.

Suppono secundò peccata
posse simpliciter reseruari, vel
ratione solius censuræ, vel
ratione solius culpæ, vel ra-
tione vtriusque. Certum est

de facto omnia peccata Pon-
tifici reseruata, esse talia ra-
tione censuræ, an autem sint
etiam reseruata ratione cul-
pæ disputatur, aliqui nam-
que non improbabiler di-
cunt ratione solius cęsuræ re-
seruari, ita quod ablata cen-
sura non maneat peccatum
reseruatum; alij probabilius
oppositum tenent; videatur
Nauar. cap. 27. nu. 261. Ca-
ietanus in sum. V. casus. His
suppositis ad primum quod in
q. titulo propositum est, di-
co eos omnes posse sibi casus
reseruare, qui ordinariam ha-
bent iurisdictionem, vt Pon-
tifex pro tota Ecclesia, Epi-
scopus

scopus pro sua diecesi, Parochus pro sua parochia, quod non est in vsus, & Religionū Prælati respectu suorum subditorum respectiuè, & ratio est, quia qui habet ordinariâ iurisdictionem, potest eam pro libito concedere, nempe cum aliqua limitatione, vel restrictione, excipiendo scilicet aliqua peccata. Sed hic occurrit dubium de Parocho quomodo Episcopus possit casus referuare respectu illius cum habeat iurisdictionem ordinariam, non delegatam ab Episcopo, si nãq; Episcopus non dat Parocho iurisdictionem, cum illam habeat à Pontifice, à quo est Parochiarum institutio, non poterit illam limitare. Respondetur Episcopum ex antiqua consuetudine à Pontifice approbata, & in Tridentino confirmata talem facere posse Parochis iurisdictionis restrictionem.

Quoad secundum, est primum dubium de peccatis venialibus, an nimirum valeant referuari? Respondetur quod sequendo illorum sententiã, qui dicunt potestatem absol-

uendi à venialibus, & à mortalibus alias confessis recipi à Christo in Sacerdotis ordinatione, Ecclesia non potest talem reservationem facere; sequendo vero communiorem sententiã, quod talis potestas sit ab Ecclesia, poterit talis apponi reservatio, & sic licet homines peccata non teneantur fateri venialia, ex suppositione tamen, quod illa fateri velint, deberent absolui à potente talem facere absolutionem; videantur ea, quæ diximus q. prima huius disp. versus finem.

Secundum dubium est, an peccatum dubium cadat sub reservatione. Certum est posse Ecclesiam peccatum dubium referuare; cum peccatum dubium sit materia necessaria confessionis, ac subinde cadens sub Ecclesiæ restrictione quoad eius absolutionem: de facto tamen dubia peccata, nullibi reservata reperiuntur. Difficultas est, an quâdo referuatur aliquod peccatum absolutè, censeatur reservatum peccatum dubium? conveniunt omnes peccatum dubium positivè sub reservatione

non

non cadere, cum habeat
 utrinque rationes probabiles,
 & liceat, cuique quam ma-
 luerit sequi probabilem opi-
 nionem. De dubio vero
 negatio est opinionum va-
 rietas. Nam Corduba in
 Regulam S. Francisci cap. 7.
 p. 4. quæsto 1. cas. 5. post alios
 dicit peccatum dubium ne-
 gatiuum manere reseruatim.
 Verior tamen opinio opposi-
 tum tenet, quam post alios
 sequitur Diana de conscien-
 tia dubia resol. 4. ratio est,
 quia cum reseruatio sit odio-
 sa, de solo peccato certo est
 intelligenda, non de dubio.
 Idem dicendum est quando
 reseruatim peccatū aliquod,
 quod potest esse completum,
 & consummatum, & incomple-
 tum, & non consummatum, nā
 tunc reseruatio de solo com-
 pleto, & consummato intelli-
 gitur, non de intentato, nisi in
 reseruatione exprimatim, ut
 aliquando exprimi solet. Sed
 quid dicendum, quando, quis
 ratione dubietatis, vel incō-
 pletionis fuit absolutus ab
 aliquo peccato alias reserua-
 to, comperit postea tale pec-
 catum fuisse certum, vel com-

pletum, ac proinde verè re-
 seruatim, debet ne compare-
 re ante superiorem, vel abso-
 lutè fuit absolutum? Respon-
 detur fuisse verè absolutum,
 ac proinde nullam esse obli-
 gationem accedendi ad Su-
 periores pro tali peccato
 tollendo, cum ipsa dubietas,
 & incompletio, ad talem de-
 lectionem conferat potestatem,
 & iurisdictionem, ita Lugo
 hic disput. 20. sect. 2. num. 32.
 quod probat ex Sanchez, exē-
 plo voti dubij alias reseruatim,
 a quo fuit absolutus pœnitens
 ratione dubietatis ab inferio-
 re, quod si postea comperia-
 tur eius certitudo, adhuc ma-
 net pœnitens absolutus.

Hinc deduces alterius dif-
 ficultatis resolutionem, an
 quando Pœnitens confitetur
 peccatum verè reseruatim,
 Confessario non valente ab-
 soluere, sed ignorat pœnitens
 tale peccatum esse reseruatim,
 an tunc tale peccatum verè
 & directè dimittatur? Eadem
 difficultas est, quando pœni-
 tens scit suum peccatum ve-
 rè esse reseruatim, & illud
 cōfitetur Sacerdoti inferiori,
 quem putat ab eo posse ab-

Soluerè, an re vera maneat absolutus? Respondetur affirmatiuè, ratio est, quia Ecclesia tacitè in his, & similibus casibus sufficientem confert iurisdictionem in bonum animarum; alioqui innumeri fideles anxij remanerent de suis confessionibus: Imò aliquando grauitè deciperentur, cum sint plures Confessarij, qui casus ignorant reseruatos, & aliunde non sit proprium pœnitentium id scire; vnde siue Confessarius absoluendo peccet, siue non, pœnitens bona fide procedens validè videtur absolui, quoties tamen pœnitès id resciat ad superiorem sistere debet.

Tertiū dubium, an si quis committat peccatum reseruatum, ignoret tamen eius reseruationem, absolui possit à quocunque approbato Confessario? Sunt de hoc dubio tres sententiæ. Prima est absolutè negatiua, quam defendit Mazuchellus de casibus reseruatis disput. 2. q. 2. difficul. 5. Merolla to. 1. disput. 1. cap. 2. difficul. 11. num. 642. & aliqui alij. Secunda sententiā distinguit, dicens reserua-

tionem aliam esse pœnalem, & aliam esse medicinalem, seu per modum legis determinantis casus, in quibus pro meliori remedio applicando, recurrendum est ad Prælatus pro absolutione.

Peccata ergo reseruata in pœnam delicti, reseruatiōe non habent, quando reseruatio illa pœnalis ignoratur; quando vero est medicina, seu lex determinans casus medicinalis est, incurritur, etiā ab ignorantibus. Ita ferè Lugo disput. 20. sect. 2. num. 9. & infra. Sed explicandum erat quænam peccata reseruētur in pœnam, & quænam in medicinam; & quomodo id dignoscatur.

Tertia sententiā verior, & communior inter modernos absolutè docet ignorantem reseruationem non incidere in illam, eo quod putat, omnem reseruationem esse propriè pœnam. Hanc post Nauar. in man. cap. 27. num. 80. Grassiū de casibus reseruatis reseruatis lib. 2. cap. 40. n. 29. sequitur Pater Ioseph de San Ioan de casibus reseruatis resol. 1.

Probatur primò, omnis casuum reseruatio est pœnalis; ergo non incurritur ab ignorantibus illam. Consequentia pro modo supponitur, & admittitur à contrarium nostræ sententiæ sentientibus. Antecedens in quo est difficultas ostenditur, supponendo tamè breuiter, quod reseruatio, vel est de re mala, quia prohibita, vt loquutio cum Monialibus, vel est de re prohibita, quia mala, vt homicidium; sed siue sit reseruatio de re mala, quia prohibita, siue de re prohibita quia mala, semper est pœnalis, ergo. Minor hæc subsumpta probatur.

Nam si reseruetur res mala quia prohibita, vt loquutio cum Monialibus, talis reseruatio, cum sit de re alias in differente, & solum mala ex parte pœnitentis, talem prohibitionem transgredientis, non potest non esse in pœnâ talis transgressionis. Si vero reseruatio sit de re prohibita quia mala, est in pœnam delicti, ergo.

Sed dices primò, quod reseruatio non est semper in pœnam delicti, vel transgres-

sionis, sed ob bonam Ecclesiæ gubernationem, ac proinde non semper est pœnalis. Nam contra est; nam in tantum fit reseruatio ob bonam Ecclesiæ gubernationem, in quantum expedit, quod transgressores præceptorum diuinorum, vel Ecclesiasticorum, compareant ad Ecclesiæ Proceres, vt delicta puniantur, vel facilius retrahantur ab illorum transgressionibus, & sic primum, & potissimum, quod in reseruatione inspicitur est delictorum pœna. Adde quod ipsa compædi obligatio, quæ in reseruatione reseratur, est maxima delinquentium pœna, & hæc primò inspicitur saltem executionis via, nam via intentionis est altera pœna, nempe delicti punitio, quæ postea in bonam resultat Ecclesiæ gubernationem.

Dices secundò reseruationem non esse factam pœnitentibus, sed esse limitationem iurisdictionis Confessarij, & sic reseruationem non esse pœnam delinquentis, sed limitationem absoluentis. Nam contra est, quia ideo limitatur

absolutionis iurisdictionis, quia pœnitens illa commisit peccata reservata; unde non limitatur absolute absolventis iurisdictionis, sed ratione pœnitentis, vel per ordinem ad pœnitentem, ac proinde si pœnitens ob ignorantiam à tali pœna excusatur, absolventis iurisdictionis non limitabitur.

Probatur secundò, quia peccatum alias reservatum, commissum ab ignorante reservationem; est actus inuoluntarius, prout dicit reservationis qualitatem; ergo non contrahit reservationis rationem; Antecedens est certum, sicut enim actus, qui à parte rei duas habet malitias, si una ignoretur, vnius solum malitiæ reus est; ita peccatum quod aliàs annexam habet reservationem, si illa ignoretur, non contrahetur. Consequentia ex Antecedenti clarè satis, se qui videtur.

Adde quod admissa communi doctrina, quod non solum ignorantia inuincibilis, verum etiam vincibilis, dummodo non sit affectata, & supina, & naturalis obliuio, seu actualis inconsideratio excō-

municationis, & aliarum censurarum excuset ab illarum incurfione, sequitur, quod, si quis talem habet ignorantiam, vel inconsiderationem censurarum, quibus casus Pontificij sunt reservati, poterit à quocunque Confessario absolui. Unde Magister Serra post alios multos quos congerit Diana p. 9. tract. 6. resol. 13. dicit in par. 2. tom. 2. q. 76. art. 3. dub. 2. *ignorantia etiam mortaliter culpabilis tam facti, quam iuris communis Pontificij, quam etiam censura excusat non solum à pœna excommunicationis, sed etiam à cæteris omnibus alijs censuris, suspensione, interdicto, irregularitate, &c.* & probat ex cap. cum animarum, de cõstit in 6. vbi dicitur, *ut animarum periculis obuietur, sententijs per statuta quorumcunque Ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes, dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit, aut supina.* Vbi sapienter notat Serra ex Syluestro, quod dum dicitur: quorumcunque Ordinariorum simpliciter, etiam Pontifex intelligatur.

Quar,

Quartum dubium est, an qui commisit peccatum Pontifici reseruatim legitime tamen impeditur ne personaliter Pontificem adeat, possit à quocunque absolui, eo quod eo impedimento posito, ex benigna Pontificis intentione cesset illius casus reseruatim. Respondetur negatiue, sed vel teneri per internuncium si potest, vel per litteras, vel secundum alios teneri adire legatum: vel etiam secundum sententiam Bosij de iurisdic. Episc. disput. 1. dub. 3. nu. 23. post alios multos, quos ibi citat, sufficiet adire Episcopum, qui vigore facultatis generalis absoluendi impeditos cum onere se presentandi, poterit illos absoluere, absque eo quod mittant, vel scribant Romam, quia nullibi talis reperitur obligatio: oppositum tamen practicatur, ut testatur Thesaurus in praxi de poenis p. 1. cap. 24. ampliat. 3.

Sed quid, si legitime impeditus adire Romam, sit etiam legitime impeditus adire Episcopum, poterit ne absolui à Parocho, vel à quo-

cunque Confessario approbato? Negatiue responde. Vasquez q. 91. art. 3. dub. 8. nu. 4. & dub. 9. nu. 23. nisi in articulo mortis. Oppositum videtur verius, quod post Cano, Soto, Ledesma, & alios tenet Palaus to. 4. tract. 33. disput. vnica, puncto 15. nu. 3. Suarez to. 4. disput. 30. sect. 3. nu. 10. & alij plures, & ratio est, quia facultas reseruandi casus non debet esse in destructionem animarum, sed in bonum, esset autem in destructionem, si semel talis impeditus non posset à legitimo confessario, & Parocho absolui, bene verum est, quod semper remanet obligatio comparandi respectiue. Idem putat esse dicendum idem Palaus, loco citato, de eo, qui habet casum reseruatim Episcopo, quod nimirum si non possit Episcopum adire possit absolui à Confessario approbato, cum onere ut supra.

Quintum dubium esse potest, an tempore pestis cesset casuum reseruatim, ita quod possint, casus habentes reseruatos, à quibuslibet Confessa-

ffa-

sarijs absolui? Affirmat Marchinus in *Bello diuino*, part. 3. c. 3. nu. 4. quando pestis grassatur, quia tunc omnes censetur esse in periculo mortis, in quo omnes Sacerdotes etiam simplices, excommunicati &c. possunt ab omnibus casibus absoluere, idem dicitur de proximè ingressuris bellum, de nauigantibus orta procella &c. Vfus tamen videtur in contrarium, deberent tamen tunc temporis Episcopi, & suos casus reseruatos relaxare, & idem curare de Pontificibus, pro animarum consolatione, vt fecit Sanctus Carolus, quando pestis Mediolani grassabatur.

Sextum dubium, an in loco exempto cesset casuū reseruatō, vt si quis sæcularis committat peccatum sodomix in monasterio exempto, incidat in reseruationem? Negant aliqui, quia regularium monasteria sunt exempta solum ratione personarum ipsorum religiosorum, non sæcularium, ac proinde sæculares ibidem contra Episcoporum statuta facientes, ab eodem Episcopo puniri pos-

sunt. Alij quos refert, & sequitur Diana p. 5. tract. 9. resol. 66. appositum tenent, quia religiosorum monasteria non solum sunt exempta ratione ipsorum religiosorum sed ratione sui, ita quod ita se habeant, ac si essent extra diœcesim, sed de hac re alibi Deo dante sermo redibit.

Solum vnum, dum occurrat, aduertat velim, quod nimirum habens casum reseruatum, extra diœcesim, in qua non est talis casus reseruatus, absolui potest, etiam si consulto ibi eat, vtitur nãque iure suo.

Septimum dubium, an casuum reseruatō includat peccata præterita? affirmatiuè respondeo, nisi aliud exprimitur, & nisi reseruatō anaxam habeat censuram, que ob peccata præterita non fulminatur. Non displicet tamen aliquorum sententia, qui dicunt, peccatorum reseruationem absolutè factam, non extendi ad peccata præterita, eo quia cum sit odiosa restringi, non extendi debeat.

Dubium vltimū, an pueri ante

ante pubertatis annos, in casus incidant reseruatōs? Affirmatiuē respondent aliqui apud Dianam p. 2. trac. 15, & 1. Miscel. resol. 1. Ipse tamen melius cum alijs negatiuē respondet; & ratio est, quia cum, vt supra dicebamus, reseruatō sit pœna, &

pueri ante probertatis annos in alias non incidant pœnas, neque in hanc incident, vnde videmus, neque in foro externo puniri saltem pœna ordinaria si forte aliquod committant delictum, vt obseruat Graffius apud eundem Dianam.

Q V A E S T I O I V.

An Prælati Regulares possint pro libito sibi subditorum peccata reseruare,

Certum est, vt supra dicebamus, omnes eos sibi posse peccata reseruare, qui iurisdictionem habent ordinariam, & sic cum Regularium Prælati, sint tales, peccatorum, suorum subditorum, facere poterunt, reseruationem, sicut Pontifex pro tota Ecclesia, & Episcopus pro sua diœcesi. Et sicut Episcopus mortaliter peccat nimiam faciendo peccatorū reseruationem, cum abutatur potestate, in destructionem nimirum animarum, licet reseruatō secundum aliquos teneat; ita Prælati Re-

gulares grauitur delinquent, nimiam faciendo reseruationem; Ob id Clem. VIII. prudenter limitauit Prælatorum Regularium potestatem, ne plusquā vndecim casus quos in suo decreto incipiente *Sāctissimus Dominus Noster* enumerat; & quod si aliquod peccatum graue pro Religionis conseruatione reseruari deberet id fiat in Capitulo generali, vel Prouinciali maturatione facta discussione, & consensu. Et sic patet non posse Regulares sibi pro libito subditorum peccata reseruare.

Sed

Sed dubitalis primò, an Regulares Prælati possint aliquid præcipere, vel prohibere sub excõmunicatione reseruata? Respondetur negatiuè, ita declarauit Sac. Congregatio 7. Julij 1617. in hæc verba. *Cum à nonnullis Regularibus dubitare ur an in decreto sal. rec. Clem. Papa VIII. anno 1593. 16. Maij super qualitate casuum ab eorundem Regularium superioribus reseruandorum edito, censura etiam comprehenderetur, ita vt iisdẽ superioribus absque Capituli Generalis, aut Prouincialis cõsensu, aliquibus peccatis in decreto huiusmodi non contentis excommunicationem annectere, eiusdemque absolutionem sibi reseruare liceat?* S. Congregatio Cardinalium negotijs Regularium, Præpositorum, Illustrissimo Bandino referente, censure in supradicto decreto comprehendi censuit. Roma 17 Iulij 1617. A. Mar. Episc. Ostiẽsis, Cardinalis Gallus Et merito quidem id S. declarauit Congregatio; quia alioqui Pontificis mens illuderetur, & res ad antiquum reuocaretur statũ, si semel casus quos-

cunque ratione censura possent Regularium Prælati sibi reseruare.

Dubitabis secundò, an Regularium Prælati possint propria auctoritate sibi reseruare casus in Clem. decreto contentos, an vero requiratur consensus Capituli Generalis, vel Prouincialis, sicut requiritur pro alijs non contentis? P. Bordonus in Consilijs Regularium resol. 37. q. 30. nu. 42. partem tenet affirmatiuam. Sed hæc Bordoni resolutio non videtur ad mentem Põtifis, sic enim loquitur Pontifex. *Ideo, vt huic malo Sanctitas Sua oportuè prospiceret, decreuit, vt nemo ex Regularium superioribus peccatorum absolutiones sibi reseruet, exceptis ijs, quæ sequuntur: deinde casus enumerat, & postea subdit. Si quod aliud præterea peccatum graue pro religionis conseruatione, aut pro conscientia puritate reseruandum videbitur, id non aliter fiat, quam Generalis Capituli in toto Ordine, aut Prouincialis in Prouincia, matura discussionẽ, & consensu.*

Dubitabis tertio, an Prælatus

latus regularis qui casum referuauit, incidat in casum referuatum, si in talem casum incidat? Communis resolutio est negatiua, *cum par in parem non habeat iurisdictionem*, & multo minus, quia nullus iurisdictionem habet in se ipsum. Difficultas maior est, an superior ille, qui facultatē habet alios absoluendi, sicut dare potest facultatem alteri, vt alios absoluat, ita possit illam dare suo confessario, vt absoluat se ipsum, si forte in casum incidat referuatum Exemplum habes in Vicario Episcopi, an possit dare facultatem suo confessario, vt ipsum absoluat à referuato Episcopo. Et idē procedit de Prælato regulari respectu casuum à quibus potestate ordinaria absoluere potest, vt sunt casus in constitutionibus nostris referuati, à quibus Prælati locales absoluere possunt. Ad quam respondeo affirmatinē, & est communis sententia, vt videre est apud Dianam de Sacram. resol. 147. & ratio est quia Prælatus dum confert alteri potestatem delegatam

absoluendi à non referuatis, confert potestatem. vt & ipse absoluator; ergo cum confert potestatem absoluendi à referuatis, illam confert etiā pro se, alioqui inferioris esset conditionis alijs.

Dubitabis quartò, an Prælatus regularis (& idem est de quolibet alio) qui habet facultatem absoluendi à referuatis, verè absoluat, quādo subditus, qui habet referuata illi confitetur, sed propter obliuionem, illa non deponit, vel non omnia. Negat Suarez hic. disput. 31. sect. 4. & Vasquez q. 92. art. dub. 1. Communior, & vera opinio affirmat, quam sequitur Gab. Adrianus, Syl. Angelus, Rossella, Nauar. Couar. Cano, & Ledesma apud Suarez, eādem sequitur Nugnus hic q. 9. art. 2. par. 2. dub. 4. Coninch. disput. 8. dub. 12. nu. 98. & alij plures, & ratio est, quia & subditus dum confitetur intēdit absolutionis beneficium recipere in omni latitudine, & Sacerdos absoluens intendit absolutionem impendere omni meliori modo; si enim Sacerdos dum

generalem facit excommunicationis absolutionem, ab omni ea præsumitur absoluere; ita dum absolutam confert à peccatis absolutionem, eam absolutam facere præsumitur & sic censetur directè reservationem peccatorum obliturum, vel non expositorum tollere; & currit non solum in habente potestatem ordinariam absolucendi à reservationis, verum etiam in habente delegatam cū sit eadem vtriusque ratio. Secus esset si Confessarius suam restringeret intentionem ad peccata confessa, sicut quando quis à particulari absoluit excommunicationem, seu particularem facit alicuius excommunicationis absolutionem. Hoc idem admittunt communiter omnes, vt alias monuimus quando facultas absoluendi data est infauorem Pœnitentis, vt iubilæi tempore; Vnde si quis tempore iubilæi nullam fecit confessionem, quia factō conscientia examina nullo adinuenit peccatum mortale, cum tamen reservatum

haberet, poterit transacto iubilæi tempore à quocunque confessario approbato ab illo peccato absolui, quia per lucrationem iubilæi ad id ius acquisiuit. Idem dic si quis iubilæi tempore non fuit confessus etiam reservata, quæ habebat, quia confessarij copiam non habuit, dummodo alia opera exequatur. Idem dic quando confessio fuit inualida etiam aduertenter facta, licet aliqui id nolint pro tempore iubilæi, quia non videtur Pontificis intentio esse de dāda tali facultate illi, qui non habet intentionem lucrandi iubileum, qualem non habet, qui consulto inualidè confitetur; secus dicendum de illo, qui consulto inualidam facit confessionem apud Prælatum, vt absolutionem obtineat à reservationis, quia Prælatum cum talem ignoret subditi intentionem, absolutam facit absolutionem, ac proinde licet non sequatur peccatorum ablatio, fit tamen ablatio reservationis illorum.

QVÆSTIO V.

*Resoluuntur aliquæ difficultates ad materiam
reseruationis pertinentes.*

Prima difficultas est, an Confessarius, qui peccatum commisit reseruatam, ut facultatem à Prælato obtineat, absque sui manifestatione, ut à suo absoluat Cōfessario, possit sub hac forma petere facultatem. Peto facultatem ut absoluat unus subditus tuus; seu unus subditus tuus facultatem petit ut absoluat à tali reseruatam. Respondetur affirmatiuè, cum enim etiam Confessarius sit subditus, in tali petitione includetur; argumeto legis, *Paulus respondit S. fñ. ff. de pignoribus*, ubi dicitur, quod quando seruus ex Domini consensu, in aliquo contractu, omnia Domini bona obligauit, etiam seruus ipse obligatus censetur.

Secunda difficultas, an petens facultatem ut à reseruatam pro vna vice, vel pro hac vice absoluat, possit absol-

ui etiam à peccato reseruatam, quod post petitam, & obtentam facultatem commissum est? Aliqui absolutè negant, alij absolutè concedunt. Verius distinguendum est, vel enim licentia data, est pro absolute peccati determinati, vel pro absolute à peccatis reseruatam illimitatè. Primo modo, ut patet, non extenditur, benè secūdo modo, etiam si quis differat absolute, vel confessionem per aliquod tempus, ut absoluat à committēdis. An autem licentia Prælati, ut quis absoluat à reseruatam extendatur ad illa peccata, quæ quis ob confidentiam obtinendæ absolute commisit, dubitant aliqui: Verius tamen dicendum est extendi; sicuti id communiter admittūt Theologi de illis, qui ob Iubilei confidentiam peccant; certum enim est, & hæc peccata

per Iubileum tolli, cum in ipſo Iubileo talium peccatorum non fiat exclusio.

Hoc idem dicitur, quando ob aliquam cauſam, in Iubileo confefſio differtur, ſi enim quis tempore illo intermedio aliquod committat reſeruatum, poterit ab eo, à quocunque Confefſario approbato abſolui: & ratio eſt, quia per Iubileum Pœnitens acquirit ius, vt abſoluatur à reſeruatis per confefſionem ponendam, per accidens autem eſt, quod aliud commiſerit reſeruatum. Idem volunt aliqui de diſpensatione voti; ſed de hoc ſuo loco.

Tertia difficultas, an Regulares tempore Iubilei, vt à reſeruatis abſoluantur, ſufficiat quod confiteantur ſuo Prælato, vel alteri religioſo de illius venia, ab Ordinario, ſeu ab Epifcopo non approbato, an vero requiratur, quod confiteantur Confefſario ab Epifcopo approbato. Prima ſententia eſt, quod requiratur, quod confefſio fiat Confefſario ab Epifcopo approbato, ita poſt Suarez, & alios tenet Lugo diſpu-

tio vigefima num. 143. Secunda ſententia verior, & probabilior, & magis in uſu eſt, quod ſufficiat proprio confiteri Prælato, etiam ab Epifcopo non approbato, vel alteri religioſo de venia proprii Prælati, etiam ſi ab Epifcopo approbatus non ſit; ita communiter recentiores poſt Bonacinã de ſacram. diſp. 5. q. 7 p. 4. §. 1. nu. 14.

Probatum primò, Religioſus ante Iubilei tempus poteſt, & debet proprio confiteri Prælato, vel alteri religioſo, de eiufdem Prælati venia; ergo etiam tempore ipſo Iubilei; Antecedens ab omnibus conceditur. Conſequentia probatur, quia per Iubileum non extrahitur Religioſus, ab illa, quam proficitur obſeruantia; Atqui extraheretur, ſi ſemel deberet confiteri religioſo ab Epifcopo approbato, vel ſeculari; ergo. Maior videtur nota; nam Iubileum datur in bonum animarum, non in destructionem; datur Iubileum vt fideles maiori cum feruore Deo deſeruiant, peccatis dimiſſis, & penis illis debitis; non eſſet au-

tem

tem sic, si semel Religiosus, ab illa, quam profitetur obseruantia, extraheretur. Minor ostenditur. Nam potissima Religionis obseruatia est, quod Religiosi in Monasterijs maneat, sub obedientia, & oculis proprij Prælati, si autem deberent confiteri approbato ab Episcopo, locus daretur vagationis; cum in multis Monasterijs, nullus reperiatur Confessarius ab Episcopo approbatus, vt contingit in illis, qui sæcularium non audiunt confessiones, vt sunt Carthusiani, & Capucini, & contingit in nostris eremis, imò dato quod esset vnus, vel alter sic approbatus, certè nimis durum esset, totam ad illum, vel illos restringere cõmunitatem, præsertim cum contingere possit, quod aliqui cum eo, repugnantia habeant, vel confidentiam non habeant.

Probatum secundò, quia in Iubileo facultas datur, vt quis absolui possit à reseruatõis, per Confessarium, ab Ordinario approbatum; sed Prælatus proprius, est religiosi Ordinarius, ergo ab eo absolui po-

test, vel etiam ab illo, qui eiusdem Prælati est delegatus. Minor, in qua est difficultas, ostenditur; Nam religiosus cum sit ab Episcopo exemptus, pro proprio Ordinario, eundem Episcopum habere non potest sed eius est proprius Ordinarius, qui est illius superior, cui subijcitur, & à quo gubernatur: Hucusque namque nemo dixit, Episcopum esse exemptorũ Ordinarium, sed subditorũ priorum.

Sed dices cum Lugo num. 141. quod licet Ordinarij nomine Prælatus regularis intelligi aliquando possit, non tamen in Iubileo eo quod ibi dicatur, quod possit eligi Confessarius ab Ordinarijs locorum approbatus, nomine autem Ordinariorum locorum, soli Episcopi intelliguntur. Nam cõtra est, quia peterem à Lugo, vbi inuenit, quod nomine Ordinariorum locorum, soli Episcopi intelligantur? Nonne Regularium Prælati, sunt suorum locorum exemptorum, seu Monasteriorum Ordinarij? certè sunt; ergo cum Pontifex dicat eligi pos-

se

se Confessarium ab Ordinarijs locorum approbatum, per distributionē locutus est accommodam; videlicet, quod vnusquisque eligat Confessarium à proprio Ordinario approbatum, sæcularis ab Episcopo, & Regularis à proprio Prælato.

Quarta Difficultas, an per Iubileum anni Sancti reuocentur Regularium facultates, si quas habent, absoluedi à referuatis? Respondetur negatiuè, reuocantur quidem indulgentiæ, & facultates absoluedi, causa indulgentiæ lucrandæ, sed non absolutè: ita plures, quos refert, & sequitur Lugo, disput. 20. num. 145,

Quinta Difficultas, an cōfessarius inferior possit absolue re referuatis, quando superior absoluedi facultatem concedere renuit, sed vult quod subitus ad suos pedes

apparet. De Regularibus nulla est difficultas; concessit namque Clem. VIII. in suo decreto pro regularium reseruatiōe, quod si confessorius petat à Prælato veniam absoluedi subditū illius, ab aliquo reseruato, & illā Prælatus denegat, possit pro vna vice confessorius talem Pœnitentem absolue re. Difficultas est de sæculari de qua re, aliqui quos refert, & probabile putat Diana de Sacra. resol. 29. putant id fieri posse. Sed Melior est contraria opinio quam sequuntur communiter Theologi, quos longe manet refert, & sequitur Layman lib. 1. trac. 6. c. 13. nu. 3. Nam Tridentinum sess. 14. c. 7. solum mortis articulum excipit, extra quem nullus potest in reseruata, nisi ordinariam, vel delegatam, quoad illa, habeat facultatem.

Q V A E S T I O VI.

De Confessarij approbatione, ubi pulchræ difficultates expediuntur.

PRæter potestatem ordinariam, vel delegatam, requiritur in Confessario approbatio; vel potius vt melius dicam approbatio ab Ecclesia requiritur, vt quis habeat potestatem ordinariam, vel delegatam ad audiendas confessiones. Sunt autem duo modi approbationis: primus per Pæciæ collationem, secundus per examen, vt statuit Tridentinum sess. 23. cap. 15. de reformatione, vbi sic dicitur. *Decernit Sancta Synodus, nullum etiam regularem, posse Confessiones secularium etiam Sacerdotum audire; nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen si illis videtur esse necessarium, alias idoneus iudicetur: & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, priuilegijs, & consuetudine quacunque etiam immemorabili, non obstantibus. Sed*

antequam dubia, quæ ex hoc Cõcilij decreto oriuntur proponantur, nota primò, quod quoad Parochos nullum requiritur examen, quia ex eo quod ad id munus assumuntur, siue per examen, & cõcursum, vt communiter obseruatur; siue sine illis, censentur idonei, eo quod præsumitur quod nullus ad illud munus assumatur, quin valde sit idoneus, licet aliquando oppositum alicubi obseruaerim, assumuntur namque aliquando ad illud periculosum munus, Sacerdotes, qui vix legere sciunt, & sic cæci sunt, & duces cæcorum. Nota secundò, quod ille, qui approbationem habebat ratione Parochialis beneficij, si postea renunciet, vel alio quocunque modo priuetur, illam amplius non habet approbationem, sed alia requiretur, si confessiones audire velit, ra-

tio est, quia Concilium vult, illū esse approbatum quoad saeculares beneficiarios, qui Parochiale obtinet beneficium; & sic, si amplius non obtineat, tali non fruitur indulto.

Aliqui tamen, & non videtur improbabile id concedunt, quia talis videtur mēs esse Concilij, nam vult Concilium Parochum examini nō subiaccere, quia iam supponitur idoneus, quam idoneitatem non amittit per Parochiae renunciationem, si enim in regulari examen non requiritur quando alias idoneus iudicatur, idem dicendum erit de illo, qui alias idoneus fuit iudicatus per Parochialis beneficij collationem; sed à primo dicendi modo non videtur recedendum.

Nota tertio, quod regularis privilegiatus, seu exemptus ab Episcopi iurisdictione, non accipere ab Episcopo iurisdictionem, sed à Pōtifice, posita Episcopi approbatione, vt conditione, quod non solum colligitur ex iure communi, praesertim ex cap. *Dudum*, de sepulturis, verum

etiam ex citatis Tridentini verbis, vt consideranti patebit: his positis.

Quæritur primò, an regulares suorum virtute priuilegiorū possint absoluere à casibus iure communi Episcopis reseruatis? Respondetur affirmatiuè, quod vt intelligas referam per extensum verba decreti Clement. VIII. prohibētis, ne regulares praetextu priuilegiorum absoluere audeant à casibus, quos Episcopi sibi reseruauit, vel in posterum reseruabunt. *Nec etiam à casibus quos Ordinarij locorum hactenus reseruauerunt, vel in posterum sibi reseruabunt, nullo casu etiam necessitatis, vel impedimenti, nisi in mortis articulo.* Et infra in eodem decreto habetur eiusdem Clem. declaratio, quoad casus Papales in hæc verba: *Sub eiusdem prohibitione illos tantum in posterum comprehendendi casus, qui in Bulla cœna Domini legi consueta continentur. Ac praeterea violationis immunitatis Ecclesiasticae in terminis constit. sel. rec. Greg. XIII. violationis clausurae Monialium ad malum finem. Prouocantiū,*

de pugnantium in duello. Inij-
cientium violentas manus in
Clericos. Simonia realis scienter
contracta, atque etiam confi-
dentia beneficalis. Item omnes
casus quas Ordinarij locorum
sibi reseruarunt, vel in posterũ
reseruabũt. Et licet Paulus V.
& Urbanus VIII. in suis de-
cretis absolutè prohibeãt ne
regulares à casibus absoluant
Episcopalibus; cum tamẽ sint
præcedentis decreti cõfirma-
tio, de solis illis casibus Epi-
scopalibus intelliguntur, quos
sibi Episcopi reseruant, nõ de
illis, qui à iuri sibi reseruan-
tur, ita post alios Diana p. 3.
tract. 2. resol. 13. & p. 8 trac. 7.
Miscel. resol. 71. Addit post
alios Diana loco primò cita-
to, hoc idem dicendum esse
de excõmunicationibus Epi-
scopis reseruatis; Et de casibus
Papalibus alias Pontifice
reseruatis, exceptis citatis; &
ab omnibus illis à quibus
(quia oculi) absoluerè possunt
Episcopi, quia tunc cum
fiant Papales à iure Episcopis
reseruati, in virtute præcedẽ-
tis decreti absoluerè possunt
Regulares.

Quæritur secundò, an Præ-
 latus Regularis possit absque
 Episcopi approbatione, sæcu-
 larium audire confessiones?
 Affirmat Henriquez lib. 7. de
 Indulgentijs cap. 12. num. 3.
 vbi refert idem sensisse viros
 doctissimos ex Dominicanorũ
 familia, videlicet M. Man-
 tium, Gallum, Medinam, &
 Bannesium. Eandem senten-
 tiam tenet Ioannes Valerus
 in differentij vtriusque fori v.
nullitas, differentia 5. num. 5.
 Eo fundamento quia Triden-
 tinum vult Parochos esse mi-
 nistros confessionis idoneos;
 atqui Regularium Prælatus
 est verus Parochus, suarum
 animarum custos, & rector;
 ergo.

Sed non est recedendum
 à communi sententia, quam
 post alios tenet Diana to. 1.
 tract. 2. miscel. resol. 46. & ra-
 tio plana est, quia Regularis
 Prælatura non est beneficium
 Parochiale, sed altior digni-
 tas, & dato quod esset Para-
 chus, Regularium Prælatus,
 ad summũ sequeretur, quod
 non sæcularium, sed suorum
 subditorum Parochus esset,

& sic, quod posset suos subditos, non seculares audire. Per quæ patet ad fundamentum oppositum.

Quæritur tertio, an approbatus ab Ordinario, sed limitatè scilicet pro solis rusticis, vel pueris, vel mulieribus, vel viris, possit iubilei tempore ab omnibus eligi, tanquam verè approbatus. Negat Lugo disput. 2. i. nu. 16. post Suarez, & alios quos ibi refert, sed à solis illi eligi potest, pro quibus fuit approbatus. Sed verior, & communior sententia affirmat, quam sequitur Nugnus q. 8. art. 5. dub. 4. Bonacina hic disput. 5. q. 7. p. 4. §. 1. num. 22. Petrus Fay hic q. 8. art. 5. disput. 3. concl. 5. ad 4. Henriquez loco citato lib. 6. c. 6. nu. 8. Fagundez lib. 7. c. 2. nu. 45. & alij ferè omnes de hac materia scribes. Et ratio est, quia Iubileum debet aliquid suffragari, vel aliquid operari, dum facultatem concedit eligendi Confessarium ab Ordinario approbatum; atqui nihil operaretur, si semel requiretetur vniuersalis approbatio; ergo, Certum

namque est, quod ille, qui est vniuersaliter approbatus, ab omnibus sine Iubilei privilegio est eligibilis; ac proinde, cum Iubileum concedat facultatem eligendi ab Ordinario approbatum, quæcunque sufficiet approbatio; dummodo aliunde per doctrinam idoneus sit, licet ex alijs capitibus limitatè sit approbatus, vt quia iuuenis &c. Idem dicendum quando aliquis est approbatus pro vno solum oppido, hic enim est eligibilis, per se loquendo, ab alio. Hic vnum aduerte, non esse necesse, quod approbatio detur in scriptis, sed quis statim est approbatus, ac ab Episcopo, vel ab examinatore, vel examinatoribus deputatis, idoneus cenletur; vnde si cædulæ, vel scripturæ datio differatur, vt aliquando multum differtur non est expectanda, sed statim quod quis scit fuisse idoneum reputatum, potest confessiones audire, & ita vidi viros doctos obseruare, nisi aliunde contrarium de Ordinarij mente constaret: & ratio est, quia Concilium simplicem

plicem requirit approbationem, non scripturam, vel per scripturam firmatam.

Queritur quartò à quo Ordinario debeat Confessarius approbari. Variæ sunt Theologorum sententiæ. Prima docet cuiuscunque Episcopi approbationem sufficere, ut quis ubique audiat confessiones. Tum quia Tridentinum solù petit quod Cõfessarius sit ab Episcopis approbatus, nec determinat, quod ab hoc, vel ab illo determinatè; & sic, cū lex ista sit odiosa, restringi nõ debet, plus quam verba sonant. Tum etiam quia assignari non potest cuius Episcopi approbatio requiratur. Si enim dicatur quod requiratur approbatio Episcopi loci ubi fit confessio, ut vult Gutierrez lib. 1. can. 1. c. 27. nu. 16. contra est, quia Petrus Sacerdos Mediolani approbatus potest ciuem Mediolanensem hic Romæ sacramentaliter absoluere. Si dicatur quod requiratur approbatio Episcopi poenitentis, ut volût plures apud Suarez disput. 28. sect. 6. nu. 5. in quod ipse Suarez valde propendit; contra

est, quia alioqui Cõfessarius hic Romæ non posset extraneum confiteri, cum ab illius Episcopo non sit approbatus. Si vero dicatur Episcopũ approbantem debere esse Confessarii ipsius Ordinarium, ut vult Lugo disput. 2. r. num. 35. post Suarez, & alios. Etiam contra est, quia ex ista sententiã sequeretur non posse Episcopum Laudensem approbare pro audiendis confessionibus Religiosum, vel etiam sæculatam hospitem, qui Cremonæ habeat domicilium, quod tamen est falsum, & contra praxim, nam concionatores, qui alibi habent domicilium approbantur frequenter ubi concionantur, ut mihi Laudæ contigit, & tamẽ non eram ibi conuentalis, sed hospes. Tum etiam, quia Episcopus non dicitur propriè Regularium Ordinarius, cum isti sint ab eius iurisdictione exempti, & licet subijciantur illi quoad idoneitatis testificationem, non tamen quoad iurisdictionem habendam, cum illam habeant à Pontifice, posita Episcopi approbatione. Ob has forte ra-

tiones Henriquez lib. 7. de Indulgentijs cap. 12 §. 4. & lib. 9. de pœnit cap. 6. nu. 7. & alij, hanc tenent sententiam. Pro eadem sententia Lugo nu. 28. citat Dianam tom. 1. tract. 11. de Bulla cruciatæ, & de sacrament. resol. 110. Sed nullibi Diana id dicit; in primo namque loco solum loquitur de electione virtute bullæ cruciatæ, vel Iubilei, vel alterius priuilegij, quod nimirum ratione istorum approbatus ab aliquo Episcopo, quis eligi possit. In secundo vero loco, loquitur de Parocho, an scilicet possit exponere approbatum ab aliquo Episcopo, & licet pro affirmatiua sententia aliquos referat, ille tamen illam non sequitur.

Quare relicta ista sententia, cum contra se habeat Pontificum declarationes, præsertim Innoc. X. in causâ definita contra Iesuitas, in fauorem cuiusdã Episcopi Indici, quæ videri potest in N. Lezana in consulto in fauorẽ Iesuitarũ factio. Dico 1. *Regularium approbatio ab Episcopo, necessaria non est respectu omnium pœnitentium, sed solum ad audieu-*

das secularium, & laicorum confessiones; ut clarè docet Tridentinum loco citato. Vnde Religiosi, qui priuilegium habent eligendi Confessarium, possunt eligere non approbatum, siue sæcularem, siue Regularem; ob id nos secundum nostras Constitutiones dum sumus in itinere tenemur cõfiteri apud nostros, etiam simplices Sacerdotes; & si ex nostris non habemus, possumus confiteri apud Regularem, vel sæcularem, etiã non approbatum.

Dico secundò. *Episcopum approbantem, illum esse debere, qui est Ordinarius loci, ubi quis vult audire confessiones; & ratio est, quia non debet quis alterius oues cognoscere, nisi de illius licentia. Vnde habita postea ab hoc Episcopo licentia, potest illius oues vbi que cognoscere, & sic, vbi eas reperit audire, & absoluerè poterit. Et licet iste Episcopus nõ sit propriè Ordinarius Regulariũ, siue in eo Episcopatu habeãt domicilium, siue hospites sint, parum refert, ad hoc vt Episcopus illorũ dicatur Ordinarius, cũ hoc munus*
acqui-

acquirat in virtute decreti Tridentini eo ipso, quod Regulares sibi quoad idoneitatis testimonium habendum sibi subijciuntur, siue medio examine, siue solo nutu, &c.

Quæres quintò, an religiosus à suis superioribus Episcopo præsentatus pro approbatione, ad sæcularium confessiones audiendas, & iniuste reprobatus, possit confessiones excipere. Certum est posse Episcopum, Regularem nõ idoneum, reprobare, id enim sibi à Tridentino citato loco conceditur. Certum etiam est Regularem præsentatum, & aliunde idoneum habere ius vt approbetur, sicut enim Parochus ex ipsa electione sua, ius habet, vt approbetur, sic religiosus, qui ex Pontificum priuilegijs est veluti Parochus delegatus (cum ab ipso Pontifice, vt Parochus habeat iurisdictionem) habet ius si idoneus sit, vt approbetur. Difficultas solum est, an si Episcopus absque iusta causa religioso idoneo deneget approbationem possit ille confessiones audire, ob iurisdic-

tionem sibi à Pontifice concessam.

Conueniunt omnes Sacerdotes sæculares iniuste reiectos confessiones audire non posse, eo quod nullibi præsumere possunt de Pontificis voluntate, de conferenda eo casu iurisdictione. De solis ergo Regularibus præsens difficultas procedit: de qua. Prima sententia est affirmatiua quam defendit Nauar. Sum. cap. 27. nu. 264. & 265. vbi docet etiam post Tridentinũ id fieri posse, sed sufficiat licentia petita, & non obtenta, eandem sententiam sequitur Diana p. 2. de dubijs Regularium resol. 24. vbi citat Cochierum, Laymanum, Finellum, Villalobum, Mirandam, Henriquez, Ioan. de la cruz, Rodriquez, Sotum, Grassium, Vegham, Cenedũ, & Fagundez; & p. 6. citat Cellotium, Baunyum, Gamacheum, & Celestinum, & hanc sententiam dicunt receptam esse inter Doctores inclytæ Sorbonæ, & probant primò ex Bonifacio VIII. in *extrausg. super Cathedram*, de sepul-

sepulturis, vbi conceditur, quod postquam Generalis, vel Prouincialis petierunt facultatem ab Episcopo ad eligendos confessarios, & electos præsentarunt, si Episcopus nollet eos admittere habeantur pro admissis. Et hoc confirmauit Clem. V. in Concilio Viensensi, relato in Clement. *dubium* de sepulturis; Secundò probant, quia hæc Clement. non est per Tridentinum reuocata, quia Tridentinum solum priuilegia, & consuetudines in contrarium reuocauit, non ius commune, qualia censentur priuilegia, in corpore iuris inserta, ius namque commune semper illesum censetur, nisi expressè reuocetur.

Sed opposita sententia sequenda est, & videtur praxis Ecclesiæ, & raro contingit, quod quis illam sequatur, vel quia Episcopi communiter valde benigni sunt erga Regulares, vel quia etiamsi quis esset malè affectus erga illos, & iniuste illos approbare nollet deberent id patienter tollerare pro bono pacis. Quod

si, vt aliquando vidi, talis exclusio in ignominiam resuleret Religiosi, & subinde Religionis, ad superius tribunal esset recurrendum, nec facile deberet illam sequi sententia, quia scandala in populo oriri possent, vt alicubi contingit, quia exclusus confessiones audiebat, & Episcopus se opponebat, etiam declarando tales confessiones nullas esse. Melius se gessit quidam, qui exclusus ab examinatorebus, quia non rectè ad interrogata respondisset, eo quod illius sententiæ illorum captum superabant, qui vix vnum, vel alterum summistam viderunt; publices exposuit thæses de illis punctis, & in illis thæsisibus, ipsos inuitabat examinatores, qui ire nolluerunt, sed apud Episcopum curarunt, vt approbationis schedula ad ipsum mitteretur, quo facto cessauit rumor.

Quæres sextò, an possit Episcopus Regularium confessarios approbare cum limitatione ad certum tempus v. g. per 6. menses, vel ad annum;

annum, vel ad certas personas, vt v. g. regularis mulierum non audiat confessiones, nisi annum habeat quadragesimum, &c. Quoad sæculares non est dubium; quoad Regulares vero multi sustinēt id fieri non posse, quos videre poteris apud Dianam de dubijs Regul. resol. 25. quam sententiam mordicus defendit Pater Cellotius de Hierarchia lib. 5. cap. 25.

Sed praxis Episcoporum est in contrarium, solent nāque ferè vbique licentiam ad annum limitare; sed hic dubitabit aliquis, an si Regularis anno transacto audiat Confessiones antequam licentia de nouo confirmetur confessiones sint validæ. Sequendo primam sententiam certum est, & validas, & licitas esse; at sequendo oppositam Episcoporum praxi firmatam, difficultas est nonnulla; aliquis enim dicet talem licentię confirmationem solum requiri ab Episcopis, vt Regulares illam ostendant subiectionem, non vt nouam conferāt approbationem, vel antiquam, quæ iam finiuit cō-

firmant; Certè de Episcoporum benignitate id facile præsumi potest præsertim si bona fide procedant Regulares.

Quæres septimò, an licentia Regularibus data ab Episcopo ad audiendas confessiones, possit ad libitum reuocari. Certum est posse reuocari à successore, vt statuit Pius V. in proprio motu; non tamen à Capitulo sede vacante. Ludouicus Cellotius loco citato post alios quos affert, docet non posse Episcopum tales licentias reuocare, eo quod Pontifices, & Cōcilium vna contentātur præsentatione. Alij volunt illas posse reuocare, & quando ad beneplacitum illas licentias concessere, & quando limitatè. Alij dicunt posse Episcopum validè, etiam sine iusta causa, tales licentias reuocare, non licitè, nisi iusta interueniat causa, quod magis practicum videtur.

Quæres octauò, an religiosus ab Ordinario approbatus, sine suorum licentia Prælatorum possit sæcularium confessiones audire, ita quod confessiones validæ sint? Respondetur

detur affirmatiuè; ratio est, quia Prælati regularis præsentatio, non est conditio essentialis, sed accidentalis, & ad melius esse, ad hoc vt posita Ordinarij approbatione Pontifex conferat iurisdictionem; nec Episcopus in tali approbatione à regulari Prælato dependet, sed sui iuris est, &

potestatis. An autem peccet mortaliter religiosus ille, qui sine suorum licentia Prælatorum, se Episcopo approbandum representat. Affirmatiuè respondetur: ratio est, quia in extrauag. *super cathedram* talis representandi modus prescribitur, & est communis Religionum praxis.

Q V A E S T I O VII.

De scientia quam debet habere Confessarius.

Quadruplicem confessarij scientiam assignabant Scholastici antiqui, vnâ, quam vocabant clauem: *clauis scientia*, & hæc scientia, vt patet, non est habitus acquisitus, vel infusus, sed potestas discurrendi in foro, seu iudicio animæ, vt per eam iudicet Confessarius quis debeat ad sacramentum recipi, quisque excludi, vel quia excommunicatus, restitutioni obnoxius, &c. Alteram vocabant *scientiam ligandi* per quam Confessarius sciat monere, & obligare pœnitentem de ijs à quibus debet abstinere; per

quam sciat quantam, & qualem pœnitentiam debeat pro peccatis confessis imponere. Tertia sciëntia vocabatur *scientia absoluedi*, vt cognosceret Cōfessarius absolutionis formam; vt cognosceret à quibus peccatis, & censuris absoluere posset, an pœnitens sit cēsuratus; an casus habeat reseruatos, quæ cognitio reseruatorum non est necesse, quod habeatur ab illo, qui à reseruatis absoluere potest. Hæc scientia non est necesse, quod sit tâta, vt Confessarius sciat omnia peccata, excommunicationes, suspensiones,

circua-

circumstantias, restitutiones, quia hæc est sciëntia eminens, quæ in paucis reperitur, imò nec requiritur mediocris per quam in promptu conclusiones habeat difficiles, sed sufficientem habere sciëntiam per quam sciat, quæ communiter occurrunt in eo loco, ubi confessiones quis audit, & de alijs sciat dubitare, & possit certificari, vel per recursum ad libros, vel ut peritiores consulat. Maior tamen sciëntia requiritur, inquit D. Antoninus 3. par. tit. 17. cap. 16. in eo qui spontè se ingerit, quam in eo, qui ex obediëntia id agit; quod limitat Navar. in man. cap. 4. nu. 3. id verum esse in ordine ad illum excusandum, si in aliquo erret. Qui cognoscit se idoneum non esse, peccat si in hoc munere se ingerit, nec Prælatus id debet ei præcipere cap. *nihil* de electione, nec subditus debet acceptare, cap. *non est putanda* 1. q. 1. Si vero subditus de sua dubitaret sufficientia posset Prælato præcipienti acquiescere, cap. *quid culpatur*. Et si Prælatus putaret illum idoneum esse, non peccaret eum exponen-

do argum. cap. *Apostolica* de cleric. exc. Quarta sciëntia *modica* dicebatur, per quam Confessarius ægotantis animæ mederi sciat, cap. *omnis* S. *Sacerdos de pœnis*, & *remis* ut impœnitentem emolliat, desperantem erigat, pusillanimum confortet, & cuique sua adhibeat medicamenta.

Excipiuntur duo casus in quibus Confessarius omnino ignarus, qui scilicet nescit distinguere inter lepram, & lepram, inter mortale, & veniale, &c. non peccat Confessiones excipiendo: primus est mortis articulus, tunc enim tenetur confessarius hoc sacramentum ministrare, & insufficientia illius, cedit necessitati, ut patet. Secundus casus est sufficientia Pœnitentis per quam suppletur Confessarii insufficientia, & ratio ex Philosophia desumpta esse potest, quia sicut in agente, in quo actiuitas requiritur in ordine ad subiectum, suppleri potest per eiusdem subiecti dispositionem; ita quia in Pœnitentiæ Sacramento sufficientia in Confessario requisita, est ut discernat lepram à le-

pra, mortale à veniali, vt discernat peccatorum grauitatem; an sint quædam circumstantiæ mutantés speciem, in peccatis quæ confitentur; an sint peccata referuata; an sint censuræ, &c. si horum omnium cognitio sit in Pœnitente, cum hoc sacramentum in illius bonum sit institutum, & eidem pœnitenti credatur, siue pro se, siue contra se loquatur, poterit eiusdem Confessarij insufficientiam supplere; Et sic, in hoc casu nō peccabit Episcopus ignaros approbando Confessarios pro viris doctis, qui possint eiusdem Confessarij insufficientiam supplere; nam sicut doctrina Confessarij est respectiua per ordinem scilicet ad pœnitentem, ita & approbatio. Hinc nota vnum de quo alias interrogatus fui, an nimirum Episcopi peccēt mortaliter approbantes Confessarios rudes, & ignaros pro rusticis. Respondi cum distinctione, vel enim habet Episcopus sufficientes, vel non, si primum peccat, secus si secundum, melius est enim rusticis rudem habere Cōfessarium, quam nullum.

Sed hic petet aliquis, an Confessarius deat de singulis peccati, quæ confitentur iudicare, an sit mortale, an veniale, an sit huius, vel illius generis, vel speciei? &c. Respondeo negatiuè, sed sufficit, quod peccata audiat, & aliunde sciat, quæ mortalia, quæ uenialia ex genere, & species, & circumstantias cōmuniter occurrentes, & omnibus auditis, nisi aliud occurrat, confitentem absoluat; secus est, quando imponenda est restitutio, prohibendus contractus, vel quid simile; tunc enim non sufficit audire, & absolvere, sed iudicare debet in particulari de tali peccato, an habeat, vel non habeat annexam talem obligationem; idem dicendum quando petitur consilium in futurum, alioqui valde onerosum esset confessiones audire, nec esset possibile, quod quis plures, & plures vno mane audiret Confessiones, si tanta exigeretur applicatio in confessario; vt omnia iudicaret, audiat ergo Confessarius Pœnitentium confessiones, & si aliud non occurrat

illos

illos absoluat, & dimittat; si tamen vacet breuem habeat exhortationem secundum cuiusque indigentiam.

Q V A E S T I O V I I I .

De Confessarij obligationibus.

Prima Confessarij obligatio, est sui muneris exercitatio, quam aliqui tenentur ponere ex obedientia, ut religiosi, iuxta vniuscuiusque Religionis institutum, & superioris præscriptum, de quo nihil scribendum occurrit, alij tenentur illam ponere, ex iustitia, ut Pontifex, qui primò loco ex iustitia ratione supremi Pastoris officij ad id tenetur; ut Episcopi, qui post ipsum Pontificem ex iustitia ad id ipsum tenentur, cum sint animarum Pastores licet & ille, & isti à tali ministerio exonerentur propter eorum grauissimas occupationes; & Parochi qui proximè ad hoc munus sunt deputati: alij solum tenentur ex charitate, ut omnes illi, qui curam non habent animarum, & ex pura delegatione audiunt confessiones, ut sunt Regulares, de quibus

omnibus aliquæ occurrunt difficultates breuiter examinandæ.

Prima difficultas est, an Parochi teneantur audire suorū confessiones parochianorum, quoties volunt confiteri, an solum aliquando.

Prima sententia est Ioannis Medinæ C. de cōfess. q. 37. Ricard. in 4. dist. 18. art. 2. q. 2. Syluest V. Confess. 1. num. 14. Armil. V. absolutio num. 28. & aliorū, quod teneatur Parochus suorū Parochianorū confessiones audire, solum semel in anno, & in mortis articulo.

Secunda sententia tenet, quod teneatur toties quoties petitur, hanc tenent aliqui antiqui, in sua antiquitate sepulti.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Parochus nunquam tenetur per se*

ipsum (per se loquendo) suorum audire confessiones subditorum, sed sufficit quod aliū substituat idoneum; unde sufficit, quod vel per se, vel per alium suo muneri satisfaciat, & hoc non solum in mortis articulo & semel in anno, verum aliquando per annū, & toties quoties subditus id rationabiliter petit, ut ratione festi occurrentis, Iubilei, Indulgentiæ, vel quia aliqua habet peccata, quæ ipsum grauant, & valde durum esset non posse illa deponere, nisi Paschatis tempore, &c. Dixi per se loquendo, quia per accidens Parochus per se ipsum, subditorum confessiones excipere debet, quia scilicet nullus alius est, qui substitui possit, vel si aliunde expediret, quod Parochus ipse, subditi confessionem exciperet. Et ratio est, quia Parochus tenetur ex officio sacramenta suis subditis administrare, secundum eam rationem, secundum quam Christus Dominus ea instituit; atque Christus Dominus hoc sacramentum instituit, non solum ut eo utamur, quando ad id obligamur, verum etiā quoties prudentius indicamus il-

lud nobis fore profuturum. Hæc quæ de Parocho diximus, intelligi proportionaliter debent de Regulari Prælato respectu suorum subditorum. Notat, & benè Nugnus q. 8. art. 4. dub. 3. quod non semper Parochus peccat mortaliter quando non vult audire sui subditi confessionem, etiā rationabiliter illam petentis, cum in hoc dari possit materiæ paruitas, quia licet confessio respectu præcepti annui sit materia grauis, sufficiens ad grauem inducendam obligationem, tamen respectu obligationis Parochi, non ita censenda est: per quæ patet, non benè intulisse Bonacinā disput. 6. q. 7. p. 4. §. 2. num. 23. ex ratione Nugni sequi, non esse peccatum mortale non confiteri semel in anno, si semel confessio non est materia grauis, nā ut dictum est, vna, & eadem materia respectu diuersorum, potest esse grauis, & leuis, ut patet de missa quæ respectu præcepti Ecclesiastici, est materia grauis, respectu tamen præcepti alicuius vniuersitatis, vel Religionis de audienda illa in diebus feri-

rialibus, est materia leuis, & sic, licet Regula nostra talem missæ præcipiat auditionem, non tamen materia grauis reputatur, quia auditio vnus missæ in ordine etiam ad cultum Dei, quem alijs multis modis colit Religio, res parua videtur; non sic auditio vnus Missæ, solis festis diebus, in quibus alius non præscribitur cultus, res enim grauis censetur; plus enim est, plurisque estimatur trāsgressio præcepti raro obligantis, quā quotidie.

Sed obijcies primò in fauorem primæ sententiæ, quia præceptū quo Parochus obligatur subditorū audire confessiones, est affirmatiuum; ergo tantum obligat necessitatis tempore; quando scilicet subditus ipse, ad illius præcepti obseruantiam adstringitur. Anrecedens certum videtur. Consequentia ostenditur, quia præcepta affirmatiua cum non obligent pro semper, pro determinato tempore debent obligare, hoc autem aliud esse non potest, nisi illud, quo subditus ad illius obseruantiam tenetur; ergo,

Respondetur negando consequentiam, licet enim tale præceptum affirmatiuum sit, est tamen ordinatum in bonum, & vtilitatem poenitētis, ac proinde, quando talis vtilitatis ratio, in poenitente currit, & ius habet hoc sacramētum petendi, & Parochus illud administrare tenetur. Parochus ergo tenetur hoc sacramētum administrare quoties subditi currit vtilitas; unde obligatio Parochi non solū oritur ex obligatione subditi, verum etiam ex eius vtilitate.

Obijcies secundò, quia si Parochus, eo quia est suorum Pastor animarum, tenetur illas huius sacramenti pabulo pascere, etiam Pontifex, & Episcopi ad id tenerentur; atqui hoc videtur incongruū; ergo nec Parochus ad id tenebitur, nisi necessitatis, vel obligationis tempore? Respon- detur ex dictis, quod nimirum Pontifices Parochiarum fecerunt diuisiones, vt deputarent ministros idoneos, qui illorū, & Episcoporum vices supplerent; quod si daretur casus in quo

quo expediens esset, quod & illi confessiones audire deberent, ad ipsum obligarentur.

Secunda difficultas, an Regulares teneantur aliquando ex charitate confessiones audire. In duobus conueniunt omnes Theologi, quod in extrema proximi necessitate huius sacramenti recipiendi, & etiam in graui necessitate, nō particulari, sed communi, seu totius communitatis, & non sunt illi, qui ex iustitia tenentur, vel si sint, cum sint Pastores quidem, sed mercenarij, & non veri pastores administrare nolunt, teneantur Regulares ex charitate hoc sacramentum ministrare. Tunc autem proximus est in extrema huius sacramenti necessitate, quando taliter se habet, quod si illud non conferatur, damnabitur, vt si quis sit morti proximus, & ignoret inuincibiliter, se non posse saluari, nisi per confessionem, vel etiā quia nihil vnquam de contritionis remedio audiuit, vel quia sic fuit ab aliquo hæretico deceptus, &c. Et in hoc casu nullum est dubium, quin

Cōfessarius Regularis teneatur ad illi subueniendū, quando non est ille, vel non vult, qui ex iustitia subuenire tenetur: vnicuiq; namq; Deus mandauit de proximo suo, & charitatis præceptum, tunc temporis omnes adstringit. Grauis vero necessitas communis, vel totius communitatis tunc est, quando v.g. pestis grassatur, & Parochi, qui ex iustitia tenentur non sunt, vel vel si sint ob mortis timorem se retrahunt, ab huius sacramenti administratione, cum tamen teneantur pro fratribus, vel melius dicā, pro ouibus, animabus ponere; ne tot fideles sine hoc sacramento moriantur; ex charitate tunc tenentur Regulares, & alij omnes qui curam non habent animarum. Et ratio est, quia licet hæc necessitas sit tantum grauis, tamen, quia est communis, particulari bono præponderat. In his duobus conueniunt omnes; solum aliqualis difficultas est, an regulares teneantur cōfessiones audire in particularibus huius sacramenti necessitatibus, solum

lum modo grauibus; vt quādo obligat huius sacramenti susceptio, siue ex diuino, siue ex humano præcepto & nō est Parochus, qui possit, vel velit audire: & aliunde, qui in tali reperitur necessitate se ipsum iuuare potest; an inquam teneantur tunc temporis regulares confessiones audire. Affirmant Valentia, Lorca, Suarez, & alij apud Lugum disp. 22. num. 11. etiam cum vitæ periculo. Verior sententia distinguit, si possit Regularis sine graui incommodo succurrere illi, sic in tali necessitate constituto, id debet ex charitate præstare: secus non; & ratio est, quia dum proximus est in periculo, & ab illo per semetipsum potest se liberare, non indiget absolutè mea ope, & sic non teneor cum tanto meo incommodo illi subuenire. Sed plenior huius materiæ resolutio, ex ijs quæ dicenda sunt in tract. de Charitate dependet, ideo nunc fistimus, & ad alias Confessarij obligationes properamus.

Secunda Confessarij obligatio est, interrogandi Pœnitentem, contra aliquos qui

dixerunt, confessarium, talē nō habere obligationem, sed solum teneri Pœnitentē audire, & absolvere; cuius rei rationem assignabant, quia cum Confessarius sit in hoc foro iudex non fiscalis, & hoc sacramentū iudiciū sit in quo Pœnitens est sui accusator, & testis, & sibi creditur, siue pro se, siue contra se loquatur, sequitur debere confessarium stare dicto Pœnitentis & sic ipsum audire, & auditū absolvere. Verum oppositū, est sequendum cum sit communis Cōfessariorum praxis, & fidelium sensus: tum quia cōfessarij obligatio est, vt verum & perfectum ponatur sacramentum, ac proinde curare debet, vt qui sibi confitetur integrè confiteatur, alioqui nō esset fideles dispensatur mysteriorum Dei. Si ergo Confessarius aduertat in aliquo aliquem defectum, vt contingit in rudioribus, illum emendare tenetur, Pœnitentem examinando circa ea peccata, quæ videt probabiliter commisisse. Aduertant tamen confessarij, vt in hac re prudenter valde se gerant,

& caueant ne Pœnitens, ex eorum interrogationibus merito offendatur. Ob hoc in terrogandi non sunt, Pœnitentes benè instituti, honesti, & maximè litterati, in quibus nulla probabilis suspicio esse potest de insufficiētia confessionis, vel examinis. Cautissimus sit, circa res inhonestas, & maxime cum mulieribus, cum satius sit, aliquid non ita perfectè percipere, quam vel leuem suspicionem illis injicere. Caueat ne doceat Pœnitentem suis interrogationibus ea peccata, quæ prius ignorabat, & ita illi præbeat occasionē cōmittendi illa. Rudes non dimittat, vt examen faciant cōscientiæ, sed eos, vt poterit, adiuet, quia vel non reuertentur; vel loco examinis coronam, vel quid simile recitabunt, cum altius non ascendant, sic docente experientia.

An Confessarius possit Pœnitentem absoluere, quem scit aliquod commisse peccatum, & illud in confessione reticere? alibi diximus, debere absoluere, quia existi-

mare potest Pœnitentem ex ignorantia inuincibili putare, illud non teneri fateri: si tamen nec hoc præsumere possit, sed mala fide illud reticere, deberet illum dimittere.

Tertia Confessarij obligatio est docendi Pœnitentem; de qua re aliqui distingunt dicentes, quod si Pœnitentis ignorantia sit iuris diuini cōfessarius illum monere tenetur; si vero sit ignorantia inuincibilis facti, vel iuris humani, nec alterius damnum sequitur, nec est spes emendæ, sed timor, ne Pœnitens scandalizetur, non tenetur monere, ita Adrianus quodlibeto 5. art. 2. Lex desina de Pœnit. dub. 13. Nauar. sum. cap. 22. nu. 83. Et Couar. 4. decret. 2. p. cap. 6. §. 10. nu. 15. Alij nimium simbrias laxando dicunt, id ipsum verum habere in ignorantia etiam vincibili iuris humani extra tamen confessionem, vt si in itinere cōstitutus videam socium ex vincibili ignorantia diuinum non recitare officiū, non teneor illum adiuuere. Huius tamen rei veritas

tas sequentibus dictis explicabitur.

Dico 1. *quoties ignorantia est vincibilis, & culpabilis lethaliter, cuiuscunque iuris, vel facti non potest Confessarius dissimulare, quin Pœnitentem moneat, quamvis admonitio non sit profutura, & scandalū Pœnitentis sequatur; ratio est, quia cum ea ignorantia sit mortalis si non amoneatur sacramentum administrabitur in mortali existenti sciēter. quod non est licitum. Idē dicendum, quando Pœnitēs consciētiā habet erroneā mortaliter.* Dico 2. *si Pœnitens ignorantia laboret inuincibili cuiuscunque iuris, vel facti, & est spes probabilis, quod monitio sit profutura, & nullum sequitur alteri damnum, nec scandalum, tenetur Confessarius Pœnitentem admonere: secus quando nulla speratur utilitas.* Idem dicendum, quando Pœnitens habet ignorantiam inuincibilē, quæ in alterius damnum redundat, tamen ex monitione nulla sequetur utilitas, nulla est monitionis obligatio.

Sed hic quæret primò ali-

quis, quid facere debeat Cōfessarius, quando videt Pœnitentem Iudicem, non condemnare reum, quem condemnare tenetur? nam si nō moneat suæ non satisfacit obligationi, si moneat incurere videtur irregularitatem consulendo, vel hortando, vel monendo, vt reum occidat. Respondetur debere admonere, quia nulla incurritur irregularitas, vt enim post Vasquez, quem refert, & sequitur Turrianus de Censuris lib. 9. disput. 66. dub. 3. dicunt omnes fere Moderni, irregularitas ex defectu lenitatis à personis priuatis non incurritur, sed solum à iustitiæ ministris. Hæc tamen procedunt, quando iudex de sua obligatione vincibilem lethaliter haberet ignorantiam, vel etiam crassam; secus quando inuincibilem, & aliūde nullum aliud sequeretur damnum, quam reo ipsi; si namque damnum sequeretur communitati, vel scandalum publicum, Rei damnum non esset sufficiens ad excusandū iudicem inuincibili ignorantia laborantem. Idem ferè

decidendum est, quando Cōfessarius audit reum nolentem iudici crimen suum fateri; nā si illum hortetur ad crimen fatendum, ob quam confessionem sit morte damnandus, non sit Confessarius irregularis ob dictam rationem; Si tamen Confessarius videat reū bona fide nolle fateri crimen, quia putat ad id non obligari, debet dissimulare, præsertim cum sit probabilis multorum sententia, reum non teneri crimen fateri cum vitæ periculo, vel membrorum mutilationis. Quod si detur casus quo Confessarius iudicet reū teneri crimen fateri, & aliunde videat difficile esse reum ad id inducere; poterit confessionem differre quoadusq; sit factū rei examen, & tunc poterit ipsum absolueri, cum iam mōnendi occasio cessauerit.

Quæret quis secundò, an Confessarius sequi teneatur pœnitentis opinionem contra propriam? Aliqui volunt nullum Confessarium ad id obligari, siue proprius sit, siue alienus, ita Conradus Antoninus, Angelus, & Sylvester apud

Sanchz lib. 1. decal. c. 9. nu. 27. Alij volunt solum Confessarium proprium obligari, ita aliqui post Medinam *E. de confess. dimidiata iteranda S. sequitur iam.* Alij dicūt vtrumque Cōfessarium teneri. Suarez hic disput. 35. sect. 5. & alij plures, quos congerit Diana tom. 1. de opinione probab. resol. 11.

Mihi media via incedendum videtur: Confessor proprius tenetur absolueri pœnitentem secundum suam probabilem opinionem, & hoc toties quoties rationabiliter accedit; at vero Confessor alienus solum tenetur audita confessione, quia ille tunc, ius per confessionem acquisiuit, vt absoluat, cum sit in bono statu, secundum suam probabilem opinionem; at poterit ille Confessarius alienus talem pœnitentem monere, quod non amplius accedat cum illa opinione, quia illum non absoluet; cum enim iste Confessarius nullam habeat obligationem illum audiendi, iure vtitur suo, si nolit ipsum audire; dum talem sequitur opinionem.

Quar-

Quarta Cōfessarij obligatio est, vt suppleat confessionis defectum, vel defectus, si quem, vel quos commisset, pro quo nota ex Nugno q. 8. art. 4. dub. vltimo, quod tripliciter contingere potest Cōfessarium errare in Sacramēti Pœnitentiæ administratione. Primò si defectum committat circa sacramenti valorem, vt si fecerit sacramētum nullum, quia nullam habeat iurisdictionem, vel quia absoluit penitentem indispositum, vel non habuit absoluendi intentionem. Secundò si commisit defectum in damnum tertij, vel ipsius pœnitentis, quia non obligauit pœnitentem ad restitutionem faciendam, quam facere tenebatur; vel quia ipsum pœnitentem obligauit ad restitutionem faciendam, quam facere non tenebatur. Tertiò si commisit defectum sine alterius præiudicio, sed contra confessionis integritatem, vt si non interrogauit numerum peccatorum mortalium, species, circumstantias mutantes speciē; si non examinauit de aliqua obligatione, vel præcepto, de

quo examinare debebat, &c.

Si Cōfessarius errauit faciendo sacramentum nullum dicunt D. Antoninus, Syluest: & Nauar. apud Suarez disput. 31. sect. 6. nu. 5, & Ioannes Valerius, in differ. vtriusque fori, v. Pœnit. differ. 7. nu. 2. quod Cōfessarius ad nihil teneatur, sed solum quod doleat de culpa si quam commisit: & rationem assignat, quia illa peccata in sequenti confessione indirectè remittentur. & aliud Cōfessarius non potest sine graui honoris, & famæ detrimento pœnitentem monere. Procedit hæc sententia extra mortis articulum, quia in eo tenetur Cōfessarius pœnitentem monere; etiam cum graui ipsius damno, vt omnes volunt. Alij volunt teneri Cōfessarium pœnitentem monere, vel aliquo modo inducere, vt nouam faciat confessionem, & in ea faciat illum se accusare de peccatis in præcedenti confessione depositis. Suarez loco citato, & alij satis communiter. Hæc secunda sententia mihi placet, quando Cōfessarius ex culpa lata nullam fecit cōfessionem;

nem; si autem bona fide processit prima placet sententia. Sicut enim in materia iustitiæ, si quis alium culpabiliter infamavit, tenetur cū æquali damno, famam resarcire; qui verò inculpabiliter non tenetur cum suo damno ita in hoc casu, qui culpabiliter nullum fecit sacramentum, tenetur etiam cum suo detrimento illud, ut ita dicam, reficere, non sic, qui inculpabiliter.

Si Confessarius erravit committendo defectum in damnū tertij, vel pœnitentis, si id fecit mala fide, positiuè dicendo v g. non teneris restituere, cū pœnitens verè teneretur; tenetur talem errorem auferre, alioqui ipse ad restitutionem obligabitur. Ratio est, quia Confessarius est causa positiua damni tertij. Si id fecit bona fide, vel ex ignorantia inuincibili ad neutrum tenetur, cum suo graui incommodo. Quod si positiuè talem restitutionis ignorantiam non cau-
fauit in pœnitente, sed omisiuè, etiam si id fecerit ex ignorantia vincibili non tenetur ipse restituere, tenetur tamen sine graui incommodo pœni-

tentem monere. Ratio est, quia Confessarij obligatio, solum est in ordine ad spiritualia, non in ordine ad temporalia pœnitentis bona, vel aliorum & sic nisi aliunde in illorum damnum, aliquè habeat influxum ad nihil tenetur; vnde si Confessarius in suo munere sit negligens, non contra iustitiam, sed cōtra religionem delinquit. Quod autem tenetur monere si commodè potest, patet, quia id est sui muneris; faciliter tamen excusabitur, ob verecundiam nimiam, ob difficultatem, &c.

Maior difficultas est, quando Confessarius audit pœnitentis confessionem, & aduertit illius obligationem de restitutione facienda, & tamen nec positiuè dicit, quod illam non faciat, sed consulto tacet. P. Suarez apud Nugnum loco citato, dicit Confessarium ad nihil obligari; ipse verò Nugnus affirmat, quia si Confessarius dum loqui tenebatur taceat, virtualiter dicit illum non teneri, & hoc verius videtur, Præsertim quando pœnitens ex modo confitendi virtualiter, Confessarij iudicium

cium exposcit, vt si dicat *nescio an talem rem restituere tenear,* & Confessarius tacet.

Si vero confessarius errauit circa solam confessionis integritatem, vt quia numerum mortalium non petijt, &c. ad nihil teneatur; quando enim error in tertij damnum non redundat, & confessio est valida, etiamsi error fuerit sciēter commissus, Confessarius ad solam pœnitentiam agendam tenetur: ita Nugnus, Reginaldus, & alij apud Dianā tom. 1. tract. 1. miscell. resol. 7. Incommodum enim & tædiū

loquendi cum pœnitente de eius confessione, ab integritate materiali cōfessionis excusat. Benè verum est, quod si postea pœnitens ad aliam redeat confessionem, in illa præteritæ confessionis defectus suppleri debent, non tantum pro præteritæ confessionis integritate, quam pro præsentis complemento, & perfectione; ad complementum namque præsentis confessionis spectat, quod peccata in præcedenti confessione relicta, in præsentis subiiciantur.

DISPUTATIO DECIMA

De sacro confessionis Sigillo.

Confessionis sigillum dicitur id debitum, vel vinculum quo Confessarij ligantur, ne ea reuelent, quæ in confessione audierunt, vt docet Angelicus in 4. dist. 22. q. 3. ar. 1. quæ-

stiunc. 3. Sicut nāque id quod materiali sigillo munitum est, tectum, ac tutum est, vt habetur in L. 1. §. *fin.* ff. quem. test. apert. ita & debitū, quo Confessarius celare, & tegere tenetur ea, quæ in confessione
à pœ-

à pœnitente deposita sunt, sigillum methaphoricè vocatur, vt silentio tecta, nulli vnquã pateant. Et hæc est quinta in ordine Confessarij obligatio, quæ non respicit ipsum confessionis actum, sed ipsam sequitur confessionem. Huic obligationi integram damus disputationem, quia materiæ grauitas, & necessitas id exposcit.

Oritur hæc sigilli confessionis obligatio ex varijs titulis. Primus est, iuris purè naturalis, quo tenemur celare ea, quæ nobis sub secreto committuntur, vt communis habet hominum consensus, & significat Spiritus sanctus Prou. 11. *Qui ambulat fraudolenter reuelat arcana, qui autem est fidelis seruat amici commissum*; qui locus refertur cap. *qui ambulat* 5, q. 5. Ergo à fortiori tenebitur Confessarius celare secretissima peccata, quæ per sacramentalem nouit confessionem. Secundus titulus est virtutis iustitiæ, &

iste ex duplex. Primus, quo tenemur bonam proximi famam seruare, quæ per reuelationem peccati pœnitentis non seruatur. Secundus est quoddam pactum tacitum inter pœnitentem, & Confessarium, quo pœnitens sua omnia pandit peccata, & Confessarius ad illa non pandenda obligatur. Tertius titulus est religionis, ad quam pertinet seruare honorem, reuerentiam, & cultum sacramentis debitum; quæ omnia læduntur per reuelationem peccati, in confessione auditi. Sed quia naturæ titulus, & etiam virtutis iustitiæ, aliquando exceptiones patiuntur, cum dentur aliquando casus, in quibus secretum, quod alias naturæ iure, vel iustitiæ seruandum erat, non seruetur; & ex alia parte in sigilli fractione nullus potest fingi casus, in quo licitum sit talem sigilli fractionem facere, ideo inquirendum est, vnde tā stricta oriatur obligatio, pro quo sit.

QVÆSTIO I.

Vnde tam stricta sigilli confessionis obligatio oriatur.

Alij solent hanc quæstionem sub alijs terminis proponere, nimirum, quale sit præceptum de seruando Confessionis Sacramentalis Sigillo; sed in idem reddit; certum namque est tam strictam sigilli obligationem oriri ex aliquo præcepto, vel naturali, fundato in ipsa confessionis natura, & institutione, vel diuino. Certum est, vt patet ex dictis, talem obligationem non esse puri præcepti naturalis, cum hæc aliquando suas patiatur exceptiones, sed omnino inuolui debere aliquod ius superius. Pro quo nota, duplex esse præceptum iuris naturalis diuini, vnum quod absolute dicitur naturale diuinum; alterum quod est naturale diuinum positium. Præceptum naturale diuinum non positium, illud est, quod sequitur ex natura alicuius rei supernaturalis, ratione ip-

fius institutionis factæ à Deo absque alio superaddito præcepto. v. g. posita Eucharistiæ institutione, per modum cibi spiritualis animæ, sequitur, quod conscius peccati mortalis non possit talem cibum recipere, cum tunc non possit animam spiritualiter cibare, ac proinde est præceptum naturale diuinum, quod dignè suscipiatur. Præceptum naturale diuinum positium illud est, cuius obligatio in sola Dei instituentis voluntate fundatur, aliquid præcipientis; v. g. præceptum præmittendæ confessionis in eo; qui peccauit mortaliter ante Eucharistiæ sumptionem, etiam si per contritionem iustificatus sit, est Christi instituentis præceptum, non ex natura rei; ex natura namque rei iustificatio per contritionem sufficeret, vt in alijs sufficit sacramentis. His positis,

Prima sententia est Vasquez. q. 93. art. 4. dub. 1. nu. 10. Caninch. disput. 9. dub. 2. nu. 4. vbi affert Henriquez sed malè, quia oppositum sentit; qui dicunt a deo strictam Sigilli confessionis obligationem oriri ex præcepto naturali diuino positiuo.

Nostri sententia sequenti explicatur conclusione. *Adeo stricta sigilli confessionis obligatio, oritur ex præcepto naturali diuino, non positiuo.* Hanc sequuntur Theologi omnes, illis duobus exceptis, qui pro prima contentia sunt citati videatur Suarez hic sect. 1. nu. 10. Lugo disput. 23. nu. 7. & alij.

Quod Sigilli Confessionis obligatio, sit iuris naturalis. Probatum quia naturæ iure, ea proximo debemus, quæ nobis fieri volumus, *dist. 1. in prin.* Atqui nos volumus nostra peccata adeo stricto tegi secreto, quod in nullo casu pandantur; ergo naturæ iure idem proximo nostro præstare debemus, vnde sicut contra naturæ legem peccat, qui alicuius secretum in eius dedecus reuelat, etiam si id vi-

tium naturæ sit, vel morale: ita à fortiori peccabit contra naturæ ius, qui peccatum in confessione depositum, pandit.

Quod autem sit iuris diuini. Probatum eleganti Diui Thomæ testimonio 4. dist. 21. q. 3. art. 1. & hic q. 17. art. 1. vbi sic loquitur: *In Sacramento Pœnitentiæ, ea quæ exterius geruntur sunt signa rerum, quæ interiorius contingunt: & ideo confessio, quæ quis Sacerdoti se subiicit, signum est interioris, quæ quis Deo subiicitur: Deus autem peccatum illius, qui se sibi subiicit per Pœnitentiã, tegit. Vnde & hoc oportet in Sacramento Pœnitentiæ significari: & ideo de necessitate Sacramenti est, quod quis per confessionem celet, & tanquam violatur sacramenti peccat; qui Confessionem reuelat. Et præter hoc sunt alia utilitates huius celationis, quia per hoc homines magis ad confessionem attrahuntur, & simplicius etiã peccata consententur.* Hæc D. Thomas. Ex quo testimonio sic sequentem formamus rationem. Deus tegit peccata dimissa taliter, quod in nul-

lo casu ea reuelat ; ergo & Sacerdos id ipsam facere debet, dum media confessione loco Dei, Poenitentis peccata dimittit. Antecedens patet ex multis Sacræ Scripturæ locis: ex illo *In quacunq; hora ingemueris peccator, peccatorum illius non recordabor amplius*. Si enim Deus non recordatur peccatorum dimissorum, quomodo poterit ea reuelare? Et ex illo Plal. 31. *Beati quorum testa sunt peccata*. Consequentia patet, nam per hoc Sacramentum assimilari debet Sacerdos Deo, ac proinde sicut Deus in nullo casu peccata reuelat, nec Sacerdos reuelare debet, alioqui id quod exterius in Sacramentis geritur, non esset signum illius, quod interiorius genitur, seu externa peccatorum dimissio quam facit Sacerdos, illius, nempe interioris, quam facit Deus, signum non esset. Si ergo hoc Sacramentum, ex Christi institutione, habet inducere obligationem in Cōfessario, quod in nullo casu peccata reuelet audita, vt sit signum illius, peccatorum, dimissionis, quā

facit Deus, signum hoc erit iuris diuini, cum sequatur ex naturam rei supernaturalis, nempe Sacramenti.

Probatur secundò, nā qui aliquid instituit, censetur illud instituere cum omnibus illis conditionibus, sine quibus cōsistere nequit. cap. *Præterea*; de offic. deleg. imò, & cum illis omnibus, sine quibus commodè fieri non potest *L. pen. de usufru.* Atqui confessio est à Christo instituta; ergo cum omnibus illis conditionibus instituta esse debet, sine quibus commodè fieri non posset; sed confessio à nullo fieret, imò omnibus odiosa, & exosa esset, nisi summè secreta esset; ergo ex Christi Domini institutione id habere debet.

Sed dices, ex hac ratione sequi videtur; quod adeo stricta confessionis obligatio, nō de iure naturali diuino sit, sed de iure naturali diuino positiuo; ergo non videtur concludere, sequela ostenditur; nam id quod à causa habetur efficienti, non oritur ex principijs intrinsecis rei, sed extrinsecis; ergo si talis stricta con-

fessionis obligatio est ex Christi institutione, à causa erit efficiente, ac proinde à principio extrinseco, & non ex intrinseca huius sacramenti natura. Respondetur namque, quod aliud est, aliquid esse tale ex Christi institutione, & aliud est esse tale, ex sui natura, supposita Christi institutione. Poenitentiae sacramentum, non affert talem sigilli obligationem primo modo, sed secundo; licet enim Christus Dominus potuerit hoc sacramentum instituere, ut publicè fieret, cum sit Dominus famæ, hoc tamen non fecit, licet permiserit id fieri posse; de facto tamen prout positiuè illud præcepit, taliter instituit, ut ex eius ratione, talis sigilli obligatio nasceretur. Instituit enim ad modum præceptorum naturalium negatiuorum perfectorum, quæ strictam afferunt sui obseruationem, ut mox subiiciemus.

Quæret aliquis, an sigilli præceptum sit affirmatiuum, an negatiuum? Respondetur esse negatiuum perfectum: pro quo nota præcepta naturalia in duplici esse differen-

tia, alia imperfecta, & alia perfecta; imperfecta dicuntur illa, quæ in sui materia, vel circumstantijs, aliquam patiuntur mutationem, ratione cuius desinunt esse formaliter de eo obiecto, & versari in illa formaliter materia, & dicuntur quidem obligare semper, & pro semper, & ad semper, prout sunt de illa formaliter materia, vel prout eorum obiecta talibus vestiuntur circumstantijs, non aliter. Exemplum habes in secreto purè naturali, quod habet obligare semper, & pro semper, & ad semper, prout est de sua materia formaliter, vel prout eius obiectum est taliter circumstantionatum, prout nimirum est ita circumstantionatum, quod sit in proximi bonum, secus si oppositum contingat; unde si ex tali secreto sequitur proximi malum, siue temporale, siue spirituale; siue particulare, siue commune, non obligat. Idem patet in præcepto naturali *Non occides*, quod tenet, & obligat ne homicidium priuata fiat auctoritate, non publica, non in propriam defensionem, cum moderamine

in,

in culpa tutelæ. Idē dic in præcepto de re aliena nō accipiēda, quod in casu necessitatis non obligat, cum in eo casu res aliena non censeatur, sed propria.

Præcepta iuris naturalis perfecta illa sunt, quæ nullam patiuntur variationem, seu mutationem in propria materia, nec circumstantia, aut conditione, ratione cuius habere possint honestatis variationem; ut est mendacium, quod nullo vnquam casu potest esse licitum; ut est pollutio voluntaria, quæ nullo casu licita esse potest, & alia huius generis cetera, quorum omnium ratio est, commune bonum, quod respiciunt; si namque imaginabilis esset casus, in quo licitum esset mentiri, mutua hominum deprauaretur communicatio, & contractus, quia posset semper quis suspicari, fortē ille mihi mentitur, quia fortē putat in hoc casu id esse sibi licitum; & si semel pollutio esset in aliquo casu licita, daretur occasio talem, vel similem casum fingēdi, contra commune bonū prolis. Christus ergo Domi-

aus potuit confessionis sigillū facere, quod primi esset præcepti, tamē ob commune bonum totius Ecclesiæ, voluit esse secundi, quod nimirum nullus sit casus in quo licitum sit tale sigillum frāgere, alioqui commune Ecclesiæ, & fidelium bonum, quod ex confessione habetur, destrueretur; retraherentur namque fideles à confessione faciēda, si semel posset dari casus, in quo Sacerdos posset eorum peccata confessā manifestare.

Sed obijcies primò, confessionis secretū potest esse boni communis destructiuum; ergo tunc temporis non obligabit. Consequentia certa videtur, quia nullum ius obseruari debet, cum ex eo communis boni destructio oritur, præponderat namque commune bonum, bono particulari cuiuscunque iuris. Antecedens ostenditur, si enim quis confiteatur delictum aliquod, quod in commune rei publicæ damnum vergit, ut esset proditio, hæresis infectio, &c. tunc cōsententur peccata communis boni destructiua; ergo.

Confirmatur, quia confessionis sigillum, est in pœnitentis fauorem; ergo in eius fauorem frangi poterit; vt ad manifestadã eius innocentiam; ad ipsum excusandum, vt si quis furtum in necessitate factum confiteatur, & audiat Sacerdos ab alijs taxari, vt verum, & proprium furtũ, poterit rem vt vt est, manifestare.

Respondetur quod etiam si cõfessionis secretum in damnum redundet reipublicæ, nõ tamen est frangendũ, eo quia talis fractio in damnum maius, & superius redundat, nẽpe in damnum spirituale Ecclesiæ, fidelium, & sacramenti, est enim sigillum maximũ Sacramenti bonum, cum eo medio facilius exerceatur, frequẽtetur, &c. Per quæ patet ad Confirmationem; nam licet verum sit, confessionis sigillum, etiam in bonum pœnitentis redundare, non tamẽ iste est eius titulus adequatus, sed etiam alij dicti maioris considerationis, & sic quãdiu illi manẽt, vt semper manent, nunquã poterit, quouis posito pœnitentis bono, frangi.

Obijcies secundò, quia in Concilio Carthaginensi, & refertur causa 6. q. 2. can. placuit, supponitur quod Episcopus possit reuelare crimen, sibi in confessione depositum; ergo non est intrinsecè illicitum, sed solum humano iure prohibitum, vt prohibetur cap. penult. de pœn. in 6. & cap. omnis de Pœnit. & alibi.

Respondetur falsum esse in dicto loco supponi Episcopũ posse reuelare peccatum sibi in confessione depositum, sed solum Episcopum posse in aliquo casu reuelare secretũ, vel delictum, quod solus ipse nouit, quando id expediret bono publico, vel ad impediendum tertij damnum.

Hic interrogabit aliquis; quot peccata committat, qui Confessionis frangit sigillum Conueniunt omnes semper interuenire peccatum grauissimum contra religionem, ob grandem itreuerentiam huic illatam Sacramento. Difficultas est, an etiam interueniat peccatum iniustitiæ, contra ius naturale secreti, quod violatur. Ad quod dico, quod si res, quæ manifesta-

tur

tur est parui momēti, vt peccatum veniale, tunc est peccatū graue irreligiositatis, & leue iniustitiæ, quia frangitur naturale secretum, in releui Si vero peccatum, quod manifestatur est mortale, tunc distinguendum puto velenim peccatum, quod propalatur alias potuisset propalari, quia redundabat in damnum boni communis, vel particularis, & tunc dico eius fractionem continere solam sacrilegij malitiam, non iniustitiæ contra secretū naturale, quod respectu huius non ligat; vel peccatum, quod propalatur non redundat in damnum boni communis, vel particularis, & tunc talis propalatio est contra iustitiam. Hoc secundū admittit Lugo disput. vigesima tertia num. 16. non primum, quia, ille qui rem accipit sub secreto, obligat se ad illam non reuelandam, quam diu non fuerit necesse eam reuelare; atqui confessarium nulla necessitas obligat ad reuelandū ergo tenetur ratione pacti impliciti non reuelare. Sed hæc Lugonis doctrina displicet.

Primò, quia esse videtur contra eundem auctorem; nam ex illa sequeretur, quod peccaret mortaliter Confessarius contra iustitiam, reuelando peccatum veniale; si enim ratione pacti se obligauit Confessarius ad non reuelandum, & hoc currat etiam in veniali etiam in reuelatione illius culpa grauis erit. contra pactum. Et si respondeat hoc pactum cum sit de veniali esse de re leni, non illud; cūtra est, quia licet illud peccatum, quod alias propalandum esset, si aliud vinculum præter naturale non curreret, secundū se grauissima res sit tamē in ordine ad occultationē, nec est res grauissima, nec grauis, nec leuis, cum nullo modo esset occultandum, imò potius esset obligatio propalandi si aliud vinculum non ad esset, vnde in ordine ad occultationem, veniale peccatum est res magis grauis, quā peccatum mortale, quod vergit in damnum publicum. Secundò quia pactum vt fit iustum, & legitimum non potest esse vinculum iniquitatis, esset autem vinculum ini-

qui-

quiritatis, si quis praeciso vinculo superiori, se obligaret ad seruandum secretum rei vergentis in damnum publicum, vel priuatum tertij.

Ex quibus patet non esse vniuersaliter vera doctrinam Antonini Dianae p. 5. tract. 11. resol. 2. quod in fractione sigilli Confessionis duplex semper malitia intercedat vna contra religionem, quam etiam nos admittimus, alteram contra virtutem iustitiae infusam quam non admittimus in omni reuelatione, nam iustitia infusa & acquisita solum in motiuo, non in materia diuersificantur, ac proinde, vbi iustitiae acquisitae materia non saluatur, nec infusae saluabitur; vnde cum vti diximus,

non semper homo per secreti confessionis reuelationem peccet contra iustitiam acquisitam, quia non semper eius materia grauis saluatur, sequitur, quod neque contra infusam, tunc temporis peccabit. Adde quod contra iustitiam infusam non peccatur nisi quis directe faciat contra eius motiuum, quod est seruare iustum ex Charitatis motiuo; atqui, qui sigillum frangit non semper intendit non facere iustum contra motiuum supernaturale Charitatis, sed ex alijs motiuis inferioribus, nimirum ob lucrum, ob inuidiam, ob odium &c. ergo non semper contra iustitiam infusam peccatur Confessionis sigillum frangendo.

Q V AESTIO II.

Quenam personae confessionis sigillo obligentur.

IN omni sententia certum est confessarium ipsum confessionis sigillo obligari, cum pro ipso praecipue eius

praecipuum latum sit; de Poenitente etiam certum videtur huic sigillo non obligari, cum nullibi talis reperiatur obligatio,

gatio, unde cum sit famæ sue dominus, potest per se loquendo, sua peccata manifestare; an autem loqui possit Pœnitens de ijs quæ sibi dicuntur à Confessore, dico non semper loqui posse, cum possit interdum fieri, vt ex aliquo titulo ad illa reticenda obligetur, vt ex virtute prudentiæ, ne se præbeat alijs ridiculum, talia narrando, vel ne minuat estimationem, quam alij habent de confessario, vel quia re vera cadunt, & dicuntur sub secreto naturali: de alijs ergo solum personis sunt difficultates proponendæ, & dissoluendæ.

Prima difficultas est, an interpres, vel internuncius sub confessionis sigillo, ad peccata reticenda teneatur. Prima sententia est affirmatiua, quæ post Suarez, Vasquez, & alios quosdam, extra scholam Diui Thomæ, sequitur Lugo disp. 23. nu. 21.

Nostra sententia sequenti explicatur cōclusionē. *Interpres tenetur quidem peccata, quæ audit fidelitatis. vel secreti naturalis titulo, & quidem arctissimo celare, non tamen pro-*

pria titulo sigilli sacramentalis confessionis. Hanc sententiã sequuntur nobiliores Thomistæ, vt Caietanus in Sum. V. *Confessio*, conditione vndecima. Sotus in 4. dist. 18. q. 4. art. 5. cōclusionē 4. Ioannes de la cruz nobilissimus Dominicanæ familiæ Theologus in directo. par. 2. de *Sacram. Confess.* q. 3. dub. 7. cōcl. 1. & alij plures. Dixi in cōclusionē obligari interpretem strictissimo fidelitatis titulo, vel alio; quia cum hic obligationis titulus sit medium quid, inter purum titulum naturalem, & sacramentalem, debet ab vtroque aliquid participare, à naturali, secreti rationem, à Sacramentali indisolubilitatem.

Probatur conclusio primò. Interpretes eam tantum habent obligationem seruandi secretum circa peccata quæ audit, quam habet ipse Pœnitens; Atqui Pœnitens, non stringitur Confessionis sigillo, vt diximus; ergo neque interpretes Probatur Maior, quia interpretes in tali confessione, quæ per ipsum fit, vices gerit Pœnitentis, & non se tenet ex
par.

parte Confessarij, quia nullū Cōfessarij munus exercet, sed pœnitentis, supplendo scilicet illius defectum, subiciendo peccata in tali idiomate, vt à Confessario intelligātur, quod ab ipso pœnitente præstari non potest; vnde interpretis est pœnitentis morale instrumentum, & veluti canale, per quod peccata transeūt ad Confessarium; ergo si interpretis ex parte pœnitentis se tenet, veluti illius instrumentum, & non ex parte Cōfessarij, confessionis sigillo nō ligabitur, sicuti nec pœnitēs ipse ligatur.

Probatur secundò. Nemo tenetur sacramentaliter per interpretē confiteri, nec Christus Dominus, nec Ecclesia ad id vnquam obligauit, ergo sigilli confessionis obligatio ad interpretem non extenditur. Antecedens ab omnibus conceditur. Consequentia probatur, quia ad id extendi non potest obligatio eorum, quæ ad confessionem consequuntur, ad quod non extenditur ipsius confessionis obligatio; ergo si obligatio confitendi per interpretem nulla

est, etiam nulla erit obligatio eorum, quæ ad confessionem consequuntur, vt est eiusdem confessionis sigillum. Respondet Lugo num. 23. hoc argumentum non probare, quia etiam Christus non obligauit ad venialia confitenda, & tamen si confiteantur sub archæ confessionis sigillo à confessario custodiri debent. Sed contra, quia hic nō loquimur de confessario, supposuimus namque ex communi omnium sententia, confessarium teneri custodire sigillum omnium peccatorum, quæ à pœnitente dicuntur, cum pro ipso potissimè sigillum præcipiatur. Sed loquimur de persona ex parte confessarij non se tenente, sed ex parte pœnitentis; & de hoc currit argumentum. Oppositæ partis fundamentū non refero, quia in falso fundatur principio, quod nimirū interpretis eo ipso quod confessionis sigillo non tenetur, poterit saltem in aliquo casu peccata audita manifestare, hoc enim non dicimus, quia licet dicamus interpretē confessionis sigillo nō ligari, ligatur tamē alio indissolubili explicato, Se.

Secunda difficultas, an Cōfiliarius, quem Confessor cōfultit ad sciēdum, quid debeat in aliquo casu facere, ad confessionis sigillum teneatur, ita quod si cum alijs de illo peccato de quo fuit consultus verba faciat, tanquam sigilli fractor puniri possit? Affirmat Lugo num. 25. post alios. Negāt Nugnus, Onuphrius, Megala, & alij quos refert, & sequitur Diana tom. 1. tract. 1. miscell. resol. 14. Mihi distinctione vtendum videtur, si Confessarius cōfiliarium adiuit ex poenitentis venia. non tenetur consiliarius ad secretum ratione sigilli confessionis, sed alijs titulis, de quibus supra, & ratio est, quia eo casu illa notitia non habetur ex vi confessionis, sed ab ipso poenitente, licentiam, vel cōsensum dante, de tali colloquutione, dum enim poenitens dat Confessario licentiam alloquendi virum doctum, diuersam notitiam dare censetur à sacramentali, nempe notitiam loquendi extra sacramentum. Si vero Confessarius consiliarium consulat sine tali poenitentis venia, te-

nia, tenetur consiliarius illud secretum custodire titulo sacramentalis sigilli, & ratio est, quia tunc, talis notitia, quam habet consiliarius ortum habet à confessione, ac proinde transit cum suo onere cap. *Sacerdos*, de poenit. dist. 6. & cap. *ex litteris*, de pignoribus. Idē quod diximus de consiliario, dicendū est de Prælato, quando ab eo licentia petitur pro reseruato, si enim id fiat de poenitentis venia, Prælati notitia non est sacramentalis, secus si non fiat.

Tertia difficultas, an ille cui confessarius peccatū manifestauit ad sigillum teneatur? Respondetur affirmatiuē; ratio clara ex dictis, quia talis notitia à confessione originē habet, & sic cum suo onere transit. Idem dicendum de illo qui casu, vel industria poenitentis peccata audiuit, dum confitetur; quia talis notitia ex sola confessione procedit, & sic cum onere suo transit.

Quarta difficultas, an ille qui fingens se Sacerdotē confessionem audit, ad sigillum teneatur? Affirmant aliqui vt Suarez, & Vasquez quos re-

fert, & sequitur Lugo nu. 41. Verius, & probabilius negat Sotus apud Vasquez, Toletus & Onuphrius apud Dianam p. 5. tract. 11. resol. 15. quia cū illa confessio non sit sacramentalis, sacramentalē inducere non potest obligationem. Idē dicendum quando quis scienter laico confiteretur, vel causa humilitatis, vel quia putat esse validam confessionem laico factam. Et ratio est, quia ad confessionis sigillum duo requiruntur. Primum, vt fiat confessio apud habentem auctoritatem, alioqui non confessio, sed simplex peccatorum, vel suorum erit narratio factorum. Secundum vt fiat à poenitente animo percipiēdi sacramentū, vt tradit Onuphrius opus. de sigillo sect. 3. q. vnica dub. 4. Vnde, si quis accedat ad Sacerdotē, & fingat se confiteri, non orietur in Sacerdote sigilli obligatio.

Quinta difficultas, an ille, qui inuenit cartā in qua scripta sunt peccata, ad sigillum teneatur? Respondetur negatiuē, nam illa notitia non habetur ex confessione, cum illa

scriptura non sit confessio, vt patet; tenetur tamen inuentor illa peccata non manifestare, vt ex se liquet.

Sexta difficultas, an Confessarius ipse, teneatur ad confessionis sigillum, quando non potest defectū, quem in confessione audienda commisit, suo Cōfessario explicare, nisi peccatum illud de quo defectus commissus fuit, reuelet in confessione? Sotus in 4. dist. 14. q. 4. art. 5. Sa *v. confessor*. Gab. in 4. dist. 21. q. 1. art. 3. dub. 1. dixerunt licitum esse Sacerdoti talem reuelationē facere, quādo id necessarium est ad faciendam integram confessionem. Sed oppositum prorsus tenendum est cum communi Theologorum sensu, vt videre est apud Dianā loco supra citato, resol. 9. quia obligatio seruandi secreti confessionis strictior, & maior est, quā sit obligatio integræ ponendæ confessionis; nam ab integritate confessionis plures casus excusāt, vt suo loco vidimus, at verò sigilli confessionis fractio in nullo casu licet, vt dictum est.

Q V A E S T I O III.

*Ex qua confessione oriatur sigilli obligatio: ubi
etiam quaenam sit eiusdem sigilli materia.*

Primum citius expedie-
mus, ut longius in secū-
do maneamus. Pro primi
puncti propositi intelligentia
nota, duplicem poenitentis
distingui posse confessionem,
vnam sacramentalem, non sa-
cramentalem alteram. Sacra-
mentalis in duas alias subdivi-
ditur, in sacramentalē scili-
cet perfectā, & imperfectā,
seu inchoatam. Sacramenta-
lis perfecta tunc est, quando
poenitens sua confitetur pec-
cata sacerdoti legitimo, à quo
veram recipit absolutionem,
& fit verum sacramētum. In-
choata tunc est, quando poe-
nitens verè sua cōfitetur pec-
cata Sacerdoti in ordine ad
eorum recipiendam absolu-
tionem, tamen id non fit, vel
ex eiusdem poenitentis indi-
spositione, puta ob carentiam
doloris, vel propositi, vel quia
habet occasionem proximā,
quam non vult relinquere,

vel ob aliam similem causam;
vel ex parte Confessarij, qui,
vel non habet reseruatī iuris-
dictionem; vel non habet fa-
cultatem absoluendi à cen-
sura, qua poenitēs innodatur, &c.
Confessio non sacramentalis
tunc est, quādo licet vero fiat
Sacerdoti, non tamen animo
recipiendi absolutionem, sed
alliciēdi ipsum Confessarium
ad aliquod peccatum com-
mittēndum, vel quid simile,
vel quando fit Laico &c. De
quibus confessionibus breui-
ter dico, sigilli obligationem
oriri ex sacramentali confes-
sione tam perfectā quam im-
perfectā, seu inchoatā, nō ta-
men ex non sacramentali. Ita
D. Thomas hic q. 1 r. art. 1. ad
primum, & omnes eius disci-
puli. Ob idque idem D. Tho-
mas art. 2. ad 2. notat, quod
quando aliquis dicit aliquid
alteri sub secreto, isto modo,
dico tibi, hoc sub sigillo confessio-

nis, nulla oriatur sigilli confessionis obligatio, sed solum vinculum naturalis sigilli, seu secreti, quia tunc temporis nulla intercedit sacramentalis confessio. Et hæc de primo puncto, in q. titulo proposito.

Quoad secundum prius ea ponenda sunt, in quibus nulla est inter Theologos difficultas, deinde difficultates proponuntur. Conueniunt ergo Theologi, peccata mortalia, siue in particulari, siue in genere, in sacramentali cōfessione, siue perfecta, siue inchoata, deposita sub eiusdē confessionis sigillo cadere. Vnde nō potest Sacerdos vllō vnquā casu dicere peccatum confitentis mortale determinatum; nec ille confessus est peccata mortalia, vel materiam grauem deposuit; vel vt ab aliquo imprudente audiui: audiui talis confessionem in qua erat materia bona, vel etiam, ille certē habebat materiam absolutionis, cum capitis inclinatione, quia eo dicendi modo, denotat illū talem grauem, imò grauissimam habuisse confessionis materiam. Conueniunt etiā Theologi non posse manife-

stari peccata venialia in particulari, quia hoc odiosā redderet venialium confessionē, posse tamen manifestari venialia in communi dicendo, *ille confessus est peccata venialia*, eo namque ipso quod iste fuit confessus, & confessio siue venialialibus saltem consistere nequeat, sequitur ea posse in genere manifestari, non tamen potest fieri pœnitentium comparatio, vt quod, *iste plura, ille pauciora confessus est: iste grauiuscula, leuiuscula ille*. Hinc deducitur illius casus resolutio, an nimirum frāgat sigillum confessionis, qui dicit: *Petrus suis minutissimis peccatis scrupulosē meum obtudit caput*. Nam hic nulla est sigilli fractio, cū nullum promat veniale in particulari; abstinendum tamen est ab huiusmodi loquutionibus, quia innuunt talē esse scrupulosū, quod pœnitens nō bene audit.

Nec potest Confessarius dicere pœnitentiam, quam imposuit, nisi sit valde leuis, alioqui ingereret suspicionē, vel peccatorum mortalium, vel saltem plurium venaliū grauiorum. Hinc etiam deduci-

ducitur, non frangere sigillū Confessarium, qui reuelat Penitentis virtutes, extasim, & alia dona Dei, quia nullam habent cum peccatis connexionem, nec talis manifestatio confessionem reddit odiosam. Potest tamen Pœnitēs Confessarium obligare sub naturali præcepto ad ea reticenda. Quod si daretur casus, quod talium virtutum narratio, facta fuisset ad explicandum peccatum, non posset confessarius illas manifestare.

Item conueniunt Theologi, peccatorum obiecta, & circumstantias esse sigilli materiam, quia istorum manifestatio, non minus redderet odiosā Confessionē, quā manifestatio peccatorū vt, patet.

His positis Prima difficultas est, an peccatum committendum sit materia sigilli confessiones. v. g. quis confitetur se odio habuisse inimicum, quem vult occidere, vel de quo habet propositum illum occidendi, & Confessarius conatur auertare Pœnitentem à tali proposito, & cum non faciat, sic Pœnitentem vt indispositum sine absolutione dimittit: dubi-

tatur, an possit confessarius illud homicidium futurum reuelare monendo occidendum, &c. Huius difficultatis resolutio dependet ex hoc, an talis Confessio cum tali proposito committendi aliquod peccatum v. g. homicidium, furtum, adulterium, &c. sit Sacramentalis saltem inchoata, an non; si sit sacramentalis, ex illa orietur sigilli obligatio, & sic Confessarius non poterit tali vt scientia, si vero Sacramentalis nō sit, tale peccatum futurum sub confessionis sigillo non cadet. Certum omnino est (ita quod oppositum sit erroneum vt tradit D. Thomas 4. dist. 21. q. 3. art. 1. q. 1. ad primum) quod potest stare confessio sacramentalis cum proposito nō emendandi peccata in Confessione deposita, cū confessio sit dolorosa peccatorum depositio, ante propositum habita, potest enim quis non solum confiteri, sed etiam dolere de peccatis cōmissis, & non habere propositum, saltem expræssum, futuræ emendationis: dixi saltem expræssum, quia si dolor esset vniuersalis, virtuale pro-

positum futuræ emendationis contineret; cum ergo propositum sit ipsa Confessione posterius, potest dari confessio Sacramentalis sine proposito futuræ emendationis. An autem stare possit confessio sacramentalis, cum formali proposito peccandi mortaliter, ita quod possit quis habere propositum firmum occidendi inimicum, & cum eo ad confessarium accedere ad peccata quæ commisit confitenda, retinendo propositum committendi futura? Mihi videtur quod non; non enim video quomodo stare possit voluntas recipiendi peccatorum aliorum absolutionem, & non aliorum: cū enim propositum occidendi inimicum sit peccatum mortale, & de hoc non doleat; si enim de eo doleret propositum non conseruaret, cum dolor propositum virtuale non peccandi includat, quod propositum non peccandi, stare non potest, cum proposito formali peccandi ut patet; quod enim est virtualiter tale, id facit, quod facit id, quod est formaliter tale, ut tradunt Philosophi.

Si ergo non potest stare confessio sacramentalis cum formali proposito peccandi in futurum, sequitur, quod si quis peccatum futurum confiteatur, illud sub confessionis sigillo non cadet, si propositum formale peccandi habeat, secus si illud non habeat.

Secunda difficultas, an defectus naturales, vel acquisiti Pœnitentis, cadant sub confessionis sigillo? Si tales defectus fuerint in confessione manifestati ad explicandum peccatum, ut si quis dicat, *ego recepi beneficium absque dispensatione ex defectu natalium &c.* tunc nullo modo sunt manifestandi, quippe cum cadant sub Confessionis sigillo. Si vero ipse confessarius tales cognouit defectus ex modo quo Pœnitens confitetur, taliter quod nullam habeant cum peccatis connexionem, sub Confessionis sigillo non cadunt, nullo tamen modo debent manifestari. Primò ratione secreti naturalis; Secundò, quia communiter maiorem ruborem habent Pœnitentes ex talium defectuum manifestatione, quam peccata.

catorum. Tertio quia pusilli scandalizarentur putâtes omnia cadere sub sigillo, quæ in confessione noscuntur. Hinc infert Ioan. de la cruz in direct. p. 2. de Sacram. Pœnit. q. 6. dub. 2. concl. 2. quod peccatum complicitis, quod Pœnitens sine vlla necessitate, & absque ratione connexionis cum proprijs peccatis manifestauit, non cadat sub sigillo; quia tale peccatum materialiter se habet ad Pœnitentis confessionem; vnde inquit ille, pro bono communi poterit manifestari, sicut alia secreta naturalia.

Tertia difficultas, an peccata publica possint reuelari? est publicum Petrum commisisse homicidium: mihi cōfiteretur; an possim dicere *Petrus confessus est mihi suum homicidium?* idem dic de meretrice publica, an possim dicere de illa *audiui suas fornicationes, &c.* Affirmat Medina q. de his que à Confessore celanda sunt. Sed contrarium est sustinendum cum alijs omnibus Theologis, quia re vera peccatum in confessione auditum manifestatur, & est

per accidens quod aliunde sciatur. An autem confessarius loqui possit de peccatis, quæ aliunde nouerat, dico quod sic; ad tollendam tamē omnem suspicionem, quod scientia vtatur confessionis, optimum consilium est, vt dicat vnde audiuit. Similiter loqui potest Confessarius de auditis in confessione, dummodo periculum nō fit, quod in pœnitētis suspicionem veniri possit. Vnde in prædicationibus licet reprehendere peccata, quæ in confessione audiuntur, licet imprudentia esset dicere ea audita fuisse in confessione; imò cauendū, ne in præsentia eorum, qui talia peccata confessi sunt, dicantur, quia timerent suas confessiones publicari. Hinc malè faciunt Confessarij dicentes, in tali ciuitate, vel loco, peccata grauia committuntur, quia licet tunc nō sit sigilli fractio cum non dicantur peccata pœnitentis, sed ciuitatis, vel oppidi tamen, illius loci incolæ grauitè offenduntur, præsertim quando locus est exiguus, & sic omnino abstinendum est, eo vel maximè,

maximè, quia simplices offenduntur, putantes ea peccata reuelari, contra cap. *nihil eum scandalo*, de præscript. & cap. *cum ab omni*, de vita, & honest cler.

Quarta difficultas, an fiat confessionis reuelatio, si pœnitenti post confessionem, publicam imponat confessarius pœnitentiam? Dixi post confessionem, quia publico peccatori, antequam ipsum audiat, imponere potest aliquid, per quod publicè constet, eum mutasse vitam, vt sic admissus ad confessionem, admitti etiã possit ad communionem, præsertim publicam, quam non facit Ecclesia publico peccatori, nisi de eius mutatione ipsi constet? Respondetur affirmatiuè, quia licet in cap. 1. de Pœn. & rem. statuatur quod pro publicis peccatis, publica imponatur pœnitentia; non tamen de pœnitentia sacramentali intelligitur, vt notat Diuus Thomas 4. dist. 14. q. 1. art. 5. Vnde malè faciunt Confessarij illi, qui pœnitentibus ieiunia iniungunt, quæ sine aliorum scientia fieri nõ possunt, sic enim in suspicionem

veniunt grauium peccatorũ. Idem dic de alijs pœnitentijs, quæ fieri nõ possunt sine aliorum notitia, hæ enim imponi non debent, etiam pro publicis peccatis, nam etiam pro istis secreta imponi debet pœnitentia.

Quinta difficultas, an Confessarius sit sigilli confessionis fractor, si renuat dare, schedulam pœnitenti, quem non absoluit? P. Diana p. 5. trac. 15. resol. 22. tres refert sententias. Henrici, & Salmant. Doctorum, primam, liberũ esse Sacerdoti dare, vel non dare. Secundam Coninchi affirmatiuam. Tertium Bonacinae negatiuam. Mihi secunda sententia verior videtur, quia nõ dando schedulam datur manifestè intelligi talem Pœnitentem talia habere peccata, quæ ab illo Confessario tolli nõ possunt nec tunc mentitur confessarius dando Confessionis schedulam, quia re vera ille confessus est, sed non absolutus.

Sexta difficultas, an Confessarius frangat sigillum, si famulum dimittat, quem ex confessione deprehendit esse furem?

furem? Respondetur affirmatiuè, secus si aliunde id sciat, nec potest accipere prætextū adeo speciosum, quin famulus suspicetur talem dimissionem ex confessione sua, habere ortum.

Septima difficultas, an Cōfessarius frangat sigillum, si dicat de aliquo; *illum non absolui*? Si confessio sit generalis, quæ solet esse longa, etiam si de solis sit venialibus, vt contingit in viris perfectis, puto sigillum non frangi, si dicat, *non absolui, quia facit generalē confessionem*, in qua absolutio, ad vltimam vicem, qua perficitur, impenditur. Si vero cōfessio non sit generalis, & non explicet Confessarius titulum omni suspitione nudum, videtur fractor sigilli, vt post plures tenet Diana loco citato resol. 42.

Octaua difficultas, an in fractione sigilli dari possit culpa venialis ex leuitate materiae? Dixi ex leuitate materiae, quia ratione inaduertentiae id omnino certum est; cū possit aliquis ex pura inaduertentia peccatum confessum, etiam graue, manifestare. De

sola ergo materiae leuitate præsens procedit difficultas. Aliqui dicunt esse solum veniale, quando quis reuelat alterius veniale, absq; eo quod dicat illud scire in confessione, quia tunc temporis, leuem infert penitenti iniuriam. Sed non placet, quia quidquid sit, an iniuria poenitenti illata, sit leuis, non tamen iniuria illata sacramento. Cardin. de Lugo admittit nu. 71. disp. 23. peccatū veniale ex leuitate materiae, quando res, quæ narratur est talis, vt sit solum periculum tenue ingerendi suspitionem alicui; & benè: quando namq; est periculum euidentis suspitionis ingerendæ, est peccatum mortale, quādo nullum, neque est veniale; quādo vero leue, veniale erit, ex materiae paruitate.

Sed hic inquireret primò aliquis, an Confessarij testimonium de licentia poenitentis habitum, profit in foro externo, vt eiusdem poenitentis emendatio probetur? v.g. publica meretrix confessionem fecit apud regularem, qui testificatur Parocho nolenti illi Eucharistiæ sacramētum ad-

nistrare, vel nolenti ipsâ mortuâ in sacro sepelire, an nimirû tale testimoniû sit sufficiens, & Parochus teneatur illi credere? Aliqui id negant, cum enim illa sit publica meretrix, publica que peccatrix, nō potest ei Eucharistia v.g. administrari, nisi Ecclesiæ publicè constet de illius emendatione; atqui Confessarij solius dictum, publicam non facit attestationem, ergo. Nihilominus oppositum est verius, & vidi vbique practicum; non solum quando Parochus talè habet attestationem à Confessario, qui talem habuit à pœnitente licentiam, verum etiam sine illa; Vnde pia mater Ecclesia solo Confessarij dicto contentatur, quando de publico peccatore, saltem coram testibus, dicit illum fuisse emendatum, per confessionem, quam sibi fecit. Sic publici vsurarij in loco sacro sepeliuntur, qui ex Confessarij dicto, per confessionem, sunt emendati. Sic, qui in duello lethali ter vulnerantur, & confitentur, & absoluuntur, ex solo Cōfessarij dicto in loco sacro sepelliuntur, &c.

Quæret aliquis secundò, an excusari possint Parochi, qui in hebdomada sancta, vt multos expediant pueros, simul multorum audiunt confessiones, & absoluunt, quando sunt doli capaces, & sufficientem exponunt materiam? Respondet Nauar. *Sum.* cap. 8. nu. 13. & cap. *Sacerdos* nu. 110. id nullo modo fieri posse; est enim cōtra cap. *omnis utriusque sexus*, vbi præcipitur, quod *solus soli confiteatur*. Tum quia, illi pueri audientes ad inuicem peccata, possunt faciliter illa manifestare: & etiam, quia vtuntur hoc sacramento ad iocum, & risum; iocari autem in re graui, graue peccatum est, *arg. L. minimè C. de Episc. aud.* & *glos. in cap. cum decorem*, de vit. & honest. cler. vbi ad iocantes Monachorû vestibibus grauius castigantur. & ob hoc docet D. Thom. 22. q. 165. ar. 2. ad primum, nō licere trahere scripturam ad iocum. Et Cōcilium Tridēt. sess. 4. c. vltimo fin. vult tales per Episcopos posse coerceri, qui nimirû sacra vtuntur scriptura ad scurrilia, vana, superstitiosa, &c.

QVAE.

QVÆSTIO IV.

*An Confessarius possit loqui cum Pœnitente, de
auditis in confessione.*

Non potest loqui sine eiusdem Pœnitentis licentia, patet ex hucusque dictis; an autem de pœnitentis licentia: negavit Aléxis, Scotus, Almáynus, Aureolus, & alij, apud Dianam de sigillo confess. resol. 10. Vera tamen, & cõmunis sententia ex Confessariorum vsu confirmata, affirmat, ita D. Tho. 4. dist. 21. q. 3. art. 3. & alij plures, quos congerit Diana loco citato. Ratio communis est, quia licet sigilli secretum sit iuris diuini naturalis, ob bonum Ecclesiæ, & huius sacramenti introductum, tamen hoc totum factum est in pœnitentis fauorem, cui renunciando, omnia ad antiquum redeunt statum; quod autem pœnitens possit huic iuri renunciare, liquet, cum sit suæ dominus famæ, ob quam conseruanda, tam stricta sigilli inducta est obligatio, per quæ patet ad

fundamentum sententiæ contrariæ, quod nimirum cum sigilli obligatio sit de iure diuino, & pœnitens non possit in hoc iure dispensare; neque in sigillo dispensare poterit; patet inquam, ad hoc fundamentum, quia pœnitens non dispensat in iure diuino, sed cessat ius diuinum ob materiæ cessationem, seu ob licentiam datam loquendi de auditis; materia namque sigilli sunt pœnitentis peccata apud Confessarium deposita, sine venia loquendi de illis. Hæc tamen licentia licet non debeat esse in scriptis, debet tamen esse formalis, & expressa, & nullo modo sufficit præsumpta, interpretatiua, vel virtualis. Imò debet esse omnino libera, & spontanea, non vi, dolo, aut iniuria, aut timore extorta, aut per metum; vel per importunitatem. Vnde Diana loco citato ex alijs optimè notat,

quod magistri Nouitiorum, & alij superiores, valde cauere debent in ijs licentijs extorquendis, quia sola præsentia, vel auctoritas, etiam sine minis, & vultuum inuersionibus metum inducit reuerentialem, & sic tales licentiæ nullæ sunt; quanto magis id verum erit, si Magister Nouitiorum minetur nouitio expulsionem, &c. Vnde merito ab omnibus reprehenditur Iacobus de Grassijs part. 1. lib. 1. c. 23. num. 14. vbi dicit quod quando peccati reuelatio in bonum cederet pœnitentis, tunc sigilli fractio licita esset, quia adesset tacitus pœnitentis consensus, qui tunc temporis est; cum, vt patet, omnino requiratur expressus. Imò, etiã si daretur casus, quod pœnitens teneretur Cōfessario petenti, vt loquatur de auditis, ob commissum errorem tollendum, licentiam dare, & renueret, non posset Confessarius eo inuito loqui, sed deberet talem errorem permittere, & illum sub silentio præmere; vnde merito dolet Diana resol. 18. P. Suarez hanc docuisse sententiam, cum re ve-

ra sit fractio sigilli, quoties pœnitentis non adest consensus.

Sed quæres primò, an Confessarius absque pœnitentis venia, possit loqui de auditis in confessione, statim finita cōfessione? Affirmat Lugo nu. 123. Tãnerus disp. 6. q. 9. dub. 6. nu. 132. & alij: ratione assignant, quia quandiu pœnitens non discessit, censetur idem forum, vel iudicium morale perseuerare. Confirmat Lugo exemplo, quia si Confessarius data absolutione imponat pro satisfactione pœnitenti tria ieiunia, & statim pœnitenti compatiens, illa, in aliquid leuius mutet, non frangit sigillum, & tamen est data absolutio; ergo signum est illud iudicium non finire per absolutionem, sed durare per aliquod tempus post, ac proinde poterit eo tempore loqui de auditis sine pœnitentis venia, cum adhuc idem iudicium continetur.

Sed magis placet sententia P. Dianæ post Fagundez. p. 2. l. 6. cap. 4. nu. 33. quod nimirum data absolutione, & satisfactione imposita, etiam si pœni-

pœnitens adhuc maneat genūflexus non liceat amplius de auditis loqui, sine pœnitētis venia. Ratio videtur omnino clara, quia data absolutione, & imposita satisfactione, sacramentum est completum, tum essentialiter, tum integraliter; ergo non potest amplius de eo loqui confessarius. Antecedens videtur evidens. Consequentia liquet, quia Confessarius loqui potest cum pœnitente, quandiu illud iudicium, vel forū pœnitentiale durat; atqui non amplius durat, cum nihil illius sit, nec essentialiter, nec integrale; ergo.

Nec valet recurrere ad durationem moralem, quia cum hæc prudentis iudicio mensuretur, posset quis illam extendere ad horam post datā absolutionem, & satisfactionem. Nec Lugonis exemplū quicquam valet, cum satisfactionis mutatio fieri possit, etiam post menses, & annos, ut infra dicitur, & ipse admittit, aliud namque est satisfactionem mutari posse, & aliud est, quod ideo satisfactio mutari possit, quia sacramentum

nondum est moraliter finitū, primum verum, secundum erroneum, cum ex eo sequeretur sacramentum nunquā essentialiter perfici cum semper satisfactio possit mutari.

Quæres secundo, an Confessarius in confessione possit memoriam refricare peccatorum in præcedenti, vel præcedentibus confessionibus auditorum? Affirmat Lugo num. 127. quia Sacerdos ad benè curandum Pœnitentem debet etiam peccata præterita considerare, quæ vel sunt circumstantiæ præsentium, vel indicant vehementem passionem, aut aliquid aliud consideratione dignum ad melius cognoscendum Pœnitentis statum. Sed hæc Lugonis sententia etiam si videatur multum concedere confessariis, onus tamen importabile illis imponit, quod nimis deberent curare, suorum Pœnitentium peccata, alias confessa, memoria retinere, cum possint esse præsentium circumstantiæ, vel aliquid simile consideratione dignum ad Pœnitentis statum dignoscendum. Vnde sententia negans

negans , quam post Fagundes sequitur Diana resol. 20. est sequenda, & sic dico non posse Confessarium loqui cū pœnitente in cōfessione præsenti, de auditis in confessionibus antecedentibus, nisi de illis tantum peccatis , quæ pœnitens tangit , si forè aliquod tãgat, de alijs vero nullo modo, nisi ex venia eiusdē pœnitentis . Et ratio est, quia pœnitens velet omnia peccata sua de Confessarij memoria esse deleta , & erubescit, quando illa denuo audit .

Queres tertio quas pœnas incurrat Sacerdos ob sigilli Confessionis fractionem? Respondetur duplicem incurere . Prima est perpetua depositio; Secunda est perpetua & ignominiosa peregrinatio cap. *Sacerdos, de pœnit. dist. 6.* quæ secunda pœna in cap. *omnis utriusque sexus, de pœnit. & remis* . Commutatur in perpetuam, in aliquod monasterium, inclusionem, modo autem mittuntur hic Romæ ad Ergastulum . Istæ pœ-

næ non sunt latæ sententiæ , sed ferendæ, per iu dicis sententiam imponendæ . Non pertinet hoc delictum ad Tribunal Sanctæ Inquisitionis , sed Ordinarij, quando est mera sigilli fractio, secus si error aliquem contineret, vt si reuelans dixisset licitã esse sigilli reuelationem, vel male sentiret de Ecclesiæ Sacramentis, vel quid simile. Probatur hoc delictum per testes singulares, ob eius qualitatem, & etiam, quia vix alio modo probari posset. Ad quem autem pertineat probandi onus, variæ sunt scribentium sententiæ , quæ videri possunt apud Dianam loco citato resol. 52. Rationabilius tamen videtur, quod si Pœnitens Sacerdotem accuset de sigilli fractione, & Sacerdos neget, probandi onus ad Pœnitentem spectabit.

Si vero de reuelato crimine constet & Sacerdos dicat se reuelasse ex Pœnitentis licentia ad ipsum Sacerdotem probandi onus spectabit .

Q V A E S T I O V.

Vtrum Confessarius uti possit confessionis notitia ad externum regimen, siue communitatis, siue rei privatae, siue etiam ipsius Confessarij.

Sensus tituli est, an si quis subditus, siue Regularis, siue sæcularis apud proprium respectiuè confiteatur superiorem, apud quem ante confessionem bonam habebat opinionem, quam ex Cōfessione amittit, cum ex illa peruerius cognoscatur, & inhabilis, & indignus, ut ad officia, vel dignitates promoueatur, possit talis superior uti scientia habita, & talem non promouere? Similiter confessarius regularis, qui alium regularem ex Cōfessione cognouit, aliquo officio, vel dignitate indignum, possit votum denegare secretum, in aliqua electione, uti contingit in Capitalis Conuentualibus, Prouincialibus, & Generalibus? Item quia euenire potest quod Confessarius

ex Sacramentali Confessione cognoscat, malū aliquod sibi imminere, an ad illud malum grande subterfugiendū confessionis scientia, uti possit. &c. Sed ut distinctè procedamus, singulas difficultates sigillatim proponamus. Prima sit, an Prælati, vel Superior, uti possit Confessionis scientia ad externam subditorum gubernationem; & confessarius ad denegandum suffragium.

Prima sententia est affirmatiua, dummodo ex tali usu nulla reuelationis oriatur suspicio, vel peccati Pœnitentis, directa, vel indirecta manifestatio; hanc tenent innumeri, quos refert Sanchez lib. 3. de Matrim. disput. 16. Et quidē hæc sententia quoad Regularium Superiores, sequi
nullo

nullo modo potest, post decretum Clem. VIII. editum anno 1594. 26. Maij, vbi huius notitiæ vsus his verbis prohibuit. *Tam Superiores pro tempore existentes, quam Confessarij, qui postea ad superioritatis gradû fuerint promoti, caueant diligentissime, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem vtiuntur, &c.* Atque ita per quoscunque Regularium Superiores, quicumque illi sint, obseruari mandamus. vbi, vt vides, hoc decretum de solis loquitur superioribus regularium, non de alijs superioribus secularibus; nec loquitur de sacerdotibus particularibus, in ordine ad deneganda v. g. suffragia. sed Theologorum reliquit disputationibus: de quibus.

Nostra sententia, est *nullo modo licere Superioribus secularibus vt Episcopis &c. vti Confessionis notitia in ordine ad externam gubernationem, nec confessarijs in ordine ad suffragium denegandum, & vniuersaliter, non solum in illis casibus, in quibus esset periculum*

frangendi sigillum, verum etiã in ijs, in quibus id esset confusio, ac pudori Pœnitenti. Hanc sententiam acriter defendit M. Bannes 2.2. q. 33. art. 8. Sanchez vbi supra, & omnes ferè moderni.

Probatum primò quia ideo tam arcta huius sigilli induta est obligatio, vt peccatorum notitia, nullo modo ad forum externum, & externam notitiam deducatur, si enim daretur casus in quo talis peccatorum confessorum notitia, ad aliorum cognitionem deduci posset, fieret hoc Sacramentum odiosum, formidabile, & nimis onerosum. Sed hoc fieret, si scirent Pœnitentes, quod eorum Superiores, vel Confessarij possent ex notitia in confessione parta, illos priuare officijs, Ordinibus, mutare ad alia loca, sibi suffragia denegare ad communes honores, & commoda &c. ergo talis vsus nullo modo licet, Sed dices, talem vsus non licere, quando Pœnitens posset dignoscere id facere Superiorem vel confessarium ex Confessionis notitia, secus quando nullo modo

do potest subditus id suspicari. Nam contra est, quia ad hoc ut hoc Sacramentum reddatur onerosum non est necesse, quod subditus suspicetur, tali officio à Superiore priuari, Confessionis occasione; Sed sufficit, quod sciat id fieri posse; nam si Pœnitens ante confessionem sciret Prælatum vel Confessarium posse uti suæ confessionis notitia, in ordine ad priuandum ipsum officio, quod possidet, à tali confessione retraheretur, etiã si postea nesciat fuisse à tali officio amotum confessionis occasione, vel alio prætextu. Sufficit ergo ut confessio odiosa reddatur, quod sciat pœnitens, Confessarium posse aliquando ipsum lædere in honore, fortuna, fama, officijs, muneribus, &c. quia licet modo, quia amicus, confidat, postea tamen inimicus effectus, ipsum lædere poterit. Vnde Confessarius nihil agere potest, non solum ex quo alij veniant in cognitionem peccati alterius, sed neque, ex quo ipse Pœnitens, siue antecedenter ad confessionem, siue post illam, possit

illud suspicari.

Probator secundò, quia si semel posset Confessarius uti scientia parta ex confessione, destrueretur ipsius confessionis bonum; atqui id nullo modo licet; ergo neque licet tali notitia uti.

Maior probatur. Nam confessionis bonum in hoc consistit, quod homines fidentes ad illam accedant, & ad illam respiciant, tanquam ad coram solatium, per quod sibi peccata remittantur, & famæ eorum consulatur; atqui non esset sic, si semel posset Confessarius uti scientia parta ex confessione in ordine ad id de quo pœnitens contristaretur; ergo.

Minor ostenditur, quia honor, & religio huius sacramenti læderetur, cum homines confidentius ad illud non accederent; nec illud peccatores haberent solatium; ergo.

Obijciunt primò, quia Confessarius habet ius ad dandum suffragium cui maluerit, ergo etiam si pœnitens sibi confiteatur, adhuc poterit dare, vel non dare pœnitenti suffragium.

Respondetur nostram resolutionem, nō fundari in aliquo iure poenitētis ad suffragium ratione confessionis, alioqui maxima aperiretur via fraudibus, cum posset aliquis confiteri electoribus, vt sic suffragia non denegarentur; sed fundatur in hoc, quod poenitens ex sacramento securitatem habeat, quæ de illi confidentiam explicandi sincerè omnia peccata; vnde videmus, quod quando poenitentes verecundantur, vel difficultatem patiuntur in confitendis peccatis, vel in explicandis eorum circumstantijs, ingenerant Confessarij confidentiam ex securitate, quod nunquam nec directè, nec indirectè manifestabuntur; & sic, quod non timeant, quia nullum subest periculum ex tali peccatorum manifestatione; quod delusorium esset, si semel opposita sentētia vera esset.

Obijciunt secundo, quia Confessarius vtitur confessionis notitia in ordine ad alios ca sus; ergo etiam vti poterit in ordine ad externā gubernationem, & suffragij dene-

gationem. Antecedens ostēditur. Nemo namque negare potest Confessarium ex confessione reddi cautiorem ad similia pericula vitanda; audit poenitentem peccasse cum Berta, quia solus mansit in cubiculo, inde Confessarius fit cautus, & proponit nunquam velle manere cum aliqua foemina solus, ne & ipse similiter cadat. Discunt Confessarij civium mores, & discunt quomodo debeant cum illis conuersari. Similiter negabit nemo, non posse Prælatum rigore deponere, si sciat ex subditi confessione se nimis rigidum esse; item si sciat se nimis laxum? Respondetur non omnem scientiæ confessionis vsum illicitum esse, sed illum per quem confessio difficilis, & odiosa reddatur, secus si non reddatur, vnde videmus Confessarios affici nimis erga illos poenitentes, qui maxima cum confidentia propriam pandunt conscientiam; & tamen nemo dicit, tales Confessarios peccare, cum tamen illam confidentiā habuerint ex confessionis notitia. Hinc inferitur esse con-

tra sigillum, si Cōfessarius extra confessionem pœnitenti exprobrat, si vultum seueriorem ostendat, si minus gratè loquatur, &c.

Sed quæres primò, an confessionis notitia deseruire possit ad aliquid pro foro externo, vt si casu, vel malitia talis notitia parta sit? Respondetur nihil deseruire, taliter quod omnia acta ex illa facta, cassa, & irrita sint. Couar. 4. p. 2, c. 8. §. 12. nu. 10. & alij communiter.

Quæres secundò, quid debeat facere Sacerdos, quãdo ex confessarij confessione cognoscit illum non esse Sacerdotem, an possit illi non amplius confiteri? Respondetur affirmatiuè, quia ex illo notitiæ vsu, confessio non redditur odiosa, si tamen casus daretur, quod odiosa redderetur, vt si resultaret aliqua reuelatio indirecta, vel dedecus, ex eo quod illum relinquat, non posset illum relinquere; deberet tamen alium secreto adire à quo absolutionem impetraret.

Quæres tertio, an Cōfessarius possit vti cōfessionis no-

titia ad vitandum imminens periculum? V.g. scit confessarius in siluam cum socijs ingressus, ab vno sociorum, qui confitetur se cum alijs cōuenisse de illo occidendo &c. vel scit sibi insidias in tali loco parari, per quem solitus est transire; vel scit venenum positum esse in vino, quo debet celebrare; an nimirum possit fugere, vel per talem locum non transire, vel missam non celebrare, &c. Respondetur posse Cōfessarium in illis casibus mortem vitare, quoties absque vlla confessionis manifestatione id facere potest, secus si ex tali mortis vitatione, confessionis manifestatio sequatur, tunc enim potius debet mortem sustinere, quam confessionis sigillum violare.

Quæres quartò, an Cōfessarius possit vitare excōmunicatum vitandum, quando id nouit ex confessione? Respondetur negatiuè, si ex tali vitatione oriatur fractionis sigilli suspicio, secus si nulla oriatur, res facilis est, ideo fito. Et hæc de confessionis sigillo,

DISPUTATIO
VNDECIMA

De satisfactione in communi.

Est satisfactio in genere actio qua is qui alterum læsit, tantum facit, quantum sat est ad offensam compensandam. Vnde differt satisfactio à restitutione. quia restitutio est iniuriæ cessatio, non iniuriæ factæ rescissio; qui namque rem alienam inuito retinet Domino, tam diu iniuriam irrogat, quam diu res illa detinetur: deinde restitutio damnum re ipsa respicit illatum, satisfactio personam iniuria affectam, etiam si damnum nullum patiat. Vnde nil Deo restitui potest, eum damnum nullum patiat, illi tamen satisfit, si iniuria afficiatur; Et sic restitutio in rebus, satisfactio in actionibus versatur.

Satisfactio alia est æqualitatis absolutæ, & perfectæ; alia imperfectæ, quæ in pacto

vel donatione, vel partis offensæ acceptance fundatur. In satisfactione duplex inæqualitas est recompensanda altera ad iustitiam pertinens, altera ad amicitiam, ut docet Angelicus in 4. dist. 15. q. 1. art. 3. qui enim alterum lædit iustitiam simul, & amicitiam violat, & licet contingere possit, quod vna actione utriusque satisfiat obligationi, aliquando tamen oppositum contingit, ut cum quis à iudice comprehensus tantum pænæ subire tenetur quantum iniuria in alterum illata requirit, & tamen amicitia inter illos non reformatur, cum inter inuitos esse nequeat.

Non sic respectu Dei, vnus namque non rescicitur sine altero, cum non possit homo Deo satisfacere sine acceptance, & hec sine amicitia esse nequeat. De-

Definiunt Theologi satisfactionem in communi, quod sit voluntaria peccatorum castigatio in se ipso suscepta; seu voluntaria offensæ per peccatū Deo illata compensatio, cum proposito non peccandi de cetero; ponitur cum proposito non peccandi de cetero, quia satisfactio, nō solum habet rescire præteritam culpam, sed etiā pro futuris vitandis cautelam adhibere; quia vt rectè notauit Philosophus 2. Ethic. Pœnæ sunt medicinæ non solum curatiuæ mali præsentis, sed & præseruatiuæ futuri. Ali- ter definit satisfactionem D. Ansel. lib. cur Deus homo

scilicet: *Satisfacere est Deo debitum honorem impendere*: dicit debitum, non vtcumq; quia sic, omnes homines debent Deum honorare, sed debitum ratione culpæ.

Satisfactio est duplex, alia, quæ est actus virtutis Pœnitentiæ, de qua in præsentī disputatione erit sermo; altera, quæ est pars integralis sacramenti Pœnitentiæ, de qua disputatione sequenti dicetur: & quia hæc supponit illam, sicut Pœnitentiæ Sacramentum, supponit Pœnitentiæ virtutem, ideo prius de illa quæ de ista disputabitur. Unde sit.

Q V A E S T I O I.

*Quenam ad condignam requirantur
satisfactionem.*

Quatuor sunt de quibus homo Deo debet satisfacere: Primum est culpa mortalis, si quam commisit; Secundum pœna æterna illi respondens; Tertiū culpa venialis; Quartum pœna temporalis, quæ quandoque cul-

pa remissa remanet perfoluenda, de quibus aliqua, ex alibi dictis, sunt supponenda antequam quæstionis titulo occuramus, cum ad illum rectè intelligendum necessaria videantur.

Suppono primò, purum ho-

hominem non posse de condigno satisfacere pro culpa mortali; cum enim peccati mortalis malitia sit absolutè infinita, & omnis nostra satisfactio absolutè finita sit, sequitur, non posse esse de condigno, & ad æqualitatem satisfactoria. Tum quia, culpa, quæ nulla pœna absolutè finita, potest de condigno puniri, absolutè pœnam meretur infinitam; huiusmodi est mortale peccatum, ergo. Minor ostenditur, quia alias damnati finito tempore possent sufficienter pro suis peccatis puniri, & sic malè, pœna puniètur æterna in inferno. Idem dicendum est de pœna æterna, quæ peccato mortali debetur; cum enim hæc pœna sit infinita, infinitam requiret satisfactionem, quam nos exhibere non possumus; satisfacimus tamen de congruo, tã pro culpa mortali, quam pro pœna æterna illi correspondente per contritionem, per quam licet non exhibeamus satisfactionem ad æqualitatẽ, talem tamẽ exhibemus, qualem exhibere possumus, & qualem decet diuinam boni-

tatem à nobis exligere, quæque contenta est. An autem contritio ex natura rei culpã, & pœnam æternam habeat remittere, an vero ex diuina largitate, supra explicuimus.

Suppono secundò, hominẽ posse pro culpa veniali de condigno, & ad æqualitatem satisfacere, & idem dicendum est de pœna illi correspondente. Et ratio est, quia veniale, tam quoad culpam, quam quoad pœnam, est simpliciter finitum, ac proinde pro illo satisfieri poterit, per quos autẽ actus deleatur, & illi satisfiat, supra docuimus.

Suppono terciò, quod remissa culpa, tum mortali, tum veniali, potest aliquid pœnæ temporalis remanere: ita definit Trident. sess. 14. can. 12. vbi dicitur: *si quis dixerit totam pœnam simul cum culpa remitti semper à Deo, satisfactionemque pœnitentium non esse aliam, quam fidem, que apprehendunt, Christum pro eis satisfecisse; anathema sit.* Quod etiam ex sacra Scriptura probari potest, 1. namq; Regū 12. legitur, quod postquam Dauid adulterij, & homicidij veniam

niâ impetrauit, adhuc in morte filij punitus est. Idem probatur ex facto, quod Num. 14. habetur, nimirum, quod postquâ populus ob murmurationis peccatum veniâ impetrauit, adhuc punitus est, vt terram non ingrederetur promissam; id ipsum probari potest sexcentis ex alijs, sacre Scripturæ locis. Idem verbis rotundis docet D. Chrysost. hom. 6. de Pœnit. D. Aug. lib. 2. de peccatorum merit. cap. 33. & 34.

Suppono quartò, posse hominem pro pœna temporali peccati, relicta, peccato ipso dimisso, posse de condigno satisfacere; colligitur clarè ex Tridentino sess. citata 13. vbi absolutè definit nos posse pro pœnis temporalibus satisfacere. Hoc docet D. Thomas 4. dist. 15. q. 1. art. 2. quæstiu. 1. Ricard. ibidem art. 1. quæst. 2. D. Antonin. 3. p. tit. 14. cap. 20. & communiter moderni. Verum tamen est intermisceri aliquid misericordiæ. Primò quia Deus gratis vires concedit ad tales satisfactiones ponendas. Secundò quia opera nostra satisfaciendi vim ha-

bent ex meritis Christi; vt docet Tridentinum sess. citata cap. 8. An autem tali condignitate supposita teneatur Deus illâ acceptare, an vero etiam in hoc intercedat misericordia, verius videtur non teneri; cum enim non sit de rigore iustitiæ, licet sit modo explicato condigna, non tenetur illâ acceptare, & sic etiam in hoc misericordia intercedit. His suppositis quæritur, quænam condiciones requirantur ad satisfactionem ponendam pro pœnis peccatis debitis.

Respondetur condiciones ad satisfaciendum requisitas esse in triplici genere; aliæ enim se tenent ex parte satisfaciæntis, aliæ ex parte operis per quod satisfactio ponitur; & aliæ ex parte personæ cui fit satisfactio; quas oportet breuiter explicare. Ex parte satisfaciæntis, requiritur primò vt sit in gratia; ita D. Thomas in 4. dist. 15. q. 1. art. 3. quæstiu. 2. & alij plures quos refert, & sequitur Lugo disp. 24. nu. 25. & licet pro contraria sententia Scorus & alij afferantur, communiter tamen inter-

interpretantur, quod non de satisfactione propriè dicta loquantur, sed de satisfatione; est autem differentia inter satisfactionem, & satisfationem, quod hæc à iudice infligitur, illa spontè assumitur, colligitur clarè hæc cōditio ex Tridentino sess. 14. cap. 8. Nec deest sufficiens ratio, quia sicut ad meritum, gratiæ status requiritur, ita ad satisfactionem, quæ licet meritum non sit, naturam tamen meriti immittatur; quod ad meritum gratiæ status requiratur, admittunt omnes, & nos probauimus in tractatu de merito, & ratio plana est, quia dum homo manet inimicus, non placet Deo, ac subinde non potest condignè mereri; quod autem satisfactio meriti naturam immittetur patet, quia sicut inimici opera à Deo nō acceptantur ad præmium, ita non possunt esse accepta ad ipsum placandum pro pœniâ peccatis debita. Vnde opera facta in mortali sicut non reuiuiscunt (gratia accepta) ad meritum, ita non reuiuiscunt ad satisfactionem. Nec placet quod aliqui Scoti disci-

puli dicunt, quod opera facta in mortali, licet non sint satisfactoria pro ipso operante, sint tamen satisfactoria pro existentibus in Purgatorio. Hoc inquam non placet, quia opera nostra non aliter sunt satisfactoria pro animabus purgantibus, nisi quatenus sūt satisfactoria respectu nostri, cum nos satisfactionem nobis correspondentem illis applicemus. Aliam rationem tetigimus pro hac conditione, quia cum nostra satisfactio nō sit de rigore iustitiæ, diuina interuenire debet acceptatio; hæc autem amicum respicit, non inimicum. Nec etiã placet quod alij dicunt, nimirum quod reuiuiscant illa opera satisfactoria, quæ effectum relinquunt, vt eleemosyna quæ attenuat substantiam, & ieiunium corpus. Syl. V. satisfactio. Capreol. dist. 15. quia sēper verificatur, quod sint opera mortua, ac proinde reuiuiscere non poterunt.

Sed quæres primò, an satisfactionis valor ex maiori satisfaciens gratia crescat? Respondetur affirmatiuè, sicut enim meritum ex maiori merita-

merentis crescit dignitate, seu gratia; ita & satisfactio, ut patet de meritis, & satisfactionibus Christi, quæ ex dignitate suppositi maximum sumpserunt valorem, imò infinitum. Crescit autè dictus valor ex gratia quam homo habet, & quâdo ieiunare v.g. proponit, & quando re ipsa ieiunat, siue quando ieiunandi voluntas ad ieiunium vsque continuatur, siue non; quando enim ieiunandi voluntas efficax est, & per ipsam non stetit, quin ieiunium poneretur suum habet valorem de quo postea.

Quæres secundo, an si quis in mortali existens ieiunare proponat, & postea in gratia ieiunet, per tale ieiunium satisfaciatur? Certum est, quod si noua superueniat voluntas ieiunandi, postquam homo est in gratia, quod tale ieiunium sit satisfactorium, cum in virtute voluntatis hominis iusti procedat, seu cum procedat ab homine iusto; Si vero noua nõ superaddatur voluntas, sed in virtute illius habitæ in mortali ponatur, dicit Lugo supra nu. 30. quod non sit satisfactorium; rationem

assignat, quia tale ieiunium non ab homine iusto ponitur, sed à peccatore, nec dignificari potest sine noua voluntate, à gratia; quæ de nouo ponitur. Sed hoc semper mihi falsum est visum, & in tractatu de merito fusè hoc impugnari, ratio potissima est, quia cum gratia totum dignificet hominem, & illum gratum Deo constituat, & omnia opera illius dignificabit, & in finem ordinabit supernaturalem, nisi spõte ab eodem homine retrahantur; certè ridiculum esset dicere, gratiam dignificare animam cum omnibus potentijs eius, & non dignificare actus ab ijs procedentibus, quando aliunde non deturpantur; sed de hoc loco citato.

Requiritur secundo ex parte satisfaciens, quod sit victor, sicut hoc idem ad meritum exigitur; aliàs animæ in Purgatorio existentes cum feruentissimos, & frequentissimos eliciant charitatis, contritionis, & aliarum virtutum actus, citò pro maximis poenis satisfacerent; est quidem satisfactio post hanc vitam, cum

tantum à iudice puniantur, quantum merentur, non tamē satisfactio, cum ille pœnæ nō sint ab illis assumptæ, sed à iudice inflictæ; vnde se habēt ille animæ, sicut rei qui puniuntur à iudice &c.

Conditiones ex parte operis sunt. Prima quod opus sit bonum, & honestum, patet, quia Deus placari non potest per opus malum cum sibi displiceat. Secunda quod sit liberum, & volūtarium, vel per modum actus eliciti, vel imperati, vel saltem per modum obiecti voliti; nam satisfactio vt distinguitur à satisfactio debet esse opus humanum, ac proinde humano modo positum, & sic voluntariè. Hinc sequitur, quod pœnæ extrinsecæ nobis inflictæ, vel casu accidentēs, vt sic præcisè, satisfactoriæ non sunt, nisi in Deum aliquo modo referantur, cum enim istæ a principio intrinseco non procedant nō possunt ab eo dignificari, vt modo contra Lugum dicebatur, sed vt dignificentur debent in Deum aliquo modo liberè referri, vt illas propter Deum liberè acceptado, pa-

tienter sustinēdo &c. per quæ, talem afflictionem, vel pœnā quodammodo facimus nostram, taliter vt dicere possimus, nōs per eas nostra punire peccata. An autem opus debeat esse afflictiuum, seu pœnosum, cum specialem habeat difficultatem, specialem illi dabimus quæstionem.

Tertiam addunt aliqui conditionem, vt opus sit satisfactorium, nimirum, quod esse debeat opus supererogationis, ita quod per opus necessarium præcepti necessitate, satisfacere non possimus. Sed hoc vanū est, sicut enim per opera præcepta mereri possumus, ita & satisfacere: tum quia multa ob id nobis mandantur, vt ieiunium, & huius generis multa.

Hinc deduces longe vtilius esse, hīc pro peccatis satisfacere, quam hoc pro Purgatorio reseruare; tum quia facilius, tum quia hīc cum merito fit, secus in Purgatorio, vbi nōn est meritum, nec satisfactio vt dictum est, sed tantū satisfactio, in qua patientis dignitas non respicitur, sed solum pœnæ cum debito æqualitas.

Ex

Ex parte Dei vna sola requiritur conditio, eius nimirum promissio remissionis poenæ. sub operis conditione. Hoc namque ipso, quod quis superioris alicuius præceptum transgreditur, ipse acquirit ius infligendi certam poenâ peccato illo correspondentem,

quâ remittere nõ tenetur, nisi promissio adfit, sed potest vel le reum poenam taxatam, vel quam peccatum meretur subire; ita idem de Deo dicendum est; videantur quæ diximus in tractatu de merito; vbi conditionem hanc satis fuisse ostendimus.

Q V A E S T I O II:

An opus satisfactorium debeat esse poenale.

OMnino certum est, opus poenale conuenientissimum esse ad satisfactionem ponendam, id namque frequenter scriptura, & Patres docent; imò & verus Dei amor, animusque verè poenitens, ad illud inclinatur, taliter quod, vix aut Charitas, aut penitentia possit esse perfecta, quæ ad talia opera poenalia non inclinatur eum, qui sibi persuadet aliquas poenas sibi restare persoluedas. Charitas namque sicut inclinatur ad peccati detestationem, ita ad eiusdem peccati punitionem, ex hoc enim quod Charitas

inclinatur ad detestandum peccata, inclinatur etiam ad detestandum nos ipsos, quatenus illorum sumus auctores, quod per satisfactionem exequimur.

Nota deinde, quod ut docet Aristoteles 8. Ethic. & cum eo philosophi omnes, bonum est triplex, honestum, utile, & delectabile; malum vero duplex, culpa; & poena. Malum culpa, bono opponitur honesto: malum vero poenæ utili, & delectabili; unde malum poenæ, bonum honestum esse potest, cum utili, & delectabili opponatur, datio namque

que eleemosinæ, est malum pœnæ, quia utili bono opponitur, pecunia namque quæ in eleemosinam datur, utile bonum est. Ieiunium malum pœnæ est, quia delectabili bono opponitur; cum cibi potusque frequentia bonum delectabile sit. Si ergo malum pœnæ honestum bonum esse potest, ita e contra bonum honestum, malum pœnæ esse poterit; licet enim virtutis actus, qui est bonum honestum, secundum se delectabilis maximè sit, ut docet Philosophus 3. Ethic. cum sit rationi conformis, ut tamen sensualitati contradicit, pœnalis est; benè verum est, dari aliqua virtutum opera; quæ si materialiter considerentur pœnalia non sunt, benè tamen prout fiunt cum moderatione, & in virtutum specie constituuntur, ut comedere cibos delictos, & alia huius generis cetera, & hæc virtutum opera vocantur solum secundum quid pœnalia, simpliciter vero delectabilia. An autem, ut hoc obiter dicatur, possint hæc virtutum opera imponi à Confessario pro sa-

tisfactione, dico communiter id non fieri, si tamen id fieret prout pœnalia sunt, seu prout cum moderatione fiunt & in virtutum specie constituuntur, admitti posset. His positis de proposita questione tres sententiæ reperiuntur.

Prima sententia est, hominem posse Deo satisfacere per omnia opera de condigno gloriæ meritoria, & si laboriosa, & pœnalia non sint. Ita Scotus 4. dist. 15. q. 1. Gab. ibidem art. 1. & alij quos refert, ac sequitur Vasquez hic q. 94. art. 1. dub. 5.

Secunda sententia docet per omnia opera satisfieri, siue pœnalia sint; siue pœnalia non sint, dummodo sint opera consilij; non præcepti. Sed hæc sententia manet exclusa ex dictis q. præcedenti, quatenus diximus etiam per opera præcepti nos & mereri, & satisfacere posse.

Tertia sententia est solum satisfieri per illa opera gloriæ meritoria, quæ pœnalia sunt. Ita Suarez disput. 31. lect. 6. post Durandum, Bonau. & Alensem, quos ibi citat.

Nostra

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Omne opus bonum, & glorie meritorium, est etiam satisfactorium, eo quod nullū datur opus bonam, quod pænale non sit.* Hæc conclusio est communis, & eam sequitur, & optimè probat Nugnus q. 15. art. 1. difficul. 1. Pro quo nota, quod licet meritum, & satisfactio in eodem opere reperiantur ex diuerso tamen sumuntur motiuo, quæ motiua semper simul eunt, & simul reperiuntur, ex diuerso equidem motiuo meritum, & satisfactio desumuntur, quia meritum, & eius condignitas in æquitate fundatur, quæ postulat, quod operis bonitas præmiatur, vt homines ad bonè, & sanctè operandum alliciantur: at vero satisfactionis condignitas in illa æquitate fundatur, quæ exigit, vt qui se voluntariè castigauit, & pœnam laudabiliter sustinuit, iterum pati non cogatur, ne afflictio superaddatur afflictio. Hoc posito, prima conclusionis pars rationibus probatur.

Prima ratio. Illi operi cõcedenda est condignitas ad

pœnæ temporali remissionem cui cõceditur condignitas ad gloriam, ad gratiam, & augmentum illius; atqui omni operi bono condignitas ad gratiam, & gloriam conceditur: ergo etiam concedi debet cõdignitas ad satisfaciendum, Maior probatur. Primò, quia si sola opera pœnalia essent satisfactoria (dato quod daretur aliquod opus bonum, & meritorium, quod pænale non esset) sequeretur tanto magis opera esse satisfactoria, quo magis pœnalia; atqui hoc est falsum, etiã si ab aduersarijs concedatur; ergo. Minor ostenditur; nam actus ardentissimæ, & tenerimæ erga Deum dilectionis, qui plerumque ab homine vberissima præueniente gratia excitato, concipitur, diuque suauissimè continuatur, nulla interueniente pœna, vel si aliqua multo minor, quam sit suauitas, & quam sit in vnico ieiunio, & tamen nemo dicet quod magis satisfaciat homo per vnicum ieiunium, in quo multam sensit pœnam, & nullam suauitatem, quam per actum illum, dilectionis

viri sanctissimi, in quo nullam vel leuem sustinet pœnam, & grandem suauitatem; ob idq; dicunt communiter Theologi, quod illi qui à Christo Domino iustificati fuere per dilectionis actum, vt Magdalena, & culpæ, & pœnæ totallem receperunt remissionem.

Secundò, quia omne opus meritorium cedit in honoré, & obsequium Dei, & est suo modo diuinæ reconciliatiuû amicitie; ergo erit etiam satisfactorium. Consequentia ostenditur; quia, id quod est diuinæ reconciliatiuum amicitie & in Dei cedit honorem, & obsequium vtile omnino erit ad restaurandam Dei lêsam auctoritatem; ergo erit satisfactorium. Tertio, quia videmus viros perfectos, qui magno spiritus feruore feruntur in Deum, & heroicis actibus suas edomuerunt passiones, opera facere laboriosissima, promptitudinæ, & facilitate magna; & tamen nullus cordatus dicet illos minus satisfacere, quam viri tepidi, qui eadem opera cum maxima faciunt difficultate; dicendum ergo quod sicut per-

fecti viri tunc temporis magis merentur, quod etiam magis satisfaciunt, ac subinde, quod meritum, & satisfactio simul eant, & simul maneant; alioqui, si ex sola pœnalitate satisfactio sumeretur, vbi minor pœnalitas esset, ibi minor esset satisfactio, ac proinde de terioris essent conditionis viri sancti, qui cum nulla pœnalitate, vel minima, opera faciunt laboriosa, quam sint viri imperfecti qui cum maxima pœnalitate, & difficultate opera faciunt laboriosa.

Secunda ratio. Quoties gratia infunditur, vel augetur, toties aliqua pœna remittitur; Atqui gratia augetur per omnia opera meritoria; ergo per illa omnia, pœna aliqua remitti debet. Maior licet concedatur communiter, sic tamen breuiter probari potest, quia non videtur rationi consonum, quod quis magis, ac magis, & intimius ad alterius acceptetur amicitiam, & sibi non condonentur pœnæ peccatis, seu offensis prius commissis, debita; sicut enim tunc temporis peccata remittuntur.

tuntur venialia quoad culpā, quare etiam non remittentur quoad poenam?

Secunda cōclusionis pars, quod nullum detur opus bonum quod poenale non sit, breuiter ostenditur; à priori siquidem, & à posteriori. A priori, quia de ratione actus boni, virtuosi, & subinde meritorij est, quod fiat conformiter ad rationem rectam; at qui in hoc semper aliqua intercedit difficultas; ergo. Maior clara est, & ab omnibus conceditur. Minor probatur, nam sensualitas rationi perpetuò insidiatur, illi semper resistit, ob id dicebat Apostolus: *Non quod volo hoc facio, sed quod nolo, hoc ago: & sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae, & trahentem me in legem peccati.* Quis enim sine difficultate, medium rationis habet, in virtutum actibus? bonum ex integra causa, & malum ex quocunque defectu: bonum debet esse vsquequaque bene circumstantionatum; & quis est, qui sine difficultate integram boni causam po-

nat, omnes habeat illius circumstantias? &c.

A posteriori etiam probatur, quia vt aduertit Nugnus nullum bonum est minus poenale, quam cibos comedere delicatos, & optima potare vina, & tamen vt in singulari sit opus bonum, & virtutis actus, & meritorium, maximā annexā habet difficultatem, vt enim benè fiat non solum in bonum debet ordinari finem, sed debet cum tali moderatione fieri, quod neque sit excessus, neque defectus, sed omnino rationi conformis, & omninò benè circumstantionatus; & hoc opus hic labor est. Soluuntur argumenta in contrarium.

Primum argumentum est desumptum ex eleganti Diui Thomæ testimonio ar. 1. q. 15. supplem. vbi ita fatur: *Satisfactio respectum habet, & ad prateritam offensam, pro qua recompensatio fit per satisfactionem, & etiam ad futuram culpam à qua per eam praeseruiamur, & quantum ad utrunque exigit, quod satisfactio per opera poenalia fiat.* *Recompensatio*

satio enim offensa importat adæquationem, quam oportet esse eius qui offendit, ad eum in quem offensa commissæ est: adæquatio autem in humana iustitia attenditur per subtractionem, ab uno qui plus habet iustitiam, & additionem alterius cui subtractum est aliquid. Vnde oportet ad hoc, quod recompensatio fiat, quod aliquid subtrahatur de peccante per satisfactionem, quod in honorẽ Dei cedit. Opus autem bonum ex hoc quod est huius, non subtrahit aliquid ab operante, sed magis perficit ipsum. Et ideo ad hoc quod opus sit satisfactorium oportet quod sit bonum, & in honorem Dei, & pœnale, ut aliquid peccatori subtrahatur. Vbi ut vides, vult Doctor sanctus, quod ad hoc ut opus sit satisfactorium debeat esse pœnale, ut aliquid in Dei honorẽ peccatori subtrahatur; per opus autem bonum ut sic, nihil subtrahitur cum per illud homo perficiatur; subtrahitur autem per opus pœnale, quia, ut supra dicebamus, bono utili, & delectabili opponitur, & sic qui opus pœnale ponit, utili bo-

no, vel delectabili priuatur.

Respondet Mærarius disp. 37. de pœnit. sect. 4. nu. 8. per hæc verba Tertium (intellige argumentum quod contra se proponit) ex ipso S. Doctore citato art. 4. quæstiuncula prima in corpore, ubi expressè docet, & probat, ad satisfactionem exigere, ut fiat per opera pœnalia. Respondeo docere quidem, & probare, sed probationem inefficacem esse: ut enim efficax esset, oporteret satisfactionem exhibendam Deo ab homine, esse ex sola stricta iustitia, & quidem commutativa, cum tamen non sit ex ea saltem sola, omnium consensu. Sed malè loquitur Mærarius. & parum reuerenter: quod enim docet Angelicus, & hic, & alibi verum est, & rationes eius, semper efficaces sunt, si rectè intelligantur. Quod autem D. Thomas optimè doceat opus satisfactorium pœnale esse debere, patet ex dictis pro nostra conclusione, cum enim omne opus bonum pœnale sit, licet bonitatis, & pœnalitatis ratio ex diuersis sumatur capitibus, sequitur, quod

quod cum omne opus bonū sit poenale, sit etiā satisfactorium, non qua bonitatem dicit, sed qua poenalitatem, ob idque sanctus Doctor aduertenter dixit, quod *opus bonū ex hoc quod est huius, nihil subtrahat ab operante*, ac proinde non sit secundum hanc rationem poenale, licet secundum alias rationes, poenale esse debeat, vt probatum est.

Quod autem D. Thomæ ratio sit efficax, & optimè probet opus bonum esse debere satisfactorium, non qua bonum est, vt vult Mæretius, sed qua poenale est, patet, quia satisfactio aliquam punitionis rationem habere debet, vt tollat, & casset rationem delectationis, quæ in cōuersione ad creaturam habitata fuit; hæc autem punitionis ratio, non in alio consistere potest, quam in subtractione à D. Thoma posita. Ob id dicitur in Apoc. *quantum se delectauit, & in delictis fuit, tantum date illi tormentum, & iustum.*

Nec verum est, quod dicit auctor ille, quod ad hoc vt D. Thomæ ratio efficax esset,

deberet esse satisfactio ex sola stricta iustitia. Hoc in quâ non est verum, nam satisfactio ex Sancto Doctore debet quidem ponere ad æquationem quantum fieri potest, sed nō omni modam, vnde dum dicit doctor sanctus quod satisfactio debeat ponere ad æquationem, intelligi debet cum grano solis, nimirum illam, quâ purus homo ponere potest; Adde quod D. Thomas in illis verbis docere vult id quod nos supra docuimus, nimirum, quod possit homo satisfacere Deo ad æqualitatem pro poena temporalis, quæ finita, & limitata est, quippe quæ, delectationi, quæ in conuersione ad creaturam captata est correspondeat, nō tamen de toto iustitiæ rigore, cum semper misericordia ex parte Dei interueniat. Ex quibus patet solutio ad argumentum, vult enim D. Thomas omne opus bonum esse satisfactorium, non qua bonum est, sed qua poenale est, ita Nugnus loco citato.

Secundum argumentum. Reatus poenæ temporalis stare potest cū opere bono; ergo

non omne opus bonum est satisfactorium, & per consequens non omne penale erit? Respondetur faciliter, quod ideo reatus pœnæ temporalis stare potest cum opere bono, quia non omne opus bonum totam delet pœnam temporalem, sed ad mensuram bonitatis, & pœnalitatis.

Sed quæres primò, an ad satisfactionem ponendam requiratur intentio satisfaciendi; loquimur de satisfactione ex opere operantis, nam quanam intentio requiratur ad satisfactionem ex opere operato, quæ ex indulgentiis, & sacramentis habetur, infra dicetur? Respondetur cum Nugno q. 12. art. 1. difficult. 1. quod non requiratur formalis satisfaciendi intentio, sed sufficiat virtualis, quæ continetur in voluntate placendi Deo, & in quacunque voluntate volendi bene facere, in eo qui est in gratia; cum enim satisfactio rationem meriti sequatur, eadem intètio, quæ ad meritum ponendum requiritur, sufficiet etiam pro satisfactione ponenda; non enim satisfactio fundatur in

contractu, & intentione soluendi, sed in illa æquitate quam supra explicuimus.

Sed dices, quia satisfactio est actus iustitiæ vindicatiuæ, qua quis punit in se ipso, quod sua peccata merentur; atqui actus iustitiæ vindicatiuæ sine intentione nõ datur, sicuti nec debiti solutio; ergo. Respondetur negando Antecedens, vt enim supra notauimus, satisfactio est actus pœnitentiæ, non iustitiæ, cum respiciat deletionem offensæ, modo supra explicato. Ad illud de solutione debiti, aliqui non improbabiler volunt, quod nulla requiratur intentio; vnde si quis centum debeat Petro, & sine intentione soluendi, & extinguendi debitum, illa centum soluat, debitum extinguatur; sed de hoc suo loco.

Quæres secundò, an possimus aliter, quam per condignam satisfactionem liberari à pœna peccatis debita, vt per impetrationem, vel satisfactionem congruam, vt excludatur satisfactio ex opere operato, quæ fit per indulgentias, & sacramenta; in hac
namque

namque disputatione de satisfactione ex opere operantis est sermo.

Respondetur affirmatiuè. Probatur primò, quia vt est communis Ecclesiæ, & fidelium sensus, nostris orationibus, & precibus impetrare possumus defunctis liberationem à penis, quas in purgatorio patiuntur, ita enim orat Ecclesia, & petit illarum animarum liberationem per iunctionem B. V. M. & Sanctorum; ergo etiã id poterit quis pro se ipso impetrare; facilius namq; est impetrare pro se, quã pro alijs.

Sed dices primò cum Suariorio disput. 37. sect. 10. cui oppositum magis placet, quod non videtur consonum diuinæ iustitiæ, vt peccata manent impunita, atqui manerent, si per solam impetrationem, poenæ illis debitæ cassarentur; ergo? Respondetur talia peccata nō manere impunita, cum tunc temporis, licet non applicentur, vel orantis, vel impetrantis satisfactiones, possunt tamen applicari in virtute talis orationis, vel impetrationis satisfactiones Christi, & Sancto-

rum; vnde sicut impunita nō manent peccata, quæ per indulgentias, & sacramenta cassantur; ita neque, quæ per impetrationem remittuntur.

Dices secundò, non potest homo per solã, & nudam impetrationem obtinere à Deo peccatorum suorum quoad culpam remissionem; ergo neque quoad poenam. Consequentia tenet ex paritate rationis. Antecedens patet, nam peccatorum remissio quoad culpam, nō fit per impetrationem, sed per contritionem, & sacramenta, modo alibi dicto? Respondetur Antecedens supponere falsum, nimirum, quod in peccatore esse possit propria impetratio, cum hæc solum in iustis esse possit, vt omnes docent, & nos ostendimus in tractat. de merito. *Peccatores namque Deus non exaudit.* Deinde dato quod in peccatore impetratio simpliciter esse possit, adhuc neganda est consequentia, quia vt Cōcilia, & Patres clamant, culpæ remissio, non aliter fit extra sacramenta, quam per contritionem perfectam, & dilectionem, & ra-

tio est, quia solum per hæc, homo ad Deum conuertitur, & à creatura auertitur; patet autem quod per impetrationem hæc non ponantur, ac proinde per illam fieri non poterit culpæ remissio.

Dices tertio, nō potest homo iustus sibi impetrare augmentum gratiæ; ergo neque poterit sibi impetrare pœnæ remissionem. Antecedens est certum, cum gratia, & gloria bonis respondeat operibus, & dentur secundum meritum, & non aliter, mensurā; Consequentia videtur bona ex paritate rationis? Respondetur dato Antecedenti; negando consequentiam. Ratio discriminis est, quia gratia, gloriæ mensuratur, gloria ex diuina ordinatione ex meritis datur, cum per modum coronæ detur, vt dicit Apostolus, *in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi in illa die iustus iudex;* & sic cū detur gloria, vt præmium bonorū operum, iuxta mensuram illorum dari debet; cum hoc sit præmiorum proprium, vt æqualitas in illis seruetur, & si præmians hoc

non faceret, non esset rectus bonorum communium distributor. Cum ergo gloria sit bonum quoddam commune, iuxta subditorum merita distribui debet; alioqui ius subditorum, nempe iustorum, ad bonum illud commune violaretur. At vero cum subditi nullum habeant ius ad pœnas, commissis delictis correspondentes, cum non sit bonum commune, quod à subditis inspiciatur, & ad quod ius proportionalis distributionis habeant, sed totū ius sit in principe, sibi à republica communicatum, ad puniendam subditorum delicta, sequitur quod princeps, qui liberalis esse debet, vt subditorum corda in se conuertere valeat, poterit in his pœnis dispensare, & aliquando reos relaxare; vnde videmus aliquando, ob communem lætitiā, aperiri carceres, & reos omnes impunitos dimitti. Hoc maiori ratione currit in Deo, vt ex se liquet, & vt dicebamus, cum delicta non maneant impunita, sed Christi, & Sanctorum satisfactiones applicentur.

QVAE.

QVÆSTIO III.

An pœna temporalis, quæ peccato dimisso, aliquando remanet, remaneat ex natura rei, an ex diuina voluntate.

Prima sententia est Scoti in 4. dist. 22. q. 1. ubi docet peccato mortali, nullã aliam pœnam correspondere nisi æternam, quæ dum remittitur quo ad culpam, Deus sua voluntate commutat pœnam æternam in temporalẽ, quæ postea cassari debet, vel in hac vita, vel in Purgatorio. Hæc sententiam sequitur Lugo quatenus illam multis locis insinuat.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Pœna temporalis quæ remanet ex peccato, deleta culpa, non remanet ex diuina voluntate commutante pœnam æternam in temporalem, sed ex natura rei.* Hæc conclusio est communis Thomistarum sententia post D. Thomam, & illam sequuntur omnes ferè moderni.

Probatum primò ex doctrina D. Thomæ, quam pluri-

bus in locis habet, & explicat, nimirum, quod in peccato sunt duo, auersio à Deo bono infinito, & maximo, & conuersio ad creaturam; auersioni utpote infinitæ damni pœna æterna correspondet. Conuersioni vero, cum finita sit, pœna sensus respondet finita; & solum infinita est per accidens, quatenus cum pœna damni coniungitur; quando damni pœna per iustificationem tollitur, pœna sensus finita aliquando remanet, luenda vel in hac vita, vel in Purgatorio: gratia nam quæ per quã homo iustificatur, cum sit vera cū Deo amicitia, & ius tribuat ad gloriam, cum sit illius exordium, non potest stare cum peccato, nec quo ad culpam, nec quo ad pœnã æternam, hæc namque ius omne ad gloriam aufert, cum sit ius ad pœnam æternam:

at vero cum pœna temporali stare potest, vt ex se liquet.

Sed Mæratius disput. 34. sect. 2. num. 8. licet nostram sequitur sententiam, dicit tamen, quod licet aliqui dicant nullam posse pro ea assignari rationem, & nullum argumentum, ipse tamen vnum affert satis efficax; *postquam*, inquit, *aliud quod ex D. Thomæ doctrina referri solet, & refutari, retulero*: hæc illæ; postea relata D. Thomæ tradita doctrina obijcit aliqua contra eandem. Sed non possum nō mirari, qua ratione dicat Mæratius, quod D. Thomæ argumentum referri soleat, & refutetur, cum cōmunis Theologorum schola tale argumentum amplectatur, & nihil sit magis tritum in scholis, quam quod peccatum habeat auersionem à Deo, & conuersionē ad creaturam?

Sed arguit ille, quia auersio, & conuersio non reperiuntur in omni peccato actuali; ergo D. Thomæ argumentum nullum est; Consequentia tenet, cum enim pœna temporalis cassanda post peccatum, quod culpam dimissum, &

quoad pœnam æternam in omni peccato reperitur, signum est, quod à conuersione non procedat, si semel dari potest peccatum, quod cōuersionem ad creaturam non habeat. Antecedens probat, quia in odio Dei nulla est cōuersione ad creaturam, cum sit conuersio, & tendentia in Deum odio habendo illum, seu volendo illi malum. Similiter nulla reperitur conuersio in peccato omissionis actus debiti, ergo D. Thomæ doctrina est nulla.

Sed quis non videt huius argumenti pinguedinē. Vult hoc argumentum, quod pœna sensus temporalis in peccato, desumatur ab obiecto immediatē inspecto, seu specificante, ab hoc enim præcisè non desumitur, sed per ordinem ad creaturam illam, quæ in peccatore vltimū finis rationem habet, & est ipse peccans, vt doctè probant N. Salm. in 1. 2. Et sic cum omne peccatum, & ipsum Dei odiū, & ommissio quæcunque peccaminosa grauitur, non habeat, nec habere possit Deum pro vltimo fine, habebit creaturam,

ram, & per ordinem ad illam temporalis pœna defumetur, & hæc erit maior, vel minor, secundum quod medio obiecto specificante, magis, vel minus ad finē vltimum creatum acceditur, in eoque deliciatur. Sed de hoc suo loco.

Probatur secundò ratione. Nam facta peccati remissione quoad culpam, & pœnam æternam, nulla alia remanere potest pœna luenda, nisi homo ratione peccati commissi illa dignus sit, atqui nō potest homo esse dignus pœna illa temporali, nisi ratione conuersionis peccati, seu reatus, qui remanet ex conuersione ad creaturam; ergo ratione huius debet temporalis pœna remanere, ac subinde ex natura rei. Maior patet; dissonum namque valde rationi est, quod culpa dimissa quoad culpam, & pœnā æternam, restet adhuc pœna luenda, vel in hac, vel in alia vita absque eo quod homo tali pœna dignus sit: nullus namque iudex pœnam aliquam alicui infligit, nisi probetur, & iudicetur reus; quod enim quis pœna dignus iudicetur,

non pendet ex alterius volū-
tate, sed ex delicto commissio;
si enim nullus per extrinsecā
alterius voluntatem fieri po-
test dignus præmio, sed hoc
fit ex ipso bono opere facto;
ita nullus ex extrinsecā alteri-
us voluntate fieri potest pœ-
na aliqua reus, sed ex opere
malo. Minor clara est, cum
enim temporalis pœna auer-
sioni non respondeat, cum
hæc sit æterna, nil aliud restat
cui respondere potest, nisi cō-
uersio. Nec valet recurrere
ad commutationem pœnæ
æternæ in temporalem, quia
cum gratiæ natura sit, pœnā
æternam destruere, vt diceba-
tur, nō potest in temporalem
commutari; id namque quod
in aliud commutatur, destru-
ctum supponi nō debet: quod
autem gratiæ natura sit, pœ-
nam destruere æternam, pa-
tet, quia gratia ex sui natura
habet destruere totum id cū
quo formalem habet repu-
gnantiam; atqui eam habet
cum reatu pœnæ æternæ; ergo.
Pœna namque æterna omni-
modam ponit diuinæ visionis
desperationem; gratia vero
spem illius ponit; pœna æter-
na

na est priuatio iuris nunquam videndi Deum, gratia vero est ius ipsum videndi: est gratia dignitas gloriae, est poena aeterna huius dignitatis carētia. Soluuntur argumenta in contrarium.

Primum argumentum est. Quoniam reipublicae princeps ad quem spectat reos punire, vel relaxare, potest pro suo libito poenam maiorem, quam reus meretur, in minorem commutare: si enim potest totam relaxare, ita poterit illam commutare; ergo id ipsū Deo non est denegandum, & sic potuit Deus poenam aeternam in temporalem commutare? Respondetur concessio Antecedente, negando Consequentiam, ut enim dicebamus, ut fiat vnus rei in aliam commutatio, debet res illa commutanda existere, dum fit commutatio; si namque prius destructa sit, commutari in aliam iure non poterit; & sic, cū poena aeterna per gratiae infusionem destruat, nō poterit in temporalem poenam commutari. Cum enim poena temporalis per aduersarios nou intelligatur existere

ante iustificationem, sed post illam, & tunc temporis poena aeterna destructa sit, in temporalem commutari non poterit. Adde quod cum peccato vtraque poena respondeat, ut iā probauimus, vtraque cassanda est, non vna in aliam commutari: potest quidem Deus poenam temporalem maiorem in minorem commutare, sed aeternam nō potest, cum haec ex gratiae natura, tota cassetur, & deleatur.

Secundum argumentum. Dimisso mortali peccato quo ad culpam, nulla temporalis poena ex rei natura remanere potest; ergo id erit ex sola diuina voluntate poenam commutante aeternam, in temporalem Antecedens probatur; nam vel poenae temporalis dignitas ponitur ex vi, & iustificationis natura, vel ex natura peccati, neutrum dici potest; ergo ex sola Dei voluntate dictam ponente commutationem ponetur. Maior clara est, non enim aliud restat (si ex diuina non ponatur voluntate) à quo poenae temporalis dignitas oriatur. Minor
pro-

probatur; nam talis dignitas à iustificationis natura procedere non potest, cū iustificatio non faciat hominem pœna aliqua dignum, cum potius dignum reddat æterna gloria. Neque ex natura peccati, quia peccatum postquam dimissum est, non potest pœnam aliquam nouam afferre, quam non afferret ante; atqui ante, non nisi pœnæ æternæ dignitatem afferrebat; ergo.

Respōdetur negando Antecedens: ad probationem, cōcessa prima dilematis par-

te, secunda negatur; ad cuius probationem dico, peccatum mortale ratione cōuersionis, semper pœnam afferre temporalem, cum discrimine tamen, quia post deletionem peccati quoad culpam, & pœnam æternam, pœna temporalis, manet purè temporalis; at vero ante dimissionē quoad culpam, & pœnam æternam, pœna temporalis per accidēs fit æterna, ratione coniunctionis cum illa, vt in p. 2. explicuimus, & ibi à Theologis cū D. Thom. explicatur.

Q V A E S T I O I V.

An homo teneatur satisfacere in præsentī vitā, pro pœnis, peccatis dimissis, debitis, ne eas luat in futura.

Non procedit quæstio præsens de satisfactione ex opere operato, nempe sacramentali, & quæ habetur per indulgentias, sed de satisfactione ex opere operātis, quæ est actus poenitentiae virtutis, de qua sunt duæ sententiæ probabiles.

Prima sententia est, quod sit præceptum diuinum satisfaciendi in hac vita pro pœnis respondentibus peccatis dimissis, ita quod non possit homo sine peccato mortali illas pro Purgatorio reseruare. Hanc sententiam sequitur M. Cano in relectione de pœ-

nit. p. 5. Paludanus in 4. dist.
17. Valentia hic puncto 4. &
alij.

Nostra sententia sequenti
explicatur conclusione. *Non
tenetur homo sub naturali satisfac-
tione pro peccatis, dimissis pecca-
tis, respondentibus.* Hæc con-
clusio est communis in scho-
lis, illam sequitur M. Soto in
4. dist. 20. q. 2. art. 2. ad 3. Cor-
duba lib. 5. de indulgētijs q. 6.
Taperus art. 6. & alij commu-
niter.

Probatur primò, quia si ali-
qua esset obligatio tollendi
peccatorū pœnas in hac vita
per satisfactionem, ne rema-
neant luendæ in alia, vel hæc
esset ex aliquo positivo præ-
cepto, vel naturali, siue purè
naturali, siue naturali diuino;
atqui nullum ex ijs est; ergo.
Non positiuū quia nullibi re-
peritur; non purè naturale,
quia natura de hoc nihil di-
ctat, cum naturæ ordinem
transcendat; non naturale di-
uinum, vt aduersarij volunt;
nam si hoc daretur, vel ideo
esset vt diuinæ satisficeret iu-
stitiæ, quæ peccata non per-
mittit impunita. & hoc non,
quia ex hoc quod pœnæ re-

seruentur luendæ in Purga-
torio, diuina non læditur iu-
stitia, cum re vera peccata pu-
niantur. Tum quia iustitia
punitiua non obligat reum, vt
se ipsum puniat, nec vt pœnā
à iudice infligendam præue-
niat illam, alijs assumptis vo-
luntariè pœnis, cassando, sed
solum, vel ad summum reum
obligat, vt pœnam à iudice
inflatam, patienter sustineat.

Dices, hanc satisfaciendi
obligationem ex Charitate
procedere qua quisque tene-
tur in hac vita leues sustine-
re pœnas, vt purgatorij gra-
uissimas euadat. Nam con-
tra est, quia charitas erga se
ipsum, virtus quædam vni-
uersalis est, contra quam non
peccatur, nisi ex speciali mo-
tuo velit quis sibi malū, qua
malum est; alioqui quoties
quis mortaliter peccat, sem-
per contra charitatem erga
se ipsum peccaret, cum tunc
in se grauissimum causet ma-
lum, quale est peccatū mor-
tale, quod bonis supernatu-
ralibus, imò, & Deo ipso, spo-
liare habet; ergo similiter nō
peccabit quis contra charita-
tem erga se ipsum omittendo
satis-

satisfactionem, & eam referuando pro alia vita, nisi id faciat ex directa intétione cauſandi in se malum, quatenus sibi malum est.

Probatúr secundò, quia ex opposita sententia sequeretur, teneri fideles vitam in pœnitentijs continuis transigere, ieiunando, ferendo catenas, cilicia, verberando se ipsos, vt sic pœnæ peccatis debitæ in hac vita dimittântur, cum enim lapsus in venialia sint adeo frequentes, sequitur, pœnas valdè multiplicari. Nec valet dicere, posse indulgentijs cassari, nam contra est, quia id est per accidens, vnde si indulgentiæ reuocarentur, vt reuocantur in anno sancto, tunc pœnitentiæ multiplicari deberent, vt pœnæ ille redimerentur.

Sequeretur etiam ex opposita sententia, teneri hominẽ omnium venialium pœnas ante mortem cassare; & subinde teneri cassare omnia venialia quoad culpam, vt sic possit eorum pœna deleri; sequeretur, quod si quis in mortis articulo venialiter peccaret, peccato v. g. impatien-

tia, reus esset alterius peccati contra charitatem qua tenetur procurare, vt alterius vitæ pœnæ vitetur, &c. quod omnino falsum est, cum nulli constet de obligatione vitandi pœnas purgatorias. Et si vera est Caietani, & aliorum sententia, de quo postea quod quis potest remittere pro purgatorio satisfactionem sacramentalem, à fortiori remittere poterit non sacramentale. Maneat ergo nullam esse talem obligationem, sed teneri dumtaxat hominem facere, quod in se est, vt in gratia maneat, & pœnas peccatis debitas pro alia vita seruare poterit. Noto tamen quod licet hucusq; dicta speculariue vera sint practicè tamen nõ placet, vnde non benè saperet ille, qui ita faceret. Suadendum ergo est omnibus, vt pœnitentiam agant, & pro commissis peccatis satisfaciant, & nunquam de hoc sint contenti, sed semper maiores, ac maiores addant satisfactiones, per plures, & plures pœnitentias, vt Nostra faciebat Mater Seraphica, dum inter spinas volutabatur, & dicebat:

Domine, aut pati, aut mori; & N. Venerabilis Pater Ioânes à Cruce, dum sibi Dominus diceret, *Ioannes quid vis pro laboribus*, respondit: *Domine pati, & contemni pro te.* Et iste est sanctorum sensus, hæc est

sanctorum consolatio: consolantur homines mundi in delitijs, voluptatibus, commensationibus, &c. consolantur Sancti in poenitentijs, in ieiunijs, in flagellis, in cilitijs, in catenis, &c.

Q V A E S T I O V.

An vnus iustus possit pro alio, siue viuo, siue defuncto satisfacere,

Seu, an possint fideles se inuicem suffragijs iuuare.

Satisfactio alijs applicata suffragium vocatur, suffragium namque auxilium quoddam est quod vnus alteri præstat, & sic quando vnus fidelis suas alteri applicat satisfactiones, dicitur pro illo suffragari, seu suffragia pro eo applicare.

Pro quo nota, de fide esse, dari inter fideles aliquã suffragiorum cõmunicatiõem, vt canit Ecclesia in symbolo illis verbis *sanctorũ communionẽ.* & colligitur ex Apost. Rom.

15. *Probauerunt enim Macedonia, & Achaja collationem aliquam facere in pauperes sanctorum, qui sunt in Hierusalem, placuit enim eis, & debitores sunt eorum: nam si spiritualium eorum participes facti sunt gentiles, debent, & in carnalibus ministrare illis.* Idem colligitur ex illo Collos 1. *Gaudeo in passionibus pro vobis & adimpleo ea qua desunt passionum Christi in carne mea, pro corpore eius, quod est Ecclesia.* Vbi, vt vides, Apo-
sto-

stolus gaudet de suis passionibus quas sustinebat pro Collofensibus, & pro toto corpore Christi, quod est Ecclesia.

Nota secundò hanc satisfactionem, seu suffragiorum communicationem non posse consistere solum in hoc, quod vnus alteri poenæ impetret remissionem, hoc enim videtur omnino discordare à doctrina Catechismi Pij V. de Sacram. Pœnit. nu. 61. vbi habetur: *In eo sùma Dei bonitas, & clementia maximis ludibus, & gratiarum actionibus prædicanda est, qui humana imbecillitati hoc condonauit, ut vnus pro alio posset satisfacere.* Si autem in sola impetratione satisfactionum, seu suffragiorum communicatio consisteret, vnus pro alio nõ satisfaceret, cum impetrans præcisè suis non priuatur satisfactionibus. Deinde parum infra subdit idẽ Catechismus: *Qui diuina gratia præditi sunt alterius nomine possunt, quod Deo debetur, prorsoluere: quare fit, ut quodam pacto alter alterius onera portare videatur.*

Nec vero de hoc cuiquam

fidelium dubitandi locus relictus est, qui in Apostolorum simbolo, sanctorum communionem proficitur. Ex quibus apparet, quod fideles sibi mutuo proprias applicare possunt satisfactiones, per veram solutionem, & non solum per impetrationem.

Sed contra hanc veritatem obijcies, quia vt communiter tradunt Iuristæ, & Theologi, est talis differentia inter debitum reale, & personale, quod reale soluitur per traditionem alterius rei distinctæ, ac subinde ab alio, quam à debitore solui potest. At vero debitum personale illud est quod ab alia persona solui non potest, sed per propriam actionem, vel passionem solui debet; atqui poenæ debitum est personale; ergo per alium solui non potest. Minor probatur multipliciter. Primò quia poenæ debitum contrahitur ratione delicti, quod est personale, ergo etiã poena respondens personalis esse debet. Secundò quia culpæ debitum personale est, vnus namque pro alio culpã delere non potest, ergo etiã

debitū pœnæ personale erit, cum hoc sequatur ad illud. Tertio quia pœnæ satisfactio medicinalis est; ergo personalis. Antecedens patet quia satisfactio ponitur, ut homo à futuris retrahatur peccatis; consequentia etiam liquet, ex communi Theologorum sensu, quod pœnæ medicinales per alium cassari non possint.

Respondetur quod pœna temporalis non est debitum purè personale, nec purè reale, sed mixtum, quod potest solui & ab ipso debitore, & ab alio; non sic pœna æterna, & culpa, hæc namque sunt debitum purè reale: Vnde patet ad primam probationem, licet enim hæc pœna ratione delicti contrahatur, non est tamen pœna primaria, & primario ex delicto sequuta, ut est pœna æterna, sed secundaria & secundario sequuta, propterea debitum mixtum est, &c. Per quæ patet etiã ad secundam probationem. Ad tertiam dico, quod quando pœna purè medicinalis est, per alium cassari non potest, ob id docent Theologi, quod pœnitentia medicinalis à cõ-

fessario imposita, per alium fieri non potest. At quando medicinalis non est, per aliū cassari poterit modo quo infra; communiter autem satisfactio medicinalis non est, nisi latè, improprie, & remotè, licet enim satisfactio ponatur ut etiam futura vitentur peccata, hic tamen satisfactionis influxus ad futurorum peccatorum vitiationem valde remotè influit.

Supposito modo, quod vnus possit pro alio, siue vivo, siue defuncto, ut fides docet satisfacere, & sua alteri applicare suffragia, aliquæ difficultates, quæ hic emergunt, sunt proponendæ, & discutiendæ.

Prima difficultas est, an quando vnus iustus pro alio satisfacit, illa satisfactio sit de condigno, ac subinde infallibilis, an solam de congruo.

Prima sententia est, quod ista satisfactio sit de condigno, & infallibilis, ita Suarez disput. 48. sect. 3. Lugo disput. 26. num. 5. & aliqui alij.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Satis-*

satisfactio vnus pro alio, non est omnino de condigno, nec est infallibilis. Ita Medina, & Corduba apud Suarez, probabilè, reputat Coninchus, & illam absolute defendit Meratius disput. 39. sect. 1. & alij plures quos breuitatis causa relinquo.

Dixi in conclusione, satisfactionem vnus pro alio non esse omnino de condigno: quod vt intelligas nota; satisfactionem dupliciter dici posse de condigno. Primò latè. Secundò strictè, & propriè; satisfactio de cōdigno latè, & imperfectè, & impropriè illa est, quæ quidem est secundū quandam æqualitatem rei ad rē, pactū tamen, vel obligatio acceptādi nulla est; quo modo dicitur aliquis condignè emere, quando prætium soluit æquiualens rei, licet emēs voluntariè emat, & vendens sine obligatione, vel pacto antecedenti vendat. At vero illa satisfactio propriè cōdigna est, quæ non solū equalis est, verum etiam talis est, quod alter illam acceptare teneatur, vel ratione pacti, vel promissionis; nullo alio

namque modo Deus obligare potest. Hoc posito dico satisfactionem vnus pro alio non esse propriè condignā, quia licet quandam afferat æqualitatem, nullū tamen Dei pactū supponit de illius acceptatione, nullā promissionem, vt supponit satisfactio pro se. His notatis.

Probatur primò conclusio eleganti D. Thomæ testimonio, quod refert Nugnus q. 25. supplem. art. 1. difficult. 2. nimirum: *In iustitia vindicatiua fieri solutionem secundum arbitrium iudicis, nō secundum voluntatem soluentis*, si ergo in iustitia vindicatiua fit solutio, seu satisfactio secundum arbitrium iudicis, & non secundum voluntatem soluentis, seu satisfacientis, sequitur, solutionem, seu satisfactionē non esse omnino condignam, ac proinde non infallibiliter acceptari.

Probatur secundò, quia iudex etiam in humanis; pro delicto personali, ius habet puniendi ipsum reum, & sic, quātumuis alter velit rei poenam subire, iudex non tenetur illā acceptare, vt est mos
om-

omnium iudicum; ergo id ipsum de Deo dici debet. Nec valet dicere id quidem verum esse absolute, non tamen quando iudicis intercederet promissio, de alterius acceptanda satisfactione. Nam contra est, quia nullibi constat de tali Dei promissione, nec ullus suo iure spoliandus est, nisi euidenter constet, de sui iuris renunciatione; cum ergo euidenter, imò nec leuiter constet, Deum iuri suo renunciaſſe, de puniendo ipſo reo, & de nõ acceptanda alterius satisfactione, non debet hoc induci.

Probatur tertio; quia præcedens sententia videtur multum derogare dignitati Christi; ergo non est admittenda. Antecedens probatur, quia soli Christo concedunt sancti Patres, & Theologi, quod poterit promereri alijs de condigno dona gratiæ, & gloriæ; ergo soli ipſi concedi debet, quod possit de condigno pro alijs satisfacere, cum satisfactio meritum sequatur, & cum eo simul vadat, & simul maneat. Certè maximus decor est Christi Domini, quod ip-

ſius solum fit pro alijs mereri, & pro alijs satisfacere de condigno, &c.

Cõfirmatur præcedens argumentum. Quoniam iustus sibi ſoli de condigno potest promereri gloriam, & gratiæ augmentum; ergo etiam sibi ſoli de condigno satisfacere poterit, & si recurras ad promissionem quoad hoc secundum, alter recurrere poterit quoad primum, & tuum erit disparitatis assignare rationem. Adde quod altera sententia videtur valde alienam facere negligentiam, dum possunt homines aliorum curare satisfactiones sibi applicari.

Secunda difficultas, an suffragia, seu satisfactiones viuorum profint de condigno, infallibiliter defunctis. De fide est viuorum suffragia defunctis prodesse; nõ id habetur 2. Machabeorum 12. vbi dicitur: *Sancta, & salubris cogitatio est pro defunctis exorare.* & Tobiae 4. *panem tuum, & vinum tuum supra sepulcrum iusti constitue, &c.* & Ecclesiastici 38. *Fili in mortuum produc lacrymas.* Videatur Tridentinum sess. 25. decreto pri-

primo, quod est de Purgatorio.

Est etiam certum suffragia non offerri, nec prodesse damnatis, si offerantur, cum in inferno nulla sit poenae redemptio. Neque pro beatis offeruntur, nec offerri possunt, cum nec prodesse possint ad poenae remissionem cum nullam habeant; nec ad augmentum gloriae essentialis, quia non augetur in beatis, cum solum meritis in via habitis respondeat; nec ad augmentum gloriae accidentalis, quia licet beati gaudium habeant accidentale ex nostris bonis operibus, tamen non habent illud ex satisfactionum nostrarum applicatione, imò neque per nostram impetrationem, sed ad nostra sequitur opera bona. Certum est etiam, quod nostrae satisfactiones profunt defunctis de congruo, & solum difficultas est, an profint de condigno, & infallibiliter. His positus.

Prima sententia est, quod viuorum suffragia profint defunctis de condigno, & infallibiliter. Hanc sequitur Sua-

rez loco citato, & alij ante, & post ipsum.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Non solum suffragia profunt defunctis de congruo, unde non ex iustitia, sed ex diuina misericordia profunt.* Hanc sententiam sequitur Caietanus to. 1. Opus. tract. 16. q. 5. M. Canon. lib. 12. de locis cap. 13. ad nonum. Et relectione de Poenitentia p. 5. M. Soto in 4. dist. 19. q. 2. art. 4. & lib. 3. de natura, & gratia cap. 6. quos refert Nugnus supra diff. 3. Cuius ratio est, quia poenae Purgatorij sunt diuersi ordinis, taliter quod minima Purgatorij poena, excedit omnes poenas huius vitae, ac proinde huius vitae poenae, non possunt habere condignitatem, cum poenis purgatorij. Secundò, quia ut difficultate praecedenti dicebatur, ad hoc ut satisfactio sit proprie condigna, diuinam requirit promissionem; atqui in praesenti de illa non constat; ergo.

Tertia difficultas, an sit melius, & laudabilis sua defunctis applicare suffragia, quam

P p p sibi

sibi retinere? Respondetur cū D.Thoma q. 21. suppl. art. 4. quod suffragium considerari potest dupliciter; uno modo (verba sunt D.Thom.) *ut est expiatiuum pœna per modum cuiusdam recompensationis: & hoc modo opus suffragij, quod computatur quasi eius pro quo fit, ita absoluit eum à debito pœna, quod nō absoluit facientem. Alio modo potest considerari, in quantum est meritorium vitæ aeternæ, quod habet in quantum procedit ex radice charitatis, & secundum hoc nō solum prodest ei pro quo fit, sed facienti magis.* Ex alio etiam capite prodest illa applicatio, ratione scilicet eiusdem applicationis, quæ cum sit actus bonus, & est meritorius, & satisfactorius, & fortè magis, quæ fit opus quod alteri applicatur. Ex quo fit benè facere illos, qui omnes suas defunctis applicant satisfactiones; nam licet isti satisfactionibus priuentur, crescunt tamen in gratia, & charitate, ratione illius actus maximè charitatis, qui magis valet, quam valeant satisfactiones. Tum,

quia cum illæ animæ sint gratissimæ, licet pro se nihil valeant impetrare, id tamen possunt facere nobis; vnde possunt à Deo, nobiscum pœnarum obtinere remissionem. An autem possit homo omnem satisfactionem à se abdicare, absque eo quod alteri applicet: dico quod non: sicut enim ab opere laudabili, & bono non potest abdicare meritum, ita nec satisfactionem. Nec potest illam in Ecclesiæ thesauro reponere, quia hæc repositio non fit ab homine, sed à Deo, qui ex quadam æquitate ibi sanctorum, & iustorum redundantes reponit satisfactiones, vt in aliorum seruentur vtilitatem, qui ergo indiget satisfactione, non potest illam à se abdicare, nisi alteri applicet: Satisfactiones tamen ex opere operato alteri non applicantur. Non indulgentiæ nisi id à Pontifice concedatur.

Sed dices. Quoniam Melignani, quod est oppidum inter Mediolanum, & Laudam, est Ecclesia cui Pius IV. tribus diebus tenebrarum hebdomada-

domadæ sanctæ talem applicavit indulgentiam, quod vnus potest illam & pro se, & pro alijs & defunctis, & viuētibz acquirere; ergo suffragium, seu satisfactio ex opere operato, potest alijs applicari. Respondetur negando consequentiam, non enim ille qui indulgētiā pro alijs accipit prius sibi appropriat, sed posito opere iniuncto pro illis Pontifex indulgētiā applicat. Neque satisfactiones sacramentales, & quæ ex martyrio habentur; alioqui contingere posset, quod baptizato nō fieret omnium pœnarum remissio; similiter martyri, & sic & statim baptizatus, & martyr possent ire ad Purgatorium, & pro illis suffragia applicari possēt, quod est falsum, iuxta illud: *iniuriam facit martyri, qui orat pro martyre*. Et ratio est, quia ego dū recipio satisfactionē ex opere operato, non sum dominus illius, cū sit satisfactio Christi, & Sanctorum, sed merè passuē me habeo, ac proinde illam abdicare non possum. Tum quia sicut non possum sacrificij fructum mihi appli-

catum à Petro Sacerdote alteri applicare; quia alioqui, ego sacrificarem, cum talis applicatio ad solum perueat celebrantem; & sicut nō possum abdicare impetrationem mihi ab altero factam, ita neque potero abdicare à me satisfactionem ex opere operato prouenientem.

Quarta difficultas, an pro alio satisfaciens possit intendere satisfacere pro vno peccato determinato, alijs exclusis: eadem difficultas currit de eodem satisfaciente, at nimirum possit suas applicare satisfactiones pro vno debito, non pro alijs? Respondetur quod quādo satisfaciens opera facit satisfactoria, & pro nullo determinato applicat debito, tūc pro omnibus proportionabiliter satisfacit; licet enim opus satisfactoriū maiorem habeat proportionem ad satisfaciendum pro vna pœna, quam pro alia, vt ieiunium pro pœna debita comedenti intemperatè, tamen Deus non attendit ad satisfactionis proportionem, sed ad eius valorem, & secundum hanc rationem illā acceptat,

licet etiam contrarium sua non careat probilitate, cum possit Deus tale opus acceptare secundum illius valorē pro expianda illa pœna, cum qua maiorem habet proportionem in ordine ad satisfaciendum pro illa. Si vero sa-

tisfaciens, suas applicet satisfactiones, pro determinato peccato. quoad pœnam expiēdo, illud expiabitur, & si sit superexcedens, excessus pro alijs applicabitur proportionaliter expiandis.

Q V A E S T I O VI.

Quæ conditiones requirantur, ad hoc ut satisfactioes alijs applicentur.

Prima conditio ex parte illius, qui debet satisfacere est, quod sit in statu gratiæ, qui enim in peccato mortali est, sicut non potest facere opus alicuius valoris, ut pro se satisfaciat, ita neq; pro alijs, cum enim satisfacere alijs, sit opus satisfactoriū pro illis applicare, si opus in re satisfactoriū non est, nec alijs erit. Hæc doctrina certa est de suffragijs, quæ fiunt ab ipso peccatore nomine proprio.

Dubium est de ipso peccatore, quando suffragia facit nomine Ecclesiæ, ut quando dicit orationes in Missa,

quando in communitate horę recitantur canonicæ, quando in choro canitur Missa, quando defuncti celebrantur exequiæ &c. & Ministri qui nomine Ecclesiæ ea faciunt sunt in peccato mortali; an nimirum illa opera prout ab Ecclesia fiunt, seu prout fiūt ab illis ministris Ecclesiæ nomine, sint satisfactoria; dixi prout fiūt ab illis ministri nomine Ecclesiæ, seu prout sunt Ecclesiæ ministri, quia prout illa nomine proprio exequuntur satisfactoria non sunt, cū non sint in gratiæ statu, ut dictum est.

Prima

Prima sententia est, quod illa opera tunc temporis non sint satisfactoria, sed ad summum impetratoria. Ita Lugo disput. 26. num. 27. post Suarez disput. 48. sect. 8.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Opera facta ab Ecclesia ministris, ipsius Ecclesia nomine, prout sic sunt satisfactoria.* Hanc conclusionem docet M. Soto, quem refert, & sequitur Nugnus q. 25. art. 1. diff. 3. & est communis Thomistarum, quam expressè docet D. Thomas in 4. distinct. 45. q. 2. art. 1. quæstion. 3. ubi habet: *Operatio peccatoris suffragia facientis potest uno modo considerari, ut est etus, & sic nullo modo meritoria esse potest, nec sibi, nec alijs. Alio modo in quantum est alterius, quod dupliciter contingit. Vno modo in quantum peccator suffragia faciens gerit personam totius Ecclesie, sicut Sacerdos cum dicit in Ecclesia exequias mortuorum: & quia ille intelligitur facere, cuius nomine, vel vice sit, ut patet per Dion. in 13. c. celest. hier. inde est quod suffragia talis sacerdotis, quamuis sit*

peccator, pro defunctis profunt.
Hæc D. Thomas.

Probatur ratione, ex hoc docto testimonio desumpta. Nam quando quis nomine operatur alterius, non ipse qui operatur, sed ille cuius nomine operatur attenditur; ergo quando quis v. g. Ecclesie nomine, in Ecclesia cantat in illo cantu, non ille, qui cantat attendi debet; sed Ecclesia ipsa, cuius nomine cantat; ergo licet ille cantus prout à cantante procedit non sit bonus, & satisfactorius, erit tamen prout ab Ecclesia, quæ est sponsa sine macula, & sine ruga. Antecedens probat Angelicus ex D. Dionisio, & concedunt omnes, & vsus, & Principum praxis suadet; nam id quod facit legatus, vel nuncius, vel procurator &c. nomine Principis, à Principe factum censetur: unde iniuria ministri, magis in Principem tendit, quam in ministrum.

Confirmatur ratione Nugni, quia fidelès petunt aliquando quod sibi diuina applicentur officia, quod pro se cantentur Vesperæ, & matutinum

tinū, &c. quæ alias in cōmunitatis sūt obligatione; ergo signum est aliquid satisfactionis ipsi communitati correspondere, & quod ministri ipsi, sua non fraudentur satisfactione. Correspondet ergo diuini officij v.g. recitationi, vt fit in communi, nomine Ecclesiæ, sua satisfactio, quæ alijs, à Prælato vel habente curam communitatis, applicari potest, & si non applicetur, inter ipsos ministros qui sunt ingrati, distribuitur & si omnes essent in peccato mortali ad Ecclesiæ thesaurū reuocaretur.

Confirmatur etiam; quoniam, vt concedunt omnes, communitas est capax peccati, ergo etiam capax esse debet satisfactionis. Antecedens probatur: nam communitas, est capax transgressionis præcepti, voti, obligationis, &c. ergo est capax peccati; quod peccatum cum nō possit Ecclesiæ clauibus subijci ab ipsa communitate, debet subijci ab illis subditis, qui illud commiserūt, & sunt illi, qui in causa fuerunt, quod communitas præceptum v.g.

transgredereetur. Vnde illud peccatum primariò est communitatis, secundariò illorū, qui in causa sunt quod communitas præceptū transgrediatur.

Obijcies ex Suarez, quia opus in tantum est satisfactorium in quantum est pœnale; Atqui non est pœnale respectu communitatis, vel prout est ab Ecclesia; ergo prout ab Ecclesia non est satisfactoriū. Maior ex dictis liquet. Minor ostenditur, nam pœna est indiuidui, non communitatis, nec vllus vnquam dixit communitatem pœnam sustinere, vel pati, sicut nec Ecclesia, alioqui dici poterit, quod cōmunitas, quæ Ecclesiā representat, & Ecclesia ipsa patiatur per flagellationem, per ieiunia, &c. Ecclesia namque nec communitas non ieiunat, nec flagellatur, &c.

Respondetur distinguendo Maiorem; opus in tantum est satisfactorium in quātum est pœnale respectu illius, respectu cuius est satisfactorium, & negatur: in quantum est pœnale, saltē respectu illius, qui illud ponit, & conceditur.

Ad

Ad hoc ergo ut opus sit satisfactorium respectu communitatis, non est necesse, quod sit ipsi communitati poenale, sed sufficit, quod poenale supponatur; poenalitas enim est conditio ad satisfaciendum, non ratio formalis satisfactoria, alioqui ubicunque poenalitas reperiretur, satisfactio poneretur. Satisfactio namque desumitur ab ipsa operis bonitate, non absolute, sed prout poenalitatem, ut conditionem indispensabilem, habet connotare. Maneat ergo communitatis opera esse satisfactoria, quia Ecclesie nomine fiunt, alioqui multoties seculares fraudarentur, dum plus pecunie soluunt, ut missa cantetur, ut non solum habeant missæ satisfactionem, quæ est ex opere operato, sed etiam ipsius cantus satisfactionem, & cantantes in gratia non essent, & ipsi cantui nihil satisfactionis responderet, ut à tota est communitate, quæ Ecclesiam ipsam representat.

Secunda conditio ex parte satisfaciendæ est, quod ponatur opus sufficiens ad satisfaciendum: quod duabus proposi-

tis, & resolutis difficultatibus explicatum manebit.

Prima difficultas est, an opera satisfactoria, quæ defunctus facienda reliquit sint illi satisfactoria post mortem, siue hæredes qui illa faciunt sint in gratia, siue nō, ut elemosina, orationes, ieiunium, & alia huius generis, quæ ad ista reuocantur.

Prima sententia est, quod non: hanc sequitur Lugo disput. 26. num. 31. ubi aperte docet, quod talia opera possint quidem esse impetratoria, vel quatenus pauperes qui elemosynas recipiunt, pro defuncto orabunt, vel quia tale opus pauperibus, vel Ecclesie exhibitum multum valet ad diuinam mouendam clementiam, ut defuncti animæ misereatur, & liberius preces exaudiatque pro defuncto afferuntur; Vnde vult quod sit perinde respectu defuncti, quod hæredes, vel exequutores testamentarij sint, vel non sint in gratia. Cuius fundamentum est, quia post hanc vitam non est amplius locus merendi, vel satisfaciendi; potuit quidem mereri defunctus,

ctus, & satisfacere per illam bonam voluntatem, qua opera illa reliquit; non tamen quando post mortem eadem opera executioni mādantur: possunt tamen illa opera prout exequentur per hæredes esse iisdem hæredibus satisfactoria si cetera adsint, non tamen defuncto. Suarez apud Lugum, vult prodesse defuncto solam illam bonam voluntatem, qua opera illa facienda reliquit.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Opera satisfactoria, qua defunctus facienda reliquit, sunt verè satisfactoria quando post mortem illius exequentur, etiam si exequentores sint in peccato lethali.* Hanc sententiam docet Diuus Thomas 4. dist. 45. q. 2. quæstiunc. 3. Paludanus, Bonau. & Nauarr. apud Suarez, & illam optimè defendit Nugnus q. 25. art. 1. diff. 3. conditione secunda.

Probatur primò, docto re vera D. Thomæ testimonio, loco citato, vbi post verba supra relata, subdit: *Alio modo, quando agit ut instrumentum alterius, opus enim ministri est*

magis principalis agentis: unde quamuis ille qui agit ut instrumentum alterius, nō sit in statu merendi, actio tamen eius potest esse meritoria, ratione principalis agentis; sicut si seruus in peccato existens quando cunquē opus misericordie facit ex præcepto domini sui charitatem habentis. Vnde si aliquis in charitate decedens præcipiat sibi suffragia fieri, vel alius præcipiat charitatem habens, illa suffragia valent defuncto, quamuis illi per quos sunt in peccato existant. Hæc D. Thomas.

Probatur secundò, ratione deducta ex hoc D. Thomæ testimonio: Instrumentū quæ tale, nō est suum, sed est principalis agentis, ab eo namque mouetur, & in eius virtute agit; ergo in instrumento quæ tale, eius status non attenditur, ac proinde parum refert, quod sit, vel non sit in gratia, vt eleemosyna, v. g. per eum facta sit, vel non sit satisfactoria. Antecedens ex physicis notum est, actio namque quæ instrumentum effectum attingit, est principalis agentis, nō instrumenti; licet enim instru-

mentum

mentum propriam habeat actionem, respectu tamen illius non est instrumentum, sed causa principalis, & hæc actio effectum principalem non attingit, sed ad illum se habet veluti dispositio; ergo actio instrumenti, qua tale non est sua, seu non est instrumenti, sed principalis agentis; & sic instrumentum qua tale non est suum. Consequentia ex Antecedenti bene sequitur; si enim instrumentum ut tale non est suum, & actio instrumentaria non est sua, sed principalis agentis, in ea status instrumenti attendi non debet, sed status illius cuius est actio, nempe principalis agentis; ac proinde perinde erit, quod instrumentum operis satisfactorij sit, vel non sit in gratia. Hæc D. Thomæ ratio est vniuersalis tam respectu viuientis, quàm respectu defuncti, & de utroque concludit. Vnde Dominus, qui per famulum mandat fieri eleemosynam, per illam satisfacit, etiamsi famulus esset in peccato mortali; imò etiamsi Dominus, quando talem mandauit fieri eleemosynam fuisset in mortali, dum-

modo sit in in gratia, quando actu fit, eo quia, quando agit poenitentiam, & iustificatur, saltem virtualiter mandatum confirmat. Ex quo patet omnino reiciendum esse Suariū, dum dicit eleemosynā à Domino factam per famulum in mortali existentem, non esse satisfactoriam: hoc enim male audit apud fideles, qui putant se satisfacere; per tales eleemosynas, & daretur anxietatis occasio, nescientes domini, suorum statum famulorum, dum per illos eleemosynas faciunt, quod maxime verum habet in principibus, qui non per se ipsos, sed per deputatos eleemosynarios, eleemosynas faciunt. Vnde Suarez non videtur sibi constans, nam supra disp. 37. sect. 5. cum communi sententia tenet, quod actio exterior licet nullam addat bonitatem, vel malitiam supra interiorē; addit tamen satisfactionem; unde communiter, & bene dicitur, quod si duo habeant æqualem voluntatem dandi eleemosynam, & vnus realiter conferat, alius vero non, quia non habet facultatem,

& per ipsum non stetit; licet æqualiter mereantur, non tamen æqualiter satisfaciunt: & ratio est, quia satisfactio, in hoc fundatur, quod æquū sit non iterum punire eum, qui iam se ipsum voluntariè castigavit; atqui castigatio volūtaria duo includit, & voluntatem castigandi, & castigationem ipsam, plus autem se castigat, qui ieiunat, & voluntariè ieiunat, quam qui solam habet ieiunādi voluntatem. Hæc doctrina, quæ verissima est, & ab omnibus cōceditur, non cohæret cum sententia posita Suarez, quod eleemosyna à Domino per seruum facta non sit satisfactoria, est enim datio illa eleemosynæ per seruum actio exterior domini, cum vt dicebamus, actio serui, seu instrumenti, sit actio principalis agentis. Tum etiam, quia nemo negabit, quin dominus se ipsum non castiget per talem eleemosynæ dationem, cum re vera sua priuetur pecunia.

Probatur tertio, quia si vera esset Lugonis sententia valde retraherentur fideles, ne pia facerent legata in suis

testamentis, ne pecunias, & alia bona relinquerēt in eleemosynas distribuenda, si ista eleemosynarum legata, nihil operantur ad satisfaciendum pro illis, vt citius à purgantibus pœnis liberentur: certè communis fidelium sensus oppositum tenet, & videtur hic fidelium sensus stabilitus, per multa capita 13. q. 2. præsertim cap. *Qui oblationes* 2.

Probatur quarto, quia ideo Lugo vult eleemosynam, faciendam, à defuncto relictam, non esse satisfactoriam, quia defunctus non est in statu satisfaciendi; atqui hæc ratio nulla est; ergo. Minor probatur, quia licet actiones, quas anima in Purgatorio existens exercet, non sint satisfactoriæ, & meritoriæ, cum non sint actiones viatoris, tamē actiones illius animæ, quæ adhuc virtualiter in via perseverant id habere possunt; manent enim actiones, & virtus principalis agentis in instrumentis vt sexcentis patet exemplis; nam virtus seminalis ad generendum hominem manet in semine deciso, mortuo homine: certè ridiculum esset dice-

dicere, quod mortuo homine, qui est causa principalis generationis alterius hominis, virtus seminis ad generandum alterum hominem cessaret, & quod actio principalis agētis ad talem generationem ponendam, in eo amplius non esset: ita ridiculum erit dicere, quod dato mandato de eleemosyna post mortem faciendâ, tale mandatum executioni datum, virtutē amittat satisfaciendi, quia mādans mortuus est: Si mandans tale dedit mandatum, ut post eius mortem exequatur, quare debet eius virtutem amittere, cum in eo semper virtus mādantis perseveret, quandiu nō reuocatur, ut de facto hic nō reuocatur? Si enim quis det mandatum ad occidendum aliquem, & absque reuocatione moriatur, certè homicidium sibi imputabitur, & homicidij peccatum post mortem in virtute præcedentis voluntatis non retractatæ continuabitur, & pro eo punietur. quare etiam in virtute præcedentis voluntatis mandantis eleemosynam, satisfactio non continuabitur, seu non pone-

tur, quando in virtute præcedentis voluntatis eleemosyna ponetur? & per hæc patet ad Lugonis fundamentum.

Sed hic quæret aliquis, quid dicendum sit in casu quo eleemosyna à defuncto relicta, à ministro nō detur, sed ab illo cui debebatur contra ministri voluntatem accipiatur? Respondetur quod adhuc talis eleemosyna defuncto satisfactoria erit, & ratio est, quia non debet attendi ministri voluntas irrationabilis quam habet, sed rationabilis quam habere deberet: secus esset si pecunia in eleemosynam à defuncto signatè relicta furaretur, tunc enim illius pecuniæ consumptio satisfactoria non esset, ut ex se liquet.

Secunda difficultas, an restitutio, quæ post mortem fieri præcipitur, aliquam poenâ remittat defuncto, dum executioni mandatur. Sunt duę sententiæ extremæ: Prima negat, eo fundamento quod anima non puniatur magis ob omisam restitutionem, cū non videatur rationi consonū quod anima in Purgatorio

detineatur pro eo, quod in eius non est potestate, alias beatitudinis dilatio usque in mundi finem durare posset, si nunquam restitutio poneretur. Unde videmus, quod si anima dum à corpore recedit nihil habet purgandum, ad patriam euolat.

Sed cōtraria sētētia probabilior est, & magis conformis fidelium sensui, & multis reuelationibus quibus animæ suos rogabant hæredes, vt restitutionem facerent, vt sic à Purgatorio liberarentur. Pro quo nota, quod sicut iudex humanus, maiorem infligit poenam reo, qui à parte læsa pacem vel condonationem non habet, quam quando illam habet: maiorem infligit poenam reo qui rē ablatam non restituit, ac quando restituit; equitas namque vult vt grauius ille puniatur, dum, ratione ipsius alius grauius læditur.

Sic proportione seruata, dicere possumus de iudice diuino, quod maiorem poenam taxet illi, qui restitutionem non fecit, ac illi qui fecit; qui enim fecit, alterum

liberauit à damno quod sui causa patiebatur; qui vero non fecit, alterum reliquit in damni continuatione.

Quando ergo restitutio ponetur liberabitur defunctus ab illa maiori poena, quam cælestis iudex, iustè taxauit, ob non factam restitutionem, alia relicta soluenda: & ob hanc rationē sollicitæ sunt defunctorum animæ, vt restitutiones cito ponantur; quod si non ponantur, excessus ille taxatus purgatorij pœna tolli debet. Quod si totâ illam poenam in hac vita deleant, ad cælum statim euolabunt, &c.

Tercia conditio ex parte suffragiū offerentis est, quod veram habeat intentionem illud applicandi, & ratio est, quod nullus censetur opus quod sibi valde vtile est, in alium transferre, absque propria voluntate, & intentione; quam si non habeat ipsi prodest operanti, si indiget, & si non indiget ad thesaurum transit Ecclesiæ. Videatur D. Thomas 4. dist. 25. q. 2. art. 4. quæstiuncula prima.

Ex parte autem illius cui

satisfactio applicatur requiritur primò, quod sit ingratis, qui enim in mortali peccato est, non est dignus, ut ei pœna remittatur. Tum quia, satisfactio vnus pro alio in charitatis vnione fundatur, atque adeo, qui charitatem non habet, non est capax satisfactione illam recipiendi. Tum etiam, quia satisfactio vnus pro alio in diuina fun-

datum promissione de illa acceptanda, seu diuinam supponit acceptationem; diuina autem acceptatio cum amicabilem sit, & gratiosa, ingratis, & charitate fundatur.

Requiritur 2. quædam acceptatio saltem virtualis, quæ censentur habere omnes existentes in gratia, & satisfactione indigentes.

QVÆSTIO VII.

An omnia opera satisfactoria rectè contineantur in illis tribus, quæ communiter enumerantur, scilicet, oratione, ieiunio, & elemosina,

Patet ex dictis supra, quod non solum ieiunium oratio, & elemosina sunt opera satisfactoria, sed omne opus meritorium, cum omne illud sit pœnale. Tum quia Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 9. declarat hominẽ satisfacere etiam flagellis à Deo inflictis, & patienter toleratis: Et can. 15. statuit quod

non solum ieiunijs, orationibus, & elemosinis, verum etiam alijs pietatis operibus Deo satisfiat. Quia tamen scholastici antiqui, & Diuus Thomas ipse, ut videre est art. 3. q. 15. supplem. docent tria tantum connumerari satisfactionis opera, nẽpe Orationem, ieiunium, & elemosinam, ideo placuit præsentẽ

excitare quaestionem, ut quid sentiendum sit teneatur.

Duas rationes assignat D. Thomas praedicti numeri. Prima est, & elegantissima quia satisfactio talis debet esse naturae, quod per eam aliquid nobis subtrahamus, non habemus autem nisi tria bona, quae per satisfactionem subtrahi possunt, nempe bona animae, bona corporis, & bona fortunae; eleemosina bona subtrahit fortunae, nempe bona exteriora; bona corporalia subtrahuntur per ieiunium bona autem animae subtrahi non debent quantum ad essentiam, vel diminutionem, sed per hoc quod ea submitimus Deo totaliter, quod fit per orationem; & sic patet quod solū tria enumerata opera satisfactoria esse possunt.

Secunda D. Thomae ratio est, quia satisfactio suscipitur ut peccatorum causae excidantur; atqui per illa tria omnes peccatorum causae exciduntur; ergo. Maior patet, ille enim est finis saltem secundarius satisfactionis. Minor ostenditur, quia peccatorum causae, seu radices sunt tres,

1. Ioan. 4. nimirum *concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, & superbia visa;* ieiunium, carnis refecat, & excidit concupiscentiam, eleemosina concupiscentiam refecat oculorum, nempe bonorum externorum; & superbiam vitae refecat oratio.

Aliam rationem adducit Angelicus ex D. Aug. quia omne peccatum, vel est in Deum, & ad hoc causandum ordinatur oratio; vel in proximum, & ad hoc est eleemosina, vel in nos ipsos, & ad hoc ordinatur ieiunium.

Nihil ominus D. Thomae mens non est quod solum ista tria strictè accepta, sint opera satisfactoria, sed quod haec sint maximè talia, & ad satisfaciendum aptissima, unde per antonomasiam opera vocantur satisfactoria. Si vero larga accipiantur acceptione, sub illis omnia opera satisfactoria continentur. Per orationem namque accipere possumus omne opus bonum in Deum ordinatum. Per eleemosinam omne opus bonum, quod ordinatur in proximum. Et per ieiunium omne opus bonum, quod ad nosmetipsos ordinatur.

DISPUTATIO DVODECIMA

De satisfactione sacramentali.

CERTVM est, satisfactionem sacramentalem, nempe illā, quæ in sacramento Pœnitentiæ confitentibus imponitur esse aliquo modo pœnitentiæ sacramenti partem, vt constat ex Tridentino sess. 14. cap. 3. dum illam enumerat inter partes sacramenti pœnitentiæ videlicet, *contritio, confessio, & satisfactio*. Et ratio id ipsum suadet, quia cum hoc sacramentum ad completam ordinetur peccati remissionē, & hæc consistat non solum in liberari à culpa, verum etiam à pœna, & aliæ duæ huius sacramenti partes, ponant liberationem à culpa, ad completam huius sacramenti per-

fectionem requirebatur aliquid, quod poneret liberationem à pœna, & hoc est satisfactio.

Est etiam certum quod satisfactio non sit pars huius sacramenti essentialis, cum sine illa verum detur pœnitentiæ sacramentum; vt cum absoluitur moribundus sensibus destitutus nulla imposta satisfactione, & sic restat, vt sic pars integralis, cum ad aliquam huius sacramenti pertineat integritatem, videantur ea, quæ diximus supra disput. 3. quæst. 2. & sic ijs relictis ad alia de quibus aliqua est inter Theologos difficultas transeamus.

Q V A E S T I O I.

*An satisfactio causet gratiam ex opere operato,
quando ponitur & pœnæ faciat remissionem.*

DE hac quæstione duæ sunt extremæ sententiæ. Prima est negatiua, quæ sequitur Lugo hic disput. 15. num. 2. post Palaum, Coninchum, & Præpositum, quos ibi pro se citat.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Satisfactio sacramentalis causat augmentum gratiæ ex opere operato, quando ponitur.* Hæc est aperta. D. Thomæ sententia supra q. 90. art. 2. ad 2. ubi habet: *Ad 2 dicendum, quod satisfactio confert gratiã prout est in proposito, & auget eam, prout est in executione, sicut etiam Baptismus in adultis;* ergo sicut Baptismus gratiam causat, ex opere operato, ita, & satisfactio. Vnde D. Thomam sequuntur eius discipuli Caietanus ibidem; Sotus in 4. dist. 17. q. 1. art. 2. Nugnus q. 13. supplem. art. 3. S. difficultas quæ est, Eandem sen-

tentiam sequitur Suarez disp. 38. sect. 2. num. 3. & alij communiter, ob quæ Luitius Turrianus in selectis p. 2. disp. 13. dub. 22. dicit contrariam sententiam temerariam esse.

Probatur primò conclusio. Nouæ legis sacramenta gratiam causant, vt fides docet; ergo etiam partes illorum; atqui satisfactio est vera pars huius sacramenti, vt docet Tridentinum q. vltima præcedentis disput. citatum; ergo debet gratiam causare. Nec valet dicere non omnes sacramenti partes gratiam causare, sed solum essentielles, illud essentialiter constituentes; at satisfactio non est sic, sed solum pars integralis; Nã contra est: primò quia secundum veriore sententiam, quam sequuti sumus supra disput. 3. q. 2. Contritio non est pars essentialis, prout in recto importatur, cū ratione sui

sui non sit sensibilis, & tamen in omnium sententia, gratiâ producit sacramentalem, ergo etiam si satisfactio nō sit pars essentialis gratiam producere poterit. Secundò, quia licet satisfactio non sit pars essentialis huius sacramenti, ad illius tamen pertinet perfectionem, & integritatem; ergo gratiam producere poterit. Consequentiam ostendo; nā pedes, brachia &c. in animali ad essentiam non pertinent animalis, nec sunt partes essentialis, sed integrales tantum, & tamen in communi Medicorum sententia, ad alterius animalis productionē concutunt, cum velint seminis decisionem ex omnibus corporibus partibus fieri.

Probatur secundò, quia satisfactio non solum est præteritorum remissio, peccatorū quoad poenam, verum etiam est futurorum medicina præseruatiua quoad culpā; at qui ad hoc, præteritorum poenæ delictorum deletio parū aut nihil iuuat, multum autem iuuat gratiæ productio; ergo hæc per satisfactionem producenda est, vt sic per illam

facilius, futura vitentur peccata, quod est satisfactionis intentum. Nec valet dicere cum Lugone loco citato nu. 13. quod si satisfactio haberet hunc effectum curandi, seu præseruandi à peccatis futuris, quælibet poenitentia esset proportionata cuilibet generi peccatorum, quod constat esse falsum: nam diuersis peccatis diuersæ poenitentia, & medicinæ applicari debent, vt abstinentia curatur homo carnalis, eleemosynis auarus, &c. Nam contra est, quia, vt supra dicebamus, licet optimum consilium sit poenitentias applicare secundum quod maiorem habent proportionem cum deletione peccati, vt ieiunium carnalibus, &c. tamen hoc non est necesse, nec Confessarij de hoc sunt valde solliciti, cū quælibet poenitentia poenas peccatorū delect: certè inauditum est in scholis, quod ieiunium v.g. à Confessario pro satisfactione impositum, solum poenas delect peccatorū carnalium; quid enim si Confessarius ieiunium imponat pro peccato superbæ? pro

peccato avaritię? debebitur ne tunc tēporis ex opere operato pœna debita illis? si concedis, te ipsum destruis: si negas contra te habes Ecclesię proxim, & omnium Confessarium vsum, vt dictum est. Soluuntur argumenta in contrarium.

Primum argumentum Satisfactio ad solius pœnæ deletionem ordinatur; ergo non debet gratiã producere. Antecedens probatur, nam sacramentũ pœnitentiæ adequatè sumptum ordinatur ad totalē peccati destructionem, nempe & quoad culpam & quoad pœnam; tamen si fiat partiũ distributio, partibus essentialibus correspondet gratiæ collatio, & integrali pœnæ deletio; ergo satisfactio cum sit pars integralis solius pœnæ deletionem habebit.

Respondetur negãdo Antecedens; vt enim patet ex dictis non solum ad pœnam delendam ordinatur satisfactio, verum etiam ad gratiam causandam sed differenter à partibus essentialibus, nam ille primam gratiam causandam per se respiciunt, satisfactio

vero secundam.

Secundum argumentum: Sacramentum pœnitentiæ in tantum gratiam causat, in quantum culpam delet; atquĩ satisfactio culpam non delet; ergo gratiam non causat? Respondetur maiorem esse verã de Sacramento pœnitentiæ, in quantum partes dicit essentialis, secus in quãtum affert partem integram.

Tertium argumentum: Sacrificium Missæ, & indulgentia, remissionem faciunt peccatorum quoad pœnam ex opere operato, absque vlla gratiæ infusione; ergo id ipsũ dici poterit de satisfactione? Respondetur negando Consequentiam, non enim Missæ sacrificium, & indulgentiæ sunt alicuius sacramenti pars, vt est satisfactio.

Quoad secundum, quod in quæstionis titulo proponitur de pœnæ remissione Constat inter omnes Theologos, satisfactionem pœnam remittere peccatorum ex opere operato. Cum enim culpam nõ remittat, vt dicebatur, & aliunde cum sit pars integralis huius sacramenti, quod habet

per-

perfectam facere peccati deletionem, debet pœnam remittere ex opere operato, sicut aliæ partes remittunt culpam ex eodem opere operato. Vt tamen hæc veritas magis explanetur aliquæ difficultates proponuntur, & resoluentur.

Prima difficultas est, an quælibet sacramentalis satisfactio, omnem pœnæ reatum causet, illorum peccatorum, quæ quis confitetur? Affirmât aliqui quos refert Suarez disput. 38. sect. 2. num. 7. in casu quo Confessarius prudenter existimat talem satisfactionem esse pœnis, peccatis confessis, debitam, æqualem: sequenti innixi fundamēto, quod Sacerdos sit iudex arbitrarius, qui quod prudenter iudicat ratum habetur, quod ius in virtute clauium habet. Hoc duplici confirmant exemplo, primū, quia sicut dispensatio in voto, vel iuramento valida est, quando dispensans prudenter existimat causam esse sufficientem, ita & in casu præfenti. Secundum est, quia sicut indulgentia valida est, quando Pontifex prudenter putat, sufficere

tem illius adesse causam; ita satisfactio valida erit pro tota pœna remittenda, quando Confessarius prudenter existimat æqualem esse. Verior tamen opinio negat, quia in nullo sacramento prudens ministri existimatio valet ad effectus sacramentales causando: vnde etiam si Sacerdos prudenter putet pœnitentem esse dispositum pro absolutione recipienda, re vera illam non recipiet si dispositus non sit, & sic de alijs; cum enim sacramenta suos causent effectus ex opere operato, ex vi, & virtute propria, non pendent à prudentis ministri existimatione, &c. Nec fundamentum oppositum valet: nā licet admitti possit Confessarium esse iudicem arbitrarium, quātum ad hoc, quod est hic, & nunc maiorem, vel minorem imponere pœnitentiam, non tamen quātum ad hoc, quod talis pœnitentia, maiorem, vel minorem faciat peccatorum, quoad pœnas, remissionem.

Nec allata exempla probant; nam Sacerdos in satisfactionis impositione, solum

se habet vt causa applicans, non vero, vt poenas extinguens, applicat namque satisfactionem, quæ in Sacramento virtute poenas extinguit. At in materia voti, & dispensationis Pontifex non se habet vt causa applicans, sed vt remittens, quia ipse immediatè remittit, non media aliqua causa applicata; ipse immediatè dispensat, nõ per applicationem alicuius causæ, quæ vi sua id faciat. Ita similiter in indulgentia ipse est, qui tantam, vel tantam poenam remittit, & non per alicuius causæ applicationem, quæ id vi sua faciat; licet namque opus aliquod exigat Pontifex, vt indulgentiam conferat, illud tamen opus non est causa vi sua poenæ remissionem faciens, sed est conditio, qua posita, ab ipso Pontifice, poenæ fit remissio. At in casu nostro, Sacerdos non facit poenæ remissionem, sed applicat causam, nempe satisfactionem, quæ vi sua, seu ex opere operato, talem facit poenæ remissionem; ac proinde non est in Sacerdotis potestate, maiorem, vel mino-

rem facere poenæ remissionem, sed solum, maiorem, vel minorem imponere satisfactionem.

Secunda difficultas, an satisfactio maiorem poenæ remissionem faciat in subiecto magis disposito? Respondetur affirmatiuè: cum enim sit pars huius sacramenti, & sacramenta maiorem conferant gratiam in magis disposito; etiam satisfactio maiorem faciet poenæ remissionem in subiecto magis disposito; dispositio autem, quæ attenditur non est illa, quæ habetur quando sacramentum recipitur, hæc enim pro ipso deseruit sacramento, sed illa est quæ habetur dum sacramentum completur, nempe quando satisfactio ponitur.

Tertia difficultas, an si quis suam impleat poenitentiam ante datam absolutionem, poenæ recipiat remissionem? Respondetur negatiuè contra Lugum oppositum sentientem, quia satisfactio, poenæ non facit remissionem, nisi per sacramentum eleuetur, nõ eleuatur autem ante datam absolutionem, cum adhuc sacramen-

eramentum non sit; an autem illam faciat post, videtur dicendum quod non, quia sacramentum non eleuat opera præcedentia, sed subsequentiã. Vnde patet non bene di-

cere Lugum, quod quis possit satisfactione implere ante datam solutionem cum ante illam non sit satisfactio sacramentalis, pœnæ peccatis debite remissiuæ.

Q V A E S T I O II.

An satisfactio in peccato mortali facta suum habeat effectum, ex opere operato.

Quatuor de presenti difficultate referuntur sententia. Prima est Adriani, Ledesmae, & aliorum apud Vasquez q 94. art. 2. dub. 5. nu. 6. quod satisfactio in mortali facta, nullum prius habeat effectum. Secunda est Marfilij, Medinae, & Vasquez, quod suum habeat effectum statim, quantum ad pœnæ remissionem eo quod putet pœnæ remissionem deleta culpa, posse fieri non solum in mortali, verum etiam in inferno; unde si quis damnetur propter peccatum A. non remissum, & habeat pœnam temporalem peccati B. in inferno cassari poterit, imò quod de

facto cassabitur: videatur Coninchus disput. 10. dub. 5. Tertia sententia Paludani, Syluest. & aliorum apud Suarez. disput. 38. sect. 8. nu. 4. distinguit de satisfactione, velenim relinquit effectum post se vt eleemosina, ieiunium &c. vel non vt oratio: si non relinquit, nullum habet effectum, si relinquit suum habet effectum ex opere operato, quando peccati obex aufertur. Sed omnes istæ sententiæ reiciendæ sũt. Prima namq; quia cũ satisfactio sacramentalis sit pars sacramenti, debet eiusdem sacramenti naturam imitari, atqui hoc sacramentum suum habet effectum ablato obice;

obice; ergo. Secunda etiam reicienda est, quia ut supra, dicebamus homo in mortali existens non est dignus cui fiat alicuius pœnæ remissio. Etiam tertia reicienda est, nã eadem prorsus est ratio de satisfactione reliquente, vel nō relinquente effectum post se, non enim satisfactio pœnam remittit, quia effectum post se relinquit, sed quia est pars sacramenti, à quo virtutem recipit. His reiectis.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Satisfactio sacramentalis in mortali exhibita, suum præstat effectum, ablato obice.* Hanc sententiam sequitur Nugnus q. 14. art. 3. ubi citat Caietanum, & Victoriam, & dicit esse communem Thomistarum, & ipsius D. Thomæ, nã licet articulo illo 3. dicat satisfactionem non reuiuiscere ablato obice, vt tamen notat Nugnus post Caietanum, nō loquitur D. Thomas ibi de satisfactione sacramentali, sed de non sacramentali vt considerati textum patebit, imò id colligit Nugnus ex solutione 2. argumenti ybi D.

Thomas dicit, quod ideo Baptismus reuiuiscit ablato obice, quia est effectus, & opus Dei, non hominis, atqui, licet satisfactio non sacramentalis sit opus hominis, sacramentalis tamen est opus Dei, cum sit pars sacramenti, quod opus Dei est.

Probatur Conclusio ratione communi. Quoniam Pœnitentiæ sacramentum reuiuiscit ablato obice; ergo etiam satisfactio, quæ est pars eius. Nec valet dicere differentiam esse quia sacramentū Pœnitentiæ remittit culpam, satisfactio vero pœnam, non est autem tantæ considerationis pœna, ac culpa, vnde ob hoc videmus quod audiens Missam in mortali, non recuperat fructum eius, remittendi pœnas obice ablato. Similiter indulgentia suum nō producit effectum ablato obice, ergo neque satisfactio. Nam contra est, quia licet Missæ sacrificium, & indulgentia suum producant effectum ex opere operato, non tamen sunt pars sacramenti reuiuiscens, vt est satisfactio. Deinde dico non esse omnino

omnino improbable quod etiam illa duo suos producat effectus ablato obice; saltem quoad indulgentiam Pōtifex id concedere potest, an de factoid cōcedat, affirmat Syluest. V. indulg. q. 6. & potest ita præsumi de volūtate Pōtificis, quod si quis ponat opus præsriptum v. g. visitet Ecclesiam in peccato mortali, cui visitationi est annexa indulgentia, & ob peccatum mortale tunc indulgentiam non consequatur, illam postmodum lucrabitur peccato mortali destructo.

Sed quæret hic aliquis, an quis possit licitè satisfactiōne sacramentalem in mortali adimplere? Communis sententia affirmat. Ratio est, quia quantum est ad deletionem pœnæ, licet pro tunc non deleatur, delebitur tamen ablato obice, & non videtur res saltem grauis illa pœnæ dilatio; quantum vero attinet ad Confessarii præceptum de satisfactiōne illa ponenda dato quod de hoc detur, adhuc sufficit, quod in mortali ponatur, cum etiam in alijs præceptis sufficiat opus præceptū

ponere, & non sit necesse charitatis modum addere. An autem sit peccatum veniale pœnitentiam in mortali ponere, negat Lugo ex falso fundamento, quod nullā gratiam producat: ponere autem obicē præcisè remissioni pœnæ nullū est peccatū, alioqui, inquit ille, qui sacrū in mortali audiret, venialiter peccaret; & qui Pōtificis benedictionem in mortali acciperet venialiter delinqueret, quod nemo dicet. Affirmat Suarez vbi supra, Sotus dist. 19. q. 1. ar. 4. ad 3. & videtur rationabilis, primò quia gratiæ impedimentum ponit; secundò, quia si est mortale aliquod recipere sacramentum, vel illud ponere in mortali, eo quod grauis irrogatur iniuria sacramentis, saltem peccatum erit veniale aliquam illorum partem ponere in mortali, leuis namque saltem irrogatur iniuria, illi parti, & subinde sacramento illi, cuius est illa pars: per quæ patet ad duo Logonis exempla, nulli enim irrogatur iniuria in illis, cum nec sint sacramenti pars, nec gratiam causent.

An autem aliqua requiratur intentio satisfaciendi, dū quis satisfactionem ponit, an sufficiat ponere opus præscriptum? Affirmat Sanchez in decal. lib. 1. cap. 130. num. 17. & lib. 4. cap. 13. in fine, vbi etiam infert, quod si Confessarius imposuit alicui ieiuniū, vel eleemosynā disiunctim, & ipse dederit eleemosynam cū intentione nō implendi pœnitentiam per illam, sed per ieiunium, non teneri postea ieiunare, quia adhuc Confessarij præceptum impleuit. Fundat Sanchez, & alij post ipsum, & ante ipsum, hanc suā resolutionem in generali omnium receptorum natura, quod vt obseruetur nulla requiratur intentio, sed sufficiat opus ponere præscriptum. Hanc Sāchij doctrinā confirmat Lugo disput. 25. nu. 37. quia in suscipiente sacramentum non est necesse, quod intentionem habeat respectu omnium partium; Vnde sicut dolor positus sine intentione recipiendi sacramentum, illi deseruit, ita positio satisfactionis sine intentione satisfaciendi, si enim quis vespe-

ri habuit suorum dolorē peccatorum, absque intentione confitendi mane, si mane confiteatur absque nouo dolore, confessio valida est, quia illi deseruit dolor ille, qui vesperi positus fuit; ita nulla requiritur intentio, pro satisfactione sacramentali, cum sit minoris considerationis ipso sacramento. Vnde infert Lugo num. 38. quod si quis habeat à Confessario obligationem ieiunandi, & ex deuotione ieiunet, suæ oblitus obligationis, aliud ieiunium ponere non teneatur, quia per illud verè satisfecit, cum posuerit opus à Confessario præscriptum.

Quod rursus cōfirmat, quia in suscipiente sacramentum sufficit intentio habitualis, cū possit quis in somnis, in amētia Baptizari, in virtute intentionis prius habitæ, & solum habitualiter remanentis; sic ad recipiendam satisfactionē à Cōfessario & ad illam exequendam habitualis sufficiet intentio.

Sed hæc doctrina mihi falsa videtur, quia licet vera sit, quoad hoc, quod est satisfacere

cere legibus, & præceptis, nõ tamen quoad hoc, quod est satisfacere obligationi ponendi sacramentalem satisfactionem; quod sic ostendo, quia licet ad sacramentum Baptismi, Extremæ vnctionis, & Eucharistiæ recipiendum habitualis, imò etiam interpretatiua sufficiat intentio, vt de sacramentis in genere docuimus, ad recipiendum tamen pœnitentiæ sacramentum, saltem virtualis intentio requiritur, implicat enim quod vera, & dolorosa ponatur peccatorum confessio, in ordine ad recipiendam illorum remissionem, sine virtuali intentione; ergo etiam implicabit, quod vera eorundem peccatorum ponatur satisfactio, sine virtuali intentione. Antecedens ex se liquet. Consequentia probatur, quia nõ potest quis virtualem habere intentionem ponendi sacramentum, quia virtualem habeat intentionem ponendi omnes eius partes, tum essentielles, tum perfectiuas, seu integrales; ergo cum satisfactio sit pars perfectiua, seu integralis sacramenti pœnitentiæ, poni

non poterit sine virtuali intentione; vnde licet quando quis sacramentalem ponit satisfactionem, ad id non aduertat, tamen in virtute intentionis illius, qua positum fuit sacramentum, adhuc virtualiter durantis, satisfactio ponitur: censetur namque illa intentio, tandiu perseuerare, quandiu sacramentum non cõpletur.

Nec id quod dicit Lugo de dolore, illi prodest, nam cū dolor essentialiter ad confessionem ordinetur, cum sit votum eiusdem confessionis, nõ requirit extrinsecam pœnitentis ordinationem, seu intentionem; at vero satisfactio, seu opus satisfactorium, cum de se sit indifferens, ad hoc vt sit, vel non sit pars sacramenti, saltem id habere debet ex pœnitentis ordinatione, seu intentione: per quæ patet ad id quod vltimo ab illo auctore adducitur pro suæ sententiæ confirmatione.

Adde quod si vera esset illa doctrina sequeretur, quod sicut quis præceptis satisfacit, & legibus si ponat opus præceptum; etiamsi intentionem habeat contrariam non satisfi-

faciendi, ita etiam satisfaciet pœnitentiæ impositæ, si illam ponat etiam si contrariam habeat intentionem non satisfaciendi; hoc autem est falsû; ergo. Maior patet: ex illorum auctorum doctrina, volunt enim eandem esse vtriusque rationem. Minor ostenditur; quia nullo modo possibile videtur quod aliquid, quod est indifferens, vt sit, vel non sit pars sacramenti, & si est pars, id habet ex intentione pœnitentis, quod de facto sit, etiâ si positivè à pœnitente excludatur, seu de eo contrariam

habeat intentionem. Nec valet dicere quod præcepto satisfaciet Confessarij, de ponenda illa satisfactione, non tamen satisfaciet præcepto diuino de ponendo integro sacramento, seu de ponenda satisfactione, quæ est pars sacramenti. Nam contra est, quia Confessarij præceptum de ponenda satisfactione non est nudum, sed est de ponenda satisfactione, vt est pars sacramenti, vt est illius perfectio, & complementum; ergo si hoc non ponatur, neque Cōfessarij præcepto satisfaciet.

Q V A E S T I O III.

In quaplures resolvuntur difficultates circa obligationem Confessarij ad pœnitentiam imponendam.

Prima difficultas est, an Cōfessarius teneatur sub mortali pœnitentiam iniungere. In omnium sententia, dantur aliqui casus in quibus nulla est obligatio imponendi pœnitentiam. Primus est quando pœnitens est morti

proximus, & sensibus caret, tunc enim datur absolutio sine vlla pœnitentiæ impositione; si tamen sensibus non caret leuis imponi debet pœnitentia pro tunc soluenda; & proportionatâ si conualescat. Secundus casus, quando Cōfessa-

Confessarius aduertit, & probabiliter putat, poenitentem satisfecisse pro penis peccatis debitis; quod præsertim habet verum, quando præterita, vir sanctus, confitetur peccata de quibus abundanter fecit poenitentiam; item si videat poenitentem intensissimam habere suorum peccatorum contritionem, vt legitur fecisse S. Vincentium Ferrerium.

Tertius casus quando iam in proximo est satisfactionis remedium, vt si instet poenitenti martyrium; vel indulgentia plena lucranda; semper tamen debet aliqua saltem leuis imponi poenitentia, ne mutilum fiat sacramentum, quando id fieri potest, vt in duobus casibus præcedentibus. Quartus casus quando poenitens non esset poenitentiam accepturus, quod crederem esse verum, si grauem, secus si nollet acceptare neque leuem, nisi forte illorum sequeretur sententiam, quod poenitens non teneatur poenitentiam in hac vita faciendam acceptare, sed velit illam pro Purgatorio reseruare: duo namque loca posuit Deus in

quibus homo potest peccatis satisfacere, quantum ad illorum poenas, & vita præsens & Purgatoriū, & liberum est homini eligere, vel præsentem vitam, vel futuram; & sic nullū erit peccatum, poenitentiam, pro alia vita, reseruare. Quintus casus, quando scrupulosus intra eandem v. g. horam reddit, & noua confitetur peccata, & nouam recipit absolutionem, tunc enim temporis non tenetur Confessarius ad omne sacramentum nouam imponere satisfactionem, sed iam primò iniunctam, denuo, & denuo iniungere. ita Bonacina disput. 5. q. 5. sect. 3. puncto 12. num. 3. cuius fundamentum est, quia opus alias debitum potest pro satisfactione noua iniungi. Modo queritur, an præter hos casus, teneatur Confessarius satisfactionem iniungere? Affirmatiuè respondet Lugo nu. 49. vbi vult quod hæc obligatio ex genere suo grauis sit, leuis tamē esse possit ex paruitate materiæ: vnde si quis Confessarius, ob peccata leuia vel alias confessa, etiam si grauia sint, nullam impone-

ret satisfactionem venialiter solum peccaret; secus quâdo non imponderet ob peccata graua, non alias confessâ. Quod illa obligatio sit ex suo genere grauis patet, quia alioqui imperfectum, & mutilum pereretur sacramentû, quod autem ex materiæ leuitate possit solum esse veniale, probat, quia sicut iudicium humanum, non manet imperfectum ex defectu punitionis, quando reus non iudicatur pœna dignus; sic neque hoc sacramentale iudicium: & sicut iudex humanus non peccat grauius non imponendo pœnam leuem: sic nec in hoc nostro iudicio, ob eandem rationem peccabitur.

Sed verius dicendum, semper teneri Confessarium satisfactionem imponere, nec excusari à culpa graui, ob paruitatem materiæ; & ratio est, quia non sumus in materia humana, sed in materia grauiissima, nempe in materia sacramenti, cuius partes sunt grauiissimæ, licet enim illa satisfactio leuis in se esse possit, vt tamen est pars sacramenti, leuis non est, sed grauiissima.

Et licet facere iudicium humanum mutilum, in materia leui, res leuis sit; facere tamen iudicium sacramentale mutilum, in materia alias leui, leue non est, sed graue. Tû quia non imponere satisfactionem illam leuem, non solum est priuare sacramentum sua perfectione, & pœnitentæ pœnæ remissione, verum etiâ, est ipsum priuare aliquo gratiæ gradu, quem diximus satisfactionem producere ex opere operato.

Secunda difficultas, an Confessarius imponere possit pœnitentiam liberam, absq; precepto, & obligatione implendi aliquam determinatâ, sed vel illam, vel aliam? Prima sententia est negatiua, quam post Vasquez, Turrianum, & Coninchum docet Lugo supra nu. 54. Secunda sententia communior, & verior est affirmatiua, quam post plures quos longa manu refert, sequitur Diana de sacram. re. sol. 83.

Probatum primò, quia opus quod à Pôtifice præscribitur, dum indulgentia ab ipso conceditur causat pœnæ remissionem,

tionem, quia per clauū potestatem Pontifex ad id munus eleuat illud, & tamen liberum est; ergo à pari, etiam si satisfactio libere imponatur poterit ex opere operato, per eandem clauū potestatem poenæ remissionem facere. Respondet Lugo num. 551. discrimen esse quia indulgentiæ concessio ex sola procedit potestate soluendi; at verò poenitentiae impositio, ex sola procedit potestate ligandi, non cēsetur autem Sacerdos potestatem habere ligandi, nisi vt iudex peccata puniat, & per consequens præcipiendo. Sed contra quia potestas absoluēdi libera esse potest; ergo etiam potestas ligandi, ac subinde si per potestatem absoluendi, potest imponi opus liberum, quod ex opere operato poenas relaxat, id ipsam fieri poterit per potestatem ligandi, aliud nāque est, quod Sacerdos possit poenitentem ligare, & aliud est quod ad id teneatur, aliud est, quod iudex humanus possit reum ligare, & aliud est quod teneatur, hæc namque duo separabilia sunt, & vnū

sine alio esse potest. Adde quod iudex sufficienter ligare cēsetur cum poenam etiā indeterminatam imponit.

Probat̄ur secundo, quia illa Sacerdotis verba, quæ post absolutionem adiunguntur: *Quidquid boni feceris, & mali sustinueris, sit tibi in remissionem peccatorum tuorum, &c.* omnia eleuant poenitentis opera, etiam si libera sint ad hoc vt ex opere operato remissionem faciant peccatorū; ergo signum est liberum opus imponi posse in poenitentiam. Respondet Lugo illa verba non esse nisi deprecatoria, & nullo modo eleuare peccatoris opera ad satisfaciendum ex opere operato, Vnde subdit non videri probabilem illorum doctrinam, qui excusant Confessarios dum leues imponunt poenitentis pro grauissimis peccatis quando addunt dicta verba. Sed hæc Lugo nis responsio omnino reicienda est, sunt enim illa verba non deprecatiua, sed verè eleuatiua bonorum operum, quæ postea ipse poenitens faciet, & subinde poterit Sacerdos minorem imponere poeni-

pœnitentiam, quando illa addit, & probabiliter secundam aliquos, nullam aliam; cum per illa verba pro satisfactione omnia opera pœnitentis pro satisfactione imponantur, non enim necesse est pœnitentiam imponere determinatam, sed sufficit imponere indeterminatam. Audiatur Lugo D. Thomam, & videatur, an sit illa sententia improbabilis D. ergo Thomam, quodlibeto 3. art. 28. ubi postquam in argumento. Sed contra probauit, quod illa verba *Quidquid boni feceris* &c. sint aliquo modo sacramentalia, in corpore articuli hoc probat sic: *sicut potest sacerdos iniungere satisfactionem pœnitenti, ex arbitrio alieno; ita & ex arbitrio ipsius pœnitentis: sicut si dicat, facias hoc si potes & si non potes facias hoc: & simile videtur cum sacerdos dicit quidquid boni faceris, sit sibi in remissionem peccatorum: videtur autem satis conueniens, quod sacerdos non oneret pœnitentem, graui pondere satisfactionis; quia sicut paruus ignis à multis lignis suppositis de facili extinguitur, ita potest con-*

*tingere, quod paruus effectus contritionis in pœnitente nuper excitatus propter graue onus satisfactionis extinguitur, peccatore totaliter desperante: & post pauca. Et hæc quæ præter iniunctionem expressam facit, accipiunt maiorem vim expiationis culpæ præteritæ, ex illa generali iniunctione qua Sacerdos dicit: quidquid boni feceris sit tibi in remissionem peccatorum. Vnde laudabile cõsuevit à multis sacerdotibus dici, &c. Vbi ut vides plura cõtra Lugum docet D. Thomas: Primò posse sacerdotem arbitrariam imponere satisfactionem: Secundò illa verba: *Quidquid boni feceris* &c. esse sacramentalia & habere vim eleuandi pœnitentis opera ut ex opere operato sint satisfactoria, seu sint pœnitentia sacramentalis. Tertiò ob illa verba minorè imponi posse pœnitentiam, ne sacerdos nimis oneret pœnitentem, &c. Hanc sententiam præter D. Thomam, sequuntur plures, quos congerit, & sequitur Diana de Sacram. resol. 97. & p. 6. trac. 7. resol. 5. & p. 9. trac. 9. resol. 54, & p. 10. trac. 16. resol. 1.*

Tertia

Tertia difficultas, quæ opera imponi possint in pœnitentiam? Respondetur quod omnia opera satisfactoria de quibus supra. An autem imponi possit opus applicandum defunctis. Negant Vega to. 2. c. 64. cas. 4. Ioan. Sancius disput. 16. nu. 1. verius tamen est quod id fieri possit. Diana de Sacram. resol. 54. sed dubium est quomodo satisfactio sacramentalis possit applicari defunctis; cum enim sit sacramentalis, & ex opere operato pœnæ peccati confessi, faciat remissionem, nõ videtur quomodo defunctis applicari possit. Respondetur applicari defunctis satisfactione illa quoad id quod habet ex opere operatis, non vero quoad id quod habet ex opere operato.

Quarta difficultas, an possit confessarius pro pœnitentia imponere pœnitenti, quod per aliquod dies abstineat à communionem? Certum est quod possit ipsa cõmunio pro pœnitentia imponi: difficultas est de ipsa cessatione? Et respondetur affirmatiuè, in casu quo Confessarius iudi-

caret hic, & nunc magis pœnitenti expedire à communionem cessare, quam ad illam accedere, etiam si non sit peccati mortalis conscientia.

Quinta difficultas, an possit imponi opus purè internũ, vt moribundo, vt corde ter inuocet nomen *Iesu*? Respondetur quod sic; quia licet pœnitentia sit pars integralis sacramenti, sensibilis esse tamen non debet, sicut est sacramentum, in se sensibile, sed sufficit quod sit ratione impositionis confessarij, & acceptationis pœnitentis vt disput. 3. q. 2. dictum est.

Sexta difficultas, an possit imponi opus alias præceptũ? Communis responsio est affirmatiua; licet (nisi sacerdos se explicet) semper intelligatur opus supererogationis.

Quot autem peccata committat, qui opus debitum ex præcepto v. g. Ecclesiæ, & Cõfessarij omittit, vt ieiuniũ? Respondetur, quod duplex; quia duo intercedunt motiua specie diuersa, temperantiæ nimirum, vt ab Ecclesia, & Pœnitentiæ, vt à Confessario præcipitur.

QVÆSTIO IV.

De pœnitentis obligatione ad acceptandam, & implendam pœnitentiam.

PLures sunt difficultates de hac materia dissolvendæ. Prima est, an pœnitens sub mortali teneatur cōfessarij pœnitentiam acceptare, & acceptatam implere? Est prima, Scoti, & aliorum apud Vasquez q. 94. art. 2. dub. 1. sententia, quod pœnitens non teneatur Confessarij pœnitentiam acceptare, si tamē acceptet, illam teneatur ad implere.

Secunda sententia docet neque esse obligationem acceptandi, neque implendi. Hanc sententiam docuit Caietanus, & licet aliqui eam nota inurant improbabilitatis, & alia, etiam maiori, nihilominus non desunt, non solum, qui illam probabilem vocant, verum etiam qui illam sequuntur: illā probabilem vocant Sotus, Zerola, Ioānes de la cruz, Villalobos & alij apud Dianam to. 1.

tract. 15. resol. 52. ob hoc docet Reginaldus, Homobonus, Molfesius, & alij apud eundem Dianam, confessarium non posse dimittere pœnitentem absque absolute, qui nolet vel leuem pœnitentiam acceptare. Hoc tamen merito limitat Faber, quod licet hæc opinio sit vera in praxi tamen de facili non est in vsu ponēda, eo quod difficile sit inuenire aliquē, qui bona fide confiteatur, adeo faxeum, qui nolit vel tantillum pœnitentiæ acceptare, vnde, qui nolet, nec ter *Iesus* dicere, non videretur bene dispositus, & huius ratione esset dimittendus, nisi de opposito constaret, quia fortē velet hanc sequi sententiam. Auctores vero qui illam sequuntur sunt, Faber citatus, in 4. dist. 19. q. vnica disput. 35. cap. 10. nu. 26. Pharaonius de pœnit. sess. 22. cas. 10.

Gre.

Grego. Ruiz, Raphael de Cæsare, Beia, Naua, Yribarne, & Pitigianus apud Dianam loco citato.

Tertia sententia verior, & communior est pœnitentem obligari, ad acceptandam pœnitentiam, & acceptatâ executioni mandare. Pro hac sententia innumeros ferè refert Diana vbi supra, vnde à tali relatione est abstinendû.

Probatur primò, Sacrosancti Concilij Tridentini testimonio sess. 14. vbi sic dicitur: *Debent ergo Sacerdotes Domini, quântum spiritus, & prudentia suggererit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate salutare, & conuenientes iniungere satisfactiones: ne forsità peccatis conniueant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, leuissima quadam opera pro grauissimis delictis iniungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut satisfactio quam imponunt non sit tantum ad nouæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem. Nam clauēs Sacerdo-*

tum non ad soluendum dumtaxat, sed ad ligandum concessas etiã antiqui Patres & credunt, & docent.

Probatur secundò, ratione desumpta ex mox citaris Tridentini verbis; nam Sacerdos habet clauēs non solum soluendi pœnitentem, verum etiam ligandi; atqui non haberet potestatem ligandi si pœnitens posset non acceptare pœnitentiam, & acceptatam nō implere, ergo Maior est de fide. Minor probatur; nam sicut iudex humanus non haberet vim ligandi reū, si reus posset multatâ, vel pœnam subterfugere, ita Sacerdos non habebit vim ligandi pœnitentem, si semel pœnitens posset pœnitentiam impositam subterfugere. Confirmatur ex eodem Concilio, nam vult, quod Sacerdos conuenientes iniungat pœnitentias, & quod si leues iniungat conniueat pœnitentium peccatis, & sic eorundem participes fiat peccatorum; atqui hoc verum non esset, si pœnitens non teneretur illas pœnitentias acceptare, nec acceptatas implere, si enim le-

ues, vel nullas etiam imponeret pœnitentias faceret id ad quod pœnitens ius habet, & cooperetur rei, quam pœnitens facere potest: si enim pœnitens non tenetur pœnitentiam acceptare, nec Confessarius imponere, contra id quod supra stabilitum fuit.

Secunda difficultas, an pœnitens in aliquo casu excusetur saltem à mortali ab exequenda satisfactione iniuncta? Respondent aliqui affirmatiuè, quando scilicet materia est leuis, siue sit iniuncta pro veniali, siue pro mortali, vt si quis nō recitet pœnitentiam vnus *Miserere*, videatur Dianap. 6. trac. 6. miscell. resol. 46. Vbi aliam proponit difficultatem, an scilicet pœnitens relinquens pœnitentiam grauem pro solis venialibus impositam, vt si relinquat volūtariè septem psalmos pro pœnitentia impositos, vel ieiunium, &c. peccet mortaliter, an venialiter. P. Suarez apud eundem Dianam vbi supra, putat quod relinquere pœnitentiam grauem pro solis venialibus impositam, sit solum peccatum veniale,

Sed incipiendo ab hoc vltimo, dico esse peccatū mortale grauem non ponere pœnitentiam etiam pro venialibus impositā. Ita Præpositus apud Dianam, cui addo Henriquez de sacram. c. 20. nu. 11. Coninch, hic dub. 9. num. 81. Fagundez lib. 9. de 2. Eccles. præcept. c. 3. num. 13. Et ratio est, quia materiæ grauitas, vel satisfactionis, & obligationis, nō desumitur ex peccato pro quo imponitur, sed ex re quæ præcipitur; ergo cum in hoc casu res grauis præcipiatur, & materia grauis erit, & obligatio grauis; quid enim refert, quod peccatum graue, vel leue sit pro quo pœnitentia datur, si semel materia præcepta grauis est? Si enim quis voueret ieiunium in suorum venialium expiationem, & illud non implet, certè mortaliter peccaret, & hoc non ob aliam rationem, nisi quia voti materia, quæ transgreditur grauis est, etiam si peccatum veniale pro quo expiando votum factum est, res leuis sit.

Nec prima resolutio placeat, imò valde displicet, sicut etiam

etiam displicet Nugno q. 13. art. 2. diff. 3. concl. 4. Vnde dico, quod volūtariè relinquerè pœnitentiã quantumuis leuem, semper sit peccatum mortale: quod probo cum Nugno. Quia semper est peccatum mortale sacramentum volūtariè facere mutilum, non integrum, imperfectum; atqui relinquens pœnitentiã leuem facit sacramētum mutilum, non integrum, imperfectum; ergo peccat mortaliter. Minor certissima est, eo namque ipso quod satisfactio non ponatur, priuatur sacramentum sua parte perfectiua, & integrali, ac subinde imperfectum, & non integrum ponitur. Maior etiam certa videtur, nam cum sacramentū res grauiſſima sit, sequitur, quod illud ponere volūtariè mutilum, non integrum, imperfectum, malum, seu sacrilegium grauiſſimum erit, Nec valet dicere quod illa iniuria, quæ fit sacramento, nō sit malum grauiſſimum, sed valde leue, cum materia illa, qua fit talis iniuria valde leuis sit. Nā contra est, quia iurare rem leuiſſimam, sed falsò, peccatum

mortale est, vt omnes tradūt, & hoc non ob aliam rationē, nisi quia licet res illa, quæ iuramento falso affirmatur leuiſſima sit, iniuria tamen, quæ fit creatori, dum in testem falsi vocatur, res grauiſſima est; ergo similiter, licet illa satisfactio, quæ omittitur res leuiſſima sit, iniuria tamen, quæ fit sacramento, dum mutilum volūtariè redditur, grauiſſima est. Confirmatur hoc, quia, vt communis docet sententia, verba illa consecrandi calicis: *Novi, & æterni testamenti, &c.* non sunt de essentia consecrationis, sed solum de integritate, & perfectione, & tamen omnes volunt, quod si relinquantur peccatum mortale sit; & in tantum volunt quod relinquere particulam *enim* nō sit mortale, quia neque de essentia consecrationis est, neque de eius integritate. Item si quis dimidiū canonis relinquat, mortaliter peccat, vt omnes tradunt (cū tamē in se materia parua sit) & hoc non ob aliam rationē, nisi quia prout canonis materia, grauis censetur, cum tamen nec ad essentiam sacra-

menti pertineat, nec ad integritatem illius, & si fiat comparatio inter *communicantes* v.g. & vnum *miserere*, quod sit pœnitentia sacramentalis, videbitur quod illud *miserere* sit materia grauior, quam sit ipsum *communicantes*.

Nota tamen cum eodem Nugno, quod licet relinquere paruam satisfactionem sit peccatum mortale ob traditas rationes, non tamen erit peccatum mortale aliquam eiusdem satisfactionis relinquere partem etiam si alias sit maior, quam integra pœnitentia leuis, quia tunc mutilum non redditur sacramentum, & quia materiæ grauitas non semper ex rei quantitate metitur, sed formaliter, vel ex sui necessitate quandoque accipitur, vt in præfenti contingit.

Tertia difficultas, an pœnitentia debeat ab ipso pœnitente poni, an vero possit etiã poni per alium? Certum est non posse, sua sponte, pœnitentem, alium substituere, qui pœnitentiam sibi impostam persoluat. Colligitur hoc ex Tridentino sess. 14. c. 3. &

can. 4. vbi definitur quod huius sacramenti partes sint: actus ipsius pœnitentis nempe contritio, Confessio, & satisfactio, ac proinde satisfactio non potest per alium, saltem pœnitentis sponte electũ executioni mandari. & ratio esse videtur, quia sacramentalis satisfactio, opus personale est, ac proinde non potest per aliũ poni; sicut enim non potest quis audire Missã per alium, ieiunare per aliũ, recitare officium per alium, ita nec satisfacere per alium. Difficultas ergo est, an ex Confessarij facultate possit quis satisfacere; vt si confessarius sic pœnitentiã imponat *ieiunabis semel pro tuorum satisfactione peccatorũ si id præstare poteris, secus id per aliũ præstabis*.

Affirmat Suarez disput. 38. sect. 9, At melius negat Vasquez q. 54. art. 2. dnb. 1. nu. 10. Coninchus disput. 10. nu. 66. & 82. Lugo disput. 25. nu. 82. & alij: Probatur 1. ex Sacri Tridentini Concilij verbis supra relatis, dum dicit partes sacramenti Pœnitentiæ esse ipsius pœnitentis actus, nempe

nempe contritionem, Confessionem, & satisfactionem? Secundò quia satisfactio poni debet, ex confessarij præcepto; atqui ille, cui ego meam committo satisfactionem peragendam, illam non ponit ex Confessarij præcepto, sed ex mea iussione, & commissione; ergo illa nequit esse satisfactio sacramentalis, suum producens effectum ex opere operato. Aduerte hic vnum hanc sententiam procedere de illis operibus, quæ solius sunt pœnitentis, vt ieiunium oratio, auditio sacri, secus de illis, quæ per alios fieri solent vt datio elemosinæ per seruum, nam si de istis loquimur operibus, certum est per alium fieri posse; vnde elemosina per seruum data ex Domini imperio sacramentalis est, & ratio discriminis est, quia in istis operibus seruus v.g. vt purum se habet instrumentum, & actio instrumenti, actio censetur principalis agentis, & quod per instrumentum facimus per nos ipsos facere censetur. At vero in ieiunio v. g. non sic res se habet, nam ieiunium non di-

citus iubentis, sed ieiunantis; nullus namque ieiunare dicitur, quia alius pro se ieiunat.

Quarta difficultas, an qui tenebatur tali sabbato ieiunare ob pœnitentiam à confessario datam, si id obliuiscatur teneatur postea alio sabbato ieiunare, an non?

Respondetur debere alio sabbato ieiunare: nisi aliud constet de confessarij intentione, quod fuerit illi sabbato alligata, & voluerit illud ieiunium vt illius diei pondus, secus si non constet, quia cõmuniter præsumitur, sic suam nõ alligere intentionem. Addunt tamen aliqui, posse alia feria ieiunare, quia illa circumstantia leuis videtur.

Sexta difficultas, an qui per mensem habuit pœnitentiam audiendi sacrum, festiuis diebus teneatur duos audire? Respondetur negatiuè quia vnica auditione vtrique præcepto satisfieri potest. Sicut enim, vt N. Lezzana docet V. indul. 9. potest quis eodem opere varias lucrari indulgentias, vt eadem corona, eadem communionem potest

rest lucrari indulgentias V. sanctorum S. Caroli, &c. & varijs applicare defunctis, sibi enim vni sufficit, ita eadem sacri auditione potest quis satisfacere præcepto Ecclesiæ, & confessorij. Et sicut potest, quis eadem die plures lucrari indulgentias pluries visitando Ecclesiam, vel altare &c. siue indulgentia perpetua sit, siue non, quando indulgentia conceditur illimitatè talè visitanti Ecclesiam, vel talè recitanti orationem, ita &c. Benè verum est, vt hoc obiter dicatur, quod Urbanus Octauus in indulgentiarum formulis apposuit illa verba: *volumus autè si alias pro Christi fidelibus in quocunque anni die dictam Ecclesiam, siue capellam, aut altare in ea situm visitantibus aliam indulgentiam &c. concesserimus presentes nulla sint* vbi notanda venit illa particula *concesserimus*, quæ non ad aliorum Pontificum indulgentias refertur, sed ad proprias; de hoc tamē suo loco.

Septima difficultas, an si Confessorius imponat pro pœnitentia dationem eleemosi-

næ pauperibus, satisfaciat pœnitens si illam largiatur parètibus suis, domesticis &c. si pauperes sint, & aliunde eos alere teneatur? Respondetur affirmatiuè, quia benigna interpretatione censetur, confessorium, tali eleemosina, contentum esse, etiam si alias ex charitatis præcepto eos pœnitens alere teneatur; quod enim quis teneatur alere parentes extremò indigentes, vel grauitè, nihil facit, ad hoc, vt Confessorij præcepto satisfaciat de danda eleemosina; alioqui neque satisfaceret dando extremè indigenti, quia etiam istum pœnitens ex Charitate alere tenetur Ita Leander de Pœnit. q. 47. qui addit, quod qui ex confessorij præcepto integrè tenetur recitare Rosarium, potest illud diuidere & tribus recitare diebus. Item illum cui iniunctum est in pœnitentiâ, vt quotidie per vnum annum, mensem, vel hebdomadam, Psalmos, vel coronam recitet, satisfacit si vno, vel duobus, vel tribus recitet diebus, ratio est, quia in pœnitentis, vel satisfactionibus melius

per

per se est præuenire, quam postponere; hanc sententiam libētius admitterem si satisfactio pro animabus Purgatorij esset facienda.

Octaua difficultas, an qui tenetur ob pœnitentiam Sanctorum litanias recitare, teneatur recitare preces, & orationes? Respondetur negatiuè, nomine namque litaniarū, præces, & orationes non veniunt, cum sint res distinctæ, & separabiles, litanix enim propriè, Sanctorum sunt inuocationes: puto tamen venire liberationes, & rogationes vsque ad pater noster, quia videntur eandem continuare orationem. Putat etiā Leander q. 73 posse pœnitentem suam pœnitentiam, quando est res recitanda vocaliter, vt litanix, corona, &c. mētaliter recitare posse, quia putat pœnitentē sua sponte posse (saltem in melius) suam pœnitentiam commutare, de quo postea.

Nona difficultas, an pœnitens, qui tenetur ex pœnitentia recitare B. V. coronam, satisfaciatur recitando eiusdem Virginis officiū, quod ex de-

uotione solet recitare? Affirmatiuè respondet Bonacina apud Dianam de sacram. resol. 106. & rationem assignat, quia pœnitentiæ obligatio cessat non solum per indulgentias, verum etiam per remissionem pœnæ, alia via obtentam, vt per alia opera satisfactoria; hanc sententiam limitat Diana, vt non procedat de pœnitentia medicinali; Vnde inferunt, quod sicut nō tenetur pœnitens pœnitentiā exequi, quando pœnas peccatis dubitas per indulgentiā cassat; ita quando easdem pœnas cassat per alia opera satisfactoria. Sed hæc sententia non placet, quia licet iste re vera ponat æqualiter satisfactiuum, negari tamen non potest, quod tunc non ponat sacramentum mutilum, & imperfectum, quod fieri nullo modo debet: deinde satisfactio sacramentalis non solum facit pœnæ remissionem, verum etiam gratiæ infusionem, quod alia opera satisfactoria non præstant. Sed de hoc infra, de indulgentijs.

Decima difficultas, an pœnitens peccet differendo pœnitentiam?

nitentiã? Dico primò; *quando Confessarius non limitauit pœnitentiã tempus, sed absolute pœnitentiã imposuit, potest ad annũ differri.* Ita N. Thomas à Iesu in tribunali conscientie trac. 3. c. 2. dub. 9. & alij apud Dianam p. 3. tract. 5. resol. 15. & p. 10. tract. 12. resol. 42. Et ratio est, quia sicut quis commissum peccatum non tenetur statim confiteri, sed potest confessionem per annum differre; ita & satisfactionem illimitatam differre potest. Dico secundò: *quando Confessarius limitauit pœnitentiã ad hebdomadam, vel mensem posse differri per aliquod dies; ut si quis teneatur quolibet mense communicare, si differat per 6. vel 8. dies non est peccatum graue, imò neque leue si ex aliqua causa id fiat, ut quia est aliquod festũ, vel indulgentia, &c.* Si teneatur communicare per singulas hebdomadas, nõ erit peccatum graue si differat per duos, vel tres dies, & nullum peccatum erit si ex causa id fiat. Dico tertio: *quando Confessarius determinat diem, ita ut opus alligetur diei; differri*

nõ potest, sicut præcepta Ecclesiæ alligata diei differri non possunt, ut ieiunium, officium diuinum, Missa, &c. obseruandum tamen est, quod licet Confessarij præceptum aliquãdo videatur diei affixum, ut cum dicit *recitabis die Sabati coronam in honorem B. V. ieiunabis feria 6. in honore passionis Dominicæ;* tamen nõ est, sed attendit positiuè ad operis substantiam magis, quam ad tẽporis determinationem; & quã ad B. V. & passionis Dominicæ honorẽ, & tunc peccatũ saltẽ graue, nõ erit illa opera differre; tunc autem Confessarij præceptum est fixum, alligatumque diei, quãdo potissimè diem intendit; ut si dicat: *in honorem diei veneris in quo Christi passio exequuta est, ieiunabis &c.* similiter si dicat: *In honorem diei Sabati, qui est dies Virgini dicatus coronam B. V. recitabis, &c.* Præstat hoc scire, quia quando pœnitentiã priori modo imponitur, si tũc non impleatur, impleri postea debet. At verò quando posteriori modo, nulla est obligatio ponendi illam, quantũ est ex Confessarij præcepto, quia

quia cum opus diei alligatū præcitur, illo transacto obligatio cessat, vt patet de officio diuino, ieiunio, &c. Licet quantum ad præceptum diuinum de non ponendo sacramentum mutilū, poni debeat.

Vndecima difficultas est, an poenitens, qui tenetur recitare coram tali imagine, satisfaciat recitando alibi, & qui tenetur recitare flexis genibus, teneatur sic recitare, an vero id possit alio modo exequi? Respondet Vega apud Dianam de sacram. affirmatiuè, quia substantiam, non cir-

cunstantiam operis attendit Confessarius. Sed distinguendum est; nam aliquando circunstantia transit in substantiam operis, aliquando pura remanet circunstantia: tunc transit in operis substantiam (quātum ad præsens attinet) quando Confessarius illā apposuit, quia aduertit illam nō esse minus poenalem, quam opus ipsum, secus quādo parum poenalis est. Vnde videmus aliquos velle potius plures recitare coronas ambulātes, vel sedentes, quam vnā genibus flexis.

Q V A E S T I O V .

Quis possit poenitentiam commutare sacramentalem.

DE pluribus queri potest, an possint poenitentia commutare? vt de poenitente ipso, Confessario proprio, seu eo qui confessionem audiuit, & extraneo, qui nimirum confessionem non audiuit.

Queritur ergo primò, an poenitens ipse, suam possit commutare poenitentia, in melius?

Affirmatiuè respondent plures apud Dianā p. 1. tract. 15. & 1. miscell. resol. 53. & de sacram. resol. item 53 & p. 10. tract. 16. resol. 25. ratio potissima huius sententiae est, quia quoties quis abundantiosem offert pro debito solutionem, ad quam ex lege, vel præcepto est adstrictus, legem, vel

præceptum non soluit, sed abundantius implet; nec censendum est nouam legem, poenitentem sibi propria imponere auctoritate, mutando poenitentiam, nec iudicij actū exercere, & iurisdictionis, sed legem, vel Confessarij præceptum vberius, & abundantius implere. Verior tamen, & communior sententia oppositum tenet. Vnde dico *non posse poenitentem suam, etiam in melius, commutare poenitentiam.* Iste est fidelium vsus, & sensus, vt videre est apud Sanchez in præcepta lib. 4. c. 11. num. 36.

Probatur conclusio, quia poenitentiae commutatio est actio sacramentalis, & iurisdictionis actus, ipsius Confessarij proprius, tanquam superioris, & iudicis; sed poenitens erga se ipsum nullā potest sacramentalem exercere actionem; nullam habet in se spiritualement iurisdictionē, non est sibi met ipsi iudex, & superior, ergo non potest suā poenitentiam commutare.

Sed dices; Quoniam vouēs potest suum votum in melius commutare, & tamen vouens

præcisè spiritualement non habet iurisdictionem, non est sibi superior, &c. ergo etiam poterit, poenitens suā in melius commutare poenitentiam, etiam si spiritualement non habeat in se ipsum iurisdictionē, nec superioritatem. Nam respondetur diuersam esse voti, & satisfactionis rationem; nā votum est obligatio, quam sibi vouens imponit, in gratiam illius, cui votum dirigitur; ac proinde si vouens iudicat se magis placere illi, cui votum ordinatur per opus melius in illud potest votum suum commutare. At vero poenitentia, est opus præceptum, obedientiae includens exercitiū; atqui non est obedientiae exercitiū vbi homo pro suo operatur iudicio, & pro sua voluntate, non pro iudicio, & voluntate superioris. Si enim semel ille cui præceptū factum est posset illud in melius commutare, multa sequerentur inconuenientia, posset namq; quis ieiunium sibi præceptum, in Missæ auditionem commutare, vel in aliud opus melius; posset quis diuinum commutare officium in vnam cōmunionem

nionem cum hæc absolute sit melior, & sic deinceps; per quæ patet quid dicendum sit ad potissimam sententiæ oppositæ rationem: præcipiens namque rem præceptam requirit, non meliorem: nec verum est, quod abundantius legem, vel præceptum implet, qui abundantior pro debito offert solutionem, cum præcepti natura, & legis rem præceptam exigat, nec subditi voluntati relinquit, quod aliam offerat etiâ meliorem.

Quæritur secundo, an idem Confessarius, qui confessionem audiuit, possit poenitentiam commutare? Est certum posse Confessarium poenitentiam commutare intra eandem confessionem, seu durante eodem tribunali, & iudicio; imò etiâ certum est id posse facere in alia confessione, dummodo recordetur confessionis, vel status poenitentis; an autem quando nullo modo recordatur nec confessionis, nec peccatorum, saltem in confusò, nec status poenitentis, ex mox subiiciendis patebit.

Difficultas ergo præsens ad hoc reuocatur, an idem Con-

fessarius possit poenitentiam commutare extra confessionem, siue parum, siue longum tempus transferit? Aliqui volunt posse quidem eundem Confessarium poenitentiam extra confessionem commutare, sed non post longum tempus, sed intra tres, vel 4. vel ad summum 8. dies; & rationem assignant, quia ad hoc, ut hæc fiat commutatio, oportet, quod secunda poenitentia, ut sit sacramentalis aliquam habeat cum sacramento unionem; atqui illam habere non potest post longum tempus; ergo &c. Ego quidem existimo requiri, ut fiat poenitentia commutatio, & illa secunda sit verè sacramentalis, & vim suam habeat ex opere operato, quod aliquam habeat cum sacramento unionem, alioqui si nulla haberet, ab ipso vim suam participare non posset; certum namque est satisfactionem vim suam habere à sacramento cum ab eo eleuetur, ut ex opere operato satisficiat. Sed etiâ existimo posse talem unionem habere, etiam post longum tempus, ad quod sufficit, quod actio commutativa ad præ-

ritam referatur cōfessionem, & in illius virtute fiat, pro quo requiritur quod Confessarius aliquam saltem cōfusam habeat confessionis notitiā, vel ex peccatorum saltem confusa memoria, vel datę pœnitentię, vel status pœnitentis, &c. Si enim satisfactio post longum tempus posita, suam habet cum sacramento vnionem, cum tūc temporis illud compleat, & perficiat, quare etiam illa secunda pœnitentia suam non poterit habere vnionem cum eodem sacramento, præsertim cum cēsetur adhuc virtualiter durare, cum adhuc satisfactio posita non sit; & sic, si virtualiter adhuc durat, in virtute illius poterit secunda satisfactio virtutem habere, & sacramentalem esse, quamdiu namque satisfactio posita nō est, adhuc sacramentale iudicium renouari potest, ac subinde saltem virtualiter durat, suam expectans vt ita dicā renouationē.

Quæres tertio, an alius Cōfessarius possit pœnitentiam mutare, vel minuere? Aliqui negant id fieri posse, vt Vasquez q. 94. ar. 2. dub. 3. Ledef-

ma to. 1. tract. de pœnit. c. 23. concl. 8. dub. 2. & alij, ea ratione, quia par in parem non habet imperium, *L. ille à quo S. tempestiuum, ff. ad Trebell.* & quia ad retractandam, seu reuocandam vnus iudicis sententię, superior per viam appellationis adiri debet, quia æqualis id facere nequit *cap. dilectus 2. de rescriptis. & c. vt debitus honor, de appellat. & L. si quis aduersus, C. de precibus Imper. offer.* Hęc tamen ratio non probat, quia secundus sacerdos pœnitentię commutans nullum exercet imperiū in primum Sacerdotem, sed in pœnitentem, nec prioris reuocat Sacerdotis sententię, sed suam profert, non ad derogandum prius iudicium, sed ad pœnitentis indigentię cōsulendum, in cuius fauorem, & sacramentum, & pœnitentię iteratio concessa est. Vt verum fatear, hęc sententię scholasticè semper mihi visa est probabilior, quam etiam defendit Nugnus q. 13. dub. 4 & ratio est, quia vel iste secundus Confessarius talem facit commutationem in sacramento, vel extra, neutrum videtur

detur scholasticè sustinendum; ergo. Minorem ostêdo; nam si illam facit commutationem intra sacramentum, sequitur, quod illa pœnitentia non sit satisfactio sacramentalis illius sacramenti, cuius erat pœnitentia mutata, sed noui sacramenti; cum enim, vt præcedenti quæsito dicebatur, pœnitentia mutari non possit in aliam sacramentalê, nisi aliquam habeat cum suo sacramento vnionem, ad quã requiritur, quod commutans, commutariuam actionem ad sacramentum illud referat, ad quod requiritur aliqua saltê confusa illius cognitio, quam eum non habeat secûdus Sacerdos, debet illi dari per peccatorum nouam confessionê, ac proinde nouum fiet sacramentum, & sic ista satisfactio non erit illius antiquæ mutatio, sed noua, huius noui sacramenti, & sic illud primum sacramentum non manebit integrum, sed mutilum, & imperfectum; quod licet concedat Lugo nu. 102. grande tamen inconueniens est, vt supra dicebatur, cû hoc sit contra præceptum diuinû de sa-

cramentorû integritate. Maneat ergo non posse fieri talê commutationem intra sacramentum, cum tunc illa satisfactio non priori corresponderet sacramentò, sed huic præfenti; nec ab illa suam acciperet virtutê, sed ab isto. Neque etiam talis mutatio fieri potest ab isto secundo Sacerdote extra sacramentum, quia cum satisfactio sacramentalis sit, extra sacramentum poni non potest. Tum quia Sacerdos, nullam proferre potest sententiam, nullum iudicium in pœnitentem extra sacramentum; cum hoc fiat potestate clauium; vnde sicut iste secundus Sacerdos non habet potestatem absoluendi extra sacramentum, ita neque ligandi; & sic pœnitentem ligare non poterit ad nouam ponendam satisfactionem extra sacramentum.

Dixi præcedentem sententiam scholasticè, semper mihi fuisse visam probabiliore; quia practicè recedendû non est à contraria sententia, quod nimirum secundus Confessorius possit intra sacramentum, eam facere mutationem, dixi
in-

intra sacramentum, quia mihi eorum non placet sententia, apud Dianã to. 1. tract. 15. resol. 53. qui dicunt secundũ Confessarium, etiam extra sacramentum illam posse facere mutationem, vt modo dicebamus. Practicè ergo hæc secunda sententia sequenda est, quia saltem ex principio extrinseco probabilis est, illã enim sequuntur Theologi cõmuniter, illis paucis exceptis, qui pro prima sententia sunt vocati. Tum quia iste est cõmunis Confessariorum vsus, & fidelium sensus. Ad rationem pro præcedenti sententiã adductam, responderi potest (vt est probabilis multorum sententia, apud Dianam vbi supra) non debere pœnitentem de nouo illa peccata cõfiteri, vt satisfactionis recipiat mutationẽ, sed sufficere, quod illi dicat in confessione illam satisfactionem, quam vult cõmutari, per quam sufficientes cognoscit secundus Confessarius, primam peccatorum confessionem, & per illam referre potest ad primũ sacramentum, actionem commutatiuam, & pœnitentiã ipsã;

non est autem necesse, quod ista formaliter intendantur, sed sufficit quod virtualiter.

Vnum dubiũ mouet Diana ibidem, an secundus Cõfessarius, qui non habet potestatem absoluendi à reseruatõis, super quibus pœnitentiã data est à superiore potente illa tollere, possit adhuc pœnitentiã illam commutare? & affirmatiuè cũ alijs respondet, quia in primis per absolutionẽ reseruatõ ablata est; & etiã quia licet peccata reseruata fuerint, pœnitentiã tamen imposita reseruata non manet.

Quæres vltimò, an pœnitentiã præseruatiua commutari possit? Respondetur affirmatiuè, in aliam nimirũ præseruatiuam, imò etiam in aliã non præseruatiuam, quando illius necessitas cessauit, vel alio modo prouideri potest. Addunt aliqui posse etiã tolli, quando eius necessitas ablata est, vel alio modo prouideri potest, secus esset si talis pœnitentiã, esset non solum præseruatiua, verum etiam satisfactoria, vt communiter contingit.

DISPV TATIO

DECIMA TERTIA

De indulgentijs.

Indulgentiæ nomen capi-
tur aliquando in mala
parte, pro nimia, vide-
licet, facilitate, vel condo-
nandi pœnam; quomodo iu-
dex, vel superior non puniēs
subditorum transgressionēs,
quando id facere deberet, in-
dulgens vocitatur: vel etiam
pro nimia facilitate Prælati
concedendi subditis, quod
petunt, etiam contra religio-
nis obseruantiam. Aliquan-
do etiam indulgentiæ nomen
accipitur pro discreta facili-
tate vel ad relaxandam pœ-
nam, vel ad concedendum
subditis, quod rationabiliter
petunt. Vnde malè dixit Lau-
rentius Valla lib. 4, elegan-
tiarum, malè facere Theolo-
gos dum hoc nomine in bonā
vtuntur partem, cum non so-
lum Theologi, & Sancti Pe-
tres vt D. Cyprianus Epist. ad

Iouinianum: D. Hierony. in
c. 4. Donialis: D. Augusti-
nus in Psal. 101. & alij, verū
etiam Ecclesia ipsa non infre-
quenter eo vtatur nomine in
bonam partem, vt in multis
collectis videre licet. Ergo
Theologi, & nos cum illis dū
hoc vtuntur nomine in præ-
senti materia, in bonam par-
tem vtuntur pro discreta sci-
licet pœnæ relaxatione pec-
catis debitæ, quæ discreta re-
laxatio ex opere dicitur ope-
rato, quia maiorem remittit
pœnam, vi sua, & applica-
tione, quam propriæ corre-
spondeat satisfactioni. Igitur
per indulgentiam, intelligi-
mus modum obtinendi pœ-
næ temporalis remissionem,
absque propria peccatoris sa-
tisfactione, vel satisfatione.
qui modus communis est vi-
uis, & defunctis, sicut & mo-
dus

us subueniendi alijs per suffragia, licet differant in hoc, quod suffragia, priuata, & particulari, offerri possunt potestate, indulgentiae vero nō

nisi publica, cum iurisdictione ad id requiratur. Vt autem haec materia maneat explicata sit.

Q V A E S T I O I.

An sit indulgentia, & quid sit: Vbi aliqua curiosae difficultates explicantur.

Primi, qui indulgentias negauerunt fuere Vualdenses, qui pauperes de Lugduno dicebantur. Post Vualdens illas negauit Vuicleph. Post hunc Ioannes Hus. Et vltimo Martinus Lutherus, qui primò indulgentias vocabat, *pias fidelum fraudes*, & eas nihil Purgatorij animabus prodesse. Postea vero vocauit illas, *impijssimas Pontificum fraudes*.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Datur indulgentia; seu in Ecclesia est potestas concedendi indulgentias tam viuis, quam defunctis.* Haec conclusio est de fide.

Probatur primò ex illo

Matt. 16. & 18. & Ioan. 20. *Quorum rem seritis peccata remittuntur eis: Et: quodcūque ligaueris super terram erit ligatum, & in caelis, & quodcūque solueris super terram erit solutum, & in caelis.* Quorum verborum planus sensus est, quod in Ecclesia sit potestas remittendi peccata perfectè, nempe, & quoad culpam, & quoad poenā, quoad culpā per sacramenta; quoad poenam per indulgentias; si enim illa verba de solo procederent poenitentiae sacramento, cum hoc per se culpam, non poenam, saltem totam non habeat relaxare, integra non esset in Ecclesia potestas auferendi, seu delendi peccata

cata perfectè, & absolutè, vt illa verba sonant, cum absolutè, de peccatorum remissione procedant. Plura alia Sacræ scripturæ loca adducuntur in huius veritatis confirmationem; quæ causa breuitatis omitto, videri tamen possunt in controuersistis.

Probatum secundò ex Conciliorum definitionibus, definita namque est hæc veritas in Concilio Constantiensi in Bulla Martini V. & in Tridentino sess. 25. in decreto speciali de indulgentijs: vbi sic definitur: *Cum potestas conferendi indulgentias à Christo Ecclesiæ concessa sit, atque huiusmodi potestate diuinitus sibi tradita, antiquissimis etiam temporibus illa, vsa fuerit: sacrosancta synodus indulgentiarum usum, Christiano populo maximè salutarem, & sacrorum Conciliorum auctoritate probatum, in Ecclesiâ retinendum esse docet. & præcipit, eosque anathemate damnat, qui aut inutiles esse asserunt, vel eas concedendi in Ecclesiâ potestatem esse negant.*

Sed obicies primò, si indulgentiarum vsus verè daretur;

homines tardiores efficerentur, & negligentiores, & tepidiores ad opera virtutum exercenda, quibus suorum pœnas peccatorum relaxarèt, ob spem obtinendæ relaxationis per indulgentias, atqui hoc absolum videtur; ergo.

Respondetur quod ex indulgentiarum vsu homines non fiunt tepidiores per se loquendo, sed feruentiores; quia occasione lucrandæ indulgentiæ, crescit deuotio, & Charitas erga Deum, & Sanctos, & obedientia, & reuerentia erga Pontificem, cui Deus non dedit bona temporalia distribuenda, sed maxime spiritualia. Benè verum est, quod in principio nascētis Ecclesiæ indulgentiarum vsus non erat ita frequens, quia non erat ita necessarius; cum tunc temporis fideles, essent feruentiores, & robustiores in spiritu, & sic minus pœnæ esset per indulgentias relaxandum, & modo merito frequentiores conceduntur à Pontificibus indulgentiæ, quia fideles sunt tepidiores, & parum pœnitentes, ac proinde indulgentijs iuuari debent.

Obijcies secundò. Si Ecclesia haberet potestatem concedendi indulgentias, deberet hæc potestas esse, vel ordinis, vel iurisdictionis, vel utriusque simul; Atqui non est; ergo illam Ecclesia non habet. Quod non sit ordinis probatur, quia videmus Cardinales non presbyteros ex Pontificis commissione indulgentias facere. Quod neque sit iurisdictionis patet, quia sicut in religionis Prælato cleemosinas facere, providere, vel curare infirmos non est actus iurisdictionis, sed est actus curæ pastoralis, ita in Pontifice non erit actus iurisdictionis, sed curæ pastoralis. Neque utriusque simul, ut patet, ergo.

Respondetur potestatem Ecclesiæ faciendi indulgentias esse iurisdictionis spiritualis, quam habet à Christo, & hæc potestas non est ad ligandum, sed ad soluendum. Per quæ patet differentia inter potestatem iurisdictionis ad absoluendum à culpa pœnitentem, & ad ipsum liberandum à pœna per indulgentiâ; potestas namque absoluendi

licet sit iurisdictionis, supponit tamè potestatem ordinis, ut alibi docuimus; at vero potestas concedendi indulgentias, est pura iurisdictionis potestas. Deinde licet potestas absoluendi à culpa, aliquam faciat absolutionem à pœna, hæc tamen absolutio, non est indulgètia, sed potius satisfactio, & punitio; non enim illam facit per se primò, sed secundariò, & consequenter, & per modum punitiois, non remissionis &c.

Quid autem sit indulgètia, seu quænam sit eius definitio, variè sunt Theologorum sententiæ, & variè definitur. Celebris apud modernos, est P. Suarez definitio, quod indulgentia sit; *quidam actus spiritualis iurisdictionis, quo peccator in foro Dei liberatur à reatu pœna temporalis extra sacramentum.* Sed hæc definitio non videtur indulgètiæ definitio, sed spiritualis potestatis in concedente existētis, qua indulgentiâ facit pœnarum, indulgentia enim non est actus concedentis illam, seu actus illius iurisdictionis, vel potestatis, qua concedens illam

illam concedit? nō est indulgentia in genere actionis, sed passionis; non est indulgentia in concedente (licet sit actus quo conceditur) sed in recipiente; nullus vnquam dixit, quod concedens indulgentiam, illam recipiat: *actus spiritualis iurisdictionis*, non est indulgentia, sed indulgentiā causat.

Hac ergo & alijs relictis definitionibus, sic possumus indulgentiam breuiter definire: Indulgentia est *pœna remissio*; cum enim definitio solo genere, & differentia constare debeat sub duobus tantum nominibus poni debet, vnum stat loco generis, aliud loco differentie; remissio ergo est indulgentiæ genus, quod de omnibus remissionibus prædicatur; *pœna* stat loco differentie; licet enim sint plures pœnæ, absolutè tamē, & simpliciter, & per antonomasiam nomine pœnæ illa venit, quæ peccatis correspondet; aliæ nāq; pœnæ in huius comparatione nomen pœnæ non merentur: ad ista duo nomina, alia, quæ in aliorum

uocantur; vt quod sit remissio ab habente potestatem; remissio namque absolutè fieri non potest nisi ab potestatem habente: quod fiat ex Ecclesiæ thesauro: certum namque est Ecclesiam alium non habere erarium, nisi satisfactorum Christi, & Sanctorum, quæ Ecclesiæ thesaurum constituunt. Ex sequenti tamen quæstione, magis huius definitionis bonitas elucescet, explicantes an indulgentia sit remissio, seu absolutio, vel pœnæ commutatio; antequam tamen ad illam accedamus, placet aliquas difficultates, curiosas satis, explicare.

Prima difficultas, an melius sit conferre pecuniā in elemosynam, vel ad lucrandam indulgentiam? Respondetur quod per se loquendo melius est pecuniam dare ad lucrandas indulgentias, quam in elemosynā, præsertim, quando indulgentia pro defunctis lucratur, quia tunc etiam perfectissima adest elemosyna: imò etiam quando indulgentia pro se lucratur, nisi aliunde graues sint pauperum necessitates, charitas namque

magis inclinatur ad providendum sibi, præsertim in bonis spiritualibus, quam alijs, maximè in temporalibus, quando aliunde necessitas non grassatur.

Secunda difficultas, an perfectius sit velle pœnas proprijs peccatis debitas in Purgatorio soluere, an per indulgentias cassare? videtur enim opus summè perfectionis, nõ contentari, huius vitæ pœnis, verum etiam velle, propter Dei amorem, longo etiam tempore, pati in Purgatorio? Respondetur esse quidem actum perfectionis, velle pati in Purgatorio, & velle peccatorum pœnas ibidem soluere, sed non ob id cessare debemus à boni operis exerci-

tio, unde ob patiendi in Purgatorio, desiderio, non debemus indulgentias relinquere, ne liberalem Dei largitatem contemnere videamur.

Tertia difficultas, an remissio pœnæ, quæ per indulgentiam fit, prodest, seu valeat solû in foro Ecclesiæ, an etiam in foro Dei, ita quod maneat omnino cassa, & Deus non amplius possit illam pro illo peccato exigere? Respondetur affirmatiuè, & est omnino certum; cum enim hæc pœnæ remissio fiat per applicationem satisfactionum Christi, & Sâctorum, quæ vim habent maximè in foro Dei, sequitur, quod talis pœnæ remissio pro Dei foro valeat.

Q V A E S T I O II.

An indulgentiæ largitio, sit vera, & iuridica remissio, vel absolutio, an solum solutio, vel pœnæ commutatio.

Hæc quæstio excitari potest tam de indulgentijs, quæ viuis, quam de illis,

quæ defunctis conceduntur; excitabitur tamen potissimè de illis, quæ viuis conceduntur,

tur, & postea dicetur aliquid de illis, quæ defunctis largiuntur.

Olim defendi indulgentiæ largitionem non esse propriè remissionem, seu iuridicam absolutionem, sed pœnæ commutationem, seu permutationem. Colligebam hoc ex D. Thoma apud Toletum lib. 6. cap. 22. dum dicit: *Indulgentiam esse cõmutationem pœnæ, pro pœnæ*, seu commutatione pœnæ, qua vnus pœna, in alterius pœnam mutatur. Pro quo supponebam id quod est omnino certum, vt postea videbitur, Ecclesiæ thesaurum coalescere ex satisfactionibus seu pœnis, quas Christus pro nobis sustinuit, quas sustinuit B. Virgo, & ex pœnis redundantibus Sanctorũ: & sic, posito hoc, discurrebam; dum Indulgentia Petro conceditur pœnam debenti vt centum, datur pœna, vel Christi, vel Virginis, vel alicuius Sancti vt centum, ex existentibus in Ecclesiæ thesauro, & sic datur pœna, pro pœna; dare autem pœnam pro pœna; est cõmutare pœnam pro pœna, in quo ratio saluatur iustitiæ,

quæ in pœnarum remissionibus pro foro Dei saluari debet, ne maneant peccata impunita, contra iustitiæ punitiue rationem. Saluatur in quâ iustitiæ ratio, quia in tali commutatione tantũ datur, quantum debetur. Non negabam tamen etiam aliqualem interuenire misericordiã, quod exemplo manifestabam: sit enim quispiam debitor, seu damnatus ad triremes, si alius illius loco constituatur, qui talem subeat pœnam, alio dimisso, tunc aliqua intercedit misericordia, in eo quod acceptatur iste, & alius dimittatur, est tamen principalis iustitia, cum re vera tantum pœnæ detur, quantum debetur. Sicut ergo in allato exemplo non est absolutio, vel remissio, sed pœnæ commutatio, aliquam supponens misericordiã ex parte acceptantis, ita in nostro casu, licet sit aliqua misericordia ex parte Dei acceptantis pœnam pro pœna in satisfactionem, est tamè principalis iustitia, aliquo modo commutatiua, cõsistens in permutatione rei, pro re, seu pœnæ pro pœna.

Cum

Cum autem remissio, seu absolutio non dicat in suo formali conceptu iustitiam, sed misericordiam, sequitur, quod in ea consistere nequeat indulgentiæ ratio. In foro sacramentali pœnitentiæ, dicitur homo verè absolui à peccatis, quia non ex suis meritis, vel ex eo quod aliquid de suo soluat, sed quia ex Christi meritis per sacramentum applicatis absoluitur misericorditer; absoluitur quis ab excommunicatione, à carcere, à trirremium pœna, à morte, &c. quia misericorditer soluitur, & liberatur, nō quia per commutatiuam iustitiam tantum soluat, quantum debet. Tum quia absolueret, est cōdonare quod debetur; Ecclesia autem talem non habet auctoritatem pœnas peccatis debitas condonandi, cū hoc sit potestatis excellentiæ Christi, Ecclesiæ non communicatæ, solum namq; Ecclesia potestatem habet, per virtutem clauium, applicandi satisfactiones thesauri, vt homines soluantur. Hæc doctrina colligi videtur ex *extrauag.* *Vnigenitus*, quæ est Clem. VI.

vbi indulgentiarum fundamentum non aliud ponitur, quam thesaurus meritorum Christi, B. Virginis, & Sanctorū, qui thesaurus per Ecclesiam dispensatur, & sic Ecclesia dum indulgentiam cōfert, non absoluit, sed thesaurum dispensat, vel de thesauro soluit, quantum accipiens illam, soluere debet. Armilla V. indulg. num. 6.

Sed modo re melius considerata puto, indulgentiam esse quidem commutationem, seu solutionem, vt hucusque dicta ostendunt, sed principaliter esse absolutionem. Pro quo nota, quod in indulgentiæ largitione loqui possumus vel de Deo pœnam acceptante, seu satisfactionem thesauri, pro pœna, vel satisfactione, vel loqui possumus de accipiente indulgentiam, vel de Prælate summo, vel delegato largiente: si loquamur de Deo acceptante, dico quod respectu illius rigorosa nō intercedit iustitia, sed summa liberalitas, & misericordia, quia contentatur pœna filij sui, Virginis, vel sanctorum, pro pœna ipsius rei, & hoc
ma-

maximè attenditur; si loquamur, de ipso indulgentiam recipiente, nulla intercedit iustitia, nulla solutio, nulla cõmutatio; nihil enim ipse soluit, nihil largitur pro pœna, vel satisfactione, quam exhibere tenetur, sed merè passivè se habet; si autem loquamur de Ecclesia indulgentiã concedente, negari non potest, quin aliqua intercedat iustitia: soluit enim Ecclesia pœnam illam, vel satisfactionem de thesauro suo, quam alter soluere debet: quia tamen hoc totum facit misericorditer, etiam misericordia intercedit, quia tamen hanc misericordiã facit in virtute, & potestate clauium, quæ potestas in duobus illis fundatur principijs: *Quodcũque solueris super terram &c. & quorum remisieris peccata, remittentur eis*, sequitur quod sit remissio iuridica, seu absolutio; unde indulgentia dicenda est misericordiosa absolutio, seu remissio, quod ipsum indulgentiæ nomen sonare videtur, indulgere namque relaxare est, quod est nomen misericordiæ, non iu-

stitiæ; quod innuere videntur Pontifices, dum in indulgentiarum formulis, vel diplomatibus dicere solent: misericorditer indulgemus, & per hæc patet ad obiecta, nihil enim aliud probant, nisi quod in indulgentiarum largitione, etiam aliqua intercedat iustitia, quod nos libenter concedimus. Videatur Caietanus in opus ad Iuliu Medicem. & Sotus dist. 21. q. 1. art. 2. concl. 3. Nugnus hic q. 25. art. 1. & alij communiter.

Disputant hic Theologi, an hæc resolutio procedat etiã quoad indulgentias, animabus Purgatorij, concessas? Respondetur quod non, est communis Theologorum sententia. & ratio est, quia licet indulgentiarum concessio respectu animarũ Purgatorij sit vera pœnæ solutio, non tamen est absolutio, seu iuridica remissio: est vera pœnæ solutio, quia Pontifex ex Ecclesiæ theauro tantum pro illis soluit, quantum soluere debent, non tamen est iuridica remissio, seu absolutio iudicialis, qui iudicialis ab-

solu-

solutio non nisi ad subditos extenditur; in non subditum namque iudicis potestas non extenditur, Atqui purgantes animæ, Pontificiæ non subduntur iurisdictioni; ergo. Sicut enim Pontifex nō potest purgantes animas ligare, neque solvere poterit. Nec valet quod solet Ecclesia non nūquam defunctos excommunicare, & ab excommunicatione absolueret; Nam in tantum Ecclesia defunctos excommunicare, dicitur, in quantum declarat eos; dum inter viuos degerent excommunicationem incurrisse; aut in quantum viuentibus interdicit communionem cum defuncto, quæ publicis fit orationibus: & intentum absolueret dicitur ab excommunicatione defunctos in quantum permittit viuos cum defunctis communicare; seu publicè pro illis orare, vel oblationes offerre, vel in quantum declarat eos excommunicationem non incurrisse dum inter viuos essent.

Sed petes 1. an clauū potestas, cum Ecclesiastica reincidentat potestate? Respōdetur

quod non; magis namque patet clauium potestas, quam iurisdictionio, seu potestas Ecclesiastica; quod patet, quia clauium potestas ad defunctos se extendit, dum per illā ex Ecclesiæ thesauro pro animabus purgantibus soluit; at vero potestas, seu iurisdictionio Ecclesiastica, nec ad defunctos se extendit, cum non sint subiecti Pontifici, nec ad thesaurum, cum iurisdictionio personam respiciat, non res alias;

Petes 2. quomodo differat respectu defunctorum, indulgentiarum concessio, à satisfactione, qua vnus pro alio satisfacit? Respondetur differre dupliciter. Primò quia indulgentia, publica fit auctoritate, satisfactio vero priuata, vt etiam supra notauimus. Secundò quia indulgentia fit per dispensationem boni cōmunis, ob idque publicam requirit potestatem. At vero satisfactio fit per applicationem boni priuati, ad quam nulla requiritur potestas, sed sola applicantis sufficit voluntas.

Petes tertio, quomodo intelligi-

intelligi debeat cap. *quod autem*, de poenitentis, vbi dicitur quod indulgentiæ solis subditis concedantur? Respon- detur quod intelligi debet de illis indulgentijs, quæ prima-

riò per modum absolutionis conceduntur; non de illis, quæ per modum solutionis; hæc namque etiam non subditis, vti sunt animæ purgantes, lar- giuntur.

QVÆSTIO III.

Quos effectus pariat indulgentia. Vbi aliquæ difficultates resolvuntur.

Non remittit indulgentia peccata mortalia, quia hoc est sacramentorum proprium; nec peccata venialia ratione sui, an autem ratione operis iniuncti, in quantum quod Ecclesia illud eleuat in sacramentale, diximus de sacramentalibus, probauimus enim ibi, id omnino dici debere, alioqui vel raro, vel nunquam quis indulgentiam lucraretur plenariam, vt ibi ostendimus. Neque deseruiunt indulgentiæ ad remissionem poenæ in foro externo siue Ecclesiastico, siue civili, debita. Neque tollunt poenitentias medicinales à Confessarijs, poenitentibus impo-

fitas. Vnde difficultas solum esse potest, an indulgentiæ effectus sit solum remittere illas poenitentias, quæ à Confessarijs iniunguntur, vel secū- dum antiquos canones iniungi deberent, sed propter fidelium infirmitatē, non amplius iniunguntur, an etiam remittant poenas, quæ poenitentijs illis in purgatorio respondēt. Aliqui volunt indulgentias solum remittere poenas iniunctas, vel quæ secundum antiquos canones iniungi deberent; & ratio horum est, quia indulgentiæ ab Ecclesia inductæ sunt, ob fidelium infirmitatem; videntes namque Pontifices, quod multi non

exequabantur pœnitentias à Confessariis iniunctas, prout antiqui statuebant canones, quia & nimis rigidæ erant, & nimis longæ, quia pro simplici mortali, annos septem pœnitentiæ, imponebant, & pro grauioribus alios plures; qui canones, licet essent accommodati pro prima illa spiritus ætate, quando fidelium feruor ebulliebat, non tamen pro sequentibus, quando feruor remissus, vel ferè extinctus fuit: ideo indulgentiarum vsum, qui ab Apostolis inceperat, ampliarunt Pontifices, & cæperunt concedere tot annos indulgētiarum, quadragenas, quinquagenas de iniunctis, taliter quod qui tales lucrabatur indulgentias non tenebatur illam pœnitentiam iniunctam exequi, secundum quod indulgentiæ correspondebat. Alij volunt quod indulgentiæ non solum relaxēt pœnitentis obligationem de ponenda pœnitentia à Confessario imposita, verum etiā quod verè pœna peccatis debita remittatur ad indulgētiam mensuram, & sic volunt semper remitti pœnas Purgatorij.

Ut rem hanc clarè, & breuiter explicemus: suppono 1. Summum Pontificem, vel ab ipso delegatum, posse per indulgentias remittere, nomine Dei, ex iusta causa pœnitentias iniunctas; & ratio est, quia Pontifex habet potestatem à Christo ligandi, & soluendi; ergo si potest soluere pœnitentem per indulgentiam, à pœnis peccatis remissis, debitis, poterit etiam eundem pœnitentem soluere, quantum ad hoc; quia licet verum pūtem, per indulgentiam auferentē peccatorum confessorum pœnas, cessare obligationem ponendi satisfactionem pro illis, cum tunc non sit necesse, per cessationem pœnæ, tamen puto aliunde debere semper aliquam poni, ob integritatem sacramenti; est enim de iure diuino, quod sacramentū voluntariè, & sine necessitate nō ponatur mutilum, vt disput. præcedenti fuit visum. Puto tamen quod quando indulgentia est lucranda, vel iubileum, possit cōfessarius leues imponere pœnitentias, monendo pœnitentem, vt pro pœnis, peccatis confessis, debitis, indul-

indulgentiam, vel iubileum applicet, vel lucretur. Idem facere poterit, quâdo eundem reperit pœnitentem multis pœnitentijs, in ante factis cōfessionibus, datis, grauatam, tunc enim poterit applicare illarum satisfactionum loco aliquam indulgentiam, vt est indulgentia plenaria salutationis Angelicæ, &c.

Suppono secundò, per indulgentiam semper remitti peccatorum pœnas; & sic, pœnitentem non solum liberari ab iniunctis, verum etiam à pœnis, respondentibus saltē, pœnitentiæ iniunctæ, quæ solui debebant, vel in hac vita, vel in Purgatorio. Hoc certum est inter catholicos, cum enim Ecclesia per indulgentias id facere possit, credendū est de facto id facere, alias per indulgentias potius obesset recipiēti, quam prodesset, nam recipiens accipiendo indulgentiam liberaretur à Cōfessarij pœnitentiæ ponenda, non à pœnis, peccatorum cōfessorum, debitis, & si illam indulgentiam non lucraretur, per satisfactionē, vel per pœnitentiæ executionē ex ope-

re operato, etiam à pœnis liberaretur. Vnde qui lucratur indulgentiam plenariam omnium pœnarum quas debet, ab omnibus Purgatorij pœnis liberatur, & ab omnibus pœnitentijs iniunctis in puram peccatorum punitionem, non tamen à pœnitentijs iniunctis in remedium, & medicinam peccatorum, nec prout sunt sacramentorum factorum cōplementa. His positis difficultas potissima inter Theologos ad hoc reuocatur, an de facto per indulgentias, quæ sunt in vsu, solum pœna remittatur, quæ correspondet pœnitentijs à Cōfessario iniunctis, an etiam remittatur pœna alijs peccatis correspondens, pro quibus ille pœnitentiæ non sunt iniunctæ.

Prima sententia est, quod sola pœna remittatur, pro qua pœnitentiæ iniuncta fuit. Ita Caietanus opusc. de indulg. cap. 2. & 7. Petrus Soto lect. 2. Durândus, Paludanus, & Adrianus, apud Suarez disput. 50. sect. 3. nu. 2.

Secunda sententiæ est, quod indulgentia ad vtranque pœnam extendatur. Hanc sequi-

etur Suarez, post alios quosdã quos pro se refert.

Nostra sententia sequenti explicatur cõclusionione. *Quando in indulgentia concessione declaratur, esse pro iniunctis pœnitentiæ, solum pœna debita illis peccatis, pro quibus pœnitentiæ iniunctæ sunt delentur: quando vero indulgentia absolute conceditur, & pœna debita illis peccatis, pro quibus pœnitentiæ iniunctæ sunt remittuntur, & etiam illæ, quæ alijs peccatis pro quibus illæ pœnitentiæ iniunctæ non sunt.* Hanc sententiam sequitur Dominicus Sotus, Nauar. Ledesma, Corduba apud Suarez supra, & communiter moderni, & ita declarasse dicitur Pius V. priuatum interrogatus. Hæc cõclusio ex se clara est, cum sit conformis indulgentiarum formulis, quibus standum est, nisi de opposito clarissime cõstat, & etiam conueniat cum communi dicto, quod indulgentiæ, tantum valent, quantum sonant. Sed vt hæc difficultas vnde quaque soluta maneat, aliquas proponamus difficultates.

Prima difficultas est, an ad

hoc, quod indulgentia suum producat effectũ requiratur, quod qui illam lucratur sit in gratia? Conueniunt ferè omnes Theologi, quod ad hoc, quod indulgentia suum producat effectum, non requiritur gratiæ status, pro eo tempore, quo præscripta opera, saltem omnia exequantur, vt patet in Iubileo; nõ enim necesse est quod lucrans illud, in hebdomadæ principio quando incipit præstare opera designata; vt visitare Ecclesias, facere eleemosynam, &c. sic in gratia, alioqui deberet primum opus faciendum esse cõfessio; vnde videmus, quod fideles relinquunt pro vltimo opere confessionem, & communionem. Et huius rei ratio est, quia indulgentiæ effectus, non causatur ex opere, quod Pontifex præscribit, sed ex satisfactionibus Christi, & Sãctorum; ergo quamuis illud opus fiat in statu peccati, ac proinde satisfactorium nõ sit, indulgentia obtinebitur.

Tempus autem quo indulgentia causatur, est illud instans, in quo verum est dicere nunc omnia oper præscripta, sunt

sunt perfecta ; an autem hoc instans sit intrinsicum, vel extrinsecum diximus de *sacram. in genere* ; vnde si concedatur indulgentia ieiunantibus feria sexta, vel sabbato, cum primum dies censetur elapsa, indulgentia lucratur, licet lucrans tunc de ea non cogitet. An autem opus præscriptum debeat esse bonum, & quomodo, sequenti difficultate dicetur.

Difficultas ergo præsens stat in hoc, an gratiæ status requiratur ad hoc vt indulgentia ipsa lucretur. Vt nostram intelligas resolutionem nota, quod sicut in sacramentis aliud est suscipere sacramentum, & effectum simul, & aliud est suscipere sacramentum tantum; ita in præsentis aliud est suscipere indulgentiam, & effectum eius, nempe poenæ remissionem, & aliud est suscipere indulgentiam tantum. Hoc posito. Dico primò: *ad hoc quod indulgentia recipiatur, & effectus eius, gratia status requiritur*; ratio est, quia poena non remittitur inimico, vt supra de satisfactione docuimus, nec relaxatur poena,

culpa remanente, sicut in sacramentis, non ponitur sacramentum cum suo effectu, peccato durante. Dico secundo: *potest quis indulgentiam recipere sine suo effectu, sine gratia statu; sicut sacramenta quando informia recipiuntur*. Procedit conclusio in duplici casu. Primus quando contritio, & confessio non petuntur à Pontifice; tunc enim qui requisita præstat in mortali, indulgentiam lucratur, non tamen effectum eius, qui effectus postea produceretur obice sublato, ad eum modum quo sacramentum informe suum producit effectum, ablato obice: manet autem illa indulgentia in aliqua determinatione, eo modo proportionali, quo diximus manere sacramenta in formia; vel dicitur indulgentia acquisita manere ratione iuris acquisiti ex operum illorum positione, &c. Secundus casus quando præscribitur quidem confessio, & contritio, sed homo bona fide credit nihil contritioni, vel confessioni defuisse; licet enim tunc propter defectum occultum, & inculpabile,

gra-

gratia non recipiatur, recipitur tamen indulgentia, cum non sit credibile, piam matrē Ecclesiam, velle hominem illum, bona fide procedentē, Ecclesiæ thesauro priuare. Nō lucraretur tamen indulgentia, quando contritio, & confessio exigerentur tanquam dispositio ad indulgentiam, & quis ex proposito, vel ex obliuione illa relinqueret. Dixi quando exigerentur tanquam dispositio ad indulgentiam, quia quando vt purum opus ponendum, præscriberentur, adhuc indulgentia lucraretur, sicut lucratur in duobus casibus dictis.

Secunda difficultas, an ad hoc quod indulgentia suum producat effectum, requiratur quod opus præscriptum sit bonum moraliter, & in indiuiduo? Ex præcedentis difficultatis resolutione patet hoc nō esse necesse, si enim fieri potest in statu peccati mortalis, necesse non erit, quod sit bonum in indiuiduo, sed sufficit quod sit bonum in genere, seu ex genere suo. Tamen quia de hac re plures sunt scribentium sententiæ, vt obuiæ sint

Lectori hanc difficultatem distinctè proponimus. Est ergo prima sententia, quod opus iniunctum debeat esse bonum in indiuiduo, & taliter, quod si quis in eo efficiendo venialiter peccet, indulgentiam nō consequatur; vnde si quis visitās Ecclesiam ex vanagloria peccet, quia ex eo motiuo talem facit visitationem, indulgentia nulla erit. Hanc sententiā sequitur Nauar. de indulg. notab. 19. nu. 6. post Adrianū quem ibi citat; Syluius q. 27. art. 1. & alij. Sed si hæc sententia vera esset vè nobis, pauci namque essent qui indulgentias lucrarentur, vt patet.

Secunda sententia docet sufficere, quod opus iniunctum non sit malum mortaliter, eo quod peccatum mortale indulgentiam impediatur, non veniale. Feber de Pœnit. dist. 19. q. vn. disput. 38. c. 7. nu. 214. Tertia sententia est Bellarm. & aliorum dicentium, quod si opus iniungatur ad placandum Deum, debet esse in indiuiduo honestum, & bonum, secus si ob alios fines iniungatur. Quarta sententia verior, &

com-

communior est, quod sufficiat quod opus sit bonum, & honestum ex genere, licet in individuo tale non sit, imò existimant aliqui Pontificem dū hæc opera iniungit non amplius requirere, quam requiratur dum alia iniungit præcepta; vnde inferunt quod ad lucrandas indulgentias sufficiat ponere opus præscriptum, sicut in alijs sufficit præceptis. Ratio est quia opus præscribitur solum vt conditio, quæ conditionis ratio in opere ex genere bono saluatur.

Tertia difficultas, an ad lucrandas indulgentias habitualis sufficiat intentio? quis recitat Coronam B. Virginis, cui plenaria annexa est indulgentia; id tamen ignorat recitans, an talem lucretur indulgentiam? quis vnā recitat salutationem Angelicam quoties audit horologiū pulsari, ignorat tamen esse mille dies indulgentiæ, an illos lucretur? quis recitat Vesperi vt moris est, salutationem Angelicam, cui indulgentia plenaria annexa est; hoc ignorat recitans, an adhuc indulgentiam lucretur? &c.

Negat Vega in summo to. 2. c. 7. cas. 1. & alij. Affirmat probabilius Diana p. 5. tract. 12. resol. 6. post Portellum, Sanctarellum, Laymanum, Salam, & Villalobum; & ratio videtur clara ex indulgentiarum formalis, in quibus dicitur conceditur talis, vel talis indulgentia, visitanti talem Ecclesiam, vel facienti tale, vel tale opus &c. absque vlla intentionis determinatione, ac proinde sufficiet ponere opus præscriptum, vt mox dicebatur. Vnde secundum hanc sententiam si quis recreationis causa Ecclesiam visitet in qua est indulgentia, illam lucrabitur, quia reuera opus ponit præscriptum, securius tamē est formalem habere intentionem.

Quarta difficultas, an ad hoc quod indulgentia suam causet effectum respectu defunctorum, requiratur, quod ille, qui talem pro defunctis indulgentiam lucratur sit in gratia? Respondetur negatiuè? Ita Prepositus hic dub. 10. ou. 39. Naldus V. indulg. nu. 7: Naua. notab. 22. Faber. vbi supra, c. 8. nu. 156. Grad.

nad. hic contro. 12. tract. 5. disput. 6. nu. 1. Trull. in Bull. cru. lib: 1. S. 6. dub. 4. nu. 1. & alij communiter, & ratio est quia id per quod purgantium animarum poenae relaxantur, non est opus illud quod praescribitur, quodque in mortali peragitur, sed sunt Christi satisfactiones, & sanctorum; ergo perinde est respectu animarum, quod lucrans indulgentias pro illis, sit in mortali. Adde quod illud opus, quod ab Ecclesia praescribitur, per quodque indulgentiae defuncto applicatur, ab Ecclesia eleuatur, & illius nomine exequitur, ac proinde ex hac parte bonum est, ut supra de satisfactione, nomine Ecclesiae, facta dicebatur.

Quinta difficultas, an ad hoc ut indulgentia suum producat effectum sufficiat opinio probabilis, quod illa indulgentia sit; & loquendo de opere, sufficiat quod factum sit secundum sententiam probabilem? gratia exempli, est opinio probabilis, quod ad hoc ut quis, siue pro se, siue pro defunctis indulgentias lucraretur, non requiratur, quod

opus praescriptum, in gratiae statu fiat; si oppositum esset verum, & re vero Concedentis intentio esset, quod tale opus in gratia exequeretur, si quis illud in mortali exequeretur, an illi opinionis probabilitas suffragaretur, ita quod iure indulgentiam lucraretur? Respondetur quod si opinio sit de ipsa indulgentiae existentia, utrum sit, vel non sit, opinio, quae dicit illam esse, non facit esse, ut enim indulgentia sit, per concedentem esse debet, non per alterius opinionem: nec est credibile Pontificem velle eo casu, quod Ecclesiae thesaurus dispenseretur, praesertim cum ex hoc nulli damnum sequatur, excepta indulgentiae carentia, quae tantum non videtur esse damnum, ut Pontifex debeat eo casu illam concedere; alioqui omnibus & semper deberet indulgentias facere, ne homines illis carent. Si vero indulgentia iam sit, & currat opinionum varietas circa modum lucrandi illam, ut an opus debeat fieri in gratia modo dicto, an debeat poni, confessio, quando praes.

præscribitur, & aliunde, qui vult indulgentiam lucrari, nõ habet nisi venialia: dico opinionis probabilitatem suffragari; cum enim vnusquisque velit actum suum sustineri, etiam de Pontifice hoc præsumi potest, & sic posita indulgentia, etiam si talis esset intentionis, quod opus poneretur in gratia, quod confessio etiam venialium pone-

retur &c. quando id non constat, superiorem, & vniuersaliorem habet Pontifex intentionem, qua vult illam sustinere, stante opinionum probabilitate; vbi enim duæ concurrunt intentiones, vniuersalis, scilicet, & particularis, in vtriusque concursu, illa præualet, nisi ista sit illius retractatiua, quod in præfenti non contingit.

Q V A E S T I O I V.

An Ecclesia habeat thesaurum, in quo Christi, & Sanctorum satisfactioes reponantur.

Thesaurus propriè in rebus reperitur corporalibus, & definitur à iuristis, quod sit *vetus pecunia depositio, cuius non est memoria, ita vt Dominum non habeat*: Dicitur *pecunia depositio*, non quia etiam in alijs rebus præciositas esse non possit, sed quia ita contingit regulariter. Hinc satisfactioum Christi, & Sanctorum depositio, metaphoricè thesaurus dicitur, primò quia est veluti pecuniæ de-

positio, cum per Christi, & sanctorum satisfactioes solvamus Deo poenas, quas subire teneremur; hinc passio, & mors Christi, nonnumquam à Patribus denarius vocatur, quia ex illa soluit, quod humanum genus, pro Adami peccato, soluere tenebatur. Secundò, quia cumulus ille, & aceruus passionum Christi, & Sanctorum, Dominum in terris non habet, cum nulli sit in particulari applicatus.

Ista autem spiritualis pecunię depositio non est in aliquo loco recondito, vt aliqui putant hæreticorum; non est in aliquo Pontificis cubiculo, cū tales satisfactiones trāsierint, sed manent in diuina acceptatione, & sic, illa est locus in quo huius thesauri manet depositio, quia tamen, huius pecunię spiritualis dispensatio, commissā est à Christo Domino Pontifici summo, ob Christi ouium vtilitatem, ideo illa satisfactionum collectio, Ecclesię thesaurus dicitur. Est autem hic thesaurus cumulus, & collectio satisfactionum, non quarumcunque, sed illarum dumtaxat, quę suum nō habuerunt effectum, & sic, solę istę in diuinę acceptationis receptaculo reponuntur, & thesaurum constituunt. Pro quo nota, ex communi Theologorum sensu, in opere bono quinque distingui. Primū est ratio generica bonitatis, & hæc cum bonum faciat habentem, alteri nō applicatur. Secundum, est ratio specifica, secundum quam in aliqua reponitur specie, & secundum quam, contrario opponitur vi-

tio; & neque secundum hanc alteri applicatur, cum alterius vitium formaliter expellere nequeat. Tertium est ratio meriti, secundum quod à charitate procedit, & neque hoc alteri applicatur, hoc enim est proprium meritorum Christi, quod alijs de condigno applicentur, in alijs vero est opus personale, cui Dei visio respōdet. Quartum est ratio impetrationis, ex diuina liberalitate, quę non contentatur, quod opus abundantissimè præmiatur, verum etiam illius intuitu, vult operantem alia petentem, exaudire. Quintū est satisfactionis ratio, secundum quod opus est pœnale, & secundum hanc rationem est alijs applicabile; vnde si non fuit applicatum, nec operanti, quia non agebat, nec alijs ab ipso operante, in diuina manet acceptatione, seu in Ecclesię reponitur thesauro; quia autē Christi satisfactiones infinitę fuerunt ob suppositi dignitatem infinitam, licet aliquę suum fuerint sortitę effectum, & quotidie sortiantur, dum per sacramenta, & indulgentias applicantur, ta-

men

men quia infinitæ sunt, semper thesaurus manet inexhaustus, & vsque in infinitum Christi satisfactiones extrahi possunt, & nunquam finientur. Similiter, quia multi sancti plura fecerunt opera satisfactoria, nec ipsi tanta egebant satisfactione, nec alijs applicuerunt, ad Ecclesiæ Theaurum transferunt, non enim rationabile videtur, quod Deus desperire permittat suorum satisfactiones setuorum. His positis.

Prima sententia hæreticorum est, non dari thesaurum satisfactionum Christi, & Sanctorum. Quam sententiam sequutus est Maior in 4. dist. 19. q. 2. Secunda sententia est Durandi in 4. dist. 20. q. 3. quod detur quidem thesaurus ex Christi satisfactionibus, non tamen Sanctorum. Tertia sententia esse potest quod detur thesaurus ex satisfactionibus Christi, non tamen ex satisfactionibus Sanctorum, sed solum ex impetrationibus illorum.

Nostra sententia sequenti explicatur cõclusionone. *Datur Ecclesiæ thesaurus in quo repo-*

nuntur Christi satisfactiones, & Sanctorum. Hanc conclusionem tenent omnes catholici contra hæreticos nostri temporis. Hæc conclusio expressè significatur in illis verbis Apostoli ad Colos. 1. *gaudeo nunc in passionibus meis pro vobis, & impleo & quæ desunt passioni Christi in carne mea.* Vbi Apostolus vult quod eius satisfactiones possent alijs applicari, & de hoc gaudet, & postea subdit: *pro corpore eius quod est Ecclesia,* quasi dicat non solum ego possum meas alijs applicare satisfactiones, verum etiam possunt reseruari pro corpore spirituali Christi quod est Ecclesia. Clarius id docere videtur 2. Cor. 12. *Nec enim debent filij parētibus thesaurizare, sed parentes filijs, ego autem libentissimè impendam, & superimpendam pro animabus vestris.* Vbi vult Apostolus, quod sicut parentes temporales thesaurizant filijs, ita spirituales; ergo dedit posse deponere parentes spirituales, sua bona in aliquo thesauro.

Quod in Ecclesiæ thesauro Christi satisfactiones reponā-

tur definiuit Leo X. in Bulla ad Caietanum tunc temporis Pontificis legatum in Germania, quam Bullam refert ipse Caietanus hac 3. p. q. 48. ar. 5. Idem docet Clem. VII. in *Extrauag. Vnigenitus, de pœnit. & remiss.* Quod autem etiam Sanctorum satisfactiones redundantes in eodem reponantur thesauro, docet idem Clemens VII. dum dicit: *ad cuius quidem thesauri cumulum B. Dei Genitricis, & omnium Electorum à primo iusto, & que ad ultimum merita adminiculum præstare noscuntur.* Idem definiuit Leo X. in Bulla citata. Et Pius V. & Gregor. XIII. in Bulla contra propositiones Michaelis Bai. Ratio patet ex dictis, quia non videtur conueniens, quod Deus permittat satisfactiones filij sui, & seruatorum suorum, nullū sorti-ri effectum. Tum quia, sicut in republica bene gubernata, est locus publicus, vbi publicæ referuantur pecuniæ, pro eiusdem reipublicæ, & subditorum necessitatibus, ita in re- publica spiritali Christi, idē locus constitui debet; maxi- mæ autem necessitates sunt,

quas purgantes animæ patiū- tur, ne ergo illæ patiantur tā- tas necessitates, debent posse liberari, quod fit per satisfac- tiones dictas, & nos debe- mus id ipsum posse facere, ne etiam nos ad illas redigamur necessitates. Soluuntur argu- menta in contrarium.

Primum argumentum est, quia non solum sancti pro suis meritis gloriam vltra condi- gnum receperunt, verum etiā Christus Dominus suorum recepit meritorum cōdignum præmium, præmium namque quod Christus recepit nō mi- nus est infinitum, quam eius meritum, vt insinuare videtur Apostolus ad Philip. 2. *Humi- liauit semetipsum factus obe- diēs, &c. propter quod, & Deus exaltauit illum, & dedit illi no- men quod est super omne no- men.*

Respōdetur quoad sanctos, quod re vera suorum recepe- runt præmia meritorum, vltra condignum; sed de meritis, nostra non procedit disputa- tio, cum merita fuerint suffi- cienter de condigno exhau- sta, licet quoad congruum valde probabiliter dici possit, quop

quod adhuc maneat in Ecclesiæ thesauro reposita, & medijs illis possint aliqua de congruo promereri, vel possint nobis de cōgruo prodesse; quod cōgrui meritum fortè petit Ecclesia dum sanctorum implorat auxilium, præsertim in publicis supplicationibus, & litanis. Si vero de merito Christi sermo sit, certum est non fuisse exhaustum cum præmium receptum finitum fuerit; recepit namque gloriam corporis, sui nominis exaltationem, &c. Sed omnia finita sunt, & dato quod esset infinita, adhuc non exhaurissent merita, cum sint infinites infinita: applicantur autem Christi merita cū nobis gratia confertur, cum peccata remittuntur, siue extra sacramentū, siue medio illo. Sed non loquimur de meritis, sed de satisfactionibus Christi, licet enim & merita, & satisfactiones Christi in thesauro reponantur, Ecclesiæ, tamen per ordinem ad diuersa: merita ut nobis dona concedantur gratiæ, & peccatorum remissiones. satisfactiones, ut penè dimittantur peccatorum, siue

extra sacramentū per indulgentias, siue in sacramento: unde quando quis confitetur, sibi Ecclesiæ thesaurus aperitur, & quoad merita, & quoad satisfactiones, quoad merita, dum gratia confertur, & peccata dimittuntur; quoad satisfactiones vero, dum aliqua fit pœnæ remissio; alibi namque diximus, quod quoties sacramentum pœnitentiæ recipitur toties fit aliqua pœnæ remissio.

Secundum argumentū pro Durandi sententia est, quia in sacramentis, sanctorum nobis non applicantur satisfactiones; ergo neque extra per indulgentias? Respondetur cōcedendo Antecedens, & negando Consequentiam, conueniens namque fuit, quod Sanctorum satisfactiones per indulgentias applicarentur, non per sacramenta, sacramenta namque sunt nostræ religionis fundamenta, & præcipua nostræ reparationis instrumenta, ac proinde à solo Christo suam debebant habere efficaciam; at vero indulgentiæ non sic, & aliunde non debebant perire Sanctorum

rum satisfactions, ac proinde applicari debebant per indulgentias; Vnde nullum est inconueniens quod Sancti assumantur ad nostram absolutionem, & liberationem à pœnis extra sacramentum, imò in hoc valde honorantur; inconueniens autè fuisset, quod assumerentur in socios præcipue nostræ liberationis, quæ per sacramenta habetur.

Tertium argumētum, quia si thesaurus iste daretur satisfactionum Christi, & Sanctorum; sequeretur, quod perseverare deberet etiam post diem iudicij; hoc videtur absurdum; ergo non datur. Sequela probatur, quia cum infinitus sit ex parte satisfactionum Christi, & pœnæ solvendæ vsque ad finem mūdi sint finitæ; sequitur, quod finiri nō possit; quod autem hoc videatur absurdum patet, quia satisfactionū conseruatio post diem iudicij inutilis omnino videtur? Respondetur concedendo maiorem, & negando minorem; ad probationē dico, illud nō esse inutile, quod suo tempore suum produxit effectum: satisfactions autè

Christi suum habuerunt effectum, quoad plures quibus applicatæ fuere. Puto tamen taliter rem à Deo disponi, quod post iudicij diem, nihil remaneat satisfactionum Sanctorum, vt sic eius serui magis honorati remaneat, & sic in Ecclesiæ thesauro solæ Christi satisfactions manebunt, quæ ante id tempus applicatæ non fuerunt.

Quartum argumentū: Pontifex dum indulgentiam concedit, non dicitur peccatorū pœnas remittere, auctoritate Sanctorum; ergo indulgentiam non facit ex satisfactionibus illorum. Antecedens videtur certum, nam potestas clauium, qua Pōtifex thesaurum aperit satisfactionum, non est à sanctis, sed à Christo Domino cum sit participatio quædam potestatis excellentiæ eiusdem. Consequentia probatur, quia si Pōtifex indulgentiam faceret ex sanctorum satisfactionibus, illas distribueret ex potestate illorum, cum nullus, alterius bona distribuat, sine illius auctoritate; ergo si Pontifex sanctorum satisfactions per indulgen-

dulgentiam distribuit, ex illorum auctoritate id facit.

Respondetur concedendo Antecedens, & negando Cōsequeniam. Ad probationem dico, quod postquam sanctorum satisfactiones sunt in Ecclesiæ thesauro collocatæ; nō sunt amplius sub dominio sanctorum, sed Dei, in cuius acceptatione manent; cū enim iam transferint, non manent amplius sub satisfaciētis potestate: sunt ergo tunc sub solo Dei dominio; ac proinde licet ille satisfactiones fuerint à Sanctis positæ, non tamen sunt amplius illorum, & sic nō dicitur Pontifex peccatorum pœnas remittere, Sanctorum auctoritate: si autem quæras quid sit satisfactiones in diuina manere acceptatione, dico nil aliud esse, nisi quod Deus illas acceptauit, & veluti præsentēs in sua memoria seruat, quatenus vult quod suo tempore suum consequantur effectum, nisi aliunde impediatur à tali consequutione, ex defectu pœnarum remittendarum, quia non sunt in tanta quantitate, quanta est satisfactio; vt est satisfactio Christi:

Vel in diuina manere acceptatione est illas conseruare in sua memoria, vt ab illis moueatur ad remittendam alteri pœnam, cum congruū sit, quod Deus aliorum pœnas remittat intuitu pœnarum Christi, & Sanctorum, quæ suum non fuerunt sortitæ effectum. An autem Sancti dū eorum nobis applicantur satisfactiones, dicantur aliquo modo, saltem secundariò, nos redimere, an non: affirmat Nugnus q. 25. art. 1. Negant melius alij, quia liberatio nostra à pœnis peccatis debitis, licet fiat per Sanctorum satisfactiones (quando per indulgentiam nobis applicantur) illa tamen applicatio, non fit à Sanctis, sed à Christo, vt autem dicerentur nos redimere Sancti, deberent nobis ex intentione redimendi suas applicare satisfactiones: Tum quia redemptio nō accipitur, nec est per ordinem ad liberationem pœnæ temporalis, sed culpæ, & pœnæ æternæ.

Sed quæres primò, an in lege antiqua fuerit satisfactionum thesaurus? Respōdetur affirmatiuè, non tamen sua

fuit indulgentiarum vsus: fuit thesaurus satisfactionum redundantium Sanctorum Patrum legis antiquae, quia & ille in diuina manebant acceptatione, nec erat conueniens quod suo frustrarentur effectu, vt definit Clem. VII. in Bulla citata, quatenus dicit; in hoc thesauro reponi sanctorum satisfactiones à primo iusto vsque ad ultimum. Non fuit indulgentiarum vsus, quia iste thesaurus per Christum aperiri debebat, hæc fuit Christi gloria, hæc nostra utilitas.

Quæres secundò, vtrum iustus possit suas satisfactiones ex thesauro accipere; & alteri dare, vel sibi, si postea indigeat applicare? Respondetur quod non, ratio patet ex dictis; quia cum iustus nullum retineat dominium, suarum satisfactionum, postquam ad thesaurum transferunt, non potest illas extrahere nec vt alijs nec vt sibi egenti applicet, ad extrahendas namq; satisfactiones, iurisdictionis potestas requiritur, quam habet Deus à se, qui misericorditer voluit tales recondere satisfactio-

nes, & Pontifex à Deo, vt ex dictis liquet. Dixi qui misericorditer tales voluit recondere satisfactiones, vt innuerent dominij radicem respectu Dei, harum respectu satisfactionum, & dominij priuationem respectu iustorum.

Nam cum satisfactiones ille, suapte natura destrui deberent, cessante actu satisfactorio, nec in satisfaciens, seu operantis potestate esset illas conseruare, vel facere quod Deus illas conseruaret; illarum ius amittit, quod ius ad Deum transijt, qui sponte sua & sua misericordia ad thesaurum vt conseruandas transmittit, distribuendas postea per indulgentias fidelibus indigentibus, vel etiam ipsi iusto si indigeat, sed medijs iisdem indulgentijs. Sed dices si res Petri perire deberet, & Deus illam miraculose conseruaret, adhuc Petri maneret; ergo etiam si sanctorum satisfactiones cum suis actibus perire deberent, si postea à Deo misericorditer conseruentur, adhuc sub sanctorum dominio manebunt. Antecedens patet; nam si Petri
domus

domus aquarum impetu, v.g. destrui deberet, & vir sanctus miraculosè illius conseruatione à Deo obtineret, adhuc domus Petri maneret, vt prius. Consequentia ex paritatis ratione constare videtur. Respondetur negando consequentiam, ratio discriminis est, quia domus manet sicut prius, & ad alium non transit statum; at vero satisfactiones non sic, quia re vera entitatiuè destruuntur, secundum totam earum realitatem, & alium statum noui ex diuina recipiunt misericordia, nempe dum Deus illas in sua memoria conseruat, vt illarum intuitu poenas dimitat. Non nego tamen quin via impetrationis id fieri possit & obtineri vt Deus tuas tibi reseruet satisfactiones pro necessitatis tempore.

Quæres tertio, an Ecclesie thesaurus solù per indulgentias dispensetur? Respon-

detur ex dictis, quod Ecclesie thesaurus prout Christi continet satisfactiones applicatur & per indulgentias, & per sacramenta; prout vero sanctorum continet satisfactione per solas indulgentias applicatur, vt iam dictum est. Hæc resolutio procedit quando satisfactiones applicantur extra sacramenta per potestatem clauium, nam si loquamur absolutè possunt etiam extra sacramenta satisfactiones applicari à Deo, moto, & exorato sanctorum præcibus, nam potest Deus aliquam animam à Purgatorio liberare à Beato, vel viatore exorato seu præcibus, & orationibus alicuius sancti, vel iusti inclinatus, applicando ipse de suo thesauro, absque recursu ad suum vicariū; quia licet concesserit suo Vicario theauri clauem, ipse tamen Deus sua voluntate thesaurum aperit, clauditque.

Q V A E S T I O V .

*Demodo, quo indulgentiæ profunt defunctis, ubi
aliæ difficultates breuiter resoluantur.*

Modum quærimus, quo indulgentiæ defunctis profunt, quia quod absolutè proficit concors Theologorū sententia est cum D. Thoma in 4. distinc. 45. quæst. 2. art. 3. quæstiun. 1. & ita firmavit Leo X. in Bulla contra Lutherum hoc negantem, & ante Leonem id ipsum firmavit Xystus IV. Innocentius VIII. Pius II. relati à Gabriele in addit. ad lect. 57. in canon. vbi veritate hac perspecta correxit quod prius falsò docuerat. Nec deest sufficiens ratio, quia sicut defunctorum animæ, viuorum suffragijs iuari possunt, nempe ieiunijs, præcibus, eleemosinis, vt fides docet, & nos supra ostendimus, ita etiam indulgentijs iuari poterunt; non enim negandum videtur, quod particulares fideles possint de his bonis adiuuare defunctos, & nō possit pia Mater Ec-

clesia, præsertim cum non adhuc omnino extra suā sint potestatem. Sed dices, Ecclesiæ potestatem concedendi indulgentias, ad solos viuos extendi, quia adhuc sūt super terram, non vero ad mortuos, qui sub terra sunt. vt patet ex illo Mat. 16. *Quodcunque ligaueris super terram & quodcunque solueris super terram.* Nam respondetur quod. *ly super terram* non ad homines, qui ligantur, vel soluuntur extenditur, sed ad ipsum ligandi, atque soluēdi actum refertur; vnde illorum verborum sensus est: quod tu Petre dum in terra vivis ligaueris, vel solueris, ego in cœlis ligabo, vel soluam. Dici etiam potest quod *ly super terram*, accipiatur latè, prout cœlo contraponitur, quo modo, etiam Purgatorium venit. Adde quod licet *ly super terram* applicetur illis, qui

qui ligantur , & soluuntur , quod scilicet ij soluti maneant in cœlis qui soluuntur in terra , tamen Christus Dominus non negauit , quod non possit Pontifex per datam sibi potestatem indulgentias defunctis applicare , nam vnum dixit aliud non negauit .

Est ergo certum indulgentias prodesse defunctis , difficultas est de modo ; de quo Prima sententia est , quod indulgentiæ profint defunctis , eodem modo , quo profunt viuentibus , nempe non solū per solutionem , sed & maximè per veram . & iuridicā absolutionem , eo quod ille animæ sint sub Pontificis iurisdictione , vt sunt viuentes . Ita Michael Medina de indulg. disp. 7. cap. 34. & disp. 8. cap. 4. sed hæc sententia singularis est , & contra communem Theologorum sensum , imò contra modum loquendi Pontificum , dum dicunt indulgentias applicari defunctis per modum suffragij , non absolutionis . Videatur Bulla Leonis X. vbi clarè dicitur indulgentias applicari viuentibus per absolutionem , de-

functis vero per modum suffragij .

Secunda sententia est , quod applicare indulgentiam defunctis , non sit Põtificem immediatè concedere indulgentiam defuncto , nec viuenti , vt illam trãserat in defunctum , sed sit Pontificem eleuare ex Ecclesiæ thesauro opera pia viuentium , vt non solum sint satisfactoria ex opere operantis , sed etiam ex opere operato , si pro defuncto offerantur . Hanc sententiam defendit Lugo disput. 27. num. 20. Sed hæc sententia displicet , quia dum dicit quod Pontifex , pia fidelium opera eleuat , vt ex opere operato sint satisfactoria , vel vult quod hoc faciat applicando defunctis thesauri satisfactiones , vel nihil applicando , non hoc secundum , quia nihil ex opere operato , est satisfactorium pro pœna , nisi per satisfactionem superadditam , vel Christi , vel Sanctorum ; esse namque satisfactorium ex opere operato est habere virtutem remittendi maiorem pœnam , quã opus suapte natura remittere valeat , hoc autem esse nõ po-

test, nisi per superadditionem virtutis satisfactiæ, quæ alia esse non potest nisi satisfactio Christi, & Sanctorum. Non primum, quia vt ipse contra suarez argumentatur, Pontifex non habet potestatem distribuendi thesaurum, nisi ad proptias oues, quæ sunt ipsi viuentes, non mortui; vnde, inquit ille, si Dominus profecturus relinqueret arcam pecuniæ plenam ad œconomũ, data ei clauē, vt interim prouideat domesticis, dicēs: *accipe clauem, & prouide domesticis meis*, non posset œconomus de illa prouidere extraneis, aut soluere eorum debita; neque ob eandem rationem poterit talem pecuniam dare domestico, vt illam tribuat extraneo; ergo cum per illum auctorem Pontifex sit Christi œconomus, non poterit thesauri Christi satisfactio-nes dare fideli viuenti, ipsius opus eleuando, vt illas applicet defunctis. Deinde vel ille fidelis, cuius opus eleuatur, applicat Christi, vel Sanctorũ satisfactio-nes defuncto, vel applicantur à Pontifice; neutrum esse potest; ergo. Non à

Pontifice, alioqui ipse Pontifex indulgentiam faceret illi defuncto, quod per illum auctorem esse non potest, cum non possit per illum, thesaurus dispensari nisi in viuos. Non à fideli, alioqui ipse indulgētiam faceret eidem defuncto, cum ipse pro illo soluat, quod ille debet. Dices, tales satisfactio-nes applicari defuncto, non à Pontifice, neque à fideli, sed per ipsius operis eleuationem, Pontifex namque eleuat opus, quod postea à fideli applicatur. Sed hoc est ludere verbis: certum namque est, quod satisfactio-nes non alligantur operi, glutino, vel vinculo aliquo, quādo eleuatur, vt ex opere aperato valeat ad satisfaciendũ, vel remittendum pœnas peccatis debitas, neque recipit aliquam physicam virtuositatem, ratione cuius applicatũ defunctis, faciat in illis pœnæ remissionem; non enim hæc opera sunt sicut sacramenta, quæ eleuari dicuntur physicè tamquam physica instrumenta ad suos producendos effectus; nam Pōtifex non habet potestatem eleuādi fidelium
opc-

opera, ad hoc vt instrumenta physica faciunt poenae remissionem, cum nec ipsa sacramenta, quando poenas remittunt, se habeant vt instrumenta physica, cum nihil tunc temporis physicè producant, sed moralia tantum, mouendo scilicet diuinam clementiam, ad hoc vt ad illorum praesentiam poenas debitas relaxet: Si ergo Pontifex pius eleuaret opus, ad hoc vt ex opere operato poenae faceret remissionem, ad summum constitueret illud, vt instrumentum morale, ad mouendam diuinam clementiam, ad hoc vt intuitu satisfactionum Christi, vel Sanctorum, tali defuncto, à fidei designato, poenae faceret remissionem. Vnde Pontificem eleuare opus, ad hoc vt ex opere operato, poenae faciat remissionem, nil aliud esse potest, quam illud opus deputare ad hoc vt diuina moueatur clementia, vt faciat poenae remissionem: Atqui hoc in sententia illius auctoris esse non potest; ergo &c. Probat minor, quia sic, indulgentia non à fidei defuncto dicitur applicari, sed ad ipsomet

Pontifice, cuius opus eleuatum, est instrumentum; instrumentum namque illius est, qui eleuauit illud, vel deputauit (loquendo de instrumento morali.) Adde, quod si indulgentia defuncto applicaretur, per applicationem operis eleuati, non esset infallibilis, quod est contra illum auctorem; nam cum opus eleuari, sit ipsum deputare ad diuinam inclinandam clementiam vel misericordiam, vt satisfactionum intuitu, poenae faciat defuncto remissionem, & hoc infallibilitatem non afferat, cum diuinæ innitatur misericordiae, sequitur, contra eundem auctorem, indulgentiam, respectu defunctorum, infallibilem non esse. His positis.

Nostra sententia sequenti conclusionem explicatur. *Indulgentiam applicari defunctis per modum suffragij, est Pontificem soluere ex Christi satisfactionibus, & Sanctorum, quantum ipsi defuncti soluere tenebantur; non autem est ipsos absoluere.* Hanc conclusionem sequuntur omnes ferè Theologi, videatur Suarez disput. 3. sect. 3. n. 12.
Nugus

Nugus q. 25. art. 1. Coninchus disput. 12. dub. 10. & alij. Explicatur conclusio; nam vt diximus q. 2. huius disputationis dum Pontifex viuus indulgentiam facit, non solum soluit, tantum ponendo de satisfactionibus thesauri, quantum ipsi debebant, verum etiam illos iuridicè absoluit, per veram, & propriam, quam in illos habet, iurisdictionem; ac proinde ex parte ipsius Ecclesiæ, indulgentiam facientis, ipsa indulgentiæ largitio, & est opus iustitiæ, quia tantum ponitur, quantum debetur, & est opus misericordiæ, in quantum Ecclesia reū misericorditer absoluit, cum ad id non teneatur. At vero si loquamur de defunctis, indulgentiæ largitio non est iuridica absolutio, cum hanc defunctis facere nequeat, sed est solummodo solutio, quia ipsa, non fideles, thesaurum aperit, & acceptis satisfactionibus soluit pro defunctis, quantum illi soluere debebant; Ob idque indulgentiæ largitio, defunctis fieri dicitur per modum suffragij, quia per talem solutionem suffra-

gantur defuncti, ad eum modum quo fidelium opera, defunctis applicata, suffragia dicuntur, quia per illa soluitur, quod illi soluere tenebantur.

Sed dices, quod, si Pontificem defunctis indulgentiam facere, esset pro illis soluere, frustra, pia, requireretur fidelium opera, sed ipse Pontifex posset absque illis, defunctis, indulgentias facere, atqui hoc non admittitur; ergo? Respondetur quod si sequamur illorum sententiam, qui dicunt, indulgentias concedi posse, sine opere aliquo, & sine causa validè, non licitè, Maior concedi potest; dummodo nō sit absolutus potestatis abusus, ad quem ipsa potestas concessa non videtur, vt si vellet quotidie tot applicare satisfactiones, quot sunt sufficientes ad Purgatorium quotidie euacuandum; si autem communem, & veram sequamur sententiam, quod opus aliquod requiratur, quod pro causa deseruiat, vel causam compleat, tunc maior neganda est. Potest tamen Pontifex, si & ipse velit defunctis indulgentias facere, opus aliquod ponc-

ponere, sicut præscribit nobis, quando nobis facultatem cōcedit, ad lucrandas, pro defunctis, indulgentias. Vnde, vt hoc obiter dicam, Pontificem concedere nobis facultatem lucrandi indulgentiam pro defunctis, non est nobis potestatem concedere vt indulgentiam concedamus defunctis, sed est dare nobis potestatem designandi defunctos, posito tali opere defunctorum nomine, qua designatione facta, & opere posito, ipse defunctis indulgentiam facit: quod si nullus defunctus designetur, videntur ex operis positione designari omnes, & sic illa indulgentia inter illos diuidetur, vel applicabitur alicui particulari, secundum dispositionem diuinæ voluntatis. Argumenta Lugonis non refero, quia solum probant Pontificem nō posse defunctis indulgentiam facere, ex falsa suppositione, quod Ecclesiæ thesaurum debeat solum viuis dispensare, hoc enim falsum est quantum ad solutionem tantum, verum, quantum ad solutionem, & absolutionem simul.

Sed quæres primò, an quando fidelis lucratur, modo explicato, indulgentiam pro defuncto teneatur illi applicare satisfactionem operis operantis, operis præscripti? Respondetur negatiuè: ex dictis colligitur; nam tale opus deseruit quidem pro causa, ne sine ea, indulgentia fiat defunctis, non tamen indulgentiæ applicatio, dependet ex applicatione satisfactionis causæ; aliud namque est causam poni debere, vt Pontifex indulgentiam faciat, & aliud est, quod satisfactio illius defunctis applicetur, cum causæ positio ex parte concedentis se teneat, &c. Tum quia ad indulgentias lucrandas non requiritur, quod opus sit bonū in indiuiduo, vt supra q. 3. difficult. 2. dicebatur, & sic existens in mortali indulgentiam pro defunctis lucrari potest, cū sufficiat ponere opus præscriptum; quod potest esse etiam opus internum. Sed obseruanda sunt verba concessionis, quia si diceretur, *offerendo Missam, &c.* offerri deberet.

Quæres secundò, an indulgentia

gentia applicata defunctis infallibilem habeat effectum? Respōdetur negatiuè, ita Layman lib. 5. trac. 7. c. 7. num. 3. vbi citat Bonauēt. Ricardum, Durandum, Caietanum, Cordubam, Canum, Sotum, & Hériquez, quibus adde Amicum tom. 8. disput. 20. sect. 8. nu. 176. quam sententiam rationabilem vocat Bellarmin. lib. 1. cap. 14. Patet ex dictis disput. 11. q. 5. difficul. 2.

Probat̄ur primò, quia iudex non tenetur acceptare pœnæ commutationem, nisi ad id sua se promissione adstrinxerit; ergo Deus, Christi, & Sanctorum satisfactiones, seu pœnas pro defunctorum pœnis debitis acceptare non tenetur, nisi ad hoc sua se promissione adstrinxerit; atqui nō se adstrinxit ad hoc; ergo. Hęc minor subsumpta probatur, quia vt ex diuinis cōstat scripturis, Christus Dominus solum se obligauit, ad ratā habendam illam solutionem in cœlis, quam Pontifex faceret in terris, seu super terram; atqui purgantes animæ non sunt super terram, nisi lata quadam acceptione; ergo.

Confirmatur ex communi fidelium vsu, qui vna non contentantur plenaria indulgentia, vt defunctis suffragentur, sed quotidie illas multiplicāt: non contentantur, quod vna dicatur Missa priuilegiata, seu cui indulgentia annexa est; sed illas curant multiplicari, & addunt quotidie alia opera pia, & satisfactoria, qui vsus certè aboleri deberet, si semel indulgentia infallibilem haberet effectum, & male faceret Sacerdotes, plures celebrantes Missas priuilegiatas pro eadem anima, si vna sufficeret infallibiliter; abuterentur enim Ecclesiæ thesauro, vtentes frustra illius satisfactionibus, &c.

Probat̄ur secundò, quia si vera esset sententia opposita, sequeretur, quod citò euacuari posset Purgatorium, posset enim Pontifex generale concedere iubileum cuius indulgentia defunctis applicaretur, & sic cum innumeri penè talē lucrarentur indulgentiam, Purgatorium euacuaretur.

Confirmatur, quia Purgatorium, est locus proprius, in quo

quo Deus suum erigit Tribunal, ad exercendam iustitiam punitivam; ibi enim solus habet iurisdictionem, non Vicarius eius; ibi solus taxat poenas, non eius Vicarius; ergo ille solus sua misericordia, debet easdem poenas relaxare; ergo non infallibiliter, cum ad hoc non se adstrinxerit, sed sua spontè, sua voluntate, quando nimirum ei placet, thesauri satisfactiones acceptat.

Quæres tertio, an ad hoc ut indulgentiæ profint defunctis, aliquid ex earum parte requiratur? Affirmatiuè respondet Caietanus tract. 16. de indulg. q. 5. *vers. quoad tertium*, quem sequitur Nauar. de indulg. not. 22. num. 42. & alij, putantes quod indulgentiæ, & suffragia in illis solis defunctis habeant effectum, qui dum viverent sollicitè pro peccatis satisfacere curarunt & deuotionem habuerunt ad suffragandum defunctis, qui vero nullam habuerunt defunctorum curam, nec satisfacere pro peccatis studuerunt, suffragijs, & indulgentijs non iuuantur. Timet Ledesma 2. p. 4. q. 29.

ar. 3. ne hæc Caietani sententiæ vera sit, idem timeo ego, ideo rogo Deum ut magnam mihi conferat erga purgantes animas deuotionem, & affectum, ut possim illis multum suffragari, ut sic & ego aliorum merear suffragia. Communior tamè sententiæ oppositum tenet, quia ad hoc ut suffragia; & indulgentiæ applicentur, sufficit quod recipiens non ponat peccati mortalis obicem, atqui ille animæ hunc peccati obicem non ponit: ergo. Nec Deus puniit demerita, præterita, nec illa attendit, sed præsentia.

Quæres quarto, an possit quis lucrari pro se indulgentiam illam, quam Pontifex concedit pro defunctis, taliter quod illam seruet pro tempore, quo erit in Purgatorio? Hæc difficultas videtur eadè cum illa, quam disputant aliqui Theologi, an possit quis dum adhuc viuit facere sibi celebrare missas de Requie, & illas reseruare post mortem, ut à purgantibus poenis liberetur, si enim semel satisfactio operis operati, Missæ sacrificio correspondens, potest reseruari post mortem,

poterit etiam referuari satisfactio indulgentiæ, quæ est operis operati, tam enim satisfactio Missæ, quam satisfactio indulgentiæ ex Ecclesiæ thesauro desumuntur. Respondetur quod quantum ad Missæ satisfactioes id probabile videtur, & doctè defendit nouissimè post alios multos N.P. Lezana to. 4. *Verbo Missa*, nu. 54. quod probat, primò, quia credibile est Missæ sacrificiū à Christo esse taliter institutū quod prodesse possit pro quacunq; necessitate in qua homo est capax fructus illius; atqui homo est capax huius sacrificij fructus, non solum uiuus, verum etiam defunctus; ergo poterit celebrari vt pro sit homini vt uiuo, & vt defuncto. Sed dicès, sacrificij fructus nō potest manere suspensus; ergo non potest referuari pro tempore necessitatis, alioqui idē fieri poterit de sacramentis, quod nemo dicit? Respondetur, sacrificij fructum tunc temporis non manere suspensum, sed in Ecclesiæ thesauro remanere, nec inde extrahi quādiu homo, non indiget illo.

Nec eadem ratio est de sacramentis, cum enim hæc sint instrumēta physica suum debent producere effectū quando sufficienter applicantur, causa autem physica in actu secundo non potest manere suspensa. At verò Missæ sacrificium non causat pœnæ remissionem, seu satisfactioē vt causa, vel instrumentum physicum sed morale, quatenus diuinam mouet voluntatem ad illam pœnæ remissionem faciendam; vnde poterit quis applicare Missæ hoc sacrificium ad mouendam diuinam voluntatem. vt pœnæ faciat remissionem quādo maximè indigebit, nempe quando erit in Purgatorio, vel quādo ex hac vita discedet.

Secundò probat, quia ita se gesserunt insignes viri pietate, & doctrina, vt Magnus Albertus, prout refert Ferdinandus de Castillo in hist. S. Dominici p. 2. lib. 3. c. 46. Henricus Comes de Resacen Episcopus Ratisponensis, vt refert Vviguleus Hundus, & Carolus V. Imperator Maximus.

Quantum verò ad indulgentias idem fieri posset, si Pontificis

ficus adesset auctoritas; nam Pontifex posset Petro faciendi tale, vel tale opus reseruare indulgentiam pro Purgatorio, sicut enim illam statim applicandam concedit, opere exequuto ita posset illam differre. Quia tamen puto de facto talem non adesse Pontificis intentionem, ideo puto non posse indulgentiam reseruari. Idem pro se facere posset Pontifex: posset enim modo dum uiuit ponere opera pia, cum intentione, quod thesauri satisfactiones, modo non extrahantur, sed quando in maxima Purgatorij erit necessitate, ut sic statim liberetur. Puto tamen via impetrationis à Deo posse obtineri, ut indulgentiæ satisfactio pro necessitatis tempore reseruatur, sicut & bonorum operum satisfactiones: unde obseruauit viros pios, & doctos id facere quoad Missas, indulgentias, & opera pia.

Quæres quintò, an indulgentiæ applicari possint Catechumenis defunctis? Negat aliqui, quia non sunt baptizati, ob quam rationem nec uiuentes indulgentias lucrari

possunt: Alij magis piè, volūt id fieri posse, hos congerit Diana par. 5. tract. 12. resol. 9. quia cum sint aliorum capaces suffragiorum, non videntur excludi posse ab indulgentijs; tum quia licet Baptismū non receperint, illud tamen habuerunt in voto.

Quæres sextò, an indulgentiæ pro uiuis concessæ, possint ab iisdem uiuis propria auctoritate defunctis concedi? dixi propria auctoritate, quia auctoritate Pontificia certū est id fieri posse, ut constat ex Priuilegio in Carmelitano thesauro relato, quod & nostri Religiosi, & alij communicantes, Confratres, & Cōsorores, possint suas indulgentias defunctis facere; ita cōcessit Iulius II. Certum est etiā, quod postquam indulgentiæ suam habuerunt effectum, non possunt amplius communicari, cum enim indulgentiæ effectus, sit pœnas relaxare, seu remittere, per veram, & iuridicam Pontificis, vel delegati absolutionem, & pœnæ remissio postquam per indulgentiā facta est, alteri eadem fieri non possit, cum sit personalis,

inabdicabilis, & ab ipsa persona inseparabilis, sequitur, quod postquam indulgentia suum habuit effectum, non possit nec defunctis, nec viuis amplius applicari. Vnde solū dubium est, an antequam dicta indulgentia suum habeat effectum, possit defunctis applicari, non quidem certo, & infallibiliter, sed ex diuina acceptatione, vt si quis purgantium animarum deuotus diceret: *Domine Iesu peto, vt omnes indulgentias quas toto mea vita decursu in meam possem conuertere utilitatem, seu pro me accipere, permittas cedere in animarum purgantium utilitatem.* Communis sententia id negat vt videre est apud Dianā p. 10. tract. 16. resol. 12. Et ratio est, quia postquam indulgentia suum habuit effectum, inabdicabilis est, vt modo dicebamus, ac proinde nō potest alijs applicari, & antequam suscipiens, illam faciat suam, illam applicare nō potest; cum enim nullus, excepto Pontifice, & ab ipso delegati, habeant thesauri Ecclesiæ clauces, sequitur, quod nullus, priuata possit auctoritate,

Christi satisfactiones, & Sanctorum à thesauro extrahere, & alijs applicare, cum hæc satisfactionum extractio sit clauium potestas, & sit omnino certum, quod solus Pontifex, vel ille, cui ipse clauces commiserit, auctoritatem habeat dispensandi thesaurum, Christi satisfactionum, & Sanctorum. Sed hæc ratio solum probat, non posse fideles, propria auctoritate, per potestatem iurisdictionis, seu clauium, Ecclesiæ thesaurum defunctis, vel viuis dispensare, sed non probat, quod non possint fideles Deum exorare, vt velit illam satisfactionum portionem, quæ sibi contingeret, ex talis Ecclesiæ, in qua indulgentia est, visitatione, vel ex talis, vel talis pii operis positione, defunctis, vel etiam viuis applicare. Vnde puto sententiā P. Gobat in thesaur. indulg. p. 2. c. 21. q. 61. n. 466. & aliorum modernorum probabilē esse, cum sit valde piā, & foueat defunctorū deuotionem, & sit illis valde utilis, & nulli damnosa, nec ipsi offerenti, quia sic offerens actum præstantissimū facit, & si forte

tè Deus illam indulgentiam ad offerentis votum applicare noluerit, ad ipsius sinum reuertetur.

Quæres septimò, an quando est indulgentia Ecclesiæ visitantibus, sufficiat illam visitare extra portam, præsertim quando ob cõcursum ingredi non potest, vel quia fores sint clausæ, vt contingit modo in multis Ecclesijs ob pestem, vel timorem illius? Respondetur affirmatiuè, quia

locus ante Ecclesiã siue cœmeteriũ sit, siue vestibulum, siue atrium &c. nomine Ecclesiæ venit in fauorabilibus, secus quãdo indulgentia esset visitanti tale altere. An autem quis dicatur quinque, vel septem altaria visitare qui immobilis in aliqua Ecclesiæ parte manet, dico quod non, sufficiet tamen quod ex loco illo ad illa vertatur Alteria, vel corpore, vel saltè capite.

QVÆSTIO VI.

Quotuplex sit indulgentia.

Quæstiones quas hucufque de indulgentia examinauimus, pertinent ad *quid sit* indulgentiæ, modo quotuplex sit explicare oportet, antequam causam efficientem, scilicet quis possit eas facere, & finalem, quænam videlicet sit eius causa, explicemus.

Solent ergo Theologi cõmuniter sic diuidere indulgentiam, vt alia sit partialis, to-

totalis alia, partialis illa est, quæ non totam, sed partem facit pœnæ remissionem: totalis vero, quæ totam; & hæc indulgentia totalis, communi nomine plenaria vocatur, quæ à Iubileo differt, non ratione remissionis pœnæ, sed ratione maioris solemnitatis Iubilei, & ratione facultatis absoluedi à peccatis; indulgentia plenaria alias non habet diuisiones, partialis vero subdivi-

diuiditur in indulgentiã dierum, & annorum, hæc aliã non habet diuisionem, sed solum anni additionem; illa verodiuiditur in septenã, quadragenam, quinquagenam, & carenam, septena remittebat septem annos pœnitentiæ, quæ secundum canones antiquos fieri debebat, pro quolibet peccato mortali ordinario, vt notat Toletus lib, 6. c. 24, Quadrageña erat indulgentia quæ remittebat pœnitentias quadraginta dierũ, idem dic de quinquagena: carena erat indulgentia, quæ septenam, & quadragenam amplectabatur. Modo tamẽ, quia pœnitentiæ antiquorum canonum non sunt in vsu, nõ conceduntur indulgentiæ sub illis nominibus, sed sub nomine indulgentiæ vel *plenariæ*, vel dierum, & annorum, non quibus quis manere debet in Purgatorio, anni namque isti, vel dies non de diebus purgatorij intelliguntur, sed de diebus, & annis pœnitentiæ antiquorum canonum; quia per indulgentiam tot dierum, vel annorum tanta Purgatorij pœna remittitur, quanta cor-

respondere posset pœnitentiæ, quæ toto illo tempore facta fuisset.

Diuiditur deinde indulgentia in realem, localem, & personalem. Realis est, quæ medalijs, coronis, crucibus, imaginibus, &c. cõceditur, & Ecclesiæ, Capellæ, & Oratorio. Personalis, quæ personæ cõceditur, vt quoties quis tale opus fecerit &c. & illa quæ in mortis articulo datur Conceditur autẽ indulgentia medalijs, &c. cum posset immediatè personæ ipsi concedi, vel in honorem alicuius sancti, proinde putat Diana p. 10. tract. 16. resol. 8. non posse indulgentias applicari medaliæ, quæ non habeat imaginem alicuius Sancti, & ita hic Romæ practicatur; vel ob aliquam necessitatem, vel ob egregia Principis alicuius merita, vel quia multum conducit ad pietatem, tenendo illã, & venerando, & quia sic facilius indulgentiæ recordamur, vel tandem vt recognoscamus Pontificis auctoritatem, &c.

Circa indulgentiam localem aliquæ difficultates sunt

examinandæ. Prima est, an si Ecclesia, cui indulgentia est applicata diruat, & in eodem loco reedificetur, maneat indulgentia? Negat Lugo loco citato nu. 131. nisi per partes rueret, & statim reedificaretur. Affirmat Suarez disp. 25. sect. 1. num. 9. Et verius videtur, cum tunc alia nõ censeatur Ecclesia, sed eadem. Sed quid dicendum, si illa Ecclesia in loco alio transferatur, an & ipsa indulgentia transferri censeatur? Affirmatiuè respondet Diana par. 6. trac. 7. resol. 32. cum Ghilino, & Bonacina, quia adhuc eadem censeatur Ecclesia, & est probabile valde, cum simus in materia fauorabili, vbi res amplianda, non restringenda venit.

Secunda difficultas præcedenti affinis est, an si in festo Annunciationis vel alio, sit plenaria indulgentia visitantibus talem Ecclesiam, vel

Altare, & contingat tale festum transferri, an etiam indulgentia transferatur? Respondetur quod si solum transferatur officium illius festi, nõ transfertur indulgentia; res clara est, quia adhuc festum cum sua indulgentia, cum sua die manet, si vero festum ipsum transferatur, & indulgentia transferri censeatur; ratio est, quia indulgentia illa, non est concessa intuitu diei, sed festi; ergo festum sequi debet. Sed petes, an sit necesse quod talis festi translatio, fiat Episcopi auctoritate, vt si sit festum de præcepto, & transferat præceptum in alterum diem, quod facere potest Episcopus, sicut & potest transferre ieiunium? Respondetur negatiuè, quando festum non est de præcepto, seu quando non transfertur præceptum, secus quando præceptum ipsum transferri debet.

Q V A E S T I O VII.

Quis possit indulgentia facere.

DE Pontifice Summo nulla est difficultas, cum certum sit, diuino iure posse, pro tota Ecclesia indulgentias concedere. Idem affirmat Nugnus q. 26. art. 1. de Concilio Generali siue presente, siue absente Pontifice, & hoc iure diuino, dependenter tamen à Pontifice.

Imò idem affirmat de Episcopis, quod diuino iure possint pro suo Episcopatu indulgentias facere, licet hoc ab Ecclesia limitatum sit, verius tamen est, quod Episcopi à Pontifice talem habeant facultatem, quia Christi Domini verba ad solum Pontificem directa fuere; ut *pascite oues meas, & quodcumque ligaueris super terram &c.* Habent Episcopi facultatem concedendi quadraginta dies indulgentiæ, & in Ecclesiæ dedicatione annum *cap. cum eo, de pœnit. & remiss.* non tamen habent facultatem con-

cedendi indulgentias defunctis, quia hæc nullibi illis conceditur. Sed quæres primò, an plures Episcopi possint eodem loco, vel personæ plures concedere quadragenas? Respondetur negatiuè, quia Episcopus non nisi subditis potest indulgentias facere, & extraneis non nisi ex venia proprii Episcopi, seu per delegationem illius, ac proinde non poterit amplius, qui delegauit indulgentiam facere; aliqui tamen id non improbabiler concedunt.

Quæres secundò, an si Episcopus concedat indulgentiã quinquaginta dierum, valeat pro quadraginta? Affirmatiuè respondetur, quia *utile per inutile non vitiatur*, est communis sententia. Hanc potestatem potest exercere Episcopus in suos subditos, etiam extra proprium territorium, & nondum consecratus: in statu peccati; cum ad concedendas indulgentias gratiæ status

status non requiratur, non tamen si sit excommunicatus vitandus de quo alibi. Idem dicendum de Archiepiscopo in tota prouincia, etiamsi actu non uisitet *cap. nostro, de penit. & remiss.* Idem dicunt aliqui de capitulo sede vacante, sed oppositum videtur verius, vide Dianam par. 8. tract. 4. resol. 35. Cardinales possunt concedere indulgentiam centum dierum, vel ex priuilegio, vel (quod est probabilius) ex Põtificis consensu saltem tacito concessio; vel ex consuetudine de quo Diana p. 5. tract. 2. resol. 6.

Quæres tertio, an Episcopus, vel Archiepiscopus, vel alius habens facultatem concedendi indulgẽtias suis subditis sæcularibus, possint illas concedere regularibus? Respondetur negatiuè, unde patet indulgentiam à quodam Episcopo concessam quibusdam regularibus genuflectentibus ante quandam imaginem nullam esse; cum enim Pontifex Episcopi facultatem ad solos subditos alligauerit, ad non subditos extendi non potest, nisi de hoc speciale habeat à Pontifice faculta-

tem secus esset si absolute concedatur, tunc enim etiã Regulares eo beneficio uti possunt.

Quæres quarto, quid concedant regularium Prælati, quando sæculares admittunt ad communicationem, seu participationem bonorum sui Ordinis, quam concessionem vocant filiationem? Respondet Lugo quod illa filiatio, seu bonorum communicatio non transferat Religiosorum satisfactiones, quia hæ non nisi ab operantibus communicantur, sed solum quandam confert impetrationem indirectam, quatenus Deus mouetur de congruo per opera alicuius iusti, vel plurium ad benefaciendum illis, qui cum illis maiorem habent coniunctionem, ut filijs, fratribus, amicis &c. & sic cum sæculares recipiuntur in fratres, mouetur Deus ad benefaciendũ illis inuitu bonorum operum Religiosorum. Adde inquit prodesse suffragia, quæ fiunt in communi pro toto ordine, & membris eius, &c.

Sed hæc doctrina mihi falsa videtur, nam fideles, qui ad bonorum Ordinis admittuntur participationem, non so-

lum gaudent impetratione illa Lugonis, sed etiam fruuntur totius Ordinis satisfactionibus; licet enim Religiosi ut tales, suas non applicent satisfactiones, applicantur tamen communes, seu quæ cõmunitatis actibus correspondent, quod autem dentur hæc cõmunes satisfactiones, quæ aggregatis, & benefactoribus à Prælati applicentur, docuimus supra disput. 1. 1. quæst. 6. & mox etiam aliqua subiiciemus, ex quibus magis exclusam manebit Lugonis doctrina, interim vide N. P. Lezanam verbo *Bona* 2. & verbo *Indulgentia*, 15.

Quæres quintò, an Regulariù Prælati, possint suis subditis diuino iure indulgentias facere, de bonis communibus suarum communitatum, & extraneis ex delegatione. Pro huius difficultatis intelligentia nota, quod dupliciter Religiosi possunt sua opera exercere, vel ut singuli, vel ut cõmunitatem componentes v. g. Religiosi in Choro dum cantant possunt ut singuli considerari, seu separatim, & tunc si debito modo cõtent, & me-

rentur, & satisfaciunt, satisfaciunt cum illud opus sit pœnale, & si ipsi satisfactione egeant ipsis applicabitur, nisi fortè voluntariè alijs talem applicent satisfactionem. Si vero considerentur, ut communitatem componentes, etiam satisfaciunt, nam illud opus etiam prout à communitate est pœnale, cum certè ipsa Religiosorum communitas tunc patiatur; non enim est parua pœna communitatem in Choro manere: si enim communitas est capax obligationis, & peccati, ut docet Caramuel in Regulam D. Benedicti num. 1335. erit etiam capax meriti, & satisfactionis, & hoc tale meritum diuidetur inter communitatem componentes, item satisfactio, si illi egeant, vel ad hoc intentionem habeant, si autè non egeat secundum aliquorum sententiam, de quo postea, reponentur in thesauro conuentus, vel religionis sub potestate Prælati, communitatis curam habentis, vel, ut postea dicetur, in thesauro reponentur Ecclesiæ. Vnde Prior respectu suæ communitatis

tatis secundum illorum sententiam, & Prouincialis respectu suæ Prouinciæ, & Generalis respectu totius Religionis, poterunt tales satisfactiones quibus voluerint applicare, & ante & postquam factæ sunt secundum illorum sententiam, vel solum antequam fiant secundum nostrâ, postquam enim factæ sunt, nisi prius applicentur, non manent sub Prælati potestate, cum ad Ecclesiæ thesaurum transierint, secus secundum oppositam sententiam, cum transierint ad thesaurum Religionis, cuius illi habent potestatem. Ob hoc P. Cassina in suo Mistag. tit. 13. num. 24. & 25. docet, quod pro vna Missa cantata plus stipendij accipi potest, quam pro priuata, & quanto plures sunt Religiosi in Choro cantantes, tanto plus stipendij accipi poterit; & sic, pro Missa cantata à 4. Religiosis duplex stipendium accipi potest, & si cantetur à 10. vel 12. &c. semper plus stipendij accipi poterit, cum crescat valor actus communitatis ex maiori Religiosorum numero per se loquendo, &

hoc non potest prouenire à Religiosis vt singulis, quia hoc modo non locant opera sua, nec applicent alienis suas satisfactiones, nec illas applicare potest superior sine illorum consensu, vt ex communi docet Lezana v. *bona* nu. 7. Sed prouenit ex Religiosorum numero communitatem componentibus, seu ab actu ipso communitatis. Hæc ergo satisfactio communis sub potestate, & dispositione Prælati est, quamque idem Prælati per filiationes concedere, seu communicare potest, & de hoc quaeritur, an possit Prælati indulgentias facere, seu, an quando Prælati illam largitur, indulgentiam dicatur concedere, seu an talis largitio, sit iuridica absolutio, an solum simplex quædam largitio.

Prima sententia est affirmatiua, quam tenet Rodriguez tom. 2. quæst. 86. art. 2. & in eius Compédiolo verbo *indulg.* vbi habetur: *Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem possunt suis subditis concedere indulgentiam eodem iure quo Episcopi, scilicet*

diuino, licet aliqui contradicant, allegantes contrariam consuetudinem totius Ecclesiæ; sed consuetudo non præscribit contra ius diuinum. Hæc eandem sententiam tenet Medina cap. 29. de indulg.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Regularium Prælatis, dum, vel subditis, vel extraneis concedunt communes satisfactiones, non faciunt indulgentias, sed simplices largitiones.* Hæc conclusio est communis inter Theologos: videatur Nugnus q. 26. art. 1.

Probatur conclusio, quia si satisfactionum concessio, quam ex communibus bonis faciunt Regularium Prælatis, non esset solum simplex quedam spiritualis largitio, sed vera, & iuridica absolutio, deberet fieri per clauium potestatem; atqui hoc non est; ergo, Minor ostenditur; quia vt docet D. Thomas 4. dist. 20. quæst. 1. art. 3. & Quodlibeto 2. art. 16. clauium potestas Ecclesiæ respicit thesaurum, & est solum in summo Ecclesiæ Pastore; ergo non est in Regularium Prælatis, ac sub-

inde dum faciunt bonorum spiritualium suæ Religionis communicationem clauibus non vtuntur. Maior nota est, absolutio namque iuridica spiritualis, ibi non est, vbi clauium potestas non adest. Negari tamen non potest, quin aliqua, in Prælato talia bona communicante, non interueniat misericordia, & iustitia, sicut interuenit in iuridica absolute, quæ fit per indulgentiam: interuenit iustitia quatenus Prælatus ex bonis dictis tantum offerre potest, quantum debet ille cui illorum bonorum fit communicatio: interuenit misericordia, quia illam solutionem pretio non facit, sed gratiosè; non tamen est propriè indulgentia, quia non est iuridica absolutio facta per clauium potestatem. An autem sit probabile quod dictæ satisfactiones ad Ecclesiæ thesaurum non transeant, sed in diuina maneat acceptance, largiendæ per potestatem non clauium, non iurisdictionis propriæ, sed gubernatiuam, seu prælatiuam, Prælatorum, videtur quod sic, quod ex argumentis, quæ

con-

contra nostram sententiam sum meditatus, poteris colligere.

Obijcies primò, quia ideo Pontifex dum ex Ecclesiæ thesauro. Satisfactiones alijs applicat verè absoluit, & indulgentiam facit, quia licet soluat quod ille debet, tamen hoc misericorditer facit; sed hoc ipsum faciunt Regulariù Prælati, quando bona dicta communicant; ergo. Nec valet dicere quod talis communicatio non fit in subditos, nec per clauium potestatem. Nam contra est, quia alij Religiosi subditi sunt: & etiam sæculares, vt patet per constitutionem Clem. VIII. 24. Nouembris 1605. quoad illos, qui confraternitatem ingrediuntur: est per clauium potestatem in quantum habent in illos veram, & spiritualem iurisdictionem, cum enim illos possint ligare, poterunt etiam per indulgentias absoluerè, vnde idem Pontifex videtur hoc ipsum insinuare dum dicit in illa Bulla, quod ingredientibus Confraternitatem, & postea ingressis possint indulgentiæ elargiri.

Respondetur, quod ideo Regularium Prælati, dum bona dicta communicant indulgentias non faciunt, quia talium bonorum largitio, non est ex clauium potestate; hæc autem clauium potestas, non est iurisdicctio, sed ab illa distinguitur, vt supra dicebamus & Ecclesiæ thesaurum respicit, non particularem cõmunitatum satisfactiones, quæ cum non maneant postquam factæ sunt, sed transcant ad thesaurum Ecclesiæ, quando applicatæ non fuerunt, non vero particulares constituent thesauros; imò etiam si constituerent, eorum dispositio nec absolutio, nec indulgentia esset, quia ex Christi facultate non esset, cum non nisi Pontifici clauis absoluendi, & ligandi sit data, sed solum esset spiritualis quædam largitio.

Obijcies secundò, quia vt docet Maranta in *aureo speculo Aduocatorum* par. 6. num. 222. 323. & 324. Maiorem habet potestatem Abbas in Monachum, quam Episcopus in Clericum sæcularem, & probat auctoritate Panor.

in cap. ad nostram, & in cap. reprehensibilis, quibus addo Fel. in cap. super lit. de rescriptis, & Cald. Consil. 111. Sed Episcopus potest indulgentias facere suis subditis iure diuino, vt concedit Nugnus, & alij; ergo etiam Regulariū Prælatus? Respondetur concessa maiori, negando minorem, non enim Episcopi vt dicebamus iure diuino indulgentiam faciunt, sed iure humano. Imò dato quod illud concederetur Episcopis, non tamen concedi deberet Re-

gularibus, Episcopatus namque est iuris diuini, quod de Regulari Prælatia non est ita certum, de quo suo loco.

Et licet concederetur quod dicit Innuo. c. cum eo, quod Episcopi facultas concedendi indulgentias, stricta sit, vt non concedat publicè, non tamen priuatè; hoc tamen concedi non potest Regularium Prælatis, propter ea, quæ habentur in Clem. de pœnit. & remis. cap. Abussonibus, & in Clem. de priuilegijs c. Religios.

Q V A E S T I O VIII.

An ad concedendas indulgentias causa aliqua requiratur.

Communis Theologorum sententia affirmat. Primò quia Pontifex non est Dominus thesauri, sed dispensator, vt docet Apost. 1. Cor. 4. dispensator autem, bona domini, sine causa dispensare non potest. Secundò quia alias posset omnes

purgantes animas liberare. Tertiò quia non potest valide dispensare in iure diuino, sine causa, ac proinde nec in hoc quod quis suam non habeat poenam. Sed dices, beneficij Ecclesiastici collatio facta indigno valida est, licet conferens, non sit Dominus, sed di-

dispensator, & talis collatio sit contra ius diuinum, ergo etiam indulgentiæ collatio sine causa valida erit, etiam si hoc facere, sit contra ius diuinum.

Respondet Suarez illam collationem esse inuolidam, sed ipsum benè inpugnat Nugnus, quia est contra cõmunem canonistarum, & Theologorum sensum. Respondet ergo & benè Nugnus, concedendo Antecedens, & negando consequentiam; ratio discriminis est, quia Deus voluit illam collationem validam esse propter multa inconuenientia, quæ sequerentur, si haberetur quis pro vero Parõcho v. g. qui non esset, at nostro in casu nullum sequitur inconueniẽs imò sequitur ex opposito, vt dictum est. Causa autem ista nõ est necesse quod sit æqualis cum indulgentia quæ conceditur, sed sufficit quod sit proportionata; est omnium ferè Theologorum sententia, videatur Nugnus hic. Lugo nu. 141. & alij apud ipsos, & colligitur ex Tridentino sess. 25. in decreto de indulgen-

tij; vnde licet aliquando magnæ concedantur indulgentiæ pro breui oratiuncula, tamen hæc non est tota causa, sed vel honor sanctorum, vel merita petentis, &c. Causa ergo debet esse proportionata & pia, vel vniuersalis, vel etiam particularis respectiue. Quod si causa ob quã indulgentia conceditur, non esset proportionata, iudicaretur tamen talis prudẽtialiter, indulgentia teneret, sicut & aliæ diuini iuris dispensationes. Quod si causa non esset proportionata ad totum, sed solum ad partem, pro illa parte teneret, quia *utile per inutile non vitiatur*.

Sed quæres primò, an ultra causam, etiam opus aliquod præscribi debeat? Respondetur quod communiter id fieri debet, quia opus præscriptum vel est ipsa indulgentiæ causa, vt cõtingit in indulgentia quando particularibus conceditur, licet aliquando etiam ob præcedentia merita concedatur, vel est eiusdẽ causæ complementum, & quodammodo indulgentiæ applicatio. Non est tamen necesse,

cesse, quod tale opus præscribatur, quando aliunde de causâ proportionem constaret; quando tamen opus præscribitur exequi debet, vt indulgentia lucretur: Hinc.

Quæres secundò, an quâdo in indulgentia, vel iubileo confessio præscribitur, debeat poni ab eo, qui mortalis peccati conscientiam nõ habet? Aliqui id affirmant; alij vero negant, quia confessio non imponitur nisi peccata habenti lethalia. Hæc sententia probabilis est, quam post alios tenet Suarez hic; prior tamen & probabilior, & tutior est; nam indulgentiæ tantum valent quantum sonant; atqui hoc sonat illa indulgentia; ergo. Nec ratio opposita valet, quia sicut Pontifex alia supererogationis præscribit opera pro indulgentia lucranda; ita confessionem venialium præscribere potest, vt sic indulgentia maiorem consequatur effectum, culpis deletis venialibus. Si tamen disiunctiue præscriberetur contritio, vel cõfessio, illa sufficeret, etiã in mortali existenti. Vnde si in

iubileo confessio requiratur; & quis illam ponat, si postea peccet antequam alia opera ponat excepta communione, non debet nouam ponere cõfessionem, sed contritio sufficiet.

Quæres tertio, an ad concedendas indulgentias aliqua verba requirantur? Respondetur negativè, sed sufficiet quodlibet signum exterius, indulgentiæ manifestatiuum: sicut etiam hoc requiritur, vt indulgentia reuocetur; vnde si Pontifex interiori actu omnes reuocaret indulgentias, talis reuocatio nulla esset, cum Pontificis potestas sit per ordinem ad corpus mysticum, ac proinde illi innotescere debet reuocatio, sicut & concessio.

Quæres quartò, an indulgentia cesset cessante causâ? Cessat indulgentia per reuocationem, cessat per rei cui affixa est destructionem, cessat elapso ipsius durationis tempore, non tamen cessat per mortem concedentis, nisi id in ipsa concessione exprimatur, cum sit gratia facta: non cessat per renuncia-

tionem nisi acceptetur : non cessat cessante causa , quando causa erat à principio sufficiens , vt in perpetuum daretur , secus si non erat , vt si Pontifex indulgentiam concedat alicui Religioni in perpetuum , quia eius alumni obseruantes sunt , & multum Ecclesiam iuuat orationibus , pœnitentijs , administrando fidelibus sacramenta , &c. illa indulgentia durat , quia illa causa sufficiens erat , pro indulgentiæ perpetuitate etiã si postea illa religio relaxetur ; si vero illa causa sufficiens nõ erat , quia tanta non erat obseruantia , nec tanta merita , vt indulgentiam reciperent perpetuam , nisi ex suppositione duratiõis causæ , nempe illius mediocris obseruantia , cessabit quando illo mediocri obseruantia cessabit .

Hic vnum addendum est pro praxi fidelium , quanta nimirum debeat esse fractura seu ruptura rei cui indulgentia affixa est , vt indulgentia amittatur ? Respondetur quod si loquamur de indulgentia concessa Coronæ , vel Rosario , indulgentia non amitti-

tur quando cordula frangitur , vel vetus renouatur ; quia cordulæ variatio coronæ , vel rosarium moraliter nõ mutat , imò non amittitur indulgentia si grana aliqua frangantur , vel amittantur , & alia substituuntur ; nam , vt supra dicebamus , sicut in templo , dum paulatim reficitur indulgentia non amittitur , ita nec in Corona vel Rosario , dummodo maior pars semper maneat , maior namque pars minorem trahit , vt patet de aqua non benedicta , quando in benedictam ponitur , tota enim fit benedicta , item cum oleum , vel chrisma non benedictum , in benedictio infunditur . Si loquamur de medalia , indulgentiam non amittit si superior pars , seu eius fibula frangatur , & foramen aliquod fiat vt suspendatur , quia adhuc ratione sculptæ imaginis ad Religiosum vsum deseruire potest , neque indulgentiam amittit si in medio frangatur , & per artificem vnatur , licet enim per talem fractionem indulgentia cesset , per vnionem tamen reuertitur ,

tur, vt patet quando templum destruitur & postea re-ædificatur; dum destruitur indulgentia amittitur, dum postquam re-ædificatum est, reuertitur. Si tamen medalia ex vetustate sculptas amitteret omnino imagines, videtur quod indulgentia amittatur, cum non amplius de seruire possit ad sanctorum cultum. Si deinde de cruce loquamur tunc indulgentiam amittit, quando formã Crucis non retinet, secus si retineat. Vnde loquendo de

cruce Caruaccæ indulgentiam amittit, si superiorem hastam amittat, quia licet maneat forma Crucis, non tamen Caruaccæ, secus si solum vna pars hastæ frangatur, vel pars inferior. Et hæc de hoc tractatu, vtinam cedant in honoré Dei, & Ecclesiæ vtilitatem, cui & me, & omnia mea scripta, & scribenda submitto, die 8. Decembris 1656. qua die festum B. V. Mariæ de Victoria celebratur.

TRACTATUS
SEPTIMVS
DE
SACRAMENTO
EXTREMAE
VNCTIONIS.

EGIMVS hucusque de sacramentis quae animae vulnera, hominis sano corpore viventis, curare habent, nempe de Baptismo, Confirmatione, Eucharistia, & Poenitentia; at modo in praesenti tractatu, de alio agemus sacramento, per quod homo non quoquomodo corpore infir-

mus, sed taliter, quod ferè de huius vitae stadio, sit exiturus, muniatur; quod sacramentum Extrema vocatur unctio, vel quia Christiano in extremo vitae posito conferatur, vel quia nouissimum tenet locum post Baptismum, Poenitentiam, & Eucharistiã, quae sunt sacramenta, quae ipsum recipientem respiciunt, nec ad alium finem ordinant extrinsecum, ut facit Ordo,

Da dd a qui

qui Ecclesiasticam respicit hierarchiam, & matrimoniũ, quod qua sacramentum est, corporis mistici respicit conseruationem, licet qua naturalis contractus, humanam respiciat propagationem. Vel etiam dicitur hoc sacramentum vñtio Extrema, quia inter varias & multiplices, quibus vtitur Ecclesia, vñtiones,

hæc postrema sit; vnguntur namque Baptizandi; vnguntur, qui ordinantur, vnguntur qui confirmantur, vnguntur Episcopi, vnguntur Reges, &c. sed ante mortis periculum; hæc autem nostra vñtio datur infirmis, qui sunt in mortis periculo. De hac erga vñtione noster hic erit tractatus; Vnde sit.

DISPUTATIO

P R I M A

De Sacramenti Extrema vñtionis essentia.

Sicut aliorum sacramentorum essentia, ex materia, & forma coalescit, ita & huius sacramenti essentia, ex propria materia, & forma coalescere debet, & sic in hac disputatione, huius sacramenti materia, & forma explicabitur; prætermisimus singularem proponere de huius sacramenti existentia disputationem, quia ex dictis de sacramentis in genere, suffi-

cienter eius habemus existentiam; quia tamen nostri temporis hæretici nõ cessant nobis detrahere, quod sine fundamento hoc sacramentũ adstruamus, & plura etiam obijciunt; ideo vt catholica veritas magis appareat, & hæreticorum falsitas detegatur, sequentem excitabimus questionem, quæ erit veluti præambula ad huius sacramenti essentiam intelligendam.

QVAE.

Q V A E S T I O I

An Extrema unctio sit verum, & proprium
nouæ legis Sacramentum.

Negarūt antiquitus Albigenses teste S. Antonino in sūma Theologica p. 4. tit. 10. cap. 7. Negauit Vviclephus teste N. Vualdense to. 2. de sacram. cap. 163. Negant Lutherus, Calvinus, & eorum affectæ Extremam unctiōē esse sacramentum; imò eius ritum irrident, & cēremonias.

Nostra sententia sequenti explicatur cōclufione. *Extrema unctio, est verum nouæ legis sacramentum, à Christo Domino institutum.* Hæc cōclufio est de fide. Probat̃ur primò ex illo Iacobi 5. *infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Ecclesie, & orent super eum, ungentes eum cum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus, & si in peccatis sit, dimittentur eis.* In quibus verbis cōtinentur omnia, quæ da veram sacramenti rationē erquiruntur: continetur materia proxima in illo verbo

*ungentes, remota, in illo oleo, forma, in illis orent super eum, nam huius sacramenti forma deprecatōria est, vt postea videbitur: Minister, in illis Presbyter Ecclesie, idest Sacerdos, subiectū, infirmus, infirmatur aliquis vestrum, effectus, peccatorum dimissio, si forte peccata adsint, seu gratia peccatorum remissiuā, & spiritualis quædam deuotio, & hylaritas, vt postea dicetur; est signum sensibile, nā illa exterior unctio, est signū gratiæ interioris ungentis, & exhilarātis, iuxta illud Psal. 44. *propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo letitiæ: & Isa 61. spiritus Domini super me. eo quod unxerit me.* Et 1. Ioan. 2. *sed vos unctiōem habetis à Sancto, &c.* est ergo extrema unctio verum sacramentum, cū sit signum sensibile unctiōis interioris gratiæ, &c.*

Confirmatur, quoniam citatus Iacobi locus semper ab Eccle-

Ecclesia de hoc sacramento intellectus fuit, vt ex varijs colligitur auctoribus, sanctis Patribus, & Concilijs, præsertim Tridentino sess. 14. cap. 1. vbi de hoc sacramēto agens, dicit: *Instituta est autem sacra hæc Vnctio infirmorum tāquam verè, & propriè sacramentū noui Testamenti à Christo Domino nostro apud Marcum quidem insinuatum, per Iacobum autem Apostolum ac Domini fratrem, fidelibus commēdatum, ac promulgatum. Infirmatur quis &c.* Locus autem Marci, in quo hoc sacramentū insinuat, habetur cap. 6. vbi dicitur: *Et ungebant oleo multos egrotos, & sanabantur.*

Probat, secundò, ex Ecclesie definitione. Concilium Florentinum in literis vnionis habet: *Quintum sacramentum Extrema vnctio est, cuius materia est oleū oliuæ per Episcopum benedictum.* Tridentinum sess. citata can. 1. dicit: *Si quis dixerit Extremam vnctionem, non esse verè, & propriè sacramentum à Christo Domino nostro institutum, & à Beato Iacobo Apostolo promulgatum, sed ritū tantum ac-*

ceptum à Patribus, aut figmētum humanum, anathema sit.

Sed quæres, quo tempore fuerit hoc sacramentum à Christo Domino institutum? Respondetur, quod cum non omnia, quæ fecit Christus, etiā circa sacramenta scripta sint, vix certò potest determinari tempus, quo hoc sacramentum fuerit institutum. Verisimilius tamen existimo, quod & communiter tenetur, hoc sacramentum fuisse in cœna institutū, & tunc Christum Dominum modum in huius sacramenti administratione seruendum, Apostulos docuisse. Et post resurrectionem dedisse illis potestatem illud conferendi, & ratio est, quia cum hoc sacramentum sit veluti sacramenti Pœnitentiæ consummatiuum, vt docet Tridentinum, probabile est Christum non dedisse Apostolis potestatem illud administrandi antequam illis facultatem fecerit absoluendi. Soluuntur argumenta in contrarium.

Primum argumentum. Quoniam in omni Sacramento signatur sacramentum tantum,

tum, res sacramenti tantum, & res, & sacramentum simul; atqui in Extrema vnctione nequit assignari res, & sacramentum simul; ergo. Nec valet dicere cum D. Tho. q. 30. supplem. art. 3. rem, & sacramentum Extremæ vnctionis esse spirituales quãdam deuotionem, & hylaritatem. Nã contra est, quia hæc etiam ab alijs causantur sacramentis, præsertim ab Eucharistia. Tũ quia hæc deuotio non potest esse actus, quia res, & sacramentum debet esse quid permanens; nec habitus, quia hucusq; nullus Philosophus, nec Theologus talem habitũ somniauit. ergo.

Respondetur negando minorẽ, & assignatio facta optima est, ad improbationem dico, quod licet omnia sacramenta suam & sibi proportionatam causent deuotionem, & hylaritatem, nõ tamen hoc speciali modo, quo ab hoc causatur sacramento, nempe per modum vnctionis spiritualis; vt ergo hæc deuotio talem habet fortitudinem, vt sit potens ad sanandam animam à peccatorum reliquijs,

& corpus à corporali agitudine, si id expediat, est sacramentum, & res huius sacramenti. Ad secundam probationem dico hanc deuotionẽ non esse nec actum, nec habitum, sed esse modum quendã specialem, gratiæ superadditum, qui causatur à sacramento tantum, & quo medio causatur gratiæ eiusdem intensio, & huius sacramenti propriam nempe sanatiuam reliquiæ peccatorum, & collatiuam sanitatis corporalis si expediat, modo infra explicãdo.

Secundam argumentum, quod maximè vrgent hæretici est, quia de sacramenti nouæ legis ratione est, quod in aliqua Euangelij parte reperitur; atqui hoc non reperitur; ergo. Maior patet de Baptismo, Eucharistia, & Matrimonio. Minor nota est, nam in illo Marci 6. in quo dicitur insinuari, nõ est sermo de hoc sacramento, imò de nullo, cũ tunc indifferenter infirmi omnes vngerentur, &c. Respondetur negando Maiorem, nõ enim institutio, vsus, & praxis cuiusque sacramenti scripta in Euangelio reperitur, non enim

enim ad hoc ut aliquid sit novæ legis sacramentum, necesse est, quod in Evangelio sit scriptum, sed quod sit à Domino institutum; non enim Eucharistia, & Baptismus sa-

cramenta esse definirent, si in Evangelijs non reperirentur; fuit ergo hoc sacramentum à Christo institutum, licet hoc scriptum expressè non reperiatur.

Q V A E S T I O II

Vtrum sit de olei essentia, ut sit huius sacramenti materia, quod sit ab Episcopo benedictum.

DE fide est oleum ab Episcopo benedictum esse remotam huius sacramenti materiam, ut constat ex verbis Concilij Florétini, & Tridentini quæst. præcedenti relatis; hocque colligunt Theologi ex verbis Iacobi: *ungentes eum oleo in nomine Domini*, ubi *ly in nomine Domini*, denotat olei benedictionem; Vnde de hoc nulla est difficultas inter Theologos, solum difficultas est, an Episcopi benedictio sit essentialis, an solum accidentalis; taliter, quod si hoc sacramentum conferretur, in oleo non benedicto, vel benedicto ab aliquo simplici Sacerdote, verè teneret, saltem si talis benedi-

ctio fiat, Episcopi, vel etiam Pontificis auctoritate. Aliqui solent hanc quæstionem sic proponere, an Summus Pontifex possit dispensare, quod oleum infirmorum à simplici Sacerdote benedicatur; sed in idem reddit, si enim Episcopi benedictio sit de essentia, nullus poterit talem facere dispensationem, si vero non sit de essentia, saltem à Pontifice fieri poterit.

Prima sententia est Episcopi benedictionem esse de huius sacramenti essentia, taliter quod in nulla necessitate, etiam per Pontificis dispensationem possit talem facere, Sacerdos simplex benedictionem, ita Coninchus disp. 19. dub. 2.

dub. 2. concl. 2. Bonacina disput. 7. q. vnica par. 2. num. 3. & alij.

Secunda sententia in alio extremo est, quod talis benedictio de essentia non sit, taliter quod non solum talē possit facere benedictionem simplex Sacerdos, ex Pontificis concessione, verum etiam ex concessione Episcopi. Imò quod in casu necessitatis possit hoc sacramentum conferri in oleo non benedicto. Ita Ioānes Martinon de sacram. disput. 65. sect. 3. nu. 16. cuius verba refert Diana par. 10. tract. 16. resol. 81.

Nostra sententia sequenti explicatur conclusione. *Simplex Sacerdos potest ex commissione, vel delegatione Summi Pontificis, esse minister benedictionis olei infirmorum, licet solus Episcopus, sit huius benedictionis minister ordinarius.* Hæc conclusio est communis inter Thomistas, quatenus dicunt Episcopi benedictionem non esse essentialē, cum possit per simplicem fieri Sacerdotē. Hos citat Martinon apud Dianam loco citato, & sunt Victoria, Sotus, &

Caietanus, quibus additur Paludanus, & Valentia, quibus addit Diana, Henriquez, Zambranum, & Lessium, quatenus dicunt ex Pontificis commissione posse simplicem Sacerdotem illam facere benedictionem, quod probabile iudicat Diana. Pro quo nota sacramenti *ministerium*, alium esse ordinarium, alium ex delegatione: ordinarius est, cui ex sacramēti institutione primario, & ratione sui materia committitur præparanda, ille vero est ex delegatione, cui materia præparatio ex alterius conuenit commissione; & sic, cum ex Euangelij non cōstet, an Christus Dominus personam, quæ huius materiam sacramenti præparare deberet, determinauerit, credibile est, quod voluerit hanc sacramenti materiam, tanquam ex officio ab Episcopo præparati, vt præparatur materia illorum sacramētorum, qua Christus non fuit vsus; & quod ex sui Vicarij delegatione, alius deputari possit minister idoneus.

Probatur conclusio, quia Græci ex antiquissima cōsue-

tudine orientalis Ecclesie à Clem. VIII. approbata, confertur namq; Græci hoc sacramentū cū oleo nō ab Episcopo benedicto, sed ab ipsis Presbyteris; atqui hoc esse nō potest, nisi ex Summi Pontificis cōmissione; ergo ex cōmissione ista poterit huius sacramēti materia à simplici Sacerdote benedici. Vnde non placet, quod dicit Martinon, quod talis benedictio fiat ab illis Presbyteris de licentia Episcopi, cum ipsi Episcopi reclamant, & vellent eos vti oleo à se benedicto. Multo minus placet quod dicit auctor ille, quod in casu necessitatis posset deseruire oleum non benedictum, cum Concilia velint oleum esse debere benedictum, & hoc rationabiliter, quia sacramēti materia, quæ Christi contactu non fuit sanctificata, vt aqua, panis, & vinum, non debet vllō modo ad sacramentum deseruire, nisi benedicatur, consecretur, eleuetur, & proportionetur sacramento. Admittit tamen Diana cum Decastillo, Laymano, Lugone, & Baunio, quod in casu necessi-

tatis, si oleum non adesset, posset hoc sacramentum in Chrismate conferri, licet hoc non admittat Palaus, quia est contra Ecclesie consuetudinem, & quia Chrysmatis consecratio non est facta per ordinem ad hoc sacramentum; sed neutra Palai ratio, Dianæ sententiam destruit; non prima, quia non constat de tali Ecclesie consuetudine, & si constaret, posset quis dicere eo necessitatis casu non officere; nec secunda quia in sacramenti materia, saltem remota, talis ordinatio non requiritur, sed sufficit quod materia sit idonea, &c.

Sed quæres primò, an ritus benedicendi oleum infirmorum sit à Christo Domino determinatus? Respondetur negatiuè, sed liberam reliquit Ecclesie eius institutionem, quam posset si vellet mutare.

Quæres secundò. An possit Curatus v. g. quia oleum benedictum est in parua quantitate, oleum non benedictū in benedicto ponere, & sic sacramentum conferre? Respondetur affirmatiuè, dummodo in parua ponatur quantitate,

titate; imò saluo meliori iudicio puto quod si sensim infunderetur posset etiam in magna infundi quantitate, quia tunc paulatim præcedenti vnitur, & fit totum benedictū, vt cum paruo igni paulatim ligna adduntur, & fit magnus ignis, non censetur nouus ignis, sed prior manere, idem

dicerem de aqua benedicta.

Quares tertio, an possit Sacerdos hoc sacramentum conferre in oleo veteri, & non eo anno benedicto? Respondetur affirmatiuè, ita Diana cum alijs loco citato, licet cōsultum sit omni anno nouum curare oleum, & vetus comburere nouo habito, nō prius,

Q V A E S T I O III.

*De materia proxima huius Sacramenti,
quæ est vnctio.*

DE vnctione, quæ est proxima huius sacramenti materia plures excitantur difficultates. Prima est, an hæc Vnctio in modum crucis fieri debeat? Respondetur negatiuè, quia nec S. Iacobus, nec Cōcilia, nec Patres illam requirunt; debet tamen ita fieri, quia in omnibus sacramentis, crucis signum solet adhiberi. Quod si id non fiat absque scādalo, sed ex rationabili causa, non erit peccatū, vt si ob celeritatem, quia infirmus periclitatur, vel pestis

tempore, omittatur, &c.

Secunda difficultas, in qua quantitate, hæc Vnctio fieri debeat? Respondetur eadem proportionali qua fit Baptismi ablutio; vnde sicut ad faciendam sufficientem pro Baptismo ablutionem, vna aquæ gutta sufficit, ita ad faciendū huius sacramenti vnctionem, pro vno sensu, vna olei gutta sufficiet.

Tertia difficultas, an hæc Vnctio fieri debeat immediato conferentis contractu, an vero fieri possit medio aliquo

instrumento, v.g. virga oblunga? Respondetur affirmatiuè, ad fugiendam præsertim contagionem, siue pestis, siue alterius morbi. Ita Diana par. 4. tract. 4. resol. 168. post Syluii; cui ego addo Isambertum de extrema vñct. disp. 2. art. 4. in fine, qui testatur de praxi Ecclesiæ. Ratio est, quia in hoc sacramento attenditur vñctio, non instrumentum, quo fit, ac proinde parum refert quod mediatè, vel immediatè fiat.

Quarta difficultas, an inuñctio quinque sensum sit de huius sacramenti necessitate? Respondetur affirmatiuè, pro quo nota, quod quinque sensuū vñctio dupliciter fieri potest, explicitè scilicet, & implicitè; explicitè, cum vnusquisque sensus inungitur propriâ adiungendo formam; vt cum vnus (quod sufficit) vel vterque vngitur oculus, & sua additur forma, nimirum, *Per istam sanctam vñtionem, & suam piissimam misericordiã indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per visum*, Implicitè, cū v.g. vnus, vel duo vnguntur oculi, & adæquata omnium sensuum additur forma, dicendo: *Per*

istam sanctam vñtionem, & suam piissimam misericordiã indulgeat tibi Deus, quidquid peccasti per visum, auditum, gustum, odoratum, & tactum. Nam licet hîc oculus non sit determinate, clarè, & distinctè adequata huius sacramenti materia, cū clarè & distinctè non stet pro quinque sensibus; tamen implicitè, & confusè, prout tali substat formæ, adequatam huius sacramenti materiam inuoluit. Hoc posito, dico contra aliquos quos congerit Diana p. 4. de sacram. resol. 168. & p. 8. tr. 1. resol. 21. quod licet non sit de huius sacramenti necessitate, quod fiat singulorum sensum expressa, & determinata Vñctio; est tamen, quod fiat implicita, modo explicato, Ita docet idem Diana locis citatis post multos, & grauissimos auctores quos ibi allegat quibus addo Isamb. loco citato art. 5.

Probat, quia vnica Vñctio modo dicto facta, sufficienter denominat hominem vñctum, sicut vnica ablutio in Baptismo, & sicuti ex hoc non est necesse hominem tri-

na Baptizare ablutione, ita non erit necesse infirmum quintuplici vngere Vnctione.

Confirmatur, quia hic adest huius sacramenti forma, adest vnctio, & etiam tota & adequata materia, in vna eius parte implicite contenta; ergo. Ex quibus infert Diana; quod tempore pestis potest eo modo Extrema vnctio conferri, licet forte melius esset cito omnes sensus percurrere vngendo vnum oculum, vnam aurem, &c. & totam formam proferre, nimirum: *Per istam sanctam &c. indulgeat tibi Deus quod peccasti per visum, auditum &c.*

Sed petes, an sit probabilis illorum sententia, qui dicunt posse inungi vnam solum partem, proferendo formam partialem sibi correspondentem; vt vngendo solum oculum, & dicendo. *Per istam sanctam Vnctionem &c. indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per visum?* Affirmatiue respondet Diana de sacram. resol. 179. post Syluium, quem ibi citat. Et hanc sententiam omni conatu defendit Beccanus de sacram. c. 25. q. 7. nu.

6. vbi docet vnam sufficere vnctionem, in capite, vel pectore factam &c. Probat 1. quia nec in scriptura, nec in vniuersali traditione Ecclesie aliud colligi potest 2. quia forma Ambrosiana, & Veneta nisi vnam significant vnctionem 3. quia sicut in Baptismo vna sufficit immersio, ita in hoc sacramento vna Vnctio. Sed non est recedendum à communi sententia Theologorum cum D. Thoma 4. dist. 23. q. 1. art. 1. Ratio est, quia omnes vnctiones vnam, & adequatum complent huius sacramenti significationem; ergo nisi ponantur saltem implicite, modo dicto, vel non ponetur sacramentum, vel saltem non completum; sicut enim non licet in Altaris sacrificio vnicam tantum consecrare speciem, licet vtraque sit se ipsa verum sacramentum secundum suas partiales rationes; quia non ponitur integrum sacramentum in ratione conuiuij, vt de Eucharistia diximus; ita neque hic licebit vnicam solum ponere vnctionem, quia non ponetur integrum sacramentum

tum secundum completam ipsius significationem, quæ est totalem facere reliquiarum peccatorum deletionem. Sed hic alia emergit difficultas, quam hic subiicimus.

Quinta difficultas, an quinque vñtiones sint vnum, vel quinque sacramenta specie distincta? Est opinionum varietas, aliqui namque volunt omnes vñtiones esse distincta specie sacramenta, & distinctas habere specie significationes, & distinctas specie conferre gratias sacramentales, & solum genere esse vnũ, vt est multorum opinio, de sacramento ordinis; & sic sicut in Ordine vnum potest conferri sacramentum sine alio, & vnum quodque suam confert gratiam, ita & in hoc sacramento; Vnde si quis moriatur post primam vñtionẽ vnum specie & numero recipit sacramentum; si post secundam duo, & iste maiorẽ gratiam, quam primus perse recipiet, &c. Alij volunt, omnes vñtiones esse sacramenta, sed solam primam (quæcunque illa sit) cõferre gratiam, cum non sit de ratione

sacramenti, quod gratiam conferat, sed quod possit illam conferre si iam producta non inueniat huiusmodi autẽ sunt omnes iste Vñtiones.

Alij denique volunt quod solum vltima gratiam causet, omnes tamen vnum conficiat sacramentum. Dico primò: *licet qualibet vñtio si secundũ se consideretur, & in ordine ad partialem effectum, quem causat, sit verum sacramentũ specie ab alijs distinctum, tamen si consideretur in ordine ad totalem significationem, vnum specie cum alijs cõficit sacramentum.* Hæc est expressa Diui Thomæ sententia in 4. dist. 23. q. 1. art. 1. vbi comparat hoc sacramentum, Eucharistiæ, quod licet sit plura sacramenta habentia proprias significationes &c. tamẽ quia iste vnã adequatam complent in ratione conuiuij, significationem, ideo vnum specie sacramentum est: ita in hoc sacramento, quia (verba sunt Angelici) *curatio interiorum vulnerum non potest perfectẽ significari nisi per oppositionem medicinæ ad diuersas vulnerum radices, ideo plu-*

res actiones sunt de perfectione huius sacramenti.

Dico secundò, unaqueque unctio suam causat partialem gratiam: unde cum primum unguuntur oculi, omnia remittuntur peccata mortalia; quæ quis habet, licet putet non habere, & actum habet attritionis; nam ut diximus de sacrâ. in genere, omnia sacramenta uiuerum primam conferunt aliquando gratiam, & faciunt ex attrito contritum, quando quis bona fide recipit illa; & deinde remittantur omnia venialia, quæ per oculorum sensum commissa fuerunt. Secunda unctio, remittit venialia illi sensui correspondentia, &

sic de ceteris, & omnes iste partiales vulnerum curationes unam integram curationem, ratione cuius unum specie efficitur sacramentum. Hæc conclusio sic explicata est expressè in D. Thoma loco citato, ob id hoc sacramentum, Eucharistiæ comparat, cuius utraque pars suam producit gratiam; &c. ob hanc eandem rationem vult D. Thomas, quod sicut in Eucharistia si moriatur sacerdos post primæ speciei consecrationem, debeat alius supplere, ita idem fieri debeat in hoc sacramento, ut suo (ut illud, non careat complemento, &c.

Q V A E S T I O IV.

De forma huius sacramenti, deq; annexis illius.

Dvo possunt in huius sacramenti forma considerari, sicut & considerata fuere in alijs sacramentorû formis, essentialia nimirum, & non essentialia, siue integralia sint, siue accidentalia: ut in forma consecrandi ca-

licis, essentialia sunt prima verba *Hic est calix sanguinis mei*: integralia sequentia; accidentale enim Huius sacramenti forma adequatè sumpta est: *Per ista sanctam unctioem, & per suam pijsimam misericordiam indulgeat tibi Deus*

Deus quidquid peccasti per visum, illam replicando super omnem sensum, nam renes & pedes non sunt partes necessario vngendæ, mos tamē propriæ Ecclesiæ seruandus est. Hæc forma depræcatiua est, vt patet ex verbis *D. Iacobi*, & hoc conuenientissimè, vt hoc sacramentum, à Pœnitentiâ distingueretur. Nam cum hoc sacramentum peccatorum faciat remissionem, & sit infirmorum pœnitentiâ, & sit sacramentum, Pœnitentiæ sacramenti, cõsumatiuum, vt docet Tridenum sess. 14. debuit modo depræcatiuo confici, vt sic, infirmo peccata dimitterentur, sine eius labore, sed sola Dei misericordiâ, sine vlllo satisfactionis opere; & licet hæc forma, oratio depræcatiua sit, ita tamen efficaciter gratiam facit, ac aliæ aliorum sacramentorum formæ, quæ orationes absolutæ sunt. Vnde patet falsitas sententiæ Becani de sacram. c. 27, q. 7. vbi dicit sufficere formã indicatiuam; cum hoc verbis *D. Iacobi* repugnet, & omnium Theologorum sensui.

Forma essentialis huius sacramenti his verbis continetur. *Per unctioem indulgeat tibi Deus*: per ista namque verba sufficienter huius sacramenti effectus significatur; nam illa particula *per unctioem* significat materiam remotæ nempe olei applicationem, materia namque proxima, est remotæ applicatio: *indulgeat*, exprimit depræcationem, & gratiam peccatorum remissionem, cum indulgentia peccatorum quam facit Deus, non nisi media gratia fiat: illa particula *Deus*, significat quod hæc indulgentia sit potissimè per Dei misericordiam. Aliæ particule ponuntur ad maiorem explicationem, & effectus expressionem. Videatur *Isambertus* hic disput. 3. art. 2. & *Petrus de S. Ioseph*, in sua *Idea*, qui optimè probant quod nõ sit necesse ad veritatem sacramenti, quod sensus in forma exprimantur, licet inungi debeât modo supra dicto; quodque probabile dicit *Diana* 10. p. tract. 12. resol. 32.

Sed quæres primò, an ad valorem sacramenti debeat huius

huius sacramenti forma ad singulas sensuum Vnctiones repeti? Respondetur ex dictis quod non, sed sufficit quod dū quinque sensus inunguntur tota forma super illos sine repetitione proferatur, hoc modo: *Per istam sanctam vnctionem, & per suam pijsimā misericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per visum, auditum, gustum, odoratum, & tactum*; aliæ duæ partes, non sunt necessario vngendæ, imò nullo modo renes in feminis, vt Rituale præscribit Romanum, & si aliquis inungere vellet, sufficeret illas cū alijs in eadem forma coniungere: est communis Theologorum sententia.

Quæres secundò, an extra necessitatis casum, possit

quis non replicare ad omnes sensuum vnctiones propriam formā, sed vnica sufficiat prolatio, sensus omnes amplectens, modo mox dicto? Dicat stillus apud Dianam par. 10. tract. 11. resol. 11. dicit nullū esse peccatū mortale, formæ relinquere repetitionem, sed vnico cōtextu omnes sensus nominare: rationem assignat, quia cum Presbyteri oratio sit omnibus sensibus communis, etiam formæ prolatio cōmunis esse poterit. Sed hæc sententia nullo modo est admittenda, cum sit contra præxim Ecclesiæ in re graui: dico ergo extra necessitatis casum nullo modo licere vnica ad omnes sensus adhibere formam, sed vnicique propriā partialem, addendam esse.

DISPUTATIO SECUNDA

*De Extremæ unctiōnis effectibus, deque mini-
stro, subiecto, dispositionibus, & obliga-
tionibus ministrandi, & reci-
piendi illud.*

HAec omnia sub vnica coniungimus disputatione, ne pro vna quaque quæstione, vna instituat̄ur disputatio. Explicuimus disputatione præcedenti Extremæ unctiōnis essentiã, ad quam eius subsequuntur effectus, postea minister, deinde subiectum capax illius,

dispositiones requisitæ in tali subiecto, vt dignè hoc sacramentum recipiat, & tandem obligationes ministri ad illud administrandum, & subiecti ad illud recipiendum, & sic, omnia quæ de hoc sacramento pertractari solent explicata manebunt.

QVÆSTIO I.

Quinam sint Sacramenti Extremæ unctiōnis effectus.

Effectus alij sunt primarij, alij secundarij, alij per accidens. Dico primò:

*gratia sanctificas prout fundat
ius in infirmo, qui hoc recipit
sacramentum, ad recipiēda spe-
cialia*

cialia Dei auxilia, ut iuuetur, & confortetur eius animus, in fide, spe, & fiducia diuina misericordia: ut iuuetur ad perferendos morbi dolores, & corroboretur ad fortiter diaboli sustinendos insultus; est huius sacramenti primarius effectus. Hæc cōclusio est expressa D. Thomæ sententia q. 30. suppl. art. 1. quatenus dicit, quod huius sacramenti effectus primarius, sit expellere reliquias peccatorum: pro quo nota, quod hic terminus *peccatorum reliquia*, variè à Theologis explicatur, aliqui namque per *peccatorum reliquias* pœnas intelligunt temporales, quæ peccato dimisso quoad culpam exoluendæ aliquando remanent, & hæc reliquias volunt esse primarium huius sacramenti effectum; sed hoc esse nequit, alioqui pauci qui hoc sacramentum suscipiunt, ad Purgatorium irent, nisi in casu quo post illud aliquod veniale committeret, vel mortale, sed vel confiteretur, vel per contritionem deleteretur. Alij per *peccatorum reliquias* intelligunt sanitatis corporalis restitutionem, quia putant

infirmiorem esse peccati reliquiã, sicut dolores, &c. Sed ut ex dicendis patebit, iste nõ potest esse primarius huius sacramenti effectus. Alij volunt habitus vitiosos esse *peccatorum reliquias*, & hos tolli primario per huius sacramenti susceptionem.

Sed D. Thomas loco citato vult quod sit *quædam debilitas, & ineptitudo, qua in nobis relinquitur ex peccato actuali, vel originali, & contra hanc debilitatem homo roboratur per hoc sacramentum. Sed quia hoc robur gratia facit, qua secum non compatitur peccatum, ideo ex consequenti tollit illud, si inueniat, siue mortale, siue veniale, &c.* Pro horum verborum pleno intellectu nota cū Nugno ibidem, quod homo in mortali existens, habet pronitatem, & procliuatatem ad malum, & quandam ineptitudinem, langorem, & debilitatem ad operandum bonum, qui peccati effectus ablata culpa saltem ex parte manet, & hæc *peccatorum reliquia*, dicuntur: & sic proprius huius sacramenti effectus est causare gratiam, latificantem ani-

nam roborantem, & conferentem vigorem, erigentem animum in fidem, spem, & fiduciam diuinæ misericordiæ, &c. & quia gratia id præstat medijs auxilijs, ideo diximus in cōclusionē effectum huius sacramenti primarium esse conferre gratiam, quæ fundat ius ad specialia recipienda auxilia, quibus languor, & debilitas ex peccatis relicta, tollatur, & subinde infirmus roboretur, confortetur, &c.

Probatur conclusio sic explicata ex verbis Iacobi, & *alleuiabit eum Dominus*: quasi dicat: Dominus gratiam cōferet, qua infirmus alleuietur, roboretur, &c. reliquijs peccatorū exclusis. Hæc omnia prosequitur Tridentinum sess. 14. cap. 2. vbi dicitur: *Res porro & effectus huius sacramenti illis verbis explicatur: & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus; & si in peccatis sit, dimittentur ei, Res etenim hæc, gratia est Spiritus sancti, cuius unctio delicta, si qua sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit, & aegroti animam alleuiat, & con-*

firmat, magnam in eo diuinæ misericordiæ fiduciam excitando; qua infirmus subleuatus, & morbi incommoda, ac labores leuius fert, & tētationibus Demonis, calcaneo insidiantis, facilius resistit, & sanitatem corporis interdum, vbi salutē animæ expediret, consequitur.

Dico secundò. *Remisso peccatorum tum mortalium, tum venialium, est secundarius, sed proprius huius sacramenti effectus.* Patet ex illo Iacobi, & *si in peccatis fuerit remittentur ei, & ex Tridentino mox citato. Quod hoc sacramentū, modo quodam speciali, & sibi proprio, peccata remittat venialia, cōcedunt omnes, alioqui perfectum non conferret robur, nec perfectē animam alleuiaret, & erigeret in spem viuam, & fiduciā diuinæ misericordiæ, cum venialia, hæc habeant impedire: Quod autem habeat etiam mortalia remittere patet ex dictis, cum faciat, ex attrito contritum; & quod etiam hoc sit huius sacramēti proprium, patet ex modo dictis.*

Dico tertio: *Sanitas corporalis quando id expediat, est proprius*

prius huius sacramenti effectus, licet secundarius: patet ex dictis. Dico quarto: *habet etiam hoc sacramentum ex opere operato aliquas pœnas peccatis debitas dimittere*; patet ex dictis de satisfactione, quod namque est ex opere operato, culpæ remissiuum, est etiam remissiuum alicuius pœnæ, quod omnia præstant sacramenta, ut alibi diximus.

Sed quæret hic aliquis, quoniam tempore, hi producuntur effectus, an ad singulas vñctiones, an vero postquam totum sacramentum consummatum est? Respondetur ex dictis, quod sicut singu-

læ vñctiones suas producant gratias, etiam sibi correspondentes producant effectus, singulæ namque vñctiones suam habent particularem materiam, & formam, & sic singulæ, propriam peccati radicem destruere debent; sensus namque sunt omnium radices delictorum, iuxta illud, *mors intrat per fenestras.*

Petes, an habitus vitiosi computentur inter reliquias peccatorum? Respondetur affirmatiuè, quia re vera pronitatem ad malum causant: & licet per hoc sacramentum vitiosi habitus totaliter non tollantur, minuuntur tamen.

Q V A E S T I O II.

Quisnam sit huius sacramenti minister.

Dico primò, *in casu necessitatis, quilibet Sacerdos est sufficiens huius sacramenti minister.* Hæc conclusio est de fide definita in Tridentino sess. citata can. 4. vnde Diaconus etiam ex Pontificis dispensatione non potest esse huius sacramenti minister.

Ratio est quia cum hoc sacramentum sit Pœnitentiæ complementum, characterem supponere debet sacerdotalem. Et quia, quælibet actio sacramentalis in corpus Domini mysticum (si Baptismum excipias, cum sit summæ necessitatis sacramentum) supponit

nit in ministro potestatem aliquam in corpus Domini verum, quæ in solo sacerdote habetur, ergo potestas hoc sacramentum ministrandi, cū sit in corpus Domini mysticū, debet sacerdotium supponere, quod dat potestatem in corpus Domini verum.

Non excipio Matrimonium, quia licet eius administratio sit actio sacramentalis, est tamen difficultas, an pertineat ad corpus Domini mysticum, cum matrimonij sacramentū videatur humanam respicere propagationem, sed de hoc, alibi.

Ex hac conclusione inferitur, quod in casu extremæ necessitatis sacerdos excommunicatus, vel suspensus erit sufficiens huius sacramenti minister.

Dico 2. *huius sacramenti minister extra casum necessitatis, sunt Papa pro toto orbe, Episcopus pro sua diocesi, & Curatus pro sua Cura, siue Parocia, & alij de istorum licentia. Et Prælati regulares respectu suorum subditorum.* Ratio est, quia hoc sacramentum cum sit poenitentiae com-

plementum, cum in eo fiat peccatorum remissio, aliquā supponit in ministro iurisdictionem, vt supponit Poenitentia; ergo. Sed quæres an peccet mortaliter simplex sacerdos qui sine venia hoc sacramentum ministrat extra casum necessitatis? Respondetur affirmatiuè, est namque peccatum graue alterius vsurpare iurisdictionem; At Regulares exempti ultra peccatum mortale incidunt in excommunicationem, si præsumpserint absque venia hoc sacramentum ministrare, secus si bona fide procedant. Imò in casu necessitatis possunt illud administrare quando Parochus nolet id facere etiam ipso renuente, tunc enim Pontifex censetur potestatem facere. Diana p. 8. tr. 1. resol. 56.

Excipiuntur tamen aliqui casus in quibus Regulares, licite possunt hoc sacramentū sæcularibus ministrare, ex multis priuilegijs, quæ videri possunt in Diana p. 9. tract. 7. resol. 56. Primo namque possunt hoc sacramentum ministrare Regularium ipsorum

fa-

familiaribus, hospitibus, iter agentibus, peregrinantibus, qui in eorum monasterijs fuerint infirmati, cum non deceat vocare Parochum vt in loco exempto, suæ iurisdictionis ponat exercitium: Secundò Architectis, & cuiusuis artis ministris, qui in monasterio operam dant, etiam si sint illius vrbs ciues, habeantque in ea domicilium, si contingat morbo corripri periculoso, & repentino in Cōuentu, vt in facti contingentia vidi obseruari in vno, qui ex alto cecidit loco, & animã ferè agebat, licet tempus esset vocandi Curatum, cum valde prope esset. Tertiò ijs qui se ibi receperunt vt Ecclesiæ gauderent immunitate. Quartò omnibus laicis, quibus cōtingit intra monasterij septa repētino casu hoc indigere sacramento. An autem idem dici debeat de illis, quibus in Regularium grangijs id ipsum euenit, dubitant aliqui, aliqui affirmant per privilegiorum extensionem, quia gangiæ in fauorabilibus nomine Cōuentuum volunt venire, cum sint quædam Re-

gularium eremitoria, vel cōuētus partes. Videatur Quintana tom. 1. tract. 5. singul. 4. num. 4. & alij.

Sed quæres primò, an plures ministri possint successiue hoc sacramentum ministrare? Respondetur affirmatiue, dūmodo ille idem qui primam facit vnctionem etiam formam proferat, item ille, qui secundam, & sic deinceps, secus si vnus vngeret, & alter formam proferret, tunc enim temporis nullum fieret sacramentum. Prima pars patet, nam cum hoc sacramentum plures habeat partes realiter separabiles, potest vnus Sacerdos & vnã partem vngere, & formam proferre, vt patet in sacramento Eucharistiæ, vbi vnus Sacerdos potest vnã speciẽ consecrare, & alius aliam. Secunda pars patet, quia cū materia debeat per formam determinari, debet ab eodem ministro vngēte proferri. Aduerte tamen quod extra necessitatis casum, non licet hoc sacramentum à pluribus ministrari.

Quæres secundò, an etiam possit

possit hoc sacramētum à pluribus Sacerdotibus simul ministrari; ita quod quinque Sacerdotes, quinque faciant simul sensuum vñtiones, & vnusquisque supra sensum, quem vngit suam proferat formam? Respondetur affirmatiuè: imò id licitum esse dicunt plures, vt Isamb. disp. 5. art. 3. vbi citat Suarez, idem dicentem, &c. in casu tamen necessitatis, quod videtur colligi ex D. Iacobo dicente *inducat Presbyteros Ecclesia, &c.*

Quæres tertio, an in his duobus casibus fiat vnum sacramentum, vel plura numero? Respondetur quod siue

hoc sacramentum ab vno, siue à pluribus; cōficiatur ministris semper eandem retinet vnitatem; nam si in ordine ad totalem, & completam accipiuntur, partes inunctæ, significationem, vnum numero conficiunt sacramentum; si vero vna quæq; pars sigillatim accipiatur, & prout ab alia distincta, & distinctam partialem habet formam, & significationem, plura sacramenta numero erunt. An autem vnaquæque pars sigillatim accepta suam cauet gratiam, an solum prima, vel vltima expectetur, diximus supra.

Q V A E S T I O III.

Quodnam sit subiectum capax huius Sacramenti recipiendi.

Dico primò, *subiectum capax huius sacramenti recipiendi est homo viator Baptismali caractere insignitus.* Quod huius sacramenti subiectum debeat esse homo

Baptizatus, patet, quia Baptismus est omnium ianua sacramentorum. Quod debeat esse viator, seu viuus patet ex verbis Apostoli, *infirmatur quis in vobis.*

Dico

Dico secundò, *subiectum capax huius sacramenti est homo adultus usum habens rationis, vel saltem quod illum habuerit*: patet ex verbis Apostoli dum dicit, *inducat Presbyteros*, qui enim usum non habet rationis, vel non habuit, non potest humano modo Presbyteros inducere Ecclesiæ; et vero qui habuit aliquando usum rationis censetur habere consensum saltem interpretatiuum, quem esse sufficientem, de sacramentis in genere docuimus ad dictos Presbyteros inducendos, ac proinde huius sacramenti capax erit.

Sed petes, quid faciendum est, quâdo dubitatur, an puer usum habeat rationes? Respondetur sacramentum esse tunc sub conditione ministrandum, non enim per talem dubietatem debet puer hoc sacramento priuari, quod tot confert utilitates, & fructus in mortis articulo. Diana de sacram. resol. 169. & alij communiter.

Dico tertio: *subiectum capax huius sacramenti, ea debet laborare corporis infirmitate,*

is, qua vita afferat periculum. Hæc conclusio videtur definita ab Eugenio in suo vniõnis decreto, dum dicit de hoc sacramento. *Hoc sacramentum nisi infirmo de cuius morte timeatur, dari non debet.* Idem docet Tridentinum sess. 14. cap. 3. ob quod dicit, quod hoc sacramentum, non cupatur sacramentum exentium. Obseruat autem Rituale Romanum in præfatione ad hoc sacramentum, quod non debet expectari ad illud dandum, quod infirmus iam agat animam, hoc enim valde reprehensibile est, sed dari debet quando morbus est periculosus, & infirmus adhuc sensibus viget, quia tunc cum maiori fructu recipitur, ob infirmi deuotionem &c. Unde valde reprehendendi sũt, qui curam habent infirmorũ, qui ob humanum timorem, expectant quando infirmus iam sensibus defecit, & tunc Parochum monent, & dum requisita parantur, infirmus multoties sine hoc sacramento discedit.

Hinc, huius cõditionis defectu, sequitur, non posse da-

ri hoc sacramentum Christiano sano, sed iamiam per suspendiū morturo, vel in prælio, vel in naufragio. Secus qui vulnere iam infirmatur; imò absolutè concedunt vulneratum ex solo vulnere, in mortis periculo constitutum, posse hoc sacramentum recipere, quia ipsum vulnus infirmitas quædam est, quod & mihi placet, cum Diuus Iacobus non limitauerit ad infirmitatem ex febris procedentem, sed absolutè loquutus est, ac proinde de omni infirmitate intelligi potest.

Sed an debeat hoc sacramentum dari mulieri in partu deficiente, est opinionum diuersitas: aliqui namque id negant vt Bonacina disput. 7. quæst. vnica par 5. nu. 6. Naldus v. Extrema unctio nu. 5. Sequenti quoddam Mediolanense Concilium sub Sancto Carolo, id prohibens. Alij id affirmant, & sunt plures, quos refert, & sequitur Diana par. 10. tract. 12. resol. 9. quibus addo Isamb. disput. 6. art. 2.

Sed iudicium meum sit, id fieri posse, quâdo nulla adest

irreuerentia, secus quando adest, & in hoc sensu puto loquutum fuisse Mediolanense Concilium, non vero in casu præcisè quo mulier parturiens vitæ patitur periculū ex aliqua naturali ægitudine, ex accerbissimis doloribus causata, & ex membrorum vexatione, & torsione, quæ naturalis ægitudine non potest tunc non adesse, cum & doloris vehementia, & membrorum extorsio, infirmitas sit; alioquin inungi non posset ille, qui vitæ discrimen pateretur ex intestinorū doloribus, quod est falsum.

Dico quartò: *qui habet conditiones in tribus præcedentibus conclusionibus dictas, est huius sacramenti capax, etiamsi nunquam peccasset, nec peccato veniali.* Ratio clara est, quia peccatorum deletio non est huius sacramenti effectus primarius, sed secundarius; primarius namque vt diximus est gratia sacramentalis, modo explicato; ergo etiam si peccatorum expulsio non datur, sufficienter hoc sacramentum saluari potest. Vnde concedunt ferè omnes, adul-

tum

tum recenter Baptizatum, in periculo mortis constitutum, inungendum esse; cum tunc sit gratiæ capax, licet non peccatorum deletionis. Hinc infertur, quod si Parochus ex pueri confessione cognoscat, eum nunquam peccasse mortaliter, nec venialiter, quod est difficile, adhuc debet hoc sacramentum ministrare, & quia eius saluatur effectus primarius, & quia alios habebit effectus secundarios, conferet namque robur aduersus diaboli tentationes, ad superandam tristitiam ex infirmitate manantem &c.

Sed quæret hic aliquis, an tristitiæ alleuiatio sit effectus miraculosus, an naturalis? Respondetur non esse miraculosum; neque naturalem, sed virtute supernaturali ordinaria fieri, vt ex mox dicendis patebit.

Hinc, deduces maiorem elucidationē illius quod dicebamus, nimirum debere hoc sacramentum conferri, quando infirmitas est quidē periculosa, non tamen expectandum est, quod nulla ma-

neat spes vitæ, non solum quia hoc est contra reuerentiam huic sacramento debitam, non solum quia infirmus maiori, & vberiori fructu priuatur, sed etiam quia est contra finem secundariū eiusdem sacramenti, qui inter alios est sanitas corporalis, licet enim supernaturali virtute sanitatem causet corporalem, sicut & alios secundarios effectus, non tamen hoc facit miraculosè; miraculosè autem causaretur, si conferretur quando nulla est salutis spes. Non tamen debet hoc sacramentum ministrari antequam infirmitas sit periculosa; quia, vt dicebamus, tunc sacramentum nullum est, licet oppositum teneat Quintana. tract. 5. singul. 2. num. 2. Nec quando solum est dubium de periculo, tunc enim expectanda est maior certitudo, licet Chapeauilla cap. 5. quæst. 17. dicat id fieri posse; puto namque quod si in dubio periculi hoc sacramentum ministraretur, deberet saltem sub conditione repeti; à fortiori si

collatum fuisset antequam morbus periculosus esset, adueniente namque periculo absolutè administrari debet.

Dico quintò, *qui semel vnctus est, non est amplius vn-
gendus eadem infirmitate du-
rante, nisi diuturna sit, & no-
uum accidat mortis periculum,
quod potest in infirmitatibus
longis pluries euenire.* Est com-

munis sententia. Idem puta-
rem, si nona & periculosa su-
perueniret ægritudo, vel quā-
do morbus diuersum mutat
statum, de periculoso in peri-
culosum, nam cum hoc sa-
cramentum characterem non
imprimat, iterabile est, licet
non in eadem omnino infir-
mitate, & sic quoties diuersa
censetur, iterari poterit.

Q V A E S T I O I V.

*Quomodo disponendus sit infirmus, ut hoc Sa-
cramentum cum fructu recipiat.*

Dico primò, *infirmus in
mortali existens, ante-
quam hoc sacramentum reci-
piat tenetur confessionem præ-
mittere.* Ratio est, quia tunc
temporis Pœnitentiæ sacra-
mentum obligat, confessio ta-
men vt suppono non obligat
ratione extreme vnctionis, sed
ratione sui, modo suo loco
explicato; ad hoc namque vt
sacramenta viuorum recipiā-
tur gratiæ status sufficit, qui
sufficenter per contritionem

haberi potest, excipitur tamē
sacramentum Eucharistiæ, vt
suo loco docuimus. Vnde
non placet, quod docent ali-
qui, Extremam vnctionem,
per se, Pœnitentiam suppo-
nere, cum illi sufficiat per se
loquendo contritio, prout pro
alijs sufficit sacramentis, ex-
cepto Eucharistiæ sacramēto.

Dico secundò. *Infirmus in
mortali existens nō potens con-
fiteri, poterit hoc sacramentū ac-
cipere fructuose, nō solum si con-
tri-*

meo loco
cum

tritus est, verum etiam si attritus, bona tamen fide putat esse contritus. Hæc conclusio patet ex dictis de sacramētis in genere, vbi cū D. Tho. & Thomistis ostēdimus in hoc casu hominem fieri ex attritio cōtritum. Addunt aliqui, id etiā esse verum, quando infirmus confiteri non potest, & solam habet attritionem cognitam, tunc enim ex attritio fiet contritus, causare namque gratiam con sola attritione per se, solum conuenit Baptismo & Pœnitentiæ, per accidens tamen, quando quis confiteri non potest, attritio sufficet. Sed hæc doctrina displicet, puto namque attritionem cognitam solum sacramentis viuorum posse deseruire; & si huic sacramēto deseruit ideo est quia, vt talis ignoratur. In vno casu talem sententiam admitterem, quando nimirum in mortali existens attritionis elicit actum, vt pecca-

ta sua confiteatur, & statim sensus amittit, si tunc hoc sacramentum recipiat, putarem (meliori saluo iudicio) fieri ex attritio contritum, cum .n. omnium remissio peccatorum sit effectus specialis huius sacramenti, vt ex Tridentino & Diuo Thoma supra retulimus, videtur quod talis doctrina admitti debeat. Ex quibus colliges hoc sacramentum dari posse omnibus illis fidelibus, qui Christiano more vixerunt, quia etiam si illud non petierint repentino morbo correpti, interpretatiuè tamen censentur petiisse, eo ipso quod sic vixerunt, cū censeantur voluisse mori, aliorum fidelium more. Quod si constet christiano more non vixisse, vel in talem morbum incidisse impenitentes, administrari non potest, nisi doloris signa ostenderint, vel saltem probabiliter presumi possit illos saltem esse attritos.

Q V A E S T I O V.

Qualis sit obligatio recipiendi hoc Sacramentum qualisque obligatio ministrandi illud.

QUoad primum. Dico primò posse agrotum obligari ad hoc sacramētum recipiendum ratione scandali, vel conscientia, quia putat agrotus illud sibi hic, & nunc esse necessarium; Hæc conclusio clara est, nec nostro indiget labore. Dico secundò, esse peccatum mortale illud ex contemptu respicere. ita Tridentinum sess. 14. c. 3. ubi dicit: *Non posse esse tanti sacramenti contemptum, absque ingenti scelere, & ipsius Spiritus sancti iniuria.* Et ratio est, quia contemptus formalis sacramenti, res grauissima est, & sic non potest non inducere peccatum mortale: secus esset, si solum esset quidam contemptus materialis, vt si quis in morbo huius meminit sacramenti, & renuit illud accipere, nō quia paruifaciat illud, sed quia putat se posse sine eo

resistere diabolitentationibus & fortiter morbi dolores sustinere, &c. licet in hoc casu putem adesse peccatum veniale. Dico tertio nullum esse præceptum de hoc sacramento recipiendo. Non posituum quia nullibi extat; non naturale, quia non est medium ad salutem necessarium, quod à posteriori colligitur, quia tempore interdicti prohibetur: tum quia nullum est sacramentum ad salutem necessarium, nisi quod primam confert gratiam, vt Baptismus, & Penitentia.

Sed quæres primò, an hoc sacramentum suscipi debeat post Eucharistiam? Respondetur affirmatiuè, si tamen quis posset prius hoc sacramentum recipere, quam Eucharistiam, & sine vlla causa vellet ordinem inuertere; peccatum esset veniale, cum facia

ciat contra Ecclesiæ consuetudinem in re saltem leui; vnde non est audiendū Suarez apud Nugnum loco citato, dum dicit, in eo casu nullum esse peccatum, & posse infirmos sua sponte, istum ordinem variare.

Quoad secundum in quæstionis titulo positum. Dico primò, *Sacerdos simplex, seu ordinarius, qui scilicet non est ouium Pastor, non tenetur, nisi ex Charitate, Extrema vñtionis sacramentum ministrare.* Res clara est, & nulla indiget probatione, qui namque curam nō habet animarum, seu spiritualium ouium, non tenetur eas pascere ex iustitia, sed ex charitate solum.

Sed difficultas est, quando nam charitatis præcepto simplex vrgeatur Sacerdos, vt hoc administret sacramentū? Sunt duæ sententiæ probabiles, vna est, quæ tenet, simplicem obligari Sacerdotem in grauibus huius sacramenti necessitatibus. Hanc tenet Nugnus q. 33. art. 1. & est valde probabilis. Vnde secundum hanc sententiam si simplex Sacerdos videat aliquē,

sine hoc sacramento discedere, etiam si sit cōfessus, & viaticum receperit, & Curatus sit, absens, vel nolit hoc sacramentum ministrare, ad id tenebitur ipse.

Altera sententia communior, quam post alios defendit Diana de *sacram.* resol. 170. oppositum tenet, & vult simplicem Sacerdotem solum obligari in extrema ægri necessitate; vt si sciat ægrum nō esse in bono statu, & non posse pœnitentiæ sacramentum, nec Viaticum ministrari, quia loquelam, & sensus amisit, & si hoc sacramentum ministraretur forte saluabitur, quia fortè attritus est, & si non ministraretur damnabitur; tunc ex charitatis præcepto tenetur etiam cum vitæ periculo (vt pestis tempore) hoc sacramentum ministrare. Ratio est, quia æterna animæ proximi salus, nostræ præpōderat corporis saluti; si autem solum suscipio, vel leue dubium esset de malo statu ægri, non teneretur certam, vel ferè certam facere iacturam salutis propriæ corporalis; cum hæc certa, præualeat il lide
qua

qua est sola suspicio, &c. Dixi, & non possit Pœnitentiæ sacramentum, nec viaticum ministrari, quia per vtrunque istorum si attritus est, in eo casu in bono ponitur statu, & tunc si tali obligatione simplex liberatur Sacerdos. Sacramentum namque Eucharistiæ facit ex attrito contritum, quando attritus putat se esse contritum.

Dico secundò. *Parochus tenetur vel per se, vel per alium idoneum, ex iustitiæ debito, suis subditis extremè, vel periculosè agretatibus Extremæ unctiōnis sacramentum ministrare.* Ratio est, quia cum sit suarum ouium Pastor, tenetur illas pascere, præbendo illis remedia ordinaria à Christo Domino ad hoc instituta, etiam si subditi ipsi ad id non teneantur; vt in simili diximus de confessione. Vnde quoties infirmi opportuno tempore hoc sacramentum reposcunt tenetur Parochus illud vel per se, vel per idoneum substitutum ministrare.

Difficultas est, an ad hoc teneatur Parochus, quando infirmus morbo laborat con-

tagioso? est opinionum diuersitas: Alia namque dicit, ad id omnino teneri, nec posse alium substituere; & se ipsum, quando pestis grassatur, in saluum ponere: imò tenet hæc sententia, quod nec Episcopus potest à ciuitate discedere ad locum aliquem intra diocesim, ex quo de sufficiens prouideat ministris, sed tenetur multoties exire per vicos, & plateas illius ciuitatis, vt multa videat, & agenda per se ipsum cognoscat.

Hæc sententia requirit in Episcopo S. Caroli sanctitatē, qua multi carent, & minus reperiuntur habentes. Vnde ego puto ita debere fieri, ita debere consuli: sed si quis Episcopus timidus esset, & vellet extra castra exire, posset, dummodo non solum, de sufficientibus prouideat ministris, verum etiam vt ex eo loco inuigilet, vt res benè se habeat erga gregem. Sed relinquamus Episcopos, & reuertamur ad Parochos, qui immediatius, & proximius curam habent animarū. Alia sententia præcedenti omnino opposita tenet Parocos nullo modo

modo obligari ministrare hoc sacramentum contagiosis, cū infectionis periculo. Primam sententiã sequitur Nugnus loco citato difficultate 2. Hanc sequitur Diana post Villalobos, Armillam, & Suarium loco citato resol. 174.

Ego puto esse distinctione utendum, vel enim Parochus nouit infirmum esse benè dispositum, quia confessus est, & Viaticum deuotè recepit, & tunc puto nec per se, nec per alium, teneri Parochum, cum vitæ periculo, hoc sacramentum ministrare; non enim tenemur vitam exponere, nisi quãdo spiritualis proximi salus periclitatur, quod in hoc casu non contingit. Si autem Parochus cognosceret, vel grauitè dubitaret de bono ægri statu, nec posset aliter ei subuenire, nisi per huius sacramenti administrationem, quia loquelam, & sensuum usum amisit, &c, tenetur hoc sacramentū ministrare. Et ratio est, quia sicut quilibet tenetur cum proprio vitæ periculo, suo proximo subuenire, quando est in extrema vitæ spiritualis necessitate, à

fortiori ad id tenebitur Parochus, qui vltra charitatis obligationem, aliam habet strictiorem, scilicet iustitiæ, ex vi muneris pastoralis, libere acceptati, & ob quod eos recipit fructus per quos uiuit.

Sed quæres primò, quid dicendum quando Parochus esset solus, qui sacramenta administraret, & si extremã infecto administrat vnctione, forte alij, alijs priuabuntur sacramentis, nempe Poenitentia, & Viaticum? Respondetur quod in hoc casu non teneretur, cum melius sit, quod pereat vnus, vt saluentur multi. Sed caueant Parochi, ne hunc casum, & alium similem facile fingant, quod nemo occurrat, qui sacramenta administret, præsertim quando beneficium est satis pingue, quia tunc vndique current sacerdotes vt substituuntur.

Quæres secundò, an idem dicendum sit de administratione Viatici, quod diximus de extremæ vnctionis administratione, proportionè tamen seruata? Duas sententias probabiles affert Diana

H h h h

de

de *sacram.* resol. 174. vnā negantē & est Villalobos, & Rodriquez: aliam affirmantem, & est Maioris, & Molfesij, sed de hac re iam egimus de Eucharistia, ideo sistimus.

Quæres tertio, an huius sacramenti minister teneatur vngere cæcum, surdum, manibus, pedibusque troncatū, quoad has partes, an solum illas, quas habent intactas? Respondetur quod si isti defectus post rationis vsum habeantur, quando scilicet potuit iste per illas partes peccare inungi debeant: ita concedunt omnes; tunc enim verba, huius sacramenti forma, verificantur: si vero ante vsum rationis habeantur, vt cæcus à natiuitate, surdus à natiuitate, qui sine olfactu natus est, qui sine manibus, &c. tunc est sententiarum diuersitas, aliqui enim volunt hominem illo membro carētē in eadem parte esse vngendum, vt cæcus à natiuitate debeat inungi in oculi cauo, &c. Hanc sequitur Valentia disput. 8. q. 2. pun. 2. Alij in parte viciniori, vt Tannerus hic: vtriusque sententiæ ra-

tio est, quia licet per illorum sensuum exercitium non peccauerint, peccare tamen potuerunt per desiderium. Sed hæc ratio aliquibus displicet; quia verba formæ extra suum sensum extrahi nō debent, & ad alium sensum detorqueri, atqui detorquerentur secundum has sententias; ergo Minorem probant, nam forma inungendorum, gratia exempli, oculorum, non est *indulgeat tibi Deus quidquid per desiderium visus, vel per visum, & eius desiderium peccasti*; sed solum: *quidquid peccasti per visum*, peccare autem per visum, non est peccare per desiderium visus. Vnde putant sententiam Decastilij apud Dianam 10. p. tract. 16. resol. 81. quod tunc non debeat sic carens inungi, probabilē esse, & magis conformē sensui formæ; sed à prioribus sententijs recedendum non est, quia, vt supra dicebatur, hoc sacramentum saluatur, vbi nullū peccatum est. Nec tunc formæ sensus detorquetur, quia sensum faciunt, quod gratia peccatū remissiuā producat.

QVAE.

Q V A E S T I O VI.

Quibus ritibus debeat hoc sacramentum ministrari.

Primus ritus est, quod dū ungitur infirmus Psalmi Penitentiales, litanix & alia, quæ in manuali continentur, recitentur; de quibus certum est in casu necessitatis nullum esse peccatum illa omittere; extra tamen casum necessitatis, puto esse obligationē saltem sub veniali, aliqua, non omnia, ex illis recitare; id enim cōmunis omnium praxis suadet.

Secundus ritus est, vnius clerici præsentia, qui ipsum adiuuet sacerdotem in orationibus recitandis, si tamen non habeatur, ipse sacerdos solus omnia prestare poterit. ita Alexandro III. definiente in c. *quæsit de verb. significat.* vbi dicitur: *sacerdos vno præsens clerico, & etiam solus, potest infirmum ungerere.* Sed quærit Diana p. 9. resol. 46. an possit sacerdos vti, quando nullus vir adest, foemina

ministerio, vt ipsum adiuuet & affirmatiuè cum Quintana respondet, si enim est probabile quod etiam in Ministerio potest foemina deservire, à fortiori in hoc Sacramento vbi minor indecētia reperitur: sed ego suaderem tunc sacerdotem per se ipsum omnia persolvere, cum id fieri possit etiam extra necessitatis casum, vt Alexandri dictum suadet.

Tertius ritus est, super pellicei, & stolæ vsus, quæ extra necessitatis casum adhiberi debent, an autem sub mortali, puto quod sic, quoad stolam, secus quoad super pelliceam: vnde quendam regularem prudentem, & doctum obseruavi qui sine super pelliceo, cum sola stolla supra capam extra necessitatis casum hoc sacramentum administrauit, tamen oppositum semper suadendum est,

ob maiorem erga hoc sacramentum reuerentiam. An autē in casu necessitatis possit administrari etiam sine stolla, Suarez, & alij apud Dianam loco citato negant; alij distinguunt, quando infirmus non haberet huius sacramenti necessitatem, non posse ministrari, posse autem, & debere, quando necessitatem haberet; sed alij melius dicunt, absolute ministrari debere, licet enim pro Viatico præbendo infirmo, non possit sacerdos sine indumentis celebrare, quia Eucharistiæ sacramentum, est sacramentum sacramentorum, & sic cum indumentis confici debet, at vero hoc sacramentum cum non sit tantæ excellentiæ, sine illis indumentis confici poterit.

Tum, quia, si est proba-

bilis aliquorum sententia; quod Viaticum in necessitatis casu sine vestibus sacris præberi potest, etiam hoc sacramentum in eodem necessitatis casu, sine eisdem præberi poterit. Addit Diana, quod si plurium DD. opinio concedit laico, quod possit Viaticum ministrare, quod faciet sine vestibus sacris, à fortiori id concedi potest sacerdoti & respectu illius, & huius sacramenti.

Quartus ritus est, aliquarum candelarum accensarum usus, qui in casu necessitatis relinqui potest, extra illum autem dicit Diana cum Leandro, & Possuino esse veniale, hoc sacramentum præbere sine lumine. Et hæc de hoc sacramento ad laudem Omnipotentis Dei, B. Virginis, & omnium Sanctorum. Amen.

F I N I S.

RERVM

R E R V M;
E T V E R B O R V M
I N D E X.

A

Actus poenit. an sint pura,
& nada fuga. num. 10.
Attritio quomodo distinguatur
à contritione. 67. an attritio
in peccatore sit actus bonus.
70. an sit actus virtutis 74.
an debeat esse entitatiuè su-
pernaturalis. 74. quomodo
diuidatur 75. an possit fieri
contritio 77. an attritio co-
gnita sit sufficiens dispositio
cum sacramento ad gra-
tiam 174.
Absolutio an dari possit absen-
ti 136. 224. an differri pos-
sit. 184.
An attritio illius qui manet in

proxima peccandi occasione
sufficiat. 180. an attritio co-
gnita tollat peccati obicem
in confessione 235. an possit
absolui infirmus, qui solum
dicit peccaui 268. an etiam
sit obligatio 272. an condi-
tionatè. ibidem. an quis ab-
solui possit in virtute genera-
lis confessionis facta in mis-
sa. 272. an absolui possit qui
nullum peccatum dicit 273.
& qui nullum signum dedit,
ubi pulchra à nu. 274. ab-
solui potest qui in absentia
Confessarij doloris signa de-
dit 282.
Audiens plurium confessiones
in mortali quot peccata cõ-
mittat. 320.

Appro-

Approbatio pro confessionibus.

399. quid de approbato limite 402. a quo ordinario sit approbatio 403. An iniuste reprobatus possit confessiones audire 405. an possit approbatio dari limitata. 406. an possit renocari 407. quid quando transit tempus Approbationis, an valide, & licite confessiones possint audiri. 407.

C

Conditio in quo consistat

42. quomodo sit, odium, & abominatio super omnia. 46. an magis detestetur veniale, quam originale 48. an ad omnia peccata extendi debeat 50. contritionis duratio, & quantitas. 52. an prius peccata detestetur, vel doleat 53. contritio est ultima ad gratiam dispositio ex natura rei 55. an sit pro peccatis satisfactio 63. quomodo exiitetur 66. quomodo ab attritione distinguatur 67. an deleat omnem reatum culpa, & pœne. 78. an pœnam eternam mutet in tempora-

lem 84. & an temporalis remittatur 85. quibus utraq; pœna respondeat. 83. quale sit contritionis præceptum 96. an Deus possit in hoc naturali præcepto contritionis dispensare 101. quo tempore obliget 104. an huic præcepto satisfiat per actum dilectionis 110. an per attritionem & sacramentum ibid. an debeat contritio elici tempore grauis tentationis 110. & an tempore belli, pestis &c. 111. Non debet contritio confessionem præcedere, sed solam absolutionem tempore, vel natura 152.

Confessio venialium sine dolore est nulla, & mortalis 166.

Consuetudo peccandi, an debeat confiteri 184. an sit nouum peccatum ibid.

Confessarius possit non absolue re penitentem qui aliquod peccatum non confitetur 185. & qui habet iurandi consuetudinem 186. & an, qui non vult restituere nisi per partes ibidem.

Confessio sacramentalis est de iure diuino 189. an sit necessaria necessitate medijs. 194. quo tempore instituta

195. an secreta 197. an de venialibus 197. an ab Ecclesia precipi possit 198. quando obliget 199. an ratione periculi obliuiscendi peccata 201. an diuini praeceptum adimpleatur per confessionem informem. 201. An Ecclesia annuam precipiat confessionem 202. quale sit hoc praeceptum 204. an Pontifex possit in hoc praecepto dispensare 204. an ipse hoc praecepto teneatur 205. an Ecclesia precipere possit, quod eadem peccata bis confiteantur 205. quid de aliquarum religionum statutis ibid. & quid de statuto Societatis 209. an Ecclesia possit precipere venialium confessionem 210. per quam confessionem Ecclesiastico satisfiat praecepto 210.

An qui per totum annum non confitetur, teneatur elapso anno. 212. an ille qui ex obliuione v. g. non confitetur aliqua peccata teneatur quā primum 213. quibus capitibus quis excusetur ab annua confessione 213. an tunc teneatur venialia confiteri. ibidem: quomodo tempus cō-

putetur ibid. qua pena contrabantur à transgressoribus 214. quinam teneantur ad annuam confessionē 215. an pueri ibid. meretrices an hoc praecepto ligentur, ubi an censurentur 216. An ignari idiomatis teneantur confiteri per interpretem ad dictum praeceptum implendum 217. an iter vnus, vel plurium leucarū excuset 220. quo casu quis teneatur confiteri per interpretem in mortis articulo 222. an mutus, surdus idiomatis ignarus, &c. teneatur peccata scribere 222. an possit poenitēs sine necessitate dare peccata legenda Confessario ad vitandam verecundiam 222. an muti qui scribere nesciant teneantur confiteri per nutus 223. an confessio fieri possit absenti 224. Confessionis condiciones referuntur 228. ex quibus capitibus possit esse informis 229. an ablato obice fiat formata 235. An attritio tollat poenitentiae obicem 235. in quo consistat confessionis fidelitas 236. an possit esse cum vanagloria 237. Confessio integra esse debet 243. & iure

- & de iure diuino 244. quot peccata committat qui scienter facit confessionem non integram 244. an sit valida, quando quis putat habere causam sufficientem & non habet faciendi confessionem integram 245. in quibus casibus possit fieri confessio non integra materialiter. 246. quo casu superior possit totam non audire confessionem 247.
- Complex an possit manifestari, ubi alia de complice à n. 252
- Crimen occultum an possit reuelari uni, vel alteri 256.
- Confessarius non potest obligare penitentem ad manifestandum complicem 262.
- Quid faciet confessarius quando infirmus debet mederi, vel non potest manere solus. 284.
- Circumstantia quid, & quotuplex 310. Circumstantia aggravans non est necessario confitenda 312.
- Confessarius plures audiens in mortali, quot peccata committat 320. idem de eo qui plures successiuè communicat ibidem.
- Circumstantia quis, quanà 326.
- Confessarius an debeat hanc circumstantiam explicare quando peccat cum suo penitente 329.
- Consuetudo peccandi an declarari debeat 334. an sit obligatio dictam tollendi consuetudinem ibidem.
- Circumstantia affinitatis, vel consanguinitatis an sit explicanda in sodomia. 337. an circumstantia coniugij, & duplicis præcepti. 338. An circumstantia voti in religioso cum quo peccatur ibid. Parentum. 344. Iudicij 349.
- Consilij circumstantia quo casu sit explicanda 341.
- Circumstantia ubi quid sit, & plura de illa 352.
- Circumstantia quibus auxilijs, cur, quomodo, &c. explicantur à nu. 358.
- Circumstantia an possit separatim confiteri 363.
- Confessio quibus in casibus iteranda à nu 360.
- Confessio venialium, & mortalium bona fide facta simplici Sacerdoti tenet 376.
- Confessarij approbatio 399. vide verb. Approbatio.
- Confessarij scientia 408. Confessarij obligationes 411. an teneant

teneatur interrogare penitentem 415. an docere 416. an absolueret secundum penitentis opinionem 418. an quando aduertit penitentem aliquod peccatum reticere. 416. Quomodo suppleat defectus commissos 419.

Confessio quadruplex 435.

Confessarij testimonium ad quid deseruiat 441. an vi illius possit meretrix v. g. in loco sacro sepelli 442.

An possint plures pueri simul audiri 442.

Confessarius loqui potest cum penitente de auditis, & cum alijs ex eiusdem penitentis licentia expressa 443. vide verb. sigil.

Confessionis notitia ad quid deseruiat 451.

Confessarius quid faciat quando ex confessione cognoscit suum confessarium non esse Sacerdotem 451. vide verbo sigil.

D

D Eus quibus modis offendatur, & satisfiat 61. Quot modis possit quis dolere de peccatis 71.

An possit Deus remittere peccatum non remittendo penam aeternam 85. dolor an debeat precedere confessionem 152.

Dolor an debeat esse sensibilis 154. non debet pro singulis sacramentis replicari 157.

quam relationem habere debeat ad confessionem 161. an sufficit dolor virtualis in venialium confessione 171. non sufficit dolor quo quis dolet se non dolere 172. an dolor debeat esse de omnibus venialibus, ubi an de mortalibus alias confessis 173. ad quae peccata se extendat ille dolor quo quis dicit doleo de omnibus peccatis, &c. 174.

quomodo dolor reuocetur. 175. an dolor illius qui statim relabitur, velin proxima manet peccandi occasione sufficiat pro sacramento ponendo 180. an dolor possit esse ex motiuo vanae gloriae, 237.

Dubius de confessionis validitate quid faciat 208. ubi de eo qui non fatebatur desideria inhonesta &c 309.

Delectatio quam habeat malitiam 345.

Delectatio quam habeat malitiam 345.

Delectatio quam habeat malitiam 345.

Delectatio quam habeat malitiam 345.

Delectatio quam habeat malitiam 345.

Delectatio quam habeat malitiam 345.

Delectatio quam habeat malitiam 345.

E

E Vnucbus, & frigidus fornicans an teneatur hanc circumstantiã explicare 332.

Effectus sequutus. an debeat explicari 349.

In Ecclesia, que peccata specialem contrahant malitiam 353. & infra. Vbi de Ecclesia. immunitate 355.

An Ecclesie gaudeat immunitate qui exit ad natura beneficia 356. vbi alia.

Eleemosyna à Domino per famulum facta in mortali existentem valet 486.

Extrema vnctio. vide Vnctio. extrema.

F

Quã sacram pœnit. forma 130. quomodo pronunciari debeat enunciativè, vel deprecativè. 133. an imperativè. 134. per qua verba suum producat effectum 135. an dari condition. tẽ. & absenti 136. an à pluribus ministris. proferrì 137. an tunc fiant plura sa-

cramẽta 137. quem sensum habeant illa verba forma absoluo te. 138. quem effectũ habeat absolutionis forma. quando quis contritus sua confitetur peccata 143.

I

A N hominis ad Deum iustitia detur 15.

Ignorantia vincibili peccans an teneatur hanc circumstantiam sateri 332. an ignorantia excuset. à reservatione. 388.

Infantia quomodo explicanda 340.

Indulgentia nomen etiam in bonam partẽ accipitur 527. datur in Ecclesia potestas cõcedendi indulgentias 528.

Quid sit indulgentia 530. an an sit melius conferri pecuniam in eleemosynam, an pro lucranda indulgentia 534. an melius sit pœnas per indulgentias cassare, quam illas pro Purgatorio reservare 532. valet pro foro Dei ibidem. potest quis eodem opere plures lucrari indulgentias 517. quid sonent illa verba

in indulgentiarum formalis volumus autem, si alias indulgentias cōcesserimus. praesentes nulla sint 518.

Indulgentia respectu viuorum non solum est solutio, sed etiā absolutio. à nu. 533. respectu vero defunctorum est tantum solutio 535. differentia indulgentiae à satisfactione, & potestatis clauum, à iurisdictione 536. Quid remittat, & quid non remittat indulgentia 537. An requirat gratiae statum 540. an opus praescriptum debeat esse bonum moraliter 542. an requiratur intentio 543. an sufficiat opinio probabilis 544.

Indulgentia pro suis defunctis 554. quonam modo 555. & infra. An quando lucentur indulgentiae pro defunctis, debeat applicari valor operis 559. An infallibilem habeant effectum 559. an ad hoc ut indulgentiae prosit defunctis aliquid ex eorū parte requiratur 561. an possit seruari indulgentia pro necessitatis tempore 561. possunt applicari pro cathecumenis defunctis 563. an in-

dulgentias pro defunctis possit quis sibi propria auctoritate applicare 563. quomodo accipi possit indulgentia 7. altarium v. g. an scilicet debeat facies verti &c. 565. **Indulgentia alia localis, alia realis, alia personalis** 566. quomodo maneat indulgentia localis si Ecclesia ruat, vel transferatur 567. quid quando transfertur festum ibid. Quis possit indulgentias facere 568. quid si Episcopus concedat indulgentiam 50. dierum & an Episcopus possit indulgentias facere Regular. 569. Causam requirit indulgentia 574. an etiam opus 575. Confessio quando praescribitur, an poni debeat 576. an requirantur verba ibidem. an, & quomodo cesset ibidem. Quanta debeat esse fractura in medalia, cruce, vel corona, ut cesset indulgentia 577.

M

Minister sacramenti Pœnitentiae 366. an laicus 367. an quilibet Sacerdos 369. saltem respectu ve-

malum 373. quis minister ordinarius, quisque delegatus 375. quinam possint delegare 377. an delegatus debeat habere notitiam sua delegationis 381. quid cessante delegat. ibid. quis quando dubitatur 382.

Missam da requiem an possit viuens sibi facere celebrare. 561. Pro missa cantata quid accipi possit 571.

O

Offensa erga parētes qua virtute deleantur. 15. obiectum virtutis penitentiæ quale, an mortale, & originale 34. an imperfectiones 35. an actus malus materialiter 36. an peccata futura 37. an malum pœna, & peccata aliena 38.

Occasio proxima quid sit 180. an, & quando in illa existētes absolui possit 181. an sit occasio proxima periculum incidendi in aliquod peccatum in communi 182.

Officium diuinum nolens recitare quot peccata committat 320.

Oscula & tactus qui præcedūt, & subsequuntur copulam quo casu sint unum peccatum, nec sit necesse illos actus explicare 323.

Odium an explicandum quod sit in parentes 334.

In opere bono quot considerentur 546.

P

Poenitentia etymon. num. 3. diuisio. nu. 4. Conuenientiæ, & differentiæ pœnit. Virtutis, & Sacramenti ibidem.

Peccatum veniale quid afferat, & quibus priuet 86. quomodo deleatur. 87. an remitti possit de quo complacentia habetur 90. an quoties venialia remittuntur gratia infundatur 91. & e contra quoties gratia infunditur, toties aliqua venialia remittantur 92. quænam in particulari remittantur 94. an remitti possint sine mortali ibidem. quomodo remittantur post mortem 94.

Peccatum quod sit in eo instanti quo Baptismus recipitur an sit materia pœnitentiæ 286

pecca-

- peccata venialia, & alias cō-
fessa sunt materia sufficiens.
- P**enitens an teneatur explica-
re quod peccata que confite-
tur fuerint alias cōfessa 292.
an in generali confessione de-
beant omnia peccata fateri
295. an peccet penitens duos
habens Confessarios quorum
vni mortalia, alteri venia-
lia deponit 296. an peccatū
veniale in communi sit ma-
teria confessionis, etiam sine
necessitate 296.
- P**eccatum dubium an sit mate-
ria necessaria confessionis
297. quid faciendum quan-
do certum fit 304. quid quā-
do fuit confessum et certum,
& fit dubium 307. an qui
dubitatur aliquod reliquisse
peccatum teneatur confes-
sionem reperere 308.
- E**st virtus nu. 5. quanam 11.
quid primò inspiciat dolorem
an satisfactionem 16. an sit
virtus moralis 16. an sit vir-
tus infusa 18. an detur pa-
nit. que sit virtus acquisita
19. quomodo ad iustitiam
pertineat 19. an Dei satisfac-
ciat pro culpa 20. quem ne-
xum habeat cum gratia, &
charitate 21. an possit dolo-
- re de vno peccato sine alio 22
an sit ad salutem necessa-
ria 23. physicè peccata de-
struit 24 subiectatur in vo-
luntate 30. non fuit in Chri-
sto 31. neq; in Angelis 32.
bene in B. Virgine ibid. ma-
net in beatis 33. fuit in Adā
ibidem. quod obiecitum illius,
an mortale, originale, &c. 34
an peccata aliena 39. an pos-
sit esse mala 238.
- P**ropositum quale 54. & 166.
& 175. ubi de venialium
proposito pulchra.
- P**ena aeterna an in temporalem
commutetur 84. quibus pe-
na aeterna, & temporalis
repondeat 83. an possit non
remitti 85.
- P**enitentia sacramentū quibus
nominibus nominetur 112.
quomodo definiatur ibidem.
est verum sacramentum 113.
an sit unum, vel plura 117.
in quo eius essentia consistat,
seu quanam sint eius partes
essentiales 118.
- P**enitentia sacramenti partes
quomodo importentur à nu.
118. quanam sit materia
sacramenti penitentiae pro-
xima, & remota 127. que-
nam materia necessaria,
qua.

- quam sufficiens 129. que-
 nam legitima forma 130. est
 absoluo te. quomodo pronun-
 cianda enunciatiuè, vel de-
 precatiue 133. quale pecca-
 tum sit relinqua ego, te, & à
 peccatis tuis ibidem. per que
 verba producat huius sa-
 cramenti effectus 135. an
 possit conditionatè proferri.
 136. peccata venialia sine
 dolore nou possunt confiteri.
 166.
- Peccatorum unitas, & retra-
 ctatio 317. & 325. quot
 peccata committat qui diui-
 num non vult recitare offi-
 cium 320.
- Penitens quid facere debet quã-
 do non habet peccatorum
 numerum 323. quid facere
 debet, qui grosso modo fuit
 confessus quando ad clario-
 rem peruenit peccatorum no-
 titiam 324.
- Peccatum consumatum an de-
 clarari debeat 336.
- Parentum circumstantia an ex-
 plicanda 344.
- Peccatorum reseruatio 383. an
 ignorans reseruationem in-
 cidat in illam 386. an pestis
 tẽpore cesset reseruatio 389.
 an liget pueros 390.
- Parochi obligatio ad confessio-
 nes audiendas 411. an pos-
 sint plures pueros audire 442
- Pœna temporalis deleta culpa
 ex rei manet natura 469.
- Penitentia sacramentalis quid
 sit, an possit commutari. vi-
 de verb satisfactio sacram.
- Peccatum quot modis conside-
 retur 12. & 59. an sit ali-
 quid physicum 25. peccatum
 an detestabile super omnia
 46. & 47.
- Peccatum veniale an sit magis
 abominabile quam origina-
 le 48.

R

- R**egulares Prelati non pos-
 sunt pro libito subditorũ
 peccata reseruare 391. Quid
 si Prelatus ipse in casum in-
 cidat reseruatum? 392. an
 tollat reseruationem quando
 absoluit, &c. 392.
- Quinam possint peccata reser-
 uare, & quæ 382. an reser-
 uatio per ignorantiam tol-
 latur 387. quid quando ha-
 bens reseruatum impeditur
 adire reseruatum? 389. an
 pueri incidant in reserua-
 at

- ta 390. plura à num. 395.
 Regulares absoluere possunt à
 casibus iure communi Epi-
 scopis reseruatīs 400. & à
 Papalibus occultis, quia fiunt
 Episcopales, & à censuris
 etiam quas sibi reseruant
 Episcopi 401.
 Regularis Prælatus an possit
 absque alio audire seculariū
 confessiones ibidem.
 Regulares an teneantur, &
 quando confessiones audire
 414.
 Regularis Prælatus non potest
 uti confessionis notitia ad
 regimen 447. vide v. Sigill.
 Quid concedant Regularium
 Prælati in filiationibus 569.
 an possint suis subditis indul-
 gentias facere 570.
 Religiosus quot peccata comit-
 tat qui Prælati præceptum
 transgreditur 330.
 Reseruatō peccatorum quo ca-
 su tollatur 249.
 Restitutionem differens quot
 peccata committat 320.

S

Satisfactio quomodo à re-
 stituitōne distinguatur 60.

- ubi plura de satisfactioe:
 quo casu possit homo satisfac-
 cere ad aequalitatē 65. Chri-
 sti Domini satisfactio non
 excludit nostram 83.
 Sponsus, & sponsa an debeant
 hanc circumstantiam sateri
 329.
 An in sodomia sit explicanda
 circumstantia agentis, vel
 patientis, & alia de hoc pec-
 cato 337.
 Sigillum quid sit, ad quid indu-
 ctum & c. 421. Sigillum cō-
 fessionis ex quibus titulis
 422. est de iure diuino na-
 turali 424.
 Sigilli fractor quot peccata cō-
 mittat 428. Interpres non
 obligatur sigillo 431. quo ca-
 su consiliarius sigillo oblige-
 tur 433. confessionis sigillo
 obligatur ille cui confessa-
 rius peccata manifestauit
 435. Non sic qui fingens se
 esse Sacerdotem confessionē
 audiuit ibidem. nec qui car-
 tam inuenit in qua peccata
 scripta sunt. Ex qua con-
 fessione ori tur sigilli obliga-
 tio 435. an quando quis di-
 cit aliquid secreto hoc modo
 dico tibi sub sigillo confes-
 sionis 435. quenam peccata
 sint

sint sigilli materia 436. an
 peccatum committendū 437.
 an defectus naturales. 438.
 an peccata publica 439. an
 que aliunde sciuntur, &
 quando nō est periculum ma-
 nifestandi auctorem 436. an
 sit fractio sigilli impostio
 pœnitentiæ publicæ, qua fieri
 non potest sine aliorum noti-
 tia 400. an si nō detur sche-
 dula, & si famulus dimitta-
 tur quando ex confessione
 fur dignoscitur 440. an quā-
 do dicit confessarius illum
 non absolui 441. an in sigilli
 fractioe detur paruitas ma-
 teria ibidem.

Sigillum non frangitur cum de
 pœnitentis venia peccata
 audita narrantur 443. Ven-
 nia debet esse expressa ibid.
 Non potest confessarius la-
 qui de auditis in confessione,
 statim confessione finita 444.
 an possit in confessione refri-
 cari memoria auditorum in
 alijs confessionibus 445. quas
 pœnas incurrat sigilli fra-
 ctio 446. frangit sigillum
 Prælati qui vitatur confes-
 sionis notitia ad externam
 gubernationem 448. Non
 potest Confessarius sine si-

gilli fractioe vti confessio-
 nis notitia ad vitandum im-
 minens periculum 451. Nec
 potest vitare excommunica-
 tum vitandum ibid.

Satisfactio in communi quid sit
 452. quatuor sunt de quibus
 homo Deo debet satisfacere.
 453. purus homo an possit
 Deo satisfacere ibidem. an
 pro culpa veniali ad equali-
 tatem 454. an pro pœna tē-
 porali 455. conditiones ad
 satisfaciendum recensentur
 ibidem. an crescat satisfa-
 ctionis valor ex maiori sa-
 tisfacientis gratia 456. an
 sit utilius hic satisfacere an
 satisfactionem pro Purgato-
 rio reseruare 458. omne opus
 bonum est satisfactorium
 cum sit pœnale à nu. 459.

An ad satisfactionem intentio
 requiratur 466. an ultra sa-
 tisfactionē possimus per im-
 petracionem liberari à pœ-
 na ibidem.

Pœna temporalis que per satis-
 factionem tollitur remanet
 ex natura rei 469. Non est
 obligatio satisfaciendi in hac
 vita pro penis peccatis de-
 bitis 473.

Satisfactiones seu suffragia pos-
 sunt

sunt alijs applicari 476. satisfactio unius pro alio non est de condigno, sicuti est pro se 478. sicut neque pro defunctis 480. & 481. melius est defunctis suffragia applicare, quam sibi 481. an possit homo omnem à se abdicare satisfactionem 482. pro alio satisfaciens potest intendere satisfacere pro peccato v.g. 483.

Quae conditiones requirantur ad hoc ut satisfactiones alijs applicentur 484. opera nomine Ecclesiae facta sunt satisfactoria etiamsi satisfaciens non sit in gratia 485. & 571.

An opera quae relinquuntur à defunctis sint illis satisfactoria quando fiunt 487. an restitutio 491. opera satisfactoria recensentur 493. quomodo reuocentur ad tria scilicet orationem, elemosinam & ieiunium ibid.

Satisfactio sacramentalis est pars integralis sacramenti penitentiae 495. causat augmentum gratiae quando ponitur 496. remittit penam temporalem ex opere operato 498. non causat totam pe-

na remissionem, ex eo quod confessarius iudicat illam esse adequatam 499. maiorem facit penae remissionem in subiecto magis disposito 500. an habeat effectum si impletur ante datam absolutionem ibidem. facta in mortali suum habet effectum, quando aufertur obex 502. an possit licite in mortali fieri 503. an aliqua requiratur intentio ad illam ponendam 504.

In quibus casibus possit sacramentalis satisfactio, seu penitentia non imponi 506. quando quis plura recipit sacramenta potest eadem imponi satisfactio 507. semper debet aliqua imponi ne fiat mutilum sacramentum. 508. potest tamen imponi libera ibidem. Minorem quando adduntur illa verba quid quid boni feceris &c. sunt enim sacramentalia 509. potest imponi opus applicandū defunctis 511. purè internum, & alias praeceptum. ibid. quot peccata committat, qui illam omittit ibid.

Satisfactionem acceptare, & exequi tenetur penitens 512

nec excusatur aliquando ratione leuitatis 514. non potest per alium exequi 516. quid quando quis non ieiunauit tali Sabbato, an debeat alia die ieiunare 517. qui tenetur audire sacrum ob pœnitentiam non debet audire duo festis diebus ibidem. An datio elemosina imposta possit fieri domesticis, vel parentibus 518. ad quid teneatur qui habuit in pœnitentiam litanias 519. an sit peccatum pœnitentiam differre ibidem. quando dies determinatur 520. quâdo modus 521.

Quis possit satisfactionem sacramentalem cōmutare 521. an pœseruatiua 526.

T

Sancta Mater N. Teresa patiendi anxia, sicut eius socius V.P.N. Ioānes à Cruce 475. & 476.

Thesaurus quid sit 545. ex quibus constet Ecclesia thesaurus ibidem. an thesaurus fuerit in lege veteri 551. non potest iustus ex thesauro sa-

tisfactiones accipere, vel alteri dare 552. an Ecclesia thesaurus solum per indulgentias dispensetur 553.

V

Vercundia an sit virtus nu. 7. Virtus, qua detestetur 39.

Virtus moralis an possit esse mala 238. an possit male vti 241. prudentia regulatur. ibidem. an possit imperare actum vitij ibidem.

Verba illa plus minusue quantum se extendant 309.

Vnitas numerica peccatorum unde sumatur 317. Stat numerica peccatorum vnitas cum interruptione p̄yffica, nō cum morali 317. & 325. quot tempus requiratur ad tollendam peccatorum vnitatem per moralem retractationem ibidem. est p̄yffica, non moralis retractatio, quando inter vnum & alium actum retractatum tempus morale non intercedit ibid.

Votum an explicari debeat an sit simplex, vel solemne 327.

Votum habens castitatis an peccet

- cet si alteri suadeat peccatū
 contra castitatem 327. ubi
 alia curiosa.
- Virgo an debeat hanc circum-
 stantiam explicare 329.
- Voti diuersitas an sit explican-
 da 343.
- Vnctionis extrema sacramen-
 tum quare sic vocetur 579.
- Vnctio extrema est verum, &
 proprium sacramentum 581.
- Episcopi benedictio non est de
 huius sacramenti essentia. à
 nu. 584. Ritus benedicendi
 oleum infirmorum non est à
 Christo Domino institutus
 586. potest poni oleum non
 benedictum in benedicto ibi-
 dem. potest hoc sacramen-
 tum conferri in oleo veteri.
 587. Non est necesse quod
 vnctio fiat in modum crucis.
 ibidem. sufficit vna gutta.
 ibidē. Potest etiam fieri me-
 dio aliquo instrumento ibid.
 Non est necesse quod vn-
 ctio fiat cum expressa sen-
 suum nominatione, nec est
 necesse quod expressè omnes
 sensus ungiatur 589. an pos-
 sit ungi vna solum pars cum
 prolatione totius formae ibid.
 an 5. vnctiones sint 5 sacra-
 mēta 490. Quenam sit for-
- ma huius sacramenti, & quo
 casu debeat, vel non debeat
 replicari ad omnes sensus.
 592. Quinam sint Extrema
 vnctiones effectus tum pri-
 marij, tum secundarij à nu.
 594. Quinam sit Extrema
 vnctionis minister à num.
 597. an possit conferri à plu-
 ribus ministris 599. & an
 tunc fiat vnum, vel plura
 sacramenta. 600. Quinam
 sit subiectum capax huius
 sacramenti à nu. 600. Quid
 faciendum quando dubita-
 tur an puer habeat usum ra-
 tionis 601. Non debet ex-
 pectari extremitas morbi, vt
 conferatur ibidem. Non po-
 test dari suspēdēdis &c. bene
 vulneratis, & mulieri par-
 turienti nisi adsit indecen-
 tia 602. Non requirit pec-
 catum ibidem. Tristitia alle-
 uatio non est effectus mira-
 culosus 603. an sit validum
 hoc sacramentum quando
 infirmitas non est periculo-
 sa ibidem.
- Quid si dubitetur ibidem. Non
 potest repeti in eadem infir-
 mitate, nisi morbus statum
 mutet 604.
- Confessio non est necessaria ra-
 tione

tione huius sacramenti ibid.
 unde sufficit attritio putata
 contritio ibidem. an aliquā-
 do sufficiat attritio cognita.
 605. quibus dari possit ibid.
 Nullum est de hoc sacra-
 mento præceptum 606. omitti po-
 test sine contemptu ibid. an
 possit suscipi ante Eucharis-
 tiam sine necessitate ibid.
 Quinam teneantur hoc sacra-
 mentum ministrare 607. an
 cum vitæ periculo ibid. Quid
 de Parocho tempore pestis
 608. quid quando Parocus
 est solus 609. an idem sit de

Viatici administratione ibi-
 dem. an cæcus, surdus, &c.
 ungi debeant 610.
 An litanie & preces dici de-
 beant 611. Sacerdos solus po-
 test hoc sacramentum mini-
 strare, nec à femina debet ad-
 iuvari 611. requiritur stola,
 non superpelliceum ibidem.
 sicut Viaticum ministrari
 potest sine vestibus sacris,
 & per laicum ibid. Est ve-
 niale ministrare hoc sacra-
 mentum sine lumine extra
 necessitatem.

FINIS.
REGISTRVM.

† † † A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X H Z.

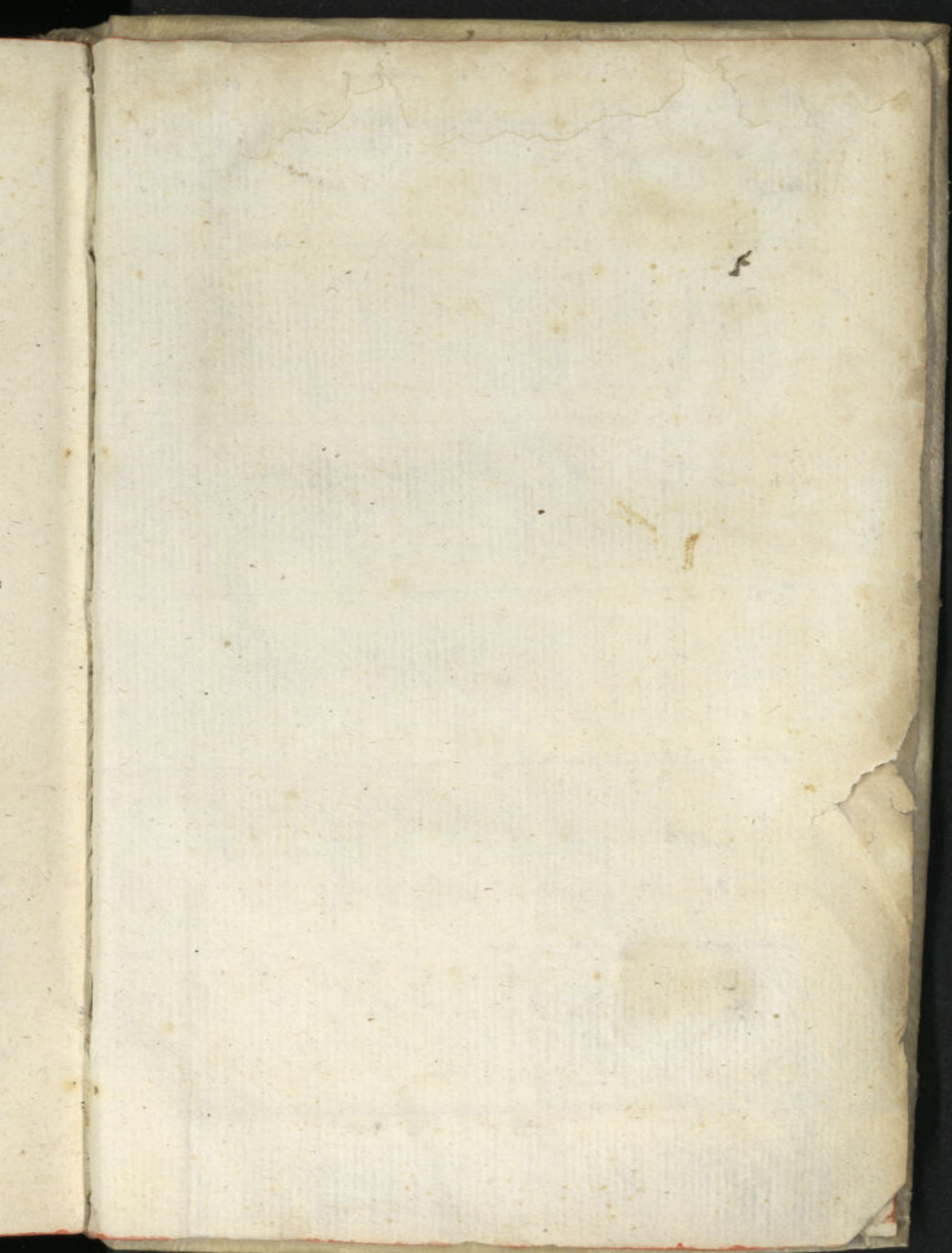
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss
Tt Vv Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn
Ooo Ppp Qqq Rrr Sss Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz.

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff Gggg Hhhh Iiii Kkkk.

Omnes sunt fol. 80. integri, præter Kkkk. est dimid.

FINAL
REGISTRATION

